

THOMAS SYDENHAM

Maria Beale pinxit. A. Blooteling Sculp.

THOMAS SYDENHAM

Maria Beale pinxit. A. Blooteling Sculp.

Thomæ Sydenham, M.D.

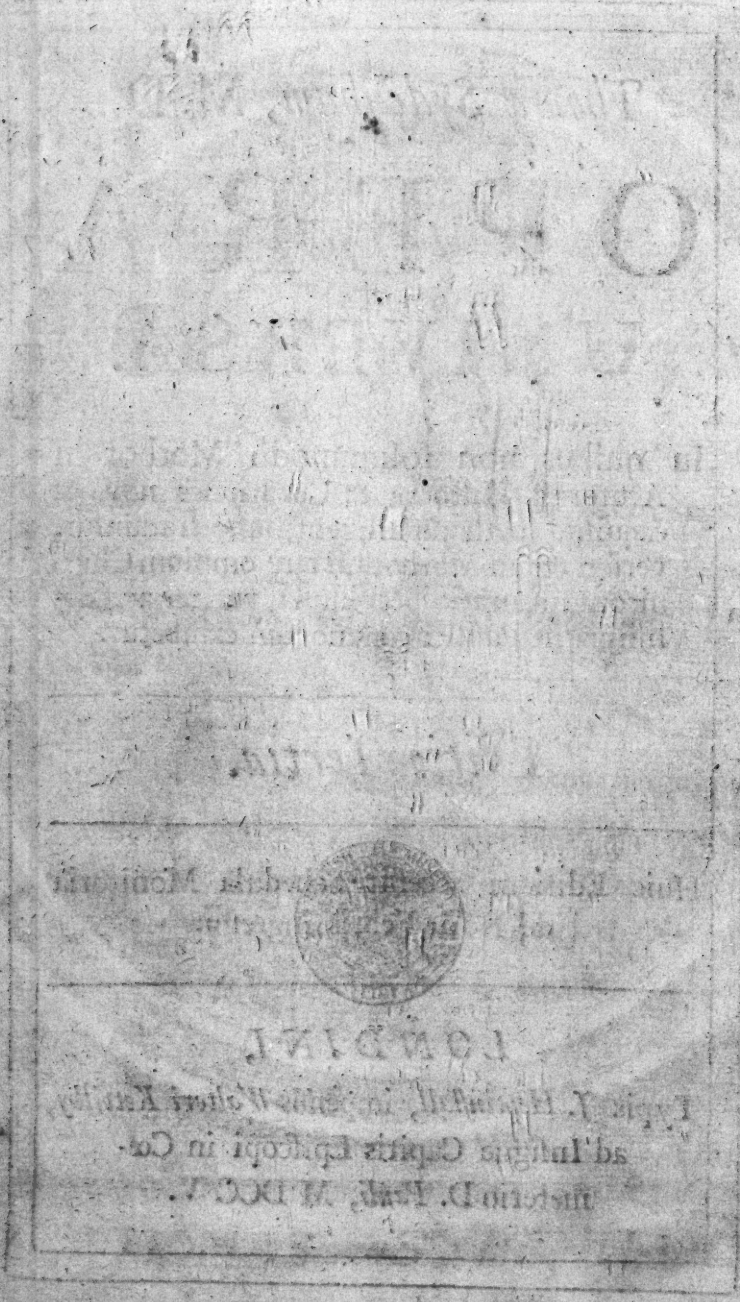
OPERA UNIVERSA.

In quibus non ſolummodò Morborum Acutorum Hiſtoriæ & Curationes novâ & exquiſitâ methodo diligentiſſimè traduntur, verùm etiam Morborum ferè omnium Chronicorum Curatio breviſſima, pariter ac fideliſſima in Publici commodum exhibetur.

Editio Tertia.

Huic Editioni acceſſit Schedula Monitoria de Novæ Febris ingreſſu.

LONDINI,
Typis *J. Heptinſtall*, impenſis *Walteri Kettilby*, ad Inſigne Capitis Epiſcopi in Cœmeterio D. *Pauli*, M DCC V.

Amiciſſimo Viro

D^no. JOHANNI MAPLETOFT, M. D.

In Collegio *Greſhamenſi*

Apud

LONDINENSES

PROFESSORI;

Nec-non *Societatis Regiæ* ibidem

SOCIO.

DUO ommino ſunt (Humaniſſime Vir) de quibus hîc mihi tecum agendum eſt: Primum, ut cauſas exponam quibus impulſus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem tuo potiſſimum nomini dicandum cenſeo. Primum quod attinet, Triceſimus jam agitur annus à quo Londinum *petens ut inde* Oxonium *denuo proficiſcerer, (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot diſtinuerat) in virum Doctiſſimum & maximè ingenuum Dominum* D. Thomam Coxe *(qui per eos etiam annos, atque ad hunc uſque diem Medicinam magnâ cum celebritate*

lebritate factitavit,) Fratri meo tunc ægrotanti consulentem, auspicatò inciderem; qui quidem Vir, pro nota sua Humanitate suavitateque morum me percontatus est, cui me demum Arti, interciſa jam repetens studia, sumptaque togâ virili, pararem addicere. Ego verò incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel somnians quidem, tanti viri hortatu atque authoritate permotus, nescio quo fato meo, me ad eam seriò accinxi. Et sanè si quando hæc nostra Conamina vel minimum in publica commoda cesserint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore atque Auspice ea studia primùm sum aggressus. Post annos aliquot in Palæstra Academicâ insumptos Londinum reversus, ad Praxim Medicam accessi, quam cùm intento admodum oculo omnique adhibitâ diligentiâ curiosè observarem, mox in eam veni sententiam, quæ mecum ad hodiernum usque diem crevit; Hanc sc. Artem haud rectiùs perdiscendam esse, quàm ab ipsius Artis exercitio atque usu; veroque admodum esse simile, quòd qui ad naturalia

mor-

*morborum Phænomena oculos animumque accuratissimè maximéque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, satis securus, quòd Naturam si sequerer Ducem, etiam A*via terrarum peragrans loca, nullius antè Trita solo, *nusquam vel latum unguem à rectò tramite discederem. Hoc me filo regens, primò ad pressiorem* Febrium *observationem animum appuli, & post devoratum haud mediocre tædium, & molestissimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permisi, tandem in methodum incidi quâ istæ possent sanari; quam etiam, amicis flagitantibus in lucem promendam jamdudum concessi. Cùm verò ab illo tempore* novas *Febrium* species, *mihi hactenùs incognitas, sibi invicem jugiter succedentes animadverterim, statui apud me quæ ad eas pertinebant singula, vel ab eisdem pendebant, summâ quâ possem diligentiâ in unum congerere; quo tandem aliquando priores cœpti mei tenuitatem atque*

angustias paulò accuratiori ac magis absolutâ horum morborum Historiâ pensare valerem. Sed dum hæc animo versarem, atque indagarem sedulò, & proinde jam in eo totus essem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus & versatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem, statim didici me ideo tantùm aperuisse oculos, ut pulvere, haudquaquam verò Olympico, iidem complerentur, atque his quidem, proprii cerebri phantasmata, illis, nullum me prorsus habere ducem planè viderer. Quamvis optassem Lucubrationes hasce meas non nisi annorum porrò aliquot experientiâ auctas & confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen ac sannis procacissimi cujusque Ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus Vir Dominus Doctor Gualterus Needham, tam Medicæ Artis, quàm rei Literariæ decus, & laus) ut mihi tandem consulerem, ac justam pararem Defensionem; ea nempe Facta prodens scriptis

ptis publicis, quæ ingenuos, quod ſpero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, expectabo ſcilicet, quemadmodum acutè Romanus Philoſophus, ut quicquam Calumniæ ſit ſacrum, cui nec Rutilius ſacer fuit, nec Cato? *Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam ac aſperitate naturæ Convitiandi libido adhuc inceſſerit, rectène an ſecus ſcripſerim haud æſtimantes æquâ lance, qui vitio ſtatim vertunt, ſi quis novi aliquid, ab illis non priùs dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; hujuſmodi ego homines æquo me animo laturum ſpero; certè Convitiorum ſerram neutiquam reciprocabo. Illud tantùm opponam, Viro Chriſtiano ſanè perdignum, quod olim* Titus Tacitus, *obtrectanti* Metello *regeſſit*: Facile eſt in me dicere, cùm non ſim reſponſurus: Tu didiciſti maledicere; Ego, Conſcientiâ Teſte, didici, maledicta contemnere. Si tu Linguæ tuæ Dominus es, ut quicquid lubet effutias; Ego Aurium mearum ſum Dominus, ut quicquid obvenerit audi-

ant

ant inoffensæ. *Atque hæc sunt quorum victus pondere Librum hunc luce donandum esse sentiebam.*

Tibi verò (Charissime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam quâ nos invicem complectimur Amicitiam Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te meliùs judicare valeat, si quo in loco aut pretio habendæ sint quas hic trado Observationes; cùm per septennium, quod jam ultimò excurrit, plura è præcipuis atque insignioribus, quæ sequentes exhibent pagellæ, tute etiam oculis usurpaveris. Uti verò eâ tu es morum integritate probitatéque notissimâ, ut religio tibi sit fictis insinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita eâ etiam polles sapientiâ atque eruditione, quæ tibi à me imponi, si id seriò agerem, nullatenùs paterentur; multo minùs tu tibi imposueris istis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hîc descripsi, vel tibi aliàs affirmavi, veritatem comprobasti. Nosti præterea, quàm huic meæ Methodo suffragantem habeam, qui eam in-

timiùs

timiùs per omnia perſpexerat, utrique noſtrum Conjunctiſſimum Dominum Johannem Lock; *quo quidem Viro, ſive ingenio judicioque acri & ſubacto, ſive etiam antiquis, hoc eſt, optimis moribus, vix ſuperiorem quenquam inter eos qui nunc ſunt homines, repertum iri confido; pauciſſimos certè pares. Verùm non opus eſt, ut ulteriùs tuam fidem ſolicitem, de qua jamdiù perſuaſiſſimus ſum. Cæteros quod attinet, jacienda alea eſt, quæ utcunque ceciderit, ſortem haud gravatè feram. Cùm enim jam ſenex ſim, & ſummi numinis favore, tantum mihi ſit Viatici quantum reſtat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipſi mihi, neque aliis moleſtus eum aſſequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Vir magnus.*

Felix ille animi, Diviſque ſimillimus ipſis,
Quem non mendaci Reſplendens Gloria Fuco
Sollicitat; non faſtoſi mala gaudia Luxûs.

Sed

Sed tacitos finit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla silentia vitæ.

Quod restat, exorandus mihi es, ut hoc propensi in te animi, &, quo te prosequor, Honoris pignus æqui bonique consulas; præsertim cùm nullo jure Tibi imputari possint quotquot in hoc Opere nævi ac σφαλματα comparuerint, quorum omnium in me solùm cudenda est faba; nec tu plectendus, si quid ego fortè deliravero. Quamlibet neque ejus quem exantlavi laboris omnis mihi fructus perierit, cùm vel ex erroribus & hallucinationibus meis ansam nactus fuero quâ omnibus palàm faciam quantâ te colam amicitiâ, & quòd ex animo sim

Tibi semper Addictissimus

Thomas Sydenham.

PRÆ-

PRÆFATIO.

QUemadmodum à natura ita comparata eſt humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu ſibi ſemper conſtet, nec præ externarum rerum vi ſui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit; ſic procul omni dubio à multis jam ſæculis ante natum non *Græcum* modò, ſed (qui mille annis hunc anteceſſit,) *Ægyptium Æſculapium*, hominum ingenia inveſtigandæ medelæ neceſſitas exercuit. Et profectò, tu quis primus ædificiorum, aut veſtimentorum uſum ad depellendam cœli inclementiam inſtituit, nemo facilè dixerit, ita & *Artis Medicæ* Natales, ut *Nili* fontem indigitare nequimus; cùm iſta, perinde ac cæteræ artes, in uſu nunquam non extiterit, licèt nunc diligentiùs, nunc frigidiùs exculta, pro vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præſtiterunt, abundè notum eſt; quibus ſcilicet, ac eorum ſcripta compilantibus maximam *Therapeu-*

tica

ticæ ſolertiæ partem acceptam ferimus. Quin & ſuccedentibus deinde ſæculis emicuit nonnullorum induſtria, qui aut *Anatomiæ*, aut *Pharmaciæ*, aut *Methodo* ἰατρικῇ operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili ſategerunt: ut taceam nec in hâc noſtrâ *Britanniâ*, ipſoque hoc ſeculo defuiſſe, qui in omni ſcientiarum genere, quo res Medica adaugeri poſſit, optimè meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterùm quantacunque fuerint aliorum conamina, ſemper exiſtimavi mihi vitalis auræ uſum fruſtra datum fore, niſi & ipſe in hoc ſtadio verſatus, ſymbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium contribuerem. Quocirca poſt diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam multorum obſervationem tandem aliquando decrevi; Primò ſententiam meam in medium proferre, quâ demum ratione Medendi ſcientia ulteriùs promoveri poſſit: Deinde meorum in hoc negotio conatuum ſpecimen aliquale in lucem dare.

Sentio autem noſtræ Artis incrementum in his conſiſtere ut habeatur (1.) *Hiſtoria*, ſive *morborum* omnium deſcriptio quoad fieri poteſt graphica & *naturalis*; (2.) *Praxis* ſeu Methodus circa eoſdem *ſtabilis* ac *conſummata*. Sanè morbos craſsè depingere ſatis

ſatis obvium eſt; atqui Hiſtoriam eorum ita conſcribere, ut evitetur Cenſura, quam *Clariſs. Verulamius* in nonnullos ejuſmodi Promiſſores vibravit, longè majoris eſt negotii: *Satis ſimus* (inquit vir Nobiliſſ.) *haberi Hiſtoriam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentiâ ſæpius curioſam: Attamen ſi quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controverſias, Philologiam denique & ornamenta eximat (quæ ad convivales ſermones, hominumque doctorum Noctes potius, quàm ad inſtituendam Philoſophiam ſint accommodata) ad nil magni res recidet. Longè profectò abeſt ab ea Hiſtoria quam animo metimur.* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur; Atqui hoc ita præſtare, ut verba in facta transeant, atque eventus promiſſis reſpondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipſi ſcriptores, nec quiſpiam hactenùs Medicorum ſanare valuerunt.

Quod autem ſpectat ad *Hiſtoriam Morborum*, ſi quis rem attentiùs perpendat, facilè videbit ſcribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm vulgo exiſtimatur. Quorum pauca hæc impræſentiarum attingere ſuffecerit.

Primò

Primò, expedit ut morbi omnes ad definitas ac certas *ſpecies* revocentur, eâdem prorſus diligentiâ ac ἀκριβείᾳ quâ id factum videmus à *Botanicis* ſcriptoribus in ſuis *Phytologiis*. Quippe reperiuntur morbi qui ſub eodem genere ac Nomenclaturâ redacti, ac quoad nonnulla ſymptomata ſibi invicem conſimiles, tamen & naturâ inter ſe diſcreti diverſum etiam medicandi modum poſtulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum ſpecies extendi nemo neſcit: at verò parum accuratè faciet rei herbariæ ſcriptor, qui generalem hujus Plantæ deſcriptionem, quâ ſcilicet à cæteris ſtirpibus diſcrepat, proponere contentus, propria interim & peculiaria cujuſque ſpeciei ſigna, & characteres quibus ab invicem diſcriminantur, contempſerit. Eodem planè modo nec ſatis eſt ſcriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδὲς apparentias annotaſſe. Eſto ſanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures eſſe qui, licèt ab authoribus ſub eodem titulo citra ullam ſpeciei diſtinctionem tractentur, diſſimillimâ ſint indole, in ſequentibus pagellis, uti ſpero, palàm fiet. Imo etiam ubi diſtributio in ſpecies reperitur, id ſit plerumque ut *Hypotheſi* alicui quæ veris Phænomenis ſubſtruitur, ſuus reſervetur honos; ac proinde ejuſmodi diſcriminatio non tàm

ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, Philoſophandique theoriam accommodata eſt. Quantum Medicinæ obfuerit ἀκριβείας hâc in parte defectus, obſtendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodiè non deſideraremus, ſi ſcriptores, dum Experimenta & Obſervationes, Medicas benevolo ſaltèm animo communicârint, unius ſc. ſpeciei morbus pro alio ſpeciei diverſæ ſubſtitutus non fefelliſſet. Atque hinc etiam arbitror profectum eſſe, quòd materia Medica in ſylvam tam immenſam, ſed fructu perexiguo, excreverit.

Porrò autem in ſcribendâ morborum Hiſtoriâ, ſeponatur tantiſper oportet quæcunque *Hypotheſis Philoſophica*, quæ ſcriptoris judicium præoccupaverit; quo facto tum demum morborum *Phænomena* clara ac *naturalia*, quantumvis minuta, per ſe accuratiſſimè adnotentur; exquiſitam *Pictorum* induſtriam imitando, qui vel nævos & leviſſimas maculas in imagine exprimunt. Enimverò dici vix poteſt quot erroribus anſam præbuerint *Hypotheſes* iſtæ *Phyſiologicæ*, dum ſcriptores, quorum animos falſo colore illæ imbuerint, iſtiuſmodi Phænomena morbis affigant, qualia, niſi in ipſorum cerebro, locum nunquam habuerunt; debebant autem in conſpectum venire, ſi Hypotheſis, quam ipſi pro conceſſa ac rata ha-

bent, conſtaret veritas. Adde quòd ſiquando ſymptoma aliquod, quod cum dictâ Hypotheſi oppoſitè quadret, revera morbo competat cujus typum delineaturi ſunt; tum illud ſupra modum evehunt, ac planè reddunt ἐκ μυὸς ἐλέφαντα, quaſi in hoc ſcilicet totius negotii cardo verteretur: ſin Hypotheſi minùs congruat, aut prorſus ſilentio, aut levi ſaltèm pede tranſmittere conſueverunt, niſi fortè beneficio ſubtilitatis alicujus Philoſophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari poſſit.

Expedit autem tertiò ut in deſcribendo aliquo morbo pecularia & *perpetua Phænomena* ſeorſim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia ſunt quæ non tantùm ob ægrotantium temperiem & ætatem, ſed etiam ob rationem medendi diverſam variè ſe habent) enarrentur. Nam ſæpe accidit ut facies morbi variet pro vario medicandi proceſſu, ac nonnulla ſymptomata non tam morbo quàm Medico debentur; adeò ut eodem morbo laborantes, ſed variâ methodo tractatos, varia etiam ſymptomata exerceant. Unde niſi cautela adhibeatur, neceſſe eſt ut admodum vagum & incertum ſit circa morborum ſymptomata judicium. Prætereo quòd *Caſus oppidò rari* ad morborum Hiſtoriam propriè non pertineant; quemadmodum & in deſcriptione *Salviæ* v. gr. Erucarum

rùm morſus inter ſigna diſcriminantia iſtius plantæ neutiquam recenſentur.

Denique, *Anni tempeſtates*, quæ ſcilicet cuivis morborum generi potiſſimùm faveant, diligenter obſervandæ ſunt. Non inficior nonnullos eſſe omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ inſtinctu, annorum tempora, non ſecus quàm quædam aves aut plantæ, ſequuntur. Sæpe quidem ſubiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, ſatis obvium, à paucis tamen fuiſſe hactenùs obſervatum; cùm quo ſydere ſtirpes, aut pecudes ſoleniter procreentur plurimi curioſiùs adnotârint. Sed quæcunque ſit hujus oſcitationis cauſa, pro certo ſtatuo tempeſtatum, in quibus ægritudines ingruêre conſueverunt; notitiam multùm Medico prodeſſe, tam ad ſpeciem morbi dignoſcendam, quàm ad ipſum morbum extirpandum; atque horum utrumque minùs feliciter evenire, ubi iſtiuſmodi obſervatio negligitur.

Hæc quidem etſi non ſola, ſaltem inſigniora ſunt quæ in ſcribendâ morborum Hiſtoriâ obſervari convenit. Cujus *Hiſtoriæ* utilitas ad Praxin, omnem æſtimationem excedit, ac præ qua ſubtiles Diſquiſitiones ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauſeam ferè inferciuntur, nullo in numero ſunt habendæ. Quâ enim aut compendio-

ſiore aut etiam aliâ viâ, vel cauſæ morbificæ quibus obviàm eundum eſt, deprehendi, vel Indicationes curativæ elici poſſunt, quàm certâ ac diſtinctâ peculiarium ſymptomatum perceptione? Neque enim ulla eſt circumſtantia tam levis aut exigua, quæ ſuos uſus ad utrumque non habeat. Nàm ut demus aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficiſci, nihilominus adeò æquabilis ac ſibi ubique ſimilis eſt naturæ ordo in producendis morbis, ut in diverſis corporibus eadem plerumque reperiantur ejuſdem morbi ſymptomata; ac illa ipſa quæ in *Socrate* ægrotante obſervata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri poſſint; non ſecùs ac univerſales plantarum Notæ ad omnia cujuſque ſpeciei individua ritè ſe diffundunt. Qui verbi gratiâ *Violam* accuratè deſcripſerit quoad colorem, ſaporem, odorem, ac figuram cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ ſub ea ſpecie continentur, Hiſtoriam illam in pleriſque fere omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem exiſtimo, nos ob eam potiſſimùm cauſam accuratiori morborum Hiſtoriâ ad hunc uſq; diem deſtitui, quia ſc. pleriq; eos pro confuſis inconditiſq; Naturæ, malè ſe tuentis & de ſtatu ſuo dejectæ, effectis tantùm habue-

re,

re, ac proinde laterem lavare crederetur is qui juſtam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur. Non minùs certò etiam à minutiſſimis morbi circumſtantiis Indicationes Curativas poſſit Medicus deſumere, quàm iiſdem ſumpſit Diagnoſtica. Atque adeò non ſemel mihi in mentem ſubiit, quòd ſi morbi cujuſlibet Hiſtoriam diligenter perſpectam haberem, par malo remedium nunquam non ſcirem adferre, variis ejuſdem Phænomenis viam quâ mihi incedendum foret haud dubiam præmonſtrantibus; Quæ quidem Phænomena, ſi inter ſe ſedulò conferantur, manu quaſi ducerent ad Indicationes illas maximè obvias, quæ ex intimo naturæ ſenſu, non verò Phantaſiæ erroribus depromuntur.

Atque his ſanè gradibus, ut ita dicam, his adminiculis ad cœlum aſcendit, ad medicinæ nempe faſtigium Medicorum ille *Romulus*, nunquam ſatis laudatus *Hippocrates*; qui hanc Arti Medicæ inſuper ſtruendæ ſolidam ac inconcuſſam ſubſternens baſin, *viz.* νόσων φύσεις ἰητρικαί, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit ut morbi cujuſlibet Phænomena apertè traderet, nullâ Hypotheſi adſcitâ, & in partes per vim adactâ; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre eſt. Regulas etiam quaſdam tradidit ex obſervatione methodi iſtius, quâ utitur

natura tàm in morbo provehendo, quàm in eodem amoliendo natas: cujuſmodi ſunt *Coacæ Prænotiones*, *Aphoriſmi*, & reliqua id genus. Atque in his fere ſtetit magna illa Divini ſenis θεωρία, non ab irrito laſcivientis Phantaſiæ conamine deſumpta, ceu vana ægrorum inſomnia, ſed legitimam exhibens Hiſtoriam earum Naturæ operationum quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta θεωρία nihil eſſet aliud quàm exquiſita naturæ deſcriptio, par erat omninò ut in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti quibus poſſet modis ſubvenire contenderet unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ ſuccurrat, effrænem coerceat & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum paſſu illo, tum etiam methodo quibus Natura morbum expellere ſatagit atque amovere: Animadverterat nempe ſagaciſſimus Vir, quod ſola Natura τὰς νόσους κρίνει, ἡ ἐξαρκεῖ τὰ πάντα πᾶσι. Atque hæc omnia peragit Natura pauciſſimis ſimpliciſſimiſque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorsùs nullis.

Altera ab hac Methodus quâ Ars medendi, ſi quid ego judico, poſſit ulteriùs provehi, in eo potiſſimùm cardine vertitur, ut certa aliqua, & *conſummata* undique ac *fixa Methodus medendi* in publica commoda tradatur;

datur ; eam intelligo quæ ſatis magno Experimentorum numero corroborata ſuffultaque, huic vel illi morbo devincendo ſuppar invenitur. Neq; enim ſatis eſſe arbitror, ut ſucceſſus particulares, ſive Methodi cujuſlibet, ſive etiam Remedii, ſcriptis prodantur, ſi neq; hoc neq; illa univerſaliter atque in omnibus ſcopum attingere deprehendatur, (poſitis ſaltem his vel illis circumſtantiis.) Contendo verò ego nos æquè certò ſcire debere, hunc illumve morbum expugnatum iri, ſi huic aut alteri Intentioni ſatis fecerimus, ac certò jam ſcimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri Intentioni ſatisfacere poſſe: quod quidem licèt non ſemper & ubique, frequentiſſimè tamen, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ votis reſpondet exhibentium; ita *ſennæ foliis* v. gr. alvum ſubducimus, *Papavere* invitamus ſomnum. Non is ſum qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa quibus eſt uſus in morborum curatione, & in uſus ſuos reponere, tam ad ſublevandam memoriam, quàm ut anſas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque poſt diutina, & repetita ſæpius experimenta, Methodum ſibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum ſibi recedendum putet. Obſervationes autem particu-

lares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam ſi id tantùm agit *Obſervator*, ut nos doceat hunc morbum ſemel, vel etiam ſæpius huic remedio ceſſiſſe, quid mihi, obſecro, profuerit, ſi infinitæ ferè medicamentorum decantatiſſimorum copiæ, quâ jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accreſcat? Quòd ſi repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unicè addixero, annon innumeris ferè experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumſtantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipſam Methodum ſpectantes, antequam ex obſervatione ſolitaria fructum aliquem queam decerpere? Si Obſervatori nunquam non reſponderit Medicamentum, quare in particularibus verſatur, niſi aut ſibi diffidat ipſe, aut minutatim potiùs quàm in ſolido impoſuiſſe orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi ſit denſiſſima hujus generis volumina conſcribere, nemo vel mediocriter in praxi verſatus ignorat; uti nec è contrà quàm ſit illud difficile perfectam & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac ſtabilire. Si vel unus tantùm per ſingula mundi ſæcula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quæ Medicorum eſt provincia) à multis retro annis ad ἀκρον per-

perveniſſet, omnibus abſoluta numeris, ſaltem in quantum fert mortalium ſors. Quæ verò fundi noſtri eſt calamitas, jamdiu ab antiquiſſimo & peritiſſimo duce *Hippocrate*, & priſcâ Medendi Methodo, cauſarum conjunctarum (utpote quæ certò ſe prodant) cognitioni ſuperſtructâ, deſcivimus; unde eſt, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, confabulandi magis ſit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temerè impegiſſe videar, fas mihi ſit è via parumper deflectere, quo ſcilicet evincam Cauſas illas remotiores, in quibus aſſignandis & in lucem extrahendis hominum Curioſorum & περιεργῶν vanæ ſpeculationes unicè deſudant triumphantque, prorſus eſſe ἀκαταλήπτους ac inſcrutabiles; ſolas verò proximas & conjunctas à nobis poſſe cognoſci, atque ab his ſolis Indicationes Curativas eſſe mutuandas.

Obſervandum eſt itaque, quòd ſi Humores vel diutiùs quàm par eſt in corpore fuerint retenti (quia ſc. Natura eoſdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac aut illa aeris Conſtitutione labem morbificam extraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejuſdem caſtra tranſierint; his inquam modis & his ſimilibus, dicti Humores in formam ſubſtantialem, ſeu *ſpeciem* exaltantur, quæ

his

his aliisve Affectibus cum propria Essentia convenientibus se prodit; quæ quidem symptomata, licèt minùs cautis videantur oriri, vel à natura partis quam humor obsedit, vel à natura humoris ipsius antequàm hanc induerat speciem, nihilominus reverà Affectus sunt ab essentia dictæ speciei in hunc gradum recèns evectæ pendentes. Adeò ut quilibet *morbus specificus* Affectio sit ab hac vel illa specifica Exaltatione, vel specificatione succi cujusdam in corpore animato, ortum ducens. Sub hoc genere potest comprehendi maxima pars morborum qui certum aliquem typum ac formam agnoscunt. Et profectò haud minùs se Natura methodo astringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, sive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet sive Plantæ, sive Animali proprii quidam ac peculiares Affectus competunt, ita se res habet in qualibet succi cujuscunque Exaltatione, ubi semel in *speciem* proruperit. Exemplum hujus rei satis luculentum quotidiè nobis ingerunt, & ob oculos ponunt variæ istæ Excrescentiarum species, quas Arbores, Fruticesque emittunt, vel ob succi Nutritii perversionem & depravationem vel alias ob causas, in formâ sc. *Musci*, *Visci*, *Fungorum*, aliorumque id genus; quæ omnia *Essentiæ* sunt sive *Species*,

à parente, ſeu Arbore, ſeu Frutice, diverſæ planè atque diſtinctæ. Et ſanè qui ſeriò atque ad amuſſim penſitaverit φαινόμενα illa quæ Febrem v. g. *Quartanam* comitantur; Quòd viz. fere ſemper ſub Autumno ingreditur; quod certum ordinem ac Typum ubique ſervat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minùs certò repetens, quàm ſuas repetit Horologium, ſive aliud quoddam ejuſmodi αὐτόματον (niſi ab accedente aliquo extrinſecùs adveniente hic ordo perturbetur;) quòd cum rigore ac notabili frigoris ſenſu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minùs ſenſibilis, quæ tandem in ſudore effuſiſſimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaſerit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit & fugari: Qui hæc, inquam, omnia penſiculatiùs trutinaverit, haud minùs firmis rationibus inducetur ut credat morbum hunc *ſpeciem* eſſe, quàm ſunt illæ ob quas credit Plantam eſſe ſpeciem, quæ parem ſemper ac normam è terrâ naſcitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Eſſentiæ ſuæ; neque facilè comprehendi poteſt, quî fiat ut hic *morbus* oriatur à combinatione ſive principiorum, ſive qualitatum evidentium, cùm *planta* ſubſtantia ac ſpecies diſtincta in rerum naturâ ubique agnoſcatur. Illud interim

rim non diffitemur, quòd cùm ſpecies ſive Animalium ſive Plantarum ſingulæ (demptis perpaucis) per ſe ſubſiſtant, iſtæ Morborum Species ab iis dependent humoribus à quibus generantur.

Tametſi verò ex jam dictis conſtare videatur morborum plerorumque cauſas inſcrutabiles prorſus eſſe, ac ἀνεξιχνίαστος, non tamen inſolubilis erit illa quæſtio, *Quo pacto ſanari poſſint?* cùm de cauſis remotioribus nos hoc aſſeramus: Nemo autem eſt qui non videat curioſos iſtos ſpeculatores in cauſis primo primis ferè ac remotiſſimis indagandis, ac in lucem (ut ut invitâ Minervâ ac reclamante naturæ ſenſu) protrahendis operam perdere; immediatas verò & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen neceſſariò debent cognoſci, & poſſunt etiam, ſine ſiculneis hujuſmodi adminiculis; cùm Intellectui ſe apertè ſiſtant, vel proprii ſenſûs teſtimonio, vel Anatomicis Obſervationibus ab aliis jampridem factis, retectæ. Atque ut impoſſibile planè eſt, ut Medicus eas morbi cauſas ediſcat, quæ nullum prorſus cum ſenſibus habent commercium, ita neque eſt neceſſe; abundè enim ſufficit ut ſciat unde immediatè oritur malum, taleſque ejus affectus atque ſymptomata, ut inter hunc aliumque morbum hujus non diſſimilem, valeat accu-

ratè

ratè distinguere. In *Pleuritide* v. gr. diu atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur parvam illam Crasin & malè cohærentem sanguinis texturam, quæ prima est hujusce mali origo; qui verò causam à quâ immediatè producitur rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque rite valeat distinguere, non minùs certò curandi scopum attinget, etiam neglectâ otiosâ istâ atque inutili remotissimarum causarum indagine. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Jam verò si quærat aliquis, an ad prædicta in Arte Medicâ Desiderata duo (Veram scilicet & Genuinam morborum *Historiam*, & certam confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio*? Assentientem me habet & in vota festinantem. Etsi enim *Methodus* sanandis morbis *Acutis* maximè accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipsa certum aliquem Evacuationis modum statuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovendâ dictâ Evacuatione, ad morbi sanationem necessariò conferet; optandum est tamen ut beneficio *Specificorum*, si quæ talia inveniri possint, æger rectiori semitâ ad sanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti est) extra aleam malorum, quæ sequuntur Aberrationes istas, in quas

sæpe

ſæpe invita dilabitur Natura in morbi causâ expellendâ, (ut ut potenter & doctè ei ab aſſiſtente Medico ſubveniatur) poſſit collocari.

Verùm quod ad morbos *Chronicos* ſanandos attinet, licèt nihil dubitem ulteriores in medendi profectus vel à ſola *Methodo* poſſe ſperari, quàm qui in primam ſtatim cogitationem incurrant, attamen plus ſatis conſtat deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè ſpectabilium inter eos quibus homines urgentur; quod ob hanc præcipuè cauſam uſu venit, quia ſc. Natura in hujuſcemodi morbis non habet Methodum tam efficacem, quâ materiam morbificam foras ejiciat (perinde atque in *Acutis*) quâ nos cum eadem manus jungentes & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo Chronico is demum jure meritóque Medici nomen ſibi vendicat, penes quem eſt ejuſmodi medicamentum, quo morbi *Species* poſſit deſtrui: non qui id tantùm agit, ut è primis ſecundiſque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem; quod fieri quidem poteſt non extinctâ ſpecie: v. gr. calefieri poteſt, aut refrigerari qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc podagrâ, necdum devictâ. Methodo hâc quâ diverſæ tantum qualitates introducuntur, morbi

Specifici

Specifici non magis immediatè perdomantur, quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim obſecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è ſecundis qualitatibus quæ ab his pendent; alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus eſſentia in harum nullâ conſiſtit? Si quis hîc objecerit, ſatis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innoteſcere, hunc ipſum, ſi examen paulò diligentiùs inſtituerit, in oppoſitas partes facilè tranſiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à ſuis militet. Toto enim cœlo diſtant quæ huic aliive *Indicationi Curativæ* Specificè reſpondent Medicamenta, cui ſi faciamus ſatis morbus abigitur; & quæ hunc aliumve *Morbum* Specificè atque immediatè perſanant, nullo habito reſpectu ad hanc aut illam Intentionem ſive Indicationem Curativam: v. gr. *Mercurius* & *Sarſæ radices* in *Lue Venerea Specifica* vulgò audiunt, quæ tamen pro Specificis propriis atque immediatis non debent haberi, niſi argumentis ſatis validis atque irrefragabilibus poſſit confici, *Mercurium* nullâ excitatâ *Salivatione*, *Sarſæ* verò radices ſine motis *ſudoribus* tam egregiam operam præſtitiſſe. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cùm tamen quæ adhibentur Remedia non magis propriè competant immediatæ curationi

tioni istorum morborum qui eis sanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maximè propriè designantur, quàm *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facilè appellaverit.

Specifica proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt, neque oscitantibus temerè se ingerunt: nullus tamen dubito quin in exundanti illâ plenitudine quâ turget Natura diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in singulorum præservationem prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium quæ homines vexant; idque pro foribus & in patrio cujuslibet solo. Et sanè dolendum est *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis innotescere; quæ mihi videntur reliquæ omni, quâ patet, Materiæ Medicæ palmam præripere, & quæ inveniendorum de quibus jam diximus Remediorum uberrimam nobis spem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimiùm convenire videantur, nimiùm dissidere *Mineralia*; unde est quod Mineralia Indicationibus potentiùs respondere, quàm vel Plantas vel ex Animalibus desumpta, lubens fateor; at non specificè tamen mederi, eo quo diximus sensu ac modo. Me

quod

quod ſpectat, non hîc aliud mihi ſumo præter laborem ac tædium hæc atque hujuſmodi diu multumque jam per aliquot annos animo verſandi, necdum mihi tam feliciter ceſſit, ut cum prudenti fiducia quæ de iis cogitaverim in publicum dare auſim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrideant *Plantæ*, non tamen is ſum qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu deſumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo ſæculo hominum induſtriâ atque labore Intentionibus aptè reſpondentia reperta fuere, contemnam. Inter quæ primum ſibi locum vendicant quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* inſigniuntur, & à viro *Doctiſſimo* & *ſolertiſſimo* tam Methodi quàm Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, ſcopo, cæteris quibuſque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cùm in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum ſpecimen eorum quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus ſum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Hiſtoriâ Curationeque *Acutorum Morborum*. Qua in re licèt ſatis advertam, me ſupinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exan-

tlavi laborum, expoſiturum, malum tamen peſſimi hujus ſæculi genium ſatis habeo perſpectum, ut non aliam ex hac ſemente, quàm convitiorum atque contumeliarum meſſem expectem: Meque famæ meæ longè meliùs conſuliſſe, ſi inanem aliquam atque inutilem ſpeculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde eſt: Mercedem aliunde præſtolor. Si quis hîc objiciat alios æquè in hâc arte verſatos non idem mecum de his rebus ſentire; meum non eſt quid ſentiant alii diſquirere, ſed meis obſervationibus adſtruere fidem, quod ut faciam, Lectoris patientiam deſidero tantùm, non favorem. Res ipſa etenim brevi loquetur, an fidelitèr & ſincero animo hîc egerim, an è contra ad inſtar ſceleratiſſimi hominis morumque profligatiſſimorum, homicidam me præſtiterim vel in terra defoſſus. Illam tantùm mihi veniam peto, quòd minùs accuratè quàm propoſueram Morborum Hiſtoriam ac Curationem deſcripſero; cùm non tam metam figam, quàm animos iis addam, qui feliciore ingenio prædíti ad hoc opus poſthàc ſe accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum adhuc reſtat de quo monendus eſt Lector, mihi in animo non eſſe ſequentes paginas infinito particularium obſerva-

ſervationum numero diſtendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem aſtruam: Fruſtra enim & cum tædio Lectoris repeterentur iſta ſingulatim, quæ in ſummas contraxi. Satis autem habui ad calcem Obſervationis cujuſlibet Generalis (ſaltem quæ ad annos nuperos ſpectat) Particularem hîc illic adnectere, quâ Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim ſpondeo nullam à me Methodum Generalem fuiſſe evulgatam, quæ experientiâ reiteratâ non eſt ſtabilita, atque confirmata.

Sed & ſpe fruſtrabitur qui ingentem Remediorum, ſeu Formularum ſylvam hîc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re natâ iis utatur; mihi ſufficit innuiſſe quibus indicationibus ſatisfaciendum eſt, quo etiam ordine & tempore; Etenim in eo præcipuè ſtat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiſcari valeamus, non ut remedia excogitemus quibus illis ſatisfieri poſſit; quod qui minùs obſervabant, *Empericos* armis inſtruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quòd ſi quis objecerit me in aliquibus non tantùm medicamentorum pompæ renunciaſſe, ſed ea inſuper remedia propoſuiſſe, quæ ad materiam medicam vix poſſint referri, adeò ſunt ſimplicia atque inartificioſa; vulgaribus tantùm opinor ac plebeis

animis hac in re diſplicebo. Nôrunt enim Sapientes Bona ea eſſe omnia quæ ſunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium uſum in *Ileo* ſanando proponit, & in *Cancro* nihil prorsùs agendum præcipit, (atque ejuſmodi alia quæ in ſingulis ferè pagellis ſcripta leguntur,) non minùs bene de re medica meruiſſe, quàm ſi pompoſis remediorum formulis omnia impleviſſet.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Hiſtoriam* tradere, eorum ſaltèm quos frequentiſſimè tractaveram, ſed cùm operoſius id ſit, cùmque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impræſentiarum ſuperſedendum mihi eſſe duxi.

AUTHORI

AUTHORI,

IN

Tractatum ejus de FEBRIBUS.

FEbriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis.
Nam post mille artes, Medicæ tetnamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.
Præda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.
Dum quærit Medicus Febris causamq; modumq;
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;
Quas tractat patitur flammas, & Febre calescens,
Corruit ipse suis victima rapta focis.
Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.
Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.
Sed si flamma vorax miseras incenderit ædes,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.
Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cùm perit artificis non minùs usta domus.

Se

Se tandem Sydenham *Febriſq; Scholæq; furori*
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.
Non temerè incuſat tectæ putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.
Non bilem ille movet, nulla hîc pituita: Salutis
Quæ ſpes, ſi fallax ardeat intus aqua?
Nec doctas magno rixas oſtentat hiatu,
Queis ipſis major Febribus ardor ineſt.
Innocuas placidè corpus jubet urere flammas,
Et juſto rapidos temperat igne focos.
Quid Febrim extinguat, varius quid poſtulet u-
(ſus,
Solari ægrotos quâ potes arte, docet.
Hactenus ipſa ſuum timuit Natura calorem,
Dum ſæpe incerto, quo calet, igne perit:
Dum reparat tacitos malè provida ſanguinis
(ignes,
Præluſit buſto, ſit calor iſte rogus.
Jam ſecura ſuas foveant præcordia flammas,
Quem Natura negat, dat Medicina modum.
Nec ſolùm faciles compeſcit ſanguinis æſtus,
Dum dubia eſt inter ſpemque metumq; ſalus;
(num
Sed fatale malum domuit, quodq; aſtra malig-
Credimus, iratam vel genuiſſe Stygem.

Extor-

Extorſit Lacheſi *cultros, Peſtique venenum*
Abſtulit, & tantos non ſinit eſſe metus.

(*Peſtem*
Quis tandem arte novâ domitam miteſcere
Credat, & antiquas ponere poſſe minas?
Poſt tot mille neces, cumulataque funera buſto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.
Ætheriæ quanquam ſpargant contagia flammæ,
Quicquid ineſt iſtis ignibus, ignis erit.
Delapſæ cœlo flammæ licèt acrius urant,
Has gelidâ extingui non niſi morte putas?
Tu meliora paras victrix Medicina; tuuſque,
Peſtis quæ ſuperat cuncta, triumphus erit.
Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te ſimul & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock *A. M.* Ex Æde
Chriſti Oxon.

SECTIO

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

DICTAT ratio, ſi quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Cauſæ humano corpori adverſentur, nihil eſſe aliud quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem in ægri ſalutem omni ope molientis. Cùm enim hominum genus, ita volente ſupremo rerum omnium arbitro ac moderatore *Deo*, variis impreſſionibus, forinſecus advenientibus, excipiendis aptum natum ſit, fieri non poteſt quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quæ quidem partim ab iſtis aeris particulis naſcuntur, quæ, cum corporis humoribus malè convenientes in idem ſe inſinuaverint, nudo ſanguini permiſtæ, corpus omne morbifico afflant contagio; partim à variis fermentationum generibus, vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra juſtum tempus ideo ſunt commorati, quia ſcilicet iiſdem digerendis primùm, deinde excernendis, vel ob nimiam eorundem mollem vel qualitatem incongruam, ſuppar idem non fuit. Hiſce rerum circumſtantiis ita intimè eſſentiæ humanæ intertextis complicatiſque, ut nemo quiſquam ſe ab illis in ſolidum queat liberare, Natura de ejuſmodi methodo, ac ſymptomatum concatenatione ſibi proſpexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter ſolveret, è ſuis finibus poſſit excludere. Quamhbet autem frequentiùs longè quàm

 fieri

ſieri cernimus, illum, ad quem remediis hiſce ingratis collimat, ſanitatis ſcopum attingeret, niſi ab ignaris à recto quem tenet curſu detorqueretur, veruntamen cùm ſibi relicta vel nimiopere ſatagendo, vel etiam ſibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atque inſolubili mortalitatis legi obſequitur cui debemus nos noſtraque. Rectè enim *Boethius*, atque ex rerum ſenſu,

Conſtat æternâ poſitumque lege eſt,
Conſtet ut genitum nihil.

Sed ut inſtantiâ unâ alterâve jam dictorum veritatem aſſeramus; Ipſa *Peſtis* quid, obſecro, aliud eſt quàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inſpiratas unà cum aere particulas μιασματα, per emunctoria, Apoſtematum ſpecie vel aliarum eruptionum operâ, excutiendas? Quid *Arthritis* niſi Naturæ providentia ad depurandum ſenum ſanguinem, atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Poteſt & idem affirmari de pleriſque aliis morbis perfectè formatis.

Jam verò nunc hoc munere celeriùs fungitur natura, nunc vero tardiùs, pro variâ methodo quâ cauſam morbificam deturbare nititur. Nam cùm *Febris* opem depoſcit, quâ adjutrice particulas inquinatas à ſanguine divellat, divulſaſque progreſſu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrhœam, Eruptiones, aut aliam iſtiuſmodi evacuationem expellat; cùmque in ſanguinis maſſa corpore pertenui ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, neceſſe omnino eſt, non ſolùm ut ſubitò vel in ſalutem ægri vel in mortem determinetur (prout ſc. Natura vel materiam morbificam Criticè norit ſolvere vel ab eadem oppreſſa fatiſcat) ſed etiam ut pejora vehementioraque ſymptomata ſe ubique comites adjungant. Atque hujuſmodi planè ſunt morbi iſti quos *Acutos* appellamus, qui velociter ſc. atque cum impetu & periculo ad ſtatum moventur. Quamvis, ſi minus accuratè, haud tamen

tamen minus verè loquamur, iſti etiam morbi pro Acutis ſint habendi, qui, licèt reſpectu Paroxyſmorum, ſi omnes ſimul ſumantur, tardiùs moveant, reſpectu tamen Paroxyſmi cujuſlibet particularis, citò atque etiam Criticè ad finem perveniunt, quales ſunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi verò continens morbi materia ejus eſt indolis ut febrem in partes ſuas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ ſeparationem univerſalem; aut cùm hujuſmodi materia parti alicui affigitur quæ eidem explodendæ prorſus eſt impar, ſive ob propriam conformationem (uti ſe res habet in materia Morbificâ *Paralyticorum* nervis impactâ; in materia item ſuppurata in civitate Thoracis *Empyicorum*) vel ob defectum caloris naturalis & ſpirituum, (ut cùm Pituita in pulmones decidit vel Senio vel Tuſſi diuturniore labefactatis) vel denique ob continuum materiæ novæ affluxum, quâ ſanguis vitiatus & ad ejuſdem eliminationem unicè diſpoſitus, partem obruit gravatque: In his, inquam, caſibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omninò; adeoque morbi ad hujuſmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & ſunt: A duobus his itaque principiis ſibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod ſpectat, quos impræſentiarum tractare mihi eſt animus, eorum alii à ſecretâ atque inexplicabili Aeris alteratione hominum corpora inficientis, gignuntur, neque à peculiari ſanguinis & humorum craſi omnino dependent, niſi quatenus occulta aeris influentia dictis corporibus eandem impreſſerit: Hi durante arcanâ illâ aeris conſtitutione nec ultrà pergunt laceſſere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti ſunt.

Acutorum alii ab hâc vel illâ particulari corporum particularium ἰνομαλίᾳ oriuntur, qui cùm à cauſa magis generali non producantur, ideo neque plures ſimul corripiunt. Hi inſuper Acuti quibuſlibet annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; ex-

ceptis tamen iis quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiariter agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes* sive *Sporadicos* appello, quia nullo non tempore contingunt quo Epidemici grassantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi sumam, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

NIhil quicquam, opinor, animum universæ quâ patet Medicinæ pomœria perlustrantem tantâ admiratione percellet, quàm discolor illa & sui plane dissimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam quâ varias ejusdem anni tempestates, quàm quâ discrepantes diversorum ab invicem annorum *Constitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diversitas tum propriis ac sibi peculiaribus symptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat, Morbos hosce, ut ut externâ quadantenus specie & symptomatis aliquot utrisque pariter supervenientibus convenire paulò incautioribus videantur, re tamen ipsa, si bene adverteris animum, alienæ admodum esse indolis, & distare ut *Æra Lupinis*. Haud equidèm satis scio, an diligentius examen (quali ritè instituendo vix unius hominis brevis ætas par esse videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continuâ quadam serie, ceu facto circulo, alios semper excipere; an verò omnes indiscriminatim nulloque servato ordine, pro occultâ Aeris diathesi & inexplicabili temporum ratione, mortales incessere. Hoc saltem pro comperto habeo ex multiplici accuratissimarum observationum fide, prædictas morborum species, præsertim Febres continuas

continuas ita toto, quod aiunt, cælo differre, ut quâ Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eâdem ipsâ anno jam vertente forsitan è medio tolles: quodque, ubi semel in genuinam Medendi rationem, quam hæc vel illa Febris species sibi vendicat, auspicatò inciderim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, ætatem & reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec extinctâ illâ specie novoque glisente malo, anceps rursum hæreo, quâ mihi via insistendum ut ægris subveniam, ac proinde nisi ingenti adhibitâ cautelâ intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possum efficere ne unus aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vitâ periclitetur, donec investigato jugiter tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuò procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines quoad manifestas aeris qualitates, maximâ quâ potui diligentiâ notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad manifestam aeris temperiem sibi planè consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versa. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occultâ potius & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi morbo addicunt determinántque, stante scilicet præfatæ Constitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo faceſſit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Constitutionum generalium propriâ ac peculiari sibi Febris specie funestatur, quæ extra illam nusquam comparet, cujusmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt.

Ad hæc ſunt & particulares quædam ejuſdem anni, ut ita dicam, Craſes, in quibus licèt ſecundum manifeſtas aëris qualitates, ejuſmodi Febres quæ generaliorem anni Conſtitutionem ſequuntur magis minuſve Epidemicè graſſentur, vel ſerius ocyúsve ingruant; præ cæteris tamen ejuſmodi Febres, quæ omnibus in univerſum annis competunt (quas ideò *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifeſto aëris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejuſdem farinæ, quæ à ſubito calore, intenſius ac diuturnum frigus ſtatim excipiente, plerumque invadunt. Poteſt itaque fieri, ut ſenſibiles aëris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciunt, quæ in qualibet conſtitutione ſe exerunt, non verò ad iſtas alias quæ certæ alicui conſtitutioni quaſi propriæ ac peculiares exiſtunt: Fatendum tamen eſt, prædictas aëris qualitates corpora noſtra ad hujus illiuſve morbi Epidemici generationem magis minuſve diſponere; quod & de quocunque errore circa *ſex res non-naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem eſt, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem ſemper modo ſe habere, iiſdem planè Phænomenis & conformi ſymptomatum agmine in pleriſque ferè omnibus quos adoriuntur, ſtiparos; atque eâdem prorſus viâ ſibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Hiſtoria ediſcenda eſt atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licèt Epidemicorum inſigniantur nomine, enormes tamen ſunt & perquàm *anomali*, utpote qui nulli ſe Typo patiuntur aſtringi, & revera mali ſunt moris, tum quoad incertam ſymptomatum varietatem certiſſimamque diſſimilitudinem, tum quoad methodum quâ ſe ipſi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum diſparitas exinde oritur, quod ſcilicet quælibet Conſtitutio morbos parit, à morbis ejuſdem generis, qui alio tempore graſſabantur, multùm abludentes, quòd non tan-

tùm

tùm in Febribus locum habet, ſed in pleriſque aliis Epidemicis.

Neque hîc finitur *Oreſtes*: reſtat enim & aliud, paulò ſubtilioris θεωρίας, luxuriantis, ſi fas eſt dicere, naturæ luſus; quòd nempe idem morbus in ipſiſſima anni conſtitutione varia ſæpe & diſſimili ſe facie oſtentat, quod ad tempora attinet Principii, Status, & Declinationis; quod quidem tanti poteſt eſſe momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ ſumendæve fuerint.

Porro obſervandum eſt, Epidemicos quoſcunque in duos omnino ordines diſpeſci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri poteſt, ut aliâ qualibet anni tempeſtate ſubnaſcantur, ad illam tamen ſunt relegandi, Ver Autumnuſve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aëris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conſpirare, ut, eo fautore, ante tempus ſibi debitum miſeros invadat; & è contra eſt, ubi tam parùm illis inter ſe convenit, ut corpus præ-diſpoſitum non niſi aliquandiu poſt aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico vel *Autumnum*, non de ipſo ſtatim *Equinoctio*, ſive *Verno* ſive *Autumnali*, ad amuſſim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore graſſantur, alii maturè admodum ſe ingerunt, menſe ſcilicet *Januario*, & exinde pedetentim increbreſcentes circa *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo ſenſim imminuti circa *Solſtitium Æſtivum* evaneſcunt, niſi quod pauciſſimæ poſtea forſitan hùnc illúmve petant. In horum numero ſunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licèt ſeriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen apperente *Æſtivo Solſtitio* pariter ſe ſubducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invaleſcentes non niſi ſub *Æquinoctium Autumnale* ſtatum indipiſcuntur, quo præterlapſo paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujuſmodi ſunt *Peſtis* ipſa, & *Variolæ*, iſtis annis quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

. *Cholera Morbus* ex Epidemicorum Autumnalium familiâ, menſe *Auguſto* exorſus, intra anguſtos unius menſis cancellos concluſus percurrit ſua tempora. Sunt tamen alii qui eâdem tempeſtate prognati uſque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dyſenteria*, *Febres Quartanæ*, & *Tertianæ Autumnales*. Hi omnes, utut eorum aliquos quos ſemel invaſerint longiori vel breviori tempore affligant, plèrumque tamen intra duorum menſium ſpatium & nomen & Epidemicorum naturam prorſus amittunt.

Febres autem ſpeciatim quod attinet, obſervandum eſt, maximam earum partem quæ *Continuæ* ſunt nulla hucuſque nomina, in quantum à Conſtitutionis generalis Influentia pendent, obtinuiſſe, appellationes autem quibus dignoſcuntur ab inſigni aliqua alteratione ſanguini impreſſa vel evidentiori ſymptomate mutuari. Hâc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ Petechiales*, *&c.* Quandoquidem verò ſingula fermè conſtitutio præter has quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis eſt celebrioris nominis, cujuſmodi ſunt *Peſtis*, *Variolæ*, *Dyſenteriæ*, *&c.* non ſatis video, cur iſtiuſmodi Febres non potiùs ſortirentur nomina à Conſtitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore quo comparebant, quàm à qualibet ſanguinis alteratione, vel ſymptomate particulari, quæ diverſæ ſpecei febribus pari jure poſſunt competere. *Intermittentes* verò nomina ſibi deſumunt ab intervallo Paroxyſmis interjecto, atque hoc quidem charactere ſatis diſcriminantur, ſi variarum etiam anni tempeſtatum quibus contingunt, Veris ſc. & Autumni, habeatur ratio. Licèt nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium naturâ revera participent, nullo charactere admodum viſibili eaſdem prodente. Ut cùm præmaturè *Julio* menſe, v. gr. Intermittentes Autumnales ingrediuntur atque inerebreſcunt, non ſtatim genuinum Typum induunt, (quod intermittentibus Vernis quidem ſolenne eſt) ſed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut niſi caſti-

caſtigatiſſimo utraſque examine trutinaveris, ab invicem diſcriminari non poſſint; at retuſo paulatim Conſtitutionis impetu, & frænata vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larvâ abjectâ, Intermittentes ſe eſſe, quales ab initio reapſe fuerunt, palàm fatentur, ſive Quartanæ illæ fuerint ſive Tertianæ; quod ſi non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorum noſtrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujuſmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero ſunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porrò, quod ſedulò advertendum, quum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quaſi ditionem redactis, & parciùs id temporis ſævientibus, ita ut illo augeſcente imminuantur hi, eodemque rurſus imminuto, mox recrudeſcant. Atque ita viciſſim mortales laceſſunt, prout anni genius & ſenſibilis aëris temperies huic aut illi magis ſuffragantur. Qui verò morbus circa Equinoctium Autumnale maximopere fuerit, & cumulatiſſimam edit ſtragem, totius anni Conſtitutioni nomen impertit ſuum; quiſquis enim fuerit morborum, qui eâ tempeſtate præ cæteris invaluerit, principatum omnium qui iſto anno invadunt obtinuiſſe facilè deprehendetur, cujus ingenio Epidemici quotquot ſunt *σύγχρονοι* ſe accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cùm *Variolæ* eo tempore latiſſimè depopulantur, Febris toto anno ſparſim oberrans ejuſdem planè inflammationis eſt particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriuſque Symptomata intercedit cognatio, (exceptâ Variolarum eruptione & reliquis quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum ad ſpontaneos ſudores, tum ad ſalivam excernendam propenſione, in qua utrique convenit abundè conſtat. Pariter, cùm *Dyſenteriæ* dicto tempore præcipue fuerint graſſatæ, Febris quæ eo anno infeſtat earundem indolem non leviter æmulatur, (niſi quod

quod illæ cauſam morbificam per ſedes eliminent, & pauca alia exinde naſcantur ſymptomata,) quod tum à conſimili utriuſque morbi inſultu, tum etiam quòd malo correpti Aphthis ſimilibuſque invicem ſymptomatibus admodum ſint obnoxii, ſatis evincitur. Et ſanè Dyſenteria de quâ agitur, ipſiſſima illa Febris eſt; hoc tantùm diſcrimine, quod introvertatur, & in inteſtina ſe exonerans, per eadem viam ſibi faciat. Notandum autem eſt, Epidemicorum illum principem qui ſub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia ſtraverat, ingruente hyemis frigore intra ſuum ſe alveum condere; cum ex adverſo Epidemici inferioris ordinis, qui ſub eo merentur, tunc temporis præſertim ingraveſcant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Poſtremo obſervandum eſt, quoties Conſtitutio aliqua varias Epidemicorum ſpecies parit, ſingulas has ſpecies genere ab illis differre, quæ cùm idem planè nomen ſortiantur, aliâ tamen Conſtitutione generentur. Quotcunque ſint autem Species illæ peculiares, quæ in una eademque Conſtitutione invadunt, in communi unâ atque generali cauſâ ſingularum productrice, omnes conveniunt, hâc ſcilicet aut aliâ aëris Diatheſi peculiari; & ex conſequenti quantocunque ab invicem, quoad Typum & Formam ſpecificam, intervallo diſtent. Conſtitutio tamen omnibus communis ſubjectam ſingularum materiam ad ejuſmodi conditionem atque ſtatum effingit formatque, ut præcipua ſymptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinet, omnibus paria ſint; ſingulis etiam in hoc conſpirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant ſævitiam & remittant. Notandum eſt inſuper, quibus annis variæ illarum ſpecies graſſantur uno eodemque tempore, eas omnes modo quo primum aggrediuntur, atque invaſionis ſymptomatis conſentire.

Hinc itaque cernere eſt, variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem

nerationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hactenus pro rei dignitate ſatis obſervando eſt aſſecutus. Atqui ex pauculis hiſce omnino conficitur (cum ſpecificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum conſtitutioni innitantur) incaſſum deſudare illos, quotquot diverſarum Febrium rationes à cauſâ morbificâ in humano corpore aggeſtâ deducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancraticè licèt valentem, ſi certa quædam hujus noſtræ regionis loca adeat, Febre ibidem graſſante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile ſit, *manifeſtam* aliquam mutationem ab aëre præfati viri humoribus tam brevi impreſſum iri. Neque minus difficile eſt, generales regulas Febribus his debellandis accommodare & certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iiſdem conſiſtere, non liceat. In hâc itaque tam ſpiſſa rerum caligine, nihil mihi prius eſt, quàm quando novæ Febres graſſari incipiant, cunctari pauliſper, & ad magna præſertim remedia non niſi ſuſpenſo pede ac tardiùs procedere; diligenter interim illarum ingenium atque morem obſervare; quibus itidem præſidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis uramur.

Verbo dicam, Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenon ſuorum varietatem in claſſes redigere, ac characteres cujuſque idiopathicos enucleare, nec non propriam medendi rationem unicuique ſigillatim accommodare, ut res eſt multi otii ac ſummè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut ſaltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad juſtum de iiſdem obſervationum apparatum congerendum fortaſsè unius Medici ætas non ſuffecerit. At verò hic labor, ut ut ſit improbus, prius eſt exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricandâ tam multifariâ horum morborum ſerie præſtitiſſe jure poſſimus gloriari.

At verò quibus demum modis rationem reddemus diſtinctarum ſpecierum *Epidemicorum*, qui non tantùm,

tùm, quatenus ſaltem nobis liquet, fortuitò incurſant, ſed etiam qui uno anno aut certâ aliquâ annorum ſerie ejuſdem ſunt generis, anno alio ſpecie ab aliis alii diſtinguuntur? Nulla hic mihi unquam methodus æquè commoda eſt viſa atque illa, quæ per ſufficientem annorum numerum protenſa, eodem illos ordine deſcriberet quo ſe invicem excipiebant & inſequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Hiſtoriam & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad Annum uſque 1676 (per 15 videlicet annorum ſpatium) depopulabantur, ex accuratiſſimarum, quas mihi facere licuit, obſervationum fide orbi erudito tradam. Cùm mihi impoſſibile planè videatur, effectum id dare, vel cauſas eorundem exortûs aſſignando à manifeſtis aëris qualitatibus deſumptas, vel multò etiam minus à particulari aliquâ dyſcraſiâ in ſanguine atque humoribus, niſi in quantum ſecretæ aëris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, ſi fas eſt dicere, impoſſibile fuerit Variorum Epidemicorum Species tradere, qui à ſpecificis aëris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud eſſe videatur, iſtis videlicet qui Febrium nomina attexere norint notionibus, in ſpeculatione iſtarum alterationum, quæ in ſanguine humano atque ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri poſſunt malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam ſequamur, optimam ſemper ducem, ſed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum ſpecies quot comminiſci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facilè Botanico conceſſerit, à quo in deſcribendâ Plantarum Hiſtoriâ ſenſuum requirimus teſtimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet iſta polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi ſumo, ut me in his quæ jam trado omnem abſolviſſe numerum exiſtimem, forte ne in recenſendâ quidem universâ Epidemicorum familiâ; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapſis, de quibus nobis ſermo eſt, annis, ordine infra

fra dicendo ſe mutuò exceperunt, venturis ſæculis eundem perpetuò ſervaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc ſe res habuit nuper, aſtipulante paucorum aliquot annorum obſervatione, enarrem, quod ad has ſcilicet regiones ſpectat & hanc in qua degimus Urbem; ut meum, quale quale ſit, ſymbolum conferam ad opus inchoandum, quod, ſi quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedet, ubi tandem à poſteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis ſibi invicem ſuccedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

CAP. III.

Conſtitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, *Londini.*

ANNO 1661 Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana* præſertim *malignioris*) ſub initio Julii, & quotidie increbreſcentes, menſe Auguſto quàm immaniſſimè debacchabantur, inque multis locis, correptis fere integris familiis, maximam hominum ſtragem edebant; dein verò ſenſim decreſcentes ſuperveniente hyemis frigore extinctæ ſunt, perpaucos Octobris menſe aggreſſæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præſertim diſcriminabantur. Ægri Paroxyſmus atrocior, lingua magis nigra ſiccaque, extra paroxyſmum ἀπυρεξία obſcurior, virium & appetitus proſtratio major, major item ad paroxyſmum ingeminandum proclivitas, omnia ſummatim Accidentia immaniora, ipſeque morbus quàm pro more Febrium Intermittentium funeſtior. Si quando ætate provectiores, aut etiam Cachecticos invaſiſſet, quibus pariter vena ſecta, aut a-

liæ

liæ quævis evacuationes minuiſſent vires, nunc ad duos, nunc ad tres menſes perdurabat. *Quartanæ*, rariores licet, Febres jam deſcriptas comitabantur, utriſque verò primum brumæ impetum non ſuſtinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant) ſubſecuta eſt *Febris Continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantùm abhorrens, quòd hæ ſtatis ſolùm temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem fermè modo ægrotos adoriebantur; qui utriſque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum ſiccitate, ſiti, linguæ nigredine; & ſudoribus ſub morbi finem materia morbifica in utriſque promptiſſimè exterminabatur. Quinimo vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium claſſem attinere, quod rarò admodum ſurgente anno compareret. Dicta itaque Febris Continua Intermittentium quaſi compendium quoddam, & e contra ſinguli earum Paroxyſmi compendium hujuſce mihi videbantur; atque adeò diſcrimen in hoc maximè verſari, quod *Continuæ* conceptum ſemel efferveſcentiam *συνεχῶς* eodemque ſemper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus ac diverſis temporibus eâdem defungerentur. Quarto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non ſum, quum mihi hactenus ſatis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum craſes, aut ejuſdem anni varia tempora eaſdem diſtingui poſſe animadverteram. Hoc ſaltem ſcio, unicam fuiſſe *Continuæ* Febris ſpeciem uſque ad annum 1665, ac *Intermittentes Autumnales*, quæ ad illum uſque annum frequentes incurſabant, jam deinceps rariſſimas occurriſſe.

Sed ut ad rem redeamus: *Febris* illa *Tertiana*, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapſo intra anguſtiores limites ſe continuit: inſequentibus verò Autumnis *Quartanæ* Epidemicis reliquis prædominabantur, ſtante hâc aëris Conſtitutione. Quartanis ſemper poſt Autumnum vela contrahentibus, *Febris Continua* (quæ per hoc omne tempus, parciùs

ciùs licèt, ſe immiſcuerat) jam inclementiùs debacchabatur ad uſque ver, quo tempore *Febres Intermittentes Vernales* ſuccedebant, quibus ad Calendas Maii pariter fatiſcentibus, *Variolæ* hinc & inde ſparſim ſe oſtendebant, quæ denuò ad conſpectum *Epidemicorum Autumnalium* (Febrem Continuam volo & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aëris Conſtitutionem pervadebant & ſe mutuò inſequebantur. De his mihi ſermo erit in ſpecie, & nominatim tum de Febre hâc, tum etiam de Intermittentibus, ſive Ver ſive Autumnum attinerent, quibus hæc conſtitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hâc *Febre Continua*, quæ aliarum, quotquot ſunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hâc præ aliis quibuſcunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducat, tum coctam certo ac præfinito tempore exigat eliminetque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum conſtitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo ſæpius recurrant quàm illæ quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, neceſſariò ſequitur, ut quæ illas comitatur Febris Continua frequentiùs accurſet.

At præter Symptomata quæ cæteras Febres ſtipabant, dicta Febris ſequentibus inſuper urgebatur: Æger plerumque animam tantùm non agebat, vomituriebat, lingua ſicca & nigra, ingens ac ſubitanea virium conſternatio, & partium externarum ſiccitas. Urina ubique vel craſſa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. In morbi declinatione, Diarrhœa, niſi fortè Medicus principio obſtitiſſet, ſuperjungebat, unde Morbus pervicacior redditus diutiùs affligebat. Sed ſuopte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14 vel 21 perdurabat, quo primùm tempore, oborto ſudore vel potiùs leni madore, morbus ſolvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis ſigna prodebant, quod jam utplurimum eveniebat. Quin & alia ſuperveniebant

Sympto-

Symptomata quoties hîc morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs elucescent ex peculiari Methodo quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (saltem quòd ad rem nostram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris speciem in rerum natura inveniri.

CAP. IV.

Febris Continua Annorum, 1661, 62, 63, 64.

1. PRimò quidem adverto inordinatam illam massæ sanguineæ commotionem Febris hujus seu causam, seu comitem, à natura concitari, vel ut heterogenea quædam materia in eadem concluſa, ac ipsi inimica secernatur; vel ut sanguis in novam aliquam diathesin immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quàm vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quod inanis λογομαχίας occasionem præscindat, quam fortassis istiusmodi voces (quæ etiamsi explicationem non incommodam admittant, tamen minùs propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud sàtis caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmulentur; non desunt nihilominus qui eandem non uno modo ab utraque plurimùm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterumve ab illis sumatur exemplum. Primo, licèt fermentescentia liquida vinosam quandam indolem ita nanciscì soleant, ut spiritum ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in acetum facilè desciscant, quod ipsum insigni acore pollet, & spiritum acidum destillando exhibet; neutram

tram tamen ejuſmodi mutationem in ſanguine hactenus obſervatam fuiſſe contendunt.

Deinde adverti volunt quòd cum in liquoribus vinoſis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quaſi paribus paſſibus procedant, *depuratio* tamen ſanguinis in Febribus ejuſdem *æſtuationem* non comitetur, ſed conſequatur, id quod in paroxyſmo febrili per ſudores ſoluto, vel oculorum teſtimonio, patere exiſtimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet ſummopere refragantem, in multis nimirum caſibus, quoties non adeo effrænis eſt cruoris orgaſmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri poſſit. Verùm utut ſit, (neque enim hiſce controverſiis me ullatenus immiſceri patiar; quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimùm invaluerunt, ego quoque eadem ſubinde uſurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis ſatis conſtet voces iſtas in hoc Tractatu clariori ſolummodò dicendorum explicationi inſervire.

Porrò febrilem hanc ſanguinis commotionem ob materiæ cujuſdam heterogeneæ, ipſique naturæ adverſantis, ſecretionem ab eâdem concitari, omne genus febrium quæ eruptionibus ſtipatur, teſtatum facit; utpote in quibus, iſtius ebullitionis ſanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & parvâ qualitate affecti.

Quinimò hæc, mea quidem ſententia, minùs liquet, febrilem ſanguinis commotionem ſæpè (ne dicam ſæpiùs) non aliò collineare, quàm ut ipſe ſe in novum quendam ſtatum, & diatheſin immutet, hominémque etiam, cui ſanguis purus, intaminatus perſtat, febri corripi poſſe; ſicuti in corporibus ſanis evenire, frequenti obſervatione compertum eſt, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla inſalubris aëris anomalia, quæ febri occaſionem ſubminiſtraret. Nihilominus etiam hujuſmodi homines, præcedente inſigni aliquâ aëris, vi-

ctûs, cæterarúmque rerum non-naturaliam (ut vocant) mutatione, identidèm febre corripiuntur; propterea quòd eorúm ſanguis novum ſtatum, & conditionem adipiſci geſtit, qualem ejuſmodi aër aut victus poſtulaverint; minimè verò quòd particularum vitioſarum in ſanguine ſtabulantium irritatio, febrim procreet. Etſi nequaquam dubitem materiam in ſanguinis deſpumatione poſt febrilem commotionem, ſolenniter excretam, vitioſam eſſe, quamvis ſanguis laudabilem anteà diatheſin obtinuerat; id quod vix magis mirandum eſt quàm quod eſculentorum portiones aliquot corruptæ, & fœtidæ evadant, poſtquam aliquot in corpore alterationem ſubierint, ac jam à reliquis ſegregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo conſurgunt, in eo verſari, ut ſanguinis commotio intra modum naturæ propoſito congruentem, ſiſtatur; eâ nimirùm ratione, ut nec hinc plus æquo gliſcat, unde periculoſa ſymptomata inſequi ſolent, nec illinc nimiùm torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protruſio impediretur, vel ſanguinis novum ſtatum affectantis labefactarentur conatus. Adeò ut ſive materiæ heterogeneæ irritanti, ſivi cruori res novas molienti febris ortus debeatur, Indicatio utrobique eadem exiſtat. Hiſce poſitis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu inſtituo.

Quoties mihi cum ægris res eſt, quorum ſanguis vel per ſe imbecillior exiſtit (uti ferè in pueris) vel juſtâ ſpirituum copiâ deſtituitur (ut in decliviore ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à venæ-ſectione manum tempero. Enimverò ſi Phlebotomiam his imperarem, ſanguis etiamnum citra ejuſmodi imminutionem plùs ſatis debilis, deſpumationi ſuæ obeundæ prorſus impar redderetur; unde totius maſſæ perverſio, ac proinde forſan ipſius ægri interitus ſequeretur (quemadmodum ſi cereviſiæ aut aliûs cujuſvis muſti fermentatio intempeſtivè ſiſtatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas ſemel exterminare cœperit, quæque, tametſi dum reliquæ cruoris maſſæ æquabiliter immiſcerentur,

puræ

puræ extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaſerint, conſortium natura ferre ampliùs non poteſt. Quanquam haud me latet ægros temerariâ ſanguinis miſſione mulctatos, convenientium Cardiacorum uſu aliquando ſervari, ſanguinemque ad tenorem defæcationi ſuæ peragendæ idoneum reſtitui poſſe. Sed præſtiterat plagam non infligi, quàm ſanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis ſanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento ſanguineo præditis reperiri conſuevit primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ (præterquam in caſibus inferiùs memorandis) ſine ſalutis periculo hìc omitti nequit. Nam aliàs non ſolùm præ nimiâ ſanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarúmque id genus inflammationum periculum immineret, ſed præ copiâ etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius maſſæ quaſi ſtrangulatus conſequeretur.

Menſuram quod attinet, mihi ſolenne eſt eam duntaxat ſanguinis quantitatem detrahere, quantùm conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis quibus immodicam ejuſdem commotionem obnoxiam eſſe diximus, incolumem præſtat. Æſtuationem verò illam deinceps rego ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omittendo, Cardiacis calidis vel inſiſtendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compeſcendo, prout motum illum vel efferari, vel langueſcere animadverto.

Poſt Venæ-ſectionem (ſiquidem ipſa juxta caſus præmemoratos neceſſaria fuerit) ſolicitus ſedulúſque inquiro nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propenſio ſub Febris initium interturbaverit. Id ſi contigerit omninò medicamen *Emeticum* præſcribo, niſi vel ætas tenella, vel inſignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum ſuaſerit. Sane Vomitorium propinare, ubi iſtiuſmodi prægreſſa eſt vomendi proclivitas adeò eſt neceſſarium, ut niſi humor ille expellatur, in ſentinam complurium malorum difficilium ſit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis

tempore, ægrúmque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè ſolitis eſt *Diarrhœa*; quæ ut plurimùm in deferveſcentiâ Febris conſequitur, quotieſcunque Emetica, quando ea ſuadebat indicatio, omiſſa fuêre. In febris quippe progreſſu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil ſubegerit Natura, & ad inteſtina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in ſtomácho fonte perpetim ſcaturiente uſque adeò corroduntur, ut non poſſit non inſequi *Diarrhœa*. Obſervavi nihilominus in Febribus inflammatoriis quæ malignæ vulgò habentur, omiſſionem Vomitorii, tametſi talis vomendi propenſio præceſſerit, *Diarrhœam*, quemadmodum in hac Febre, neceſſario non inferre; ſed de iſta re plura in ſequentibus.

Jam autêm in eo verſatur iſtiuſmodi *Diarrhœæ* periculum, quòd æger ſatis jam morbo debilitatus, enervatur ulteriùs, & præterea (id quod majoris eſt in ipſius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere ſe ſanguis, ac vim ſuam exerere debebat ad deſpumationis officium peragendum, penitus præpeditur hâc emiſſione.

Jam verò nequid dubites humorem hunc in ventriculo nidulantem, niſi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhœam* dico) quaſi ex inſidiis aliquando poſt daturum, inquiſitione inſtitutâ nunquam ferè non comperies, ſiquando Febrim hanc *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuiſſe, nec tamen Emeticum fuiſſe propinatum. Porrò etiam compertum habebis etiamſi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, Diarrhœam tamen quamprimùm Vomitorium exhibueris plerumque ceſſaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ægri vires: Sæpiùs autem obſervavi Diarrhœâ ſemel obortâ, medicamenta adſtringentia vel nihil omninò, vel parùm admodum ad eandem ſiſtendam conferre, ſive intro-ſumpta, ſive exteriùs applicata.

Emeticum quale paſſim à me propinatur hujuſmodi ferè eſt. ℞ *Infuſ. Croc. Metall.* ℥vj. *Oxymel. Scillit. & Syr. Scabioſ. com. aa.* ℥ß *M. F. Emet.* Quod hauriri

juboo

jubeo tempore pomeridiano, duabus horis poſt leve prandium. Verùm quò tutiùs, ac feliciùs vomitio ſubſecutura ſuccedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogalæ* ℔ vj, vel viij. ſint in promptu, quippe quòd periculoſa ſint iſta medicamenta niſi copiosè diluantur: Ideóque quoties vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è veſtigio ſumendus erit hauſtus: quo facto, & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auſpicatò procedunt.

Sæpè miratus ſum dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curiosè contemplabar, eámque neque mole valde ſpectabilem, nec pravis qualitatibns inſignem, quì factum fuerit ut ægri tantum levaminis exinde ſenſerint; Nempe vomitu peracto, ſæva illa ſymptomata (nauſea, *v. g.* anxietas, jactationes, ſuſpiria luctuoſa, linguæ nigredo, *&c.*) quæ & ipſos excruciârant, & adſtantes perterrefecerant, mitigari ſolent ac ſolvi, quódque morbi reliquum eſt ἐυθύμως tolerari.

Illud hîc loci non omittendum erit, Si ægri conditio utrumque auxilium poſtulaverit (Venæ-ſectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino eſſe, ut Venæſectio Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim dum vaſa ſanguine diſtenta ſunt, periculum imminet nè ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vaſa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuſo cum impetu ſanguine atque effuſo, adeóque æger Apoplexiâ correptus pereat. Cujus rei quamvis hiſtorias aliquot commemorare poſſim, illis tamen hic ſuperſedere viſum eſt, monuiſſe contentus maximâ hâc in re cautelà utendum eſſe.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, In ipſo planè Febris initio, ſiquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis ſymptomatibus, ex humorum in ventriculo, locíſque vicinis deliteſcentium illuvie ortum ducentibus, ægrum præmuniamus; immò verò & fortaſſe in ipſis quaſi incunabulis opprimamus morbum, qui aliàs cum ægroti periculo grandeſcet, ac longæ vus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus,

qui vel ſubſtantiâ ſuâ in penitiores corporis partes tranſmiſſi cum ſanguinis maſſa commiſcentur, vel ex ipſa mora pejores facti, atque venenatâ pravitate inquinati, ex foco ſuo jugiter pertranſeunti ſanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (nè longiùs abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando ut intempeſtivâ operâ vomitum in illo morbo cohibere ſatagentes (ſive illud Laudano fiat, ſive adſtringentibus medicamentis) eo cohibito non minùs periculoſam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptique, quorum excluſionem tantiſper permittere oportuerat ut ſatis evacuarentur, hoc pacto repulſi vires ſuas, ac ſævitiam in ſanguine exercent, febrémque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus ſymptomaris ſtipata eſſe ſolet, ita niſi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nè quidem vomituriente.

Quòd ſi nobis (ut ſæpe fit) ſerò accerſitis non licuerit Emeticum propinando, ægrorum ſaluti ſub febris initium conſulere; certè tamen convenire exiſtimaverim ut quovis morbi tempore illud fiat, modò vires eò uſque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam ampliùs nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cùm æger vomiturire deſiiſſet, neque ſine fructu: Eo namque Diarrhœam ſuſtuli, quæ ſanguinem in peragendâ deſpumatione impedivit; quin & ſeriùs idem facere minimè dubitarem, niſi virium attritarum ratio prohiberet.

Veſperi, celebratâ jam vomitione, ſemper illud ago ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum conſopiam, & quietem conciliem; ideoque ſub noctem, vel horâ ſomni Paregoricum quempiam hauſtum exhibere jubeo. Ex. g. ℞ *Aq. papav. rhead.* ℥ij. *aq. Mirab.* ℥ij. *ſyr. de meçon. & ſyr. papav. errat.* aa. ℥ß. *M. F. Hauſtus.*

At ſi vel ob copioſam ſanguinis jacturam, quam curationis decurſu paſſus eſt æger, vel ex vomendi frequentiâ, dejectionibuſque in Emetici hujus uſu factis, vel ex præſenti ejuſdem ἀσυνεξίᾳ, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis veruſtate, nullum jam

ſuperſit

ſuperſit in poſterum concitandæ nimiæ Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice hauſtûs præſcripti, Diaſcordii ſatis largam doſin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ ſociati exhibere jubeo. Præclarum ſanè Medicamentum, modò eà quantitate exhibueris, quæ remedii potius quam tituli menſuram impleat.

Hìc autem loci, priuſquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non eſt, omninò tutum non eſſe (ſaltem in hâc Febre) Vomitoria ex infuſ. Croc. Metall. parata, puerulis, ulliſve infra adoleſcentiam conſtitutis vel minimâ quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, ſed ſatis interim efficacia ſuppeterent, quæ humorem hunc in febris declinatione fere ſemper Diarrhœam minitantem radicitùs exterpare poſſit; vel ſaltem ut medicamento aliquo idoneo acrem iſtam materiam, ejúſque vim corroſivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpiùs profectò mihi moleſtum illud accidit, quòd ad infantes, pueróſque febre correptos accerſitus, indicationem conſpexi, quæ quidem medicamenti uſum ſuaſit cujus ope extra periculum collocari potuiſſent, quod tamen exhibere, veritus infœlicem exitum, non ſum auſus. Verùm in adultis nullam inde noxam hactenus obſervavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulteriùs diſquirere ſoleo, utrum evacuationibus prægreſſis non obſtantibus, ſanguis etiamnum adeò exæſtuet, ut illius effervescentiæ limites adhuc ponendi ſint, ac ſufflamen addendum; an verò eò uſque elanguerit ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti ſibi abſque ægri periculo poſſit. De horum ſingulis nonnulla mihi dicenda ſunt.

1. Itaque ſi ſanguis eouſque exæſtuet ut meritò adhuc ſuſpicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui moleſto ſymptomati, ex nimiâ ſanguinis ebullitione prognato, obnoxium eſſe, poſtridie Emetici exhibiti *E-*

nema præſcribo. Ut ℞ *decocti communis pro Clyſtere* ℔ j. *Syr. Violarum & Sacchari culinaris aa.* ℥ij. *M. F. Enema.* Idémque repeti, pro re nata, jubeo, quo ſæpe ſit ut ſanguine nonnihil ventilato refrigeratóque, illius efferveſcentia ſatis compeſcatur. Interdum tamen uſu venit, ut Venæ-ſectionem etiam ſemel adhuc atque iterum repetere neceſſe ſit, nempe in temperamentis admodum ſanguineis, & ætate florentibus, aut in iis qui nimio vini uſu inflammatoriam quandam diatheſin ſanguini ſuo impreſſerunt. Verùm plerumque tanto, támque inſigni remedio (quale quidem eſt repetita Venæſectio) non opus eſt; ac proinde, ſi prædictos caſus exceperis, efferveſcentiam illam Enematum adminiculo ſatis reprimemus. Quare ſi ſanguis nimiùm æſtuet, atq; efferveſcat, ſingulis, vel alternis diebus, prout res poſtulaverit, Clyſterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum uſque morbi diem vel circiter. Veruntamen ſi magna vis ſanguinis miſſa fuerit, vel æger ſit ætate provectâ, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamſi ſanguis multùm efferbuerit. In his etenim caſibus, uti metuendum non eſt, ne omiſſis Clyſteribus, ebullitio concepta eò uſque procedat, ut inſignis alicujus, & infeſti ſymptomatis periculum immineat; ita certiſſimum eſt, eorundem uſu ſanguinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etſi minùs propriè) tonum relaxari, eatenus quidem, ut in ſenibus præcipuè (neque enim illis Enemata tam proſperè ac juvenibus cedere ſolent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod ſi vena ſecta quidem fuerit, ſed non multum ſanguinis emiſſum, tunc, uti dixi, Clyſteres aduſque decimum, plus minùs diem impero; nonnunquam etiam aduſque duodecimum; quod in illis præſertim obtinet, quibus ſanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui poſt Intermittentes Autumnales (ſive Tertianæ fuerint illæ, ſive Quartanæ) febribus continuis, ex purgationis, in præcedentis morbi fine, defectu, corripiuntur; His ſi ſanguinem miſeris, periculum eſt, ne ſedimentum illud, quod prægreſſa fermentatio depoſuerat, in maſſam ſanguineam reſorbeatur, novaſque turbas excitet: Venæ-

ſectionis

ſectionis itaque loco, rebus ita ſe habentibus, Clyſteribus utor, & quidem ad diem uſque duodecimum, modò æger ſit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verùm è contrario, ſive Venæ-ſectionem adhibueris, ſive omiſeris, ſi ſanguinis efferveſcentia nimis elangueſcat, adeóque ſtimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clyſteribus etiam ante diem decimum, multóque magis eo præterlapſo, prorſus abſtinendum arbitror. Quorſum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulteriùs compeſcere atque reprimere conaremur? Quod ſi verò poſt tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clyſteribus utaris, profectò non minùs abſonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quàm ſi quis efferveſcenti Cereviſiæ nimis amplum ſpiraculum aperuerit: Etenim aperto illo ſpiraculo præpeditur Natura, quo minùs ad morbificæ materiæ ſeparationem unitis viribus incumbat. Poſtquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἔξω βελῶν poſitus fuerit, quantum ad illa ſymptomata attinet quæ ex nimiâ ebullitione naſcuntur, vel morbus jam declinaverit, quanto magis aſtrictam illi alvum præſtitero, tantò magis eam extra periculi aleam colloco; nempe febrili materiâ ad ſui concoctionem ſuaviter, ac blande propendente. Quocirca ſi præcedentes evacuationes, ſanguineæ maſſæ quaſi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam ſuam periodum pervenerit, non ſolum Enemata procul haberi volo, ſed & Cardiacorum opem atque auxilium ſuggerendum arbitror, atque mox ad alvum adſtringendam memet accingo.

Cardiaca verò quod ſpectat, quoniam uſu mihi compertum eſt, eadem properè nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (venâ ſcilicet nondum ſectâ metuendum eſt ne materia cruda adhuc exiſtens in Cerebri membranas, &c. aut pleuram decumbat) ideò curæ mihi ſemper eſt, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parùm ſanguinis emiſſum,

nullâ que

nullâque alia insignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque enim video, quorsum sanguis ejus per se satis locuples, ulteriùs in ipsius perniciem diteſceret: Locuples autem atque opulentus satis est, neque ſuccendiculis eget, quamdiù evacuationes insignes calorem ejus insitum non proſtraverint. Hujuſmodi ægris domi naſcuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut fruſtranea ſunt, aut etiam damnoſa: quapropter ego vel nulla omninò, vel saltem leviſſima permiſerim. Interim verò ſi æger ex profuſis evacuationibus laſſus & languidus, vel ætate fuerit provectus, ſolenne mihi est, Cardiaca vel in ipſo febris initio propinare: Morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad ſecretionem vergente, medicamentis calidioribus liberaliùs indulgendum cenſeo; imò paulò maturiùs idem fieri poteſt, modò non metuendum ſit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur; Namque hoc tempore quò magis caleſecerim, eò magis concoctionem acceleravero. Neque reverâ cogitando aſſequi poſſum, quid ſibi velint Medici, cùm ſua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem adminiſtrandis, id quod in morbi initio accerſiti ſæpe faciunt; nihilominus tamen eodem ipſo tempore medicamenta ejuſmodi imperare non dubitant, quæ febrim ſcilicet attemperare poſſint. Profectò enim est Febris ipſa Naturæ inſtrumentum, quo partes impuras à puris ſecernat: hoc illa modo planè imperceptibili præſtat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi, verùm in ejuſdem declinatione apertiùs, atque manifeſtiùs idem opus aggreditur, id quod ex urinâ cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverâ ſignificat, quàm peccantis materiæ à ſanâ ſeparationem. Hanc igitur ut acceleres, non ſaragendum neſcio quibus attemperantibus, ſed Febris effervescentia tamdiu permittenda est, quamdiu ſalus ægrorum paſſa fuerit; cùm autem finem ſpectat, atque declinationem, ſecretione jam conſpicuâ, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo inſequemur, ad rem eò celeriùs ac certiùs proficiendam.

Atque

Atque hoc reipſa eſt, febrilis materiæ concoctionem promovere; cùm evacuationes, & refrigerantia moras nectant, & curationem impediant, ipſamque ſanitatem jam appropinquantem abigunt, uti ſæpius à me fuit obſervatum.

Si fermentatio ſatis progrediatur, deſpumatio circa diem decimum quartum peragetur: Verùm ſi refrigerantia quælibet ſeriùs adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia ſufflaminetur, mirum non eſt, ſi febris ad diem vicesimum primum, quin & in effœtis corporibus malè tractatis multò longiùs excurrat.

Illud porro obſervatu dignum eſt, quandoque accidere, ut æger Clyſterum, aliorumve cathartricorum uſu circa declinationem morbi intempeſtivè præſcriptorum, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam Apyrexiâ omnimodâ frui, poſt diem autem unum alterúmve ſentiet, non tam priſtinam febrim vires ſuas redintegrâſſe, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror ſubitò invadet, quem mox excipiet calor atque febris, idem ſtadium (niſi forſan in intermittentium claſſem ſe reponat) decurſura, quod in præcedentibus monſtratum fuit. Cum ità ſe res habeat, non aliter tractandus eſt æger, quàm ſi antea febre non detentus fuiſſet, verùm quoad res agendas calcata jam veſtigia repetenda; deſpumatio enim, quæ cœpræ jam ebullitioni debetur, non niſi prædicti temporis, ſcilicet 14 dierum ſpatio peragetur, utcunque moleſtum fuerit ægro, à prægreſſo morbo ſatis jam debilitato, eouſque ſanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo, paſſim ſunt ejuſmodi, quæ ſtatim ſubindicabo, quorum *moderatioribus* utor in morbi principio, æſtuatione maximè fervente; gradatim ad uſum calidiorum, juxta morbi progreſſum, vel ebullitionis gradus pergens; ſemper memor licere, ſiquidem multum ſanguinis miſſum, vel æger ſenex fuerit, ut Cardiaca fortiora adminiſtrentur, quàm cum vel nulla præceſſerit Venæ-ſectio, vel æger ætate floruerit.

Moderata

Moderata autem illa quæ dixi, Cardiaca fiunt ex aquis ſtillatitiis *(verb. gr.)* Borag. Citr. Scord. compoſ. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Meliſſophyl. Fernel. Caryophyl. & de ſucco Citr. &c. *fortiora* verò ex pulver. è Chel. Cancro. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliiſve ejuſdem indolis. Quæ ſequuntur in frequenti uſu ſunt.

℞ *Aq. borag. citri, Scordii compoſ. & ceraſor. nigr. aa.* ℥ij. *aq. cinamomi hordeati* ℥j. *margarit. præparat.* ℈ij. *ſacchari cryſtallini q. ſ. Miſce, ſumat cochl.* iiij, *ſæpius in die, præcipuè in languoribus.*

℞ *Aq. totius citri, & fragor. aa.* ℥iij. *aq. cord. frig. Saxon.* ℥j. *aq. theriac. ſtillat. ſyr. meliſſophyl. Fernel. Caryophyl. & de ſucco citri, aa.* ℥ß. *Miſce f. Julapium, de quo capiat ſæpius.*

℞ *Pulv. è cheliſ. cancrorum compoſ. lap. bezoardici Orientat, & Occidental. contrayervæ, aa.* ℈j. *fol. auri n.* j, *Miſce, f. pulvis ſubtiliſſimus: Capiat ad quant. gr.* xij. *quoties opus fuerit, ex ſyr. è ſucco citri, & Caryophyl. aa.* ℈ij. *ſuperbibendo cochl. aliquot Julap. præſcript.*

℞ *Aq. theriac. ſtillat.* ℥iiij. *ſemin. citri* ℈ij. *contundantur ſimul & f. Emulſio. Colaturæ adde ſacchari perlati q. ſ. ad gratum ſaporem. ſumat cochl* 2. *ter in die.*

Plures verò formulas recenſere ſupervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ ſunt, aut eſſe ſaltem poſſunt, & in morbi decurſu juxta varia ejus tempora, ac diverſa ſymptomata variandæ ſunt.

3. At ſi Fermentatio neque nimium æſtuet, neque langueat, eam in iſto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, niſi ægrorum, vel amicorum quibus ſtipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipſis citra inſtituti, & ſcopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me ſæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accerſitum, nil feciſſe aliud poſt Venæ-ſectionem, & vomitionem peractam (ſiquidem eas poſtulaſſet indicatio) niſi quod ipſis præſcriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non niſi juſcula avenacea, & hordeacea vel ſimilia haurirent;

tenuem

tenuem cereviſiam (dempto frigore) moderatè biberent ad ſitim ſedandam; Enema ex lacte Saccharato ſingulis, vel alternis diebus uſque ad diem decimum, vel undecimum injici curarent; & versùs febris finem, cœptâ jam ſeparatione, ſiquidem ſegnior eſſet, ad eam juvandam fortiorem ſubinde potum Cardiacorum loco, bibere ipſis permiſi: Atque ita ſine ulteriore aliquo apparatu, niſi quod leve Catharticum in fine morbi addere ſoleam, eos ſalvos, & incolumes dimiſi.

Sed ut ad inſtitutum meum revertar, ſi prædicta methodus ſollicitè obſervata fuerit, uſitato circa 15 diem, tum ex laudabilis in Urinâ ſeparationis ſignis, tum etiam ex manifeſtâ omnium ſymptomatum remiſſione, percipio tempeſtivum tunc eſſe potionem purgantem exhibere, quæ ſedimentum è prægreſſa fermentatione hic illic depoſitum ſubducat; quod niſi tempeſtivè factum fuerit, periculum eſt ne in ſanguinis maſſam remigret, ejuſdemque febris recidivam conciliet; vel etiam ſuâ in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum ſeparatione jam factâ, humores craſſi ac impuri ex arteriis ſanguini in venis refluo immiſſi, regreſſum ejus facilè impediunt, ex quo varia obſtructionum, ac tandem fermentorum genera naſcuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeò planè neceſſarium eſſe poſt febres Vernales, atque poſt Autumnales purgationem celebrare; idque propterea quod ſedimentum à Vernalibus depoſitum tum copiâ, tum qualitate terreâ, malignâque ab autumnali ſuperetur. Quod ipſum etiam in Variolis obtinet, multiſque morbis aliis Verno tempore graſſantibus, in quibus Purgantium omiſſio non tam grave periculum (quod ego quidem obſervaverim) quam in caſibus priùs memoratis, inferre ſolet.

Et ſanè non multùm is à veritatis ſcopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi ſcil. poſt morbos Autumnales omiſſione) plurium morborum colluviem, quàm

quàm ab ullo alio, quo demum cunque cauſarum fonte, dependere.

Si valdè debilis ſit æger, vel alioquin perfecta adeò depuratio facta non fuerit ut audacter poſſim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam ſeptimam; quo tempore ſequentem, vel ſimilem, pro ratione ægri virium, potionem propino. *Rec. Thamarind.* ℥ß. *fol. ſennæ* ℥ij. *rhabarb.* ℥iß. *Coq. ſ. q. aq. Colaturæ* ℥iij. *diſſolve mannæ, & ſyr. roſac. aa.* ℥j. *Miſce, f. potio cap. mane.*

Purgatione peractâ, ægrum, hactenus lecto, ex præſcripto meo, defixum, ſurgere, & paulatim ad priſtinam victûs rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc uſque tempus præſcripſi, eadem propemodum eſt, cum illâ quam modò commemorabam; Uti juſcula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aquâ cum ſaccharo confectæ; juſcula tenuia ex decocto pulli; Cereviſia tenuis lupulata, cui quandoque æſtuante ardore Febrili, immiſcere poteſt ſuccus Aurantiorum recens expreſſus, & ſuper ignem ad cruditatis tantummodo ſublationem coctus, & his ſimilia; quamvis juſcula Avenacea ſint inſtar omnium. Negare verò cereviſiam tenuem, quæ ſubinde in mediocri quantitate ſumatur, ſeveritas eſt minimè neceſſaria, imò ſæpenumerò etiam detrimentoſa.

Accidit interdum (maximè in ſenibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore ſatis jam ſupérque purgato, nihilominùs valde debilem eſſe; & quandoque tuſſi, interdum etiam ſcreatu, magnum glutinoſi, viſcoſique phlegmatis copiam expectorare: quod ſymptoma non tantum ægro terrorem injecit, ſed & ipſi Medico, præſertim minùs cauto, impoſuit, etiamque in opinionem induxit, quaſi affectus iſte Phthiſi viam ſterneret; licèt obſervaverim ego, rem adeò periculoſam non eſſe. Hoc in caſu ægrum jubeo Vinum Malagánum annoſum, vel Falernum, ſive Muſcatum, cum pane toſto ei immiſſo bibere; quod craſin ſanguinis multùm prægreſſa æſtuatione debilitati (proindéque nuper ingeſtorum ſuccis aſſimilandis imparis) corroborans, ſymptoma illud paucorum

corum admodùm dierum ſpatio abigit, ut crebrâ experientiâ mihi conſtat.

Hâc ipsâ, quam propoſuimus ratione, ægrum à multis affectibus, ſymptomatibuſque, quæ malignitati tribui ſolent, tutum præſtabimus; cùm nihil magis ſolitum ſit Medicis in arte ſuâ minùs exercitatis, quàm quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel uſu Enematum intempeſtivo, craſin ſanguinis ita relaxarint, Naturámque in perficiendâ ſanguinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliáque ſymptomata (quæ genuina ſunt ejuſmodi impedimentorum arte poſitorum effecta) contingant, *malignitati* culpam tranſcribere: at ſi diuturnitas in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid ecs in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsâ neque ſymptomata, quæ accidebant, quamdiu vigebat morbus, *malignitatis* erant affecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, ſed utrumque rei malè geſtæ debetur, quemadmodum crebrò id à me obſervatum eſt.

Non quod ego, aut quiſquam alius, qui Morborum hiſtoriam vel delibaverit, neſcius eſſe poſſit, Febres eſſe, quæ non intemperie ſolâ, aut putrido tantùm calore, ſed etiam malignâ qualitate (cujus ſigna evidentiſſima in ægris non poſſunt non apparere) conſtent: vel etiam quod inficias eam, compliceri aliquando cum Febre *Scorbutum* & complures alios morbos poſſe; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò ſæpe in litem vocari.

Si fermentatio ſanguinis ritè proceſſerit, fiet omninò materiæ morbificæ deſpumatio intra tempus modò dictum. At ſi remedia refrigerantia, vel Enemata ſeriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurret Febris, præcipuè in hominibus grandævis, malè à medico curatis; ad quos quandoque accerſitus, poſtquam Febri per quadraginta dies & ampliùs laboraverant, nihil non expertus ſui quo deſpumationem ſanguini inducerem: ſed nempe uſque adeò debilitatus erat ſanguis, partim ſeris, partim Enematibus, & medicamentis refrigerantibus,

tibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis ſcopum meum aſſequi poſſem ; ſed vel illorum Febris virium ſuarum tenax permanebat, vel alioqui, ſi adeſſe videretur ἀτυξία, vires ægrorum admodum proſtratæ erant, & tantum non emortuæ.

Aliorum autem remediorum ſucceſſu fruſtratus, alio conſilium vertere ſæpe coactus fui, cum ſucceſſu non vulgari ; nempe adoleſcentulorum vivum vegetumque calorem ægris applicando. Nec eſt quod quis multùm miretur, hâc methodo, licèt inuſitatâ, ægrum tantopere corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut ſemet à materiæ ſecernendæ, eliminandæque reliquiis exoneret ; cùm procliye ſit intelligere, inſignem effluviorum vegetorum copiam à ſano, & athletico corpore in corpus ægri exhauſtum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præſtare valuiſſe, quod modò præſcripta methodus præſtitit ; ubi calor applicatus tum magis eſt humano corpori congener, tum ſimul blandus, humidus, æqualis, perenniſque. Atque hæc ratio, ſpiritus, & halitus, forſitan Balſamicos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipſe illam adhibui tempore, licèt aliena primum videretur, ab illis cum ſucceſſu fœlici fuit adhibita : neque profectò me pudet hujus remedii meminiſſe, tametſi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti ſupercilio contemnentes, me forſitan hoc ipſo nomine aſpernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac ſalutem vanis illorum opinionibus longè anteferendam cenſeo.

Methodus hactenus enarrata, ſi quis illam prudenter, & cum deſtinato animi conſilio obſervaverit, ægros, ſi non ab omnibus, ſaltem à pleriſq; moleſtis illis ſymptomatibus immunes præſtabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem ſupervenire ſolent, quæque Medicum animi ancipitem, atque ſæpè in curationis decurſu conſilii penè expertem reddunt, immò & illius curæ commiſſos non rarò è medio auferunt, etiamſi morbi natura mortem non interminari viſa ſit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ, Medicum non ſatis opportunè

tunè accerſentium, vel ipſius Medici minori ſive peritiâ ſive cautelâ, ejuſmodi accidentia ſæpiſſimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam ſummatim hîc attingere; verùm ad ea tantùm ſymptomata me reſtringam, quæ, tametſi ſæpenumerò præverti potuerint, modò viâ, atque ordine prædicto quis uſus fuiſſet, cum tamen ſemel acciderint, diverſam quandam, ſibique propriam curam poſtulant.

Atque (ut hinc ordiar) ſi æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempeſtivè ſumendo, vel calido nimis temperamento ſuâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapſus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) ſi non omninò dormiat, ſæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, ſi vultu ac loquelâ ferociat, ſi medicamenta, potúmve communem avidè & quaſi raptim bibat, vel denique urinam habeat ſuppreſſam; in hoc, inquam, caſu, liberaliori manu quàm ſuprà indulſi, ad venæ-ſectionem, clyſteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præſertim, (quo etiam aliàs ſymptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore præditi, ejuſmodi auxilia ſine multo diſcrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum eouſque ſuſtinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodùm difficile erit eum & à morbo & à ſymptomate unâ eâdemque operâ liberare: id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò doſi exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ *παροξυσμος* vi prædita ſunt non omninò proſint, neque deſtinatum à Medico ſcopum feriant; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: antea verò prodeſſe non poſſunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurrentem ſiſtere nequeunt, etiam in maximâ doſi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti eſt) materiæ peccanti tunc temporis maſſæ ſanguineæ, æquabiliter admiſtæ, neque verſus ſeparationem adhuc vergenti, ab exhibito hujuſmodi medicamento manus injicitur, adeóque depuratio illa tántopere ex-

Phrenitis.

petenda impeditur. Verùm ſive hæc ratio ſit hujuſce phænomeni, ſive alia aliqua magis abſtruſa, judicent illi quibus animus atque otium eſt talia ſpeculari. Interim ex fideli atque idoneo obſervationum plurimarum complexu rem ipſam certiſſimam eſſe pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel ſtatu hujus febris ad ſymptoma hoc levandum, vel non prodeſſe omninò, vel, quod ſæpe accidit, etiam obeſſe; verùm in ejuſdem morbi declinatione eadem mediocri doſi adhibita non ſine ſucceſſu uſurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo uſus ſum, nec fruſtrà; citiùs autem nunquam proſperè exhibitum novi. Quod ſi autem illius uſum ad decimum quartum uſque diem diſtuleris, tanto magis proficuum evadet, ſeparatione nempe perfectiori tum factâ. Neque verò hæc mora, tametſi forte aſtantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc ſymptoma, mortem ſtatim ſubinfert; cùm ſæpe obſervaverim, hanc rem plerunque inducias ferre poſſe ac ſolere, donec ad Narcotica deſcendere fuerit opportunum; ſaltem ſi caveatur nè *Cardiacis*, calidiſque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberiùs, quo caſu ægri ſubitò pereunt. Narcotica, quibus ego uti ſoleo, ſunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. 1. ß. vel ſequens. *Rec. flor. Paralyſ. M.* 1. *Coq. ſ. q. aq. ceraſor. nigr. Colaturæ* ℥iij *Diſſolve ſyr. de meconio* ℥ ß. *ſucci limonum Cochl.* ß. *Miſce.* vel *Rec. aq. ceraſor. nigr.* ℥j ß *aq. Epidemicæ* ℥ij. *laudani liquidi, gutt.* xvj. *Syr. Caryophil.* ℥j. *miſce.*

Illud unicum hîc addere placet, quod ad hanc rem obſervaſſe non inconſultum arbitror; nempe ſi ſymptoma hoc eouſque inducias ferat, & Febris adeò in diuturnitatem abeat ut æger ante aſſumptum Narcoticum commodè purgari poſſit medicamentum illud tanto fœliciùs effectum ſuum editurum. Quocirca ego impetare ſoleo Pil. coch. ma. ℈ij. in aq. Betonicæ diſſolut. atque hoc 10 vel 12 horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum eſt à tumultu illo, quem calidior illa maſſa pil. alius excitare ſolet; ſubſequentis enim

Narcotici

Narcotici vis penſabit illas turbas, & quietam ſuaviſſimam, blandiſſimamque inducet.

Quodſi vigiliæ ultra febrem excurrant, ceſſantibus aliis ſymptomatibus, obſervavi, linteum in aqua roſar. immerſum, & fridigè ſincipiti, ac temporibus applicatum, plus quam Narcotica quævis prodeſſe.

Sæpe accidit ægrum per totum morbi decurſum *tuſſi* moleſtâ divexari nimirum commotâ vehementèr ac tumultuante ſanguineâ mole, omnibus jam ad ſeditionem & partium ſtudia ſpectantibus, fit ut humores quidam ſoluti diffluenteſque è maſsâ ſanguinis per vaſcula pulmonaria, vel etiam per diapedeſin in tracheæ membranam interiorem, teneriorem ſcilicet atque exquiſito ſenſu præditam, transferantur: hinc *tuſſis* oboritur; quæ primò ſicca eſt, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox craſſeſcit, atque expectoratu difficilis evadit, eo quòd ſenſim febrili calore torreatur, atque aſſetur: hinc fit, ut ſuffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires deſunt ad lentam hanc viſcidamque materiam tuſſi eliminandam. Ego in hoc effectu rarò alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recentèr expreſſum, niſi forſan acciderit (accidit autem aliquoties) ut ægrotus oleum prorſus averſetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, ſiquidem illo per ægrum uti licuerit, Bichicis aliis anteponendum cenſeo, ob eam cauſam præcipuè, quòd cùm neceſſe ſit hæc liberaliùs, & majori quantitate exhibere, modò prodeſſe velimus, hoc pacto ventriculum jam ſatis ſuperque debilem & ad nauſeam proclivem oneramus; nonnunquam etiam eâdem operâ præpedimur, nè reliqua, eodem ipſo tempore tranſigenda, procuremus. Neque verò ſatis aut intellectu aſſequor, aut experientiâ edoctus ſum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, uſu in febribus abhorreamus, eo quòd ſcilicet inflammabile ſit, adeoque metuendum ne febrim adaugeat. Fac enim, illud ſuâ naturâ calidum eſſe, certè tamen calor ille tantus non eſt, ut aliundè non abundè penſe-

Tuſſis.

tur: præ cæteris enim manifeſtâ vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quâ (præſertim ſi copioſior acciderit) tum exoneratur ſanguis à moleſto humore, commodè jam excreto, tum eâdem opera nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodùm malè habet, ſiquando viderim ſymptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unâ, eâdemque vice tutum non eſſe, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim eſt ne & ventriculo nauſeam & alvo fluxum inducamus: parcè itaque ſed frequentèr interdiu noctuque propinandum erit, quo non ſolùm expectoratione factâ tuſſim leniemus, verum etiam, quod alicujus momenti eſt, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil ſolabimur.

Narium hæmorrhagia.

Fit nonnunquam, ut *hæmorrhagia narium* ſuperveniat; ſive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, ſive quòd ebullitio non ſatis coercita fuerit, ægro nempe vel in florenti ætate conſtituto, vel anni tempeſtate coadjuvante. Hoc ſi fiat, non admodùm juvabunt ea, quæ ad ſiſtendum ſanguinis motum vulgo fieri conſueverunt, qualia ſunt venæ-ſectiones, ligaturæ, medicamenta adſtringentia, atque agglutinantia, vel etiam ſanguinis acrimoniam contemperantia, *&c.* quamvis enim pro Medicorum conſilio, ac prudentiâ, his atque hujuſmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut in idoneo aliquo medicamento ſanguinis ebullitioni frænum imponatur, quod ſiſtat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem eſt, ſi ſymptoma ſeorſim ſpectetur, ea quæ ſupra enumeravimus (ac venæ-ſectionem potiſſimùm) accommoda ſatis eſſe, nec ego ipſe dubitarem iiſdem uti; ſed nempe ſymptomatis hujus cauſam (ſaltem ſi phlebotomiam exceperis) non ſatis attingunt, quàm perfectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm ſi gladio ignem extinguere ſatageres. Ego itaque in hoc caſu, fruſtrà aliis tentatis, tale quidpiam adhibere ſoleo, quale nunc ſubnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris erratici*

ratici aa ℥iß. *syr. de meconio* ℥vj. *syr. paralyseos* ℥ ß. *M. f. hauſtus.* Nolim autem hæc ita intelligi, quaſi hæmorrhagiam quamlibet ita ſtatim curari velim, quin potiùs illa ſæpe permittenda eſt, atque ægro plurimum prodeſſe poteſt, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum ſolvendo. Atque revera parum proderit huic ſymptomati frænum prædictum aptare, priuſquam illud aliquantiſper excurrerit vel etiam priuſquam vena in brachio ſecta fuerit. Illud diligenter advertendum eſt, hanc ipſam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quod quamprimum illæ quomodocunque ſedatæ fuerint, niſi leniens aliqua purgatio celebretur, metus eſt ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (ſi Febris tempora ſpectentur) ſerius aliquanto id fieri ſoleat, atque debeat, niſi ſymptoma hoc accederit.

Hoc ſymptoma plerumque ſenibus accidit poſt copioſas evacuationes, vel per ſe- *Singultus.*
ceſſum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque ſæpenumero mortem præ foribus adeſſe denunciat. Ingenuè fateor, me mihimet ipſi de *Singultus* causâ diſquirenti ſatisfacere non poſſe; nihilominùs obſervavi ſæpe illum ex turbis, ac tumultu ab aſperioribus medicamentis in ventriculo, lociſque vicinis excitato, ortum ducere, quibus ſedandis atque in priſtinam pacem reducendis cùm naturæ vires non ſufficerint, fit ut ingens periculum immineat: proindeque conſentaneum exiſtimavi curam eo dirigere, ut quod natura per ſe nequibat, artis adminiculo ſuffulta perficeret. *Diaſcordium* igitur largâ doſi exhibitum, nempe ad ℥ij, à ſcopo meo non aberravit; cùm *ſemine anethi*, aliiſque, quæ tanquam ſpecifica decantantur, uſus nihil profeciſſem.

Si in morbi hujus decurſu *Diarrhœam* ob- *Diarrhœa.*
ortam conſpexeris, (quæ uti jam alicubi ſuprà notavimus (accidere tum ſolet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio ſe obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc caſu convenire, ut quovis morbi tempore (niſi vires contra-

indicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiamſi jampridem illa ad vomendum propenſio præterierit. Quoniam autem hac de re ſatis opinor in ſuperioribus pagellis à nobis dictum eſt, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto ſit opus, ſi exhibito licèt emetico nihilominùs *Diarrhœa* ſupervenerit. Quod tamen oppidò rarum eſt, niſi in Febre inflammatoriâ, ubi vomitorium, hoc ſymptoma non ſolùm non impedit, ſed quandoque creat, quod notatu dignum eſt. Itaque cum ſic ſe res habuerit, præ quibuſvis aſtringentibus hujuſmodi clyſterem profuiſſe comperi. *Rec. Cort. granator.* ℥ ß. *roſ. rubr. p.* ij. *Coq. in lactis vaccini ſ. q. Colaturæ* ℔ ß. *diſſolve Diaſcordii* ℥ß *M. F. Enema.* Non ſuaſerim ut majori quantitate Clyſterem injicias, quamvis enim propriâ vi adſtrictionem polliceatur, metuendum tamen eſt, ne ſuâ mole laceſſat inteſtina, adeóque fluxum alvi, quem conſopire animus erat, uberiùs provocet.

Sed forſitan objiciet hic aliquis, magis è re videri, ut, præſertim declinante morbo, diarrhœam, ſi quidem acciderit, permittas potiùs quàm ſiſtas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus eſt, morbumque ſolvit. Reſpondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam ſibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius ſpe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Febrium univerſim loquuti fluxûs hujuſce ſiſtendi neceſſitatem oſtendere conati ſumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum eſt, meâ quidem ſententiâ animadverſione non indignum, nempe ad genuinam ſanguinis depurationem non tantum neceſſariam eſſe illam quarundam partium ſecretionem, quæ per *fæces* fit, ſed requiritur etiam ut ſecernantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidiè cernimus. Itaque ſi Diarrhœæ nimium indulſeris, mediam ſolummodo depurationem, tantopere expetitam, procurabis, atque etiam forſan, quod poſtremo in loco rejiciendum erat primò excernetur. Fateor equidem ſeparatione illâ per flores jam factâ (quæ, ut obiter id attingam,

attingam, ſenſim, & ſine ſenſu peragi ſolet, atque, plerunque paulò pleniori διαπνοῇ potiùs quàm ſudore manifeſto) Diarrhœam, ſi forte acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum tamen eſt, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio ſubducendis fæcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit; quæ quidem fæces morâ ſuâ fermenti alicujus maligni indolem adeptæ, inteſtina jam ad excretionem irritant, ſtimulantque; ut omittam dicere, liquidiſſimam illam excrementorum conſiſtentiam (tali enim formâ plerunque viſuntur) ſatis indicare ea pro criticâ morbi ſolutione habenda non eſſe.

Forſan etiam inter ſymptomata Febribus ſupervenientia recenſeri poteſt *Iliaca paſſio*, eo quòd vomitus enormes qui initio Febrium accidere ſolent, huic occaſionem quandoque ſubminiſtrent. *Ileus.*

Horrenda hæc affectio eſt, & huc uſque omnium fere judicio funeſta, ex inteſtinorum motu inverſo, ac præpoſtero originem ducens. Nimirum inteſtinorum fibræ, quæ à ſuperioribus verſus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad ſuperiora, & quæcunque in inteſtinis continentur non verſus alvum ſed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, Emetica evadant, ubi etiam Cathartica per os aſſumpta per vomitum ſubitò excernuntur. Et, meâ quidem ſententiâ, exquiſitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo ſuperveniens, non aliunde oritur quàm ex præpoſtero inteſtinorum motu modò dicto. Cùm enim ſinus illi quos multiplices inteſtinorum circumvolutiones conſtituunt, ita à naturâ formati ſint ut ad deſcenſum fæcum quàm aptiſſimè conducerent, cùm ii, inquam, mortui ſuis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti inſtar terebelli infigitur, cùm aut valvula quæ ad initium coli expoſita excrementorum ad ileon regreſſum impedit, aut alia quævis membrana ad ſinum pertinens, vim hujus præpoſteri impulſus ſola ſuſtinet.

Hujus verò inverſionis unde dolor ille exoritur duplicem cauſam aſſignare licet. Obſtructionem nempe, vel irritationem.

Primò igitur quæcunque inteſtina vehementèr obſtruunt ut nihil per inferiora deſcendere valeat, hunc contrarium in inteſtinis motum ut producant neceſſe eſt, & nemini non notum. In horum cenſum ab Authoribus referri ſolent fæces induratæ, flatus craſſi magnâ copiâ collecti, ac inteſtina velut in nodum convolventes, conſtrictio inteſtinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui civitatem internam inteſtini occludunt. Interim verò haud negandum quòd motus contrarius hiſce cauſis originem debens, potius ingeſtorum, quàm inteſtinorum motus habendus, neque hæc totius inteſtinorum ductûs inverſio eſt, ſed illorum tantùm quæ ſupra ſedem iſtius obſtructionis ſita ſunt. Quam ob cauſam *affectio iliaca* hinc profecta, à me *notha* appellatur.

Secundò verò, opinor, quòd in affectu iliaco cauſa inverſionis periſtaltici inteſtinorum motûs ut plurimum ita ſe habet. Nimirum ex tumultuante ſanguine in Febre nuper conceptâ, in ventriculum & proxima inteſtina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primò motum ſuum invertere, ac violento impetu materiam moleſtam in eo contentam per os rejicere cogitur: Ventriculi tandem motui validiori inteſtina *tenuia* ipſi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in conſenſum trahuntur, vomituriente ventriculo quaſi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci eſt. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de uſu *argenti vivi*, & *globulorum*, quæ præterquam quòd parum conducunt, noxam ſæpe haud contemnendam inferant. Ego cum felici ſucceſſu hâc methodo utor.

Quando liquet ex Clyſteribus per os rejectis & aliis ſignis verum eſſe ileum, tunc in hæc tria enitor. 1. Ut contrarius iſte ventriculi motus, qui ſimilem motum in inteſtinis efficit, impediatur. 2. Ut inteſtina acri humore

more debilitata corrobarentur. 3. Ut ventriculus ac inteſtina ab iſtis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut ſatisfaciam, curationem hoc ritu inſtituo. Primò *ſalis abſinthii* ℈j ex cochleari uno *ſucci limonum* mane, & ſerò ſumendum præſcribo; intermediis verò temporibus *aquæ menthæ ſtillatitiæ* ſine ſaccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque horâ propino, cujus vel ſolius repetito uſu & vomitus & dolor ex eo natus ſubitò evaneſcent. Dum hæc fiunt *catulum viventem* nudo ventri indeſinenter accumbere jubeo. Poſtquam verò dolor cum vomitu per ſpatium bidui triduive omnino ceſſaverit, tum *pil. coch. ma.* ℥j. *in aqua menthæ* diſſolutam exhibeo, quam etiam aquam (quò certiùs vomitûs recurſum prævertam) toto catharſeos tempore ſæpius ſumendam injungo. Neque catulus removendus antequam uſum pilularum æger aggrediatur.

Obſervavi fruſtra pilulas iſtas vel quodvis aliud eatharticum, utcunque forte propinari, donec ventriculo corroborato, atq; adeò ad modum naturalem reducto inteſtina etiam ad proprium motum æquè reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus aſſumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferrent. Inde eſt quod remediis purgantibus viam facere non aggredior donec per ſpatium quoddam medicamentis iſtis ventriculum reſpicientibus uſus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præſcribo, ita ut nonniſi cochlearia aliquot juſculi ex pullo Gallinaceo parati ſorbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ ſanationis ſigna appareant, ac etiam poſt ſanationem per longum tempus in prædictæ aquæ uſu perſiſtere & laneis duplicatis ventrem à frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis eſt obnoxius.

Pauca hæc univerſam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quam à nemine conſulto ob ſimplicitatem ſuam & ſplendidioris ſive verborum, ſive pharmacorum apparatûs defectum, aſpernatum iri confido.

Atque

Atque hæc ſunt illa ſymptomata, quæ in febre hac occurrere ſolent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc ſuperſedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti ſunt; partim verò, quòd peculiarem nullam curationem poſtulent, febre enim ritè tractatâ ſponte ſuâ ceſſant.

De *Febre continuâ* hujus Conſtitutionis, ac de ſymptomatibus ejus hactenus.

CAP. V.

Febres Intermittentes Annorum 1661, 62, 63, 64.

QUandoquidem, ut jam ſumus præfati, quæ prædictos annos omnes Conſtitutio pervaſit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quas tum de illis feci obſervationes haud indiligentes, hîc impertiam: Addam inſuper & quæ de paucis illis intermittentibus obſervavi, quæ ab illo deinceps tempore ſporadicè contigerunt, quò minùs orationis filum inſequentium deinceps annorum hiſtoriam complectentis, cogar intercidere.

Primo loco quò naturam illarum atque genium conjecturâ ſaltem aſſequamur, advertendum eſt, quòd in paroxyſmis Febrium intermittentium hæc tria tempora ſpectanda ſunt. 1. Tempus *Exhorreſcentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3. Tempus *Deſpumationis*. Et quidem ad *exhorreſcentiam* quod attinet (ut de his rebus ſummatim loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgeſcens à maſsâ ſanguineâ utcunque aſſimilata fuerat, jam tandem non ſolùm inutilis verùm & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque laceſſit: ex quo fit ut naturali quodam ſenſu irritata & quaſi fugam molita, *rigorem* in corpore excitet atque *horrorem*, averſationis ſuæ teſtem

teſtem & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis aſſumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores ſtatim inferre ſolent, aliaque id genus ſymptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam tranſeamus) quo faciliùs hunc hoſtem à ſuis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, ſolenne nempe machinam, quâ in Febribus & quibuſdam aliis acutis morbis uti conſuevit, cùm ſanguinis molem ab inteſtinis inimicis liberare conetur: hujus enim efferveſcentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ ſanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeò leviori operâ ſubigi poſſunt, ut ad deſpumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre conſtat, quòd qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, ſiquidem in paroxyſmo pereant, in primo illo tempore (*exhorreſcentiæ* ſcilicet) fato fungantur, nam ſi ad tempus efferveſcentiæ pertigerint, ſaltem pro illâ vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in anguſto verſantur; quibus elapſis, tertium tempus quod *deſpumationi* dicatum eſt, inſequitur, quo ſuccedente ſymptomata omnia primò leviora fiunt, atque tandem planè evaneſcunt. *Deſpumationis* autem nomine nihil aliud ſignificatum volo, quàm materiæ Febrilis jam ſubactæ, & quaſi devictæ, expulſionem, ſeu ſeparationem; atque illud quod ſeparatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fæcum* rationem & ſortem obtinet.

His ita poſitis, videamus quomodo fiat, ut redeat Paroxyſmus, quandoquidem ægrorum ſors in vado jam conſtituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, ſed quemadmodum apum Embrya ſtatis temporibus ſenſim ſuccreſcunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ faceſſit, idem ſtadium decurrens quod in præcedentibus modò oſtendimus. Nunc autem ſi quis à me cauſam quæſiverit, cur fomes ille deliteſcens efferveſcentiâ præcedenti non ſatis ſubactus,

ac

ac proinde cum reliqua materiâ peccante non expulſus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priuſquam ad maturitatem perveniat, novumque Paroxyſmum excitet,) de hac re, inquam, ſi quis mihi negotium exhibeat, ego plane me neſcire fateor. Neque verò quiſquam alius, quod ſciam, in hac cauſa tam præclarè ſe geſſit, ut arcanum hoc opus naturæ ſatis enarraſſe videatur. Ego Philoſophi nomen non ambio, & qui titulum illum ſe mereri exiſtimant, atque me fortaſſis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus ſim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obverſantur, vires ſuas experiri velint, antequàm aliis dicam ſcribant. Libenter enim quæſierim, cur *equus* ad ἀκμὴν ſuam pertingat ſeptem annorum ſpatio, *homo* 21; cur in *plantarum* regno, hæc menſe *Maio*, illa *Junio*, iſta alio florere ſoleat, ut innumera alia nunc ſileam. Quod ſi doctiſſimos quoſque viros non pudeat ſuam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, ſi in re non minùs difficili, atque forſitan prorſus inexplicabili, manus ab αἰτιολογίᾳ abſtineam: quippe cùm perſuaſiſſimus ſim, naturam non minus hic loci quàm in aliis quibuſcunque, methodo quadam certâ atque ordine progredi: *quartanoſa* enim (ut ſic dicam) ac *tertianoſa* materia non minus naturæ legibus ſubjacet, iiſque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in univerſum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor ſuccedit, atque huic deinceps ſudor; Per utrumque paroxyſmum, tum illum quo riget æger tum quo plus ſatis incaleſcit, vomiturit utplurimum, vehementer ægrotat, cum ſiti & linguâ aridâ, &c. Quæ quidem Symptomata iiſdem omnino gradibus recedunt quibus provehitur ſudor, quo uberiùs prorumpente Paroxyſmus ſolvi videtur. Satis rectè valet qui modò ægrotabat, donec Paroxyſmus periodo ſibi conſuetâ denuò recrudeſcat; in *Quotidianâ*

ſcilicet

ſcilicet quolibet νυχθημέρῳ, in *Tertianâ* alternis diebus, in *Quartanâ* tertio quoque die, calculatione videlicet factâ ab unius Paroxyſmi initio, ad initium ſubſequentis. Licèt haud rarò ingeminentur poſteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab inſultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infeſtet, cùm *Triplex Quartana* eſt; morbo ab iſto, quem primùm aſſumpſit, Typo nomen ſortiente.

Quæ ſanè Paroxyſmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis exceſſu activitateque nimiâ producitur, quo in caſu Paroxyſmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium proſtratione, cùm in Ægro nempe nimiùm illæ fuerint dejectæ, & Paroxyſmi vigor retuſus, ſive refrigeratione intenſiore, ſive etiam evacuationibus præter modum effuſis: in hoc verò caſu cùm Paroxyſmus adventitius primarium inſequitur, mitiùs inſuper, neque ita prorſus diu atque alter ægrum affligit. In priore inſtantiâ, materiæ turgeſcentia ſive ὀργασμὸς tardiùs revertentem & ſibi debitam periodum nequaquam præſtolatur, ac proinde aliquanto præmaturiùs deſpumatione ſuâ defungitur: in poſteriore autem cùm ſanguis non jam eâ vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ ſufficiat, mox alium de novo Paroxyſmum ſubſtituit, quo ejus reliquias è ſinu ſuo exturbet. Quinimò è duabus hiſce cauſis ſibi invicem adverſantibus fortè etiam pendet tam Paroxyſmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinariâ atque regulari, quam eorundem tardior acceſſio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ νυχθήμερον omne percurrunt, vel ſolitum Paroxyſmi tempus anticipantes, vel eò ſeriùs accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* ſunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempeſtatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes ſunt, & ad prædictas reduci poſſunt (illas nempe quibus magis appropinquant) idcirco omnes ſub duobus hiſce generibus, *Vernalibus* nempe, atque *Autumnalibus*,

Autumnalibus, complectar. Tempora ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menſes ſunt *Februarii*, atque *Auguſti*; licèt quandoque maturiùs invadant, tardiùs etiam nonnunquam; prout ſcilicet uberior parciorve in aëre apparatus, vel ad eaſdem producendas facit, vel officit, & ex conſequenti magis etiam minuſve Epidemicè deprædantur. Cujus rei exemplum habemus ſatis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ ſuæ Paroxyſmo, ipſo ſcilicet *Joannis feſto* correptam fuiſſe. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ poſtmodum adeò Epidemicæ evaſerunt; quod argumento eſt magnum tùm fuiſſe in iſtâ quæ tunc obtinebat aëris temperie, ad iſtos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno ſtipatiores graſſabantur.

Et quidem uſque adeo neceſſaria eſt hæc Febrium diſtinctio, ut niſi eandem in praxi ſedulò contemplemur, neque de earum duratione prognoſtico aliquò ritè facto quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habitâ tùm tempeſtatum, tùm naturæ Febrium diverſæ ratione. Verum quidem eſt Febres utriuſque tempeſtatis ingenium non planè diſſimile nanciſci, ſive modum ſpectes primi inſultûs, qui cum horrore primùm incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per ſudorem ſolvitur; ſive typorum diſcrimina, quorum reſpectu quædam *Tertianæ* ſunt, tùm *Vere*, tùm etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres iſtæ totâ ſuâ naturâ ſive eſſentialiter diſtinguantur.

Intermittentes Vernales.

Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, illæ ferè omnes vel *Quotidianæ* ſunt, vel *Tertianæ*, & vel ſeriùs, vel ocyùs ingruunt pro vario tempeſtatis apparatu. Nam per brumale frigus ſpiritus concentrati vires in ſuo receſſu ſibi acquirunt, quos appropinquantis poſtea ſolis calor jam vegetos evocat, qui cum viſcidis humoribus (minùs tamen viſcidi ſunt hi, quàm quos in Autumno

tumno prægressi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commissi, quos durante hyeme natura in sanguinis massâ congesserat, dum avolare niruntur implexi detinentur, & quasi irretiti, adeoque vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem planè modo quo vasa cerevisiâ repleta atque in arenâ vel cellâ frigidâ diutiùs reposita, si igni admoveantur, tumultum statim concipiunt, & liquor ad volatum pronus est. Sanguis hoc modo affectus purgationem sui molitur, atque spirituum volatilium ope negotium hoc sat citò peragit, nisi fortè nimiâ viscidorum succorum vi instructus fuerit, qui fermentationem cœptam remorentur; & licèt hoc ipsum accidat, effervescentia tamen verna ratò continua, suique similis manet, verùm dissilire atque in diversos Paroxysmos quasi findi solet. Sanguine enim opulentis hisce spiritibus jam turgido, natura negotium suum quasi præceps aggreditur, & quarundam partium secretionem ad modum perfectæ solutionis per Paroxysmos particulares peragit, priusquam universali separatione defungatur: Atque hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quòd vernâ tempestate, præsertim illâ quæ æstatem propiùs attingit, paucæ Febres continuæ occurrant, nisi fortè constitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel subitò consopiuntur, vel ad intermissionem properant; vel denique partes humorum ad separationem proniores, præmaturè & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, *Pleuritides*, aliæque id genus pestes succrescunt, quæ desinente potissimùm Vere caput suum exerunt.

Animadverti *Febres Intermittentes Vernales* rarissimè fuisse diuturnas, semper verò salutares; ita ut vel maximè senex, vel debilis quispiam, officiosissimâ damnosissimâq; imperitissimi cujuslibet ἀσκληπιάδῃ, modo probus is fuerit, è medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre *Tertianas Vernales*, quæ ob Phlebotomiam, & Catharsin indebitè celebratas, & regimen insuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam usque ad tempus illud quo Autumnales solent invadere; quæ tempestas, cùm hujus morbi genio sit admodum contraria, eundem continenter extinguit; Ægro interim frequenti

frequenti Paroxyſmorum reduplicatione, & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis verſari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hactenus obſervare licuit) ſemper eſt eluctatus. Neque in convaleſcentibus ab hoc morbo mihi adhuc ſubiit videre graviſſima illa ſymptomata quæ, ut infrà dicetur, intermittentes Autumnales diuturniores ſequuntur; *Lethalem* intelligo *tonſillarum inflammationem, ventrem induratum, tumores Hydropicos, &c.* Plus ſemel tamen adverti ægros à morbi diuturnitate, & Paroxyſmorum ingeminatione (accidentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad ſummam debilitatem redactos, ubi primùm cœperint convaleſcere, in *Maniam* incidiſſe, quæ pari cum illo paſſu receſſit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes verò *Autumnales* longè aliter ſe habent. Primò enim *Tertiana*, licèt quibus annis Epidemica non eſt, & ſanos invadit, citò nonnunquam ſe proripit, neque pluribus ſtipatur Symptomatis, quàm quæ Verno tempore contingere ſolent Tertianæ; ubi tamen Epidemicè graſſatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quinetiam ad menſes duos, vel tres, fortè etiam inſequuturum uſque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartanæ* & periculoſiores ſunt, & obſtinatiores, longè quàm ſunt illæ de quibus ultimò diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eoſdem paucis adhuc Paroxyſmis multatos quandoque jugulant; quo in caſu æger tempore *exhorreſcentiæ*, ineunteque adeò Paroxyſmo ut Plurimùm moritur, quod jam dictum. Quod ſi æger in ſenectutis tantùm fuerit confinio, nec-dum ejus limen prætergreſſus, licèt non in eodem verſetur diſcrimine ne inter Paroxyſmos primò laceſſentes luce privetur, haud tamen facilè à Febre hac elabetur, niſi vertente anno, appetenteque illo tempore quo primò corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arundo*, nec niſi à morte, langueſcenti decutitur. Quartana interim Typum ſubinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v. gr. *Ventrem induratum, Hydropem,*

pem, &c. Juniores verò ferendo huic morbo pares ſunt, à quo nonnunquam circa *Solſtitium Brumale* liberantur, frequentiùs tamen non niſi adveniente *Verno Equinoctio*, vel etiam Autumno inſequenti, ubi ſc. venæ ſectionem aut Catharſin admiſerint. Sæpe non ſine ſtupore ſum intuitus, infantes tenellos cum hoc morbo per totos menſes ſex commiſſos, nec oppreſſos tamen, ſed de eodem, *Herculis* inſtar pueri, in cunis triumphantes.

Hìc notandum, quòd cujuſcunque demum ætatis aut temperamenti fuerit is qui Quartanâ corripitur, ſi quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotiſſimo) eâdem ſemel laboraverit, non diu admodum eum ſecundâ hâc vice fatigabit morbus, ſed poſt paucos aliquot Paroxyſmos ſponte ſuâ ſolvetur, quod ſcitu dignum erat.

Intermittentium autem *Vernalium* curationem quod ſpectat, licèt illas ſuo ſemper arbitrio permittendas exiſtimaverim, & nihil prorſus movendum, cùm nemo quiſquam, quod ſciam, earum unquam operâ ſatis conceſſerit; atque ex adverſo, qui illas abigere ſategerunt, remediis præſertim evacuantibus, id tantùm egerint, ut morbus inde confirmatior pertinaciùs obſiſteret, ſi tamen importuna ægri impatientia medici opem obnixè efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti obſervatione abundè conſtitit. *Intermittentium Vernalium Curatio.*

Nonnunquam *Emeticum* tempeſtivè propinatum, ut nempe ante Paroxyſmum negotio ſuo defungi poſſit, fœliciſſimè ſucceſſit; præſertim ſi quantitatem mediocrem *Syr. de Meconio*, vel cujuſvis Narcotici poſt finitam Emetici operationem, exhibueris immediatè ante Paroxyſmi inſultum.

Eſt ubi ſanitatem videas reſtituram per *diaphoretica*, quæ ſudorem in Paroxyſmi ſolutione obortum promoveant, ægro interim optimè ſtragulis cooperto, id quod tantopere, ac tamdiu faciendum eſt, quamdiu vires ægri patiantur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipuè Quotidianis, ſæpe obtinuit: humoribus enim

in hac tempeſtate non admodum craſſis exiſtentibus, ſolutio aliàs imperfecta futura, in perfectam adoleſcit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quòd Clyſteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatriduum adhibiti beneficio, Tertianas aliquando curaverim.

Interim ſi ob Phlebotomiam liberiori manu celebratam (quò tempeſtas ipſa parùm cautos facilè inclinat,) vel ob ægri debilitatem antecedaneam ſpiritus illi qui ſubitò ad deſpumationem ſe accingerent, pauperiores facti minùs valeant, accidere poteſt, ut hujuſmodi Febres Vernales auxiliis quibuſcunque fruſtrà tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed ſanè non ſolent illæ eouſque durare, quippe quæ vel ſponte ſuâ deſinant, vel leviori remediorum ope facilè in fugam vertantur.

Intermittentes Autumnales.

Intermittentes autem *Autumnales* non tam levi operâ ſe amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda ſunt. Si Autumnalis Conſtitutio fuerit Epidemica, circa *Junium* adultum ſolent invadere. Sin minùs, *Auguſtum* præſtolantur, & *Septembris initium*; in ſubſequentibus verò menſibus rariùs occurrunt.

Cùm earum ingens aliquod agmen ſimul invaſerit, obſervare licebit earum Paroxyſmos plerunque unâ eâdemque diei horâ contingere, acceſſionibus nunc prævertentibus, nunc poſtponentibus, ſimili planè modo, atque eodem tenore, niſi quod accidere queat ut ordo ille medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibuſdam corporibus immutetur vel perverratur.

Obſervandum eſt etiam quòd in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipuè quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi eſt Typum ſub primis Invaſionis diebus ritè diſtinguere, quandoquidem Febre continuâ adſcitâ primùm adoriuntur, neque facile eſt aliquandiu, niſi diligenter adverteris animum, quicquàm aliud præter aliqualem morbi remiſſionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam deſinit

nit Intermiſſionem, & Typum anni tempeſtati aptè reſpondentem.

Typorum ratione vel *Tertianæ* ſunt, vel *Quartanæ*. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari poteſt, eas genuinam eſſe Autumni ſobolem. Utræque profecto eâ affinitate inter ſe connexæ ſunt, & ſæpenumero vices permutare, ſaltem ad tempus, deprehendantur, mox fortaſſis ad priſtinum genium redituræ. Sed Tertianæ Vernales, Quartanarum typos nunquam induunt, cùm toto (ut ita dicam) cælo à ſe invicem diſtinguantur. Neque porro obſervavi unquam hac tempeſtate Quotidianam contigiſſe, niſi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine cenſuerit ἀκμαιοτέρους appellandam.

Has autem Febres intermittentes eo ferè modo ſuam originem nancifci arbitror, quem nunc ſummatim attingemus; Nempe anno ſurgente atque progreſſo, ſanguis etiam pro ratâ proportione exaltatur (haud ſecùs ac vegetabilia quævis augmentis atque declinationibus ſuis anni curſum referunt) donec ad ἀκμὴν ſuam, ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempeſtatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipſe incipit; ac tum præcipuè cùm ab accidentali aliquâ cauſâ promotus fuerit, puta ſanguinis immodicâ jacturâ, frigore admiſſo, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum uſu intempeſtivo, aliiſque non paucis. Jam verò ſanguis in hoc decidentiæ ſtatu conſtitutus impreſſioni morbificæ cuicunque obnoxius eſt, quam in illum faciet quælibet aëris conſtitutio quæ hoc tempore dictis Intermittentibus eſt Epidemica. Atque hùc ſpectat ebullitio mox inductâ, quâ liquorem ſanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris eſſe ſolet, & malignis atque horrendis ſymptomatibus pleniſſima. Illud utcunque accidit ut ſanguis ſpiritibus ſuis magnam partem exutus, & ab æſtate præcedenti plurimùm adultus, ebullitione ſuâ non niſi tardiſſimis motibus defungatur, ſuæque deſpumationi longiſſimam periodum poſtuler.

Jam verò ut manifeſtum evadat quàm difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum eſt: Continuarum hujus tempeſtatis, atque intermittentium diſcrimen in eo maximè verſari; quòd *Continuæ* conceptam ſemel efferveſcentiam συνεχῶς unoq; tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diverſis temporibus eâdem defungantur. Interim in utriſque fermentatio naturæ ductu peragitur ſpatio horarum 336, aut circiter, neque enim citiùs aut tardiùs maſſa ſanguinea in humano corpore ordinariò repurgatur, ſi negotium naturæ permiſeris; haud ſecus ac pomatium ſuam, vinum atque cereviſia ſuam, ac peculiarem habet periodum quâ depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus ſanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) ſex menſium ſpatio deſpumationem ſuam molitur, ac tandem perficiat; non tamen (ſi ritè calculum ponas) plus temporis in eadem abſolvendâ impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter ſolet; quatuordecim enim νυχθημέρια, ſive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxyſmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14 dierum, *h. e.* horas 336. Jam ſi quis dixerit quartanam, verbi causâ, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio ſubintelligenda eſt) ultra ſex menſium ſpatium aliquando excurrere, antequam periodum ſuam abſolvat; reſpondeo idem etiam non rarò in continuis Febribus hujus conſtitutionis ſpectari, quæ ſæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum caſu ſi efferveſcentiam (præſertim circa Februm finem) ritè atque ordine decurrere, ac ſuſtineri vegetam curaveris, deſpumatio intra prædicti temporis ſpatium, hoc eſt quatuordecim dierum, vel 336 horarum peragetur: quòd ſi verò efferveſcentiam illam, ſeu fermentationem refrigerantium medicamentorum, aut Clyſterum uſu tunc temporis (ſcilicet verſus Februm declinationem) importunè inhibueris, & quaſi frænum illi injeceris, mirum non eſt ſi in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo

relaxatur

relaxatur quodammodo ſanguinis humani tonus, unde ſe ad deſpumationem accingere cum effectu nequit. Imo verò in corporibus debilibus & effœtis idem aliquando vel ſponte accidit, niſi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo ſanguini deſpumando par ſit.

Verùm illud hìc jam porro notandum arbitror, ea quæ de fermentationis ſpatio atque continuatione ſuprà tradidimus, de illis ſolummodo Febribus intelligenda eſſe, quæ ſtatam quandam naturam, atque habitum nactæ ſunt. Sciendum enim eſt, neque me præterit, Febres quaſdam eſſe, tum continuas, tum intermittentes, quæ tranſeuntis & incerti genii ſunt, neque in ſuis efferveſcentiis ad deſtinatam periodum pertingunt. Hujus generis ſunt quæ à levi aliquâ offensâ ex ſex rerum non-naturalium quas appellant, ut cibi, potûs, aëris, & his ſimilium, abuſu, nonnunquam ortum ducunt, his enim morbis correpti ſubitò ſæpe convaleſcunt. Idem etiam in adoleſcentulis, ſanguine puro, ac multis ſpiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum ſpirituosâ quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes ſuas citiùs perficiunt, ac celeri gradu ſpatia ſua emenſæ evaneſcunt. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermenteſcibilis, ſive illa ſanguis ſit, ſive vinum aut alius aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viſcoſitate polleat, ut ſpiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris maſsâ moveri atque agitari poſſint, eodem ferè modo, quo aves viſco captæ, aut muſcæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura ſua peragere poſſunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obitèr illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut ſpiritus prorſus obruant opprimantque, adeò ut non omnino moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem neſcio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur) mirum non erit, ſi illis non aliam medendi methodum ſuperſtruam, quàm quæ in Febribus continuis ad deſpumationis

ſpumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur: cùm nimirum illæ à continuis nullo diſcrimine ſejungantur, ſi ordinem ſpectes quo natura earundem materiam expellere ſolet, ſcilicet per effervescentiam certâ periodo comprehenſam. Etſi quod ad earum ſpeciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à ſe invicem plurimùm differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ ſe natura liberare ab hoc morbo ſolet, cautè ſolicitéque obſervando indicium ſumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad ſanitatem ægros perducamus; vel in ipſam cauſam ſpecificam penetrando, danda erit opera ut remediis efficacibus, ac ſpecificis morbo obviàm eatur. Ab horum alterutro indicationes ſumendæ ſunt. Ego utramque viam ingreſſus aliquando fui, atque illæsâ (uti opinor) verecundiâ profiteri poſſum, non ſine ſummâ curâ, atque attentione animi indefeſsâ, ſed nondum eam felicitatem adeptus ſum, ut Autumni Febres intermittentes certâ aliquâ praxi, atque medicandi ratione tollere poſſim, antequam ſtatas illas Fermentationes (de quibus ſuprà locuti ſumus) peregerint, utcunque moleſtum hoc febricitantibus videatur, qui eouſque ſanitatem ſuam expectare inviti coguntur. Revera autem ſiquis inter mortales reperiatur, qui ſive methodo aliquâ certâ, ſive remedio ſpecifico adhibito, Febrium harum intermittentium curſum non ſolùm inhibere, ſed etiam omnino abrumpere novit, exiſtimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam ſummopere expetendam patefaciat: quod ſi non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare auſim; neque enim civis boni eſt, illud in rem ſuam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, divinâ benedictione ſemetipſum privare, quam à ſummâ bonitate liceret expectare, ſi ad publicum bonum promovendum ſe accingeret. Honoris autem, ac divitiarum longè minor apud probos, ratio habetur, quàm virtutis & ſapientiæ.

Quan-

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi visum est.

Intermittentium Autumnalium Curatio.

Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, (nisi eo, quem mox dicemus, modo instituatur) præsertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè si ea Constitutio admodum fuerit Epidemica) hâc methodo sanandis, nisi Chirurgi gladiolus eodem ictu quo venam pertundit ipsam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & Athleticè cæterà valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur: In provectioribus autem diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excipit, quam præ foribus jam esse haud rarò denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde quòd Venæ-sectio alia etiam symptomata illa maturiùs accersivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo sequi. Quartanariis verò in tantum obest Phlebotomia, ut Juvenes qui à morbo aliàs intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque provectiores, qui, nisi sanguinem detraxissent, intra annum poterant sanari, morbum etiam ultra statum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi succumbere. Quæ de Venæ-sectione jam dixi, levi operâ ad Catharsin possunt transferri, nisi quod hæc non usque adeò pernicioſa sit, nisi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo composito, & stragulis undiquaque cooperto, sudores provoco sero lactis Cerevisiato, cui Salviæ folia incocta fuêre, quatuor circiter horis ante Paroxysmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret ℈ij *Pilularum Cochiarum majorum* solutarum in ℥j sequentis misturæ. ℞ *Aq. vitæ*

℔ j. *Theriac. Andromach.* ℥ iij. *Croci Angl.* ℥j. *M.* ſtent ſimul pro uſu. Hæc ubi aſſumpſerit, in ſudoribus continuò eliciendis perſiſtat, donec elapſæ fuerint aliquot horæ ab illo tempore quo Paroxyſmus ingruere debuerat, magnâ cum cautelâ ſe muniens contra illas ſudationis interruptiones quas illi fortè creabunt dejectiones aliquot à medicamento Cathartico profectæ. Sæpiùs mihi ex animi voto ceſſit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxyſmis, quàm uſu receptum illud ad eundem ſcopum tendens, Decoctum ſc. *Rad. Gentian. Summit. Centaur. &c.* cum paucâ *Sennæ* atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos illos contrarios ſudandi ac dejicendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari iſto effectum obtinet, ordinatum ſc. Paroxyſmi proceſſum confundendo atque interturbando; idque efficaciùs, nec tamen tutò minùs. Atque hâc ſanè methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas pepuli; necdum præſtantiorem aliam experiri his annis mihi licuit.

In *Tertiana duplici*, quæ Typum variavit, ob Ægrum vel evacuationibus, vel alio quovis modo debilitatum, ſudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis intervallo à futurâ Paroxyſmi invaſione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò *Pilulæ Cochiæ*, cùm nec tutum ſit, nec ad rem faciat, Cathartico jam ab eodem fractas ægri vires ampliùs dejicere, & Paroxyſmis ejuſdem ope ingeminatis ſuppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo ἰσχυροτέρῳ atque efficaci, quod etiam repeti poteſt Paroxyſmo genuino proximè ſubſequente: In ſummâ ægri debilitate à dicta Paroxyſmi ingeminatione Electuarium, quod jam ſequitur, præſcribo: ℞ *Conſerv. fl. Borag. Bugloſ. an.* ℥ j. *Conſerv. Anthoſ.* ℥ ß. *cortic. citri condit. Nucis Moſch. cond. Theriac. Andromachi a.* ℥ iij. *Confec. Alkermes* ℥ ij. *M. F. Opiata*, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane & veſperi, ſuperbibendo cochl. 6. ſequentis Julepi ℞ *Aquæ Ulmariæ & Theriacalis ſtillat. an.* ℥ iij. *Syr. Caryophyl.* ℥ j. *M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam ſimpliciorem ſaccharo dulcoratam exhibeo, interdicto Enematum

uſu;

uſu ; ægro Juſcula è pullorum carnibus, Avenacea, &c. concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo eſt, opinor, in hâc arte vel mediocriter verſatus, qui neſciat quàm parum votis reſpondeant methodi iſtæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus deſtinantur, ſi *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias ſæpiùs impetrat morbo, quàm eundem debellat, cùm poſtquam ad ſeptimanas duas vel tres deliuerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo malè multatus paululum interim reſpirat, mox de novo recrudeſcens haud ſegniùs quàm priùs laceſſit ; atque ut plurimum, quotieſcunque demum repetatur illud medicamentum, non niſi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejuſdem exhibendi habeo compertum.

Curandum eſt ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante ſc. quàm morbus ſuo ſe marte aliquantiſper protriverit (niſi collabeſcentes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs ſumendum eſſe dictaverint) neque enim illud ſolum eſt metuendum ne à præpropero ejus uſu inefficax iſte reddatur, & ſpem ægri fallet, ſed etiam nè de ægri vitâ agatur, ſi ſanguini omni fermentationis niſu ſe deſpumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharſi, multò minùs Venæ-ſectione, ſubducenda eſt materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex ſuo fungatur munere ; cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs certiuſque recrudeſcent Paroxyſmi, evaneſcente ſemel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut ſanguinem dicto medicamine ſenſim, longioréque à Paroxyſmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxyſmum jam inſtantem tentemus confodere ; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo ſuum opus pleniùs abſolvat, & evitatur quicquid id eſt periculi quod ægro poterit oriri ex ſubito iſto atque intempeſtivo nimis ſufflamine, quo Paroxyſmum jam invaleſcentem, atque omni ſe ope exerentem conamur

mur opprimere. Poſtremò brevibus iſtis temporis intervallis repetendus eſt Pulvis, ut non protinus evaneſcat prioris doſis virtus, antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione iſtâ ἐυεξία tandem recuperabitur, profligato in ſolidum morbo. His adductus ratiodibus hanc ego methodum cæteris antepono, *Peruviani corticis* ℥ j. *cum ſyrup. Roſar. rub.* ℥ ij. miſceatur; æger verò quantitatem Nucis moſchatæ majoris mane & ſerò quotidie devoret diebus à genuino Paroxyſmo vacuis, donec confectionem omnem abſumpſerit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis ſemper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu uſurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis, quâ Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec artem ἀπροσδιονύσως oſtentemus; Si harum Febrium alterutrâ correptus æger vel infans ſit, vel ætate floreat, convenit omnino (quantum ego hactenus edoctus ſum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aëris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucuſque intellexi, ſi modò totam rem naturæ permiſerim. Id quod ego non ſine admiratione, præcipuè in infantulis, ſæpe obſervavi; ſanguine namque depuratione ſuâ defuncto, Febres illæ ſponte ſuâ evanuerunt. Quòd ſi autem è contrario vel ſtrictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia ſubinde adhibeas, (adhiberi ſcilicet ſolent eo prætextu, ut obſtructiones expediantur, atque humores in primis viis ſtabulantes exturbentur) vel ſi, quod præcipuum eſt, in conſtitutione Epidemicâ Venæ-ſectio celebretur, fiet ut morbus in longiſſimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille ſymptomatis, iiſque periculoſiſſimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis ſint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non ſolùm diuturnitatis, verùm etiam ipſius mortis grave periculum imminet. Hîc itaque Medicum illud agere oportet, ſi neque cortice *Peruviano*, nec aliâ quâvis methodo morbum ſubmovere valuerit, ut naturæ ſaltem

ſaltem ſuppetias ferat, eamque illis adminiculis ſublevet quibus ad negotium ſuum peragendum opus habuerit. Certè enim in effœtis corporibus, niſi fermentatio cardiacorum, & corroborantis diætæ, ut vini *abſinthitis* ac id genus ſimilium, beneficio ſuſtineatur, illud accidet, ut ægri incertis atque fruſtraneis Paroxyſmis divexati debilitentur, atque morbus eouſque duret, donec languida priùs natura Paroxyſmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non poſſit, adeóque in ipſo exhorreſcentiæ tempore diem ſuum obeant ægroti. Atque hoc in ſenibus non rarò uſu venit, qui longâ Catharticorum ſerie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando viſum eſt, in ipſo vel primorum Paroxyſmorum rigore penitùs defecerunt, cùm exhibito cardiaco ſatis forti ſaltèm ad tempus aliquod ſuſtineri potuiſſent.

Cùm ſanguis tempus illud exegerit quod ad deſpumationem ſuam perficiendam requiritur, neceſſarium eſt, ut provectioris ætatis ægri eodem ipſo tempore, vel paulò antea inſignem aliquam aëris mutationem ſubeant, ſive (quod potiùs optandum eſſet) in calidiorem aliquam regionem commigrando, ſive mutando ſaltem locum in quo primùm hoc morbo correpti ſunt. Mirum ſane eſt quantum valeat hæc aëris mutatio ad morbum hunc prorſus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aër mutetur, non tantùm non neceſſarium eſt ad ſanitatem ex hoc morbo reſtituendam, ſed & minùs convenit. Etiamſi enim quis in regionem quantumcunque Auſtralem & calidam migraverit, ſanguis tamen ejus in morbido hoc motu ſemel conſtitutus, depurationem ſuam ut peragat neceſſe eſt; quod quidem beneficii fruſtra expectabitur ab inuſitato novoque aëre, priuſquam procedente atque adulto jam ſanguinis motu, ſanitatis recuperandæ capax fuerit. Inſignis ergo illa aëris mutatio tum demum adeunda eſt, cùm primùm æger à Paroxyſmo liberari poteſt: Exempli cauſâ. In Quartanâ quæ primùm in Autumno invaſit, non citiùs aër mutandus eſt, quàm circa Februarii initium. Interim ſi æger mutare locum vel nolit, vel

vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipſius temporis articulo, forti aliquo medicamento utatur, cujus ex ſint vires, ut uno quaſi ictu langueſcentem illam depurationem potenter promoveat, & ſi fieri poterit perficiat. Ad hanc rem conſulerem ego, ut *Electuarii de Ovo*, vel *Theriacæ Andromachi ſeſqui-drachma in aquæ Cœleſtis*, vel *aquæ Vitæ communis unciis duabus diſſoluta exhibeatur*, duabus ſc. horis ante paroxyſmum. Id quod à me, cum ſucceſſu non infelici, in morborum hujuſmodi declinatione factum eſt. Licet agnoſcam calidiora hæc citiùs exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod à *Galeno* jamdudum obſervatum eſt. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri poteſt, cautelâ adhibitâ. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantùm non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum obſervavi.

Priuſquam huic argumento clauſulam addamus illud monendum venit. Ea quæ de Febrium Autumnalium intermittentium duratione, atq; de tempore ad ſanguinis deſpumationem requiſito jam dicta ſunt, ita intelligenda eſſe, ut nos ſolum illud nunc ſpectemus quod Natura vulgaribus atque uſitatis tantùm medicamentis ſuffulta, præſtare ſoleat. Nequaquam enim eo conſilio de his rebus ita locuti ſumus, ac ſi doctos ac ſolertes Medicos deſpondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis ſpem totam abjicere, quorum ope hujuſmodi morborum ſanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc propoſito abſum, ut non deſperem vel à meipſo tale quidpiam ſive methodi, ſive remedii aliquando repertum iri.

Sublato morbo æger ſedulò purgandus eſt; incredibile enim dictu quanta morborum vis ex purgationis defectu poſt Febres Autumnales ſubnaſcatur. Miror autem hoc à Medicis minùs caveri, minùs etiam admoneri. Quandocunque enim hôrum morborum alterutrum paulò provictioris ætatis hominibus accidiſſe vidi, atque purgationem etiam omiſſam, certò prædicere potui periculoſum aliquem morbum eoſdem poſtea adoriturum,

oriturum, de quo tamen illi nondum ſomniaverant quaſi perfectè jam ſanati.

Omnino interim cavendum eſt, ne purgetur æger niſi morbo penitus depulſo. Quamvis enim partes Naturales illuvie iſtâ quam in illas congeſſit Febris, hoc pacto quadantenùs ſublevari videantur, nova tamen materia derepente ſuccreſcet, Febre ſc. à Cathartici impetu, atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem ſuppeditante; ac proinde id tantùm à Purgatione lucrifecerimus, ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi παραμῆ, ut *Theoriæ* iſti morem gerant quæ in tollendis obſtructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis ſpem omnem ponit, repetitis purgationibus miſerè plectuntur; quibus ſanè, quicquid id demum eſt humorum quod à corpore divellitur atque eliminatur, compertiſſimum eſt nobis Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaciùs ſtationem ſuam tueri, quàm ſi non fuerit proritata. Quapropter religio mihi eſt Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantùm Paroxyſmi perceptibiles, ſed etiam alteratio iſta qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis in quos Paroxyſmus incidere debeurat, perſentiſcitur, omnino evanuerint, atque unus inſuper menſis fuerit elapſus: quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præſcribo, atque eandem ſemel in ſeptimanâ ad menſes duos treſve ſubſequentes repetendam impero; addito etiam ſingulis vicibus hauſtulo aliquo Paregorico horâ ſomni aſſumendo, finitâ jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxyſmo ſe de novo ingerendi anſam præſcindamus, quæ aliter fortè arriperet ex occaſione tumultûs atque orgaſmi, quos vel mitiſſima excitant Cathartica.

Purgationibus inſtituendis idcircò ſpatia iſta ampla interpono, ut ſc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebrâ & confertim repetitâ ſanguinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cùm jam iſta res vacet periculo, Apozema ſequens frequenter uſurpari poterit. ℞ *Rad. Rhabarb. Monachor.*

℥ ij. *Rad.*

℥ ii. *Rad. Aſparag. Bruſci, Petroſel. & Polypod. quer. an.* ℥ j. *Cortic. Median. fraxini, & Tamariſci an.* ℥ ß. *fol. Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. an. M. j. Sennæ mund.* ℥ j ß. *(irrorat.* ℥ iij. *vini albi) Epythimi* ℥ ß. *agarici troch.* ʒ ij. *ſem. fœniculi* ʒ iiij. *Coq. in aqua fontana ad* ℔ j ß. *ſub finem adde ſucci aurantiorum* ℥ iij. *In colaturâ diſſolve Syr. Cichor. cum Rheo. & Magiſtral. ad melancholiam an.* ℥ j ß. *F. Apozema,* de quo capiat ℔ ß. ſingulis maturinis per triduum, & repetatur quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ Febres Intermittentes in declinationis ſtatu comitantur, obſervandum eſt, Vernarum pauciſſima eſſe, ſi ad illa comparentur quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent iſtæ, tum etiam quia in humoribus non uſque adeo terrenis, & minùs etiam malignis fundantur.

Hydrops.

Primum hîc ſibi locum vendicat, ſubinde occurrens *Hydrops*; unde primò quidem Crura intumeſcunt, deinde etiam venter; | qui exinde naſcitur, quòd ſc. ſanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas (præcipuè in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde ſummâ eorundem inopiâ jam laborans, ſuccos cum alimentis ingeſtos non amplius valet aſſimilare, quorum cruda adhuc indigeſtaque moles in crura tandem deponitur, atq; his jam diſtentis, neque ulteriùs quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus Hydrops formatur. Rarò autem juvenes obſidet hæc malorum Ilias, niſi Catharticis per Febris decurſum ſæpenumerò iteratis eandem inconſulto nimis accerſiverint.

Verùm Hydrops ex causâ memoratâ ſuperveniens aperientium & catharticorum uſu facilè ſanatur, ſi modo recens fuerit. Neque mihi moleſtum eſt, quoties hunc natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim uſu Apozematis jam præſcripti, *vel* ſine

ſine admiſtione Hydropi magis appropriatorum perſanavi.

Veruntamen obſervavi, fruſtra eſſe, ſi quis Hydropem ex Febre intermittenti natum, medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundiùs agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops; expectandum itaq; donec Febris exulet, ac tum demum negotium proſperè ſuſcipiendum.

Verum enimverò ſi tam importunè atque acriter inſtet ſymptoma hoc, ut ejus curatio non eo uſque videatur differenda donec Febris receſſus Catharticorum uſum permittat, aggredienda omnino illa eſt Infuſionibus *rad. Raphani ruſticani, ſummitat. Abſinthii, & centauri min. bacearum Juniperi, Cinerum Geniſtæ*, &c. in vino factis; quæ non ſolum huic ſymptomati obſiſtunt, effœtas ſanguinis vires de novo inſtaurando, ſed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori ſubveniunt.

Infantes autem poſt Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; ſæpe etiam tuſſis, aliqua tabidorum ſymptomata ſubnaſcuntur, quæ *Rachitidem* planè mentiantur. Hos ego ſequenti modo tractandos conſulo. Paretur potio Cathartica quam in Febrium continuarum fine aſſumendam præſcripſi. Hujus capiat infantulus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate, mane per 9 dies, uno atque altero die, ſi opus fuerit, intermiſſo. Interim verò purgatio ita moderari debet ac regi, doſim vel augendo vel minuendo, ut ultra 5 vel 6 ſedes ſingulis diebus non procedat. Poſt finitam catharſin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti ſoleo. ℞ *Ol. lilior. & tamariſci an.* ℥ ij. *Succi rad. bryoniæ & apii an* ℥ j. *bulliant ad ſuccorum conſumptionem, addendo unguenti de althæâ & butyri inſulſi an.* ℥ j. *gummi ammoniaci in aceto ſoluti* ℥ ß. *ceræ flavæ q. ſ. f. linimentum.* Sanè quamplurimi

Rachitis.

plurimi infantes, etiam verâ Rachitide laborantes, hâc methodo à me liberati fuerunt.

Veruntamen (ut antè monuimus) cavendum ſedulo ne purgationem aggrediamur, niſi Febre jam perfectè fugatâ; licèt enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non ſine causâ videri poſſit, nihilominus ab ipsâ Febre nova ſubinde pravæ materiæ copia ſuggeretur, quæ non ſolum purgationem reddet fruſtraneam, verùm & ipſum morbum diuturniorem præſtabit, ob rationes anteà memoratas.

Obſervatu non indignum eſt, quòd cùm Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciârint, nulla ſpes ſit eaſdem abigendi, donec abdominis regio, circa lienem præcipuè, indurari atque tumefieri occœperit; iiſdem enim gradibus quibus hoc ſymptoma ſupervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque fortè ex meliori aliquo prognoſtico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quàm ſi ſedulâ animadverſione ſuboriri hoc ſymptoma perſpexeris. Idem porrò in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando ſpectantur.

Ventris tumor qui Infantibus accidit poſt has Febres, quibus annis aëris conſtitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemicè determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac ſi materiam aliquam continerent viſcera in Scirrhum induratam; cùm qui aliis annis, ſimili licèt πρόφασει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tenſio tantùm foret Hypochondriorum à ſubjectis flatibus. Hinc niſi annis quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rariùs occurrunt, quod obſervatu dignum.

Tonſillarum dolor & *inflammatio* poſt Febres ſive Continuas, ſive Intermittentes, cum deglutiendi primùm difficultate & moleſtiâ, ſupervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocraticâ facie, mortem certò imminentem præmonſtrant, intercisâ planè omni redintegrandæ ſanitatis ſpe. Funeſto huic ſymptomati producendo evacuationes juſtò copioſiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, ut & longiorem Febris moram ſociam operam ut plurimùm commodaſſe obſervavi.

Multa

Multa alia ſunt accidentia quæ morbos hoſce conſequi ſolent ob purgationem vel non omnino, vel non ritè celebratam, quibus impræſentiarum enumerandis ſuperſedebimus; cùm curationis eadem ferè ratio ſit utrobique, nempe ſedimenti ab efferveſcentia præcedaneâ depoſiti repurgatio, quippe quod ſuâ morâ malis hujuſmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hîc loci non contemnendum ſymptomatis genus referre, quod non tantùm purgationibus & evacuationibus aliis quibuſcunque, Venæ-ſectioni præſertim, cedere dedignatur, verùm & ab illis vires ſibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam eſt ac ſui generis *Mania* Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipuè) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aſpernatur, & poſt evacuationes fortiores adhibitas in miſeram quandam ſtultitiam degenerans, non niſi cum ipſa ægrorum vitâ terminatur. Miratuſque ſæpenumerò ſum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuiſſe, cum non rarò accidiſſe viderim. Cùm reliquæ Amentiæ ſpecies copioſis evacuationibus, & Venæ-ſectione, & Catharſi ut plurimum perſanentur, hæc neutram poteſt ferre. Sed cùm jam æger in ſanitatis limine eſt, ſi *vel* Enema ex lacte ſaccharato ſemel injeceris, ſtatim de novo recrudeſcet malum. Et ſi reiteratis Purgationibus, venæ-ſectioneque contranitamur, ejuſmodi evacuationes morbi quidem ferociam poſſunt domare, ægrum verò certiſſimè non tantùm Fatuum, ſed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui ſecum reputaverit, alteram Amentiæ ſpeciem à nimis exaltatâ & vividâ ſanguinis craſi produci, hanc verò ab ejuſdem debilitate, &, ut ita dicam, vappiditate à diutinâ Fermentatione quam invexit Febris, quâ mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares planè ſunt.

Maniæ ſpecies quædam.

Huic malo ad hunc modum mederi ſoleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generoſioribus exhibeo doſi paulò liberaliori; e. g. *Theriacam Andromachi. Electi de ovo, pulverem Comitiſſæ. pul. Gualteri Raleigh;*

vel ſimilem in *Aq. Epidemicâ*, *Theriacali*, vel aliâ. Poſſunt etiam in aliâ quavis formâ exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generoſiore reficiendus eſt; foras ne exeat, in lecto ſe diu multúmque contineat. Alvus ſub hoc regimine juſtò erit aſtrictior unde ut etiam à calidorum medicamentorum uſu à Febre quis ſibi metuat, ſed vano prorſus timore; cùm ſpiritus antecedente morbo penè exhauſti novum deinceps non valeant accendere. Poſt aliquot ſeptimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti poſſunt Cardiaca ad dies pauculos. Diæta verò Analeptica jugiter inſtituenda, & poſt brevem intermiſſionem repetendus eſt denuò Cardiacorum uſus, atque in eo perſiſtendum donec integrâ ſanitate fruatur.

Dicta methodus *Maniam* etiam quæ has Febres minimè excepit, quandoque ſanavit, frigidiori ſc. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapſo *Sarisburiam* accerſebar, ut cum Medico erudito & ſagaci, mihique conjunctiſſimo, Domino Doctore *Thomas* fœminæ nobili conſulerem, cui imaginatio haud parùm fuit læſa. Verùm adhibitis, etiam cùm jam prægnans eſſet, remediis modò dictis, ad ſanam omnino mentem rediit.

Attamen *Mania communis*, quæ vegetis hominibus atque etiam nullâ Febre prægreſsâ, accidere ſolet, alius ſanè proſapiæ eſt, ac proinde longè diversâ quoad evacuationes methodo tractanda; tametſi vel in hâc ſpecie, ea quæ cerebrum atque ſpiritus animales corroborant, haud omitti debent. Curationem autem ejus, etſi non ſit hujus loci, obiter tamen prædictæ ſpeciei ſubnectere non gravabor, ne quis fortè præ ſimilitudine morborum in errorem illabatur.

In Junioribus ac ſanguineo habitu præditis, mittatur ſanguis ex brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter ſingulas venæ-ſectiones interpoſitis: Deinde ſemel extrahatur ſanguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitæ venæ-ſectiones ægrum potiùs in *ſtultitiam* ducunt, quàm curationem abſolvunt.

ſolvunt. Poſtea aggrediatur uſum *Pil. ex duobus*, quarum drachmam ſemis vel ſcrupulos duos (pro ratione operationis) capiat ſemel ſingulis ſeptimanis ſtato die, ita ut ſi, verbi gratia, die lunæ primò Pilulas aſſumpſerit, præcisè eodem ipſo die, nec frequentiùs, ſequentibus ſeptimanis eædem repetantur per longum tempus, uſque dum perfectè convaluerit. Hâc methodo humores qui in hoc morbo mentis arcem impetere ſolerent, ſenſim in inferiores ſedes dilabentur, aliâ quaſi ꝑo eis inductâ.

Diebus à purgatione liberis per totum decurſum Electuario ſequenti, vel alio medicamento eadem virtute prædito, utatur.

℞ *Conſ. Abſinth. Rom. Anthos, & Theriac. Androm. aa.* ℥ j. *conſ. flaved. Aurant. Angelic. condit. nuc. moſch. condit. aa.* ℥ ß. *cum ſ. q. ſyrup. Caryophyl. f. Electuarium*, capiat ad magnitudinem nucis moſchati bis in die, ſuperbibendo hauſtulum vini Canarini, cui fuerint frigidè infuſi Flores *Paralyſeos*.

Febris Continua atque *Intermettentes* quas ſuprà deſcripſimus, ſoli fermè erant morbi Epidemici, qui durante illâ Conſtitutione quæ per annos 61, 62, 63, 64. regnabat, emicuere: quot retrò annis eum obtinuerant principatum, non habeo dicere; id certò ſcio, quòd ab anno 64. ad Annum uſque 77. rariſſimæ omninò Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *Variolis*, qualeſnam ſcilicet erant iſtæ quæ tum contingebant, reſpectu habito ad Conſtitutionem illam; quandoquidem (ut jam ſubindicavi) vario admodum ſe habent modo pro variâ Conſtitutione quâ inceſſunt: ſed cùm non ſatis attentè per id temporis animum ad eas adjecerim, miſſas jam facio: id tantùm tradam illis peculiare, quòd ſc. iis annis labentibus, ſub initio Maii confertiſſimæ invadebant, ſupervenienti verò Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare ſolebant. In puſtularum ſummitate foveolæ quædam ad inſtar capitum acicularum minorum plerumque ſubſidebant; atque in *diſcreto* genere

æger octavo maxumè die periclitabatur, quo tempore, abrupto derepente qui hujusque diminaverat sive sudore, sive madore, externa exarescebant, nec revocari poterat sudor Cardiacis quibuscunque; æger phrenitide, atque anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parvâ quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magnâ spe decidens, ad plures migrabat.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1665, & 1666. *Londini.*

PRægreſsâ Hyeme frigidiſſimâ, & ſicco gelu in veris uſque tempora indeſinenter perdurante, cùm ex improviſo ſolveretur, fine ſc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumonia*, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente ſtragem edebant: quo ipſo tempore caput etiam extulit *Febris* quædam *Continua Epidemica*, à Febrium Continuarum genio, quæ præcedenti Conſtitutione vigebant, longè diverſa; quarum vix ullæ eâ anni tempeſtate ſolebant invadere. Dolor Capitis quàm in priore illâ intenſior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant; in pleriſque *Diarrhœa*, quam priùs diximus aſſumpto Emetico præcaveri potuiſſe, jam ab eodem provocabatur, nec tamen ceſſabat Vomituritio. Externa hîc pariter ac in Febribus Conſtitutionis præcedentis ſicca reperiebantur, attamen, præmiſsâ maximè Venæ-ſectione, æger in ſudorem ſolvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cùm in Febre prægreſsâ nec tutò ante diem 13 vel 14 id tentaveris, nec facilè voti fueris compos. Sanguis ſæpe Pleuriticorum, & Rheumatiſmo laborantium ſanguinem colore referebat, non verò uſque adeo Gelatinâ illâ albeſcente quâ illorum ſanguis prætexitur. Hæc primò erant Phænomena

hujus morbi Διαγνωστικὰ, Anno verò ſurgente ipſa *Peſtis* irrupit magno ſymptomatum Pathognomicorum numero ſtipata, *Carbunculis, viz. Bubonibus, &c.* Hæc indies magis ac magis invaleſcens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam inſtante unius ſeptimanæ decurſu octo plùs minùs hominum millia delevit; tametſi duo ad minimum Civium trientes ob metum contagii ſe in rus ſubduxerant; à quo tempore receptui canere cœpit, & urgente Brumali Frigore tantùm non evanuit, niſi quod ſparſim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & inſequentis veris exordium; quo appetente & ipſa omnino eſt deleta; manſit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integrò anno ſequente, imò ad Ver uſque ortum Anni 1667. De his nonnulla hîc ſubnectam.

CAP. II.

Febris Peſtilentialis & Peſtis Annorum 1665, 66.

IN ſuperioribus obiter admonui è febribus nonnullas in malignarum claſſe vulgò reponi, cùm indomita ſymptomatum ſævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenosâ morbi indole, ſed à therapeiâ perperam adminſtratâ proficiſcatur. Nam cùm ad morbi ſolutionem à naturâ deſtinatam haud ſatis attenditur, ſed alia medendi ratio temerè inſtituitur, hinc perturbatâ totius corporis œconomiâ, ac omnibus ſuſque deque converſis, non modò triſtiſſima rerum facies ultra conſuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à ſeipſo alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum ſatellitio ſtipatur. Atqui *Febris verè maligna* non eſt omnium dierum morbus, uptote quæ ab illis Febrium ſpeciebus, ob ſymptomatum anomaliam eâ nomenclaturâ utcunque inſignitis, totâ ſuâ ideâ ac ingenio

genio diſſideat. Reverà enim cum ipſiſſimâ Peſte ſpecie convenit, nec ab eâ niſi ob gradum remiſſiorem diſcriminatur. Quocirca utriuſque effectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aëris maſſæ occultam ejuſmodi ſive craſin ſive texturam obtingere, quæ diverſarum diverſis temporibus ægritudinum anſa atque pararia exiſtat, nemini obſcurum eſt, qui modò animadverterit unum eundemque morbum certâ aliquâ tempeſtate infinitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixiſſe contentum, ulterius non graſſari De Variolis, ac imprimis de Peſte, hujuſce capitis argumento, res eſt ſat ſuperque manifeſta.

At vero quæ qualiſque ſit illa aëris diſpoſitio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac compluta alia, circa quæ vecors ac arrogans Philoſophantium turba nugatur, planè ignoramus; quicquid ſit, hoc ſaltem nomine Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritiſſimo jure veneremur, quod aëris conſtitutiones λοιμώδεις, id eſt, Peſtem malorum omnium immaniſſimum, ac humano generi maximè internecinum inferentes, ratiùs evenire voluerit, quàm quæ cæteris affectibus minùs exitialibus ſuſcitandis inſerviant. Unde fit quod hunc orbem noſtrum *Britannicum* Peſtis vix frequentiùs quàm poſt annorum circiter trigenta vel quadraginta intervalla (ſummo ſc. perniciei vigore, ac totâ furiarum acie) adoriatur. Quæ per annos aliquot Peſtem inſigniorem ſubſequentes, ſparsim occurrunt peſtiferorum funera, paulatim imminui ac evaneſcere ſolita, Peſtilenti aëris diatheſi etiamnum ex parte perſeveranti, nec dum in aliam ſalubriorem penitùs immutatæ attribuenda ſunt, quippe quæ antegreſſæ meſſis duntaxat ſpecilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis, fit ut Febres quæ anno poſt graviorem Peſtem uno aut altero paſsim graſſantur, Peſtilentes eſſe ſoleant; & licèt aliquibus veræ Peſtis notis deſtitutæ, tamen ejuſdem naturam ac indolem quamplurimùm referant, necnon conſimilem medendi ratio-

nem ſibi vendicent, quemadmodum inferiùs oſtendemus.

Verùm præter iſtam aëris conſtitutionem, ceu cauſam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum μιάσμα]& ſive ſeminii à peſtifero aliquo corpore, vel immediatè ac propiore conſortio, vel mediatè ac per fomitem aliundè tranſmiſſi, ſuſceptio. Hoc enim ſi inſtante qualem diximus aëris diatheſi fieri contingat, ab exiguâ primùm ſcintillâ mox horribile erumpit incendium, ac denſatis undique funeribus, univerſo aëri per iſtum terræ tractum à Peſte, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeò ut ad triſtiſſimæ ægritudinis propagationem jam non amplius vel fomite, vel perſonali conſortio opus ſit, verùm quemcunque hominem, vel ſummâ curâ à Peſte correptis ſemotum, ipſe aër cum ſpiritu intrò ſubiens per ſe ac ſuo Marte inficere valeat, modò ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quanquam autem hic morbus cùm duntaxat ſporadicus exiſtit, nullo tempeſtatis diſcrimine paucos aliquot, tradito quaſi per manus contagio, affligat, tamen ubi adeſt etiam Epidemica aëris conſtitutio, exoritur circa eam anni partem quæ inter Ver ac Æſtatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus eſſentia in humorum φλογώσει ſive inflammatione, ut poſtea oſtendemus, imprimis conſiſtit, maximè idonea atque accommodata ſit. Porrò & ſua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non ſecùs ac cæteræ rerum naturalium ſpecies. Naſcitur eo quo diximus tempore, creſcente anno adoleſcit, eodemque vergente collabaſcit, donec tandem aërem in diatheſin huic morbo adverſantem, glacialis bruma tranſmutet.

Quod ſi tempeſtatum anni viciſſitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm ſeminium Peſtilentiale, nullâ aëris mutatione domabile, de alio in alium perpetuâ propagationis ſerie tranſmitteretur, fieri non poſſet, quin ubi in frequentiorem aliquam Urbem ſemel pedem intuliſſet continuatâ ſtrage funera uſque

& uſque

& uſque denſaret, donec tandem nemo ſupereſſet in quem Peſtilentis miaſmatis labes impingat. Atqui contrarium ſæpe eveniſſe animadverſum eſt numero extinctorum, quos unica menſis *Sextilis* ſeptimana ad aliquot millia extulerat, ſub *Novembris* exitum valdè imminuto aç propemodùm nullo. Nec tamen diffiteor fieri poſſe, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Peſtis aliis etiam anni tempeſtatibus caput primùm exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejuſmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aëris diſpoſitionem quantumvis λοιμώδη peſti ſuſcitandæ per ſe imparem eſſe, vehementer ſuſpicor; quin Peſtilentiæ morbum alicubi ſemper ſuperſtitem aut per fomitem, aut per peſtiferi alicujus appulſum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non niſi accedente ſimul idoneâ aëris diatheſi popularem fieri. Aliàs enim non aſſequor quì fiat ut in eodem cœli tractu dum unum aliquod oppidum Peſte graviſſimè affligitur, aliud non longè diſſitum, omnem commercii neceſſitudinem cum loco contagioſo cautè inhibendo, prorſus immune ſe præſtiterit; quemadmodum non ante multos annos Peſti per univerſam ferè *Italiam* immaniter graſſanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitùs intercluſit.

Primus infultus rigorem ac horrorem, quemadmodum & Febrium intermittentium acceſſiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem, ac ſi torculari premerentur, Febris ardens uſitatâ ſymptomatum συνδρομῇ ſtipata, indeſinenter ægros divexant, donec aut mors ipſa, aut benigna *Bubonis* vel *Parotidis* eruptio, quæ materiam morbificam foràs ablegat, eos ab luctuoſiſſimo diſcrimine liberet. Rariùs quidem accidit ut citra ullam Febris præſentionem ingruat, ac homines de improviſo è medio tollat, *maculis purpureis*, præſentanei interitûs nuntiis, etiam dum in foro verſantur erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadverſione dignum) niſi in Peſtis admodum funeſtæ exordio vix contingit; remittente ac refractâ jam lue, aut in annis in quibus non

exiſtit

exiſtit popularis, nunquam obſervata eſt. Fit etiam nonnunquam ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo ſymptomate progreſſo; quanquam ſuſpicor rigorem, & horrorem leviuſculum, ac minùs perceptibilem ſemper præceſſiſſe. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum eſt per publicas plateas pro libitu obambulare, ac communia vitæ munia, ſanorum more, ſpretâ omni regiminis curâ, obire.

Cæterùm quod ad morbi eſſentiam ſpectat, eam enucleate definire in me non ſuſcipio. Nec fortaſſe hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere videbitur, qui à me poſtularit quid hanc aut illam ægritudinis ſpeciem conſtituat, quam ego etiam facerem, ſi ab illo idem de *Equo* v. c. inter animalia, vel de *Betonica* inter ſtripes viciſsim ſciſcitarer. Nimirum certiſſimis ubique legibus, ac artificio ſibi ſoli intellecto rerum omnium generationes Natura parens exequitur, quæque uſpiam è cauſarum gremio in actum ac quaſi in lucem educit, eorum eſſentias, quidditates ac differentias conſtitutivas altiſſimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minùs quam animalium, aut vegetabilium ſpecies, affectiones ſibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab eſſentia ſuâ promanantes, ſortita eſt. Neque interim magnoperè urgebit iſta Quæſtio, Quî demum morborum medela adminiſtrabitur, dum cauſæ ipſorum nos latent? Quandoquidem non cauſarum, ſed methodi convenientis atque experientiâ comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio abſolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam ſimilarium omnium morborum ortus à qualitatum vel primarum, vel ſecundarum vitio (quod ſolum in hac rerum caligine nobis licet) deducere ſolemus, propè eſt ut credam Peſtem peculiarem ac ſui generis Febrim eſſe, quæ à particularum ſanguinis ſpirituoſiorum *inflammatione*, originem ducit, utpote cujus naturæ ſubtiliſſimæ, præ tenuitate ſuâ, maximè proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod ſi ſubtilitate quâ poteſt maximâ pollet (ut in principio & ſtatu conſtitutionis Epidemicæ videre eſt) ſubitò ac quaſi ex improviſo calorem

lorem nativum diſſipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam ſubitò extinctorum maculis purpureis undiquaque conſperſis, atque fœdatis; nempe Febris cruoris præ inteſtini conflictûs violentiâ diſſilientibus, & compage ipſius prorſus diſſolutâ. Atque hæc tragœdia præ hujus quaſi flammæ ſubtilitate eximiâ, etiam ſine aliqua ſanguinis Febrili ebullitione, vel alterius ægritudinis præſentione cietur. Secùs quàm ut plurimùm accidit ubi cauſa morbifica minùs ſubtilis exiſtet, & quaſi obtuſiori telo vitam impetit. Diſcriminis modus pinguiori exemplo ſic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuſpide graciliori præditum pulvinari ſupponatur, ac vi adigatur, illud, æquè ac ab obtuſiore inſtrumento ſimiliter adacto, in ſublime non attollitur ſed perforatur. Verùm ejuſmodi ſubitanea extinctio rariùs occurrit, nec niſi (ut ſupra innuimus) circa initium Peſtis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantiſper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatæ providò naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem ad inſtar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam ſi inflammatio adhuc remiſſior exiſtat, Febres, quas Peſtilentes vulgò appellant producere ſolet; ut in fine peſtilentis conſtitutionis ſæpenumerò accidit, ac forſitan etiam uno alteróve poſt anno, donec iſta Febrium ſpecies prorsùs diſpareat.

Certè, me judice, in inflammatione iſtâ quam Latini *Ignem Sacrum* appellant quandam Peſtis imaginem non obſcuram intueri licet. Eſt enim morbus hic apud ſaniores Medicos, Febris Continua à ſanguinis parte tenuiori corruptâ, ac inflammatâ originem ducens, quâ ut natura ſe liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua Tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis ſæpe non appareat) Macula rubra, lata, diſperſa, quam *Roſam* appellant, oritur. Solvitur autem iſta Febris, poſtquam uno atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis ſub alis, vel in inguinibus dolor,

lor, ut etiam in Peſte fieri conſuevit. Et ferè invadit hoc malum ut Peſtilentia, cum horrore & inſequenti calore Febrili, ita ut qui ipſum ante non ſunt paſſi, exiſtiment lue peſtifera ſe corripi, donec tandem in crure aut alio loco ſeſe affectus prodat. Quibus accedit quod & maligni aliquid huic morbo ineſſe nonnulli Authores ſuſpicantur, ac proinde curationem in ſudoriferorum atque alexipharmacorum uſu conſtituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ ſanguinis leviuſculè uſtulatæ ac quaſi ſyderatæ brevi ſpatio foràs ablegantur, ſponte ſuâ, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Vid. Sennertum, lib. 2. cap. 16. de feb. Sympt. contin.

Veruntamèn Ignis noſter iſto *Sacro* longè *divinior* eſt, ut qui ſummâ quâ pollet ſubſtantiæ tenuitate intimiores corporis receſſus ad inſtar fulgetri permeare aptus natus ſit, ſpiritibus cruoris derepentè profligatis, ipſiuſque compage nonnunquam citiùs diſſolutâ, quàm Natura præcipiti malo oppreſſa, Ebullitionem Febrilem (ſolennem nempe machinam quâ quicquid ſanguini infeſtum eſt, ſuis è finibus amovere ſatagit) concitare valeat.

Quod ſi quis mihi hîc litem paret de eo quod hunc morbum ab Inflammatione oriri exiſtimem, is attendat non modò Febris præſentiam, ſed & complura alia huic ſententiæ ſuffragari; nempe ſanguinis detracti calorem, qui Pleuriticorum ac Rheumatiſmo laborantium ſanguinem planè æmulatur; aduſtam *Anthracum* faciem, Pyrotici actualis impreſſioni non abſimilem; necnon *Bubones* ipſos, qui inflammationem æquè ſolenniter excipiunt ac eandem alii cujuſcunque generis tumores conſequi ſolent, uti & inflammationes pleræque omnes in abſceſſum terminantur. Quin & anni tempeſtas quâ Epidemica Peſtis ut plurimùm exoritur, ad hanc rem ſymbolum ſuum conferre videtur: Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æſtivumque medium eſt, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliæque inflammati ſanguinis affectiones populariter ingruere conſueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi viſæ ſunt, quàm per aliquot ſeptimanas, quæ nuperæ *Peſtis Londinenſis*

nenſis exortum anteceſſerunt. Nec verò nullius eſt momenti illum ipſum annum tot millium ſtrage funeſtum, alioquin mitiſſimum ac ſaluberrimum extitiſſe; omneſque qui à Peſte immunes perſtiterunt nunquam meliori valetudine uſos fuiſſe; quin & eos qui ab eadem convaluiſſent, cachexiæ aliiſque affectibus à reſiduâ priorum morborum labe provenire ſolitis, non magis obnoxios deinceps vixiſſe. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis *Apoſtemata ea Carbunculi*, poſtquam inflammatæ particulæ unà cum ſanie deceſſiſſent, Chirurgicis auxiliis, iiſque non admodum conquiſitis, facilè ſanata fuerint.

Verùm perquirat hîc fortaſſe aliquis, ſi Peſtis in inflammatione quadam conſiſtat, quî fiat ut medicamenta calidioris cenſûs, qualia ſunt *Alexipharmaca* propè omnia, tùm ad hujuſce affectus Therapeiam, quàm Prophylaxin tanto cum fructu uſurpentur. Cui reſpondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præſtare, nempe Diaphoreſeos, quam ſuſcitant, beneficio, quo particulæ ſanguinis inflammatæ diffiantur, atque exterminantur. Quòd ſi fortè exhibita ſudores commovere non valeant (ut perſæpe accidit) mox ſanguinis incendium ab addititio calore magis efferatum, eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non ſum neſcius etiam ad illam *Antidotalium* calidorum uſum paſſim deprædicari, at quo emolumento adhuc probandum reſtat. Imò vinum liberiùs ingurgitatum, aliaque fortiora præſervativa ſtatis horis dietim aſſumpta, complures, qui aliàs ſalvi intactique veriſimiliter permanſiſſent, in hunc affectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium *Therapeiam* attinet, erunt fortaſſe qui me temeritatis atque arrogantiæ eo nomine inſimulabunt, quòd ab Urbe dum nupera Peſtis graſſaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo ſemotus, adeóque obſervationum copiâ minùs inſtructus, de hâc re tamen diſſerere ſuſtineam. Verùm cùm Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitoſæ luis decurſum inter media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuiſſet,

fuiſſet, tamen ea quæ crebriori uſu de hujuſce morbi ingenio annotaſſent, in lucem edendi voluntas hactenùs defuit, mitiorem, uti ſpero, de conſilio meo ſententiam laturi ſunt omnes boni, quòd meam de truculentiſſimo affectu ſententiam, paucis quidem, ſed propriis obſervationibus ſuperſtructam, in medium expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in univerſum dirigendæ ſunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè ſequentes, eidem ſubſidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, quâ natura in inteſtino hoc hoſte debellando uti ſolet, minimè fidentes, diverſam ac tutiorem ex noſtro penu atque artificio vice illius ſubſtituamus. Niſi fortè hîc aliquis regerat rem etiam ſatis feliciter per peſtifuga alexiteria geri poſſe, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire eſt. Verùm enimverò annon auxilium quod præſtant hujuſmodi medicamenta, potiùs manifeſtæ ipſorum facultati, quâ ſudores affatim proliciendo ſimul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli quâ à Natura ad Peſtilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam atque ancipitem habet diſceptationem. Nec de hiſce tantummodò, ſed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas eſt, utrùm evacuationem aliquam ſollicitando, potiùs quàm virtute quadam ſpecificâ ægrotantibus non ſuccurrant. Qui enim, verbi gratiâ, in *lue Venerea* vel *Mercurium* vel *ſarſaparillam*, veneni in iſto morbo reperti alexipharmaca objiciat, adducenda ſunt ei curationum exempla, in quibus ille ſine ſputo aut ſeceſſu, hæc verò ſine ſudoris ſuſcitatione ſanitatem aliquando reſtituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem veriſimile eſt, peculiare Peſtis remedium, propriumque ipſius perniciei alexiterium adhuc in naturæ ſinu abditum deliteſcere, nec eandem niſi ratione quâdam mechanicâ tolli poſſe.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò plenius expendamus, quæ eò ſpectat ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione ſuo more & modo auxilium ſuppeditetur; advertendum venit, quòd in verâ Peſte

Natura

Natura, dum neque ſponte ſuâ aberrat, neque vi aliquâ tranſversìm agitur, per *abſceſſum* aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus pateſcit, negotium ſuum exequitur. Atqui in Febre, quam Peſtilentem nuncupamus, mediante diaphoreſi per univerſam corporis ſuperficiem idem efficitur. Unde colligere eſt, pro diversâ, quam natura in utroque morbo præmonſtrat, viâ ac ordine, etiam diverſam medendi rationem inſtitui debere. Nimirum ſiquis materiam veræ Peſtis, ope ſudoris amoliri ſatagat, is diversâ à naturâ viâ inſiſtit, utpote quæ id per apoſtemata molitur. Contrà verò qui aliàs quàm per ſudores Febris Peſtilentis materiam eliminare tentat, is curſum inſtituit cum naturæ ductu ac ῥοπῇ nequaquam convenientem. Cæterùm in Peſte verâ, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id eſt, apoſtematum eruptio promoveri poſſit, nondum conſtat; niſi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre poſſe exiſtimet; quæ tamen multùm dubitarem ne ægrum, jamjam plus æquo caleſcentem, in majorem æſtum conjiciant. Certè ſudores in hoc caſu fruſtrà eſſe compertiſſimum habeo; quanquam haud inficior poſt magnos ſudores ad trium quatuorve horarum ſpatium productos, ac deinde abruptos, tumorem ſe in conſpectum dare, quem ego à ſudore proficiſci minimè arbitror; utpote quo vigente, nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens conſequatur, nimirùm cùm jam aliquam ſarcinæ partem, quæ naturam plùs ſatis gravabat, ſudores abſtulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoreſin ſuſcitandam propinatis vehementiùs incaleſcat. Verùm quàm fallax & infida ſit hæc peccantis materiæ per apoſtemata à ſudoribus foràs evocatæ, exterminatio, teſtor funeſtos eorum exitus qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quiſque (ut modeſtiſſimè dicam) medicationis ac morbi periculum evaſit. E contrà vero multi, quibus laudabili rim tumores eruperunt, etiam dum negotiis ſuis intenti verſarentur, nec ullius ſive naturalis ſive vitalis, ſive denique animalis facultatis læſione perceptâ,

sanitatem

ſanitatem brevi recuperarunt ; niſi qui malo ſuo fato in medicaſtrum aliquem incidentes, ejúſque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optimè valentes, ad ſudandum in cubilibus compoſiti, ab eo ipſo tempore deteriùs ſe habere inceperint, ac demum ingraveſcente ægritudine, inauſpicati conſilii noxam ſuo interitu comprobarunt. Verùm lubricam atque aleæ plenam in ſe eſſe hujuſce morbi per tumores judicationem ex eo manifeſtum eſt, quòd interdum *Bubo* qui primùm laudabiliter ac cum ſympromatum remiſſione protuberavit, poſteà ex improviſo diſpareat, ejuſque loco *Maculæ purpureæ*, certiſſimi mortis indices, ſuccedant ; cujus retroceſſionis cauſa magnis illis ſudoribus ad eruptionem promovendam deſtinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire ac ſuſtentare debuerat, alioversùm per ambitum corporis diſtrahendo ac diſſipando leves in auras diffla-verint. Utut ſit, hoc ſaltem planiſſimè conſtat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ cauſæ morbificæ rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non niſi lubricam admodum & verſatilem adjunctam eſſe. Atque hinc fortaſſe non minùs commodè, quàm à *malignitate*, ut loqui amant, eximiæ perniciei cauſa atque origo peti poſſit. Nam & in *Arthritide* aliiſque morbis, qui exiguam habent malignitatis ſuſpicionem, materiæ morbificæ recurſus non minori certitudine fatum accerſit. Ex quibus omnibus manifeſtò conſequitur, Medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propenſionem preſsìm, ac paſſibus æquis ſequi tenetur, hîc ejuſdem auſpiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem, quia pauciſſimi hactenus perſpexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Peſtis intulit, haud paulò auctior evaſit.

Quare cùm minimè ſecurum ſit in exterminando hoc morbo naturæ veſtigiis inſiſtere, proximo loco diſpiciendum venit, quâ demum arte ſecundæ quam diximus Intenſioni ſatisfiat, nempe aliam atque à Naturali diverſam, hujuſce morbi ſolutionem aggrediendi. Hoc autèm

autèm duplicitèr omnino fieri poſſe exiſtimo; ſcilicet vel per ſanguinis miſſionem, vel per ſudores. Priorem quod attinet, non ſum neſcius ſacram apud pleróſque audire in hoc morbo venæ-ſectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hâc quæſtione momenta, quâ par eſt æquitate atque candore, pauliſpèr expendam. Ac primùm quidèm Medicorum, qui graſſante nuperâ lue in Urbe præſtiterunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, necnon tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peſte laborantibus funeſtam eſſe animadverterit? Parcam quidèm, vel tumore jam conſpicuo, ſanguinis detractionem ſemper damnoſam eſſe, neutiquam mirandum eſt; Siquidem cùm mediocris tantùm quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protrudendo totas intendit vires, rei adminiſtratio è manibus eripitur, nec intereà alia ſatis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio ſuſtituitur. Apparente autem jam tumore, celebratâ venæ-ſectio, cùm à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adverſantem. Nihilominùs vix quicquam frequentiùs factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverſo hoc ritu adminiſtratæ, noxam, à contrariæ ſententiæ patronis universìm ac in genere adverſus ſanguinis in hoc morbo detractionem validiſſimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroekio* aliiſque Obſervationum ſcriptoribus paſsim videre eſt. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi aſſentiri non poſſum, donec intellexero, quid Quæſtioni ſuperiùs propoſitæ reſpondeant. Sanè Venæ-ſectionem in Peſte convenire, complures iique graviſſimi ſcriptores jampridem ſenſerunt; quorum præcipui ſunt *Ludovicus Mercatus*, *Joannes Coſtæus*, *Nicolaus Maſſa*, *Ludovicus Septalius*, *Trincavellius*, *Foreſtus*, *Mercurialis*, *Altomarus*, *Paſchalius*, *Andernachus*, *Pereda*, *Zacutus Luſitanus*, *Fonſeca*, aliique. Verùm qui totum curationis negotium in copiosâ, qualem non poſtulamus, ſanguinis detractione collocaverit, unus, quod ſciam, repertus eſt *Leonardus Botallus*, medicus ſuperi-

oris sæculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palæstrâ versati videar, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re differentem. Ego (inquit) *ut uno verbo dicam, nullum Pestem esse puto, cui hæc non possit esse salutaris supra omnia remedia; modo opportunè & quantitate conveniens usurpata sit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuisse, propterea quòd aut tardius aut parcius quam opus esset, aut quòd utroque modo circa eam usurpandam peccatum sit.* Et paulo post hæc subjungit; *At in tantâ timiditate & parcâ detractione qui fieri potest ut quis recte possit judicare quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor sanguinis, in quo una tantùm detrahitur, si hominem interficit, ideo interficit, quia sanguis est missus, sed quia non justo modo missus est, nec fortè eum opportunè. Verùm nebulones nequissimi & ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut si id nequitiâ non faciant, ignorantiâ tamen pravæ dispositionis efficiunt: utraque certe perniciosa, sed illa magis.* Quæ omnia experientiâ confirmaturus, paulò inferiùs sic pergit; *His observatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirificè & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usurpare; quod ipse perfectè ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium, & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proximè acto, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præsentius ac salutarius reperi ipsâ latâ & tempestivâ sanguinis missione.* *Cap. 7. de curatione per venæsectionem.*

Deinde ad curationum exempla descendit, quæ brevitati studens, hûc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hâc nostra *Britannia* ante aliquot annos gestæ historiam oppido raram ac à proposito nostro non alienam, hîc loci apponere.

Cùm

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates quæ hanc patriam noſtram miſerrimè afflixerunt, peſtis etiam multis in locis graſſaretur, ac fortè in Caſtrum *Dunſtar*, quod in provinciâ *Sommertonenſi* ſitum eſt, aliunde invecta, aliquot præſidiariis cum macularum efflorescentiâ derepente exanimatis, complures etiam alios corripuiſſet. Chirurgus quidam qui à longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis ſtipendia inter alios faciebat, à præſidii præfecto enixè rogat ut ſibi liceret commilitonibus ſuis truculento morbo correptis pro virili ſuccurrere, quo annuente, ſingulis ægris, ſtatim à primo morbi inſultu, atque nullo adhuc tumore conſpicuo, ſanguinem ingenti copiâ detraxit donec pedibus deficere inciperent, nam ſtantibus ac ſub dio vena pertuſa eſt, nec aderant vaſcula quæ cruoris in terram effluentis menſuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola ſua ad decumbendum dimiſit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omninò remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis quos hoc modo tractaſſet, mirum dictu, ne unus quidem deſideratus eſt. Vir Nobiliſſimus juxta ac morum probitate atque fide ſpectabilis D. *Franciſcus Windham* militum Tribunus, ac prædicti caſtri tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnùm in vivis eſt, pro eâ quâ eſt humanitate rei geſtæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipſi circa hanc rem ſingulare ac memoratu dignum aliquando obſervare contigit, Lector inferiùs accipiet, ubi pauca ea quæ deſæviente nuperâ Peſte *Londinenſi* à me uſu atque experientiâ annotata fuerunt inferiùs oſtendam.

Hujuſce autèm præxeos utilitatem etſi non mente tantùm ac judicio aſſequor, verùm etiam reipsâ atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Peſtilentis fermenti per diaphoreſin diſſipatio, præ ejuſdem per Venæ-ſectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires æquè proſternat, nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus ſuis non vacat; primò enim, multis, ac præſertim calidioris temperamenti juvenibus, ſudores æ-

griùs proliciuntur ; cujuſmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoreſin conciere ſatagas, eò in manifeſtius Phrenitidis periculum adduces ; aut quod triſtioris adhuc ominis eſt, vanâ ſpe aliquantiſpèr lactatus, tandem pro ſudoribus *Exanthemata Peſtilentialia* elicies. Cum enim præcipua hujuſce mali labes in ſpirituoſiori maſsæ ſanguineæ parte reſideat, unde craſſiorum particularum exagitatio nonnihil languidior quàm in aliis inflammationibus plerumque exiſtat, tenuior illa portio novi caloris acceſſione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultrà texturæ modum diſtenſas prorsùs frangit ac comminuit. A quâ fibrarum ſanguinearum diſſolutione macularum Peſtilentialium cauſam petendam eſſe cenſeo ; quippe non ſecùs ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis muſculoſam inflictâ, primò intenſiùs rubicundæ in cute efflореſcunt, ac brevi pòſt tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deindè verò, in corporibus quæ ſatis promptè in ſudorem ſolvuntur, ſi diaphoreſis juſto præmaturiùs (nempe totâ materiâ morbosâ nondùm penitùs diſſipatâ) abrumpatur, bubonum, qui laudabilitèr quidem ſub finem ſudoris prodire inceperant, poſtea deterior evadit conditio. Nam ſubductâ quæ eos in molem attollere deberet materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut ſaltem ad legitimos abſceſſus, nunquam perducuntur (quemadmodum etiam in Variolis accidere ſolet, quoties æger per primos dies impenſiùs ſudavit) recepto autem denuò intra muros hoſte ferali, in ſanguine commotio excitatur, cujus operâ eo quo ſuperiùs innuimus modo, ſæpe ecthymata imminentis lethi indicia toràs propelluntur.

Verùm quibuſnam modis his aliiſque difficultatibus obviàm iri poſſit, ut luculentiùs pateſcat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum obſervatumque fuerit, initio à nuperæ luis primordiis ducto, ſummâ fide ediſſerere lubet.

Nobilem

Nobilem fœminam ineunte *Maio* anno 1665, ætatis circiter 21 annorum, ac temperamento ſanguineo præditam inviſi. Præter Febrem ardentem quæ paulò antè invaſerat, vomitiones importunæ, aliaque ſymptomata febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ-ſectione auſpicatus, poſtero die ad præcavendam Diarrhæam, quæ, ut in hujuſce Tractâtus initio monuimus, ob omiſſam, quod poſtulabat in principio morbi vomendi propenſio, Emetici exhibitionem, deferveſcente Febre ſupervenire conſuevit) Vomitorium imperavi, quod ſatis commodè ventriculi ſaburram elicuit. Poſtero mane, cùm ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res ab aliquot annorum uſu inſolentior viſa, mihi non levem ſollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis eſſe judicavi (quemadmodùm etiam eventus docuit) proindeque aliam ab eâ quæ ſuperiùs tradita eſt, quæque conſtanti ſucceſsûs ſerie hactenùs à me uſurpata fuiſſet, medendi rationem ſibi vindicare. Quocirco adſcito in negotii ſocietatem medico alio ſeniore, venæ-ſectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata ſanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi noſtro conſilio iterum celebrata eſt; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clyſmata alternis diebus injecta ſunt. Sub finem ægritudinis, quoniam ſymptomata valdè anòmala ac inconſueta (malignitatis egregiæ indicia vulgò habita) ingruebant, ex Alexipharmacorum claſſe fortiora aliquot præſcripſimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum quartum è vivis exceſſit. Inſolitum hujuſce Febris ingenium per aliquot poſt dies animum meum variè exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, ſummum ardorem, etiam poſt reiteratam venæ-ſectionem, in prædictâ ægrâ perſeverâſſe; ruborem genarum adfuiſſe; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è narribus fluxiſſe; necnon ſanguinem ipſius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non abſimilem fuiſſe; quin & tuſſim aliquam & obſcuros quoſdam in partibus vitalibus dolores emicuiſſe; porrò

& eam anni tempeſtatem incubuiſſe, quæ finem veris ac initium æſtatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minùs eſſet idoneâ (illæ enim hoc tempore ſuâ ſponte quaſi diſſiliunt & in intermittentium claſſem ſe reponunt, vel in Pluritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pluritides eo ipſo tempore admodum populares fuiſſe: His inquam omnibus ritè perpenſis, in eam deveni ſententiam, ut Febrim hanc, etſi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ ſignis deſtitutam, tamen ſymptomatis rationem habuiſſe judicarem, inflammationis cujuſdam reſpectu circa partes ſpiritales deliteſcentis, etiamſi nullus aderat lateris dolor, nulla inſignis ſpirandi difficultas. Ut rem contrahamus, eò tandem deveni ut eâdem omninò mihi methodo procedendum fuiſſe in prædicto caſu arbitrarer, quâ in Pluritide ſæpius cum ſucceſſu ſingulari uſus fueram. Quæ ſententia deinceps feliciter atque ex voto ceſſit. Vocatus enim non multò poſt ad hominem conſimili prorſus modo ægrotantem, reiteratis venæ-ſectionibus, quales ad Pleuritidem ſuprà laudantur, curationem commiſſi & abſolvi. Circa menſis modò memorati exitum atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè populariter graſſabatur) prædictæ proxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari cœpit calamitoſa illa Peſtis, quæ eò tandem truculentiæ devenit, ut ſeptem dierum ſpatio totidem animarum millia in hâc unâ urbe extinxerit.

Febri autem illi de quâ modò loquebar, an peſtis appellatio attribui mereatur, non auſim definitò pronunciare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto poſt tempore ipſiſſima Peſtis cum univerſo ſymptomatum ſibi peculiarium apparatu in meâ vicinia afflixit, eandem tàm in primo morbi inſultu quàm in decurſu, accidentium συνδρομὴν adfuiſſe. Cæterùm cùm proximo pariete ardente propiùs ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum ſuaſu numeroſiſſimis fugientium turbis me adjunxi,

adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides ſubductâ. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitoſæ illius Luis in tantum perſeveraret ſævitia, ut fieri non potuit quin meliorum medicorum penuriâ ad Peſtiferorum auxilium advocarer. Nec multò pòſt complures Febricitantes inviſi, quorum Febrem, illius quæ ante deceſſum meum tam proſperis ægrorum rebus à me tractata fuiſſet, morem atque genium æmulari non ſine magnâ admiratione deprehendi. Ideóque propriâ experientiâ fretus ceu duce, quibuſcunque præceptis umbratilibus anteponendo, Phlebotomiam ſimiliter adminiſtrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberaliùs ſanguinem (cui etiam Ptiſanæ ac dietæ id genus refrigerantis uſus acceſſit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione ſolito ſucceſſu deſtitutus præ adſtantium proterviâ, qui præjudicis inanibus occupati debitam ſanguinis quantitatem auferri non patiebantur, (magno ægrotantium malo, quibus, ſaltèm dum in hoc cardine curandi ſcopus verſaretur, ſanguis aut ſufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat,) inſignem obicem conatibus meis oppoſitum ſenſi, ac proindè alium à venæ-ſectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnoperè ex uſu futurum judicavi. Nocumenti quod aliquando inſons dedi, non ex eo quòd ſanguinem ademerim, ſed quòd ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hîc adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento ſanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginoſis, vomitu enormi, aliiſq; id genus ſymptomatibus à biduo corripuerat, cùm nullum adeſſe tumoris ſignum interrogatus reſponderet, ſtatìm liberali manu ſanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati ſuperficies puriformem Pleuriticorum ſanguinem referebat, præſcriptâ etiam ptiſanâ cum juſculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro ſecunda vice parem ſanguinis jacturam ſubiit, quâ etiam ſequente aurorâ ſimiliter mulctatus eſt. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum inviſens, eum

quidem multò meliùs ſe habere, & nihilomniùs amicos ejus adverſus ulteriorem venæ-ſectionem animis vehementèr obſtinaſſe deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam eſſe enixè contendi, ſupereſſe alteram duntaxàt venæ-ſectionem dictitans, quæ ægrum in ſicco collocaret; ſin contrà niti pergerent, ſatiùs fuiſſe ut nulla omnino ſanguine detracto curatio per ſudores inſtituta fuiſſet; uno verbo, ægrum certò certiùs interiturum. Præſagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occaſionem corrupiſſet, maculæ purpureæ poſtridiè eruperunt; nimirùm materiæ peccantis reliquiis, quas radicitùs evacuari oportuit, cùm jam omnem abſceſsûs ſpem Phlebotomia totiès repetita abſtuliſſet, morâ ſuâ univerſam cruoris maſſam pervertentibus, ejuſdemque compagem ſubtilitate eximiâ diſrumpentibus, Æger autèm poſt aliquot horas ſatis conceſſit. Cùm ergo frequentior hujuſmodi obſtaculorum occurſus mihi moleſtiam faceſſeret, magnâ cogitandi ſollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri poſſit medendi modus qui morbum non minùs efficacitèr abigeret, nec hominum offenſionem æquè incurreret. Re diù multúmque apud animum meum deliberatâ, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam, ac omnibus numeris abſolutam deincèps expertus ſum.

Curatio. Primò, ſiquidem tumor nondum protuberaret, ſanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento, moderatè detraxi, quo facto, Diaphoreſis, cujus aliàs ſollicitatio in nonnullis corporibus non modò ſummam habebat difficultatem, verùm etiam majoris incendii, proindeque ecthymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc ſanguinis jacturam, quæ utut exigua aliàs graviſſimum incommodum attuliſſet, diaphoreſeos immediatè inſequentis beneficium abundè compenſavit. Poſt venæ-ſectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cùm jam omnia ad ſudores proliciendos in promptu eſſent) ne vel minimâ interpoſitâ morâ ſtragulis ægrum obrui, aç laciniam lanęam ſincipiti alligari juſſi; quæ quidèm

quidèm capitis obtectio ad ſudorem ciendum plùs proficit quàm quis facilè crediderit. Deinde, ſi vomitus non adeſſent, hæc & ſimilia hydrotica exhibui; ℞ *Theriac. Androm.* ʒ ß. *Elec. de ovo* ϑ j. *pul. è chel. cancror. comp. gr.* xij. *cochinell. gr.* viij. *croci gr.* iiij. *cum s. q. ſucci kermes. f. bolus, quem ſumat, 6à quâque horâ, ſuperbibendo Cochl.* vj. *ſeq. Julapii.*

℞ *Aq. Card. benedicti & ſcord. comp. an.* ʒ iij. *aq. theriac. ſtill.* ʒ ij. *ſyr. caryophil.* ʒ j. *miſc. f. Jul.*

Quòd ſi vomitio interpellaret, ut in Peſte ac Febribus Peſtilentialibus ſæpiſſimè accidit, medicamentum ſudoriferum tantiſpèr propinare diſtuli, donec ſolo tegumentorum pondere (niſi quod linteaminis pars ſubindè ad colligendos hiatus vultui ſuperinducerentur) ſudor promanare inciperet. Nam (quod quidèm obſervatu ſummè dignum eſt) cùm materiæ morbificæ radii verſus ambitum corporis ſeſe exporrigant, illicò alvi profluvium & vomitiones, ab eiſdem introrsùm reflexis, ac in ventriculum & inteſtina decumbentibus provenientes, ultrò ſedantur: Adeò ut quantacunque ſtomachi ſubverſio præceſſerit, aſſumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad ſudores ex voto proliciendos conducant.

Memini cùm me aliquandò Pharmacopola quidam ad fratrem ſuum ex Febre Peſtilentiali graviter ægrotantem vocaſſet, atque ego de medicamento ad ſudorem ſuſcitandum exhibendo, ſermonem injicerem, retulit ſe jamjam varia eaque fortiora ſudorifera incaſſum propinaſſe, ſiquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, omnibus iis quæ antea exhibuiſſet vel ingratiſſimum ac ſummè faſtidioſum, me facilè effecturum ne illud deinceps evomeretur. Promiſſi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à ſola ſtragulorum mole paululùm maduiſſet, largiorem *Theriacæ Venetæ* bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copioſiorem ſudorem conjectus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad inſtitutum redeam, inceptam jam diaphoreſin hauſtibus *Zythogalæ ſalviâ alteratæ*, vel *cereviſiæ, cui macis aliquantulum incoxerit*, ſubinde repetitis, ad naturalis

naturalis diei ſpatium continuari præcepi, abſterſione interim omni religiosè interdictâ; imò nec infra quatuor ac viginti horas à ſudoribus finitis induſium utcunque madidum ac immundum mutari permitto; Id quod ſummâ cautelâ obſervari velim. Quod ſi ſudatio anguſtiori temporis limite circumſcribatur, recrudeſcit illicò ſymptomatum ſævitia, atque ægroti ſalus, quam prolixior diaphoreſis extra aleam conſtituiſſet, in acie novaculæ relinquitur.

Et profectò *Diemerbroeckium* alioſque nequeo ſatis mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoreſin interpolandam adduci, ut ſcilicet ægrotantium viribus conſulatur. Primò enim ægrum ſudore diffluentem viribus meliùs quàm anteà conſtare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillùm verſato non poteſt eſſe animadverſum. Quid me in hac re uſus atque experientia docuit, palàm eloqui ac etiam propugnari non verebor. Multi me authore in 24 horarum diaphoreſin conjecti, tantum abeſt ut ſe exinde debiliores factos quererentur, quin potiùs quantum ſupervacanei humoris ſudando deceſſiſſet, tantundem novi roboris ſibi accreviſſe profiterentur. Circa horas autem aliquot poſteriores ſæpe non ſine ſtupore obſervavi erumpere ſudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expreſſerat, magis naturalem, genuinum, copioſum quique multò plus levaminis afferret, planè ac ſi verè criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porrò in ſummo ſudoris vigore juſculis ac ſorbilibus confortativis ægrum reficere, quid ſecum trahat incommodi non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos ſudores perferendos impotentiâ. Si qua igitur defectio ſub finem imminere videatur, juſculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his ſimilia ſorberi permitto; quæ cum cardiacis & hauſtibus ad ſudorem continuandum ex more deſtinatis, virium labefactationi abundè ſuccurrunt. Cæterùm in re adeò manifeſtâ non opus eſt ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeos utilitatem palàm proclamat, videre eſt, quòd quamdiù æger ſudore diffluit benè ſe habere exiſtimet,

ſtimet, neque minùs ex aſtantium judicio res tota in vado conſtituta videatur; Atqui quamprimùm corpus arefcere incipit ac ſudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quaſi poſtliminiò redeunte.

Per horas à finito ſudore viginti quatuor, moneo ut frigus cautè vitetur, induſium ſponte ſuâ in corpore arefcere permittatur, potulenta omnia calidiuſculè hauriantur, & Zythogalæ ſalviâ alteratæ uſus etiamnum continuetur. In ſequenti luce commune Catharticum exhibeo, *ex infuſione ſc. thamarind. fol. ſennæ, rhabarb. cum mannâ, & ſyr. roſar. ſol.* Atque hâc medendi ratione, anno à Peſte proximo, complurimis Febre Peſtilentiali correptis ſanitatem reſtitui, adeò ut ne unus quidem ex eo morbo mihi deſideratus eſt, poſtquam eandem exercere inceperam.

Verùm ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad ſudandum quantumvis inhabili, hactenus non ſuſtinui, veritus ne materiâ morbificâ in depleta vaſa confeſtim remeante, ſubitaneus ægri interitus deſtinatam diaphoreſin anteverteret. Nihilominus fortaſſe ſatis tutò adminiſtrari poterit Phlebotomia, modò confeſtim ab ea peractâ, ac nullâ morâ interjectâ eliciantur ſudores, qui ad ſpacium ſuperiùs requiſitum producti, omnem tumoris molem paulatim abſumere ac diſſipare valeant; idque longè minore ſalutis periculo, quàm ſi legitima apoſtematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodùm incerta ac fallax exiſtit, ſeriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, ſicubi circa Theoriam me hallucinatum fuiſſe Lector deprehendat, erroti veniam peto; verùm quod ad Praxim attinet profiteor me omnia ex vero tradidiſſe, nihilque uſpiam propoſuiſſe, niſi quod probè exploratum habeam. Sanè cùm ſupremus vitæ meæ inſtabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis teſtem, me non ſolùm ægrorum omnium, cujuſcunque demum ſortis, qui ſeſe curæ meæ concrediderant, ſummâ fide ac diligentiâ ſalutem procuraſſe (quorum interim nemo à me aliàs tractatus eſt, quàm ego memet tractari cuperem, ſi mihi

mihi ex iiſdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendiſſe, ut ſi quo modo fieri poſſit, morborum medela poſt cineres meos majori cum certitudine adminiſtraretur ; ratus quantulamcunque in hoc ſcientiæ genere acceſſionem, etſi nihil magnificentius, quàm *odontalgiæ* aut *clavorum pedibus* innaſcentium curationem edoceat, longè maximi faciendam eſſe, præ inani ſubtilium ſpeculationum pompâ, ac levicularum rerum notitiâ, quæ fortaſsè Medico ad abigendos morbos non magis ex uſu futura eſt, quàm *Architecto* ad conſtruendas ædes *Muſicæ* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè ſiniſtrâ interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam ſaltem non ſatis aſſequatur, poſtremo loco ſubjungam. In præcedenti nempe Diatribâ, *Naturæ* nomine ſæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quaſi rem aliquam ſingularem & ſeorſim ſubſiſtentem, ſed per totam hanc mundi machinam ubique diffuſam ſub hoc titulo mihi repræſentarem, quæ ratione aliquâ & conſilio freta corpora quævis regeret ac moderaretur ; quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philoſophorum cogitâſſe videntur. Verùm ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto ; adeoque antiquam quidem vocem, ſed ſenſu, (ni fallor) & ſobrio, & à ſanis omnibus non intellecto ſolùm, verùm etiam uſitato, in hiſce pagellis uſurpavi. Ego enim quoties *Naturam* nomino, toties *cauſarum naturalium complexum* quendam ſignificari volo ; quæ quidem cauſæ brutæ licèt, atque omni conſilio deſtitutæ, non tamen ſine ſummo conſilio reguntur, dum ſuas quæque operationes edunt, ſuoſque effectus exequuntur. Nimirum ſupremum illud Numen cujus vi producta ſunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinitâ ſuâ ſapientiâ ſic diſponit omnia, ut ad opera deſtinata ſe certo quodam ordine atque methodo accingant, neque fruſtrà quicquam molita, neque niſi quod optimum eſt, ac toti Rerum Fabricæ, ſuiſque privatis naturis maximè accommodum, exequentia : perinde atque *automata* non pro ſuo, ſed artificis conſilio moventur.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1667, 1668, *partim etiam Anni* 1669, *Londini.*

ANNO 1667. appetente Æquinoctio Verno, *Variolæ*, quæ durante illâ, quæ proximè eſt prægreſſa, conſtitutione Peſtilentiali, vel prorſus delituerant, vel rariſſimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jamque indies latiùs graſſantes, ſub Autumno Ἐπιδημικώτατοι factæ ſunt; à quo tempore paulatim imminutâ vi, ſuperveniente brumali frigore parciùs laceſſebant; at proximo Vere adoleſcente, poſtliminò invaluit hic morbus viguitque, donec ab inſequentis hyemis gelu, uti priùs, retuſo impetu coerceretur. Poſthæc tertiò demum cum Vere ſurgente increbuit, at jam languidior, & ſucciſo quaſi poplite minùs latè dominabatur, quàm duabus quæ præceſſerant æſtatibus: Menſe verò Auguſto 1669. penitùs intercidit, Dyſenteriæ Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc Conſtitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur quàm unquam aliàs, quantum ego memini, ſeu prorſum ſpectes, ſeu retrò: Quo non obſtante, cùm genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, ſi ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primùm tempore Variolæ inceſſebant, & novum quoddam Febris genus exortum eſt, à Variolis, quales ſe tum gerebant, non multum abhorrens, ſi puſtularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in ſequen-

ſequentibus ſpeciatim agemus. *Febris* hæc, licèt multò pauciores invaderet quàm Variolæ, eaſdem tamen duratione æquabat: Hyeme verò cùm jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invaleſcentibus, receſſit, prædominium Epidemicorum hujus conſtitutionis hoc pacto illis relinquens; Nihilominùs per hæc tempora non planè deſiit unquam, donec tandem cum Variolis menſe Auguſto 1669 omninò diſparuit.

Binos hoſce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultimâ præſertim æſtate, quam dicta Conſtitutio defamabat, *Diarrhœa* ſcilicet, aëris Conſtitutione jam tum ad ſubſequentem *Dyſenteriam* vergente: Utut verò hæc ſe res habuerit, id ſaltem conſtabat, morbum hunc Febrem quæ tunc regnabat, ita proximè attingere, ut nihil aliud eſſe videretur, quàm ipſa Febris introverſa, & viſceribus incumbens.

De tribus hiſce morbis, qui ſoli in hac *Conſtitutione* Epidemicorum nomen ſibi jure vendicabant, ſigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens; quas idcirco paulo fuſiùs tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi Genuinæ præ cæteris & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorſus exhibentes *φαινόμενα*, & pari ſymptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, tum vera morbi Hiſtoria, tum etiam medendi methodus eſt deſumenda. Notandum enim eſt, non tantùm Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari conſtitutioni competere, ſed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem ſpeciem referunt duraote hâc annorum ſerie, aliam verò annis ſequentibus, quantumlibet inter ſe convenire videantur quoad certa *φαινόμενα* omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Hiſtoriam ante omnia præſcribam; quas ideo *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* ſubſequentium annorum valeam diſpeſcere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem *θεραπείᾳ* ex animo voroque maximè ceſſit.

CAP.

CAP. II.

Variolæ Regulares An. 1667, 68, & partis 69.

Variolæ, quibus annis Epidemicè graſſantur, ſi *Regulares* etiam ſint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernum* (uti hæ de quibus ſermo nobis eſt) ingrediuntur; quibus verò annis non tantùm graſſantur Epidemicè, ſed & *irregulares* atque periculoſioris ſunt generis, maturius nonnunquam, menſe putà *Januario*, invadunt. Integras familias contagio ſuo afflantes, nemini parcunt, cujuſcunque demum ætatis is fuerit, niſi priùs hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, priùs obſederit. Duplex eſt harum ſpecies (ut & Variolarum quæ quibuſlibet annis infeſtant;) vel ſunt enim *Diſtinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licèt eſſentialiter, ut aiunt, non differant, per illuſtriora tamen quædam ſymptomata quæ *hanc* comitantur ſpeciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem diſcriminantur.

1. *Interſtinctæ* vel Diſcretæ cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intenſus admodum, capitis & dorſi vehemens dolor, vomituritio, ingens in ſudores propenſio (quod de Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujuſmodi διάφορσιν mihi unquam obſervare contigit, vel ante puſtularum eruptionem, vel etiam poſt,) doloris ſenſus in partibus quæ ſcrobiculo cordis ſubjacent, ſi manu premantur, ſtupor etiam & ſomnolentia, in infantibus præſertim, nonnunquam & Paroxyſmi Epileptici: Qui ſi infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, ſuſpicor ego ubique Variolas in procinctu ſtare, quæ intra pauculas horas ſe exerentes Prognoſtico ut plurimum fidem conciliant, & authoritatem; ita ut ſi fortè infans inſultum Epilepticum ſub Veſperam, quod fieri ſolet, patiatur, Variolæ ſequente aurorâ in conſpectum ſe dederint; & (quod ſæpe ſæpiùs obſervavi) quæ Variolæ infantes ſtatim ab hujuſ-

hujuſmodi paroxyſmis aggrediuntur, puſtulas emittunt magnitudinis conſpicuæ, mites etiam ſunt, atque boni moris, & rariſſimè confluunt. Atque hæc ferè ſunt illa ſymptomata, quibus hic morbus ſub initio ſtipatur, quæque eruptionem puſtularum ut plurimum antecedunt. Quamvis interim hîc loci conſentaneum fuerit ſubindicaſſe, in ſanguine laxiori atque ἐυμεταβλήτῳ nonnunquam accidere, ut ſeparationis periodus ſenſim atque gradatim ſine inſigni aliquâ ægritudine tranſigatur, priuſquam expulſio materiæ, puſtularum eruptione ſe prodat.

Variolæ diſcretæ quarto ut plurimum die, (ſi primum etiam incluſeris) ab invaſione erumpunt, nonnunquam ſeriùs aliquanto, ante illum verò rariſſimè; quo quidem tempore vel minuuntur admodum ſymptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitùs evaneſcunt; ac proinde iis affectus ſatis pulchrè ſibi videtur valere, niſi quod adulti in ſudores propenſi vix ab illis poſſint cohiberi, utut leviter tegantur; quæ quidem λιποθυμίαι non niſi puſtulis jam maturationem attingentibus ægrum deſerit, idque ſuâ demum ſponte. Eruptionem quod ſpectat, hoc ſe ferè habet modo: Primò puſtulæ ſubrubræ, tenuiſſimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, ſparſim ſe produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus univerſum. Per id temporis & fauces dolor infeſtat, qui unà cum puſtulis ſurgentibus augetur, quæ indies grandeſcentes, & in majus faſtigium elevatæ cutem carneſque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione.

Circiter enim *octavum* à primò inſultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique ſervo) intervalla, quæ priùs ſubalbebant, pro puſtularum quibus obſidentur numero rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non ſine partium dictarum dolore tenſivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam ſternit; ita ut progrediente morbo palpebræ uſque adeo impleantur extendanturque, ut æger luce quandoque privetur; qui quidem palpebrarum tumor veſicam

vesicam inflatam ac resplendescentem per ealdem extensam non malè refert. Est etiam ubi temporiùs oculis capiuntur ægri, si nempe major pustularum vis à prima eruptione se in illos effuderit. Proximè à facie intumescunt manus, digitique pro pustularum numero distenduntur. Usque ad hunc diem pustulæ quæ faciem obsederant, læves ad tactum fuêre atque rubræ, jam verò asperiores evadunt (quod quidem primum est incipientis maturationis indicium) & subalbidæ; paulatim insuper succum quendam luteum, colore à favo non abludentem, evomunt. Faciei interim & manuum inflammatio ad summum evecta apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridum, & Rosarum Damascenarum æmulum. Et sanè quo mitiores sunt Variolæ & genuinæ magis, eo etiam magis tum ipsæ pustulæ, tum & cutis in earundem interstitiis dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam descripsi. Uti verò quæ faciem occuparunt pustulæ, asperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contra, quæ manus & reliquum corpus, minùs asperæ, albæque magis conspiciuntur indies.

Die *undecimo*, faciei tumor atque inflammatio satis apertè recedunt, & pustulæ tam faciei quàm reliqui corporis jam maturitatem, & justam magnitudinem adeptæ (quæ his annis ad pisum grandiusculum ascendebat) exarescunt deciduntque; atque, in hac variolarum specie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditùs pereunt. Veruntamen manuum pustulæ, cæterarum partium pustulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc albæque, diei unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei aut reliqui corporis pustulæ desquamatione, at verò manuum quæ sunt, diruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Etenim ubi primùm decidunt pustulæ, nulla adhuc in cute cernitur inæqualitas; at verò hujusmodi squamulis exurgentibus, recedentibusque vicissim, tandem excavantur foveæ istæ quæ sæpenumero in convalescentibus,

ab hoc morbo diu viſuntur; quamvis rarò admodum *Variolæ Interſtinctæ* ulla ſui linquant veſtigia; atque illæ fermè ſolæ, quæ ſex poſtremis anni menſibus invaſere; cùm quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, niſi fortè confluxerint, ut poſtea dicetur. Decurrente morbo omni, æger vel conſtipatam prorſus habet alvum, vel ſaltem rariſſime dejicit. Atque hæc de Variolis *Diſcretis* dicta ſunto.

2. Symptomata cum Diſcretis communia habet & illa Variolarum ſpecies, quas *Confluentes* appellavimus, niſi quòd hîc atrociora ſint omnia: Febris ſcilicet, anxietas atque ægritudo, vomituritio, &c. immaniùs affligunt quibus ſignis Medico ſagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* ſe produnt. Nihilominus non ita promptè hîc in ſudores diſſolvitur æger ac in alio genere jam ſuprà deſcripto, ubi magna, ut fit, in eoſdem propenſio ut plurimum prænunciat variolas, quæ mox erumpent, minimè confluxuras: Diarrhœa inſuper nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve poſt illam protrahitur; quod quidem in *Diſcreto* Variolarum genere nondum mihi contigit obſervare.

Tertio ut plurimum die erumpit ſpecies hæc, *ante* illum aliquando, vix unquam *poſt* illum; cùm *Diſcretæ* vel ipſo die *quarto* incluſivè à primo inſultu morbi, vel poſtea, ante illum rarò admodum ſe monſtrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præſtolentur unquam; ſit tamen, licèt oppidò rarò, ut ob atrocius aliquod ſymptoma, ad quartum vel quintum uſque diem differatur eruptio; Verbi gratiâ, acutiſſimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxyſmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis Pleuriticos vexat, nunc in artubus ut in Rheumatiſmo, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hiſce in caſibus, licèt infrequentes ſint, Variolas ſolito ſeriùs erumpere animadverti, utpote ab immani ſymptomatum dictorum violentiâ conſtrictas atque impeditas: Quæ quidem

quidem ſymptomata ſolitis vehementiora, cùm agmen ducant, mihi ſatis apertè indicant ſecuturas Variolas & è *Confluentium* genere eſſe, & periculo minimè vacare.

At verò (quod jam proximè dicendum) licèt in *Diſcretis*, mox ab eruptione (uti dictum eſt) quæ morbi inſultum comitabantur ſymptomata nullum jam ampliùs faceſſant negotium, in *Confluentibus* longè aliter ſe res habet; cùm tam Febris, quàm alia ſymptomata etiam ad multos dies à puſtularum eruptione ægrum diſcrucient.

Variolæ dictæ nunc Eryſipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, à quibus non niſi à Medico in his morbis verſatiſſimo diſtinguuntur, ſaltem quoad faciem externam: Nam qui ad diſpar in utroque morbo eruptionis tempus, aliáſque circumſtantias, quas utriuſque hiſtoria longè ab invicem diſcrepantes exhibet, ſedulò animum adverterit, haud difficulter hunc ab illo diſcriminaverit. Creſcente morbo, non in molem aliquem ſpectabilem, uti *Diſcretæ*, attolluntur, quæ faciem præſertim occupavêre; at ſibi invicem implicitæ primò ſe habent inſtar veſiculæ rubræ vultum omnem contegentis, quem maturiùs etiam in tumorem elevant quàm ſolent *Diſcretæ*; dein adinſtar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ, ſolitam cutis ſuperficiem non multùm ſuperantes. Præterlapſo die *octavo*, pellicula alba quotidie paulatim magis exaſperatur judice digito, & ad colorem fuſcum, non verò flavum, ut in *Diſcretis* accidit; intenduntur indies tum aſperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis deſquamatur, quod in quibuſdam faciei partibus, ſi morbus truculentior fuerit, non niſi poſt viceſimum diem ſolet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis puſtulæ matureſcentes ad colorem ſubfuſcum vergunt, tantò etiam lentiùs, ſi ſuo utantur genio, abſcedunt; ut è contra quantò minùs confluxerint, tantò magis & flaveſcunt, & ſe ocyùs proripiunt. Pellicula hæc ſeu ſcabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit nullâ quidem ſcabritie vultum afficit, at verò mox

illam excipiunt ſquamulæ furfuraceæ indolis perquam corroſivæ, quæ non modò patentiores excavant foveas quàm ſolent Variolæ diſtinctæ, ſed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, ſi admodum ſævierit morbus, humerorum etiam & dorſi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus ſubjectis expoſitiſque.

Animadvertendum eſt autem, Morbum hunc magnum æſtimari non pro Variolarum frequentiâ, quæ reliquum corpus, ſed pro earum numero tantùm quæ faciem obſedêre; quæ ſi his tanquam injectâ arenâ ubique contegatur, utut paucæ atque Diſcretæ ſint eæ quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minùs periclitatur æger, quàm ſi membra omnia denſo agmine pervaſerint: Atque ex adverſo quantumlibet ipiſsè truncum & artus occupaverint, ſi in facie rariores comparuerint, magis in vado res eſt. Quod de numero diximus, & de Variolarum more poteſt affirmari, maluſne ſcilicet is fuerit, an ſecus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique obſervavi Puſtulas manuum atque pedum majores fuiſſe quàm reliqui corporis; & quò altiùs ab artuum extremitate truncum versùs aſcenditur, eò ſenſim minores & contractiores ſemper extitiſſe. Atque hæc de *Puſtulis* cenſui dicenda.

Sunt verò & alia ſymptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti quàm vel puſtulæ ipſæ, vel tumor, vel aliud quodlibet è prædictis; *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhœa*. Horum prius ita perpetuum ſe comitem adjungit, ut unicum tantum viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nullâ ſuperveniente Salivatione: Poſterius autem, nempe Diarrhœa, Infantes hac ſpecie laborantes non ita certò diſcruciat. Utrùm providens natura has evacuationes idcirco ſubſtituerit, quòd in puſillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitùs nequeat exterminari, ac in puſtulis iſtis majoribus ac magis faſtigiatis generis *Diſcreti*, nullus definio, cùm Hiſtoriam tantùm ſcribam, non ſolvam Problemata.

Hoc

Hoc certò ſcio, quòd non ſolum Variolas *Confluentes* plerumque comitantur, ſed etiam quod quæ per illas fit evacuatio tam eſt neceſſaria, quàm ſunt vel Puſtulæ, vel faciei & manuum intumeſcentia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam ſub primum eruptionis tempus ſe prodit, nonnunquam non niſi poſtridie, biduóve præterlapſo. Materia primò tenuis excernitur, ac facilè ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eâdem nocte conſpurcante. Neque ſanè multum cedit Ptyaliſmus hic alteri illi qui ope *Mercurii* excitatur, niſi quod non ita malè oleat. Die autem ferè *undecimo* ſaliva viſcidior jam facta, ægerrimè excreatur; ſiticuloſus eſt æger, tuſſit ſubinde inter bibendum & potus per nares revertitur, atque ab hoc die ceſſat ut plurimum Salivatio; licèt aliquando, (rariùs tamen id accidit,) ubi per diem unum alterúmve omnino ceſſaverit, tandem poſtliminiò recrudeſcat. Dicto autem die, undecimo ſcilicet, tumor faciei unà cum Salivatione imminui incipit, at tunc primùm ejus loco manus intumeſcere ſolent, aut debent.

Diarrhœa non ita maturè infantes ſolet invadere, atque adultos *Ptyaliſmus*; quocunque verò tempore ingruerit, niſi arte ſiſtatur, ſingula morbi ſtadia decurrit.

In utraque Variolarum ſpecie Febris à primò ſtatim inſultu ad eruptionem uſque præcipuè dominatur; quâ peractâ inducias ferè dat uſque ad puſtularum maturationem, & tempus in quo pus conficitur, quo demum elapſo prorſus deſinit.

Obſervavi ſemper in morbo vehementiori, ægrum ſub veſperam quaſi Paroxyſmo laboraſſe, & funeſtiora ſymptomata veſpertinis præſertim horis ſe oſtendere, atque exacerbari.

En juſtam Variolarum hujus generis Hiſtoriam, vera ac genuina hujuſce morbi Phænomena, prout ſcilicet naturaliter ſe habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus rectè tractetur, ſuperveniunt, jam proximè differemus.

Animadvertendum eſt itaque, iſta quæ die *octavo* in genere *Diſtincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto ſemper à primo morbi inſultu computandi initio) maximum ad ægri ſive vitam, ſive interitum pondus habere, magiſque ad amuſſim expendi debere, cùm liquidò conſtet, maximam eorum partem qui utrolibet morbi (ſc. *jam deſcripti*) genere intereunt, præfatis ſingulatim diebus defungi. Primò enim qui *Diſcretis* Variolis laborat æger, cùm ſatis promptè ſudoribus diffluat, (quod hîc in adultis fieri ſolere jam diximus,) ac ſibi omnia bona promittat, ſi morbi, ut ſperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo inſiſtit, tum remediis Cardiacis intrò aſſumptis, tum regimine calidiore, ut par eſt, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio ſibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Aſtantium opinionem propiùs accedat.) Tandem verò eliminatis per διαφόρησιν particulis iſtis quæ ad puſtularum elevationem, atque intumeſcentiam faciei debuerant facere, die *octavo* quæ turgeſcere, & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerant facies, flaccida è contra reperitur, & albeſcunt interſtitia, licèt interim rubeſcant puſtulæ atque eleventur, etiam poſt ægri mortem. Qui ad hunc uſque diem nullo negotio manaverat ſudor, jam ſubitò ſuâque ſponte evaneſcit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidiſſimis, revocari poteſt. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem pauciſſimarum horarum ſpatio amicorum ſpem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hîc eſt notandum, quòd ſi paucæ compareant Variolæ, hyems ſi fuerit, æger ætate provectior, aut venæ-ſectio fuerit celebrata, regimen illud calidius in quod jam animadvertimus, non ita certò faciei turgeſcentiam impedit, & proinde mortem accerſit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver æſtaſve fuerit, æger ætate florens, neque ſanguis detractus.

At verò in *Confluentibus* maximè periclitantur ægri & plerique etiam moriuntur die *undecimo*; nam cum hoc ferè tempore *Salivatio*, quæ ægrum hactenus in tuto posuit, soleat desinere sponte suâ, nisi faciei intumescentia adhuc aliquantulum persistens, ac manuum insigniter jam incipiens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quòd in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non Salivatio tantùm, sed faciei insuper & manuum intumescentia ad materiam morbificam ritè eliminandam omninò requiruntur, quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam verò nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crasi à regimine præfervido dissectâ fractâque, atque eò usque accensâ ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendæ non ampliùs competat, (ut quæ sudoribus importunè extortis debentur mala jam taceamus) hinc vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille unà cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterúmve omnino recedere, manuum interim tumore persistente vigentéque; quo quidem vix aliud est minus fallax Convalescentiæ προγνωστικὸν, uti neque contrario certum magis imminentis periculi indicium.

Sed utut id sit; materia Ptyalismi quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta & tenax, ægro suffocationem intentat; Potus quem assumit in pulmones ferè dilabitur, unde cum Tussi violentâ per nares rejicitur, voce est raucâ, somnolentâ & stupore corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi, atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur, eo quem jam diximus die.

Sunt & alia adhuc symptomata, quæ in quolibet morbi statu occurrunt, tam *Discreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis, v. g. à nimiâ sanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum est pati-

ens, ut magnis viribus, ac furibundo niſu injectas prehendentium & lecto incarcerantium manus eludere conetur.

Aliquando eadem cauſa effectum longe diverſum, ſeu contrarium, ut videtur, producit, Affectum ſc. *Comatoſum*; ita ut æger nunquam fermè evigilet, niſi continuo pulſu excitatus.

Eſt etiam ubi in hoc morbo, perindè atque in Peſte, laxatâ, inflammationis vi, ſanguinis compage, *maculæ purpureæ* ſe oſtentant Puſtulis interſperſæ, mortis ferè ſemper prænunciæ. Frequentiùs hoc evenit, ubi aëris Conſtitutio morbo iſti Epidemicè graſſanti præ cæteris favet. Aliquando in puſtularum ſummitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio verò ſubſidentes, ſe produnt variis in locis; quæ cùm nimio fervori ortum debeant ſuum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuſcum colorem acquirunt, poſteaque pedetentim ſubflavum illum, qui variolis genuinis, ac ſuum morem obtinentibus, naturaliter competit; quòd ſatis liquidò cernitur in illâ quæ circa morbum hunc verſatur praxi, in quo omnia Symptomata eò ſunt meliora, quò magis puſtulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adoleſcentum porrò, & ætatis flore vigentium, (præcipuè ſi vino, aut alio quovis liquore ſpirituoſo ſe nimiùm impleverint,) uſque adeo in hoc morbo nonnunquam ſanguis accenditur furitque, ut per Arterias & veſicam viam ſibi faciat, & quâ data porta ruat; quo quidem *mictu ſanguineo* vix aliud ſymptoma pejoris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab eadem inſuper causâ nonnunquam, licèt rariùs, ſanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque verò Hæmorrhagia hæc ſub morbi initio plerumque contingit, puſtulis nondum erumpentibus, vel ſi in quibuſdam locis ſe oſtendant, in pleriſque tamen aliis adhuc ſub cute denſæ latent, atque ejus ſunt generis quæ in maximè *Confluentes* adoleſcerent, niſi jam dictum ſymptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando

Aliquando etiam *Urinæ ſuppreſſio* totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præſertim, idque in ſtatu, vel etiam declinatione *Diſcreti* generis.

Sunt & alia ſymptomata, quæ à προφάσει aliquâ jam dictis contrariâ interdum oriuntur, ſi nempe æger à frigore nimis intenſo fuerit læſus, vel ſi præter jus faſque vena fuerit pertuſa ad ingentem vim ſanguinis amiſſionem, aut alvus nimiâ Catharſi ſubducta; unde puſtulæ nonnunquam faſtigiis cedunt & derepente confidunt, ſuperveniente inſuper *Diarrhœâ*, à qua ægro, (adultus ſi fuerit, ut ſuprà innuimus,) ingens eſt diſcrimen, & anceps morbi exitus, materiâ ſc. Variolosâ intrò versâ, ita ut natura eidem per cutis poros debitè exterminando impar prorſus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minùs in bonis ægri rebus eſt cenſendus, quàm ipſa Puſtularum eruptio, niſi eæ fuerint *perpaucæ*.

Quæ verò à ſuſcepto frigore pendent ſymptomata, rarò admodum occurrunt, ſi cum illis conferantur quæ à contrario, calidiori nempe regimine, naſcuntur; Cum enim morbus hiece inter calidiſſimos jure optimo habeatur, longe minùs ab hâc parte peccatur, quàm ab alterâ.

Qualis verò ſit hujus morbi eſſentia, ob naturalem & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectûs defectum, neſcire planè me fateor; veruntamen prædicta ſymptomata penſiculatim trutinata mihi videntur ſubindicare, *Inflammationem* eum eſſe (à cæteris tamen Inflammationibus ſpecie diverſam) tum ſanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amoliendâ, per dies priores duos treſve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque, quas poſtea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & ſub Abſceſſulorum formâ ſuis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus ſuperſtruatur, notandum eſt, duo eſſe hujus morbi tempora, quorum primum *ſeparationis* eſt, ſecundum *expulſionis*. Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione tranſigitur, quod tribus vel quatuor primis diebus peragi

peragi ſolet, quorum decurſu natura id ſatagit, ut partes ejuſmodi inflammatas ſeligat congregetque quæ ſanguinem laceſſunt, atque etiam ut illas in carnoſas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto priſtinâ quiete fruitur, ſedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in ſanguine ciebatur. *Separatione* ſic ope ebullitionis, in ſanguine peractâ, *Expulſio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis *abſceſſibus*, in carne perficitur. Sicut enim à natura abſceſſuum ſuâ ſpecie non abludunt, ita parem cum aliis, cruditatis, maturationis, atque exareſcentiæ ſtatum percurrere ſolent; quæ omnia ſi ritè atque laudabili modo abſolvant & exequantur, in tuto res eſt, cùm exinde curationis ſumma dependeat; ſin minus, omnia peſſum ruitura ſunt. Et quidem poſtremum hoc negotium priori illo *ſeparationis* opere, tanto plus temporis ſibi vendicat, quòd prius illud in tenui fluidoque corpore tranſigatur, atque in ipſo (ut ſic dicam) naturæ foco; poſterius autem denſo ſpiſſoque theatro, atque à vitæ fonte paulò remotiori, partes ſuas exequi cogatur.

His ita præmiſſis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æquabilis ille tenor ebullitionis in ſanguine conſervetur, qui neque nimis properè ſeparationem nimiâ ſuâ vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non ſatis idoneam præſtet. 2. Ut abſceſſuli, puſtulæve ſummâ curâ ſuſtineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in ſe materiam omnino avehant, ipſæque etiam evaneſcant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus; ſolicitè imprimis cavendum eſt, hoc tempore præſertim, ne nimium aſſurgat ebullitio, ſive id fiat ex congeſtis ſtragulis, ſive ex aëre loci in quo decumbit æger, igne nimium ex calefacto, ſive ex calidorum medicamentorum & cardiacorum uſu; præcipuè verò ab his cavere oportet, ſi æger in ætatis flore conſtitutus fuerit, vel ſanguinem habeat generoſiori potu nimis exaltatum, vel anni tempeſtas aut Verna ſit, aut ſaltem ultra æſtatis initium non proceſſerit. Hinc enim fiet, ut ſeparatio, quæ ſenſim

lentiſque

lentiſque gradibus peragi debebat, ut ad univerſalem quandam deſpumationem opportuniùs pergat, præcipiti curſu feratur; atque ita vel non ſatis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad ſecretionem damnentur, quas aliàs Natura illam ſubire noluiſſet, niſi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc ſibi creet: ſecretis enim illis quæ ad ſeparationem minùs opportunæ ſunt, aliorum illuc propendentium motus, eorum commixtione impeditur, adeóque redduntur expulſioni minùs accommodæ. Mihi quidem rationi conſentaneum videtur, ut quo diutiùs natura *ſeparationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat, eo certiùs atque univerſaliùs eadem *ſeparatio* abſolvatur. Atque ex illâ ſic abſolutâ, curationis inſequentis ſucceſſus potiſſimùm ut dependeat neceſſe eſt, uti ex methodo contrariâ, contrarius planè rei exitus: ex calido enim iſto regimine nihil boni naſcitur, ſicut ex præcoci fructu, nihil frugi; cùm frequenter uſu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapſu ruat; vel (quod pejoris notæ eſt) ſudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non ſecerni aptæ, neque *puris* naturæ reſpondentes (quod ipſum tamen pus genuina ſoboles eſt hujuſce excretionis) eliminentur; vel ex cardiacis illis adminiſtratis, calidâque cuſtodiâ, Variolæ nimis protruſæ in unum confluant, fœdo certè ſpectaculo, triſtemque eventum interminanti.

Atque hæc & hujuſmodi ſymptomata ex his erroribus progigni ſolent, cùm ex alterâ illâ methodo nihil unquam mali obſervaverim. Natura enim ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac viâ tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim vegetiſque temperamentis) noſtrâ ope, noſtris artificiis, atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, ſuis opibus locuples, ſuo denique ingenio ſatis edocta. Neque ſanè vel ipſe vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periiſſe, quòd Variolæ primò non eruperint, etſi nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter,

& cum

& cum ſummâ ſpe erumpentes, poſtea recedentibus puſtulis præmaturæ detumuerunt.

Quemadmodum autem inconſultum eſt atque periculoſum, calidioris regiminis vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo mediantibus venæ-ſectione, clyſteribus emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cùm hoc pacto partium ſeparabilium commoda ſecretio plurimùm impediatur. Licèt enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adverſus Phlebotomiam, aliaſque evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentiâ ad centrum movere humores, cùm natura in hoc morbo contrarium affectare videatur, nullarum planè virium ſit; eo quòd ex earundem uſu contrarius omnino effectus, ſubitanea ſcilicet variolarum eruptio, ſæpiſſimè conſequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu ſunt, quæ vehementer ſuadent, ut, ſiquidem ullo modo vitari poſſit, ab hac praxi manus abſtineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per haſce evacuationes, non tantùm ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes deſpumandæ accuratè ſecerni debuerant, verùm etiam illud ipſum ſubducitur, quod cœptæ ſecretioni quaſi pabulum continenter ſuppeditaret; unde ſæpenumero contingit, ut variolæ primùm laudabili impetu erumpentes (eoque fortaſſe melius, quòd evacuationes jam dictæ præceſſerant) paulò pòſt ex improviſo quaſi repercuſſæ detumeſcunt, idque ob eam potiſſimùm cauſam, quòd materia deſit, quæ quaſi à tergo præeuntem inſequeretur, atque agmen clauderet. His verò non obſtantibus, ſi vel minimùm ſuſpicari liceat variolas mox erumpentes è Confluentium genere futuras eſſe, utile prorſus erit, ut non ſolùm ſanguis quam primùm mittatur, ſed & Emeticum propinetur, ob rationes alio in loco fusè dicendas.

Tandem ut ad ſecundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulſionis* accommodatam; quò tempore materia ſeparata, parvorum abſceſſuum ſive puſtularum ope, amandatur atque expellitur; nempe illud

illud hic agendum eſt, ut puſtulæ debito modo ſuſtineantur, quo ritè atque ordine deſtinatam periodum aſſequantur.

Sicut itaque ſupra ſatis, ut opinor, oſtenſum eſt, imprimis periculoſum eſſe, ſi æger præſenti Febre, at puſtulis vix dum apparentibus, in ipſo *ſecretionis* tempore nimium caleſiat; ita etiam non minori periculo plena res eſt, ſi idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præſertim quod ad expulſionis initium vergit, crudis adhuc exiſtentibus puſtulis: Quamvis enim ſanguis, peractâ jam *ſeparatione*, atque relegatâ ad carnoſas partes materiâ, ab inteſtino tumultu magnam partem immunis ſit, interim tamen tener adhuc, recenſque, ac vix novo ſtatu & quaſi texturâ indutus, εὐπαθὴς eſt, faciléque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeò leviſſimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis eſt; quæ quidem nova ebullitio, non, uti prior illa, *ſeparationem* jam molitur (illam quippe peractam ſupponimus) verùm illius loco non tantùm ſymptomata ſuperiùs memorata excitat, ſed & cœptam per puſtulas *expulſionem* interturbat, & contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam ſecretæ, atque in corporis ἕξιν depoſitæ, vehementi illo rapidoque ſanguinis ebullientis curſu abreptæ in ejuſdem maſſam reſorbentur; vel partes carnoſæ ultra gradum ſuppurationi debitum excalfactæ, minùs commodè illam exequuntur; vel denique fortaſſis abortâ hâc novâ ægritudine, ſanguinis œconomia, ipſarumque carnium tonus perverſitur, uſque adeò ut materiam illam expulſam vincere, eamque ſolenni more abſceſſuum coquere nequeat.

Interim non uſque adeò nos illuc intentos eſſe oportet, quo ebullitionem nimiam in ſanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo, puſtularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulſionem promovendam accommodatiſſimus, naturalis ſit oportet, atque hujuſmodi quæ carnoſarum partium temperiei

temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit utrinque periculosus est.

Ex dictis itaque satis manifestum videtur, in quàm incerto lubricoque sit loco, tum morbus ille de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda est. Atque etiam exinde pronunciare ausim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter sese exercet, in angusto versari; quandoquidem non vulgus solummodo mortis causam satagenti nimis Medico transcribere paratum sit, verùm etiam ejusdem artis professores calumniandi ansam inde cupidè arripiant, atque coram iniquis judicibus causam dicentes, severissimam sententiam facilè eliciant; eo scilicet consilio, ut ipsi pluris æstimentur, & super aliorum ruinis viam sibi sternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorsus est, imò & vilioribus Artificibus, modò probitatem colant. Hinc porrò cernere est, quòd minùs mirùm sit, si Nutricibus, per se nimium plerumque officiosis & satagentibus, res malè sæpenumerò succedat; Nempe res ardua est, & quæ muliercularum ingenium atque judicium superat, gradum caloris huc requisiti definire, præsertim cùm anni tempestas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc spectantia simul pensanda veniant, id quod prudentem profectò atque sagacem Medicum omnino postulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomiâ minùs opportunè celebratâ, vel admisso frigore pustulæ reciderint, vel facies ac manus detumuerint, Cardiacis utendum est. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii simus: Quamvis enim sanguinem ademeris, fieri tamen potest, ut virium inde jacturam metuens, adeóque Cardiacis aut fortioribus aut sæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improviso suscites. Nimirum sanguis adhuc tenerior est, & vim calidioris stimuli facilè sentit; unde fit, ut sæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda est quàm prægressæ venæ-sectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus satisfacere possint, dicta sunto.

Jam

Jam ut calcata veſtigia repetam, ac ad Praxin propiùs accedam: Quamprimùm manifeſta hujus morbi indicia ſe produnt, ægro aurâ liberiore, vino, ac carnium eſu interdico, cereviſiam verò tenuiorem pane toſto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac ſubinde pro arbitrio hauriendam concedo; pro victu etiam juſcula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriclo concocturo moleſtiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam ruſticamque diætam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuſo veſcatur, modò cautum ſit ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab uſu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius eſt ac naturalis, temerè propellere nonnulli ſatagunt: Cùm pro certo habeam, eo magis univerſalem fore materiæ Varioloſæ ſeparationem, quò tardiùs iſtæ prorumpunt, proinde & ſecuriores poſſumus eſſe ne ſe denuò intrò condant, & rectiùs matureſcent: cùm, ſi ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque inconcocta, quæ adinſtar fructuum præcociorum inani ſpe lactat. Adde, quòd ab hac nimiùm feſtinatâ diligentiâ periculum eſt (in calidioribus præſertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus ſatis Cardiacorum ſupplent vicem) ne natura nimis incitata coactaque, univerſam penè corporis ſubſtantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, niſi plus æquo properaſſes, in *diſtinctarum* ordine lætiori omine ſubſtitiſſent. Porrò non ideò ſtatim foràs propellendæ ſunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus ſuſpicio oritur, quia ſc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimùm laborat angitúrque; cùm ne vel unâ quidem inſtantiâ poſſit oſtendi, quempiam ideo interiiſſe, utut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ, vel naturam iiſdem ſeriùs ocyùs extrudendis defuiſſe, niſi ſicubi regimine calidiore & remediis *Curatio.*

mediis Cardiacis, præmaturè ingeſtis, fuerit impedita. Etenim non ſemel obſervavi in junioribus & temperamento ſanguineo præditis, regimen calidius, & Cardiaca eo animo exhibita ut Variolas ante juſtum tempus exturbent, ita parum eruptionem acceleraſſe ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalefacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Varioloſæ ſeparationi ritè peragendæ par eſſet, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia ſe prodidêre, latentibus intra cutim puſtulis, neque ſe ultrà efferentibus, quibuſcunque demum Cardiacis ſolicitarentur, donec tandem ſanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, conceſsâ ſc. Cereviſiâ tenuiori, demptoque partim ſtragulorum, quibus torrebatur onere, puſtulis exiturientibus commodùm viam ſtravi, atque ægrum in tuto, Favente Numine, collocavi. Neque magis, ſi quid ego judicando valeo, ab illis ſtat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addicunt, modò cubiculi ambitu ſe contineat, quàm ab his qui adeo præmaturè atque intempeſtivè Cardiaca ingerunt; Etenim *Sanguinis mictus, maculæ purpureæ*, & reliqua ſymptomata lethalia, (de quibus ſuprà,) eo tantùm nomine, præſertim ætate florentibus, ſuperveniunt, quòd nempe lectulo præproperè nimis affigantur. *Quarto* vero die lectulo ægrum adjudico, ac tùm temporis, ſi eruptio parum pro votis ſuccedat, rectè exhiberi poteſt Cardiacum aliquod blandius, unicâ ſaltem vice, quo exigantur puſtulæ. Inter iſta quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia ſunt *Laudanum Liquidum, Diaſcordium, &c.* ſi in pauca quantitate Aquis Cardiacis Appropriatis admiſceantur, cæteris prælucent: Hæc enim cùm ſanguini æſtuanti frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportuniùs atque liberiùs ejicit atque amolitur. Neque etiam conſulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhœâ*, atque illud, ut videtur, indicante. Licèt enim, quod anteà innuimus, nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhœa*, (quæ oritur ab halitibus inflammatoriis,

vel

vel humoribus è massa sanguinis per primos dies exagitari atque æstuantis, in intestina exoneratis) non tamen hîc magis deerit natura dictis materiæ variolosæ halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, suâ jam sponte sistetur Diarrhœa,) quàm solet in halitibus istis extrò vertendis eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò est, quòd si ad adolescentem vegetiorem accessor, & qui insuper liberaliore sive vini sive liquoris cujuscunque spirituosi compotatione morbo ansam dedit, non satis habeo ad frænandam sanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quàm Cardiacis abstineat, nisi ad hæc sanguis è brachio mittatur: Quod si non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, missionem mihi saltem esse petendam existimo. Superinducta enim Inflammatione istâ, quam sanguini impressit liquorum spirituosorum Fervor, intenso illi calori quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit sanguis, ut non rarò in vesicam valorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi symptomata, quæ per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis quæ ante pustularum eruptionem sunt peragenda.

Ubi primùm eruperint Pustulæ, jam proximò diligenter mecum perpendo, an *Discreti* fuerint generis, an verò *Confluentium*; cùm longo hæc intervallo ab invicem distent, quantumlibet conveniant quoad symptomata quædam utrisque communia. Si itaque ex pustularum magnitudine, & paucitate, tardioreque eruptione, tum etiam Ægritudinis, aliorumque symptomatum gravissimorum, quæ in *Confluentibus* etiam post eruptionem fatigant, evanescentiâ, de genere *Discreto* mihi constet; ægrum Cerevisiâ tenuiori, jusculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo quem suprà descripsimus. Atque si tempore æstivo eoque calidissimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorsum attineat ægrum in lecto jugiter stratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potius singu-

lis diebus, per aliquot horas de toro ſurgat, eâ lege, ut tam loco, quàm veſtitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto à cubili quandoque abſtinente, morbus minori cum moleſtiâ, ac etiam breviori ſpatio tempora ſua peragat, quàm ſi eidem continenter affigatur, quod non modò ægritudinis tædium adauget, verùm etiam Febrilem æſtuationem fovet, & prodeuntibus veſiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quòd ſi aut frigidior anni tempeſtas, aut copioſior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi neceſſitatem ægrotanti imponat, proſpicio ut non intenſiore caloris gradu, vel adjectis pluribus ſtragulis in lecto decumbat, quàm quibus in proſpera valetudine uti ſolebat, accenſo interim non niſi hyeme incumbente, manè & ſerò foco mediocri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco ſemper jaceat, nempe ne ſudores erumpant, quos ego tum rationibus ſuprà allatis, tum ipſâ experientiâ fretus, fidenter affirmo non abſque ingenti periculo promoveri poſſe.

Determinante morbo cùm halituum à materiâ jam in pus conversâ prodeuntium eruptio liberior à puſtulis tandem cruſtoſis ac duriuſculis impediatur, abs re non erit *Vini Canarini ſemi-cocti cochl.* 5 *vel* 6, vel aliud medicamentum Cardiacum temperamentum exhibere, ne ſcilicet halitus illi putridi in ſanguinis maſſam poſtliminio revertantur. Et ſanè jam nunc, neque priùs, Cardiacis locus eſt. Eodem pariter tempore Diæta paulo calidior & Cardiaca magis poteſt concedi; juſcula v. gr. ex pane & Cereviſiâ Saccharatâ, è farinâ Avenaceâ cum Cereviſiâ & Saccharo, *&c.* Neque aliis omnino erit opus, in genere ſc. *Diſcreto* ac leniori, ſi æger hâc Methodo ac Diæta, utriſque moderatis, ſe tractari patiatur; niſi fortean inquietudo, vigiliæ, aut alia ſymptomata Phrenitidem minitantia, Paregorici uſum ſubinde ſuadeat.

Hæc ſanè, reclamante licèt immani iſto ac malè fundato hominum præjudicio quod ex adverſo militat, vera eſt ac genuina Methodus huic Variolarum generi medendi, & obtinebit demùm, me vitâ functo. Et licèt

licèt non negem, multos regimine admodum oppoſito tractatos nihilominus convaleſcere, fatendum eſt tamen (& ſanè dolendum etiam, ſi nobiſcum reputemus quàm omni prorsùs periculo vacat ex ſua naturâ hoc *Diſcretum* genus) plurimos etiam interire; quin & alii complures fatis pariter concederent, niſi vel à frigidiore tempeſtate in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter ſupervacaneâ atque inutili) nuper celebratâ ſervarentur. Quo nomine, ſi vel obſtinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini interceſſerit, tutius mihi videbatur ſanguinem detrahere; quod quidem, licèt in hac ſpecie per ſe officiat (quatenus ſc. & ſeparationem perturbat confunditque, & pabulum inſuper tum puſtulis, tum tumori elevandis deſtinatum ſubducit) aliquantiſper tamen ſecuturum regimen calidius penſat, ac proinde hanc, quam non niſi coacti uſurpamus, Methodum, non uſque adeò periculoſam atque ancipitem reddit.

Ex dictis, (ut obiter attingam,) facile erit vulgare illud Problema ſolvere; quî fiat ſc. ut perpauci adeò è plebe hoc morbo pereant, ſi ad eos comparentur quî inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam cauſam poteſt referri, quàm quòd ob rem domî anguſtiorem, & agreſte vivendi genus, vix illis fiat copia ſibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimò & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diſcoordii*, *Decocti* C. C. *&c.* uſum didicere quàm in ſæculis *indoctioribus* quidem, at magis *ſapientibus*; cùm in ſingulis fermè ædibus reperiatur ſtolida aliqua ac ſciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non dedicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interſtinctas* appellavimus, curatione.

At ſi *confluant* Variolæ, periculoſæ plana res aleæ eſt; arbitror enim ego, genus hoc non minùs ab altero illo diſcrepare, quàm ab hoc ipſa peſtis, licèt apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus ſunt, utriuſliber Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi ſpecie, cum intenſioris ſanguinis inflammationis proles

ſit, major pariter adhibenda eſt cura ne caleſiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum eſt. Quamvis autem ſpecies hæc ex ſuâ naturâ majorem ſibi vendicet refrigerationem quàm altera iſta, ad promovendam tamen faciei ac manuum intumeſcentiam, (ſine quâ de ægro actum eſt) & puſtularum elevationem atque augmentum, tum etiam quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abſtinere nequeat, expedit ut in eodem contineat & ſe, & manus etiam ſuas, modò ſtragulis modicè contectus ſit, & conceſſa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio ſuo transferendi, ut in genere *Diſcreto* innuimus. Præſertim verò morbo exeunte, cùm jam appetat *Febris Maturationis*, non tantùm hâc libertate privandus eſt æger, ſed monendus etiam ut eâ utatur, quin & verſandus perſæpè nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur ſudores, quibus amandatur lenis iſte humor quo diluendæ ſunt Variolæ ut miteſcant.

Quandoquidem verò, ut diximus *Ptyaliſmus* hanc ſpeciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis ſit Naturæ evacuationibus, atque hîc in ejus locum quæ per puſtulas fieri debuit ſubſtituatur (quæ quidem per puſtulas evacuatio in hac ſpecie humili ac depreſſiore non æquè atque in alterâ procedit) ſummopere annitendum eſt, ut dicta Salivatio in vigore perſtet & conſervetur, nec ante diem ſuum ſiſtatur, vel remediorum calidorum uſu, vel à cereviſiâ tenui aut ſimili alio liquore liberaliter hauriendo, ægrum arcendo. Jam cùm Ptyaliſmi mos ſit naturaliter ſe habentis, ut cum primâ eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen niſi poſt diem adhuc unum aut alterum omnino deſinat, ſi ante diem illum penitus ceſſet, in lubrico ſunt ægri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nunquam non eo ipſo die diſpareat, ſi Salivatio eodem pariter tempore ſe ſubducat, æger materiâ Varioloſâ jam putreſcente, ſeu Veneno, inficitur; cúmque nulla amplius detur porta per quam evacuari poſſit, in buſti limine conſtituitur; niſi forte (quod fit nonnunquam) manuum intumeſcentia,

tumeſcentia, quæ ut ſeriùs quàm illa faciei ſe oſtendit, ita tardiùs recedit, ejus ſit molis ac momenti ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hîc eſt tamque neceſſaria, admodum promovetur, ſi ægro affatim propinetur Cereviſia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad ſudores provocet.

Præter hæc verò, ut conſopiatur vehemens illa ſanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum ſpecies alteram illam longè ſuperat, & ſuſtentetur *Ptyaliſmus*, (neceſſaria nempe hujuſce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuſcunque: quæ licèt ob vim quâ donantur incraſſantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me iſto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc morbo adhibui aſtipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem exceſſerit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi ſtadium plerumque ſatis bene dormiunt) cùm mitiùs ferveat, minùs hujuſmodi eget ſufflamine; atque inſuper horum uſu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura inſtituit, cum ægri damno ſiſtitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, ſi frequenter uſurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, ſomnum moderatè conciliando, efferam nimis ſanguinis ebullitionem ac proinde Phreneſin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum uſu Faciei & Manuum intumeſcentia, quam inſignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri ſecuritatem, cum non rarò juſtò citiùs detumeſcat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum uſque naturæ terminum ſuffulcitur & protrahitur; mitigato enim ſanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem, atque omnem corporis ſuperficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyaliſmus* denique hiſce propagatur, qui licèt vi medicamenti ita fortiter incraſſantis ad horas aliquot ſiſtitur in quibuſdam, mox tamen aucto novis hiſce ſuppetiis robore, inſurgit denuò natura, & cœptum opus felicitèr pera-

git. Quinetiam animadverti *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citiùs, cum ingenti ægri periculo minui ſolet, exhibitis plus ſemel *Paregoricis* de novo fuiſſe redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & poſt illum, deſiiſſe. Propino ego ut plurimum vel *Laudani liquidi* guttas 14, aut circiter, vel *Syr. de Meconio* ℥ j. in *Aq. flor. Paralyſ.* vel ſimili ſtillatitiâ ſolutam : Quæ ſi Adultis poſt plenam eruptionem ad morbi uſque finem ſingulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, ſed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientiâ didici. Expedit verò, ut cenſeo, paulò temporiùs quàm aliter fieri ſolet, *Paregoricum* exhibere; facilè enim obſervatu eſt in Variolis peſſimi moris, *caloris*, ut ita dicam, *Paroxyſmum* veſperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliiſque ſymptomatis laceſſere, quæ, ſi *Paregoricum* horâ ſexta ſeptimáve veſpertinâ ſumatur, aliquatenùs præcaveri poſſint.

Proximo loco, cùm in Variolis *Confluentibus* haud minùs certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm *Adultos Ptyaliſmus*, naturâ, ut ſupra oſtendimus, alterutram harum evacuationum materiæ morbificæ eliminandæ ubique conſtituente; ut nec hîc *Ptyaliſmo*, ita neque iſtic *Diarrhœæ* frænum injicio, cùm utrumque ex æquo ſit abſurdum : Malè locata interim imprudentium aliquot mulierculârum opera in ſiſtendâ hujuſmodi Diarrhœâ, multa infantium millia letho dedit, dum falsò ſecum reputant, Diarrhœam par in *hac* Variolarum ſpecie atque in *Diſtinctâ* diſcrimen apportare; neſciæ ſcilicet, *illic* tantùm officere Diarrhœam ubi per puſtulas fit evacuatio, *hîc* verò naturæ opus illam eſſe, morbo effugium quærentis. Miſsâ itaque Diarrhœâ, ἀλλὰ τῇ φύσει ex præcepto Divini ſenis συμπεράτων, quo cœpi pede pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc iſtinc auferantur, conſulo; & ſi fuerint ablactati, eandem, quam ſuperiùs Adultis, Diætam, iſtis concedo.

Ultimis morbi diebus, cùm facies ob puſtulas cruſtoſas, duras aridaſque fermè riget, eandem *oleo Amygd.*

dal. dulc. inungo perſæpe, tum ad mitigandum dolorem à rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus déturpetur, nihil quicquam molior; cùm *Olea, Linimenta, &c.* id tantùm agunt quo tardiùs evaneſcant albi iſti furfures, quibus ſe invicem pellentibus excipientibuſque, poſtquam æger jam lecto ſurrexit ac mediocriter valet, paulatim ſuccedunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum eſt ægro, ubi ob regimen moderatius puſtulæ minùs exacerbatæ nullam qualitatem Cauſticam contraxêre.

Jam verò, licèt Methodus hæc (ſi cautè ſc. ac prudenter circumſtantiis particularibus accommodetur) prædicta illa à naturâ abhorrentia atque periculoſa ſymptomata præoccuper, & ſecurum atque perbenignum morbum reddat; à quacunque tamen causâ exorta ſint hæc, me nondum accerſito, neceſſe habeo in aliquibus, quæ hîc ſubnectam, aliâ viâ inſiſtere, eadem ut ſubmoveam atque debellem. *Curatio Symptomatum.*

Imprimis igitur, ſi in *Diſcreto* genere ob regimen juſto calidius, & continuos ſudores, ægri facies die *octavo* non intumeſcat (puſtulis interim ſatis denſe ſe exerentibus) ſed flaccida ſit, & palleant puſtularum interſtitia; in caſu poſito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compeſcendum ſanguinis ὀργασμὸν velis remiſque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum è veſtigio hauriendum præcipio; quod quidem ſomnum blandè conciliando (niſi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem ſanguinis ferociam, ſanguinem unà cum colore ad faciem, prout morbi ratio poſtulat, tempeſtivè determinat. Quòd ſi eò uſque proceſſit malum hâc φρενίτιδι ortum, ut ſudor qui huc uſque copiosè manavit, ſponte ſuâ defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehementi quæratur ægritudine, urinam paucam at frequenter reddat; jam non aliis auxiliis (cùm in propinquo mors ſit) ægro ſubveniri poſſe autumo, quàm vel Narcotica affatim exhibendo,

hibendo, vel ſanguinem liberaliter extrahendo, corpuſque auræ exponendo. Et profectò haud ita temerarium atq; ἄτοπον videbitur quod jam propoſui, ſi ad illos animum advertamus, qui ob copioſas narium Hæmorrhagias ſubitò ingruentes, ferreas imminentis lethi manus ſalvi evaſêre. Illud inſuper eſt perpendendum, quòd in extremo hoc agone non idcircò inſtat mors, quòd puſtulæ intrò recedant, (extant enim hæ eminentque cum inſigni rubore, etiam animam agente ægro) ſed quòd facies non turgeſcat; ad promovendam verò hanc faciei intumeſcentiam, quicquid id demum eſt quod ad ſanguinem contemperandum facit (Venæ-ſectionem autem, & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) neceſſariò æquè ac Paregoricorum uſus, atque ob eaidem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac ſi in qualibet *Phrenitide*, Variolis ſuperveniente, (cum nullum hic ſymptoma frequentiùs occurrat) Venæ-ſectionem ſtatim ſuaderem, ſed in illâ tantùm quæ ideo accidit, quia facies non turgeſcit, in *diſtincto* ſc. genere, & puſtulis copiâ ſatis magnâ comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum uſum, ſanguis adeò efferus eſt, atque ultra omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci poſſit. Cùm enim ita ſe res habet, Medicus ad conſcientiam ſuam potiùs quàm ad incertam famam ſe componens, vel ſanguinem, ut antè dictum detrahere debet, vel ut æger aëre liberiori refocilletur, præcipere: Quod ut ſatis efficeretur, ſæpe mihi viſum eſt in tali agone phrenetico ut æger lecto aliquantiſper exurgeret, quo facto plures à morte liberavi. Præter iſta verò quæ oculis ipſus uſurpavi, innumera ſunt illorum exempla qui his modis quaſi Orci faucibus erepti ſunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris ſc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapſi, aëris frigori ſemetipſos etiam noctu expoſuerunt: Alii frigidam vel furtim, vel

raptim

raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam hauſerunt, adeóque felici errore ſalutem jam planè deſperatam conſequuti ſunt.

Unicam hîc loci hiſtoriam adſcribere non gravabor, quam ab eo ipſo accepi cujus res agebatur. Is nempe *Briſtolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipſo ætatis flore, circa mediam æſtatem Variolis correptus eſt, iiſque paulò poſt Phrenitis acceſſit: Nutrix in urbem ingreſſa, interim ægrum ſuum aliorum curæ commiſit, mox nempe reditura. Verùm dum paulò diutiùs moratur, ægrotus (ut aſtantibus viſum eſt) interea moritur. Aſtantes & anni tempeſtatis, & habitûs ægri, craſſi ſc. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto ſublatum ac nudum menſæ imponunt, linteo ſuperſtrato; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat triſtiſſimo ſpectaculo interfuturæ; mox amoto linteo, vultuque conſpecto, ſub obſcura quædam vitæ indicia conſpicari ſibi viſa eſt, ac proinde ſtatim projectum corpus in lectum reposuit, adeoque ſub manu conſilium capiens, ac neſcio quid fatagens, ægrum ſuum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpoſitis ſanum conſpexit.

Sed ut ad propoſitum revertar; Proximo loco ſi in Variolis *Confluentibus* Saliva eo uſque excocta ſit & viſcida, ob calorem præcedentem, ut tantum non ſuffocetur æger, (quod *undecimo*, ut ſuprà diximus, die non inſolens eſt,) *Gargariſma* neceſſariò in uſum trahatur, & ut ſæpe die nocteque ſyringâ in fauces ſedulo injiciatur, ſeriò imperandum. Componatur verò illud è Cerevisiâ tenui, vel aquâ Hordei, cum melle Roſarum. Vel ſequens uſurpari poterit. ℞ *Cort. Ulmi* ℥ vj. *Rad. glycyrrhiz.* ℥ ß. *Paſſular. enucleat. n.* xx. *roſ. rubr. p.* ij. *coq. ſ. q. aq. ad* lbiß. *colaturæ diſſolv. Oxymel. ſimp.* ℥ *vel. roſar. an.* ℥ ij. *M. f. Gargariſma.* Quod ſi æger nitè fuerit tractatus, *Peyaliſmus*, etiam cùm jam cœperit imminui, ita pulchrè ſuo fungetur munere ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit ut æger ſingulis momentis à ſuffocatione periclitetur, ſopore oblatus, & ſpiritu ferè undiquâque præcluſo,

ſo, non ſatis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redacto *Emeticum* peropportunè ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infuſione Croci Metallorum*, ſed doſi paulo majori. ſc. *ad* ℥ j ß; quando, ob eximiam quâ laborat æger ſtupiditatem, minor doſis haudquaquam operabitur, atque interim eos exagitando humores quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ diſcrimen conjiciet. Sed neque huic remedio ſatis fidere poſſimus, atqui (quod verè dolendum) aliud adhuc certius deſideratur ad truculentiſſimum hoc ſymptoma debellandum, quod ſolum ac ſuo marte eos ferè omnes jugulat, quotquot in hac Variolarum ſpecie *die undecimo* intereunt.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt ſymptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*; e. gr. ut *Phreneſis* antedicta, à nimiâ cerebri excalefactione prognata, ſanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eâdem Methodo & *Comati* (quod alteri contrarium prorſus videtur ſymptoma, & ab obſtructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à ſanguine regiminis ac medicamentorum calidorum uſu attenuato, magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eâdem hâc ſanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi ſublatas: Sed neque hâc neque aliâ Methodo quâcunque, vel *mictum ſanguinis*, vel violentam ejuſdem è pulmonibus eruptionem adhuc ſufflamminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hactenus obſervare licuit, indubiè mortem prænunciat.

In *Urinæ ſuppreſſione* quæ juniores ac vegetos nonnunquam inceſſit (à confuſione ſc. magnâ & ſpirituum ἀταξία, ejuſdem excretioni ſubſervientium, ob ſanguinem & humores nimio fervore agitatos) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accerſivi; ſed nihil æquè feliciter hîc mihi ceſſit atque è lecto eximere ægrum, qui poſtquam adſtantium manibus ſuffultus cubiculum bis terve circumambulaverit, mox urinam ſatis copiosè reddet, haud parvo cum levamine. Teſtes hîc

poſſim

poſſim compellare Medicos quoſdam è familiaribus meis qui in hoc caſu ex meo conſilio idem fieri præceperunt, neque eos fefellit eventus.

At verò quæ à materiæ Varioloſæ repercuſſione ob frigus extremum, vèl evacuationes indebitè factas, proveniunt ſymptomata, uſu Cardiacorum & conformi regimine ſunt tollenda; qui tamen non ultra ſpatium quo iſta perſtant continuandus. Horum præcipua ſunt Puſtularum depreſſio ſeu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Diſcretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Puſtularum depreſſio mali quidquam ominatur, cùm ea ſit morbi natura; neque *Diarrhœa* infantium iiſdem laborantium, cùm ſalutem iſta adferat, non periculum. In utroque hoc caſu potio Cardiaca ex *Aquis ſtillatitiis* appropriatis, cum *Diaſcordio*, *Laudano liquido*, *&c.* jure optimo concederetur, idque non tantùm ad dicta ſymptomata ſubmovenda, ſed quolibet morbi tempore, ſi æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, ſymptomata hujus generis oppidò rara ſunt, ſi cum illis conferantur quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licet minùs culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebrâ puſtularum retroceſſione invaluit, ex eo natum eſſe, quòd qui earundem depreſſionem in genere *Confluentium* obſervaverint, illam pro materiæ Varioloſæ ob ſuſceptum frigus receſſu habuerint, cùm nihil ſit hîc præter morbi morem: Atque in genere *Diſtincto* idem ſuſpiçantur, quia ſc. puſtularum eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cùm non ſatis attenderint ad tempus illud quo natura fructum hunc ad maturitatem ſolet perducere.

Ægro jam convaleſcente puſtuliſque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem deguſtaverit, circa diem nempe *primum & vicèſimum*, ſanguinem è brachio extrahendum cenſeo, ſi morbus fuerit vehementior; cùm inflammatio quam ſanguini impreſſerunt Variolæ, ſive adultus fuerit æger, ſive infans, non minùs Venæ-ſectionem indicet, quàm colluvies quæ eidem accrevit, Catharſin: quod ſatis liquet, *tum* à ſanguinis colore, qui

poſt

poſt atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum ſanguini omnino ſimilis, *tum* etiam à magnis iſtis inflammationibus quæ poſt morbum hunc in oculos decumbunt, aliiſque diris ſanguinis excalefacti & à morbo depravati effectibus; unde etiam qui antea pancraticè valebant, poſtea cum humoribus calidis acribuſque in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem confligunt. At ſi pauciores extiterint puſtulæ, Phlebotomiâ non opus erit. Poſt venæ-ſectionem, Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro à *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & è lecto quotidie ſurgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac moleſtus; qui tamen vel ſponte faceſſit poſt Venæ-ſectionem & Catharſin, vel uſu Herbarum Emollientium ac Diſcutientium, (quales ſunt *Malvæ, fol. Verbaſci, Sambuci, Lauri,* cum *flor. Chamomillæ & Meliloti,*) in lacte coctarum, facilè fugatur. Atque hæc de Hiſtoria & Curatione Variolarum, quæ per duos hoſce annos graſſatæ ſunt, quas, ut ab aliis ſpeciebus quæ inſecutæ ſunt dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

CAP. III.

Variolosa

Febris Continua Annorum 1667, 68, *& partis* 1669.

JAM ut de *Febre* illa dicam quæ durante *Variolosâ* hâc *Conſtitutione* dominabatur, & cum Variolis ingreſſa, ſteterit cum iiſdem, ceciditque. Ita ſe hic res habuit; Doluit æger in regione quæ cordis ſcrobiculo ſubjicitur, nec ſuſtinuit ut manu illa premeretur; quod quidem ſymptoma non memini me obſervaſſe in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc ſpeciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam

Pectoris,

Petechiæ, ſatis manifeſto indicio ſe prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua ſanorum ſimilis non rarò comparuit, niſi quod quandoque albida, ſicca rariſſimè nunquam verò nigra. Æger in ſpontaneos eoſque effuſiſſimos ſudores ab initio morbi ſolvebatur, ſed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur iſti, periculum erat ne mox Phrenitide corriperetur. Petechiarum inſuper numerus augebatur, atque alia ſymptomata adhuc efferebantur omnia. Urinæ ſeparatio, quæ ſatis videbatur laudabilis *vel* ab initio, ſpem faciebat ſalutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat quàm poſt διαφόρησιν de quâ priùs diximus. Si minùs rectè tractaretur hic morbus diutiſſimè protrahebatur plerumque; neque Criſi aliquâ factâ, nec ſponte more aliarum Febrium deſinens, ſed vehementibus ſymptomatis miſerum excrucians ad ſeptimanas ſex vel octo, niſi Mors intercederet. *Ptyaliſmus* quandoque ſatis copioſus ſub finem accedebat, ſi nempe nulla inſignior præceſſerat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, ſi neque evacuationibus, neque uſu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra ſpem omnem fugam ſibi quærebat.

Ut verò Febris hæc ab iſtâ aëris Conſtitutione Epidemicâ pendebat quæ eodem tempore Variolas producebat, ita profectò dicta Febris, ſi non eadem planè eſſet, ejuſdem ferè cum illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis ſolummodò ſymptomatis iſtis, quæ eruptionis vel conſequentiæ, vel effecta erant neceſſaria: Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus quæ cordis ſcrobiculo ſubjacent, ſi manus admoveretur, linguæ item color, urinæ conſiſtentia, *&c.* Sudores ſpontanei copioſi ab initio oborti ubique reſpondebant. Propenſio itidem quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem aſſurgeret, ſe per *Ptyaliſmum* exonerandi, eadem proſus erat atque in Variolis hiſce, quoties ſcilicet *Conſuebant.* Cùm inſuper hæc Febris eo præci-

puè

pùe tempore ſæviret, quo latius quam unquam aliàs, quantum ego obſervavi, hîc locorum graſſabantur Variolæ, nemini dubium eſſe poteſt, quin ejuſdem omninò ſint proſapiæ. Id certò ſcio, Phænomena practica omnia quæ Curationem reſpiciebant, eadem planè fuiſſe in utroque morbo, exceptis iſtis, quæ Variolarum eruptio, ejuſq; effecta in iſto morbo indicabant, quæ, cùm nulla eſſet in hac Febre, indicari proinde non potuêre; quod quidem mihi abundè conſtabat ex accuratiſſimis illis obſervationibus, quas feci dum utroque morbo laborantes tractarem. Quapropter danda mihi eſt venia (non quod nova rerum nomina affectem, quæ proinde mihi ſunt inviſa atque illi cui maximè, ſed ut hanc Febrim à cæteris diſtinguam) ut iſtam à ſimilitudine quam cum hac Variolarum ſpecie habet, *Febrem Varioloſam* inſigniam.

Utut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen ſanus eâdem illam methodo debere curari facilè ſibi perſuaſerit, cùm in his mediantibus Abſceſſulis particulæ inflammatæ in habitum corporis amandentur eliminenturque; in hac Febre autem non niſi per Salivationem ejiciantur: Qui enim in morbi principio manabant *ſudores* profuſi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hîc evacuationem videretur deſignaviſſe quàm *Salivationem*, quam tamen ipſa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhœâ*, quæ ſæpiſſimè à radiis inflammatoriis per arterias meſentericas in inteſtina delatis, atque eadem ad excretionem ſolicitantibus, exoritur (quod etiam in *Pleuritide* uſu venit, aliiſque Febribus Inflammatoriis, ob ſanguinis paticularumque fervidarum orgaſmum, ut eventilentur ſatagentium) vel immenſis etiam *ſudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præſcripto ubique comitabantur: quibus, cùm ſymptomatici eſſent ipſi, *Salivatio* quæ Critica aliâs erat futura, aliò derivabatur: ita ut niſi evacuationem aliam ſuggereret Ars, ad ſeptimanas aliquot perſeveraret morbus, nec aliarum Febrium more Concoctionem ſubiret.

Sed

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter ſubſternamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, ſuperſtrui poſſint; omnimo animadvertendum eſt, quod in *Febre* illâ, quæ in *Conſtitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigebat, materia quæ à ſanguine erat ſejungenda tantæ erat craſſitudinis, ut ſeparari nequiret ſine præviâ Digeſtione, quâ ad debitam evacuationem diſponeretur, (determinato ſc. ad hoc tempore,) idque vel πλατροῦ paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantùm negotii Medico daretur, ſic ſe ad morbi genium accommodare, ne ex unâ parte in ſymptomata periculoſa aſſurgeret atque ebulliret, neque ex alterâ ita parum efferveſceret ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorſus eſſet, cùm Febris Naturæ inſtrumentum fuerit, ad hujus ſecretionis opus deditâ operâ fabricatum. Quin & in *Peſte* materia aliqua reperiebatur à ſanguine ſegreganda; ſed cùm ſubtiliſſimarum fuerit partium & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque ubi ſummè exacuerentur, ſanguinem, fulguris inſtar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec niſi in glandulâ aut parte aliquâ externâ ſiſtebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, poſtea in Apoſtema, pertraxit. Eſt autem *Apoſtema* Naturæ machina, quâ iſta quæ carnibus infeſta ſunt amolitur, ſicut *Febris* ejuſdem eſt machina, ad diffflanda ea quæ ſanguinem malè habent. Quo in caſu, Medicorum eſt, evacuationem materiæ Peſtilentialis, quam per hos Abſceſſus natura molitur, prout decet, regere; niſi fortè quis magis conſultum eſſe putaverit, aliam aliquam evacuationem ſubſtituere, quæ magis penes illum fuerit, ejuſque arbitrio certiùs obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellendâ *Variolarum* materiâ, licèt ea ſpecies ſit inflammationis pinguioris ac magis craſſæ, quæ per puſtulas ubique ſparſas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum*, &c. Atque

que in hoc etiam casu, Indicationes Curativæ eò sunt dirigendæ, ut naturalis per pustulas evacuatio ritè administretur. Jam verò cùm in hoc *Febris Inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, non nisi prævia Digestione egerenda, sicut in Febre superiùs descriptâ, incassum Ebullitioni obsecundamus ad obtinendam hujusmodi Digestionem; quinimo è contra, haud leve est periculum ne huic viæ insistentes, stimulos addamus morbo, cujus *esse* in inflammatione plus satis violentâ consistit: atque porrò, cùm natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in Febre Pestilentiali & Variolis fieri cernimus (utut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat,) necessariò in hoc stabit rei summa, ut sedetur *inflammatio* evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens scopum, hujusce Febris Curationem aggressus sum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

Curatio.

Ad ægrum accersitus, mox sanguinem è brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, præsertim verò provectior ætas, non contra-indicaret; & Venæ-sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte & saccharo, vel simile injiciendum præcepi; præscripsi & Julapium sequens vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum; ℞ *Aq. Portul. Lactuc. ſt. Paralyſ. an.* ℥ iiij. *Syr. de Limon.* ℥ j ß. *Syr. Violacei* ℥ j. *Cap.* ℥ ij. quater vel quinquies in die, & ad libitum; serum lactis, Aquam hordei, & similia ejus farinæ pro potu ordinario concessi; pro victu jusculà etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, *&c.* jusculis verò è carne pullorum, vel aliâ quacunque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi ne se in lecto assiduè contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidiè; quandò observaverim in hâc Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Rheumatismo*, aliisque omnibus

bus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-ſectio & Refrigeratio primas obtinent,) medicamenta ſummè Refrigerantia, & repetitam ſæpiſſimè Phlebotomiam ne hilum prodeſſe, dum interim æger lecto indeſinenter affixus, ejus calore torreatur, æſtate præſertim. Quocirca nec ſudores quibus ſubinde diffluebat æger, ab hac methodo refrigerandi, tùm Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti uſum vetando, me deterrebant: Etſi enim, ſumptâ à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum ſibi quis inde emolumentum haud injuriâ pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, quâ magiſtrâ didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, ſed è contrà vehementiùs incaleſcere; ita ut non rarò *Phreneſis*, *Petechiæ*, cæteraque peſſimi ominis ſymptomata mox hujuſmodi ſudores exciperent, quæ non tam à morbi *malignitate* quàm *ſiniſtro regimine* oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Febrium curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adverſari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per διαφόρησιν rectiſſimè ac maximè naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militant, præter certiſſimæ ac conſtantis Experientiæ teſtimonium mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non ſuffragantis. Suppono ante omnia viros doctos, qui ſudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle ſudores qui à prævia Digeſtione humoris alicujus in ſanguine ſtabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoque ut per διαφόρησιν eliminetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enimverò longè aliter hîc ſe res habet; æger enim à primo ſtatim morbi impetu in ſudores uberrimos ſolvitur, qui ſoli morbi hujus pars magna ſunt, & ſi Phænomenis omninò omnibus ſit habenda fides, morbus hiccè à nudo potius calore & ſanguinis æſtu, quàm ab humore aliquo deliteſcente, & poſt debitam Concoctionem è ſanguine per ſudores expellendo, pendere videtur. Quod ſi demus, hujuſmodi humorem Digeſtione ma-

turandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri, quorsum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostræ) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore, cùm non minùs sudores respiciat quàm Dejectiones tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, sunt medicanda?*

Stante hâc Constitutione, accersebar ad virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini* jam *Petworthiæ* Medicinam cum laude facit,) hâc Febre, cum effusissimis sudoribus & frequentibus Petechiis laborantem; Consentientibus aliis aliquot medicis, utrique nostrum familiaribus, Vena secta fuit, surrexit è lecto, absterso primum sudore, Medicamentis & Diætâ Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis atque periculosis symptomatis mox difflatis; &, cùm eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restituetus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc sæpissimè comitabatur, me à dictâ Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus sum (cùm sc. ab halitibus inflammatoriis è sanguinis massâ per Arterias Mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus illa nasceretur) nihil huic profluvio sistendo æquè conducere atque Venæ-sectionem, & sanguinis contemperationem, *aquâ Hordei, sero lactis* atque aliis suprà nominatis procurandam.

Hæc sanè Methodus optimè mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videtur. Non quod ego nunquam viâ longè contrariâ incedentibus spectator interfuerim, adhibitis sc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo sæpe liberato, ita tamen ut mihi semper videretur is non mediocre discrimen adiisse, nullâ id suadente necessitate: Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucæ erant, his modis numerosissimæ scatebant; fi-

tis

tis, quæ ut plurimum vix moleſtabat, jam intenſiùs urgebat; Lingua, quæ aliàs humida ſolebat eſſe, neque à ſanorum linguâ, niſi quòd, ut diximus, ſubalberet aliquantiſper, multùm abhorrens, ſicca in hoc regimine arefactaque, quin & nigra ſæpe comparebat. Poſtremò illi ipſi ſudores quos Cardiacorum uſu extorquere ſatagebant, tandem eorundem ope penitus intercidêre: Exactâ enim per corporis habitum nimis largâ ſeri copiâ, ſanguis humori iſtiuſmodi ulteriùs ſuppeditando par non erat, cùmque iſtâ quâ dilui debuerat humiditate in ſolidum jam ſpoliaretur, exareſcebat protinus æger; atque in externis partibus conſtringebatur, omnino præter naturæ morem quem in hac Febre obſervare ſolet; donec tandem ſanguis humiditate ab abſumptis mutuatâ denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, ſerum hoc recèns ingeſtum, ac cum illo Febrem, à finibus ſuis pelleret. Quæ quidem Criſis erat coacta nimis, & nimis periculoſa, & (quod adhuc pejus) rariùs etiam contingebat.

Jam vero, ut ſupra monuimus, Febris hujus ſolutio, ut etiam Variolarum, (quæ ſoror ejus germana meritò audiunt) per *Salivationem* non rarò fiebat; quæ quidem nunquam non ſalutaris fuit, ita ut eâdem liberaliùs procedente tam maculas reverâ purpureas, quàm Febrim ipſam evaneſcere oculis vidi meis. Obortâ itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertusâ, nec injecto quæ ſit Enemate; cùm ab utràque periculum ſit ne humor aliò divertatur. At ſerum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia neceſſariam in *Salivatione* eliciendâ operam navabant, ut è contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant, materiam inſpiſſando ejuſdem eductioni officiebant.

Superſtite adhuc Febre hâc, necdum extinctâ penitus, anno maximè 1668, *Diarrhœa*, ſine manifeſto aliquo Febris indicio, Epidemicè graſſabatur: Jam enim *Conſtitutio* ad *Dyſentericam* illam accedebat, quæ inſequenti anno invaluit, *Diarrhœa.*

luit, ut jam proximè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego cenſui Febrem eſſe cum *Varioloſâ* adhuc regnante, formâ tantùm diversâ, atque alio ſe ſymptomate efferentem. Cùm enim mihi conſtaret, rigorem atque horrorem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere ſolere, atque illam inſuper ut plurimum ex eadem προσοχσει invadere ex qua ſolebat iſta quæ tùm depopulabatur Febris, veriſimile mihi eſt viſum, Febrem hanc ortum ſuum debere radiis inflammatoriis in inteſtina inverſis, atque eadem ad expulſionem hanc ſolicitantibus; cùm interim ſanguinis maſſa, ope hujus diverticuli à malis, quos aliter radii iſti attuliſſent, effectibus integra maneat atque illæſa, nullo Febris viſibili ſigno exteriùs ſe prodente. Adhæc æger partes cordis ſcrobiculo accumbentes manu premi non tulit (quod quidem ſymptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Conſtitutionis* accidiſſe jampridem oſtendimus.) Idem etiam dolor, atque eadem carnium teneritudo ſæpenumero externè in Epigaſtrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apoſtemate, atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhœam* hanc ejuſdem omnino naturæ fuiſſe atque eſſentiæ cum illâ, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus quem Venæ-ſectio, & Medicamentorum, Diætæ, atque Regiminis refrigerantium uſus, quæ in *Febris Varioloſæ* curatione uſurpaſſe nos ſæpe diximus, in ſanandâ etiam hac *Diarrhœâ* perpetim habuere, utpote quæ huic Methodo promptè ceſſit: Cùm verò aliâ longè diversâ tractaretur, ſive exhibitis *Rhabarbaro* aliiſque *Catharticis lenitivis* (ad deturbandos ſc. mordaces iſtos ſuccos, qui inteſtina ad hujuſmodi Excretiones putabantur irritaſſe) ſive etiam Aſtringentibus; ex levi, ſuâ naturâ, morbo in exitialem ſæpiſſime evaſit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus ſatis teſtantur. Atque hæc dicta ſunto de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Conſtitutione* pendebant.

SECTIO

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 1671, 1672, *Londini.*

INeunte *Auguſto* An. 1669. *Cholera Morbus,* immania *Ventris tormina ſine Dejectionibus,* uti etiam *Dyſenteria,* quæ per decennium jam parciùs comparuerat, graſſari cœperunt; *Cholera morbus,* quem nunquam antehac ita fuiſſe Epidemicum animadverteram, hoc non obſtante, eo etiam anno, uti ſemper, intra *Auguſti* cancellos ſtetit, vix in priores *Septembris* Hebdomadas evagatus. Ventris autem *Tormina abſque dejectionibus* ad *Autumni* exitum uſque perſeverabant, & *Dyſenterias* comitabantur, quibus etiam latiùs ſpargebantur *illa*: Superveniente verò hyeme tormina iſta ſine dejectionibus penitus diſparebant, nec deinceps infeſtabant per ſequentes Annos quibus vigebat hæc *Conſtitutio,* quâ nihilominus Dyſenteriæ ἐπιδημικωτάτως ſæviebant. Cujus rei hanc ego cauſam fuiſſe arbitror, quòd ſcilicet *Conſtitutio* iſta nondum ita perfectè in *Dyſentericam* tranſierat, ut ſymptomata illa omnia quæ Dyſentericos affligunt, in ſingulis valeret producere. Etenim inſequente Autumno cùm jam redirent tormina, nullo non ſymptomate Pathognomonico ſtipatus inceſſit morbus. Inter *Tormina* hæc dejectionibus caſſa, & *Dyſenterias* jam memoratas quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utrique morbo comes, quæ non eos tantùm invadebat qui priorum alterutro laborabant, ſed etiam illos

qui ab utroque adhuc immunes perſtabant; niſi quòd nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc ſolutâ alvo, nunc verò aſtrictâ; quæ cùm illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dyſentericæ* nomine ab aliis diſtinguenda eſt; maximè cùm, ut mox docebimus, à *Dyſenteriæ* genio atque indole in eo tantùm recederet, quòd *Dejectionibus* iſtis caruerit quæ in *Dyſenteria* indeſinenter moleſtabant, cæteriſque iis effectubus quæ huic evacuationi neceſſariò debebantur. Appetente jam Brumali frigore, *Dyſenteria* ad tempus ſe ſubduxit; *Febris* autem *Dyſenterica* magis graſſabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus quibuſdam in locis impetebant.

Anno verò ſubſequente vix dum ingreſſo, ipſo nempe *Januario*, ſucceſsêre *Morbilli*, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos ſaltem infantes intactos ſinebant, atque ad *Vernum* uſque *Æquinoctium* ſenſim invaleſcentes, ab illo tempore iiſdem ferme quibus inſurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* menſe evanuêre, non ampliùs viſi per eos annos omnes quibus dominabatur *Conſtitutio* hæc; niſi quòd proximo anno eâ ipsâ tempeſtate quâ in præcedente eruperant, rari hâc illâc diſſiparentur. 1670.

Morbilli iſti *Variolarum* generi, mihi hactenus non cognito, viam ſternebant, quas ut à cæteris diſtinguam, ob Phænomena irregularia inuſitataque à me obſervata (quæ poſtea in earundem Hiſtoriâ tradentur) à præcedentis *Conſtitutionis* Variolis longè diſtantia *Variolas Anomalas Conſtitutionis Dyſentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licèt morbillis longè infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante menſe *Julio*, *Febres Dyſentericæ* prævalerent, Epidemicè incurſantes; approximante verò Autumno, *Auguſto* ſcilicet, *Dyſenteriæ* poſtliminio revertebantur atque omnia pervaſtabant, etiam inclementiùs quàm prægreſſo anno deſævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt,

ut

ut priùs. Verum enimverò his fugatis *Dyſenterica Febris* & *Variolæ* hyemem omnem funeſtabant.

At circa initium *Februarii* Anni inſequentis, 1671. ſubſtitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. Dictæ *Intermittentes*, licèt non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant quàm quovis alio tempore obſervaſſe me memini, à quo ſc. expiravit *Conſtitutio* iſta quam ſibi adeò faventem illas habuiſſe ſuprà notavimus. Atque hæ, pro more *Intermittentium Vernarum*, Solſtitio æſtivo vix præterlapſo omnino evanuêre, Incipiente menſe *Julio*, *Dyſentericæ Febres* quam præcedentibus annis obtinuerant ſtationem de novo repetebant; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dyſenteria* jam tertiò regreſſa eſt, ſed contractior quàm anno ultimo elapſo, quo ad ἀκμὴν perveniſſe videbatur; ſupervenienti autem Hyemi tertium etiam ceſſit. *Febre Dyſentericâ*, & *Variolis* reliquam eam tempeſtatem iterum contriſtantibus.

Cùm verò, ut jam monuimus, ſub ingreſſu utriuſque anni præcedentis morbus aliquis val- 1672. dè Epidemicus invaleſceret, *Morbilli* ſc. exorientè Anno 1670, *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671 inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copiæ, ut fines ſuos, prædictis annis ineuntibus, longè lateque propagare nequirent: Hâc inquam de causâ remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672) cùm ſolæ dominarentur Variolæ, *Epidemicè* admodum ex conſequenti graſſabantur, donec ſubintrante rurſus *Julio*, *Febres Dyſentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quartò *Auguſto Dyſenteriis* mox faceſſebant; *Dyſenteriæ* verò non pauciores tantùm quàm prioribus annis fuerant, ſed mitiora inſuper apportabant ſymptomata. Porrò *Variolis* hinc indeque ſimul ſparſis, haud facilè erat dictu, quis morbus præpolleret. Exiſtimo quidem ego, *Conſtitutionem* aëris ad *Dyſenterias* progignendas minùs facientem, Variolis eam ſubminiſtraſſe facultatem, quâ pari paſſu procedere valerent, ſecus atque iis annis quibus *Dyſenteriæ*, *Auguſto* menſe confertim magistrucidabant. *Hyems*, ut ſolebat, *Dyſenterias*

ablegavit, ſed neque *Febrem*, nec *Variolas*: Variolæ hîc etiam pro more ſuo, exulantibus *Dyſenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimò ſubſequente *Vere*, ut etiam *æſtatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longè tamen mitiores quàm pro hoc genere.

Verum enimverò quando aſſero, *Epidemiçorum* alterum ab altero, ut clavum à calvo, pelli, non ſtatim dico, eum, qui pellitur ac cedit, morbum in ſolidum evaneſcere, ac verò rariùs invadere. Durante enim hâc *Conſtitutione* uterque morbus reperiebatur, etiam illâ tempeſtate quacum minùs ei conveniebat; e. gr. *Dyſenteriæ*, etſi morbus *Autumno* maximè propriùs, unum fortaſſe aut alium, licèt rarò admodum, *Vere* inceſſebat.

Satis itaque evicimus, quòd per integram hanc *Conſtitutionem*, ſubintrante *Julio* (qui menſis certiſſima eſt *Febrium Autumnalium Epocha*, uti *Vernarum Februarius*) *Febres Dyſentericæ* graſſabantur; Autumno verò jam ſe propiùs admovente, *Dyſenteriæ* (morbus, ſi accuratiùs loqui velimus, verè Autumnalis) iiſdem ſuccedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant *Febris Dyſenterica* & *Variolæ*; quæ quidem Variolæ non eam tantùm hyemem ſed & ſubſequens etiam Ver, nec non æſtatem illi conjunctam peragrabant, donec reverſo *Julio*, à *Febribus Dyſentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices dum vigeret prædicta *Conſtitutio*.

Obſervare inſuper eſt, quòd ſicuti Epidemicorum quilibet in ſubjecto particulari ſuas habet periodos, *Augmenti* ſc. *ſtatus* & *Declinationis*; ita etiam *Conſtitutio Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo Epidemicè producendo favet, pro ratione temporis quo dominatur ſuas etiam periodos habet, quatenus ſc. indies magis ac magis Epidemicè graſſatur, donec ἀκμὴν attigerit ſuam; atque exinde iiſdem ferè gradibus decreſcat, donec tandem penitus exoluerit, alteri *Conſtitutioni* locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora ſunt omnia ubi primùm

mùm ſe oſtendit; quæ quidem paulatim miteſcunt, & in Conſtitutionis Cataſtrophe tam ſunt benigna atque εὐφόρωτα, quàm patitur morbi natura in quo fundantur; quod ſatis demonſtrant *Dyſenteriæ*, & *Variolæ* hujus *Conſtitutionis*, ut mox fuſiùs declarabimus. Hujus *Conſtitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo quem ipſi ſervarunt ordine.

CAP. II.

Cholera Morbus An. 1669.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669 ſe latiùs diffuderat quàm alio quovis anno, quantum ego obſervaveram, eam anni partem quæ Æſtatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unicè ac eàdem prorſus fide, quâ veris primordia Hirundines, aut inſequentis tempeſtatis fervorem Cuculus, amare conſuevit: Qui ab ingluvie ac crapulâ nullo temporis diſcrimine paſſim excitatur affectus, ratione ſymptomatum non abſimilis, nec eandem curationis methodum reſpuens, tamen alterius eſt ſubſellii. Malum ipſum facilè cognoſcitur; adſunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maximâ difficultate & anguſtiâ per alvum dejectio; Ventris ac inteſtinorum dolor vehemens; inflatio & diſtentio; Cardialgia, ſitis, Pulſus celer, ac frequens, cum æſtu & anxietate, non rarò etiam parvus & inæqualis; inſuper & nauſea moleſtiſſima, ſudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiarum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis conſimilis notæ ſymptomatis, quæ aſtantes magnopere perterrefaciant, atque etiam anguſto viginti quatuor horarum ſpatio ægrum interimant. Eſt etiam & *Cholera ſicca* à ſpiritu flatuoſo ſuprà & infrà erumpente, idque ſine vomitu vel ſeceſſu; cujus unicum duntaxat exemplum

exemplum me vidiſſe memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa ſpecies mihi creberrimè & facto quaſi agmine ſeſe obtulit.

Curatio.

Sedulâ mentis applicatione, & multiplici etiam experientiâ edoctus, quòd ſi hinc acres iſtos humores, fomitem morbi, Cathartícis expellere conarer, idem agerem atque is qui ignem oleo extinguere ſatagit, cùm Cathartici vel leniſſimi operatio omnia magis perturbaret & novos inſuper excitaret tumultus: Et ſi ex adverſo medicamentis Narcoticis aliiſque aſtringentibus in ipſo ſtatim limine primum humoris impetum compeſcerem, dum naturali evacuationi obſiſterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico viſceribus incluſo, bello inteſtino indubiè conficeretur. Has, inquam, ob cauſas mediâ mihi viâ inſiſtendum eſſe duxi, ut partim ſcilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hâc arte, mihi à multis retrò annis compertâ ac comprobatâ, toties quoties in ordinem coegi.

Pullus teneriot in tribus circiter aquæ fontanæ congiis exlixatur, adeò ut carnis ſaporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris poſſetici) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejuſdem quantitas pluribus *Enematis* ſucceſſivè injiciendis inſervit, donec quâ per ſuperiora, quâ per inferiora, tandem omne juſculum abſumptum, ac denuò rejectum fuerit. Hiſce hauſtibus, pariter ac Clyſteribus, Syruporum *Lactucæ*, *Violarum*, *Portulacæ*, *Nymphææ*, eorumve alicujus, Uncia ſubinde admiſceri poterit; quanquam & citra ejuſmodi additamenta, juſculum ipſum per ſe rem ſatis commodè exequatur. Ita Ventriculo inſigni liquoris quantitate ſæpius onerato, atque, ut ſic dicam, ſubverſo, ac reiteratâ Enematum injectione, humores acres vel foràs eliminantur, vel retuſâ acrimoniâ ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penſo, quod tres vel quatuor horas ſibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi coronidem imponit: mihi hoc crebrò in uſu eſt, ℞ *Aq. Paralyſ.*

Paralyſ. ℥ j. *Mirab.* ℥ij. *Laudani liquidi gut.* xvj. cujus loco Narcoticum quodvis officinale ſuccenturiari poterit. Atque hæc quam propoſui diluendi humores via multo tutiùs, ac expeditiùs, quam quæ vel per evacuantia, vel per aſtringentia vulgò inſtituitur, periculoſiſſimo affectui occurrit, quippe cùm ab *illis* tumultus concitatior & ferocior evadat, ac omnia ſuſquedeque vertantur; *hæc* è contra hoſtem in mediis viſceribus detineant, ac ex advenâ reddant planè inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejuſmodi morâ, quâ in maſſam ſanguinis tandem humores vitioſi irrepunt, atque mali moris febrim facilè accendunt, etiam ægris graviſſimi mali tædium procreari.

At verò diligenter eſt animadvertendum, quòd ſi non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu ac dejectionibus ad horas aliquammultas continuatis, puta 10 vel 12, fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant extrema membrorum; hoc, inquam, caſu, omiſſis aliis quibuſcunque auxiliis recto curſu ad ſacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum eſt; quod non tantùm exhibendum eſt urgentibus Symptomatis, ſed etiam craſſantibus Vomitu ac Diarrhœâ mane & ſerò quotidie reperendum, donec priſtinas vires æger, ac ſanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rariſſimè tamen (quod ſuprà dictum eſt) *Auguſti*, quo primum cœpit menſe, terminos exceſſit; ex quo mihi ſubeſt contemplari elegantiſſimum illud ſubtiliſſimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu: Licèt enim eædem prorſus maneant cauſæ, unde plures ſub finem *Septembris* æquè ac menſe præcedente, hoc morbo poſſint corripi, nimia ſc. Fructuum Horariorum ingeſtio; eundem tamen non ſequi videmus effectum: Quiſquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quôcum ſolo nobis impræſentarium res eſt, Phænomena ſtudioſè collegerit, fatebitur morbum iſtum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occaſione prognatum, atque eorundem ſymptoma-

tum

tum nonnullis ſtipatum, ab hoc noſtro toto cœlo diſtare; haud aliter ac ſi in aëre peculiaris menſis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod ſpecificam hujuſmodi alterationem ſoli huic morbo adaptatam, vel cruori vel Ventriculi fermento valeat imprimere.

CAP. III.

Dyſenteria partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 71, 72.

VEntris *tormina ſine dejectionibus* initio *Auguſti* 1669, ut ſuprà innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dyſenterias*, quæ cum iiſdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis acceſſit, nunc aberat. Dyſenteriarum per id tempus graſſantium torminibus dicta Ventris tormina omnino reſpondebant; atrociſſima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant; nullæ verò ſequebantur Dejectiones vel *Stercoroſæ*, vel *Mucoſæ*. Pari paſſu cum *Dyſenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, ſed, ut jam docuimus, non cum iiſdem per Annos ſequentes hujus *Conſtitutionis* Epidemicè amplius invadebant. Cùm verò tormina hæc ſine dejectionibus neque naturâ ſuâ, neque illâ, quâ promptiſſimè ſopiebantur, methodo, à *Dyſenteriis* multum diſſideant, ad has me confero.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè ſemper, *Autumni* initio invadere ſolere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cùm verò annorum ſeries eidem Epidemicè producendo nimium faveat, unum alterumve, etiam quóvis alio tempore poteſt ferire; quin & circa *Veris* ingreſſum, fortè etiam maturiùs, (ſi nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente ſoluto mox ſupervenerit) plures aliquot inceſſêre. Unde, per-

de, perpauci licèt fuerint qui hoc corripiantur morbo; cùm tamen id tempore ita alieno contingat, ſatis ſcio illam *Conſtitutionem* haud mediocriter huic morbo ſuffragari. Atque ita ſe res habuit per eos annos, quibus *Dyſenteriæ* ita latè depopulabantur; quandoque enim circa finem hyemis aut Veris initium, uti dictum, hic morbus hunc illúmve vexabat.

Nunc cum rigore horroréque aggreditur hic morbus, quos ſequitur totius corporis calor, (ut in Febribus ſolenne eſt,) atque hunc brevi poſt ventris tormina; iſta verò dejectiones: Sæpe verò nulla antecedit Febris præſenſio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones ſubſequuntur: Semper tamen adeſt ingens cruciatus, & inteſtinorum depreſſio cum dolore quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu. Dejectiones *mucoſæ* ſunt omnes, non *ſtercoroſæ*, niſi quod nonnunquàm ſtercoroſa interponitur, idque ſine dolore inſigni. Mucoſis hiſce dejectionibus intertexuntur ſanguinis quædam lineamenta; quandoq; tamen nè minimum quidem ſanguinis per omnem morbi decurſum iiſdem admiſcetur; quo non obſtante, (modò frequentes ſint Dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucosâ,) morbus haud minùs rectè *Dyſenteria* vocabitur, quàm ſi unà manaret ſanguis. Interea temporis æger, ſi vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incaleſcat, febricitat, linguâ ſubalbidâ quadam mucilagine densè obſitâ, &, ſi vehementiùs fuerit excalefactus, nigrâ etiam atque ſiccâ: Proſternuntur admodum vires, diſſipantur ſpiritus, nullum non adeſt Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm ſummos atque ægritudinem adfert hoc malum, ſed, niſi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ diſcrimen ægrum perducit; cùm enim jam imminutæ caloris Vitalis ac ſpirituum copiæ à crebris hiſce dejectionibus ante exhauriantur quàm peccans materia poſſit è ſanguine exturbari, manuum ac pedum frigore ſuperveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ; quod ſi intentatas *Parcarum* manus hâc vice eluſerit, plura tamen

mien diverſi generis ſymptomata miſerum expectant: v. gr. nonnunquam progreſſo morbo, loco filamentorum ſanguineorum quæ eodem incipiente dejectionibus permiſta conſpici ſolebant, *ſanguis ſincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate ſingulis conatibus egeritur, quod, cùm corroſionis majorum aliquot vaſorum quæ inteſtina perreptant, argumentum ſit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam inteſtina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque acris ad partes læſas affluxus copioſior, *Gangrenâ* inſanabili afficiuntur. *Aphthæ* inſuper exeunte morbo oris interna fauceſque ſæpenumerò obſident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis aſtringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quòd ſi prædicta ſymptomata ſuperaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem inteſtina ordine quæque ſuo deorſum verſus affici videntur, donec in *rectum inteſtinum* malum omne detrudatur, & in *Tenesmum* deſinat (quo facto, longè ſecus atque in Dyſenteriis Dejectiones *ſtercoroſæ* vehementiſſimum inteſtinis dolorem inferunt, alvi ſc. faecibus teneriora adhuc inteſtina inter deſcendendum radentibus; cùm Dejectiones *Mucoſæ* eo tantùm tempore inferiori inteſtino, *Recto* nempe, moleſtias creent, quo materia in eo ſolo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licèt *adultis*, maximè *grandævis*, haud rarò exitialis, *Infantibus* nihilominùs perbenignus reperitur, qui ad menſes aliquot ab eodem quandoque afficiuntur ſine quovis incommodo, modò res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam deſcripſimus, affinitatem habeat *Endemia* iſta *Hibernorum Dyſenteria*, non ſatis ſcio, cùm nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo ſe habeat *Dyſenteria*, quam jam depinximus, ſi ad illas referatur quæ aliis annis infeſtabant, mihi pariter incompertum eſt; cùm fieri quidem poſſit, ut variæ enaſcantur *Dyſenteriarum*

ſenteriarum ſpecies, ut ſunt *Variolarum*, & Epidemicorum aliorum, diverſis *Conſtitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diverſam ſibi ſuo jure vendicent. Neque eſt, cur hos Naturæ luſus hac in re tantopere demiremur; cùm in confeſſo apud omnes ſit, quòd quo profundiùs in quæcunque Naturæ opera penetremus, eò luculentiùs nobis affulgeat ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum noſtrum longiſſimè ſuperant. Adeò ut quiſquis ille fuerit qui in ſe receperit hæc omnia mente aſſequi, & multifarias Naturæ operationes *κατὰ τόδε* indagare, partim magnis auſis excidet, neque voti per omnia compos reddetur: Convitia interim, (ſi quid judicando valet,) pro Repertorum *vel* utiliſſimorum quam fecit ſemente, certò certius ſibi metenda proponet, ideque eam tantùm ob cauſam, quòd primus invenit.

Porrò obſervandum eſt, quòd *Epidemici* omnes ubi primùm è Naturæ ſinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis ſpirituoſo ac fubtili videntur inhæreſcere, quam ubi jam magis adoleverint, quóque magis ad occaſum vergunt, eò magis indies craſſi atque humorales fiunt: Etenim quales quales demùm fuerint inimicæ illæ particulæ, quas aeri intimè permixtas *Conſtitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omnino par eſt ut eaſdem majori agendi potentiâ per ea tempora pollere exiſtimemus, quibus primùm eruperint, quàm poſtquam earum vires fuerint refractæ. Ita primis menſibus quibus graſſabatur *Peſtis*, nullo ferè non die ejus contagio afflati, dum in triviis verſarentur, inopinantes extincti ſunt, nihil prorſus mali præſentientes, cùm, ubi morbus magis adoleverat, neminem, niſi Febre atque aliis ſymptomatis præcedentibus, unquam proſtravit: Ex quo abundè conficitur, morbum hunc in ipſis incunabulis magis efferatum atque Acutum fuiſſe, quàm poſt principia, licèt pauciores primâ acie jugulaverit, auctio jam ſc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dyſenteriis* pariter, de quibus

quibus jam agimus, omnia univerſim ſymptomata atrociora ſub primo morbi ingreſſu comparebant, & licèt, ſi ad ægrorum numerum reſpexeris, latiùs indies malum ſerperet, donec tandem ad ſtatum perveniſſet, in quo ex conſequenti plures interibant quàm ineunte morbo; ſymptomata tamen ſub initio ſæviebant magis quàm in *ſtatu*, ac multo adhuc magis quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero Ἔλαβε τοφούς & θανάς & χ μοῖρα κρατεῖν. Adde quòd quo diutius perſeverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v. gr. primo quo invaſit Autumno, quamplurimi nullis omnino Dejectionibus moleſtabantur; Torminum verò quod ſpectat atrocitatem, Febris intenſionem, ſubitam virium proſtrationem, aliaque ſymptomata, inſequentium annorum Dyſenterias longo intervallo poſt ſe reliquit. Quinimò Dyſenteriæ cum Dejectionibus, quæ primæ inceſſebant, principio magis ſpirituoſo ac ſubtili videbantur inhærere, quàm quæ illas ſequebantur. Etenim in primis Dyſenteriis & conatus & ad deſidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipſæ verò Dejectiones, ſtercoroſæ præſertim, & minores, & magis inſolentes: Quibus autem gradibus morbus in genere ſe promovit, iiſdem etiam imminuebantur Tormina; Dejectiones verò magis ſtercoroſæ erant, donec tandem fatiſcente *Epidemicâ* hâc *Conſtitutione* Tormina vix perciperentur, Dejectioneſque *ſtercoroſæ* magis eſſent quàm *mucoſæ*.

Curatio. Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus; cùm varia quæ huic morbo accidunt ſymptomata, diligenter ac maturè mecum penſitaſſem, *Febrem* eum eſſe (ſui ſc. generis) in inteſtina introverſam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in maſsâ ſanguineâ contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Meſaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori ſanguinis atque humorum eò contendentium impetu patefactis vaſorum orificiis, ſanguis per ſedem effunditur. Interea temporis importuno inteſtinorum niſu, quæ omnem adhibent

adhibent operam ut humores acres continuò inteſtantes expellant, mucus iſte quo naturaliter obducuntur, ſingulis ſedibus, nunc parciùs, nunc copioſiùs, unà egeritur. Proindè ultrò ſe *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere exiſtimavi, quàm ut primùm acres iſtos humores ſectâ venâ immediatè revellerem, quo facto inſuper reliquam maſſam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica ſubducerem.

Hâc itaque Methodo ſum uſus; Quo primùm accerſebar die, venam cubiti tundendam ſuaſi, eâdem nocte & *Paregoricum* propinavi, & ſequenti aurorâ Potionem hanc Catharticam Lenitivam, mihi familiarem, ℞ *Tamarind.* ℥ ß. *fol. Sennæ* ʒ ij. *Rhei* ʒ j ß. *Coq. s. q. Aquæ, Colaturæ* ℥ iij. *diſſolve Mann. & Syr. Roſ. ſolut. an.* ℥ j. *m. f.* Potio ſumenda ſummo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei paucâ quantitate parato, ſoleo præponere; licet enim *Rhabarbarum* Choleræ atque acrioribus quibuſque humoribus evacuandis ſit dicatum, attamen niſi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Roſacei*, vel aliud ejuſmodi, eâ quantitate admiſceatur ut ad pleniorem Catharſin aſſurgat, in Dyſenteriis *curandis* non admodum conducit. Quandoquidem verò ſatis eſt obvium Medicamenta Cathartica etiam leniſſima, & tantùm Ἐκκοπρωτικὰ, ventris tormina intendere, ſpirituum etiam dejectionem, atque τάξιν univerſalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo ſanguinem ac humores commovent inter operandum; eapropter ſolenne mihi eſt *Paregoricum* temporiùs aliquanto ſubjicere quàm poſt Cathartica conſuevimus, horâ ſc. pomeridianâ quâcunque, modò Catharticum ſuo defunctum munere videatur; quo ſc. quem concitavi motum denuò ſufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præſcribo, alternis ſc. diebus hauriendum; Paregoricum etiam poſt ſingulas Purgationes, quo ſuprà monuimus tempore. Hoc inſuper diebus à Purgatione vacuis tam manè quàm ſerò exhibendum curo, quo ſc. ſymptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem

petrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res eſt. *Anodyno* autem utebar maxumè *Laudano liquido*, guttis nempe 16 vel 18 in Aqua qualibet Cardiaca, pro doſi unâ.

Poſt Venæ-ſectionem & Catharſin ſemel celebratam per totum morbi decurſum Cardiacum quodvis è temperatioribus, ut *aq. epidem. aq. ſcord. comp.* & his ſimilibus, ſubinde deguſtandum conceſſi. *Ex. gr.* ℞ *aq. ceraſor. nigr. & fragor. an.* ℥ iij. *aq. epidem. ſcordii comp. & cinnamomi hordeat. an.* ℥ j. *margarit. præparat.* ʒ j ß. *Sacchari Chryſtallini q. ſ. adde aq. roſarum Damaſc.* ʒ ß. (ad guſtum ſc. gratiorem) *miſc. f. Jul. de quo cap. coch.* iiij. *vel* v. *in languoribus, vel ad libitum.* Hæc autem imprimis in ſenioribus ac Phlegmaticis uſurpavi, quo nempe ſpiritus magnâ Dejectionum vi, quod in hoc morbo uſu venit, proſtratos erigerem quadantenus, & reſarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo; aut *Decoctum album* (quod appellant) *ex C. C. C. & micæ panis albiſſ. an.* ℥ ij. *coctis in aq. font.* ℔ iij. *ad* ℔ ij. *& poſtea ſ. q. ſacchari albiſſ. edulcoratum*; aliquando etiam lac Cereviſiatum; vel, ubi dejectio virium id poſtulaverit, *Aq. font.* ℔ ij. *cum Vini Canarini* ℔ ß. *ſimul coctæ* pro potu ordinario frigidè aſſumebantur. Panatellâ item nonnunquam veſcebatur, nonnunquam juſculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberaliùs indulſi, quàm infantibus aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, quæ mihi hactenùs innotuêre, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perrarò ultra tertiam Purgationem duravit.

Quod ſi morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui ſingulis diebus mane, & horâ ſomni, donec omnino convaleſceret; imò quo certiùs adhuc hic affectus debellari potuerat, Laudanum prædictum octavâ quâque horâ, *i. e.* ter ſpatio diei naturalis, propinare non dubitavi; idque in majore doſi quàm ſuprà recenſui, nempe ad gutt. xxv, ſi prior doſis fluxui cohibendo haud par fuerat. Inſuper *Enema ex lactis*

lactis vacc. libra dimidiâ, & Theriac. Androm. ſeſquiunciâ ſing. diebus injiciendum curavi, quod quidem in quibuſcunque alvi dejectionibus mirè confert. Nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit (quantamlibet noxam inde ſequuturam comminiſcantur inexperti,) licèt plures noverim qui in morbo contumaciori idem ad ſeptimanas aliquot continuas quotidie uſurpaverint. Hîc autem admonendum, quòd cùm alvi fluxus ad *Diarrhœam* tantùm aſſurgat, ſatis erit ut (Phlebotomiâ ac Catharſi fortiori omiſsâ) *Rhabarbarum* ſolum ſingulis matutinis exhibeatur, nempe ejuſdem *pulv.* ʒ ß. (plus minus pro ægri virium ratione) *in Bolum ſ. q. Diaſcordii concinnata, addendo ol. Chym. cinnamomi gutt.* ij; noctibus autem inſequentibus *Paregoricum ex aq. Cinnamomi hordeatæ* ʒ j, *& laudan. liquid. gutt.* xiiij. Diætam interim obſervando qualem in curatione Dyſenteriæ ſuprà deſcripſi, atque etiam ſingulis diebus, ſi opus fuerit, clyſterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

Ut unicâ inſtantiâ (neque enim pluribus Convaleſcentium exemplis, nullâ cogente neceſſitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam à me propoſitam commendatam faciam; Vir pietate atque Eruditione inſignis *Tho. Belke* S. T. P. & *Comiti Sancti Albani* à Sacris Domeſticis, durante hâc Conſtitutione *Dyſenteriâ* Acutiſſimâ laborans, me in ſubſidium accito, ipſiſſimâ hâc methodo reſtitutus eſt.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo erant tractandi; ſanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici, quàm Anodyni viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. gr. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni ſuffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, uſu mihi erat, hanc ad normam ſimpliciorem præparavi. ℞ *Vini Hiſpanici* ℔ j. *Opii* ʒ ij. *Croci* ʒ j. *pulv. Cinnamomi, & Caryophyllorum an.* ʒ j. *infundantur ſimul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam*

conſiſtentiam acquirat; Colatura ſervetur pro uſu. Hanc noſtram præparationem *Laudano* Officinarum *ſolido* anteferendam virtutibus quidem non cenſeo, ſed ob formam ſaltem commodiorem, & majorem Doſis certitudinem, eidem antepono; cùm ſc. Vino, Aquæ Diſtillatæ, aut liquori alii cuicunque inſtillari poſſit. Et profectò non hîc mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem πάντων δωτῆρα ἐάων non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par ſit, vel eadem efficaciùs extirpet, humano generi, in miſeriarum ſolamen, conceſſiſſe, quàm ſunt *Opiata*, Medicamenta ſc. ab aliquâ *Papaverum* ſpecie deſumpta. Et quamlibet ſint nonnulli, qui credulis perſuadere velint, omnem ferè Narcoticorum, *Opii* præſertim ipſius, virtutem ab artificioſâ ac debitâ, quam ſoli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientiâ judice certaverit, & tam ſimplicem ſuccum à naturâ oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti obſervatione in uſum frequenter revocaverit, nullum ferè diſcrimen intercedere comperiet; & mirandos illos effectus quos edit, nativæ ipſius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydædali ſolertiæ deberi certò ſciet. Quinimò ita neceſſarium eſt in hominis periti manu organum, jam laudatum Medicamentum, ut ſine illo manca ſit ac claudicet Medicina; qui verò eodem inſtructos fuerit, majora præſtabit quàm quis ab uno Remedio facilè ſperaverit: Rudis enim ſit oportet, & parùm compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem ſopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhœæ ſiſtendæ applicare tantùm novit, cùm ad alia plurima, gladii inſtar *Delphici*, accommodari poſſit, & præſtantiſſimum ſit Remedium, Cardiacum unicum penè dixerim, quod in rerum naturâ hactenus eſt repertum.

Hâc Methodo erant tractandæ *Dyſenteriæ* in genere. Obſervandum eſt autem, quòd cùm primo quæ ingrediebantur anno, indolis magis ſubtilis, uti dictum, ac ſpirituoſæ eſſent, quàm quæ ſequentibus annis infeſtabant, idcirco non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis,

dicamentis, atque illis quæ tam ſanguinem diluebant contemperabantque, quàm acres iſtos humores qui ex eodem in fiſtulam inteſtinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno quo *Tormina ſicca* & *Dyſenteriæ* invadebant, Methodum ſequentem conſtanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique aſtipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minùs efficacem eſſe ſentirem, atque annis ſequentibus, cùm jam magis à ſubtilitate recederet morbus, prorſus inutilem.

Ita verò proceſſi: ſi æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsâ horâ unâ aut alterâ, eundem ingeſto affatim liquore diluendum, ut in *Cholerâ morbo*, factitâram; non verò, ut illic, juſculo è carnibus pullorum, aut lacte Cereviſiato, at Lactis ipſius ſero, quod eâdem quâ illìc copiâ frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto, nec aliâ re quâcunque. Tormina, & Dejectiones ſanguine permiſtas, rejecto jam quarto Enemate ſemper evaneſcere animadvertebam: Hoc labore exantlato, & tranſmiſſo ſero lactis omni (quod duarum triumve horarum ſpatio fiet, ſi diligenter operam navaverit æger) lectulo protinus eum commiſi, ubi brevi ſponte ſuâ in madorem ſolvebatur (à ſero lactis ſanguini immixto,) quem ad horas 24 continuari, minimè provocari jubebam; nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur ſolo ad dies tres vel quatuor poſtquam è lecto ſurrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis uſum nimis præmaturè intermiſſum, recidivam pateretur æger, eadem veſtigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, ſi certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd faſtoſo Remediorum apparatu non ſe venditet.

Hujuſmodi *Febrem* ſymptomatis, qualia ſupra deſcripſimus, ſtipatam iis in locis & temporibus reperiri quibus *Dyſenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc quam delineavimus, eidem omnino deberi, teſtimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* ampli-

ùs confirmabitur, qui Nobiliſſimum D. D. *Henricum Howard* à S. Maj. Regiâ *Britannicâ* ad *Moroccenſem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipſus retulit, obſervavit *Dyſenteriam* per ea tempora, uti ſemper, Epidemicè graſſari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi ſimilem quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tingitanâ* quàm aliis in locis, ſive *Noſtrates* eſſent ægri, ſive *Mauri*, dictâ Methodo, felici ſemper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, ſed pari fortunâ in eandem diſſitiſſimi incidimus. Profitebatur autem, optimè iſtic ſibi ceſſiſſe in illius morbi Curatione Methodum illam, quâ liquoris diluvio ſubmerguntur *Dyſenteriæ*. Atque exiſtimo ego, omnino par eſſe ut in calidiori iſto Climate longè rariùs ſucceſſu careat hæc Methodus quàm in noſtrâ *Britanniâ*.

Primo illo Autumno quo vigebat hæc *Conſtitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & eruditione ornatiſſimus, *Dyſenteriâ* acutiſſimâ laborans, me quem conſuluit ſuadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè ſanatus eſt; poſt tertium ſc. quartumve Enema, dum lecto aſſiderem, & Tormina & Dejectiones ſanguineæ evanuêre; nec qualibet re aliâ, præter lecti ad dictum ſpatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad ſanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem poſtea alios quàm plurimos hoc malo affectos reſtituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem ſpes fefellit.

Jam olim diximus, quòd ſæpenumerò hic morbus, ſi diutius excurrat, inteſtina ſeriatim omnia deorſum versùs afficiat, donec tandem omnis ejus vis in *Rectum* decumbat cum aſſiduâ deſidendi cupiditate, quâ nihil præter Mucoſum quiddam & ſubcruentum excernitur. Hoc ſi fiat, fruſtra erit, me judice, qui medicari ſataget vel quâvis Methodo prædictâ, vel Clyſteribus Abſtergentibus, Glutinantibus atque Aſtringentibus quæ pro variis ulceris, quod ſupponitur, temporibus injici ſolent; vel etiam Fotu, Inſeſſu, Suffumigiis, ac Suppoſitoriis

poſitoriis dictos ſcopos reſpicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, ſed ex illo potiùs, quòd *Inteſtina* quibus gradibus vires reſumpſerint, iiſdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem indeſinenter proritatum ſingulis ſedibus mucoſam illam materiam, quâ ex naturæ providentiâ inteſtina duplicantur, elidit. Corroboranda eſt itaque pars affecta, quò poſſit, aliorum inteſtinorum exemplo, jam fatiſcentes mali reliquias funditùs eliminare. Hoc autem ea ſola præſtabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata ſunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cùm Alienum quid ſit, contactu moleſto debilitatem magis adferet, quàm robur ſubminiſtrabit. Tolerandum itaque eſt ægrò, donec Diætâ Analepticâ & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maxumè, pro libitu ingeſto, revocari poſſint vires; quibus redeuntibus, pari paſſu ſuâque ſponte proripiet ſe hoc *Teneſmi* ſymptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt rarò admodum, ut *Dyſenteria* ſub initio non ritè curata, particulare ſubjectum ad annos aliquot diſcruciet, integrâ ſanguinis maſſâ. Craſin quaſi Dyſentericam jam indeptâ, unde acres calidique humores inteſtinis continuò ſuppeditantur, ægro interim ſingula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus ſpecimen ſe mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicinâ, quæ per tres annos hujus *Conſtitutionis* poſtremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quàm plurima eſſet experta antequam ad me accederet, Venæ-ſectionem tantùm, miſſis cæteris præſidiis quibuſque, celebrandam cenſui; quam ut ſæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum ſanguinis color, Pleuriticorum ſanguinis æmulus, tum inſigne illud quod poſt ſingulas vices magis ac magis auctum ſentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem priſtinam ſanitatem conſequuta eſt.

Antequam finiam, hoc eſt notandum, quod tametſi in his annis quibus Dyſenteriæ adeò Epidemicè graſſarentur

rentur, evacuationes priùs memoratæ prorſus neceſſariæ erant antequam ad uſum Laudani deventum fuiſſet; attamen in *Conſtitutione* quavis huic morbo minùs faventi, iſtæ tutò omitti poſſint, ac curatio compendioſiori viâ, ſolo nempe uſu Laudani, abſolvi, eo quem deſcripſimus modo. Atque hæc de *Dyſenteriis* dicta ſunto.

CAP. IV.

Febris Continua partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 71, 72.

EO ipſo tempore quo ſæviebat *Dyſenteria*, & *Febris* quædam illi ſimillima, quæ Dyſentericis accidere ſæpe ſolebat, unà exorta eſt; quæ quidem non eos tantùm quos jam ſauciaverat Dyſenteria, ſed ab illa prorſus immunes, (niſi quòd ſubinde, at rarò, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* Dejectionibus, nunc *ſine* illis, paterentur ægri) pariter inceſſit: Eaſdem enim ubique προφάσεις ſeu cauſas manifeſtas & apparentes habuit, quas *Dyſenteria*; eadem etiam per omnia ſymptomata, quæ Dyſentericorum Febrem comitabantur. Ita ut, ſi evacuationes per alvum Dyſenteriâ laborantium excipias, & quæ ab iſtis neceſſariò pendebant ſymptomata, dicta Febris ejuſdem prorſus naturæ cum ipſis Dyſenteriis videretur; & deinceps per hujus *Conſtitutionis* decurſum omnem, parem cum illis ſubiit ſymptomatum quorumlibet alterationem, eiſdem ſcilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum, & Declinationem affecta, quibus afficiebantur in genere *Dyſenteriæ*. Hæc itaque *Febris Dyſenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, ſed mitioribus, ingrediebatur (prioribus annis maxumè quibus invaſit,) vel iſta ad eam poſt accedebant, ſæpius vero nulla erant. Sudores, qui in

Febre

Febre *Conſtitutionis* prægreſſæ copioſiſſimi erant, ut ſupra notavimus, in hac rari ac parci, ſed Capitis dolor in hac quàm in illâ ſpecie immanior: Linguæ ægrorum, licèt humidæ atque albæ ut in alterâ ſpecie, craſsâ inſuper pelliculâ oblinebantur. Rariùs hæc per *Ptyaliſmum* ſibi fugam quærebat, quod in aliâ non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam diſceſſum meditaretur, erat propenſior quàm vel prior iſta, vel alia quævis Febris ſpecies quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquàm familiare fuit (uti & Febri etiam illi quæ Dyſenteriis ſupervenit) cùm jam ferè deſineret, materiam fœdam atque acrem è ſanguine in os atque gulam deponere, unde naſcebatur dictum ſymptoma, in iis præſertim quos contumacior morbus diutiùs maceraverat, & regimen juſto calidius ampliùs infirmârat.

Eodem etiam modo generabantur *Aphthæ* iſtæ, quæ *Dyſenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præſertim ſi præter regimen calidius evacuationes etiam per alvum medicamentis Aſtringentibus priùs fuerint coercitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomiâ & Catharſi exigeretur.

Hæc erant certiſſima hujuſce Febris κριτάριαι; reliqua ſymptomata variabant quotannis, & pro manifeſtis aëris qualitatibus certis quibuſdam temporibus, & pro Dyſenteriæ in genere progreſſu, tum etiam vario ejuſdem ſtatu. Sed ut hæc clariùs intelligantur, cùm hoc præſertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulò altiùs repetam. Notandum eſt itaque, quòd, licèt aëris *qualitates manifeſtæ* non eam vim cuilibet *Conſtitutioni* imprimant, ut cauſæ ſint Epidemicorum qui ad illam propriè referuntur Productivæ (cùm à recondita atque inexplicabili ejuſdem conditione fluant iſti,) pro tempore tamen in eos habent poteſtatem, & proinde intromittuntur *Epidemici*, aut etiam excluduntur, prout illis favent Qualitates manifeſtæ, vel adverſantur; *Univerſalis* autem *Conſtitutio* eadem prorſus manet, ſive eam promoverint iſtæ, ſive quadantenus retardârint. Unde etiam eſt, quòd, cùm

varii

varii *Epidemici* in eandem incidant *Conſtitutionem*, hic aut ille morbus particularis eâ potiſſimum tempeſtate ſe exerat, ad quam ſenſibiles aëris qualitates eundem deſtinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem ſc. diverſæ ſubſequentis temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quæcunque demum illa ſit quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* menſe potiſſimùm ſæviat, cujus initio plures hominum catervas ſimul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi Epidemico, à quo annus inſignitur, rurſus invaleſcenti decedit, & parcius infeſtat, ut quilibet ſemper annus ſatis docet. Excalefacta enim à prægreſſa æſtate hominum corpora Febres, *Conſtitutioni Generali* propriæ quæ ſunt, promptiſſimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus* faſces reſumit, iſtis omnino recedendum eſt.

Sicuti verò nominatæ *Febres* ſenſibili aëris Qualitati acceptum referre debent quòd jam hoc menſe exoriantur; ita etiam ſymptomata varia, à ſua natura, quatenus ab ejuſmodi *Conſtitutione* Generali pendent, prorſus aliena, à manifeſtarum qualitatum, quæ in illum incidunt *menſem*, peculio ſumunt mutuo. Hinc eſt, quòd quibus annis dictæ Febres hoc menſe turmatim ingrediuntur, variis ſymptomatis novis ſtipantur, præter illa quæ eis ſunt propria quatenus ab ejuſmodi *Conſtitutione* Generali procreantur; eædem tamen ipſæ maneant, licèt apud vulgus ob φαινομένων diverſitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantum ſeptimanas perſeverant ſymptomata hæc magis peculiaria, quibus elapſis propria ſolummodo ſymptomata, quæ eis accidunt quatenus Febres ſunt *Stationariæ* talis *Conſtitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dyſentericis* menſis *Julii* 71, & 72, in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis æruginoſa, cum magnâ in Diarrhœam propenſitate ſub morbi finem, continuò obſervabantur: In *poſteriore*, doloris ſenſus in partibus corporis muſculoſis, Artubus maximè, ad

Rheuma-

Rheumaticorum ferè dolores accedens: Fauciúm insuper Inflammatio, mitior tamen quam in Anginâ laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre specificâ* coibant, & eadem planè medendi ratione utraque profligabantur; differebant autem reſpectu tantùm qualitatum ſenſibilium quibus donabantur tempora illa in quæ incidebant. Improviſa verò ſubtaneâque harum Febrium circa dicti menſis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium ſymptomatum facies (licèt neque ſpecie diſtarent, neque methodo medendi quam poſtulabant, à Febre illâ quæ integrum percurrebat annum:) Hæc, inquam, plus ſatis evincunt, quàm ſit difficile certam Febris ſpeciem omni tempore è Phænomenis elicere; licèt eam ſatis rectè poſſit dignoſcere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria inſuper Febris ſymptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum ſpectant, ritè obſervaverit. Nec parùm facit ad inveſtigandam Febris ſpeciem conſideratio, ſive Methodi, ſive Medicamenti, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas ſymptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias ſpectat, *varia* Conſtitutionis *tempora* eæ tantùm reſpiciunt, atque eo nomine vel ſunt intenſiora, vel remiſſiora, illa prout intenduntur, vel etiam remittuntur ſymptomata aliorum Epidemicorum ad quos ipſa pertinent.

Sed ut ad rem revertamur. *Febris* hæc quæ cum *Dyſenteriis*, ut ſupra dictum, eſt ingreſſa, parem cum iis paſſum tenuit, niſi quòd ſe paululum ſubduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; perſiſtebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hâc *Conſtitutione*.

Pro hujuſce *Febris Curatione*; cùm obſervaſſem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris Curatio. Dyſentericorum* quamplurium eadem planè eſſe cum illis quæ hujus anni *Febres ſolitarias* comitabantur, conſentaneum mihi videbatur ſanatos iri ægros meos, ſi evacuationem illam quadantenus imitarer, quâ natura

natura materiam illam corroſivam atque acrem, quæ & ipſius Dyſenteriæ, & ſupervenientis Febris cauſa *Continens* eſt, ſolet ablegare. Ac proinde eâdem ipsâ Methodo, tum quoad Venæ-ſectionem, tum repetitas Purgationes, Febrem hanc aggreſſus ſum, quam in Dyſenteriæ curatione ſupra fuſiùs diduximus; Niſi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantùm non hîc juvare, ſed & obeſſe deprehenderim, (ſecus atque in *Dyſenteriâ*) cùm ab his detineretur materia illa quæ Catharſi eliminari debuerat. Pulticulâ Avenaceâ, Hordeaceâ, Panatellâ, & ſimilibus ſub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cereviſia tenuis parum tepefacta: Poſt celebratam verò ſemel iterumve Catharſin, nulla ſuadebat neceſſitas pullorum carnibus, aut ſimilibus Eupeptis ægro interdicere; cùm hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi ſi alii viæ inſiſteretur. Tertia ut plurimum Purgatio, interpoſito ſemper die, morbum abſolvit; neque tamen perpetuum id fuit, ſed aliæ inſuper nonnunquam inſtituendæ erant. Si Febre jam pulsâ, fractiores adhuc eſſent ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardiùs convaleſceret (quod *Hyſtericis* frequentiſſimè accidebat,) *Laudano* in parvâ doſi exhibito eaſdem reſtaurare, & ſpiritus transfugos ac diſſipatos in deſertas ſtationes revocare conabar; rarò autem remedium illud repetebam, neque unquam præſcripſi niſi biduo triduove à poſtremâ Catharſi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandoſque ſpiritus faciebat, atque auræ liberior uſus mox ut Febris receſſerit.

Anſam autem ad praxin hanc inſtituendam hinc primùm arripui; quòd nempe, naſcente fermè *Conſtitutione* hâc, dum irrequieto ſolicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad juvenculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam atque acerbiſſimo ſincipitis dolore ferè enectam, aliiſque ſymptomatis, quibus *Febrem Dyſentericam* onerari jam diximus: Hæc cùm à me interrogaretur, & de modo quo Febris primùm invadebat, & de ejuſdem duratione, faſſa eſt ſe à *Dyſenteriâ*, quæ tum ubique ferè graſſa-

graſſabatur, à quatuordecim retrò diebus fuiſſe liberatam; cui ſive ſuâ ſponte diſcedenti, ſive medicamenti ope depulſæ protinùs ſucceſſit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectiſſimè occurrere poſſe conjectebam, ſi *Dyſenteriæ* loco aliam evacuationem ſubſtituerem, ejus ſimillimam, quâ præclusâ Febris oborta eſt; ac proinde methodo ſupra laudatâ eandem reſtitui: Atque huic quidem ſe promptiſſimè dedebant hujus *Conſtitutionis* Febres. Semper enim rebar, non ſufficere ad comprobandam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cùm ab imperitiſſimarum muliercularum temeritate ſanentur nonnulli,) ſed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quaſi ſuopte genio cedat, atque abitum affecter quantum ejus fert natura. Sed hoc obiter.

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobiliſſimus, ac Prudentiſſimus Dominus Comes *Salisburienſis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non ſolutâ, accerſiri me juſſit, & Methodo propoſitâ ſanitati redditus eſt. Neque alia mihi ulla fuit opus dum hæc ſtaret Febris.

In Adoleſcentibus, aliquando & in paulò provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus Phreneticorum more, ſed quaſi ſtupore, ad *Carum* proximè accedente, perculſi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui ſub morbi principio in ſudoribus quoquo modo extorquendis operam inauſpicatò collocârant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his ſublevandis par tunc temporis eſſem, licèt nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hactenus notis in ſuppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Conſtitutionis* poſſint ſufficere.

CAP.

CAP. V.

Morbilli Anni 1670.

SUB initio *Januarii* 167$\frac{0}{1}$. (ita ut ſolent præmaturè) *Morbilli* ſunt ingreſſi, atque indies magis invaleſcebant, donec inſtante *Verno Æquinoctio* ἀκμὴν adepti, exinde iiſdem gradibus imminuti tandem *Julio* ſequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego Hiſtoriam (cùm omnium quos hactenus vidi in ſuo genere perfectiſſimi illi mihi videantur,) certam atque exquiſitam, quatenus mihi tum obſervare licuit, literis consignabo.

Ortum habet hic morbus, atque Occaſum temporibus ſupra notatis. *Infantes* plerumque aggreditur, omneſque adeò ex illis, iiſdem mœniis concluſos. A rigore atque horrore, caloriſque & frigoris, quæ ſe mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragœdiam orditur; tandem effulgente *ſecundo* die in Febrem conſummatam deſinit, vehementi ægritudine, ſiti, inappetentiâ, linguâ albâ, (non verò ſiccâ) tuſſiculâ, capitis atque oculorum gravedine, & ſomnolentiâ perpetuâ ſtipatam. Plerumque etiam è naribus atque oculis ſtillat humor; atque hujuſmodi lacrymarum in oculos effuſio certiſſimum eſt ſignum morbillorum ingruentium. Cui & hoc addendum haud minùs certum, quòd etſi in facie, exanthematum ſpecie hîc affectus ut plurimùm ſe prodit, in pectore tamen non tam exanthemata quàm maculæ latæ & rubræ ſuperficiem cutis non ſuperantes, conſpiciuntur; ſternutat æger tanquam à ſuſcepto frigore, intumeſcunt palpebræ (paulò ſc. ante eruptionem,) vomit, ſæpius tamen laborat *Diarrhœâ* cum Dejectionibus coloris ſubviridis, Dentientibus autem maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum ſolito ſunt moroſiores. Ingraveſcunt ut plurimùm ſymptomata ad *quartum* uſque diem, quo tempore plerumque (licèt ad diem *quintum*, aliquando diffe-

differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morſibus perſimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim coaleſcunt, & faciem maculis rubris majuſculis variæ figuræ, interſtinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibuſdam papulis rubris haud longè ab invicem diſſitis, ſupra cutis ſuperficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu poteſt deprehendi, licèt oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A facie, quam primò ſolam occupant, ſenſim ad pectus ventremque, crura deinde ac tibias ſe diffundunt hæ maculæ; licèt truncum atque artus rubore inficiant tantùm, nulla eminentia ſenſibili cutis æquabilitatem transgreſſæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur ſymptomata, atque *Variolarum*; Vomitum tamen poſt eruptionem nunquam obſervavi; Tuſſicula nihilominus, Febriſque intenduntur, cum ſpirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eoſdem decumbente, ſomnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, uti priùs adhuc perſeverantibus. Die *ſexto*, aut circiter, frons & facies aſpereſcunt, emorientibus puſtulis, ruptâque cuticulâ, & per id temporis maculæ per reliquum corpus & latiſſimæ ſunt, & maximè rubeſcunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore cernuntur; *nono* verò nullæ ſunt prorſus, facie atque artubus, quandoque & toto corpore quaſi farinâ conſperſis particulis ſcilicet diſruptæ cuticulæ paulùm elevatis & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituriente in fruſta diſtrahitur, & poſtea à toto corpore ſquammularum formâ decidit. Evaneſcunt itaque *Morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus (à ſpacio quo perdurare ſolent Variolæ, deceptum) eoſdem introverti affirmat, licèt reverâ illi curſum à natura deſtinatum abſolverint, & ſymptomata quæ iiſdem recedentibus ſuperveniunt ex eo nata autumat, quòd juſto citius ſe intro *Morbilli* receperint. Obſervare enim eſt, Febrem atque ſpirandi difficultatem nunc temporis augeri, importuniùs urgere Tuſſiculam, ita ut

nec

nec interdiu, nec etiam noctu ferè ſomnus poſſit obrepere. Infantes præſertim ſub regimine calidiori, aut qui calidioribus uſi ſunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo ſunt obnoxii, quod Morbillis jam faceſſentibus ſe oſtendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat quàm aut Variolæ ipſæ, aut ſymptoma quodcunque ad eum ſpectans morbum licèt omni prorſus periculo vacent *Morbilli* ſi modo peritè tractentur. His etiam non rarò accidit *Diarrhœa*, quæ vel morbum ſtatim excipit, vel etiam ad plures ſeptimanas excurrit poſt morbi, omniumque ejus ſymptomatum fugam; haud ſine magno ægri diſcrimine, in quo abhinc ortâ ſpirituum profuſione continuâ, verſatur. Aliquando etiam poſt regimen intensè calidum Exanthemata liveſcunt primò, mox nigreſcunt: id verò *Adultis* tantum contingit, de quibus conclamatum eſt ubi primùm nigredo iſta conſpicitur, niſi Phlebotomiâ & temperatioris regiminis refrigerio iis actutùm ſubveniatur.

Curatio. *Morbillis* ut naturâ, ita & medendi, quam ſibi poſcit hic morbus, ratione, cum *Variolis* ſatis convenit: Medicamenta, & regimen calidiora periculi pleniſſima ſunt, utut frequenter in uſum revocentur ab ignaris ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul ſubmoveatur. Fœliciter præ aliis mihi ceſſit methodus illa, quâ æger ad dies binos ſolùm ternoſve ab eruptione lecto aſtringebatur, quò ſanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facilè ſeparabiles, à quibus offendebatur, per cutis ſpiracula diffl aret; nec lodicibus, nec igne, præter modum quem ſanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuſcunque arcebam, juſcula avenacea, hordeacea, & ſimilia, nonnunquam & pomum coctum concedebam; Potus vel erat Cereviſia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tuſſim, quæ huic morbo ferè aſſidua eſt, decocto aliquo Pectorali ſubinde hauſto delinitam volui; uti etiam eclegmate aliquo eundem ſcopum attingente. At præ reliquis *Diacodium* omni nocte ab ipſo morbi inſultu per totum ejus decurſum

curſum exhibendum curavi. Ex. gr. ℞ *Decoct. pectoral.* ℔ j ß. *ſyr. violac. & capill. Veneris an.* ℥ j ß. *miſ. f. Apozema. Cap.* ℥ iij *vel* iiij. *ter vel quater in die.* ℞ *ol. amygdal. dulc.* ℥ ij. *ſyr. violac. & capill. Ven. an.* ℥ j. *ſacchari cand. albi q. ſ. miſ. f. eclegma, de quo ſæpiùs lambat, præcipuè quando tuſſis urget.* ℞ *aq. ceraſor. nigr.* ℥ iij. *ſyr. de meconio* ℥ j. *miſ. f. hauſtus, ſumendus ſing. noctibus.* Si verò infans fuerat æger, minuenda erat tam Pectoralium quàm Narcotici doſis, pro ratione ſc. ætatis.

Rariſſimè perit qui hoc utitur regimine; nec, præter neceſſaria atque inevitabilia morbi ſymptomata, novis inſuper malis atteritur: Tuſſis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil eſt periculi, niſi morbo jam prætergreſſo; cumque adhuc per ſeptimanam unam aut alteram perſiſtat, auræ liberioris uſu, ac remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimò ſponte ſuâ & paulatim decreſcit & tandem fatiſcit.

Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis juſto Calidiorum uſu, poſt eorum diſceſſum (quod valde eſt familiare) Febre vehementi atque *Diſpnœâ* aliiſque Accidentibus, qualia *Peripneumonicos* ſolent affligere, in vitæ diſcrimen adducatur, feliciſſimo ſemper eventu *vel* tenerrimorum Infantum venas in brachio ſecui, eductâ eâ ſanguinis quantitate quam ætas vireſque indicarent. Quandoque etiam, urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud ſum veritus. Profectò haud paucos Infantes hoc ſtatim ſymptomate enecandos, benedicente ſummo Numine, miſſo ſanguine eripui. Infantibus autem accidit illud poſt *Morbillorum* receſſum, quibus ita eſt exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* miniſtros jure habeatur, plures jugulans quàm vel ipſæ Variolæ; nec dum mihi viſus eſt qui certâ aliâ methodo, eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ-ſectione pariter ſanatur; cùm enim halitibus inflammati ſanguinis in inteſtina ruentibus ortum ſuum debeat (quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, aliiſque, qui ab *inflammatione* creantur, morbis uſu venit) à quibus illa ad excretionem ſtimu-

lantur, ſola Venæ-ſectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres iſti humores, tum etiam ſanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque eſt cur quis miretur me in teneris infantibus Venæ-ſectionem inſtituendam ſuadere, cùm ſanguis quantum ego hactenùs potuerim obſervare, haud minùs tutò ex eorum venis quàm ex adultorum extrahatur. Et profectò ita eſt illa neceſſaria, ut nec ſymptomati memorato, nec aliis quibuſdam quæ infantibus accidere ſolent, omiſsâ Phlebotomiâ certò mederi valeamus. Exempli gratiâ, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulſionibus*, quæ *nono decimoque* menſe ſuperveniunt, cum Gingivarum intumeſcentiâ doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde etiam Paroxyſmi iſti naſcuntur) ſine Venæ-ſectione opem feremus? Quæ ſola in dicto Affectu *ſpecificis* quibuſcunque *vel* decantatiſſimis, quæ hactenus innotuere, longè eſt anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, & dum occultâ aliquâ proprietate morbo adverſari creduntur, manifeſto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræſentiarum ingens illud ſolatium quod adfert Venæ-ſectio Infantum *Pertuſſi*, (quam Noſtrates vocant *Hooping Cough*) in qua Remedia quælibet Pectori dicata longo poſt ſe linquit intervallo.

Quod de horum ſymptomatum *Morbillis* decedentibus ſupervenientium, curatione jam diximus, nonnunquam etiam eiſdem florentibus poteſt competere, ſi nimirum artificiali, ſi fas eſt dicere, atque adſcititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670 famulam Dominæ *Annæ Rarington* hoc morbo laborantem, unà cum *Febre*, *Dyſpnœâ*, *Maculiſque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliiſque ſymptomatis quam plurimis periculoſiſſimis, Medicus inviſebam; cùm regimini, & Medicamentis, quæ ſatis multa uſurpaverat, calidioribus iſta omnia tribuerem, ſanguinem è brachio extrahendum curavi, & Ptiſanam Pectoralem atque Refrigerantem ſæpe aſſumendam præſcripſi, quorum ope, & regiminis

ſimul

ſimul temperatioris, & maculæ, atque alia omnia ſymptomata pedetentim evaneſcebant.

Hicce Morbus, menſe *Januario*, ut dictum eſt, natus, ad *Equinoctium* uſque *Vernum* creſcebat indies; à quo tempore imminutâ paulatim vi, ſequenti *Julio* planè deſiit; nec eſt reverſus per omnes annos quibus hæc *Conſtitutio* dominabatur, niſi quòd inſequenti Vere, nonnullibi, licèt rariùs, ſe oſtenderet. De *Morbillis* hæc dicta ſunto.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ Annorum 1670, 71, 72.

Morbilli prædicti, (quod jam ſuprà innuimus,) *Variolarum* ſpeciem, ab illa quam propagaverat *Conſtitutio* præcedens, diverſam introducebant, eodem ferè cum illis tempore ingredientem, initio ſc. *Januarii* $16\frac{69}{70}$: quæ licèt non uſque adeò Epidemica atque ipſi Morbilli, eoſdem tamen comitabatur per omne illud tempus quo dominabantur, atque iis etiam fatiſcentibus, per reſiduos hujus Conſtitutionis annos perſeverabat. *Dyſenteriis* nihilominus primas concedebat, ſub auſpiciis *Autumni* iiſdem faventis atque amiciſſimi, graſſantibus; *Hyeme* verò, *Dyſenteriis* alienâ tempeſtate preſſis, denuò recrudeſcebat hæc de quâ agimus ſpecies. Atque hunc ſervabant ordinem per ſingulos hujus *Conſtitutionis* annos, niſi quòd poſtremo quo illa vigebat *Autumno*, Anno ſc. 72, (langueſcente jam iſtâ *Conſtitutione*, & Dyſenterias jam exoleſcentes ſegniùs promovente) *Variolæ* præter ſolitum hoc quoque tempore graſſabantur, atque ita pares *Dyſenteriis* concurrebant, ut haud facile eſſet dictu, quis morbus plures occuparet; licet quantum ego conjectando valui, prævalere *Dyſenteria* adhuc videretur. Quin & hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorumlibet, primo

ſtatim inſultu atrociores erant, atque indies increbreſcebant donec ad ſtatum perveniſſent, quem ſemel tranſgreſſæ, tum quoad ſymptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, ſenſim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parùm præter opinionem mihi primùm comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem iſtud quam plurimis Phænomenis inſignioribus ab eo differre quod produxerat *Conſtitutio* præcedens, & in quibus obſervandis me operam ſatis ſedulam olim collocaſſe rebar. Hæc tantùm *earum* Phænomena ab alterius generis Phænomenis diſſidentia, impræſentiarum tractabo, prætermiſſis iis quæ cum Variolis ita prolixè ſuprà deſcriptis habebant communia.

Diſcretum Variolarum genus *his* tantùm à genere *Diſcreto communi* alterius *Conſtitutionis*, diſterminabatur: Primò, quòd cùm in iis, quoties erant *interſtinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non ſoleret, hîc in *tertium* plerumque incidebat; quod *Confluentibus* ſolenne quidem eſt, Deinde non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc aſſurgebant puſtulæ atque in alio genere; magis autem exaſperabantur in minori mole, & ſub diebus ultimis ubi jam maturuerant *nigræ* frequentiùs viſebantur. Illud etiam addam, quòd nonnunquam, licèt rariùs, ægrum etiam pauciſſimis notatum puſtulis, *Ptyaliſmus*, haud ſecus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Diſtinctas* hujus *Conſtitutionis* Variolas, ad *Confluentium* naturam propiùs accedere, atque *Inflammationis* magis intenſæ eſſe participes, quàm quæ in *Diſtincto* Genere uſu venire ſolet.

Confluentes verò ab aliis, quas per alios annos ego obſervaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recenſebo, diſcrepabant. Nunc *ſecundo*, nunc *tertio* die ſe primùm monſtrabant, ſpecie tumoris ſubrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Eryſipelate* quidem denſioris, nullo ferè viſibili puſtularum diſcrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores,) ex infinitis propemodum puſtulis rubris efferatis in unam

nam conflatæ variegabant, inter quas ſparſæ, in femoribus præcipuè, veſiculæ quædam ſatis conſpicuæ, ambuſtorum ad inſtar, ſero limpidiore diſtentæ eminebant; quod quidem diſruptâ ſubinde pelliculâ copioſè effluebat, ſubjectâ carne nigredine & Sphacelo quaſi affectâ. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum ſymptoma, idque primo tantum menſe quo hæc ſpecies regnabat: Quo tempore inter alios ita male multatos, ineunte *Januario* $16\frac{69}{70}$ accerſiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepſa in Parochiâ S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans veſiculas habuit in femoribus Juglandem nucem exæquantes, ſero limpidiore repletas; quibus diſruptis ſubſtrata caro quaſi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu poſt æger fatis conceſſit; quæ & eorum omnium ſors fuit, quos hoc tam funeſto ſymptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba reſplendens tumori ſubrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta eſt. Pellicula hæc alba brevi pòſt materiam quandam cruſtoſam ſplendeſcentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fuſco, (qui duo in aliis Variolarum ſpeciebus reperiuntur,) ſed rubro ſaturato, concretum ſanguinem imitante, qui matureſcente puſtulâ ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmulâ, tingeretur: Cumque in aliâ Variolarum *Confluentium* ſpecie dies *undecimus* in maximum vitæ diſcrimen ægros adduceret, & pleriſque emorientium ſupremus eſſet; in hac ſpecie æger, niſi regimine immoderatè calido oppreſſus mortis refrigerium maturiùs præoccupaſſet, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum ſeptimum* expectabat, quo demùm elapſo ſalva res erat. Notandum eſt tamen, quòd qui lethalibus iſtis veſiculis ac mortificatione, quæ nonnullis primo menſe quo hæc ſpecies invadebant accidiſſe memoravimus, Libitinæ deſtinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & ſymptomata alia omnia quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant quàm in præcedente, & Inflammationis ad-

huc majoris manifeſta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores: Puſtulæ & efferatiores, & mole longè minores; ita ut non facilè, ubi primùm apparebant, ab *Eryſipelate* quis eas diſcreverit, vel etiam à *Morbillis*, niſi quòd hi ex die Eruptionis, & aliis ſignis in hiſtoria morbillorum ſuprà recenſitis, certò innoteſcant. Puſtulis decidentibus furfures diutiùs hærebant, fœdioràque ſtigmata inurebant cuti. Operæ pretium eſt & illud adjungere, quòd durante hâc omni *Conſtitutione*, quâ tam Epidemicè ſæviebant Dyſenteriæ, *Variolæ* regimine juſto calidiore provocatæ per Dyſenteriam nonnunquam viam ſibi facerent, quod ne ſemel accidiſſe hactenus quidem animadverteram.

Obſervare autem convenit, *Variolas* haſce non ita diris ſymptomatis per omnia ſua tempora fuiſſe ſtipatas; poſtquam enim binos exegerant annos, tertio, ſc. 1672, miteſcere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* ſimilem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* matureſcentibus eſt propius; ita ut poſtremo hujus *Conſtitutionis* anno, benignæ plane eſſent & boni moris, habitâ generis ratione. Quo non obſtante, ſatis liquebat illas ad aliam prorſus Claſſem reſegandas eſſe, ex puſtularum nimirum exiguitate tam eximiâ, ad ſalivationem diſpoſitione, atque aliis.

Curatio. Quamlibet ob cauſarum Differentiæ cujuſlibet ſpecificæ quâ immergimur, ignorantiam, impoſſibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Conſtitutio*, contradiſtinguuntur; mihi tamen liquidò conſtabat ex ſingulis Phænomenis *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniorem fuiſſe, ac proinde omnem medendi rationem in eò ſtare, ut pluribus adhuc repagulis ſiſteretur effrænata ſanguinis Ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (poſt *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo ſc. ægro uſum liberaliorem liquoris alicujus qui non eum excalefaceret, ſed potiùs ferviditſimum illum æſtum (quo hic morbus, puſtulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miſeros præ cæteris quibuſque morbis fatigat

fatigat atque exurit) illico commitigaret. *Decoctum Album* dictum, ex *pane ſc. & C. C. C.* exiguâ quantitate in multâ aquâ factum, & Saccharo dulcoratum hic juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus & Lactis unà ſimul coctis, & ægri palato & votis magis ut plurimum, refrigerando reſpondit; nec eò tantum profecit ingeſti liquoris copia, qnò inſignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, reſtingueret, ſed quatenus Ptyaliſmum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri ſi æger nimio æſtuaret calore. Præter hæc omnia, ſæpenumerò ita bene ceſſiſſe liquores hoſce affatim hauſtos obſervavi, ut eorum uſu *Variolæ*, quæ cum peſſimis *Confluentiæ* ſignis exibant, progrediente morbo *Diſtinctæ* ſint factæ; puſtulæ quæ matureſcentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuiſſent, flaviſſimæ comparerent; pro efferatis inſuper atque minutulis, *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Menſium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum uſum quicquam prohibet; imo verò & ſuadet, ſi nempe tempore non ſolito iſti fluant. Etenim non jam aliâ de causâ periclitantur fœminæ, niſi quòd ſanguis ab immodico morbi calore plus juſto attenuatus, quâ data porta ruat, naturæ ductus ſequens; præſertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori, & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ, &c.* adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem ſanguinem potenter diluit contemperatque, licet non immediatè, in quantum tamen ejuſdem fluxum cohibet, tum puſtulis, tum faciei manuumque tumori in ſtatu conſervandis neceſſariò conferet; cùm ex adverſo Remedia calidiora, licèt ad hunc ſcopum rectiùs videantur collimare, cùm tamen jugem hunc ſanguinis fluxum promoveant, longiſſimè aberrent. Quinimò nec dubium mihi eſt quamplurimas mulieres hoc errore periiſſe, dum ſc. Aſſiſtentes, ne puſtulæ ob ſanguinis fluxum concíderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niterentur,

tur, quo facto miſellas certiùs peſſundederunt; quantumlibet *aſtringentia* varia Cardiacis admiſcentes, Hæmorrhagiam ſiſtere, atque puſtularum unà tumoriſque debitam elevationem tueri ſatagerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm ſtirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus ſanguis exagitari poterat, cùm tamen temperamento eſſet admodum ſanguineo, viridi juventâ vegetâque, fervida etiam anni tempeſtas accederet, derepente, tertio ſcilicet die ab eruptione, ita largo *Menſium profluvio*, tempore illis non debito, correpta eſt, ut aſtantes mulieres eam jam abortiviſſe ſuſpicarentur. Licèt hoc ſymptoma ad dies multos importunè urgeret, non tamen idcirco exiſtimavi Lactis & Aquæ uſum à me præſcriptorum, intermitti deberi: quid quod magis jam neceſſarium illum eſſe, & liberaliùs adhuc indulgendum cenſuerim? quod etiam per omnem morbi decurſum factitavimus, præſertim cùm appeteret *Febris Maturationis*. Quo quidem tempore Medicus Doctiſſimus, Candidiſſimuſque, Dominus D. *Millington*, ejuſdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amiciſſimus, ad ſociam operam invitabatur; qui cùm omnia ſatis bene reſpondere, pro hujus morbi genio, animadverteret, mihi lubens aſſenſit ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipſa ſibi gratiſſimos, & tam ad ſalivam facere quàm ad refrigerium & refectionem ſæpe affirmabat. Cùm verò jam indurari facies cœperit, & cruſtâ obduci, ab halitibus putridis à materia perulentâ, quæ in hoc peſſimo *Variolarum* genere male olebat, intromittendis ægræ noſtræ metuentes, vini Canarini ſemicocti cochlearia paucula, ſemel in die aſſumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam perſentiſceret, conceſſimus. Pauculis hiſce, niſi quod hauſtulum etiam *Paregoricum* horâ ſomni quotidie imperaverimus, convaluit: neque delirio, neque alio quovis ſymptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, grave aliquod periculum minitantè. Facies manuſque ſatis intumeſcebant; puſtulæ, quantum tulit

morbi

morbi ſpecies, ſatis magnæ erant; Salivatio copioſa & facilis ad metas uſque; poſtremò, quantumlibet puſtulæ quæ faciem obſidebant, cùm matureſcerent nigredinem affectare viderentur, in pleriſque tamen ejus partibus flaveſcebant.

Quibuſcunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum* ſpecies, huic *Conſtitutioni* peculiaris, alias aliarum *Conſtitutionum* ſpecies ſuperaverit, cùm tamen *Diſcretæ* eſſent Puſtulæ, vel ſaltem *paucæ*, docuit experientia, non opus eſſe tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerendâ; ſatis autem fuit, ut æger pro ſitis modò atque imperio cereviſiam tenuem potaret, juſculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo cocto ſubinde, veſceretur; & ſi ex Ephebis exceſſerat *Paregoricum ex Syrupo de meconio*, cùm vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, aſſumeret. Neque aliud quicquam tentabam (niſi quòd ægros lecto addicerem) ubi puſtulæ *raræ* comparebant. Atque hâc ſolâ Methodo Chariſſimus mihi filius, *William Sydenham*, diſtincto hujuſcemodi Variolarum genere laborans menſe *Decembri* 1670, favente Numine, reſtitutus eſt.

De Variolis hujus *Conſtitutionis* nihil ſuperaddam, cùm jam aliam ſpeciem fuſiùs tractaverim, à quibus hæ in eo tantùm diſcrepant, quòd naturæ ſc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde ſequitur, diligentiorem adhuc operam fuiſſe navandam ut reſtingueretur intenſior iſte calor, qui tam iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

CAP.

CAP. VII.

Colica Biliosa An. 1670, 71, 72.

PER omnes hujus *Constitutionis* annos, cùm sanguis ad humores cholericos fervidósque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licèt *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cùm tamen ab eâdem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique qui tum grassabantur, vel eo nomine hîc mihi veniet tractandus, præcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi) *Dysenteriam*, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi verò *Dysenteriam* diutinam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantùm affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso præditos, æstate præsertim, adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injectâ fasciâ constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysmus, quem æger præsentiens, vultu miserabili atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & aversatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu; neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatiùs in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, & major alvi Adstrictio; donec tandem ab ineluctabili

ctabili horum ſymptomatum vi *totalis Periſtaltici inteſtinorum motûs inverſio* (niſi maturiùs quis tulerit ſuppetias) atque *Iliaca Paſſio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in *Emetica* ſtatim tranſeunt: Enemata etiam injecta, unà cum alvi fæcibus, per omnem inteſtinorum ductum ſurſum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, ſincera ſi fuerit atque ἀμυγὴς, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut inſoliti cujuſdam coloris ſpectatur.

Cùm ſingula hujus Affectûs Phænomena, eum ab acri aliquo ſive humore, ſive halitu, è maſſa ſanguinea in inteſtina excuſſo, naſci apertè doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc eſt, ut ſc. evacuetur dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quàm *Continens* in viſceribus concluſus; altera verò ab hac, ut Anodynorum uſu & compeſcatur humorum eò tendentium impetus, & mitigetur immitiſſimus dolor.

Sanguinem itaque è brachii venis paulò liberaliùs educi (ſi nempe id fuerit hactenus intentatum) & poſt horas 3 vel 4 Anodynum exhiberi curo. Poſtero die Catharticum aliquod Lenitivum præſcribo, interpoſito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiæ plures mihi videntur, aut pauciores. Obſervandum eſt autem, quòd ſi malum hoc ſive Fructibus Horariis nimis avidè ingeſtis, ſive alii cibo cuicunque δυσπέπτῳ originem ſuam debeat, unde ſc. ſucci pravi corruptique primùm in ſanguinem tranſmittebantur, atque ex eodem poſtliminio in viſcera; rebus, inquam, ſic ſtantibus, ventriculus ante omnia eluendus eſt Lacte Cereviſiato affatim hauſto, & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum eſt; ſequenti autem die primùm vena ſecanda, & in cæteris eo quem jam docuimus ordine, procedendum. *Curatio.*

At verò cùm & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam inteſtina ad inverſionem quaſi feruntur, Catharticorum operationi obſiſtant, intendendæ ſunt eorundem vires, neque Leo ſubere excipiendus; fruſtra enim

enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facilè solubili, quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarind. fol. Senn. & Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna, & Syr. Rosaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minùs exagitet & commoveat: Cùm tamen sive ob ægri aversationem medicamenti formæ liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessariò in subsidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris semper placuere, utpote certissimo pede quam cœperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*; eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* à *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licèt *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinatur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti ægriùs respondeat, atque non nisi operosiùs solvatur.

Cùm autem hîc, uti in aliis plerisque morbis in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat (saltem finitâ jam operatione, quâ quidem vigente mitiùs nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primùm expiravit *Cathartici* ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam & serò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certiùs dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata.

Peractâ *Catharsi* humorum ὀργασμὸν compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane & vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius a-

liqua ndo

liquando est repetendum: nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse nisi Dosi largiori & reiteratâ; quæ enim alteri malo debellando par esset, ab hoc vincitur, violentiâ doloris remedii vires frangente. Tutissimè autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi summè viget dolor, *Paregoricum* mane & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est suprà descriptum, cujus *guttæ* xvi in Aqua Cardiaca stillatitiâ solvuntur; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simpliciſſima hæc Methodus, quâ primùm Humor peccans Venæ-sectione & Purgatione evacuatur, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissimè cessit per aliis quæ mihi hactenus innotuêre omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hic autem imprimis animadverti volo, quòd licèt tam Phlebotomiam quàm Catharsin huic sedandi Methodo necessariò esse permittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, eâ utrâque omissâ à *Paregoricis* ordienda tela est. Exempli gratiâ, ubi ob prægressum ægritudinem aliquam Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ* adventum institutæ fuerint; (non rarò enim ob viscerum debilitatem, maximè si accedat major caloris gradus à vino, vel spirituoso liquore alio immodicè hausto, qui nuper ab alio convaluêre morbo in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in casu non modò non necessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quòd in hoc Affectu æger ut plurimum, priùs quam consulatur Medicus, repetito

Enematum

Enematum usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè sola in usum videantur revocanda.

Mense *Augusto* 1671. Nobilissimus Dominus Baro *Annesly*, *Colicâ Biliosâ* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus, ad Castellum de *Belvoir* accersiri me jussit; nullum non Enematum genus, atque alia insuper remedia à Medicis Doctissimis Experientissimisque eo locorum degentibus præscripta jam tentaverat. Ego nullis usus ambagibus, repetitum Narcoticorum usum ad normam jam traditam suasi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem sanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex sua naturâ reciduus sit, omnis ei revertendi ansa *Anodyno* bis quotidie ad aliquot dies exhibito præscindenda est. Quòd si, quoties intermittitur Narcoticum, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hactenùs excogitari potuit quod ad persanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuêre; Anodyno interim mane & serò indesinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & sanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quasi depuratur; ipsaque demùm intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitùs expulisse. Neque verò illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquammultos desistendum.

Pauper quidem mihi vicinus, qui & adhuc est superstes, *Colicâ Biliosâ* vehementissimâ per hos annos laboravit, quam *Catharticis*, *Clysteribus*, *Globulisque plumbeis* devoratis expugnare, diu, sed frustra erat conatus: Hîc *Ego* ad frequentem Narcoticorum usum confugi, neque pœnitendâ operâ; quamdiu enim ista repeterentur,

tur, satis rectè habuit; sed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primùm erat exhausta Narcoticorum vis,) Ego hominis misertus, & gravi morbo, & re angustâ afflictissimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas vires recepêre, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, & sine Anodynorum præsidio omnino convalesceret.

Et ut quod res est loquar, non in hoc tantùm casu, sed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modò quis in illo improbiùs perseveraret. Si enim nobiscum reputemus ventrem inferiorem, in quo disponuntur organa secretoria, hoc maxumè exercitio vibrari, eaque succussationibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus, eadem succum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere, & (quod majoris adhuc est momenti) validiori istâ caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando rectè defungantur.

Diætam, si junior fuerit æger & calidioris temperamenti refrigerantem atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, *&c.* & tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo quàm cerevisiam tenuem mitémque, vel lac cum Aquâ coctum: neque ulteriùs quicquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandum sanitatem necessaria, pleniorem victum & generosiorem postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimò observatione constat, quòd ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, ita ut viscera elangueſcerent, atque æger extremâ jam macie atque debilitate tantùm non esset confectus, in hoc, inquam, casu liberalior sive *Aquæ Epidemicæ*, sive

Mirabilis

Mirabilis, sive aliùs demum cujuscunque quâ sanus maximè delectabatur, usus hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope pauciſſimæ istæ caloris nativi spirituumque reliquiæ excitabantur, & fermentum præternaturale viscеribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans à liquoribus magis spirituosis extinguebatur.

Porrò ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu est observanda. Cùm enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque insuper sedem sibi delegerit præcipua Coctionis instrumenta (*viscera* intelligo, jam ab eodem infirmata) vel leviſſimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viscerum Affectibus cibi *Δύσπεπτοι* cane pejus & angue sunt vitandi; & qui conceduntur *Εὔπεπτοι*, eâ tantum sumendi, quæ ad vitam sustinendam possit sufficere.

Colica Hysterica.

Fœminarum nonnullas vexat *Affectûs Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere; aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ à partu difficili ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires & naturam maternas nimis exhausit, vix evasêre. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quàm in Passione Colicâ Iliacâve primùm obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio desperatioque quàm in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve faceſſit dolor, qui post paucas septimanas

manas revertitur, nihilo leniùs sæviens quàm anteqtiam solveretur Paroxysmus. *Icterum* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, leviſſima animi commotio, sive ab irâ sive à dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ,) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè nimis suscepto dicendum est; cùm ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico, cùm sive istiusmodi sint, sive *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur φαινόμενα. Hi vapores, sivé Convulsiones hæ, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasêre, parti accommoda; ac proinde licèt unum atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen quibus miseri cruciantur affabrè simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cùm partes *Colo* adjacentes insederit, *Colicam Biliosam* ad amussim imitatur. Neque minùs id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. g. nonnunquam *Renum* alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persæpe delatus, *calculum* simulat, & cùm ab Enematis aliisque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno eodemque tenore diutissimè affligit, subindè etiam (præter morem suum, cùm per se omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesicæ calculum* omnino referebant: Non ita diu est, à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ, dolore in vesicæ regione admodum violento & urinæ suppressione derepente correptæ, consulerem: Cùm ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis crescêret morbus; at horum loco, atque Emollientium, v.

gr. *Syr. de Althæâ*, &c. quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod ſymptoma illud ſubitò compeſcuit. Neque ſanè *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali inſultibus penitus eximitur, ſive interna ea fuerit, ſivè externa, ut ſunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi diſceſſerit, teneritudinem quandam quæ tangi recuſet, relinquit, perinde ac ſi carnes multo verbere fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hyſtericæ* hiſtoriam pertinentia obiter tradidi, ne ſc. illa pro *Biliosâ* falſò haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad *ſymptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* ſublatâ causâ tollit, alterius omnino eſt & ſpeculationis, & loci.

Venæ-ſectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertiſſimè indicantur, hic locum non habent niſi in caſu infrà dicendo. Docet enim experientia, & exaſperari dolorem, & invaleſcere ſymptomata alia omnia, à tumultu, quem iſta cient, adjuta; atque adeò plus ſemel animadverti, *Enematum*, vel leniſſimorum, repetitionem, continuam ſymptomatum ſeriem invexiſſe. Experientiæ ratio etiam aſtipulabitur, quæ morbum hunc à ſpirituum potius ἀταξίᾳ atque inordinato motu, quam humorum vitio aliquo produci dictabit, ſi expendamus nempe circumſtantias illas, quibus ut plurimum originem ſuam debet: Hujuſmodi ſunt, magnæ atque indebitæ ſanguinis profuſiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa ſuadent proſcribenda, à quibus major ſpirituum perturbatio poſſit excitari, atque eorum loco *Anodyna* eſſe uſurpanda, licèt *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior enim eſt atque minutior colorum ſpeculatio quàm ut evacuationibus, quas ipſo facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullúſque dubito, morbum hunc (qui licèt acerbiſſimum dolorem, nullum tamen vitæ diſcrimen apportat)

portat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sæpenumerò evadere. Adde, quòd si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam æquè viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò usque obsistat, ut, quamliber sæpissimò repetatur, orgasmum tamen cohibere nequeat, nisi sectâ prius ægræ venâ, aut alvo subductâ; quod in fœminis temperamenti magis sanguinei atque viraginibus mihi subiit notare. Si ita te res habeat, vel Phleboromiâ, vel Catharsi, forrè etiam utrâque, *Anodyno* via aperienda est. Celebratâ enim harum utravis, *Narcoticum*, quod priùs summâ licèt dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi, effectum obtinebit cui destinabatur. Rarò autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt hæc remedia. Quibus præmissis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* eâ methodo, quam in *Colicâ Biliosâ* proposuimus, exhibendis progrediendum est, quæ crebriùs parciúsve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præsens atque instans vehementissimi doloris *symptoma* tantùm respicit; cùm non hîc loci illam, quâ morbi *causæ* occurritur, tractandam in me receperim.

Cùm verò hic morbus tam in Hypochondriacis quàm Hystericis (nam utrobique, ut alio loco dicetur, par est ratio) sæpissimè in *Ictero* desinere soleat, atque iisdem passibus quibus hic ingreditur, iste se proripiat; observandum occurrit, quòd in hac Icteri specie curandâ Cathartica omnia, vel omnino omittenda, vel si adhibenda fuerint, *Rhabarbaro* solùm, vel leni quovis Medicamento utendum. Etenim metuendum, nè à Catharsi novi tumultus cieantur, ac proinde Symptomata omnia postliminio recurrant. In hoc itaque casu nihil omnino agendum, cùm Icterus huic occasioni originem debens, sensim sponte suâ facessat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat: Sin autem Icterus longas mo-

ras nectat, atque non nisi ægre discedere videatur, ad Remedia confugiendum. Hoc uti soleo, ℞ *Rad. Rub. Tinctor. & Curcumæ an.* ℥ j. *Chelidon. maj. cum toto, & summitat. Centaur. min. an. M.* i. *coq. in æqualibus partibus vini Rhenani & aquæ font. ad* ℔ ij. *Colaturâ dissolve syrup. de quinque Radicibus* ℥ ij. *Misc. f. Apozema, capiat* ℔ ß. calidè mane & serò usque dum convaluerit. At ubi Icterus per se invadit, Colicâ neutiquam prægressâ, omnino oportet, ut præter alterantia jam dicta, etiam *Cholagoga, i. e.* quæ per alvum bilem subducunt, ægro exhibeantur, nempe semel vel bis antequam aggrediatur usum præscripti Apozematis, & postea semel singulis septimanis durante ejusdem usu. Ut ℞ *Electuar. è succo rosar.* ʒ ij. *Rhabarb. subtiliss. pulv.* ʒ ß. *Cremor. tartari,* ϑ j. *cum s. q. syr. Cichor. cum Rheo f. Bolus. Sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani haustulum.* At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad *Aquas ferreas,* quales sunt istæ *Tunbrigenses,* adeundum, quæ ex ipso fonte bibendæ sunt singulis matutinis dum convaluerit. Atque hæc de morbis hujus *Constitutionis.*

SECTIO

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1673, *atque integrorum* 1674, 1675.

CIRCA initium menſis *Julii* 1673 alia quædam *Febris* ſpecies eſt ingreſſa, *Conſtitutione* verò necdum ita ad eam unicè diſpoſitâ ut penitus excluderentur *Conſtitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim deſierat iſta *Variolarum* ſpecies quæ Anno 1670 primùm cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora eſſent ſymptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè paſſu procederent, neuter verò multùm graſſaretur: *Priori* Conſtitutione nondum ita prorſus evaneſcente ut nullos proferret morbos veteris proſapiæ, (*Dyſenteriæ* enim perpaucæ adhuc reperiebantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes. 1673.

Et per Autumnum hunc & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* incedebant paſſu, neutro tamen morbo admodum graſſante, atque interim tantùm non extinguebantur *Dyſenteriæ*. *Novembri* autem tùm currente, poſt acerrimum gelu ad dies aliquot perdurans, ſuccedente inſperatò tempeſtate calidiori quàm ego me per iſtud anni tempus unquam obſervaſſe memini, pauculæ Dyſenteriæ & paulò ante, & circiter Feſtum *Nativitatis Domini* hîc illîc ſpargebantur: Hæ autem extremum morientis Lucernæ conatum referebant, mox

enim morbus hicce (iſta ſaltem ejus ſpecies) omnino intercidit.

Præmaturè admodum ſequente Anno, menſe
1674. ſc. *Januario*, invadebant *Morbilli*, haud minùs Epidemici atque erant iſti qui eodem fermè tempore Anni 1670 fuerant ingreſſi. Etenim in nullam non ferè familiam ſe inſinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita ad amuſſim ſervabant, atque iſti qui prædicto anno infeſtabant. De hac autem illorum ab invicem diſcrepantiâ plura dicam, ubi de illis agam particulariùs. Hi magis indies magiſque graſſabantur ad *Æquinoctium* uſque *Vernale*, à quo tempore iiſdem gradibus decreſcebant, donec paulò poſt elapſum *Solſtitium Æſtivum* tandem evaneſcerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem deſcriptas introducebant, hi pariter haud minùs Epidemici qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* ſpeciem introduxêre iſti perſimilem. Cùm enim (quod priùs eſt notatum,) *Variolæ* præcedentis *Conſtitutionis* poſt priores annos duas puſtulas emitterent minùs ac minùs nigricantes, majores inſuper ſenſim & majores donec ſub finem anni 1673, pro ſpeciei ratione, mites eſſent & benignæ, jam receptâ priſtinâ feritate, & peſſimis ſymptomatis ſtipatæ revertebantur. Invaluit hæc Variolarum ſpecies Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrens, quæ, cùm ſolitis calidior multò eſſet, morbo favebat; appetente verò tempeſtate frigidiore imminuta eſt, Febri jam graſſanti mox locum cedens.

Febris hæc quæ per annum perſeverârat om-
1675. nem, initium *Julii* 75. longè latéque depopulata eſt; ſed *Autumno* jam appropinquante in viſcera cœpit converti, nunc *Diſſenteriæ* ſymptomatis, nunc *Diarrhææ* ſe prodens, licet quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, ſed caput magis tentabat ſtupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde afficerant, ſub *Æquinoctium*

Autumnale

Autumnale penitùs diſparebant, vix unum alterúmve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos, anni prædominio potiebatur. Obſervandum eſt nihilominùs, quòd cùm proclivior eſſet Febris hæc materiam morbificam in viſcera deponere, quæ Dyſenteriam quandoque, ſæpius autem Diarrhœam excitabat, ex hac occaſione Ventris Tormina eam edidiſſe ſtragem vulgò putabantur quæ Febri huic revera fuerat imputanda; licèt nemo qui ægrotos hoc Autumno tractaverit, neſcius ſit quantum invaluerit hæc Febris; ut nec etiam, *Dyſenteriam* dictam & *Diarrhœam* pro *ſymptomatis* magis quàm *morbis* Eſſentialibus ac *Primariis* haberi debuiſſe.

Hunc Febris iſta curſum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viſcera, ubique ſæviens ſub perſona ſymptomatum iis partibus accidentium, ad finem uſque *Octobris*: Quo tempore quæ eò uſque tepida atque ad inſtar æſtatis placida fuerat tempeſtas, derepentè in frigidam humidamque eſt mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tuſſis* increbuêre magis quàm alio ullo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tuſſibus hiſce ſupervenire ſolebat *Febris* hujus Conſtitutionis *Stationaria*, quæ ansâ hinc arreptâ & magis graſſabatur, & quædam etiam ſymptomata variabat. Cùm enim paulò antè, inſultus; ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & Pleuram præ cæteris detorquebatur, unde ſymptomata naſcebantur *Peripneumonica* & *Pleuritica*: licèt eadem omnino Febris eſſet, quæ *Julio* 1673 ingreſſa ſine quavis ſymptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* iſti accederent.

Hi *Catarrhi* & *Tuſſes* uſque ad exitum *Novembris* perſeverabant, quo elapſo derepente minuebantur. Febris autem eadem planè manſit atque erat antequam Catarrhi ſe oſtenderent; licèt nec ita prorſus Epidemica, neque iiſdem ſymptomatis ſtipata, cùm horum utrumque per Accidens à Catarrhis penderet. Quinetiam recedentibus Catarrhis *Variolæ* hinc inde ſpargi cœperunt, ejuſdem planè generis cum *Variolis* anni præ-

cedentis; ſed cùm jam ſecundum fermè annum expleviſſent, non ita atrocia erant ſymptomata ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc ſtabit hæc *Conſtitutio*, dicere non habeo; id certò ſcio illam perquam *Anomalam* atque irregularem hactenus fuiſſe, atque morbos omnes per eam natos ejuſdem omninò indolis.

De hujus *Conſtitutionis* Epidemicis, eo quo ſe invicem ordine excipiebant, jam agam.

CAP. II.

Febris Continua Annorum 1673, 74, 75.

HÆC perinde atque alii Epidemici, mox ab ingreſſu ſocia habebat ſymptomata, quæ indicia haud obſcura dabant majorem & ſpirituoſam magis tunc eſſe inflammationem, quàm ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti & *Vere* inſequente, ſymptomata Pleuritica Febri ſuperveniebant, & ſanguis è venis extractus (ſaltem pro primâ & ſecundâ vice) *Pleuriticorum* referebat ſanguinem; at morbo jam provectiori ceſſabant ea ſigna Inflammationis intenſioris.

Præter ſymptomata Febribus *univerſis* communia, *hanc* Febrem iſta ſequebantur: Ut plurimùm afficiebatur æger dolore Capitis & Dorſi ſatis atroci, ſtupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tenſivo, imò & totius corporis, ac mitiori aliquanto quàm Rheumatiſmo laborantes. Primis diebus calor & Frigus ſibi invicem ſuccedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in ſudatiunculas erat propenſior. Lingua, ubi Febris ſuo genio erat permiſſa, nec ſicca, nec à colore naturali multum recedens, niſi quod magis alberet, neque ſitis multùm urgebat; Quòd ſi excalefieret æger

ultra

ultra ordinariam Febris ſortem, lingua aridiſſima erat cum flavedine ſubfuſcâ, ſitis etiam intendebatur; Urináque, quæ aliter colorem ferè naturalem ſervare ſolebat, intensè rubebat.

Febris his tantùm gravata ſymptomatis, ſi peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinaciſſima, *primo poſt viceſimum*.

Inter hujuſce Febris ſymptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud diſſimilis, quo correptus æger obſtupebat delirabatque, imò ad ſeptimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec niſi valido clamore expergiſcebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & poſt ingeſtum ſive medicamentum, ſive potum cui aſſueverat, mox in ſtuporem dilabebatur, ita quandoque profundum ut in Aphoniâ deſineret abſolutiſſimâ.

Qui ſic fuerat affectus æger ubi ad ſe rediit, die *viceſimo octavo* vel *trigeſimo* cœpit convaleſcere; cujus primum ſignum erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod inſuetum aut abſurdum deperiret. Convaleſcentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc versùs hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant ſigna, quæ caput plurima fuiſſe paſſum oſtenderent. At quo paſſu vires reſtituebantur, eo ipſo diſceſſit dictum ſymptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen ſubinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandeſcentiæ & furoris aſcendebat; quo ſolent ii qui à Variolis atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam diſcriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, ſtertebat etiam profundiùs. Adhæc non ita erat acutum hoc ſymptoma atque illud, ſed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat aut iis qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximè. In utriſque verò ſi ingererentur Calidiora remedia & ſolicitarentur ſudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis ſymptomatis anſam præbebat.

Ubi

Ubi verò ſymptoma hoc nec ſponte ſuâ acceſſit, nec medicamentorm vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam intra tertium quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut ſupra innuimus, Febris hæc per Dyſenteriam ſibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum poſterior præcipuè ſæpe excurrebat, ſtupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligenti obſervatione aſſequi poteram, nihil erat aliud quàm Febris ſymptoma.

Curatio. Curationem hujus Febris quod attinet; ſub primum introitum, nempe *Julio* 1673, tum ex variis Phænomenis ab iſtis longè diverſis quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo quòd Catharticis minùs pareret, quibus feliciſſimè Febres omnes Conſtitutionis prægreſſæ deviceram, ſtatim didici. Febrem hanc eſſe alterius planè familiæ, & diutiùs quàm ſolebam aliàs, in ejus ſpecie inveſtigandâ hærebam, & ex conſequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis ſcopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Expidemicum ſibi *συνεχοντα*, cujus perſpecto genio de hujus naturâ veriſimile aliquod conjectare poſſem; cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum iſtarum quæ anno 1670 invaſerant, reliquias omnino referrent, jamque & mitiſſimæ eſſent & tantùm non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam reſtabat, niſi ut in hunc morbum nudum & ab alias ſepoſitum accuratiſſimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia & Lædentia* quàm diligenter maximè potui ſemper intento, viam pro virili, Exploratoris inſtar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propenſióque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam ſanguis Pleuriticorum ſimilis, me ſtatim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri ſubeſſe, nec tamen eam poſſe ferre largiorem iſtam evacuationem quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim poſt primam aut ſecundam ſaltem vicem detractus Glutinis colorem

lorem, quo tegebatur ſuperficies, protinus amiſit, nec repetitâ adhuc venæ-ſectione levabatur æger, niſi forte morbus in Pleuritidem veram tranſiret; quod nonnunquam accidebat poſt regimen juſto calidius, præſertim primo *Vere* quo invadebat, ſc. Anno 1664; quo tempore à ſolis acceſſu occaſionem nactus (cum etiam nondum adoleſceret morbus & principio magis ſpirituoſo inniteretur quàm poſtea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientiâ & exemplo à repetitâ Phlebotomiâ deterrerer, licèt luce clarius eſſet Febrem hanc, præcipuè ſub primum ingreſſum, haud parum inflammatoriam fuiſſe, nihil jam reſtabat quo ejus calor reſtingui poſſet præter *Enemata* ſæpius repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem apertè prodentes, illud *ſtuporis* Phænomenon, Febri huic quàm alii cuilibet familiarius, omnino indicabat continuò repetenda eſſe Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita promptè caput petebat, ab eo averteretur; quin & Venæ-ſectioni repetitæ, quam ægrè tulit propria hujus morbi natura, ſubſtituebantur illa, atque ejus penſabant defectum, ſanguinis fervorem placidè ac ſenſim contemperantia, & cauſam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplaſtra *Epiſpaſtica* ſatis ampla cervici poſteriori applicita in hac Febre potiùs ex uſu fore quàm in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat; Etenim à cruciatu & fervore vehementibus, quos dicta Epiſpaſtica parti cui imponuntur ſolent imprimere, materia, quæ ſecus in caput aſcenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi ſanguinis ſcopum facienti, tandem morbus quaſi naturaliter ſponteque ſuâ cedebat; quantumlibet ſæviret ſi methodo ab hac diverſâ eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus ſatis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque curſum inſtitui: Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliiſque circumſtantiis convenire mihi viſa eſt, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplaſtrum

ſtrum Epiſpaſticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clyſterem Lenitivum ita tempori injiciendum præcepi, ut ante noctem ſedari poſſet tumultus qui ab eo inter operandum excitaretur, horâ ſcilicet ſecundâ tertiâve poſt meridiem. Repetabatur Enema illud ſingulis diebus donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo ceſſandum eſſe duxi, imò & maturiùs, ſi nempe Febris diem quartum & decimum exceſſiſſet, jamque inveteraſceret; quo in caſu licèt ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen poſt elapſos hos dies ſupervacanea eſſe comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægreſſam jam retusâ, atque ægro ἐξω βέλους conſtituto, & à ſymptomatis violentioribus quæ ab eo pendebant, ſecuro, nihil prius erat, quàm ut morbum ſuo uti Genio, & quaſi ſenſim deflagrare, ac ſuis viribus ruere ſineremus. Quod mihi ſemper ceſſit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cereviſiam verò tenuem ad arbitrium conceſſi.

Reſtat & aliud, quod, quia multiplici experientiâ aſtipulante ægris optimè ſolebat vertere, in deſcribendo hujuſce morbi regimine mihi minimè prætereundum fuit, nempe ut æger quotidie lecto abſtineret, ſaltem ad horas aliquot; vel ſi id veraret major ejus debilitas, veſtes ſaltem indueret, & ſupra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam ſimul ſanguinis Diatheſin contemplarer, ſubiit mihi in mentem ægrum à corporis poſiturâ nonnihil emolumenti capere poſſe, ſi nempe ea talis fuerit ut à circumambiente nullatenus augeſceret calor (quod omnino fieri neceſſe eſt ſi in lecto ſe jugiter contineat) neque ſanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindéque ſpiritus animales caleſiant atque exagitentur, à quibus & vehementior Cordis vibratio & Febris augmentum.

Quantum-

Quantumlibet autem ægris conducat in Febribus omnibus quæ inflammationis intenſioris ſunt participes, ut non ſemper lecto incarcerentur, animadvertendum eſt tamen, eoſdem, ſi diutiùs quàm par erat pro unâ vice à lecto abfuerint, declinante præſertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatiſmo* deſinere poſſint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam ſuperficiem corporis *Ictero* deturpari; quæ ſi cui contingant, lecto addicendus eſt, quo apertis cutis ſpiraculis commodè diffiari poſſint iſtiuſmodi particulæ quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantùm, ſudore non provocato: Hujuſmodi autem accidentia oppidò rara ſunt, nec niſi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cùm jam morbus mitior eſt, longè tutiùs ægro permittes ut in lecto aſſiduè decumbat, quàm vel initio, vel in ſtatu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, ſi æger maturiùs lecto affigatur, efferatur magis, atq; incenditur.

Hìc ſi quis objecerit, dictam Methodum, licèt ad ſanguinis impetum à Capite amoliendum reficiendumque ægrum, ſatis commodam, minùs tamen expedire, eò quòd evacuationi per ſudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat: Reſpondeo, nihil agere contrà-ſentientem, niſi priùs argumentis confecerit, hujuſmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facile eſt. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quænam Febrium ſpecies per Diaphoreſin, & quæ per Catharſin ſit exterminanda, *&c.* Quinimò eſt cur arbitremur, dari quaſdam Febrium ſpecies, quas Natura methodo ſibi peculiari, ſine viſibili aliquâ Evacuatione, ablegat, reducendo ſc. in ſanguinis maſſam eique aſſimilando materiam illam morbificam quæ cum eodem minùs quadrabat. Quâ ego nixus ratione, ſæpenumerò tam in hac Febrium ſpecie, quàm aliis, modò Intermittentes non eſſent, mox à primo inſultu, totoque ſanguine nondum inquinato, eaſdem in ordinem redegi, imperatâ tantùm Cereviſiæ tenuiſſimæ, quoties ac quantum deſiderarent

derarent Potu, eſuque tam juſculorum quàm aliorum, cujuſcunque generis ſint, ægris interdicto; Permiſſis interim & exercitii conſueti uſu, & aurâ liberiore, nullâque prorſus evacuatione vel ſemel inſtitutâ. Sanè omnimodâ ſolùm hujuſmodi per biduum triduumve abſtinentiâ liberos meos, ac amicitiâ mihi conjunctiſſimos curavi: Verùm hoc remedio non niſi in junioribus ac temperamento ſanguineo præditis eſt utendum.

Quòd ſi demus, Naturam non aliâ methodo quàm per Diaphoreſin morbum vincere poſſe, an non eos volumus ſudores, qui morbo jam fatiſcente prorumpunt & à prævià Digeſtione fluunt, non verò iſtos qui primis morbi diebus protruſi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ naſcuntur? Hujuſmodi, opinor, ſudores non erunt promovendi, at compeſcendus potiùs tumultus ille cui ortum ſuum debent. Iſtiuſmodi autem ſudores multas Febrium ſpecies, licèt non omnes, ſolent comitari. Neque enim ſum neſcius, quaſdam Febrium ſpecies ejus eſſe indolis, ut in παροξυσμῷ ſudorem hunc Criticum ſibi poſtulent: Tales ſunt particulares Intermittentium Paroxyſmi; magna item & frequentiſſima Naturæ Febris ab illâ pendens Conſtitutione quæ ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, ſi cui methodo inſiſtatur quæ non eò tendit ut materia morbifica digeratur primùm, dein per ſudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullæ hìc evacuationes locum habere debent, niſi quatenùs morbi impetum primis diebus quibus aggreditur, ſuffla minare valent, ne inter medentium operas æger fato ſuccumbat. Quin & Febris Peſtilentialis cauſa, cùm tenuiſſima ſit & perquam ſubtilis, vel primis morbi diebus, ſudoribus diffiari poteſt, ſuffragante ubique experientiâ.

Iſtis autem in Febribus in quibus ordinario ſymptomatum ductu, & ſi ſuo genio uti permittantur, nuſquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare ſolere; neſcio an non plus ſatis temerarius iſ fuerit, qui ſudore provocando

cando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum eâ ſolâ methodo reſtituere, cùm, ut docet Divinus ſenex, Τῆς φύσεως ἀντιπραττούσης κενεὰ πάντα: Atque illud quidem uſu venire autumno in Febre hac particulari de qua hic agimus, quam, multiplici experientiâ edoctus, ſatis ſcio ſine ſudoribus fugari poſſe; ægrum etiam, dum eoſdem importunius ſollicitamus, ſæpenumerò nullâ cogente neceſſitate in manifeſtum vitæ diſcrimen conjici, à materiâ morbificâ in caput ſurſum latâ; Attamen neque in hac Febre, neque in aliâ qualibet vel ex eis quæ ſudore Critico ſolvi non ſolent, ſi fortè hujuſcemodi ſudor morbo jam imminuto ſponte ſupervenerit, quem ex ſymptomatum omnium remiſſione debitæ Concoctionis ſobolem eſſe arbitremur, medicorum prudentiſſimus quiſque eum contemnet; ubi verò non ita ſponte exit, qui certò ſcire poſſumus an non hominem è medio tollamus, dum humores regimine & cardiacis calidioribus ad ejuſmodi ſudores diſponere nitimur? Si quis fortè in Theſaurum inciderit, niſi deſipiat, humo tollet; ſtultus autem ſit oportet qui hâc fretus fortunâ, omnem adhibet operam ut alium ejuſmodi cum vitæ periculo adipiſcatur. Quo vero cunque modo hæc ſe res habeat, mihi abundè conſtat, ſolam Febrem calorem eum ſecum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ poſſit ſufficere, neque eo intenſiorem à regimine fervido forinſecùs accerſendum.

Præfatam Methodum per Venæ-ſectionem atque Enemata in hujuſce Febris curatione quàm feliciſſimè ſuccedere comperiebam; eam verò, quoties à Diaphoreticis lacefferetur, non ſolùm Anomala malique moris ſymptomata, ſed etiam dubium ſemper exitum habuiſſe; Inter ſymptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tam inſanâ loquacitate ſe prodebat, quàm *ſtupore* Comæ æmulante, quod uti diximus huic Febri frequens ſolebat accidere. Hoc ſymptoma, (licèt nonnunquam ſponte ſuâ ortum illud viderim,) à nimiâ tamen Curatricum diligentiâ in provocandis ſudoribus malè poſitâ, ut plurimum invitabatur: Hoc enim pacto materia morbifica quæ in hâc Febris ſpecie ſudo-

ſudoribus morem gerere recuſabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum diſcrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Conſtitutionis alterius, quòd per ultimos annos hujuſmodi *Stupor* Pueros maximè, atque eos qui ex ephebis vix exceſſerant ſubinde invadebat, ſed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus atque erat is qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licèt huic inferiorem, multò minùs hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licèt nullum non lapidem moverem, repetitis Venæ-ſectionibus, non in brachiis tantùm, ſed cervice etiam & pedibus, Emplaſtris Veſicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, *&c.* in partes adſcitis. Tandem ſtatui, poſt ſanguinem è brachio eductum, Epiſpaſticum Cervici applicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam ampliùs moliri, niſi quod ægrum & à carnibus, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego veſtigiis inhærens ſymptoma hoc ſuperare tandem diſcerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo inſiſtendum mihi eſſe duxi in Febribus quas deinceps tractavi univerſis; quod quidem ſi & ſymptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis reſpondentem ſpectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Et ſanè mihi nonnunquam ſubiit cogitare, nos in morbis depellendis haud ſatis lentè feſtinare, tardiùs verò nobis eſſe procedendum, & plus Naturæ ſæpenumerò committendum, quàm mos hodie obtinuit. Erat enim, ſed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere exiſtimat. Namque id ſi fieret, parciùs humano Generi ea proſpexiſſet, quàm poſtulat ſpeciei Conſervatio; cùm ne minima ſit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates quibus pollent homines ad eoſdem fugandos, *vel* iis ſæculis quibus Medendi Ars maximè caput extulit,

tulit, & à quampluribus exculta eſt. Aliis in morbis quid hoc profecerit neſcio. Illud ſatis ſcio ex diligenti obſervatione mihi aſtipulante, quòd in Febre de quâ jam agimus, dictum ſymptoma poſt uſurpatas evacuationes generales, Venæ-ſectionem dico, & Enemata, ſolo tempore feliciter ſolebat vinci.

Anteà diximus Convaleſcentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem uſque *Triceſimum* differri ſolere, (in *ſtupore* ſcilicet paulò confirmatiori) ægro nonnunquam etiam *Aphoniâ* correpto: quibus elapſis, incongruum aliquod atque abſurdum ſive cibi, ſive potûs genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impenſe vitiato. Hoc in caſu, quandoquidem jam exhauſtæ corporis vires refectione omninò indigerent, lubens ea etiam conceſſi quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Menſe Septembri 1674. filium novennem Librarii cujuſdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hâc Febre unà cum ſymptomate jam ſæpe memorato laborantem tractabam: Extracto è brachio ſanguine, & Clyſteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importuniſſimæ Matri obſtabam, quæ rem ocyùs expedire acritèr urgebat quàm ego cum ſalute filii ſtare poſſe arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potiùs deſtinabatur, quàm filio reſtituendo, trigeſimum circiter diem meliùs habere cœpit; edulia varia etiam abſurda miſerè diſcupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuiſſet; atque ità tandem prorſus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam, huic Febri aliis ſymptomatis frequentiùs ſuperveniebat, quandoque tamen, at rariùs *Phreneſis* abſque ſtupore nonnullos invadebat, in quâ æger inſomnis dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi, aliáque patiebatur ſymptomata iis ſimilia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à Variolis in Phreneſin actos infeſtabant. Inducias non tulit ſymptoma hoc, ut ſolebat

Affectus Comatoſus jam memoratus donec fieret digegio, ægrum verò intra paucos tollebat, niſi inflammatio coheberetur. Atque hîc mihi ſuppetias præ cæteris tulit *Vitrioli ſpiritus*, quam poſt Venæ-ſectionem atque Enematis unius alteriuſve injectionem cereviſiæ tenui inſtillatum pro potu ordinario conceſſi: Qui intra dies paucos & ſomnum conciliabat, & ſanitatem, ſuperatis ſymptomatis, ægro reddebat: quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ ſæpe Experientiâ mihi abundè conſtabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dyſentericæ* ſuperveniebant, quandoque & *Diarrhœa*. Iſtas ego ſtatim perſpexi *Symptomaticas* fuiſſe huic Febri, non verò, ut in Conſtitutione præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obſtante, cùm morbi cauſa in ſanguinis maſsâ clauderetur, Venæ-ſectionem ea indicabat; quæ quidem, propinato etiam poſt Narcotico ad duas vices, ſymptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675. Domina *Conysby* juxta Equilia Regia habitans me accerſivit; laboraverat ea hâc Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ deinceps excipiebant Dejectiones ſanguineæ ac mucoſæ: Licèt protritæ jam ab aliquot diebus, ob morbum diutinum, vires eſſent, maximè verò à Dejectionum frequentiâ quæ nocte prægreſsâ multùm fatigaverant, ſanguinem tamen è brachio ſtatim educendum curavi, & paulo poſt Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipsâ nocte Dejectiones ſtercoroſæ conſpiciebantur. Mane & veſperi ſequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatiori quo ſpiritus refocillarentur: atque ab his ſtatim convaluit.

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud rarò accidebat, minùs adhuc iſta faceſſebat negotii: cúmque ea neque ægro prodeſſet, neque etiam officeret, quantùm mihi obſervare licuit (ſive adeſſet ſtupor, ſive etiam abeſſet) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eos ſtaret limites ut æger ab eâ de vitâ non periclitaretur:

retur: quo in casu Narcoticum sine dubio indicabatur, atque in eo solo probandus Anodynorum usus per omnem morbi hujus decursum: ingens enim illa propensio quâ hâc Febre laborantes in stuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde nisi urgente necessitate in usum nunquam erant revocanda.

Notandum est haud rarò accidere tam ab hâc Febre quàm Febribus aliis convalescentibus, iis maximè quos illæ diutiùs maceraverant, nec nisi post longas magnasque evacuationes tandem demiserant, (præsertim si invalidiori essent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incalescerent primùm, mox sudore diffluerent, à quibus vehementer infirmabantur, & vires tardiùs recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm symptoma hoc non aliunde nasci existimarem quàm a sanguine ob morbum contumaciorem eo usque depauperato debilitatoque ut succos, quos recenter advectos nequiret assimilare, per sudores ejicere molireturi ita affectis author semper fui, ut singulis auroris noctibusque cochlearia quinque vel sex Vini Malacensis annosioris haurirent, cujus usu ægris vires crescebant jugiter, & evanescebant sudores. Atque hæc de Febre hujus Constitutionis continuâ, quam ob insignem stuporem eam ferè semper comitantem, habet *Comatosam* appellare.

CAP. III.

Morbilli Anni 1674.

ORiente anno, mense sc. *Januario* 167$\frac{3}{4}$ ingressa est *Morbillorum* species quædam ab eâ diversa quæ eodem mense Anno 16$\frac{73}{74}$ invaserat; neque tamen minùs Epidemicè sæviebant hi atque isti, sed non perinde erant regulares, neque ita constanter Typum observabant: Nunc enim citiùs, nunc serùs erumpebant;

cùm in alia ſpecie, eruptio in diem ab invaſione *quartum* ſemper incideret. Adhæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm iſti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim ſpargerentur. Nec hâc in ſpecie obſervare licuit, niſi rariſſimè, eas cuticulæ deſquammationes ad inſtar farinæ inſperſæ, quoties recederent Morbilli; quæ in aliâ ſpecie haud minùs certò conſpiciebantur, quàm poſt Febris Scarlatinæ deceſſum conſpici ſolent. Plures inſuper è medio tollebant, quoties imperitè tractarentur, quàm priores illi. *Febris* enim & *Dyſpnœa*, quæ Morbillis abiturientibus ſolebant accidere, vehementiores erant, & *Peripneumoniam* hîc propiùs referebant, quàm in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali* atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata ſymptomata, in præcipuis tamen ſatis iis competebat Hiſtoria quam de morbillis tradidi, cùm morbos An. 1670 Epidemicos deſcriberem, quæ idcirco impræſentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam Priores iſti, ad Vernum uſque Æquinoctium invaleſcebant, à quo tempore decreſcentes, appetente Solſtitio æſtivo, aut non diu poſt, evanuere.

Curatio. Curatio, cùm nullâ ferme in re ab illâ differat quam in Morbillorum hiſtoriâ jam fusè tradidi, exinde petenda eſt. Unicam tantùm hîc, pro meo more, inſtantiam adferam Methodi quâ illas aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatiſſima, atque in exemplum nata, Comitiſſa *Sarisburienſis* me accerſivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem vel 6 erant) quos omnes eâdem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternoſve ante eruptionem, ut ſanguis, pro ſuo genio, particulas facile ſeparabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret. Neque autem vel ſtragulis, vel igni quibus ſani aſſueverant, quidquam adjici patiebar; ab eſu carnium arcebam, juſcula Avenacea, Hordeacea, ac ſubinde pomum coctum concedens, cereviſiam tenuem inſuper, vel lac cum aquæ triplo coctum

ctum pro potu. Urgenteque pro more Tussi, Ptisanam Pectoralem sæpe assumendam præscripsi. His peractis omninò convaluere, brevi illo spatio quod hic morbus solet percurrere; neque vel per ejus decursum, vel eodem fatiscente, symptomate quovis morbo huic non familiari, tentabantur.

Duobus primis mensibus quibus hæc morbillorum species se prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbillosa* hîc illîc sparsa, in quâ ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli præsertim posteriora, atque humeros erumpebant, Ecthymata Morbillorum imitantia; à quibus in illo saltem disterminabantur, quòd non universum corpus pariter occuparent, quas diximus partibus contenta: Febris etiam (licèt ejusdem planè generis) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-sectionem tulit hæc Febris, nec Enemata, ab utrisque irritata; at Methodo quæ Morbillis superiùs dicata est, lubens concessit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ An. 1674, 75.

QUemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670 incursantes, *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxêre, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè grassabantur initio Anni 1674, Variolarum speciem introducebant tam earum similem, ut eædem istæ revixisse omnino viderentur, non aliæ subnasci: cùm enim (uti jam diximus) in priore illâ variolarum specie post elapsos priores annos duos, pustulæ minùs indies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim conspicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam mitis, habitâ generis ratione, ac benignus esset; jam pristinâ ferociâ, & infausto malorum symptomatum agmine

mine ſtipatus denuò revertebatur. Etenim puſtulæ fuliginem nigredine æquabant, ubi nempe confluxerint, & æger non priùs extingueretur quàm ad maturitatem iſtæ pervenerint; immaturæ enim fuſcæ tantùm erant colore. Puſtulæ quinetiam perpuſillæ erant ſi numeroſæ, (Paucæ enim ubi fuerant tantùm, haud erant minores, quàm in aliis Variolarum generibus, nigræ verò rariſſimè.) Verbo dicam, iſtas quas anno 1670. deſcripſimus ſatis referebant; licèt non in omnibus cum iis quadrarent, diſtarent autem pauculis quibuſdam, quæ quidem majorem ſub his quàm illis aliis putredinem latere, naturæque eas eſſe magis craſſæ & inconcoctilis oſtendebant: Maturæ enim pejus olebant, ita ut eiſdem graviter laborantes præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum abſolvebant, hærebantque diutiùs, quàm ulla ſpecies alia quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim eſt perdignum, quòd quantò mitior eſt morbi ſpecies, tantò citiùs puſtulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in ſpecie iſtâ regulari Variolarum Confluentium quæ anno 1667. ingreſſa eſt, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ diſcrimen, quo ſemel elapſo, non ampliùs ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè ſequenti ſpecie anomalâ Confluentium quæ initio anni 1670 cœperunt invadere, æger die *Decimo quarto* vel ad extremum *Decimo ſeptimo* maximè periclitabatur, quos ſi æger ſuperaverit, ſalvus omnino erat, nec quenquam poſt hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenùs obſervavi. At verò in hâc ſpecie Confluentium, æger etiam poſt diem *Viceſimum* contrucidabatur; nonnunquam & ſi convaleſceret, quæ paucorum ſors erat, non tantùm tibiæ intumeſcebant, (quod quidem in Variolis Confluentibus quibuſque familiare eſt,) ſed brachia inſuper, humeri, crura, parteſque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; poſtea haud rarò ſuppurabantur, & in ſinus ingentes & partium muſculoſarum apoſtemata deſinebant, ægro in vitæ periculo

etiam

etiam ad multos dies à diſceſſu Variolarum adhuc verſante. Adeò ut mihi luculenter conſtaret de gradibus quibus hic ſe Epidemicus promoveret per tres haſce Conſtitutiones, quarum poſterior priorem ſemper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ quas jam tracto *Variolæ*, nova quædam Variolarum ſpecies, è priore jam inveteraſcente ſuborta. Quamvis pro aëris diatheſi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primùm ſe oſtendebant, ad παροξυσμὸν ſuam uſque progrederentur, tamen ad inſtar recidivæ alicujus morbi à materia priſtinâ denuò fermenteſcente, aër rursùs ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu eaſdem deprompſit; qui quidem morbus redintegratus ſumptiſque de novo viribus, reviviſcere planè & quaſi rejuveneſcere videbatur. Tanto autem magis anomolæ hæ erant, tantóque magis intenſam redolebant putrefactionem, quanto materia, è quâ generabantur, iſtâ craſſior erat atque fæculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quod ut magis eluceſcat, exiſtimandum omnino eſt, nullam ejuſmodi diatheſin in ipſo aëre ſupponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longè diverſum in alio non ita multùm diſtante; hoc enim ſi fieret (fit autem ſubinde) quilibet ventorum motus Conſtitutionem difflare valeret; vero autem ſimilius mihi videtur hunc vel illum particularem aeris tractum effluviis repleri à minerali aliquâ fermentatione, quæ aërem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbus variis terræ Affectibus appropriatos eò uſque propagant, donec expiraverit ſubterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam denuò fermentationem agi poſſit, ex reliquiis nempe materiæ exoleſcentis, uti in caſu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipſa loquitur ſapere audeo, perinde eſt, an hæc, an alia aliqua Hypotheſis Phænomena rectiùs ſolvat. Id ſaltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas,

las, præcedentis Conſtitutionis Variolis fuiſſe ſimillimas, niſi quòd & craſſiorem naturam, & putredinem longè intenſiorem redolere viderentur. Quibus etiam de cauſis duabas, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant quàm ſpecies alia quælibet quam mihi hactenus videre contigit; &, ſi quid meo judicio tribuendum ſit, Peſtem ipſam, pro numero ſc. ægrotorum, pernicie æquabant; licèt, ubi *Diſcretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum quàm alia quævis ſpecies, & tam puſtularum magnitudine, quàm colore, aliiſque circumſtantiis boni ſe moris eſſe faterentur.

Curatio.

Curationem quod attinet; Jam à multis annis miratus ſum Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus ſubinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori regimine ſymptomata, quæ à nimiâ inflammatione pendent, ſtatim produci, Febrim ſc. Phreneſin, maculas Purpureas, & ſimilia, quibus hic morbus præ cæteris quibuſque eſt obnoxius; *inde* verò regimen juſtò frigidius faciei manuumque intumeſcentiæ, quæ hic apprime eſt neceſſaria, officere, & puſtulas flaccidiores reddere. Poſtquam hæc diu multumque apud me ſatis anxiè revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem ſimul tempore poſſe occurri. Uſum enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cereviſiæ tenuis, aut liquoris alterius ſimilis liberaliorem concedendo, penes me erat internum ſanguinis ὀργασμὸν frænare; Atque ex adverſo ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore puſtularum elevationem & faciei manuumque intumeſcentiam valebam promovere. Neque hæc ſecum methodus pugnare videtur; ſanguis enim, eruptione jam finitâ, particulas inflammatas in corporis habitum eructaſſe putandus eſt, neque jam ſtimulis ad ulteriorem materiæ ſecretionem indigere: Ita ut, cùm jam in habitu corporis, maturandiſque Abſceſſuli rei cardo verſetur, id tantum ſit agendum *ſanguinis* nomine, ut ſc. ſanguis ab halitibus calidis, à carne puſtulis obſeſſâ retrò agendis, ſartus tectus conſervetur; *Puſtularum* verò, ut blando partium externarum

externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, utut feliciter mihi ceſſerit hæc Methodus, uti priùs docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in iſtis tamen hujuſce Conſtitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique qui vehementius laborabant interirent, ſive methodo jam à me laudatâ, ſive regimine & Cardiacis calidioribus urerentur. Omnino itaque intellexi, deſiderari adhùc aliquid præter iſta, quæ vel ad compeſcendam ſanguinis ebullitionem, vel ad puſtularum elevationem, manuumque atque faciei intumeſcentiam facerent; deſiderari ſc. aliquid, quod Putrefactioni magis intenſæ, quam in his Variolis præ cæteris quibuſque obſervaram, vincendæ par eſſet. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem exiſtimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, ſatisfacere poſſe. Quamobrem Ægro ſibi relicto, donec & dolor & vomituritio, quæ eruptionem præcedere ſolent, jam deſinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto ſextove* dictum *ſpiritum*, cereviſiæ tenui ad levem aciditatem inſtillatum, pro potu ordinario conceſſi ad libitum ſumendum, liberaliùs verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convaleſceret, imperavi uſurpandum quotidie.

Hic ſpiritus, ceu morbo reverâ ſpecificus, ſymptomata omnia ad miraculum ferè compeſcebat: Facies & maturiùs, & longè altiùs intumeſcebat: Variolarum interſtitia, ad colorem magis rubrum, & Roſæ Damaſcenæ æmulum magis accedebant: Puſtulæ quoque minutiſſimæ grandeſcebant, ſaltem quantum ea ſpecies pateretur: Puſtulæ etiam quæ aliter nigræ comparuiſſent, hîc materiam quandam flavam & colore Favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo ſaturato ubique tincta conſpiciebatur: Celeriùs matureſcebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius ſpatio, citiùs percurrebant. Hæc autem accidebant omnia, ſi liquorem nempe laudatum liberaliùs haurirent: Quapropter, quoties ægrum copiam ſubjugandis ſymptomatis debitam reſpuere animadver-

madverterem, ſpiritum iſtum, vel Syrupo aliquo in cochleari permiſtum, vel Aquæ Diſtillatæ cum Syrupo junctæ additum, ſubinde ingeſſi, quo penſaretur ſc. liquoris parcior uſus.

Varia hujus Medicamenti commoda recenſui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenùs potui deprehendere: Licèt enim Salivatio die undecimo decimóve ferè ab eo ſiſtatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot ſubire ſolent; tamen ab his minus ægro erit periculi, quàm ab iſtâ fuit; Quandoquidem, quod plus ſemel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo præcipuè urgentur diſcrimine, quòd ſaliva his diebus viſcidior reddita fauces præcludat, cui quidem ſymptomati hoc in caſu Diarrhœa ſuccurrit, quæ vel ſponte ſuâ deſinet, vel ſaltem, ubi nullum amplius à variolis periculum eſt, Lacte & Aquâ miſtis, & Narcotico aſſumptis facilè compeſcetur.

Ægro interim in lecto jacenti, incluſis quoque brachiis, ſtragula præter ſolita adjici non patiebar; conceſſi etiam, ut ab hac in illam lecti partem ſe pro arbitrio transferret, ad ſudores arcendos, in quos proclivisſimus erat, hoc non obſtante remedio. Juſculis interim Avenaceis atque Hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, ſi vel langueret æger, vel ægrotaret ſtomacho, Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulſi. Hauſtum verò Paregoricum jam à quinto ſextove die ſingulis veſperis temporiùs propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus) præſcripſi; *Laudani Liquidi* ſc. *guttas* 14. *in Aq. ſl. Paralyſ.*

Die Decimo quarto, ægrum è lecto ſurgere permiſi; viceſimo primo ſanguinem è brachio educendum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conſpiciebatur, quàm ſolebat eorum quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatiſque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis mihique Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domeſticum è ſuis meæ curæ commiſit, ferâ hâc Variolarum *Confluentium Nigrarum* ſpecie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum ſanguineo, & in hunc morbum à nimiâ Compotatione recens inciderat: Confluebant puſtulæ denſiore agmine quàm aliàs vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur quâ diſtingui poſſent. Remedii hujus δρασικωτάτε confiſus viribus, venam nullam ſecui, licèt tempus quo accerſebar id mihi liberum faceret, atque etiam ſecare debuiſſem, cùm à nimiâ Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Poſt Eruptionem finitam, die viz. quinto vel ſexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cereviſiâ tenui repletas juſſi inſtillari, atque hunc Potum ordinarium conceſſi pro arbitrio ſumendum. Die octavo ea ſanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Noſocoma hoc ſymptomate territa, me ocyùs accerſendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico ſanguinis calore & impetu inuſitato illud oriri animadverterem, Cereviſiam tenuem dicto ſpiritu imprægnatam uberius adhuc hauriendam imperavi, quo facto Hæmorrhagia dicto citius eſt coercita. Salivatione ſatis copioſâ, faciei & manuum intumeſcentiâ, puſtularumque augmento ritè procedentibus, morbus ſe ſatis feliciter expedivit; niſi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucoſæ ſanguineæque interpellarent, quæ fortè nullum faceſſiſſent negotium, ſi venam, eo quo diximus nomine, mox accerſitus aperuiſſem. Nihilominus nullo alio præſidio Dyſenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod aliàs etiam, ſi hoc ſymptoma non urſiſſet, ſingulis noctibus fuiſſet aſſumendum, quo vis ejus retuſa erat donec evaneſcerent puſtulæ; poſteaque extractâ è brachio ſanguinis quantitate ſatis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim hauſtis, ſubitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos ſanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum

dum ſextum menſem attigerat. Puſtulæ utriſque perpuſillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Eryſipelatis modum prodibant, generiſque nigri dicti. *Vitrioli ſpirituum* utriſque in potu omni inſtillandum curavi, quem non obſtante ætate, Junioris præſertim, tenellulâ, ne hilum averſabantur; quin & nullo ſymptomate graviori affecti convaluêre illico. Amiciſſimus mihi Vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utroſque mecum inviſens, ætate majorem jam convaleſcentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum eſt autem, quòd, ſicuti Variolæ hujus Conſtitutionis quæ non confluebant, ſatis erant benignæ, ita neque remedio jam præſcripto opus habebant; ſatis verò erat iſtâ eas Methodo tractare quam generi *Diſtincto* jam ſuprà deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licèt non nemo fortaſſe parvi penderit pro ſæculi genio, ſcio tamen ego haud parvo mihi labore, curâ atque induſtriâ, per multos annos continuos ea ſtetiſſe; neque jam à me fuiſſe evulganda, niſi viciſſet charitas in proximum, & ſtudium aliis benefaciendi, vel pretio exiſtimationis propriæ, quam ſatis intelligo à ſubjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem malè habeat nova Methodus ei morbo medendi, cujus nec apud *Hippocratem* veſtigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (niſi quis fortè locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cùm quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non inſtitutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, ſi quid immutavero in ea Methodo, quâ expugnandæ ſunt iſtæ Febres quæ ab iis pendent Conſtitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ ſunt; Etenim ſi in prioribus illis mundi ſæculis Variolæ nuſquam gentium comparuerint, ſequitur neque iſtiuſmodi Febres uſpiam locorum extitiſſe unquam. Vero autem ſimillimum eſt, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuiſſe repertas: ſi enim per anti-

quiora

quiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluiſſet, ſagaciſſimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuiſſet; qui cùm morborum Hiſtorias & clariùs intellexerit, & deſcripſerit accuratiùs quàm Poſt-natorum quiſpiam, & hujus etiam deſcriptionem genuinam, atque ſimplicem pro ſuo more nobis reliquiſſet. Quocirca opinari mihi fas ſit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipſius terræ accidunt viſceribus, pro variâ ſc. ejuſdem ætate ac duratione: quodque, ſicuti alii morbi jam olim exſtitêre, qui vel jam cecidêrunt penitus, vel ætate ſaltem penè confecti exolevêre, & rariſſimè comparent (cujuſmodi ſunt *Lepra* atque alii fortaſſe nonnulli;) ita qui nunc regnant morbi aliquando demùm intercident, novis cedentes ſpeciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Hæc ſe ita res habere poteſt, quicquid de eâ videatur nobis βραχυβίοις, qui herì tantum nati ſumus, cras fortè interituri, neque quas de morbis Authores, vel antiquiſſimi, congeſſerunt rationes, ævi multò productioris, ſi cum Antiquiſſima mundi Epochâ eæ conferantur.

CAP. V.

Tuſſes Epidemicæ Anni 1675, *cum Pleuritide & Peripneumoniâ ſupervenientibus.*

CUM tempeſtas placida ac tepens, immò verò æſtatis ſimillima, præter ſolitum ad poſtremos uſque *Octobris* dies perleveraret, Anno 1675, eam verò mox exciperet alia multum diverſa, frigida ſcilicet atque humida ſubitò ingruens, *Tuſſes* ubique numeroſiores graſſabantur quàm alio quovis, quod memini, tempore, nemini ferè parcentes, cujuſcunque is fuerit

ſive ætatis, ſive temperamenti, integras verò ſimul familias pervadentes. Neque numero tantùm erant ſpectabiles (cùm quælibet hyems haud paucas nobis generet) ſed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos quos effecerant, per accidens conjiciebant. Cùm enim *Conſtitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modò elapſum, in producendâ Febre Epidemicâ ſupra deſcriptâ omnes nervos intenderet, cùmque jam nullus exiſteret morbus alius Epidemicus cujus contraniſu hujus vires aliquantiſper poſſint refringi, Tuſſes iſtæ Febri ſternebant viam, atque in eam quàm libentiſſimè commigrabant. Interea, quemadmodam Tuſſis Conſtitutionis opitulabatur in Febre producendâ, ita etiam Febris occaſionem ex Tuſſi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaſerat vel ſeptimanâ illâ quæ harum Tuſſium exortum fuerat prægreſſa; Quæ tàm improviſa ſymptomatum mutatio nonnullis, qui minùs diligenter adverterant animum, anſam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Eſſentiali*, aut *Eſſentiali Peripneumoniâ* habendi, licèt eadem omnino illa maneret atque fuerat per integram hanc Conſtitutionem. Nunc enim, uti priùs ſemper, cum dolore Capitis, Dorſi, atque Artuum quoſlibet aggrediebatur; quæ ſymptomata omni ubique hujuſce Conſtitutionis Febri conveniebant. Materia tantùm Febrilis, cùm ſtimulante Tuſſi in Pleuram ac Pulmones uberiùs deponeretur, ſymptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit obſervare, eadem prorſus cum illa fuit, quæ ad eum uſque diem fuerat depopulata quo hæ Tuſſes primùm comparebant; quin & remedia quibus promptiſſimè parebat, idem planè demonſtrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, ſpirandi difficultas, color detracti ſanguinis, & reliqua ſigna Pleuritidi familiaria, *Eſſentialem Pleureſin* ſubeſſe innuerent, non aliam tamen medendi methodum poſtulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Conſtitutionis* quadrabat, ab illa verò quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infrà dicendis liquebit. Addo, quòd cùm

cùm Pleuritis, quoties eſt morbus primarius, eo plerumque anni tempore ſoleat invadere quod inter Ver atque Æſtatem ambigens, utriuſque quaſi fibula eſt; hic morbus alieno prorſùs ſydere natus, pro ſymptomate tantùm Febris, quæ iſti anno propria fuit, ducendus eſt, atque accidentalis Tuſſis ſobole.

Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tuſſibus, (tum etiam iſtis quæ aliis annis contingunt, modò ab iiſdem cauſis naſcantur) deberi monuit experientia; animadvertendum eſt, effluvia iſta, quæ à ſanguinis maſsâ per inſenſilem tranſpirationem ablegari ſolent, à frigore cutis ſpiracula ſubitò contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tuſſim mox excitant. Cùmque hoc pacto detineantur calidæ iſtæ & recrementitiæ ſanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in ſanguinis maſsâ faciſè accenditur; ubi ſcilicet vel tanta eſt halituum copia ut pulmones iis eliminandis haud ſufficiant, vel calore adventitio ſive Remediorum, ſive Regiminis juſto calidiorum quaſi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus ſatis erat proclivis in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiſcunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funeſtat, atque per id temporis dominatur. Nova hæc Febris ſtatim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejuſdem ubique genio obſequens, licèt ſymptomata quædam adhuc retineat, à Tuſſi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde ſatis conſtat in Tuſſi qualibet ex hac προφάσει natâ, non tantùm ipſi morbo, ſed & Febri, quæ Tuſſi huic paratiſſima accedit, occurrendum eſſe. *Curatio.*

Hâc innixus baſi, iis qui meam implorabant opem hoc modo ſuccurrere conabar. Si Tuſſis nondum Febrim, atque alia ſymptomata, quæ ut plurimum ſe adjungere ſolere diximus, accerſiverat, ſatis eſſe arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque arcere; hortabar item ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aurâ liberiore, Ptiſanam Pectoralem refrigerantem ſubinde hauriens. Sufficiebant nimirum

mirum paucula hæc & ad Tuſſim perdomandam, & Febrim, aliaque ſymptomata quæ illam comitari ſolebant, prævenienda. Sicut enim abſtinentiâ à carnibus, & liquoribus ſpirituoſis, tum etiam refrigerantium uſu ita contemperabatur ſanguis, ut impreſſioni Febrili ineptior eſſet; ita etiam exercitii ope fervida illa ſanguînis effluvia, quæ, quoties corporis Pori à repentino frigore occluderentur, intro acta Tuſſim excitabant, viâ ſibi naturali ac genuinâ exhalabant opportuniùs, & cum bonis ægri rebus difflabantur.

Tuſſim quod ſpectabat ſedandam; haud vacabat periculo Narcoticis atque Anodynis illam aggredi; nec minùs periclitabatur, ſi quis liquoribus ſpirituoſis calidiſque medicamentis idem moliretur, cùm utroque modo inviſcatâ, atque induratâ Tuſſis materiâ, halitus iſti, qui à ſanguine placidè ac ſenſim diſcedentes tuſſiendo in auras evaneſcerent, jam exitu negato, in cruoris maſsâ præcluſi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc ſæpenumerò non paucis è vulgo inconſultoribus peſſimè ceſſit, qui, cùm ſpiritu vini uſtulato aliiſque calidis liquoribus Tuſſi obicem ponere niterentur, Affectu Pleuriticos & Peripneumonicos invitabant, atque inſanâ hâc ſapientiâ morbum ſuâ naturâ leviſſimum & facilè ſanabilem, in periculoſum ac ſæpe lethalem transformabant: Nec minùs hallucinabantur (licèt magis cum ratione inſanire viderentur) qui provocatis ſudoribus morbi cauſam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, ſudores ſponte prorumpentes haud rarò præ cæteris quibuſcunque præſidiis cauſam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis ſumus, ſanguinem incendere, & quem ſervare volumus ægrum, letho dare poſſe.

Quandoque verò, non tantùm ubi minùs ritè tractaretur morbus, quo ſc. ſupra deſcripſimus modo, ſed etiam nonnunquam ſuâ ſponte (maximè in delicatioribus ac tenellulis) nunc ſtatim ab initio, nunc poſt diem unum aut alterum, Tuſſi ſuperveniebat caloris ac frigoris viciſſitudo quædam, capitis, dorſi, atque artuum dolor, ad ſudores nonnunquam propenſio, noctu maximè

maximè (quæ omnia pariter Symptomata Febrim hujus *Conſtitutionis* plerumque ſequebantur ;) quibus ſæpe adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quaſi conſtrictio coarctatioque, unde difficulter ſpirabat æger, inhibebatur Tuſſis, excitabatur Febris vehementior.

Febri, & peſſimis ejus ſymptomatis rectiſſimè, (quantum accuratè factâ obſervatione mihi conſtitit) occurrebatur venæ-ſectione in brachio, & Epiſpaſtico Nuchæ applicato ; Clyſtere item quotidiè injiciendo. Ægrum interim monebam, ut ſingulis diebus ad horas aliquot lecto abſiſteret, abſtineret à carnibus, nunc Cereviſiam tenuem, nunc Lac Aquæ permiſtum, nunc Priſanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem ſorberet. Elapſo jam biduo triduove, ſi nondum minueretur dolor lateris, ſed adhuc vehementer urgeret, ſanguinem ſecundò detraxi, & ut in uſu Enematum perſiſteret adhuc, ſuaſi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum eſt (tam in hâc quàm aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus & retusâ acie, non diu & continuò repetenda eſſe, maximè in Fœminis Paſſioni Hyſtericæ obnoxiis, aut Viris Hypochondriacis ; cùm talium ſanguis atque humores ἐυμετάβλητοι ſint, ac nullo ferè negotio exagitentur atque æſtuent, unde perturbatur corporis œconomia, & ſymptomata Febrilia etiam ultra ſolitam periodum ægros diſcruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dùm hoc pacto ſpatium morbo concederemus, quo ſanguis calidas illas particulas quæ in Pleuram ac Pulmones impegerat, ſenſim excuteret, ſymptomata univerſa placidè ſolebant evaneſcere ; cùm qui morbum ferociùs atque hoſtili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel ſuos Ægros amitterent, vel ſaltem Phlebotomiâ ſæpius repetitâ quàm vel poſtulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cùm enim in verâ Pleuritide Venæ-ſectio repetita omnem numerum abſolvat, ſolaque ad Curationem ſufficiat, (modò non obſtiterint

 medi-

medicamenta & regimen calidiora, quæ contrà militant) ex adverſo in hoc ſymptomate ſatis erat ſemel vel ut plurimum bis venam ſecaſſe, modò ægro concederetur ut è lecto exurgeret, & potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat neceſſitas, ſi bene obſervaverim, ſanguinem ſæpiùs educere, niſi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum ſymptoma; neque etiam in hoc caſu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus anſam, paucula de eo dicam quod omnium ore tritiſſimum eſt, *Pleureſin* ſcilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre neſciat, ſaltem toties repetitam quoties hic morbus communiter depoſcit. Cenſeo quidem *Pleureſin* Veram atque *Eſſentialem*, quæ, ut poſthac dicetur, omnibus annorum omnium Conſtitutionibus indifferenter infeſtat, omnibus indifferenter annis Venæſectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentinâ aliquâ manifeſtarum aëris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipſaque Febris nihilominùs eadem prorſus maneat. In hoc caſu, etſi Venæ-ſectio poſſit concedi ut huic ſymptomati, ſi multùm ſæviat, occurratur; generaliter tamen ſi loquamur, non multò plus ſanguinis ſymptomatis ratione educendus eſt, quam Febris nomine debuerat educi, à quâ pendet iſtud ſymptoma: Namque ſi hæc ejus ſit indolis ut à repetitâ Venæ-ſectione non abhorreat, poteſt ea repeti in Pluritide quæ ejuſdem ſymptoma eſt; at verò ſi Febris repetitam Venæ-ſectionem reſpuat, neque juvebit iſta, imò & nocebit in Pleuritide, quæ cum Febre ſtabit cadétve. Hoc autem modo ſe res habuit, me ſaltem judice, in *Pleuritide ſymptomaticâ* quæ Febrem comitabatur hoc in loco graſſantem quo tempore ſubingrediebantur *Tuſſes*, hâc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non erat, quòd exiſtimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Febrium Curatione non continenter ob oculos habet an-

ni

ni *Conſtitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo Epidemicè producendo favet, cæteriſque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus ſimilitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Franciſci Windham* Equitis filium natu maximum, hâc Febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliiſque ſymptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus ſemel tundendam curavi, Epiſpaſticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptiſanas atque Emulſiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immiſtum, nunc Cerevifiam tenuem propinavi; ſuaſi ut lecto abſiſteret quotidiè ad horas pauculas; quâ methodo intra paucos dies reſtitutus eſt, & celebratâ Catharſi omnino convaluit.

Notandum autem eſt, quòd tametſi ſymptomata hæc quæ tuſſi ſupervenire ſolerent, ea propè eſſent, quæ hanc hyemem funeſtabant; attamen tuſis ipſa ſine illis ſolâ invadens, eâ tempeſtate magis dominabatur. Hujus autem medela neque venæ-ſectionem, neque Clyſteres ſibi vendicabat, modò febris à regimine, vel medicamentis calidioribus non excitaretur. Cùm ſatis erat ad eam compeſcendam ægro liberioris aëris foras uſum concedere, & carnis eſum, ut & vinum ac id genus liquores ſpirituoſos qui Febri anſam præbeant; omnino interdicere. Porrò *Tabellas* ſequentes ſæpiuſcule devorandas imperavi; quæ quidem ad tuſſes à frigore ſuſceptas coercendas omnibus aliis quæ mihi adhuc innoteſcunt, longè præcellunt. ℞ *Sacchar. Cand.* ℔ij ß. *Coq. ſ. q. aq. communis uſque dum adhæreſcat extremis digitorum; tum adde pulv. Liquirit. Enul. Campan. ſem. aniſi, & ſem. Angelic. an.* ℥ ß. *pulv. Irid. & flor. Sulphur. an.* ℨij. *ol. chym. ſem. aniſi* ℨij. *f. ſ. a. tabellæ, quas ſecum continuò portet, ac earum unam frequenter aſſumat.*

At priuſquam his, quæ de Morbis Epidemicis diſſerui, ultimam imponam manum, Objectioni quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurren-

dum mihi eſt; quòd nempe non ſatis cum *malignitate* iſtâ pugnare videantur quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is ſum qui receptam à viris Doctiſſimis, ſive hujus ſeculi, ſive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut poſſim, aut etiam velim, cùm iſta indiciis plus ſatis ſe prodat manifeſtis, in Epidemicis pleriſque. Liceat mihi tantùm quæ de ejus naturâ ſentio in medium proferre, quò hæc noſtra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipſe enim cum eruditiſſimo *Scaligero*,

Non mihi, ſed Rationi, aut quæ Ratio eſſe videtur
Milito; ſecurus quid mordicùs hic tenet, aut hic.

Cenſeo itaque ego *malignitatem* eam omnem quæ Epidemicis competit, (qualiſcunque tandem fuerit ſpecifica ejus natura,) particulis calidiſſimis ac ſpirituoſiſſimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plùs minúſve adverſantibus, conſiſtere ac terminari; quia ſolæ iſtiuſmodi particulæ humores ita ſubitò alterare valent atque in morbis malignis fieri videmus. Cenſeo item calidas illas & ſpirituoſas particulas aſſimilando maximè agere; cùm ex naturæ lege quodlibet Principium Activum ſui ſimile procreare ſatagat, & quæ ei cunque obſiſtunt ad propriam indolem inflectere atque accommodare: Ità ignis ignem generat, & maligno infectus morbo ſocium inficit, ſpirituum ſc. emiſſione, qui humores mox inficiendos ſibi aſſimilant, & in naturam ſuam perducunt trahuntve.

His præmiſſis, omnino ſequitur nihil eſſe prius quàm ut dictæ particulæ ſudore eliminentur; hoc enim modo morbus confeſtim funditus extirparetur: At hîc reclamat experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* ſpecie fieri non poſſe. Quamvis enim in ipsâ *Peſte* particulæ peſtilentiales, tum quòd admodum fuerint ſubtiles, tum etiam quòd ſanguinis partibus maximè ſpirituoſis inſideant, diſſipabiles ſint, atque excitato ſudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ aſſimilantes non in eam ſubtilitatem

ſunt

ſunt evectæ, atque etiam humoribus magis craſſis incorporantur, minera illa maligna non tantùm ſudoribus diffiari non poteſt, ſed ſæpenumerò etiam augetur, quibus iſti ſollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis uſu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac ſpirituoſæ, tantò magis intenditur ea quam habent aſſimilandi facultas; quantóque etiam magis excalefiunt humores iſti in quos agunt, tantò libentiùs in aſſimilantium caſtra migrant, earundem impreſſionibus cedentes. Cùm ex adverſo ratio dictare videatur, medicamenta illa quæ contrariæ ſunt naturæ non tantùm particularum calidarum atque acrium vim inhibere, ſed etiam humores condenſare obfirmareque, quo ſpirituum morbificorum fortiùs ſuſtineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hîc mihi venit Experientia, quâ magiſtrâ edoctus ſum & Purpureas Febrium maculas, & Variolarum puſtulas nigras, eò promptiùs ſumpſiſſe incrementum, quò magis calefieret æger, eaſdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decreſcere ſolere ac minui.

Jam ſi quis me roget, quî fiat ut, cùm *malignitas* in ejuſmodi particulis calidis ac ſpirituoſis conſiſtat, haud rarò ita parca Febris ſigna conſpiciantur, etiam in morbis ſummè malignis; reſponderem percontanti, Primò in præcipuâ illâ, & maximè inſigni malignitatis, inſtantia, ipsâ *Peſte*, abunde conſtat particulas νοσηρὰς ita ſupra modum ſubtiles eſſe atque aculeatas, (præſertim ubi primùm incipit graſſari) aut auræ ad inſtar ſanguinem pervadant, ac ſyderatis quaſi ejus ſpiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger ſine Febre perit.

At verò in minori iſto malignitatis gradu qui in aliis Epidemicis reperitur, ſymptomata Febrilia ita parum conſpicua redduntur, nonnunquam a confuſione in ſanguine atque humoribus excitatâ à particulis inimicis eorum in gremio concluſis; unde naturâ quaſi oppreſſa non potis eſt ſymptomata illa magis regularia exerere quæ morbo competunt, at anomala ſunt

φαινόμενα fere omnia ob οἰκονομίαν penitus eversam dirutamque; quo in casu deprimitur sæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora se ostendunt Febris indicia quàm pro morbi genio, ob metastasin mineræ malignæ vel in Genus Nervosum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra sanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem possum quænam alia Medendi Methodus *malignitate* qualicunque adhibenda sit, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut sive Epidemicus de eorum numero sit, qui primò Concoctionem materiæ Febrilis, mox ejusdem ritè dispositæ eliminationem per sudores sibi vendicant; vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam sibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præsidio viam sibi aperiendam præstolantur; in singulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipso morbo stabit cadétque, pari usa fortunâ, & pari etiam passu recedens; atque ex consequenti, quæcunque evacuatio Febri in genere competit, eadem & malignitati debetur; quantumlibet evacuationes istæ sibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque isti quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuam*, quæ ejusdem est indolis, medebitur Diaphoresis, quæ concoctionem subsequitur ceu ejus effectum *Variolarum malignitati* subveniet tempestiva Abscessulorum maturatio, atque ita de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* species istis præsertim modis ac methodo illâ optimè superatur, quibus libentissimè cedunt peculiares isti morbi ad quos illa spectat, sive hâc methodo procedendum fuerit, sive alterâ. Hoc mihi dictat ratio, nisi pro Junone nubes atque huic etiam Experientia jugiter suffragatur.

CAP.

CAP. VI.

Anacephalæosis.

ATque ita demùm animadvertimus, ſpatium illud annorum, quo finiuntur prægreſſæ obſervationes, genera *Conſtitutionum* omnino *Quinque* peperiſſe; Quinque nimirum peculiares aëris Diatheſes, totidem *Epidemicorum* ſpecies peculiares, Febrium nominatim, producentes: Febrium autem harum prima, quæ iis annis infeſtabat quibus *Intermittentes Autumnales* maximè graſſabantur, unica mihi videtur, (quantum obſervatione diligenti fidâque hactenus aſſequi potuero) in quâ Natura ita omnia ſymptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debitâ Coctione præparatam certo ſuo tempore ad exitum diſponeret, vel per juſtam διαφόρησιν, vel διαπνοὴν paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profectò facilè adducor ut credam, præcipuam hanc eſſe atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tùm ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovendâ materiâ morbificâ eâdemque præfinito tempore digerendâ; tum etiam quia hæc Febribus aliis quibuſlibet frequentior occurrit; cùm credibile ſit *Febres Intermittentes* Epidemicè ſæpiùs graſſari, quàm alios morbos quoſcunque, ſi illis nempe habenda ſit fides, qui de earum frequentiâ in ſæculis jam elapſis tot & tanta ſcripſerunt; quicquid demum in cauſa fuerit quòd ita raræ comparuerint, à quo *Peſtis* hanc urbem eſt depopulata; Enimverò *Febris* hæc *Peſtilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ pòſt invaſere; ſe ducem præbebat ac πρόδρομον. *Febri* autem iſti *Primariæ*, de quâ ſuprà, adaptantur, ni fallor, illuſtria illa, atque neceſſaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita illa eſt regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Criſin per ſudores rite faciendam:

Neque enim ſatis video, quî poſſint accommodari dicti Aphoriſmi ſubſequentibus iſtis Febrium ſpeciebus, quæ diverſam longè habent indolem, & rarò ejuſmodi Methodo aliquâ ſolvi ſolent, quâ nos adjuti, ſi ad eam accedamus ſcilicet, eamque perficiamus, morbos hoſce ſubjugare poſſimus. Ut ut verò hæc ſe res habeat, notatu dignum eſſe autumo, quòd cùm Febris hæc, quæ ab illâ *Conſtitutione* pendebat qua Intermittentes cæteris prædominabantur, (ſi vel diutiùs perſiſteret, vel æger nimis evacuationibus fuerit exhauſtus) ſubinde in Intermittentium caſtra de facili tranſiret; iſtæ Febres, quæ ſequentes funeſtabant annos, etiamſi diutiſſimè cruciarent, rariſſimè tamen Intermittentes fierent: indicio ſatis manifeſto eam *Febrem Continuam* atque *Intermittentes* iſtas, vel naturâ quadantenus convenire, vel non multùm ab invicem abhorrere.

Jam ſi quis à me perconterur, quo demum pacto *Febris Continuæ* ſpeciem ex notis in Febrium deſcriptionibus à me traditis queat expiſcari, cùm plerumque ſingulæ iis implicentur ſymptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujuſmodi ſunt calor, ſitis, inquietudo, &c.) Huic ego reſponderem, difficile id quidem eſſe, at non planè impoſſibile, modò quis ſerio atque ad amuſſim exegerit circumſtantias eas omnes quas in Hiſtoria præcedenti indigitavimus; maximè ſi in urbe aliquâ, aut loco alio hominibus referto, examen inſtituat. Ponamus enim Medicum à Febre Continuâ laborantem accerſiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex obſervatione propriâ, vel aliis indicantibus facilè reſciſcat, quinam alii morbi præter hanc Febrem, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè graſſantur; quo cognito non ampliùs dubitabit cujus generis eſſe debeat Febris iſta, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri poſſit ut Febris iis tantùm ſe prodat ſymptomatis quæ omnibus omnino Febribus ſunt communia, (præſertim ſi in ἀταξίαν & confuſionem agatur à Methodo quæ ab ejus curatione prorſus aliena eſt) alii tamen Epidemici characteres naturæ

turæ atque indoli ſuæ proprios ac peculiares apertiſſimè agnoſcent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inſpexerit, facile conjectabit, (modò ejus morbi Hiſtoriam probè calleat) vel à die quo primùm erumpunt Puſtulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, *&c.* ad quodnam Variolarum genus ſpecies illa particularis fuerit referenda: atque ubi ſemel cognoverit quænam ſit illa Variolarum ſpecies quæ eo anno atque per loca iſta increbreſcit, ſatis illi conſtabit de ſpecie Febris cujuſvis per id temporis, atque eo locorum graſſantis. Et ſanè ſi morborum Hiſtorias ad unguem perdidiciſſem (quam ego mihi laudem minimè ſumo) ſicuti Epidemico quovis conſpecto non dubitarem de Febris tum regnantis genere pronunciare, licèt ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conſpecta, quiſnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me ſatis doceret, an *Variolæ* ſcilicet, vel *Morbilli*, vel *Dyſenteria*, *&c.* Cùm tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Conſtitutionem jugiter comitetur.

Secundò autem, præter indicia illa quæ Epidemicorum unà invadentium conſideratio nobis ſuggeret, & ipſa cujuſlibet Febris ſymptomata ad ejuſdem ſpeciem dignoſcendam, haud obſcuram lucem fœneraptur. Quamlibet enim, ut ſupra innuimus, Febres in univerſum omnes quædam habent ſymptomata omnibus communia, ſunt tamen & certæ aliquæ Diſtinctionis notæ quas ſingulis ſpeciebus ſigillatim impreſſit Natura; quæ cum ſubtiliores ſint ac magis reconditæ, non niſi à cautiſſimis, & minutiſſima quæque penſiculatim trutinantibus erui ſolent, aut inveſtigari. Inter hæc ſigna diſtinguentia ſemper exiſtimavi ego, ægri ſive ſudationem, ſive ſiccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris ſpeciem præcipuè & præ cæteris demonſtrare, modò illa à ſtatu naturali ac ſuo, Methodo minùs congruâ non fuerit dejecta. Atque hoc ipſum liquidò mihi conſtabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot obſervationes hæ noſtræ hactenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febribus quæ vigebant exoleſcente

Inter-

Intermittentium Autumnalium prædominio, ægri externa areſcebant, nec vel minima ſudoris præſignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conſpectum ſe dabat. Neque etiam cieri hîc poterat ſudor ſine ingenti ægrorum diſcrimine, qui in Phreneſin, aliaque ſymptomata periculoſiſſima mox à coacto ſudore præcipitabantur. In *Febre Peſtilentiali*, quæ hanc quidem ſubſecuta eſt, (*Inflammatoriarum* autem omnium quæ ab illo tempore invaſêre, chorum duxit) nulli ſudores ſponte ſuâ prorumpebant, at à ſudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atque iis ſemel obortis æger nullo non ſymptomate levabatur. Febre proximè ſuccedente quæ *Variolas* iis annis comitabatur quibus illæ *Regulares* erant, æger ſuâ ſponte effuſiſſimis ſudoribus totus dimanavit, vel à morbi initio; at qui iſtis indulgebat æger, intendebat illico ſymptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus quæ duabus *Variolarum Anomalarum* ſpeciebus, atque *Dyſenteriis* ſe comites adjungebant, & ſudores Anomali etiam fuere; ut plerumque ſolis primis diebus exeuntes. Licèt qui primam Febrem comitabatur ſudor, quàm qui poſteriorem, aliquantiſper eſſet copioſior; ſed in neutrâ emolumento fuit ægro, cùm non à præviâ Concoctione, ſed à confuſo particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum verò id mihi imprimis videtur, Novæ Febris ſpeciem, vertente primùm anni *Conſtitutione*, indagare, cùm necdum ſpecimen ejus aliquod quis oculis uſurpaverit, nec dum reſciverit, qualeſnam demum ſint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Moleſtum eſſet ſingula enumerare quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quò liqueret anſas haud obſcuras à natura nobis ſuggeri, quibus adjuti hoc præſtare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à perdiligenti atque accuratiſſimâ Circumſtantiarum omnium obſervatione neceſſariò pendebit. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò ſi & impoſſible planè ſupponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, ſpeciem certò diſtinguere; tamen ad Curationem

quod

quod attinet, Indicatio à *Juvantibus* & *Lædentibus* ſumenda, nobis ſaltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto poſſimus collocare, modò ne plus ſatis properemus; quâ quidem *feſtinatione* nihil ego quicquam exitialius eſſe autumo, nec re ullâ aliâ Febricitantium plures vitâ ſpoliari. Neque pudet fateri, me non ſemel in curandis Febribus, ubi nondum conſtaret quid mihi agendum eſſet, nihil prorſus agendo & mihi & ægro conſuluiſſe optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportuniùs confodere valerem, Febris vel ſponte ſuâ ſenſim evanuit, vel in eum ſe Typum redegit, ut jam mihi innoteſceret quibus armis eſſet debellanda. Sed, quod dolendum omnino eſt, ægrorum quamplurimi, haud ſatis gnari quòd perinde ſit Medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficaciſſima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, ſed vel negligentiæ vel ignorantiæ id imputant, cùm Empiricorum inſulſiſſimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac ſolet magis quàm Medicorum prudentiſſimus.

Hæc ſunt ferè quæ hactenùs obſervavi, ſaltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* ſpeciebus, atque ordine illo quo invasêre ab anno 1661. ad finem uſque anni 1675. Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuæ* earum Comites, quæ fermè à biennio dominatæ ſunt, mitiores jam factæ videntur exoleſcere. Qui pòſt ſequentur morbi, ſolus novit, qui novit omnia.

SECTIO

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

OBſervationes annorum, quos jam deſcripſi, ſatis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejuſmodi Febres intelligo, quæ, cùm à particulari quadam, at nondum ſatis cognitâ hujus aut alterius anni *Conſtitutione* pendeant, ſingulæ ſuo ordine invaleſcunt, graſſantur admodum, & quaſi cæteris dominantur per continuam illam annorum ſeriem. An dentur etiam aliæ ſpecies præter jam dictas: An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac conſtanti ordine excipiant, an ſecus ſe res habeat nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ *Febris Continuæ*, quæ licèt jam parciùs, jam inclementiùs ſæviant & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuſlibet, ut etiam & ſecum invicem eodem anno indifferenter commiſcentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas cenſeo. Quid tam de illarum ingenio, quàm de Methodo Medendi eiſdem adhibendâ, hactenus obſervando didici, in ſequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlatina. Pleuritis. Peripneumonia Notha. Rheumatiſmus. Febris Eryſipelatoſa. Angina.* Et fortè aliæ quædam.

Jam verò cùm univerſos hoſce morbos, vel adhuc comitetur Febris, vel ſaltem fuerit comitata, donec exonerată in partes ſive has ſive illas, pro morbi ratione, materiâ Febrili, ſibi exitum invenerit; nullus dubito Febrem ipſam pro morbo primario habendam, reliquoſque

que affectus à quibus ut plurimum morbi iſti nomen mutuantur, ſymptomata eſſe, quæ vel peculiarem κρίσεως modum, vel partem, in quam ruit morbi vis, præcipuè ſpectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine deſignare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum eſt, quòd ſicuti *Febres Stationariæ*, de quibus ſuprà egimus, magis minúſve Epidemicè infeſtant, quod jam diximus, prout annorum Conſtitutio in ſecretâ atque inexplicabili aeris temperie fundata, eiſdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquam, licèt non ita frequenter atque iſtæ, Epidemicè graſſantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, quâ ſanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent ſuam mediatè quidem cauſæ alicui Generali in aere, manifeſtis qualitatibus hominum corpora ita diſponente ut exinde tales taléſve ſanguinis atque humorum dyſcraſiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejuſmodi *Epidemicarum* cauſæ fuerint immediatæ. Uti cùm Gelu acrius diu perſevetaverit, ſe in Veris uſque pomœria longiùs extendens, derepente autem calidior tempeſtas ſuccedat, *Pleuritides*, *Anginæ* ſimiléſque morbi alii ſolent invadere qualiſcunque demum fuerit *Conſtitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè graſſantur perinde atque alii iſti, idcirco ut hos ab illis Febribus diſpeſcam, quæ ad certam annorum ſeriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à ſe invicem intervallo diſſideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad cauſas ab aere ſubminiſtratas, quoad alias tamen cauſas externas, ac Procatarcticas ſpectat, ſæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus anſam exporrigit, & crapulam taceamus, quâ matre proſeminantur tum iſtæ Febres, tum hæ etiam de quibus jam ago; cauſa evi-

dens

dens externa Febrium quamplurimarum inde petenda eſt, quòd quis ſcilicet vel præmaturiùs veſtes abjicerit, vel ab exercitio incaleſcens ſe frigori incautiùs expoſuerit; unde Poris ſubitò occluſis, retentiſque iis halitibus quibus aliàs per cutis ſpiracula patebat exitus, hæc vel illa Febris ſpecies in ſanguine ſuccenditur, prout vel Generalis Conſtitutio quæ tùm temporis obtinet, vel particulares humorum dyſcraſiæ in hanc vel illam Febris ſpeciem potentiùs determinaverint. Et ſanè exiſtimo plures modo jam deſignato, quam *Peſte*, *Gladio*, atque *Fame* ſimul omnibus perire: Etenim ſi quis ægrum Medicus de primâ morbi occaſione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum iſtorum numero ſit quos ſuprà tractavimus) audiet quaſi ſemper, vel eum veſtem aliquam temerè depoſuiſſe cui pridem aſſueverat, vel corpus motu excalefactum ſubitò frigori permiſiſſe, atque ex alterutrâ harum προφάσεων incidiſſe in morbum. Quam ob cauſam familiares meos ſemper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam veſtium, quibus, aſſuevere, ſibi detrahant, niſi menſe uno ante *Solſtitium Æſtivum*: Nec minori cum ſtudio eoſdem hortor, ut ab exercitio caleſcentes frigus ſedulò evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum eſt, quòd licèt morbi iſti, qui ſub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, ſi non omnes, *Eſſentiales* fuerint morbi, ſæpenumerò tamen Affectus quidam, tum eos quoad Phænomena referentes, tum eodem etiam inſigniti nomine, iſtis Febribus ſuperveniunt quas *Stationarias* appello, & ſunt nuda earum *ſymptomata*: Quo in caſu non jam illa Methodus adhibenda eſt, quæ iis debetur quoties morbi ſunt Eſſentiales, at iſta potiùs quam ſibi poſtulat Febris cujus nunc ſunt ſymptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda eſt: In genere autem ad Anni Febrim ſerio attendendum eſt, inveſtiganduſque quo illa pacto facillimè expugnari poſſit, Venæ-ſectione, an ſudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc ſi ſuſque deque habeatur, cum ingenti ægrorum diſcrimine perſæpe

ſæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipſos Affectus, quos ego Eſſentiales voco, & de quibus jam ago, reverâ ſymptomata tantùm eſſe; reſpondeo, ſymptomata ea fortè eſſe reſpectu Febris ad quam propriè ſpectant, at ſymptomata ſunt ſaltem Febrium, quæ illa ſemper ac neceſſariò producunt. V. g. in *Pleuritide* Eſſentiali Febris ejus eſt indolis, ut ſemper materiam morbificam in Pleuram deponat; in *Angina* Eſſentiali ejus indolis eſt, ut eandem ad fauces ſemper amandet, atque ita ſe res habet in cæteris: Cùm ubi Affectuum memoratorum utervis Febri ſuperveniat, quæ ad hanc illamve annorum Conſtitutionem ſpectat, atque ab eâ pendet, idem per accidens tantùm, neutiquam verò neceſſariò producitur. Quo nomine haud parum à ſe invicem diſterminantur.

Jam autem, ut Affectus *Eſſentiales* mihi dictos ab iis qui *Symptomatici* tantùm ſunt, ritè diſtinguamus, multùm conferet nobiſcum perpendiſſe, quòd qualia ſint ſymptomata quæ invaſionem Febris hujus alteriúſve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt ſymptomata quæ inſultum ſive *Pleuritidis*, ſive *Anginæ* ſequuntur, quoties ejuſmodi Febris Accidentia ſunt tantùm. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide ſymptomaticâ* prædictâ, quæ Febri per hyemem graſſanti, anno 1675. ſuperveniebat. Quotquot enim hâc laborabant Pleuritide, ubi primùm corripiebantur, Capitis, Dorſi, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certiſſima erant & maximè vulgaria Febrium earum omnium ſymptomata, quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Eſſentialis* eſt, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorſus habens commune cum Febre Stationariâ per id tempus regnante. Adhæc, ſymptomata omnia quæ pòſt emergunt magis perſpicua ſunt, cùm non obſcurentur ac confundantur ab aliorum φαινομένων, quæ naturæ ſunt diverſæ, & ad aliam ſpectant Febrem, admixtione. Præter hæc, Anni tempus, quo eſſentiales Intercurren-

tes

res plerique, non tamen omnes, ſolent infeſtare, haud rarò ſubinnuit ad quam claſſem hujuſmodi Affectus referendi ſint. At verò ad Morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnoſin, is demum inſtructiſſimus accedet, qui obſervatione aſſiduâ ac diligenti ita intimè eorum Phænomena rimando perſcrutatus fuerit, ut ubi eos inſpexerit, genus ſtatim nôrit diſtinguere; licèt Differentiarum characteriſticarum aliæ ita ſint fortaſſe ſubtiles ac delicatæ, ut eaſdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febrium ſpecies, (quantum quidem aſſequi poſſum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipſos, tum medendi rationes attinent, ſedulò penſitaris) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ ſanguinis inflammationi ortum debent ſuum; in eodem refrigerando contemperandóque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variatâ, & cui, experientiâ jugiter ſuffragante, ea ſpecies libentiſſimè concedit, materiæ morbificæ eliminandæ ubique ſatago. Et profectò in Febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit, quâ portâ excludenda veniat materia Febrilis, qui certò nôrit; Venæ-ſectione v. gr. Sudoribus, Catharſi, aut ſi qua eſt alia magis appoſita.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

Scarlatina Febris, licèt nullo non tempore poſſit incidere, ut plurimum tamen exeunte æſtivo ſe prodit, quo quidem integras Familias, Infantes verò præ cæteris infeſtat. Rigent, horrentque ſub initio, ut in aliis Febribus, qui hac afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: poſtea cutis univerſa maculis parvis rubris interſtinguitur, crebrioribus certè & multo latioribus

latioribus, magiſque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac ſunt illæ quæ *Morbillos* conſtituunt. Ad duos tréſve dies perſiſtunt hæ maculæ, quibus demum evaneſcentibus, decedentéque ſubjectâ cuticulâ, reſtant furfuraceæ quædam ſquammulæ ad inſtar farinæ corpori inſperſæ, quæ ad ſecundam aut tertiam vicem ſe promunt, conduntque viciſſim.

Curatio.

Cùm hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris ſanguinis efferveſcentia à prægreſſæ Æſtatis calore: aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior quò minus ſanguis ſibi deſpumando vacet, & materiæ peccanti, quæ ſatis prompte abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tunc hinç & à Venæ-ſectione, & ab Enematum uſu mihi temperans (quibus remediorum formis factâ revulſione particulas ſanguini infeſtas cum eodem intimiùs permiſceri, & motum Naturæ magis congruum ſufflaminari autumo;) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æſtu impetuoſiùs fortè exagitabitur ſanguis, quàm pro pacatâ & leni illâ ſeparatione in quâ jam totus eſt; (Quid quòd & vehementior Febris hoc fomite poſſit accendi?) ſatis habeo ut æger à carnibus in ſolidum abſtineat, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque; tum ut neque uſquam foràs prodeat, neque ſe perpetim lecto affigit. Cute jam penitùs deſquammatâ, & ceſſantibus ſymptomatis, è re fore exiſtimo ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atque viribus accommodo. Simplici hâc & naturali planè methodo, hoc morbi *nomen*, (vix enim altiùs aſſurgit,) ſine moleſtia, aut periculo quovis facillimè abigitur. Cùm è contra ſi plus negotii ægris faceſſamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliiſque remediis ſupervacaneis nimis doctè & (ut vulgo videtur) ſecundum artem ſupra modum ingeſtis, morbus ſtatim intenditur, & æger non rarò nulla alia de cauſa, quàm nimiâ Medici diligentiâ ad plures migrat.

Veruntamen hoc animadverrendum volo. Si *Convulsiones Epilepticæ*, vel etiam *Coma*, huic morbo ſub initium eruptionis ſupervenerint (quod quandoque accidit in pueris ac junioribus hoc morbo laborantibus) omnino oportèt ut *Epiſpaſticum* amplum ac forte poſteriori cervici applicetur, atque porro ut *Paregoricum* è Syrupo de Meconio ſtatim exhibeatur, repetendum ſingulis noctibus uſque dum convaluerit; imperando interim ut æger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquæ coctum, & à carnis eſu abſtineat.

CAP. III.

Pleuritis.

HIC morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infeſtat, potiſſimùm verò anno inter Ver & Æſtatem ambigente. Nam per id temporis ſanguis à novâ ſolis vicinîâ excalefactus in effervescentias & inordinatos motus effrænatiùs ruit. Temperamento ſanguineo præditos præ reliquis aggreditur, ſæpe etiam ruſticos, & *duro jam fractos membra labore*. A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, ſitis, inquietudo, & cætera Febrium ſymptomata plus ſatis nota. Elapſis pauculis horis; (licèt aliquando multò ſerius ingruat ſymptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque Punctorio, in laterum alterutro, circa coſtas corripitur, qui nunc verſus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverſo verſus anteriora pectoris ſe propagat. Tuſſi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde ſpiritum ſubinde reprimit, ut prima tuſſiendi molimina coerceat. Quæ ſingulis vicibus *Anacatharſi* rejicitur materia, ſub initio morbi pauca & tenuis conſpicitur, & ſæpe ſanguinis particulis intermiſta; ſed procedente morbo copioſior eſt & magis concocta ſanguine

guine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quin & vires sumit à symptomatis illis quæ ab ipsâ nascuntur. Atque dicta Febris cum funesto comitatu omni, (*Tussi* scilicet, *sputo sanguinis*, *dolore*, &c. pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, sensim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non semper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit: fit enim non rarò ut materia paucula adhuc & tenuis sicut in principio morbi, tussiendo educatur, & consequenter Febris cum reliquis symptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo est nimis adstrictâ, nunc solutâ nimis, dejectionibus crebris & liquidissimis. Est ubi morbo admodum invalescente, & Venæ-sectione non celebratâ, æger ne tussire quidem valeat, sed immani dyspnœâ laborans, tantùm non suffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad spatium quidem respirationi debitum sine exquisitissimo dolore queat expandi. Est etiam ubi post ingentem inflammationem, & omissam Phlebotomiam, quæ nascente morbo fuerat imperanda, mox ad Apostema res redit, *pure* in thoracis cavitatem subinde depleto; quo in casu, quamvis Primaria Febris vel omnino cessat, vel mitius saltem urget, attamen in vado non est æger, sed *Empyemate*, atque *Febre Hectivâ* succedentibus, miser *Tabe* extinguitur.

Jam verò licèt *Pleuritis* propriæ illi atque specificæ sanguinis inflammationi, quæ eam, quando effectus primarius existit, producere solet, originem suam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque supervenit, cujuscunque demum generis eæ sint, ex præcipitatione scilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel musculos intercostales. Atque illud quidem in ipso ferè Febris initio accidit, crudâ adhuc existente materiâ Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem subactâ, adeoque nec ad separationem debitam per loca magis conferentia præparatâ. Hoc autem incommodi sæpissimè ex intempestivo ac præpostero calidorum me-

dicamentorum uſu infertur, qualia à nobilibus quibuſdam fœminis exhiberi ſolent; quarum interim benevolentia charitaſque multo meliùs in paſcendis pauperibus, quàm in iiſdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo conſilio (ſi tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo ſtatim Febris inſultu provocetur ſudor; parum cogitantes quàm inconſultò atque infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos exiſtentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* naſcitur; nunc ad membranam coſtas ſuccingentem idem malum appellit, ex quo *Pluritis* oboriri ſolet; præſertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempeſtas inter Ver atque Æſtatem ambigens, ſua etiam ſymbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempeſtate illâ Febres in Pleuritidem tranſire proclives ſunt.

Pleuritidem autem, ejuſmodi quam diximus præcipitationi ortum ſuum debere, evacuati per Venæ-ſectionem cruoris color ſubindicare videtur. Nimirum ſanguis (ſaltem ille qui poſt primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, ſevi liquati præ ſe fert ſpeciem ad craſſitiem ſatis conſpicuam, ac ſuperficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longè diverſam, utpote quæ fibris, inſtar reliqui ſanguinis, arctè contexitur, nec ad modum puris diffluit, quin à reliquo divulſa diſcolor illa pars, formam cuticulæ tenacis & fibris refertæ exhibet; & fortaſſe nihil aliud eſt quàm Fibræ ſanguineæ, quæ rubicundo ac naturali ſuo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aëris frigore in membranam hujuſmodi ſubalbidam concrevêre. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum eſt, quòd ſi ſanguis è ſectâ venâ non recto flumine verſus Horizontem proſiliat, ſed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri ſe proripiat gradu, ſæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me cauſam neſcire fateor: Neque æger ab iſtiuſmodi ſanguinis miſſione perinde levatur, ac ſi modo primùm deſcripto

fluat.

fluat. Quinimo cùm hoc ipſo modo extrahitur, ſi orificium anguſtius, ſive quid aliud obſtiterit, quo minùs pleniori exeat gurgite, neque hic ſanguis Pleuriticorum ſanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Obſervavi etiam, quòd ſi ſanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immiſſo digito agitetur, ſuperficie rubenti ac floridâ, ut in aliis morbis quibuſlibet, ſpectabitur.

Utut verò ſanguis ſe habet; Morbus hic tametſi infamis, & pleriſque aliis ſuapte naturâ periculoſior, tamen ſi peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò & conſtanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus, liberandos, morbóſque averruncandos, perduci ad exitum felicem ſolent.

Variis hujuſce morbi Phænomenis diligenter perpenſis, nihil aliud illum eſſe arbitror, quàm Febrem à propriâ & peculiari ſanguinis inflammatione ortam, quâ natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in Pulmones, unde *Peripneumonia* ſuboritur; quam à priore gradu tantùm, & pro majore ejuſdem cauſæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

Curatio.

Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi ſcopum propono, ut ſcilicet ſanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejuſdem accenſas, quæ in membranam coſtas ſuccingentem vim fecerunt, & incendio collabefactârunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quamobrem in Venæ-ſectione ſpem ponens maximam, ut primùm accerſor, ſanguinem è brachio lateris affecti ad *uncias decem* aut circiter mittendum curo. Potionem deinde ſequentem ſtatim à Venæ-ſectione primùm celebratâ ſumendam præſcribo.

℞ *Aq. Papav. Rhœad.* ℥ iiij. *Sal. Prunell.* ʒ j. *Syr. Violar.* ℥ j. M. F. Hauſtus. Eodem tempore ſequentem Emulſionem præſcribo.

℞ *Amygd. dulc. N.* vii. *Sem. Melon. & Pepon. an* ʒß. *Sem. Papav. alb.* ʒ ij. *contundantur ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo Aq. Hord.* ℔ j ß. *Aq. Roſar.*

℥ ij. *Sacchar. cand.* ℥ ß. *M. F. Emulſio; Cap.* ℥ iiij. *quartâ quâque horâ.* Pectoralia etiam impero frequenter uſurpanda, e. gr.

℞ *decoct. Pectoral.* ℔ ij. *Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ℥ j ß. *M. F. Apozema; Cap.* ℔ ß. *ter in die.*

℞ *Olei Amygdal. dulc.* ℥ ij. *Syr. Violar. & Capill. Ven. an.* ℥ j. *Sacch. cand.* ℥ ß. *M. F. ſ. a. Eclegma, de quo lambat ſæpius in die. Oleum* etiam *Amygd. dulc.* per ſe, vel *Oleum Sem. Lini* recenter extractum magno ſæpe cum fructu aſſumuntur.

Diætam quod ſpectat, carnibus omnino interdico, atque inſuper earundem decocto quamlibet limpidiſſimo. Conſulo ut juſculis veſcatur Hordeaceis, Avenaceis, & Panatellâ, & pro Potu utatur Ptiſanâ ex decocto Hordei cum rad. Aceroſæ, Liquiritiæ, *&c.* ac nonnunquam Cereviſiâ lupulatâ tenui.

Porrò, ſequens Unguentum præſcribo. ℞ *Ol. Amygd. dulc.* ℥ ij. *Ung. Pomati, & Dialthææ an.* ℥ j. *M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum manè & ſerò, ſuperimponendo folium braſſicæ. Jubeo item ut in dictorum remediorum uſu perſiſtat per omnem morbi decurſum.

Eodem ipſo die quo primùm accerſor, ſi dolor vehementer urgeat, ſanguinis eandem quantitatem rurſus detrahi præcipio, vel nihilominus die ſequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam uſque vicem, continuis quatuor diebus, (niſi prius æger convaluerit) Venæ-ſectionem repeto, ubi ſcilicet dolor, atque alia ſymptomata admodum ſæviunt. At verò, ſi vel morbus remiſſior & minoris periculi, patiatur ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facilè ferant Venæ-ſectionem poſt tam brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto niſi interjecto die uno aut altero inter ſingulas vices. Quâ quidem in re normam mihi ſtatuo Contraindicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractaſque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi eſſe volo, ut plus minuſve ſanguinis pro rei ratione

tione demendum præcipiam, rarò tamen obſervavi *Pleureſin* confirmatam in Adultis minori quàm 40 circiter *unciarum* ſanguinis impensâ ſanatam: licèt in Pueris ſemel tantùm aut bis ſecuiſſe venam ut plurimum ſuffecerit. Neque, quæ nonnunquam ſupervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venæ-ſectionibus obicem ponit, quæ quidem ipſa hâc Methodo brevi ſiſtetur, etiam non adhibitis medicamentis reſtringentibus.

Enemata vel in ſolidum omitto, vel maximâ, quâ fieri poteſt, inter repetitas Venæ-ſectiones intercapedine curo injicienda, eaque non niſi ſimpliciſſima illa è Saccharo in lacte ſoluto.

Durante morbo id ago, ne æger nimis exæſtuet, ac proinde liberum illi facio ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires ſuaſerint; quod quidem tanti eſt in hoc morbi genere, ut ſi æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tam larga ſanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta ſymptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant.

Mox ab ultimâ Venæ-ſectione, niſi fortè priùs id contingat, ſymptomata omnia mitescent, & æger (qui per aliquot adhuc dies & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, & à cranioribus cibis arcendus eſt) priſtinas vires non ita diu pòſt reſumet: quo quidem tempore non abs re erit ut alvus tenuiori aliquo Cathartico ſolicitetur.

Jam verò ſi quem moveat, quòd huic viæ inſiſtentes, *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora ſit promovenda, operoſiùs diſſeramus; ſciat ille hæc non per incuriam nobis excidiſſe, ſed dedità operâ diuque ſatis cogitata, neglecta tandem fuiſſe & prætcrita: Cùm ſemper exiſtimaverim in ſummo diſcrimine verſari illos qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus Methodi, quâ Natura materiæ morbificæ ejiciendæ ſatagit, omittamus, nimiùm periculoſæ inſuper res eſt aleæ; cùm non rarò eveniat, parte aliquâ materiæ jam concoctâ, fortè etiam

per ἀναλάβεσιν rejectâ. reliquam adhuc crudam manere, idque ſucceſſivè, præſtantiſſimis quibuſque remediis maturantibus expectorantibuſque incaſſum uſurpatis, cùm expectoratio nunc quidem ſatis auſpicatò procedat, nunc penitus ſupprimatur; ægro interim uſquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod ſanè nullum prorſus eſt) ſive vivis, ſive etiam mortuis adjudicando. Cùm è diverſo, mediante Venæ-ſectione, morbifica materia penes meum ſit arbitrium, & orificium à Phlebotomo inciſum trachææ vices ſubire cogatur. Quinimò conſanter aſſero, huncce morbum, qui, ſi juxta præcepta à nobis damnata tractetur, inter patentiſſimas orci januas meritò recenſetur, æque certò ac tutò Methodo jam à me præſcriptâ (ut de breviſſimo quo profligatur tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tam largâ ſanguinis (ut imperitis videri poteſt) detractione cuiquam fuiſſe illatum.

Sæpe quidem aggreſſus ſum in tractando hoc affectu, διαγνώσεις rationem aliquam ſtabilire, quæ citra ingentem hanc ſanguinis jacturam ſubſiſteret: nempe vel humorem reſolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando: Sed nondum ea ſors mihi contigit, ut huic ipſi, ſupra memoratæ praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus beneficio (non obſtante triſti illâ apud Hippocratem de *Pleuritide ſicca*, prognoſi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab inſultu morbi vindico; per ipſum ſectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans, & ſanitati reditum.

Quandoquidem verò hujus morbi curatio in repetitâ venæ-ſectione ferè tota ſtat, quæ tamen ab imperitis Chirurgis & neſcio quibus Medicaſtris in locis ab oppidis populoſioribus longè diſſitis celebrata, miſeros à *punctura Tendinum* in artûs amittendi, atque adeò in vitæ magnum diſcrimen ſæpiſſime conjicit; non è re fore duxi, rationem huic malo ſuccurrendi, ſi fortè fortuna impingatur, hîc ſubnectere. Qui verò

punctura hujuſmodi plectuntur, dolorem non ſtatim ſentiunt, ſed duodecim horis poſt Phlebotomiam ſe eodem affici conquerũntur, non tam in orificio nuper facto quàm in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor ſe figit, & tunc maximè percipitur, cùm brachium extendatur; attamen læſa pars tumore admodum inſigni non afficitur, eodem avellanæ magnitudinem vix ſuperanti, ſed ex orificio humor aqueus vel ichor quidam jugiter diſtillat, quod quidem præcipuum punctura tendinis diagnoſticum eſt habendum. Ita curatur; ut & propriis oculis ipſus obſervavi.

℞ *Rad. lilior. albor.* ℥ iiij. *Coq. ad teneritudinem in lactis vaccini* ℔ ij. *Deinde* ℞ *farin. lini & avenac. an.* ℥ iij. *Coquantur farinæ ad Cataplaſmatis conſiſtentiam in ſ. q. lactis à radicibus prædictis colati, & radicibus contuſis miſceantur. f. Cataplaſma, parti affectæ calidè applicandum mane & veſperi.*

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

HYeme ingruente, at ſæpius ſub ejuſdem exitum, Vereque adhuc naſcente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud paucis conſpicua. Paulò habitiores ac craſſos ea præ cæteris aggreditur: virilem ætatem vel aſſequutos, vel etiam (quod ſæpius accidit) prætergreſſos; liquoribus ſpirituoſis (vini maximè ſpiritui) plus æquo addictos. Cùm enim in hujuſmodi hominibus ſanguis humoribus pituitoſis, brumæ tempore congeſtis, fuerit oneratus, atque idem ab incunte Vere in novum motum cieatur, Tuſſis hanc nacta occaſionem, mox ſubingreditur, quâ miniſtrâ dicti humores pituitoſi in pulmones irruunt: quo tempore ſi fortè æger nullo vivens conſilio, liquores ejuſmodi ſpirituoſos adhuc liberaliùs hauriat, craſſeſcente jam

ferè

ferè quæ tussim excitabat materiâ, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem sanguinis massam depascitur. Primo Febris insultu nunc incalescit æger, nunc friget: Vertiginosus est, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tussis importunius fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc sine Tussi, nunc illâ vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intensè. Sanguis detractus Pleuriticorum sanguinem refert; Anhelus sæpenumerò spiritum crebrò ac celeriter ducit. Si moneatur ut Tussim provocet, haud aliter dolet caput, ac si in partes mox dissiliret (quâ loquendi formulâ ægri utplurimum utuntur.) Dolet & Thorax omnis, vel saltem pulmonum coarctatio adstantium auribus percipitur quoties tussit æger, pulmone non se satis dilatante, præclusis adeò ab intumescentia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde interceptâ circulatione, sanguineque quasi præfocato, nulla ferè, præsertim in habitioribus, Febris indicia sunt; licèt hoc accidere etiam possit ob materiæ Pituitosæ copiam, quâ horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

Curatio. In curandâ hac Febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem & incendium facit, Phlebotomiâ revellam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compescam. Cùm verò *hinc* materiæ Pituitosæ saburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidiè subministrans, Venæ-sectionem sæpe repetitam videretur indicare; *illinc* verò observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret Phlebotomiam sæpe repetitam febricitantium iis qui crassiore essent corporis habitu (præsertim ætatis florem prætergressis,) pessimè cessisse, atque adeò ab ejusmodi repetitione haud minùs abstorreret; *Catharsin* ego crebriorem Venæ-sectioni succenturiabam, quæ ei satis rectè substituitur, in illis qui à largiori & iteratâ sæpius Phlebotomiâ abhorrent.

Ad

Ad hunc itaque modum proceſſi; ſanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec paſſus ſum ut ex eo ſurgeret ad duas treſve horas; cùm omnis ſanguinis eductio, quæ univerſam corporis compagem labefactat quadantenus concutitque, hoc pacto faciliùs toleretur: ita ut mitiùs cum ægro agatur cùm in lecto cubanti unciæ decem fuerint detractæ, quàm ſi ſex ſeptemve tantùm amiſerit, poſtquam è cubili ſurrexerit. Die ſequenti Potionem ſequentem mane ſumendam propino.

Rec. Caſſiæ extract. ℥ j. *Glycyrrhizæ* ℑij. *Ficus pingues N.* iiij. *fol Senn.* ℑ ij ß. *Agarici trochiſcat.* ℑ j. *Coq. ſ. q. aq. Colat.* ℨ iiij. *diſſolve Mannæ* ℥ j. *Syr. Roſ. ſolut.* ℨ ß. *Miſ. f. potio.*

Poſtridie ſanguinem ſecundâ vice mittere ſoleo, atque interjecto die uno Potionem Catharticam modò præſcriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, *Decocto Pectorali, Oleo Amygdal. dulc.* ac id genus aliis, ut utatur conſulo.

A Carnibus & earum juſculo, maximè verò à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Piſanam ex hordeo & liquiritâ, (Ceresiam item tenuem, ſi eam efflagiter) pro potu ordinario concedo.

Atque iſtâ quidem methodo vincenda eſt *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitosâ in ſanguine aggeſtâ ob Hyemis analogiam, & in pulmones explosâ; in qua non tantùm iterata Venæ-ſectio, ſed & Catharſis etiam indicabatur, ſecus atque in *Vera Peripneumoniâ*; quam ego ejuſdem planè indolis cum *Pleuritide* eſſe arbitror, atque ab illa in eo tantùm differe, quòd *Peripneumonia* Pulmones univerſaliùs afficiat. Quin & utrique morbo pari omnino methodo medemur, Venæ-ſectione ſc. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Notha hæc *Peripneumonia*, licèt ad *Aſthma ſiccum* aliquantulum accedat, tum quoad ſpirandi difficultatem, tum etiam alia quædam ſymptomata, ab illo tamen

tamen ſatis dignoſcitur, cùm in iſtâ manifeſta Febris atque inflammationis ſigna ſe prodant, quæ in hoc nuſquam comparent; quamlibet in hac ſpecie minora ſint longè ac obſcuriora illis quibus inſignitur *Vera Peripneumonia.*

Diligenter autem animadvertendum, quod ubi Vini ſpiritui aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflictantes ſe olim addixerint, minimè tutum erit eos ſtatim ac derepente ab iis depellere; ſed ſenſim id agendum, quo minùs *Hydropi* tam repentina mutatio ac abrupta viam ſternat. Quod etiam in morbis quibuſcunque ab hac προφάσει oriundis, obſervari debet. Cùm verò de *Spiritu Vini* mentio fuerit facta, hîc obiter dicam. Optandum ſanè eſſet, quòd aut idem omnino exulet, aut ſaltem ſpiritibus reficiendis, non verò iiſdem extinguendis uſurpetur: niſi quis internum ejus uſum prorſus abdicandum maluerit, proindeque à Chirurgis ſolùm ad *Ulcera digerenda* fotubus immiſcendum, aut *Ambuſtis* extùs admovendum: quo poſtremo caſu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facilè palmam præripit, cùm cutem ſubjacentem ab omni putrefactione tueatur ac vendicet, atque eo nomine curationem quam citò abſolvat, *digeſtionem*, quæ non niſi admodum tardè ſua tempora percurrit, etiam non moratus: Nempe ſi lintea ſpiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel ſimili læſis, quam primùm hoc infligitur malum, applicentur, eademque ſpiritu dicto madefacta ſubinde repetantur donec dolor ab igne penitus evanuerit, & poſtea ſolùm bis in die.

CAP.

CAP. V.

Rheumatiſmus.

NUllo non tempore inceſſit hic morbus, maximè *Autumno*, & præ cæteris annis florentes & οἷς γόνυ χλωρόν. Hâc ut plurimùm occaſione naſcitur; æger ſc. ſive exercitio aliquo vehementiori, ſive alio modo excalefactus, mox repentinum frigus admiſit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quas ſtatim excipiunt calor, inquietudo, ſitis, & reliqua illa infelix ſymptomatum caterva, quibus ſtipantur Febres. Elapſo die uno alterove, (eſt & ubi citiùs) æger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo artu infeſtatur, in carpis, humeris, genubus præſertim; qui locum ſubinde mutans, viciſſim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte quam poſtremùm affecit adhuc reſiduis. Primis aliquot diebus, Febris & ſympromata jam memorata quandoque coincidunt; Febris autem ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs ſæviente, materiâ ſc. febrili in artus tranſlatâ; quod ſatis arguit Febris ipſa ſæpiùs recrudeſcens ob materiam morbificam ab intempeſtivo Externorum uſu repercuſſam. Morbus hic quoties à Febre ſejungitur, *Arthritis* ſæpe audit; quamvis eſſentialiter ab illâ diſtinguatur, prout cuivis facilè conſtabit, cui uterque morbus intimiùs fuerit perſpectus: unde forſan petenda eſt ratio, cur tam ſicco illum pede tranſiverint ſcriptores Medici: Niſi forte arbitremur, hanc morbi ſpeciem ad reliquam malorum Iliada de novo acceſſiſſe. Utut ſe res habeat, jam plus ſatis graſſatur hic morbus; & licèt rariſſimè hominem è medio tollat, Febre ſemel depulsâ, tamen & vehementia doloris & diuturnitas eum prorſus contemni non ſinunt. Etenim ſi minùs peritè tractetur, non ad menſes tantùm, ſed ad annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miſerum

ſerum haud infrequenter diſcruciat; quamvis in hoc caſu, non eodem ſemper vigore, ſed Paroxyſmis quibuſdam periodicè repetitis, ad inſtar Arthritidis, ſubinde laceſſit: imò verò poteſt fieri ut ubi diu multúmque vexaverint dicti dolores, tandem ſponte deſiſtant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem uſque privetur, digitorum articulis quaſi inverſis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodoſis in interná magis quàm externâ digitorum parte ſe prodentibus: ſtomacho nihilominus valeat, & cætera ſanus vitam toleret.

Eſt & alia hujus morbi ſpecies, licèt non hujus eſt proſapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptiſſimè dicetur: immanis dolor ſc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipſumque aliquando ad os ſacrum ſe demittens, *Paroxyſmum Nephriticum* mentitur; niſi quod æger non vomituriat: nam præter dolorem atrociſſimum & vix ferendum circa ipſos renes, aliquando & ureteres per omnem eorum ductum ad veſicam uſque, eodem, licèt mitiori, tentantur. Qui & mihi olim impoſuit, tanquam à materiâ aliquâ ſabuloſâ in iis partibus hærente penderet; cùm reverâ materiæ *Rheumatiſmi* peccanti & inflammatæ ortum ſuum debeat, quæ quidem partes illas jam ſolas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, niſi abigatur eodem modo quo prior ſpecies, pariter etiam perdurat, pari ſævitiâ excrucians; adeò ut miſer nequeat procumbere, ſed vel è lecto exiliat, vel ſuper eodem erectus ſedeat, corpore interim perpetuâ agitatione nunc verſus, anteriora, nunc poſteriora inclinato, reductoque.

Curatio. Cùm utraque hæc morbi ſpecies ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis Venæ-ſectione educti color, utpote qui Pleuriticorum ſanguini tam eſt ſimilis quàm ovum ovo, neque quiſquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita ſe habentibus, cenſeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere ſumi, ſanguine interim contemperato, ejuſque

ejuſque nimio fervore repreſſo, tum medicamentis refrigerantibus atque incraſſantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde ut primùm accerſor, ſtatim ſanguinis ℥x. è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incraſſanſque ad hanc ferè normam præſcribo. *Rec. Aq. Nymph. Portulac, & Lactuc. an* ℥ iiij. *Syr. è limonibus* ℥ j ß. *Syr. Viol.* ℥ j. *M. f. Julap. de quo bibat ad libitum*; vel etiam Emulſionem in curatione morbi Lateralis jam deſcriptam. Ad dolorem ſedandum, *Cataplaſma è mica Panis ſiliginei, & lacte croco tincto*, vel *fol. braſſicæ* parti affectæ applicandum, & ſæpe renovandum curo. *Diætam* quod ſpectat, carnibus prorſus interdico, quin & eorum juſculo, quantumlibet tenui limpidoque; quibus ſubſtituo juſcula Hordeacea, Avenacea, Panatellam, & ejuſmodi. Cereviſiam tenuem mitemque pro potu tantùm concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptiſanam ex hordeo, rad. Liquirit. Acetoſæ, &c. in aqua fontan. incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas ſingulis diebus lecto ſe abſtineat, cùm calor qui à jugi decubitu naſcitur, morbum promoveat intendatque.

Die ſequente ſanguinis tantundem detrahi præcipio; atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertiò; dein interjecto trium quatuorvè dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, conſtitutio, aliæque circumſtantiæ ſuadent monentque) quartò, atque ultimò ut plurimum, Venæ-ſectionem repeto: rarò enim uſu venit ut altera quartam vicem venam incidamus, niſi vel regimen juſtò calidius præceſſerit, vel medicamina calidiora ægro præter neceſſitatem fuerint ingeſta. Quin & Anodyna ſive Paregorica dicta Remedia effuſiorem ſanguinis miſſionem poſtulant: Quamobrem, utut ſæviat dolor, per omnem hujus morbi decurſum, religioſè mihi ab his temperandum exiſtimo, modò mihi animo ſit curationem à ſanguinis miſſione ſolùm petere, cùm illorum uſu figatur morbus, neque tam facilè Venæ-ſectioni cedat; quæ ideò ob hæc ipſa medicamenta officioſè nimis exhibita, ſæpius quàm erat opus,

celebranda

celebranda eſt, Quid quod & in morbi ſtatu, neque eum quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν valeant præſtare.

Interim dum prædicta remedia, Diætaque ſedulò uſurpantur; *Enema* è Lacte Saccharato ſubinde injici curo, diebus ſcilicet à Phlebotomia vacuis. Porrò ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultimâ Venæſectione diligenter obſerventur, ſeriò hortor moneoque; quibus elapſis *Potionem Catharticam* è Lenitivis præſcribo mane hauriendam, & inſequenti veſperi doſin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralyſ.* quo ſc. ſanguinis orgaſmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in priſtinum vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aerem) pedetentim ſe recipiat, lubens patior; ita tamen ut neque vinum, neque liquorem ſpirituoſum quemliber, neque etiam cibos, ſive ſale, ſive aromatis conditos, ſive etiam Νόστιμα quæcunque, niſi diu poſteà, deguſtare liceat.

Poſt venam, quoties ſupra innuimus, pertuſam, ægri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsùs evaneſcent; at verò reſarcitâ, quam fecerat ſanguinis detractio, virium jacturâ (ſuperveniente maximè proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quàm id quo primùm decubuit æger) ſymptomata ad unum omnia ceſſabunt, atque æger pancraticè impoſterùm valebit.

Jam verò, tametſi prædictâ Methodo, aut aliâ huic ſimili, tempeſtivè atque ſub ipſo morbi ingreſſu adhibitâ, eum, quem jam dixi, finem ut plurimum ſortiatur; non rarò tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miſerè diſcrucietur: qui quidem minùs cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* ſymptòmatis vulgo habentur. Hîc enim obiter, ſed & liberè tamen dicam, quòd licèt nullus dubitem quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus revera inveniatur, tamen eùm morbum non tam frequentem, quàm fert vulgi opinio, occurrere perſuaſum mihi habeo; multòs autem

tem ex iis Affectibus (ne plurimos dicam) quorum nomine *Scorbutum* incuſamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta eſſe; vel etiam infœlices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus ſanguis cæterique humores contaminantur: Verbi gratiâ, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritide* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia ſe oſtendent ſymptomata, quæ *Scorbuti* ſuſpicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu ſe exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora ſymptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxyſmo liberatos infeſtare; dum ſcilicet vel intempeſtivus evacuantium uſus, vel ægri effœta ætas, vel alia aliqua cauſa naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retenta, cùm τὸ ἀνεπιτήδειον exiſtat, totam ſanguinis maſſam inquinat, & confertiſſimo peſſimorum ſymptomatum agmine hominem laceſſit. Quod quidem non de *Arthritide* tantùm, ſed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licèt vulgò jactetur, *Ubi deſinit Scorbutus ibi incipit Hydrops*, hæc tamen regula ſæpe ſæpiùs non aliter eſt accipienda, quàm quòd, ubi primùm ſe *Hydrops* manifeſtis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio ſtatim collabaſcit. Poteſt & idem hoc affirmari de quàm plurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano naſcentibus, quique proinde nondum certum aliquem ſibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licèt partim fugati ſint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et ſanè niſi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immenſum creſcet, & omnem ferè morborum numerum abſolvet. Cùm, ſi id ſedulò agamus ut abdita cujuſque morbi penetralia perſcrutemur, eumque poſt irregularium ſymptomatum vela latentem eruamus, ſuâ ſe mox ſpecie ſit proditurus, & ad illam ad quam attinet familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus quâ

 hujuſ-

hujuſcemodi morbi ſunt abigendi, non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, qualiſnam is demum fuerit, ceu perfectè formato, jamque actu exiſtenti accommodanda.

Sed hîc notandum, non adeò conſultum eſſe, quando *Rheumatiſmus* aliquot annorum Diuturnitate altas radices egit, ſanguinem tam brevibus ac ſub ejuſdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præſtare, ſeptimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-ſectiones diſterminare; quæ tandem vel penitùs materiam morbificam averruncabunt, vel ſaltem eò conducent, ut Fontanellâ in crurum alterutro excitatâ, & Spiritu quovis Volatili in vino Canarino mane & ſerò exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

Jam verò quantumcunque diſcriminis inter verum Rheumatiſmum, ut ſupra innui, & Scorbutum intercedat, aliam tamen ſpeciem eſſe Rheumatiſmi quæ ad Scorbutum quam proximè accedit, omnino confitendum eſt, utpote quæ inſigniora hujus morbi ſymptomata æmulantur, & pariter eadem fermè remedia ſibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatiſmus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obſidet, ſed eandem in tumorem ac in aliâ ſpecie rarò attollit, neque febrim ſibi comitem adjungit. Inſuper non adeò fixus manet, ſed indolem magis vagam ac incertam refert, cum anomalis inconditiſque ſymptomatis ſtipatus. Nunc hunc vel illum artum diſcruciat, mox internas ſolùm partes afficit, proindeque ægritudinem parit, quæ redeunte externarum partium dolore iterum ſe propripit; ita ægrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam ſe protrahens, ad inſtar morborum qui vel maximè Chronici habentur. Fœminas præ reliquis adoritur, ut & viros qui imbecilliori naturâ ſunt; adeóque ad affectuum hyſtericorum claſſem referri debere planè, ſuſpicarer, niſi quòd iteratâ experientiâ comprobaſſem eum remediis hyſtericis minimè ceſſiſſe. Illi etiam qui longum & repetitum *corticis Peruviani* uſum experti ſunt huic malo ſunt obnoxii; quod quidem (ut obiter id attingam) unicum eſt incommodum

quod

quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed utut id ſit, hic affectus ſive ex hâc occaſione, ſive ex aliâ quacunque causâ originem ducit, quam facillimè debellatur vinciturque uſu ſequentium, quæ niſi privato commodo publicum prætuliſſem prorſus mihi reticenda eſſent. Etenim his ſolis quam multos, eo quo deſcripſimus modo laborantes, ſanavi, quibus Venæſectiones, quamtumlibet repetitæ, Cathartica, Diæta lactea, Pulveres teſtacei, *&c.* ne hilum profecerunt. Atque hæc ſunt,

℞ *Conſerv. Cochlear. hortenſ. rec.* ℥ ij. *lujul.* ℥ i. *pulv. Ari Comp.* ʒ vj. *cum ſ. q. ſyr. Aurant. f. Electuar. Capiat.* ʒ ij. *ter in die per menſem integrum, ſuperbibendo aquæ ſequentis* ℥ iij.

℞ *Cochlear. hortenſ. M.* viij. *Beccabung. Naſturt. aquat. ſalviæ, menthæ, an. M.* iiij. *Cort. Aurant. n.* vj. *nuc. Moſchat. contuſ.* ℥ ß. *Infundantur in Cereviſiæ Brunſvicenſis* ℔ xij. *ac diſtillentur organis communibus, & eliciantur tantummodo Aquæ* ℔ vj. *pro uſu.* Atqui præciſa doſis *pulv. Ari comp.* obſervetur, aut ſaltem eadem non minuatur.

CAP. VI.

Febris Eryſipelatoſa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubitò exorſus cum dolore ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem ipſumque caput latiùs ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;)

neque multùm profecto abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis quæ inflicta ab apum veſparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo *Eryſipelatis* notiſſima ſpecies ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor atque horror, niſi præceſſerint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius ſolet contingere,) huic ſe inflammationi ut plurimum adjungunt, ſitis inſuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, ac alia peperit ſymptomata, (quæ indies ingraveſcentia nonnunquam in *Gangrænâ* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque reſtinguantur.

Eſt & alia hujuſce morbi ſpecies, licèt rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hâc ut plurimum πεοφάσει, quòd ſcilicet æger vinorum ſubtilium magis magiſque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulſerit, aut liquoris ſimilis ſpirituoſi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum ferè corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in veſiculas attolluntur, mox recedentes tuberculorum more ſub cute ſe condunt cum pruritu mordaciſſimo & vix tolerando, at quoties leviſſimam ſcalpturam ſubeunt, rurſum apparent.

Curatio. Hîc ego materiam peccantem ſanguini permixtam ritè evacuandam, ejuſdemque ſanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus ſufflaminandam cenſeo; eam denique, quæ jam partibus impacta eſt, materiam evocandam diſcutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, ſatis largam ſanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum ſanguinem ferè ſemper æmulatur. Die ſequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ ſomni (ſi paulò frequentiùs dejecerit æger) hauſtum aliquem

Paregoricum. e. gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralyſ.* vel alium ejuſmodi. Peractâ Catharſi, partem affectam ſequenti decocto foveri jubeo. ℞ *Rad. Alth. & Lil. an.* ℥ ij. *fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. an. M.* ij. *flor. Meli-lot. ſummit. Hyper. & Centaur. min. an. M.* j. *Sem. Lini & Fænugr. an.* ℥ ß. *Coq. in ſ. q. aq. ad* ℔ iij. Coletur liquor & tempore uſûs adde ſingulis libris Decocti, *Spir. Vin.* ℥ ij. Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immerſæ ac expreſſæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ poſt fotum quotidie illinatur ſeq. mixturâ. ℞ *Spir. Vin.* ℔ ß. *Theriac. Androm.* ℥ ij. *pulv. Piperis longi, Caryophyl. an.* ℥ ij. *M.* Charta emporetica hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur.

Æger inſuper ut juſculis tantùm hordeaceis atque avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cereviſiâ utatur tenuiſſimâ, & per horas aliquot ſingulis diebus à lecto ſibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia ſymptomata citiſſimè ut plurimum fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertium nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diatheſis, & Febris intenſior. Diebus à Venæ-ſectione liberis *Enema* è Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap. refrigerantia ex Aq. Nymph. &c. in *Rheumatiſmi* curatione jam dicta, qualibet horâ diei uſurpanda præſcribo. Ut plurimum verò unica Venæ-ſectio & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quod hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

Hic obiter dicam, quòd licèt non ſolùm hic affectus de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum qui cutim impetunt & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modò Chronici ii ſunt) facilè huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione & Catharſi iteratis brevi ſe propipiant; eorum tamen aliqui viâ planè diversâ tractandi ſunt, nec evacuationes modò dictæ quantumlibet repetitæ, nec *pulveres teſtacei* ſanguini edulcorando deſtinati quicquam proficiunt; cùm recre-

menta quædam pravam diatheſin adepta intimiùs cuti impingantur, non niſi remediis quæ ſanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus amovenda debellandaque: Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in *Pruritu ferino*, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞ *Theriac. Andromach.* ℥ ß. *electuar. de ovo* ʒ j. *rad. ſepentar. Virgin. ſubtiliſs. pulverat. gr.* xv. *lapid. Bezoard. Oriental. gr.* v. *cum ſ. q. ſyr. è Conditurâ Citri f. Bolus ſumendus mane & horâ ſomni per dies* 21, *ſuperbibendo Cochl.* vj. *ſeq. Julapii.*

℞ *Aq. Card. Benedict.* ℥ vj. *aq. epidem. & theriacal. ſtillat. an.* ℥ ij. *ſyr. Caryophyl.* ℥ j. *miſ. f. Julapium.*

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius vel alterius ſpatio, vel potiùs pluribus ſtragulis quàm ſoleret coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti linimento partes affectæ inungantur. ℞ *Unguent. ex oxylapatho* ℥ ij. *unguent. pomati* ℥ j. *flor. ſulphuris* ʒ iij. *ol. Rhodii* ʒ ß. *f. liniment.* Veruntamen medicamenta præſcripta haud uſurpentur, niſi Venæ-ſectione atque Catharſi ritè præmiſſis; quæ tametſi ſolùm adhibitæ curationem non abſolvunt, ægrum tamen contra febrim præmuniant, ob uſum medicaminum calidorum aliàs occurſuram.

Eſt & alia *Eruptionis* ſpecies, etſi minùs frequens, ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſupereminens, atque latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquantulum porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hâc ſive *maculâ*, ſive *impetigine* vigente, æger bene ſe habet, eâdem verò evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus, etiam affectûs curatione eâdem viâ atque iiſdem poſt evacuationes univerſales,

niverſales, plane remediis inſiſtendum ac in Pruritu ferino modò dicto; ac proinde, quod non omittendum, vini, ut & carnium ἐνπέπλων uſus omnino concedendus, cùm refrigerantia omnia magis officiant quàm proſint. Atque ita hæc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quæ tamen aliquando non niſi *Aquis Ferreis* diu epotis cedet.

CAP. VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo quod Ver atque Æſtatem interjacet, juvenes præ cæteris, & temperamento ſanguineo præditos; Rufos etiam, quòd non ſemel obſervavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi inſultu, ſequitur Febris, & paulò poſt dolor, & Faucium inflammatio; cui niſi mautrè ſuccurratur, æger ſtatim nec deglutire valet ampliùs, nec ſpiritum per nares ducere, ſed cum ſenſu quodam ſtragulationis præcluduntur Fauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonſillarum, laryngis, ita ut tantum non ſuffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties ſcilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque ſatis tempeſtivè convenientium remediorum uſu, ingruenti occurritur procellæ.

Opem laturus, ſanguinem cum primis è brachio copioſè detraho, mox ex ranulâ utrâque; dein, ut partes inflammatæ *melle Roſaceo ſpiritu ſulphuris* ad ſummum acorem permixto, tangantur, author ſum: mox *Gargariſma* ſequens præſcribo, non vulgari modo uſurpandum, ſed ita ut in ore ſine ulla agitatione contineatur, donec incaleſcat, dein expuatur, & repetatur ſubinde. ℞ *Aq. Plantag.* *Curatio.*

Roſ. rubr. & Sperm. Ranar. an. ℥ iiij. *Album. ovorum in aquam agitando redact. N.* iij. *Sacch. cand. Alb.* ℥ iij. F. Gargariſma. Jubeo etiam ut de Emulſione in cura *Morbi lateralis* præſcriptâ vel ſimili, indies ſumat.

Sequenti mane, niſi Febris & dolor inter deglutiendum perceptus aliquantulum remiſerint, venam in brachio rurſum ferio, Catharſi in diem poſterum rejectâ, At ſi utraque hæc minuantur, *Catharticum* Lenitivum ſtatim exhibeo; quod quidem poſt ſanguinis miſſionem præ omnibus aliis perutile, ac apprime neceſſarium eſſe multiplici experientiâ comperii. Si fortean, quod quidem oppidò rarum eſt, Febris, aliaque ſymptomata, etiam poſt Catharſin, bellum minentur, iteratâ, ut priùs, Venæ-ſectione prodomanda ſunt, ut & *Epiſpaſtico* amplo ac forti, poſteriori cervici applicando. Per integrum hujuſce morbi decurſum, Enema refrigerans emollienſque omni mane, dempto illo quo Catharſi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuſcunque demum generis, ut & juſcula ex iis parata, ſacra ſunto; juſculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis veſcitor; ptiſanâ ex hordeo, vel cereviſiâ tenuiſſimâ utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie abſiſtat; cùm hujus tepor tum Febri, tum reliquis ſymptomatis, quæ hâc methodo expugnare ſatago, vires addat. Animadvertendum eſt autem, quòd iſtiuſmodi *Angina*, quæ Febris, mihi *Stationariæ* dictæ, ſymptoma tantùm eſt, illâ ipsâ methodo curari amat, quam Febris ea ſibi vendicat, ac proinde vel per *διαφόρησιν* & cutis ſpiracula exterminanda eſt, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri Primariæ, cui inhæret, debetur; quod ſedulâ obſervatione dignum.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo immediatè abitum ſibi parant, & in hoc vel illo ſymptomate deſinunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm ſit *ſymptoma*, quæ

in

in illo demum terminatur. Impræſentiarum duas tantùm *Hæmorrhagiam* ſcilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perſtringam.

Hæmorrhagia Narium.

Hæmorrhagia Narium quâvis anni tempeſtate infeſta, præcipuè ſanguine præfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingraveſcente, quàm adoleſcente. Primo ut plurimum appulſu Febris præ ſe fert indicia, quâ derepente ſibi per nares, quâ datâ portâ faciente viam, dolor & calor ſinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu ſiſtitur, mox denuò erumpit, atque hæc vicißim: donec tandem vel remediorum uſu, vel ſponte ſuâ ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino ceſſat; ita tamen ut ægro ſingulis annis à recidiva metuendum ſit, ſi vel à liquoribus ſpirituoſis, vel aliâ occaſione quâlibet æſtuare contingat.

Eum hîc mihi ſcopum propono, ut ſanguinis fervor nimius atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravaſatio, frænis omnibus compeſcatur, ejuſque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & ſanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* ſanguini colore ſemper reſpondentem. Victûs rationem refrigerantem atque incraſſantem injungo. Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam ſimul coctas, & frigidè hauriendas; poma cocta, juſcula hordeacea, & ſimilia à carnibus abhorrentia. Julapia inſuper refrigerantia atque incraſſantia, unà cum Emulſionibus, in morbis Inflammatoriis ſuprà deſcriptis. Lectulo item ut abſiſtat per aliquod ſpatium quotidie, moneo; tum ut nullo non die injiciatur Enema leniens refrigeranſque, nec vel ſemel quidem omittatur: Hauſtu quinetiam horâ ſomni Paregorico è Diacodio, ceu catenâ, conſtrictus ſanguinis furor coerceatur. At vero, quando hujuſmodi Hæmorrhagias non rarò comitetur lympha acrior, quæ ſanguini permiſta ejus motum adjuvat, venarum orificia reſerando, præter revulſionem & refrigerationem, ſolenne mihi eſt Catharti-

cum

cum blandius vel in ipſius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter ſolitum viribus auctum; & ubi ſymptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

Quoad ad externas applicationes. Lintea quadruplicata immerſa aquæ frigidæ in qua *Sal prunellæ* diſſolvatur, & poſtea leviter expreſſa admoveantur Nuchæ ac utrinque Cervici ſæpius in die. Item poſt univerſas evacuationes peractas liquor ſequens applicetur. ℞ *Vitriol. Hungar. & Alumin. an.* ℥ j. *Phlegmatis Vitriol.* lb ß. *Coq. tamdiu donec omnia fuerint diſſoluta. Liquorem frigefactum filtra, & à Chryſtallis ſubinde natis ſepara. Liquori reſiduo adde ol. Vitriol. duodecimam partem. Turunda ex linteo raſo liquore hoc probè humectata, nari ex quâ ſanguis ſtillat indatur, per dies duos iſthîc relinquenda.* Quo etiam liquore linteamina imbuta & applicita ſanguinem ſiſtunt ex quacunque demum parte externâ idem defluat.

Hæmoptoe etiam, quæ in æſtatis ac veris confinio homines calidioris temperamenti, at minus robuſti adoritur, & quorum pulmones minus rectè valent, præ ſenibus item juniores, ejuſdem ferè indolis cùm Hæmorrhagiâ jam tractatâ mihi eſt; cùm & hæc quoque Febris ſit, quæ tam nomen, quàm eſſentiam exuit ſuam illâ quâ ſoluta eſt Criſi; hoc ferè tantùm diſcrimine, quod in morbo *priori* ſanguis nimiùm agitatus in narium venulas, in *hoc* vero in pulmones impetum facit; utque in illo, durante fluxu, dolor & calor ſinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obſidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam Hæmorrhagia methodum medendi ſibi vendicat, niſi quòd Catharſin minùs ferat, à quâ, præſertim repetitâ, æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidiè injectum, Diacodium horâ ſomni propinatum, Diæta inſuper, & medicamenta, tam inſpiſſantia, quàm refrigerantia, opus pro voto abſolvent.

Hæmoptoe.

Atque

Atque hæc ſunt quæ hactenus obſervavi de numerosâ iſtâ Morborum Tribu in varias familias diſpartitâ, qui *Febrium* ſub nomine cenſentur, atque de iis ſymptomatis quæ ab illa pendent; in quibus id ſerio egi, ut nullas Putationes meas, nullâ imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò ſincero candidoque, nullique adeo Hypotheſi adſtricto, eorum Hiſtoriam & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide, & cautelâ pari ſubnecterem. Quòd ſi vehemens deſiderium Methodum certiorem minúſque lubricam, in utiliſſimo tuendæ mortalium vitæ negotio, expiſcandi conſtabiliendique, me in ſemitas nullo anteà pede calcatas pertraxerit; nemo eruditorum, uti ſpero, mihi imputabit, quòd vel ſpretis aliorum judiciis meo nimiùm fidam, vel rebus ſtudeam novis; cùm & non ſpernendus rerum eventus mihi hæc inveſtiganti ingentes hucuſque animos addiderit, & poſterorum experimenta ſine dubio meam fidem ſint liberatura. Et profectò haud oſcitanter impugnandum eſt hoc morborum tam peſtiferum agmen, quod nullo non die cum genere Humano bellum gerit internecinum atque ἀσπονδον; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, ſi eos demas qui violentâ morte perimuntur, confoſſi quotannis occumbunt. Indefinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robuſtiſſimis & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ, (non obſtantibus ſupetiis iis omnibus, quas nobis hactenus attulere ſpecioſæ iſtæ Methodi in ſpeculativorum libris ſatis fidenter deſcriptæ) animo meo hæc primum agitanti minùs ſatisfaciebant; cùm reâpſe cernerem, ludicra iſta Cerebroſorum commenta ita parùm ad redintegrandam ægrorum ſanitatem conferre, ut qui ad Aſyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Thraſones Dogmatici, haud meliori in loco eſſent, quàm qui neglectâ Arte ſe totos naturæ permiſerant. Si quid ego hic egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis perſanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, (quod ſalvâ Verecundiâ, me mihi polliceri poſſe ſaltem ſpero) ſcopum quadantenus aſſequutus ſum, &

dulciſſi-

dulciſſimum improbi laboris in bono proximi quærendo rectè collocati, fructum fero. Hæc præcipua ferè ſunt quæ jam habeo comperta, (vel ſaltem ad methodum aliquam novi reducere,) circa *Febres*, & *ſymptomata* quæ ab eiſdem pendent, ad hunc uſque 30 *Decembris* diem An. 1675. quo hæc conſcribo.

FINIS.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

EPISTOLÆ
RESPONSORIÆ DUÆ
A
THOMA SYDENHAM, M. D.
PRIMA
De MORBIS EPIDEMICIS
Ab Anno 1675. ad Annum 1680
AD
Ampliſſimum, Doctiſſimumq; Virum
ROBERTUM BRADY M.D.
Collegii Cajo-Goneviliensis Cuſtodem, nec-non Regium in Medicinâ apud Cantabrigienſes Profeſſorem longè celeberrimum.
SECUNDA
De LUIS VENEREÆ
Hiſtoria & Curatione,
AD
Ornatiſſimum, Eruditiſſimumque Virum
HENRICUM PAMAN M.D.
Collegii Divi Johannis Cantabrigienſis Socium, Academiæ Oratorem Publicum, & in Collegio Greſhamenſi apud Londinenſes in Medicinâ Profeſſorem.

LONDINI, 1705.

Clariſſimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M.D.

NEmo uſpiam Medicorum, Vir eruditiſſime, adhuc vim aeris & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita noſtra perennanda quas agit partes eorum quiſpiam conſideravit ſatis, vireſque quas exerit in fermentando, alterando, & circumducendo ſanguinem, aut in motibus animalibus quibuſcunque peragendis cujus ſit energiæ, & efficaciæ horum non aliquis notavit; neque ejuſdem temperiem naturalem, alterationes multiplices & mutationes, quas Conſtitutiones *haud perperàm indigitas, ne leviter quidem, vel medici, vel Hiſtoriæ Naturalis Scriptores attigerunt, multo minùs perſcrutari ſatagerunt. Fieri ſanè nequit, cùm in omnes corporis partes, etiam reconditiſſimas, aer ſeſe inſinuet quin quas ſubit alterationes & mutationes à rebus quibus impregnatur eaſdem ſanguini & ſuccis communicet, & imprimat; unde ut plurimùm ab hac vel illa prava aeris conſtitutione oritur hujus vel illius indolis prava ſanguinis Diatheſis. Optimo itaque conſilio Obſervationes Medicas circa morborum acutorum hiſtoriam & curationem juxta varias annorum & eorundem partium conſtitutiones inſtituiſti, cùm in iiſdem, aeris actiones in ſanguinem, ſuccos, & ſpiritus præſertim (ſi ipſe non ſit ſpirituum materia) conſpiciantur. Et nullus dubito quin Febrium indoles ab annorum temperie in quibus graſſabantur obſervata utiliſſimam, ſi non unicam, methodum conſtituit ad praxim ſtabiliendum. Perge itaque, & ſiquæ adhuc reſtant obſervationes Febrium annorum nuperimè elapſorum, fac ut palàm fiant, quâ in re quàm maximè humani generis ſaluti proſpicies.*

In Sectione prima, Cap. quinto, *libri tui, paucis egiſti de uſu* Corticis Indici, *& ejuſdem exhibendi methodo. Equidem ſcio quoſdam haud infimi ſubſellii medicos, qui in magna*

magnâ quantitate & doſi ſæpius repetitâ eum exhibent; alios item qui ex eodem extracta, infuſiones, & ex infuſionibus julapia, & emulſiones conficiunt, quibus modis ſe non tantum Intermittentes, ſed & continuas quaſdam certò curare affirmant: Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus eſt remedium. Ego quidem per 20 plus minus annos dictum Corticem variâ formâ & multiplici præparatione maximo cum ſucceſſu exhibendum curavi. Si verò peculiare quippiam de uſu hujuſce Corticis noſti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus, id ne graveris precor in lucem proferre.

In curatione Rheumatiſmi *frequentem Phlebotomiam, & larga manu celebratam tanquam neceſſariam propoſuiſti. Quærerem ego annon rejectâ tam ſeverâ & crudeli methodo, alia non humani ſanguinis adeò prodiga, nec minùs certa inveniri poſſit. Dum hæc agis, Digniſſime Vir, malevolorum jurgia, & invidorum ſtigmata atque calumnias ſat ſuperque perſenties; neque nunc minùs quàm olim nomini tuo aut famæ parcent, licèt ingenuis ferè omnibus diſpliceant & candidioribus, apud quos ſolenne eſt iſtiuſmodi detractores deſpicere. Iſti verò, ſi Febrium Hiſtoriam longo uſu comprobatam, vel earundem eſſentias, cauſas & differentias, vel veram tandem medendi Methodum expiſcari volunt, Te Ducem & viam præmonſtrantem ſequi neceſſe habent; cùm vix, aut ne vix quidem, alia vel earum naturam inveſtigandi, vel curandi ratio poſſit aſſignari. Macte itaque eſto, & ſperne ſciolorum dicteria; ſincerorum hominum ingenia excita; tu methodum monſtraſti; & ſi tua non placet, qui carpunt dent politiorem & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hiſce peragendis totam Medicorum turbam meritò devincies, inter reliquos verò,*

Tibi jure meritoque amiciſſimum,

R. BRADY.

Cantabrigiæ,
Decemb. 30. 1679.

Ampliſſi-

Amplissimo Doctissimoque Viro

ROBERTO BRADY, M. D.

Collegii Cajo-Gonevillensis Custodi, nec non Regio in Medicinâ apud Cantabrigienses Professori longè celeberrimo.

ME certè, Vir Humanissime, si quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitanti impertiendum præ cæteris qui nunc sunt homines facillimum esse omnino par est: si enim ea tantùm mihi innotescant quæ & reliquis mortalibus, (quod mihi plus satis constat) nullo pacto mihi obfuerit levidensia ista & è triviis desumpta evulgare; sin autem assecutus sim aliquid quod è re Medica sit, & ad certiorem morborum Therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quàm aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere; Qui & à Podagra jam ab annis plus minus triginta, & Calculo diu malè multatus, facilè mecum reputo quàm seriò gauderem si quod meis malis levamen aliorum indicio possit afferri. Cùm autem pauciss imis ingens illud privilegium à Deo Opt. Max. concedatur ut publico commodo hâc in re inservire queant, iisque tantùm quibus *è meliore luto* quàm mihi *finxit præcordia Titan*, votis agendum est, quod reapse effectum dare non satis est virium: Semper enim existimavi, neque id sine ratione, majoris esse felicitatis certam vel leviss imi alicujus morbi debellandi methodum ægris mortalibus prodidisse, quàm vel *Tantali*, quod aiunt, vel *Crœsi* thesauros accumulasse. Feliciorem hoc illum dixi; dicam & meliorem, sapientioremque: quod enim uberius & sapientiæ & bonitatis suæ specimen quis potest edere,

quàm cùm ſe è communi generis humani naturâ deciſum animadvertat, ea quæ molitur omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quàm ad ſuam ipſius, qui tam exilis totius particula & contempta res eſt, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi ſentiendique magiſtro *Cicerone* meo, ſui ſæculi, ne dicam univerſæ hominum naturæ Genio) *leges omnium ſalutem ſingulorum ſaluti anteponunt, ſic vir bonus & ſapiens & legibus parens & civilis officii non ignarus utilitati hominum, pluſquam unius alicujus, aut ſuæ conſulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimo ſatis liquet quòd cùm facinoroſi ſit hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conſervare, vel alios iis inſtruere præſidiis quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam authore vitâ jam functo. Et vox illa planè inhumana & ſcelerata audit eorum qui negant ſe recuſare quò minus ipſis mortuis terrarum omnium deflagratio conſequatur.

His autem impræſentiarum miſſis factis, fatendum eſt debere me ea quæ de iis morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, utut exilia, tibi plane apperire, Tibi, inquam, Eximio Viro, & *Spartæ* quam ornas dignißimo; cujus ego & eruditioni & probitati animique candori ea tribuo encomia quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Præterea etiam quantum tibi debeo gratiarum, quòd te tam malè habeant immerita illa quibus à nonnullis proſcindor convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quòd ſi vira innocua hominis, qui neminem neque facto neque dicto læſerat, me ab illis ſartum tectum reddere valuiſſet, nunquam in me detonuerant. Cùm autem nullo id meo crimine evenerit, neque, ut ſpero, eveniet unquam, ſtat ſententia non me ideò plectere quòd alii deliquerint; id tantùm ratus ad me attinere ut viri probi ſcilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas noſtra.

Morem itaque geram in tradendis obſervationibus quæ mihi in morbis, de quibus ſciſcitabaris, occurrebant. Primùm autem agam de *Febribus Intermittentibus*, nunc apud noſtros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror annos iſtos ordine ſed breviter percurrere, qui

qui illum acipiebant quo claudebatur *Historia Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per præterlapsos annos 15 grassabantur, & quædam obiter perstringere in eorundem curatione à me pridem notata. Quo facto meliùs innotescet quo tempore & quibus gradibus quæ jam obtinet Febrium *constitutio* nobis obrepserit.

Annus 1676. eosdem peperit morbos quos genuerat Constitutio prostremo loco commemorata in dictis Observationibus, *viz.* Annor. 1673. (in cujus Autumno ea se primùm exeruit) 1674. & 1675. At verò exolescente fermè hâc crasi, mitiores erant quàm pro suo genio qui; subpullulabant morbi, & minùs insuper Epidemici; non obstante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifestas, aeris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat; cùm & æstatis fervor, & frigus hyemis omnes fermè annos quorum memoriam habemus longo intervallo superaverint. Et cùm tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos produceret, satis hinc liquet non tam manifestam quàm occultam aeris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum est morbos eosdem quoad symptomata quædam aliquando à manifestâ aeris diathesi pendere, quod & *Morbilli* & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt; de quibus breviter agam. *Annus* 1676.

Morbilli enim nascenti anno coorti, licèt non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant quod solito longiùs procurrerent: nam cùm pro more suo mense primùm Januario comparentes, ad Æquinoctium usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti cum Solstitio æstivo ferè expirarent, hoc anno ad Æquinoxium fermè Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor, aucti viribus quò diutius obsisterent. Neque tamen Methodum medendi ab usitatâ illâ diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemicè jam sæviebat, & insuero tempestatis calore evectus, atrociora Convulsionum symptomata, eaque diuturniora secum

trahebat quàm mihi priùs unquam videre contigerat. Nequè enim ſolum abdomen, uti aliàs in hoc malo, ſed univerſi jam corporis muſculi, brachiorum crurumque præ reliquis, ſpaſmis tentàbantur diriſſimis, ita ut æger è lecto ſubindè exiliret, ſi fortè extenſo quaquaverſum corpore eorum vim poſſit eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam receptâ medendi rationem ſibi vendicabat, *Anodyna* tamen fortiora, eaque ſæpius ingerenda quàm aliàs ſolebam, omnino indicabantur. Ex. g. Ad quendam vocatus per id temporis truculentiſſimo illo, quod modo deſcripſi, ſymptomate tantùm non enectum, (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M. D. cujus animi Candor, Probitas illibata, ſummus in me amor, labor improbus in morbis dignoſcendis curandiſque unà cum nomine mihi ſemper occurrunt) & enormi vomitione, ſpaſmorumque violentiâ animum agentem, cum ſudore frigido, & pulſu vix micante, guttas 25. *Laudani Liquidi*, à me jam olim publicati, in cochl. 1. *Aq. Cinnamomi fortis* exhibendas curavi, veritus ſc. ne vehiculum paulò copioſius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenſo conamine perſæpe fit) anſam daret: dein lecto aſſidens quaſi ad ſemihoram, & expertus Remedii vires nec Vomituritioni compeſcendæ, nec ſedandis Convulſionibus adhuc pares eſſe, toties illud ipſum repetere, & doſin in tantum augere cogebar (interpoſito tamen ſpatio, ut quid à jam ingeſto mihi foret ſperandum priùs ediſcerem, quàm novas adferrem ſuppetias) donec tandem pervicaciſſima illa ſymptomata ſub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuo excutere ſatagebant. Seriò itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, ſed in minori doſi, ſubinde aſſumeret, etiam poſtquam convaluerit, ad ἐυεξίαν ſc. confirmandam; quod nobis ex animo ceſſit.

Neque eſt cur me quiſpiam juſto audaciorem pronunciet, eo ſc. nomine quòd tantam Laudani Liquidi vim ægro infundere non dubitaverim; cùm judice experientiâ;

rientiâ certò conſtabit, quod in quibus affectibus ex *Opio* parata indicantur (ſunt autem tres, *Vehemens Dolor, Vomitus vel Dejectio enormior, & inſigniores ſpirituum animalium ἀταξίαι*) in iis & Remedii Doſis & repetendi vices cum ſyptomatis magnitudine omnino ſunt conferendæ: Quæ enim doſis remiſſiori ſymptomati coercendo par eſt, ea ab alio fortiore ſuperabitur; & quæ aliàs ægrum in manifeſtum vitæ diſcrimen conjiciet, eundem impreſentarium ab orci faucibus liberabit.

Atque hi ſunt morbi iſti qui hoc anno populabantur, iidem ſc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. Quales autem fuerint qui annum ſequentem *viz.* 1677. funeſtaverint, non habeo dicere. Cùm enim moleſtiſſimo ſanguinis mictu, à motu vel leviſſimo, ſub anni initio malè multarer, neque ità diu poſteà Podagra etiam, quæ non jam tam artus quàm viſcera ſæviſſimo dolore excruciabat, accedentibus inſuper virium & appetitûs proſtratione, crurum tumore, aliiſque ſymptomatis non minus periculoſis (Quem, ſi tùm fuerim extinctus, mors certè non tam à bonis quàm à malis abſtraxiſſet, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menſes tres continere, deindè redintegrandæ ſanitatis causâ per idem ferè ſpatium ruſticari cogebar: *Autumno* reverſus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde ſparſas eſſe (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primùm invaſerat) ab amicis didici: cum autem mihi per valetudinem non liceret ægros inviſere, de hoc anno nihil melius ſilentio poſſum adferre. *Annus* 1677.

Proximi anni (*viz.* 1678.) *Conſtitutio* prorſus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim ſc. annos, urbe ferè exulaverant, niſi quod nonnullos ſporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) uſque adeo favebat ut Epidemicæ rurſus audirent; neque eum tantum gradum hodiè tuentur, quin & fines latiùs proferent, donec hæc, à quâ pendent, aeris *διάθεσις* ſuam *ἀκμὴν* attigerit. Quantumlibet autem dictæ intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortæ, *Annus* 1678.

eo usque tamen exeunte, Æstate & Autumno subeunte præ cæteris sæviebant, ut nulli amplius morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululum fatiscentes *Variolis* locum cedebant, atque aliis insuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempestas in orbem rediret.

Sed ut jam ediſſeram quæ de harum Febrium & naturâ & cauſis ſedulâ obſervatione aſſecutus ſum: Imprimis notandum eſt, quòd licèt olim *Quartanæ* frequentius occurrerent, nunc dierum aut *Tertianæ* erant, aut *Quotidianæ*, (niſi quis poſtremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quòd licèt Tertianæ Quotidianæq; aliquando cum rigore atq; horrore invadentes, ſubſequente primùm calore, mox etiam ſudore, tandem in omnimodâ ἀπυρεξίᾳ definerent, atq; poſt ſtatam periodum ægros de novo laceſſarent; ne hunc quidem jam morem ſervabant ultra tertium quartumve Paroxyſmum; maximè ſi æger lecto addiceretur, & aſſumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod aiunt, addiderit. Poſtea vero Febris hæc eò uſque etiam præter indolem ſuam increſcebat ut *Intermiſſionis* loco *Remiſſionem* tantùm ægro concederet; & magis indies ad *Continuarum* ſpeciem accedens, tacto Cerebro tandem haud paucos extingueret.

Curationem quod ſpectat; jam à multis annis mihi innotuit quàm ſit periculoſum eam in Tertianis & Quotidianis (quæ cùm recentes ſint nullumque typum indutæ in continuatis vicinià adhuc hærent) per ſudorifica moliri: quamvis enim notiſſimum ſit ſimul cum ſudore prorumpente inquietudinem atque alia ſymptomata ſtatim evaneſcere, & ἀπυρεξίαν ſuccedere, & ex conſequenti huic paululum eſſe indulgendum, ſaltem non eſſe obſiſtendum Paroxyſmo fatiſcente, tamen eſt compertiſſimum quòd ſi juſto copioſiùs eliciatur ſudor, quæ intermittebat Febris jam ſit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ caſu in vitæ diſcrimine verſatur, hic ſervatur, perit ille. Ratio eſt hæc, niſi mea me fallit conjectura, quòd ſc, iſtiuſmodi profuſus ſudor, cùm materiæ febrilis, paroxyſmi calore eo uſque evectæ ut jam per deſpumationem

ſpumationem ejici poſſit, modum exuperet, exterminatâ eâ parte quæ unico Paroxyſmo reſpondet, de reliquo ſanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationum, Venæ-ſectionis v. gr. & Catharſeôs incommoda (quarum utræque relaxando tonum ſanguinis morbum protrahunt) dum mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certiſſimam mihi ſpem fecit; de quo verè affirmare poſſim, non obſtante tam vulgi quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me nihil mali ægris accidiſſe ab ejus uſu vidiſſe unquam, vel cum ratione ſuſpicari potuiſſe, niſi quòd illi qui longum & repetitum corticis Peruviani uſum experti ſunt (ut in *Capite de Rheumatiſmo* præmonſtraverim) in ſpeciem quandam *Rheumatiſmi Scorbutici* nonnunquam incidunt. Hoc autem malum perquam rarò ex hac occaſione naſcitur, & quando accidit facillimè Remediis ibidem deſcriptis cedit.

Et profectò ſi tam effectorum durationem quàm Corticis hujus innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia quotquot ſunt remedia deferre nullus dubitarem; cùm non tantùm in hoc morbo inſignium eſſe virium deprehendatur, ſed & in Uteri & Ventriculi etiam affectibus: Tantum abeſt ut de ejus inſalubritate meritò quis conqueratur.

His autem potiſſimùm de cauſis, niſi fallor, dictus Cortex malè audit. Primò quia plurima illa horrendáque ſymptomata quæ Febres intermittentes jam diutiùs ægrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis deguſtaverit, Cortici vel ſemel aſſumpto, imputantur. Secundò quia cùm occultâ vi & non per ſenſibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, ſtatuunt plerique materiam morbum committentem quæ propelli debuerat, tanquam hoſtem intra mœnia vi Corticis aſtringente inclusam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evaſiſſe cùm adhuc catenam trahat. Aſt hi non ſatis attendunt Sudores paroxyſmum finientes id omne quod in lucido ſanitatis intervallo accumulabatur prorſus eliminaſſe,

manere tantùm morbi ſeminium tempore maturandum; quodque Cortex fugientem paroxyſmum à tergo urgens, & intercepto qui debuerat ſubminiſtrari morbi commeatu ſive fomite, non poteſt in ſanguine retinere quod jam in illo non niſi tanquam in embrio reperitur; ac proinde neque ſtrangulationum neque obſtructionum quæ vulgò objiciuntur, reus eſt peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi ſuâ aſtrictoriâ febres fugare? Qui id probare velit neceſſe erit ut priùs alia aſtringentia pari virtute prædita in medium afferat; mihi certè vel eorum fortiſſima adhibenti in experimentum nondum è voto ceſſit. Quid quod illos etiam ſanat qui ab ejus uſu tanquam à Cathartico aſſumpto (quod nonnullis accidit) frequenter alvum deponunt? Id verò demum eſt rectè ſapere ſuo ſe quemque pede ac modulo metiri. At ſi quis fucum ſibi faciens, aliis ſe prædictum eſſe facultatibus exiſtimaverit, quàm quæ inſerviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ* (ut Deo ſc. rerum omnium Architecto & Moderatori debita veneratio cum profundiſſimâ animi proſtratione jure meritò exhibeatur:) vel *Philoſophiæ Morali* (ut virtutem exerceat, & mores tàm ad privatum quàm publicum Societatis Humanæ bonum excommodet;) vel denique *Arti Medicæ, Mathematicæ, & Mechanicæ* (quibus vita communis adjuvatur:) Hic primùm Hypotheſin aliquam à ſchola *Naturalis Philoſophiæ* depromat, quâ vel unicam differentiam ſpecificam rerum in naturâ poſſit elodare; ex. gr. rationem reddat quare *Gramen* omne viridi ubicunque colore, nuſquam alio cernitur infectum, *&c.* Hoc ſi effecerit in ejus caſtra haud invitus tranſeam: ſin aliter, non verebor dicere quòd Medici cura omnis atque induſtria in expiſcandâ Morborum Hiſtoriâ, iiſque remediis adhibendis, quæ Experientiâ Indice ac Magiſtrâ eoſdem valent depellere, debent collocari; obſervatâ tamen iſtâ Medendi Methodo quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito & naturali Cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Dicam

Dicam itaque paucis quod usu didici de Methodo quâ Cortex nobis usurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine insignitur, annis abhinc quinque & viginti (si benè memini) apud Londinenses nostros in exterminandis Febribus Intermittentibus, maximè Quartanis, primùm cœpit inclarescere. Idque optimo sanè jure, cùm hujuscemodi morbi rarissimè ab ullo alio sive Remedio sive Methodo Medendi antea expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant & audiebant. At verò non ita multo tempore elapso duabus de causis, non quidem levibus, damnatus in desuetudinem prorsus abiit. Primò quia paucis horis ante adventum Paroxysmi, pro recepto id temporis more, exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleret; quod & civi cuidam Londinensi eidemque Senatori Urbano, *Underwood* nominè, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgò dicto *Black Fryars* Pharmacopolæ memini accidisse. Funestior hic pulveris exitus, quamvis oppidò rarus, Medicos tamen paulò cordatiores ab ejus usu meritò retraxit. Secundò quia æger ope pulveris à Paroxysmo aliàs invasuro liberatus quod plerumque eveniebat, tamen intra dies 14 recidivam ut plurimum pateretur, in morbo scilicet recenti, necdum temporis cursu suoque Marte commitigato. Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æstimabant Paroxysmum ad paucos dies protelare, ut se eo nomine in vitæ discrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego verò jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim seriò perpendens, animoque revolvens, non alio magis quàm hoc Herculeo medicamento Febres Intermittentes debellatas iri confidebam, si qua par erat cura accederet, & diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut & *Periculo* à pulveris usu, impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies subsecuturæ (quæ duo erant amolienda incommoda) possem occurrere, atque ægrum hujus ope ad perfectæ sanitatis gradum promovere.

Primò

Primò *Periculum* quod minitabatur, non tam ex ipſo Cortice natum arbitrabar, quàm ex eo quòd minùs opportunè ægro ingereretur: cùm enim vis ingens materiæ febrilis diebus à Paroxyſmo vacuis in corpore fuerit aggeſta, pulvis prædictus, ſi immediate ante Paroxyſmum deglutiatur, facit quo minùs materia morbifica ipsâ naturæ methodo, Paroxyſmi ſcilicet impetu, poſſit eliminari, quæ proinde præter fas incluſa ægrum in vitæ diſcrimen ſolet conjicere. Hoc ego me malum propulſare poſſe exiſtimabam, materiæque pariter febrili de novo generandæ obicem ponere, ſi ubi primùm Paroxyſmorum unus affligere deſierit, confeſtim pulverem exhiberem quo inſecuturus ſufflaminaretur, & diebus Intermiſſionis ſtatis ſubinde vicibus eundem repeterem uſque dum novus invaderet Paroxyſmus, atque ita paulatim tutóque proinde ſanguinis maſſam ſalutiferâ Corticis virtute penitus inficerem.

Secundò cùm *Recidiva*, (quæ intra dies 14 plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur naſci quòd ſanguis non ſatis exaturaretur virtute Febrifugi, quod utut efficax, unâ tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam nihil ad eam præcavendam æquè poſſe conducere atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto ad præſens morbo, juſtis ſemper intervallis, antequam ſcilicet vires præcedentis doſis prorſus elangueſcerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, quâ jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartanâ* Febre laborantem accerſitus (*die Lunæ* v. gr.) ſi Paroxyſmus eodem die ſit invaſurus, nihil prorſus moveo, ſed id tantum ago ut ſpem faciam eum à proximè venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermiſſionis (*Martis* ſc. *& Mercurii*) Corticem exhibeo hunc in modum. ℞ *Cortic. Peruv. ſubtiliſs. pulverat.* ℥ j. *cum ſ. q. ſyr. Caryophil. vel de Roſis ſiccis, f. Electuar. dividendum in* 12 *partes, quarum unam capiat quartâ quâque horâ, incipiendo immediatè poſt paroxiſmum. ſuperbibendoque hauſtum vini cujuſlibet.* Vel, ſi *Pilulæ* magis arrideant, ℞ *Cortic. Peruv. ſubtiliſs. pulv.* ℥ j. *cum.*

ſ. q.

ſ. q. ſyr. Caryophyl. f. Pil. mediocris magnitudinis, quarum capiat vj. *quartâ quâque horâ.* Sed minori cum moleſtia, eodem tamen fructu, hujus *Pulveris uncia una* admiſceri poterit *libris duabus Vini Clareti*, atque ejus *cochl.* viij. *vel* ix. exhiberi iiſdem quæ dicta ſunt temporis intervallis. *Die Jovis*, quo metuitur Paroxyſmus, nihil impero, cùm utplurimum nullus accedat, reliquiis materiæ febrilis per ſolitos ſudores, qui præcedentem paroxyſmum abſolvunt, deſpumatis ejectiſque è ſanguine, atque intercisâ novæ mineræ vel fomitis accumulatione repetito pulveris uſu, diebus Paroxyſmos diſtirminantibus adhibiti.

Verum enimverò ne morbus denuò recrudeſcat (quod è prædictis incommodis erat alterum) *die octavo* præcisè à quo poſtremam doſin æger aſſumpſit eandem præfati pulveris quantitatem, (*Unciam ſc. in partes* 12 *diviſam*) eâdem quâ priùs methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo ſemel Medicatio perſæpè morbum conficit, non tamen prorſus in tuto collocatur æger, niſi Medico tertiò quartóve eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non graveturi; maximè ubi ſanguis à prægreſſâ aliquâ evacuatione fuerit debilitatus, aut ſe æger incautiùs auræ frigidiori feriendum expoſuerit.

Verùm etſi hoc remedium nullâ purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idioſyncraſiam perſæpe accidit, ut ab ejus uſu tanquam à Cathartico fortiori aſſumpto æger violenter expurgetur: In hoc caſu omnino oportet ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam ſuæ naturæ quàm morbo planè contrariam, ciere valeat, neque pulvis juſto citiùs per alvum expulſus diſperdatur, antequam ſuo fungeretur munere. In hoc itaque caſu *Laudani* ejuſdem *gut.* x. Vino inſtillari jubeo, & poſt alternam pulveris doſin aſſumi, modò Diarrhœa perſtiterit.

Dicta Methodus uſu mihi venit in cæteris Intermittentibus ſive *Tertianis*, ſive *Quotidianis*; utraſque enim ſtatim à finito Paroxyſmo aggredior, & repetito per

jam

jam commemorata Paroxyſmorum interſtitia medicamine (quantum ſcilicet earum fert indoles) urgeo atque à tergo premo; hoc tamen diſcrimine quòd cùm Quartana rariſſimè niſi *Unciâ unâ* in doſes diſpertitâ, reliquæ *ſex Drachmis* poſſint ita expugnari, ut inducias ſaltem concedant.

At verò Tertianæ, Quotidianæque, etſi poſt unum alterumve Paroxyſmum omnino videantur intermittere, tamen non ita rarò (quod & à me antè eſt notatum) poſtea ad Continuarum fere ſpeciem vergunt, & ad *Remiſſionem* tantùm, etiam diebus quæ *Intermiſſionem* pollicebantur, accedunt; præſertim ubi æger lecto defixus regimine juſto calidiore, aut medicamentis Febri per ſudores ejiciendæ dicatis fuerit multatus. Hoc in caſu à remiſſione quantumlibet exiguâ (id enim mihi unum ſupereſt) anſam arripiens, pulverem quam proximè à Paroxyſmo (quantum conjecturâ valeo) ingerendum propino, nempe quartâ quâque horâ ut modò dixi, ne quidem ipſum morans Paroxyſmum, cùm aliter in ſpatio interjecto plus ſatis brevi alexeteria Corticis vis ſanguini impertiri nequeat.

Cùm autem Febres quæ jam apud nos graſſantur, etſi poſt ſecundum tertiumve paroxyſmum reponere ſe in claſſem Continuarum nitantur, tamen ad Intermittentes debeant referri; nulla mihi eſt religio *Corticem* vel in maximè *Continuis* hujus ſpeciei ſumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certò ægrum perducet, modò aſſiduus Lectuli calor, & intempeſtivus Cardiacorum uſus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in caſu Peruvianum corticem nihil quicquam profeciſſe plus ſemel obſervavi. Neque mihi unquam contigit ut viderem Vinum in quo propinatur Cortex (quod jure quis poſſit ſuſpicari) febricitanti obfuiſſe; è contrà verò calor, ſitis, cæteraque Febris Symptomata ut pluriqùm poſt aſſumptam hujus remedii quantitatem ſufficientem, mox evaneſcent, vino haud obſtanti. Hic autem obſervandum, quòd quo magis Febris ſive ſponte ſuâ, ſive regimine calidiori ad Continuitatem accedat, eo major Corticis

quantitas

quantitas exhibenda; ita ut nonnunquam viderim morbum hunc non niſi ſeſqui-unciæ, vel unciis ejuſdem duabus ceſſiſſe.

Cùm verò ſint aliqui qui Corticem hunc nec in Pulveris formâ, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejuſdem infuſum in frigido factum propino; ℥ ij. *ſc. Corticis groſsè pulverati in Vini Rhenani* ℔ ij. aliquandiù macero. Liquor hic per manicam Hippocratis ſæpiuſculè trajectus, colore limpidus adeò non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictæ Infuſionis Unciæ quatuor ad dies aliquot factæ, virtutem Drachmæ unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cùm nec ingrata ſit, nec ventriculum premat, duplo frequentiùs uſurpari poterit, quàm reliquæ ejuſdem remedii formulæ, nempe donec Paroxyſmi terga dederint.

Quandoque accidit ut in hoc modo malè formato, necdum in typum regularem evecto, æger ob vomituritionem ferè continuam Corticem deglutitum, quâcunque demum formâ exhibeatur, retinere nequeat: In hoc caſu vomitio priùs eſt compeſcenda quàm Cortex propinetur. Ad quem ſcopum collimans jubeo, ut ſexies vel octies ſpatio duarum horarum *ſucci limonum recens expreſſi Cochl.* j. *cum ſalis Abſynth.* ℈j. *aſſumat*: Deinde *Laudan. liquid. gutt.* xvj. *cum aq. Cinnamom. fort. Cochl.* j. Ac brevi poſt, ſi vomitus ceſſaverit, uſum Pulv. Peruv. aggrediatur.

Pro Infantibus, quorum ætas tenella vix ferret ut aliâ formâ hoc remedium aſſumatur (ſaltem eâ quantitate quâ devincatur morbus,) ſequens Julapium præſcribere ſoleo. ℞ *aq. Ceraſor. nigr. & Vini Rhenani an.* ℥ ij. *Cort. Peruv. ſubtiliſſimè pul.* ʒiij. *ſyr. Caryophyl.* ℥j. *miſ. f. Julap. Cap. Cochleare unum alterumve pro ratione ætatis, quartâ quâque horâ, donec paroxyſmi non ampliùs diſcrucient; inſtillando alternis doſibus, ſi Diarrhœa adfuerit, Laudani liquidi gutt.* i. *vel* ij.

Obſervandum eſt inſuper, quòd cùm breviora Paroxyſmorum interſtitia in Tertianis & Quotidianis Intermittentibus non ſatis temporis concedant ad ſanguinem

nem febrifugâ Corticis virtute plenè exaturandum fieri non potest ut æger proximum à prima medicatione Paroxysmum, uti in Quartana solet evenire, certò effugere valeat, sed in his medicamentum sæpe non nisi post biduum promissam curationem absolvet.

Animadvertendum autem quòd si æger, non obstante abundanti cautelâ superiùs traditâ, nihilominus recidivam patiatur (quæ in Quartana ipsâ rariùs accidit, quàm in Tertianis, vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit non nimiùm pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, sed pro suo judicio aliis modis curationem aggredi: cui præ cæteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magnopere conducere vulgò creditur.

Diætam quod spectat cæterumque regimen, nec à cibo nec à potu arcendus est æger, qualis qualis is demum fuerit qui ad stomachum facit; Fructibus tamen horariis & liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ sanguinis massæ, & Febri postliminiò reducendæ admodum conferentibus) semper exceptis. Vescatur itaque carnibus eupeptis & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; quâ re solâ ægros nonnunquam restitui, etiam eos quorum corpora ob frequentem febris recursum contra Corticem quasi communita, salutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Neque verò se temerè auræ frigidiori committere debet æger, donec sanguis pristinum vigorem de novo obtinuerit.

Hîc autem advertendum, quòd cùm de Febribus Intermittentibus olim agens ægrum sublato morbo sedulò purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis solùm febribus quæ vel sponte suâ, vel alio sive medicamento sive methodo præter Corticem Peruvianum erant debellatæ. Etenim Curatio, cùm huic Remedio, de quo jam loquor, innitatur, purgatione nec eget, nec eandem planè fert. Ita potenter dictus Cortex sine ope Catharticorum non solùm *Paroxysmis*, sed & *Dyscrasiæ* quam corpori iidem inflixerunt, subvenit. Vitandæ itaque ante omnia Evacuationes qualescunque,

cùm

cùm vel blandiſſima Catharſis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi diſcrimen certiſſimè, fortè in morbum ipſum denuò ægrum conjiciet.

Hîc autem commemorare libet, quod ſub primos hujus Conſtitutionis annos ſymptoma quoddam inſigne Febribus Intermittentibus quandoque ſupervenerit. Nempe earum Paroxyſmi non cum rigore & horrore, quas poſtea Febris excipit, invadebant, ſed æger iiſdem plane ſymptomatis tentabatur ac ſi *Apoplexiâ* verâ laboraſſet, quæ tamen nihil aliud eſſet, utcunque hunc affectum æmularetur, quàm ipſa Febris caput impetens; ut ex aliis ſignis ita ex colore urinæ ſatis liquebat: quæ in Intermittentibus ut plurimùm rubore ſaturato extat, qualis cernitur in urinâ eorum qui Ictero laborant, etſi non adeò intensè rubet, & pariter ſedimentum deponit pulverem laterum ferè referens. Hoc autem in caſu quantumlibet evacuationes omnes, cujuſcunque demum generis ſint, indicari videntur, ad revellendos ſcilicet ex cerebro humores, ut in Apoplexiâ primariâ fieri ſolet; eædem tamen omnino omittendæ ſunt, utpote quæ originariæ hujus ſymptomatis cauſæ, Febri nempe Intermittenti prorſus adverſentur, ac proinde mortem accerſant; quod & ipſe novi. At è contrà expectandum donec paroxyſmus ſponte ſuâ evanuerit, quo tempore Cortex, modò citiùs idem ingeri non poterit, quamprimùm eſt exhibendus, & in Intervallis ab hujuſmodi acceſſionibus liberis idem ſedulo repetendus, uſque dum perfectè convaluerit æger.

Nonnunquam accidit, etſi perquam rarò, ut Senes qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea Venæ-ſectionibus & Catharticis imperitè fuerint mulctati, in *Diabetem* incidant, etiam Febre jam perfectè fugatâ. Etenim cum ſanguis eorum abhinc debilitatus aſſimilandis ſuccis ei illatis prorſus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc & inconcocti exitum ſibi quærunt, proindeque præ ingenti urinæ copiâ, quoties eam reddunt, excretâ, ſenſim vires labefactantur, & quaſi ſubſtantia Corporis per hanc Cloacam exinanitur

exinanitur. In hoc affectu, uti & in omni *Diabete*, ex quâcunque προφάσει originem ducat, Curativæ Indicationes ad ſanguinem invigorandum corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinæ præternaturalem reſtringendum, omnino dirigendæ ſunt. Ut ℞ *Theriac. Androm.* ℥ i ß. *conſerv. flaved. Aurant.* ℥ j. *Diaſcordii* ℥ ß. *Zinzib. condit. & nuc. moſchat. condit. an.* ʒ iij. *pulv. è chelis Cancr. compoſ.* ʒ i ß. *Cort. exterioris Granator. rad. Angelic. Hiſpan. Coral. rubr. præp. & trochiſc. de terra Lemniâ an.* ʒj. *boli Arm.* ʒij. *Gum: Ar.* ʒß: *cum ſ. q. ſyr. de roſ. ſiccis f. Electuar: de quo ſumat ad magnitudinem nuc. moſch. maj. manè, horâ quintâ pomerid. & nocte per menſem integrum, ſuperbibendo ſeq. infuſionis Cochl.* vj. ℞ *rad. Enul. Campan. Imperator. Angelic. & Gentian. an.* ℥ ß. *fol. abſinth. Rom. marrub. alb. Centaur. min. & calaminth. an. M. j. Baccar. Juniper.* ℥ j. *Incidantur minutim, & infundantur Vini Canarini* lb. v. *ſtent ſimul in infuſione frigidâ. Coletur tantummodo tempore usûs.* Veſcatur cibis ἐυπέπτοις, *viz.* Carne vitulinâ, Vervecinâ, &c. Abſtineat ab eſu olerum & fructuum qualiumcunque, & ſingulis paſtubus bibat vinum Hiſpanicum.

Eâdem ferè methodo atque iiſdem remediis contumax iſte & diuturnus affectus, *Fluor.* ſc. *muliebris*, ſanatur ac *Diabetes* modò dictus: nam utrobique Indicationes curativæ eædem ſunt, quantumcunque inter ſe hi duo morbi diſſidere videantur. At in *fluoris muliebris* curatione Venæ-ſectio ſemel celebrata, ac poſtea Catharſis ex *Pil. Coch. maj.* ʒij. tribus vicibus repetita *Corroborantium* uſui præmitti debent, deinde verò per totum proceſſum omnino omittendæ; cùm quælibet evacuatio evertit quicquid corroborans ſubſtruxerit. Sed hæc obiter.

Hæc habui de Peruviani Corticis uſu ſummatim dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere: Cùm ſanè qui aliquid Cortici adjiciunt præter vehiculum eidem in ventriculum tranſmittendo neceſſarium, aut ex ignorantiâ peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir Probus ex animo abhorre-

bit;

bit; qui cùm pars ſit ejuſdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat nullo unquam privato ſuo commodo poterit adduci. Quod ſupereſt, ſi ætati placuiſſet ad ea animum advertere quæ annis abhinc quatuor in Hiſtoria Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuiſſe omnino eſt credibile) quo pacto ſc. Cortex in interjectis Paroxyſmorum ſpatiis debuerit miniſtrari, tum poſtea repeti ægro jam convaleſcente; viverent fortaſſis haud pauci eorum quos jam terra tegit; ut ut homines vilipendant tenues ſanè illos conatus noſtros communi omnium bono dicatos, & monita ſpreverint ibidem dictata verbis inſequentibus, quibus ea breviter continentur quæ hîc fuſiùs explicare viſum eſt, *viz.*

Curandum eſt ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante ſc. quàm morbus ſuo ſe Marte aliquantiſper protriverit (niſi collabeſcentes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs ſumendum eſſe dictaverint;) neque enim illud ſolum eſt metuendum ne à præpropero ejus uſu inefficax iſte reddatur & ſpem ægri fallat, ſed etiam ne de ægri vitâ agatur, ſi ſanguini omni fermentationis niſu ſe deſpumanti derepente injiciamus remoram. Proximo Loco, neque Catharſi, multò minùs Venæ-ſectione, ſubducenda eſt materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex ſuo fungatur munere: cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptiùs certiùſque recrudeſcent Paroxyſmi, evaneſcente ſemel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut ſanguinem dicto medicamine ſenſim longioreque à Paroxyſmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxyſmum jam inſtantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo ſuum opus pleniùs abſolvat, & evitatur quicquid id eſt periculi quod ægro poterit oriri ex ſubito iſto atque intempeſtivo nimis ſufflamine, quo Paroxyſmum jam invaleſcentem atque omni ſe ope exerentem conamur opprimere. Poſtremò brevibus iſtis temporis intervallis repetendus eſt Pulvis, ut non protinus evaneſcat prioris doſis virtus antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione iſtâ evaſio

tandem recuperabitur, profligato in ſolidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum ceteris antepono. Peruviani corticis ℥ ſ. cum ſyrup. roſar. rub. ℥ ij. miſceatur; æger verò quantitatem Nucis moſchatæ majoris mane & ſero quotidie devoret diebus à genuino Paroxyſmo vacuis, donec confectionem omnem abſumpſerit. Repetatur porrò ad tres alias vices interfectis ſemper diebus quatuordecim. Morb. Acut. Hiſtor. Sect. 1. Cap. V.

Quantumlibet autem Cortex ſuprà laudatus in Febribus hiſce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facilè præripiat, attamen in *Tertianis Vernalibus*, ſi modò æger ſanguineo, temperamento præditus eſſet, atque etiam ætate foret, Remedia ſequentia curationem abſolviſſe obſervavi. Ex. gr. Mittatur ſanguis è brachio die à paroxyſmo libero, & poſt aliquot horas eodem die exhibeatur *Emeticum ex Infuſione Croci Metallorum*; ita tempus præfigendo ut Vomitorium opus ſuum abſolvat ante Invaſionem paroxyſmi inſequentis, quo elapſo immediatè aggrediatur uſum ſequentium. ℞ *Extracti gentian. Abſinth. & Centaur. min. an.* ʒij. *Miſceantur ac dividuntur in* ix *doſes, quarum unam capiat quartâ quâque horâ, ſuperbibendo decocti amari ſine purgantibus & vini albi an.* ℥ iij. Eſt & altera methodus curandi has Tertianas, in pauperibus ſcil. quorum facultas prolixo apparatui Medico ferendo non ſit. Ut ℞ *Serpentar. Virginian. ſubtiliſſ. pulv.* ʒj. *vin. alb.* ℥ iij. *Miſ. ſumat. duabus horis ante paroxyſmum & ſtrageulis bene cooperrus ſudet per tres vel quatuor horas: Idem faciendo per duas alias vices paroxyſmo ingruente.*

Annus 1679.

Sequenti anno (nempè 1679.) ſub initio Julii eædem Febres de novo vires redintegrabant, & quotidiè increbreſcentes menſe Auguſto quam immaniſſime debacchabantur, ac magnam ſtragem edebant. Cùm autem de his jam fuſiùs egi, nihil ampliùs adjiciam, niſi quòd *Novo Epidemico* à manifeſtâ aeris cræſi pedenti ſub menſe Novembris prorſus locum cedebant.

Etenim

Etenim unà cum *Novembri* ſubingrediebantur *Tuſſes* cæteris quos mihi contigit obſervare annis ἐπιδημικώτεραι, cùm in ſingulis ferè familiis univerſi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnoperè deſiderabant; aliæ verò pulmones ità vehementer agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere ſubinde cogeretur, vertigine inſuper correptus, à niſu violentiori & laborioſo. Primis ferè diebus Tuſſis, ſiccam æmulans, nullam materiam ſpectabilem exanclavit, mox ætate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo quòd parciùs expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxyſmorum duratione ad *Tuſſim puerorum Convulſivam* mihi propiùs accedere videbatur, niſi quod mitiùs aliquantum ſæviret. In hoc ſaltem Convulſivam ſuperabat quòd & Febre, & ſolitis ejus ſymptomatis ſtipata ægrum invaderet, quæ in Tuſſi puerorum nondum me vidiſſe memini.

Solenne ſit licèt Tuſſes ſub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes eas hoc anno ita præter ſolitum increbreſcere: quod quidem hâc præcipuè de causâ arbitror contigiſſe. Quum menſis *Octobris* crebrioribus quàm ſolebat, & ferme continuis permaduiſſet imbribus, & ſanguis hominum tempeſtati conſentiens particulas undas atque aquoſas affatim imbibiſſet, tranſpiratione per cutis ſpiracula à primo frigoris inſultu prohibitâ, Natura colluviem hanc ſeroſam vel per ramos Venæ Arterioſæ, vel, quod alii volunt, Aſperæ Arteriæ glandulas eliminare ſategit, & tuſſis ope explodere.

Curatio ritè ut inſtitueretur, quoties ſc. Medico fuit opus, tam per Venæ-ſectionem, quàm Catharſin evacuandum eſſe nullus dubitavi: Neque enim aliâ aliquâ methodo æquè commodè ejiciuntur redundantes ſeri particulæ ac per Phlebotomiam & Cathartica, quæ tam inſigniter vaſa emulgent. Remedia *Pectoralia* quòd attinet, (præterquam quòd eorum uſu gratificamur ægris) non intelligo quo pacto emolliendæ Tuſſis cauſæ queant conferre; cùm omnis eorum actio vel in incraſſandâ materiâ, quoties juſto tenuior vim ex-

pultricis facultatis eludit, vel in eadem attenuandâ, quoties ob viſciditatem ægriùs expuitur, poni videatur. Id certò ſcio inutiliter in his tantum temporis impendi; nonnunquam etiam ſanguinis maſſam eò uſque debilitari à retentis particulis ſeri naturæ inimicis, pulmoneſque inſuper Tuſſi irritatos ita conquaſſari motu violento ac ferè continuo, ut non rarò via ſternatur ad *Tabem*; à cujus inſidiis celeritate Curationis æger vindicari debuerat. Neque multò tutiùs adhibetur Sudorifica, à quorum uſu æger nonnunquam in Febrem incidit, nonnunquam etiam particulæ ſanguinis facilè inflammabiles ita Pleuræ impinguntur ut accendatur *Pleureſis*, quod per decurſum dictæ Tuſſis Epidemicæ ingenti vi hominum cum ſuo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; *Epiſpaſticum* ſatis amplum ac forte poſteriori cervici applicandum curavi, quo materiæ peccantis pars aliqua aliò derivari poſſit. Poſthæc *Catharticum* è Lenioribus, Infuſionem ſc. *Sennæ*, *Rhei*, cum *Manna*, & *Syrup. Roſ. Sol.* quotidie exhibui, donec vel prorſus convaleſceret æger, vel admodum imminuerentur Symptomata. Vel, ſi Potio minùs ægro arrideret, *Pil. Cœch. major.* ℈ij. quotidiè devorandos imperavi, horâ ſcilicet quintâ matutinâ ſuperdormiendo.

Hâc etiam Methodo, Phlebotomiâ ſcilicet & repetitâ Catharſi, eâque ſolâ expugnatur *Tuſſis Puerorum Convulſiva*; malum aliàs pertinaciſſimum & penè inſuperabile. Alii quid valeant hìc præſtare planè neſcio, me in variis atque omnis ferè generis remediis operam non ſemel perdidiſſe ſatis ſcio. Sed leniora tantùm Cathartica hîc conveniunt, eaque cochleatim ſunt ingerenda pro ratione ætatis. Quæ quidem καθ' ὑπεροχὴν evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tuſſi medetur, quòd ſcilicet, licèt non multum humoris ſeroſi in Pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen & ſpirituoſi Halitus è maſſa ſanguinis in pulmones ſtatis temporibus tranſmiſſi atrociores illos tuſſiendi Paroxyſmos in tenellis excitent; horum autem in pulmones impetus

impetus haud aliâ methodo æquè ſiſti poſſe videtur & præcaveri, atque hâc quâ motus priori contrarius (per viſcera ſcilicet) morbi cauſæ conciliatur.

Verùm in Morbis *Epidemicis* cujuſcunque demùm generis ſint, (ſi modò recèns adhuc ægrum corripuerint) ſummopere cavendum, ne alvus ei ducatur niſi miſſo priùs ſanguine. Qui enim Morbi à Conſtitutione aeris Epidemicâ pendent, aut jam Febres ſunt, aut in earum claſſem leviſſimâ de causâ tranſeunt; cùm ex tumultu in ſanguine & humoribus à Catharſi vel leniſſimâ excitato, & ſubſequente calore facilè accendatur Febris, quam aliàs Natura propulſaſſet conſuetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tuſſi* in hoc de quo jam agimus Epidemico; aut *Diarrhœâ* quoties Febris cum illa faciens epidemicè graſſatur. Idem poteſt dici de quacunque aliâ aeris Conſtitutione quâ corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non ſemper actu invadit, ſed benignioris naturæ ductu morbi fomes è ſanguine, mediante evacuatione aliquâ ejus Genio accommodâ, exturbatur. Hoc conſtanter aſſero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ-ſectionem, vel quod adhuc eſt periculoſius, eâ penitùs omiſsâ. Licèt enim objiciatur fæculentias in primis viis ſtabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur ſanguis, alvo non prius ſubductâ, certiſſimum tamen eſt evacuationem quam iſti præmitti volunt nullo modo reſarcire poſſe injuriam ſanguini illatam à tumultuante Cathartico Phlebotomiæ præmiſſo. Atque negari non poteſt Catharticum mox à dempto ſanguine aſſumptum longè mitiùs vim ſuam exerere, neque perinde ſanguinem vel calefacere vel exagitare, atque idem ſolet ſi Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maximè, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periiſſe exiſtimo.

Atque hoc mihi ſuffragante experientiâ multiplici compertiſſimum eſt. *Experientiâ*, inquam, optimâ duce & magiſtrâ: ad cujus leges & normam niſi exer-

ceatur Medicina, eam prorsus exulare satius esset. Luditur enim, quod aiunt, de corio Humano plus satis, cùm hinc Empirici, neque Morborum historiam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantùm freti; ifthinc Sciolorum vanissimi spem omnem in affectato Artis ambitu, & speculationibus utrinque pari fere momento disceptatis ponentes, quasi junctis viribus majorem edunt stragem, quàm ederent morbi eorum destituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque sola ægris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipsis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientiâ: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cœlum ascendit. Et si dictâ Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licet morbi unius aut alterius Curatio cuilibet è vulgo possit innotescere, integra tamen Ars, quaqua patet, homines prudentes & peritos etiam magis exquireret quàm in statu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cùm enim subtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum observatione verâ Praxis Medica fundatur) quàm in Arte aliquâ, Hypothesibus etiam luculentissimis suffultâ, inveniatur, medendi Ars quàm præcipit Natura rude Vulgi ingenium longiori intervallo superabit, quàm ista quæ à Philosophia docetur. Fidem hic mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicinâ faciendâ partes occupant, & quemvis mihi arbitrum constituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere solitum, verâ dicam necne. Quis enim vel ex infimissimis Empiricis est qui se huic morbo curando imparem fatebitur, si id tantum agendum est ut duabus istis Indicationibus Curativis quæ vulgò obtinent fiat satis? Nempè ut Sudorificorum ope exterminetur materia morbum committens, & symptomatis eatur obviam quæ ejusmodi evacuationibus superveniunt. Certissimus enim est, *Theriacâ Andromachi, Pulv. è chelis Cancr. comp. Aq. Epidem. &c.* intro assumptis, una cum regimine calidiori sudores posse propelli; quem sibi scopum unicè proposuit in hujus morbi curatione, maximè si fortè *Malignitatis*

nomen

nomen auribus uſurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet Symptomata, *Diacodium* in promptu eſt quo ſomnus invitetur, quoties urgeant Vigiliæ; *Enema* quoties alvus non reſpondeat, & ſic de cæteris. At nec ipſius valet comprehendere ſuo Marte; nec è Medicorum præſcriptis ediſcere, quæ demum illa ſit Febris ſpecies quam debellare ſatagit; ſi modò credamus (credent ſaltem fortè Poſteri) varias dari Febrium ſpecies, quarum ſingulæ ſuam ſibi methodum medendi à reliquis diverſam ferè poſtulant; Unam inſuper eandemque Febrem, cujuſcunque ſit generis, uno modo ubi primum aggreditur, atque alio paululum diverſo per ſingulos gradus quouſque graſſabitur, tractandam eſſe. Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc vel illo Phænomeno minùs inſigni mutuabitur naturalem morbi Hiſtoriam ignorans (quæ ſola veram medendi rationem indigitare poterit) cùm nequeat dijudicare an hoc vel aliud Phænomenon à Curandi quam adhibet Methodo, an ab ipſo naſcatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia & ſubtiliora illa minutioraque quæ in hoc atque in aliis morbis curandis obſervanda occurrunt: quæ cùm tot ſint & tanti momenti ad liberandos à morte homines, ſemper licebit Poſteris & ſeris Nepotibus aliquid adjicere iis Obſervationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum naturæ in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vileſcet Ars ſi quid hujuſmodi lucem aſpiciat, quin potiùs illuſtrabitur, & difficilior reddita non niſi ſapientes & ſubacti judicii viros in filiorum numerum co-optari ſinet. Sed hæc obiter.

Tuſſes modo dictæ, ſi imperitè tractarentur, *Febrem* accendere ſolebant ei haud abſimilem quæ Hyeme Anni 1675, adeò epidemicè graſſabatur, & cujus Hiſtoriam tradidi *Sect. quintâ, Cap. quinto* libri noſtri de *Morbis Acutis*. Sed cùm Febris hæc ſoboles tantùm eſſet ac effectus Tuſſis Epidemicæ, eâdem ipsâ methodo Febrem, felici ſemper cum ſucceſſu, aggreſſus ſum quam in Tuſſis curatione ſuprà deſcripſi; nempè *Vene-ſectione*, *Epiſpaſtico* cervici appoſito, & *Cathartico* deinde tribus auroris

exhibito. Quamlibet enim in Tussi sine Febre nullum præfiniebatur tempus quamdiu æger purgandus esset (utpote quæ continuari deberet, ut suprà notavi, donec vel prorsus convalesceret, vel admodum imminuerentur symptomata) in Febre tamen quæ à Tussi pendebat, purgatio per tres dies instituta ei prorsus debellandæ par erat; quod in Constitutione de quâ jam agimus sæpiusculè observavi.

Hìc autem notandum occurrit, licèt hanc Febrem, quando se primùm exerebat, commitarentur defluxiones in Pulmones molestissimæ, post mensem tamen unum vel alterum, cùm colluvies ista seri sensim è sanguine eliminaretur, Febris ejusdem planè indolis hinc indè sine Tussi aliquâ infestabat non (penitus deletâ, sed manente adhuc in sanguine malæ Crasis impressione) ac proinde haud diversam Curationem ab ea quam Tussis comitabatur sibi vendicabat.

Verùm eodem quem dixi modo hæc Febris se extendebat usque ad initium Anni 1680. quo hæc conscripserim; quo tempore etiam cum anno surgente *Febres Intermittentes* modò dictæ apparere incipiebant. Exinde verò ad initium usque Anni 1685, quo *secundam* hanc nostram *Editionem* jam conficio, eædem adhuc perdurarunt. Etenim tametsi in hac urbe non adeò Epidemicè nunc temporis invadunt ac in quatuor primis Annis, & mitiores etiam sunt, in aliis tamen locis, nunc his, nunc illis, non minùs grassantur ac sæviunt. Atque etiamnum generalis constitutio Intermittentibus producendis adeò favet, ut ad hunc usq; diem affirmare possim, me ne unicam quidem Febrim per hos dies verè *Continuam* vidisse unquam, nisi fortè re malè gestâ in earum classem fuerit evecta; vel una esset *Intercurrentium* mihi dictarum, quòd scilicet omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Constitutio hujusmodi Intermittentibus conducit; cujus certè acies prius est retundenda quàm *Continuæ depuratoriæ* mihi dictæ, epidemicè grassari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium specie natura plus

Anni 1680, 81, 82, 83, 84,

satis

ſatis feſtinare videtur, & agendi vehementiâ juſto citiùs tempora materiæ morbificæ ſubingendæ, mox etiam diſpumandæ, debita percurrere: Quod in Depuratoriâ ſecus accidit, in qua non niſi poſt dies 13 vel 14, apparent ſigna materiæ febrilis tandem concoctæ, per ſudores ſubinde, vel potius per διαπνοὴν paulo pleniorem, eliminandæ. His rite perpenſis nullus dubito quin Febres iſtæ *Depuratoriæ*, quæ Annis 61, 62, 63, 64. regnabant, quaſi fæces fuerint *Intermittentium* quarundam quæ ante id tempus per ſeriem Annorum certam ſæviiſſent, (quanto autem tempore hæ invaluiſſent haud equidem ſcio:) Cùm enim Conſtitutio quæ ad Intermittentes faciebat ſævitiem ſuam deponens jam fermè exoleviſſet, Febres quas poſtea perturiebat magis humorales erant ac terreæ, unde non niſi lentè ac pedetentim ſanguinem depurare ſategerint, quæ in primis Conſtitutionis Annis ſubtilioribus principiis innixæ, atque adeò Intermittentium typo indutæ, celeri paſſu ſuis temporibus defungi ſolerent. Quòd ſi res ita ſe habeat, veriſimile mihi videtur hanc Febrim (*Depuratoriam* volo) poſtliminio reverſuram quam primùm præſens Conſtitutio aliquantulum remiſerit, eandemque ſerie quadam Annorum permanſuram antequam *Peſtis* eam exceperit. Per annos autem omnes, quotquot demum ii fuerint quibus Febris hæc graſſabitur, *Intermittentes* etiam ſubinde ſe exerent, ac fortean nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando ſcilicet manifeſta aliqua aeris temperies ad id ſymbolum ſuum conferet. An huic Febri *Cortex Peruvianus* æquè medebitur ac nunc dierum Febribus Intermittentibus ſolet, non habeo certò dicere. At in *Peſte* atque *Epidemicis Continuis*, quæ eandem ordine excipient, debellandis, non alios affectus ex ejus uſu expectare licet, quàm eos quos hodiè in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, *Anginæ* ac id genus *Febribus inflammatoriis* videmus, quibus non tantùm non prodeſt, ſed & planè obeſt. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo in poſterum Epidemicorum alii alios excipient, ſi quidem natura eundem ordinem, ac per 24 annos ultimò præterlapſos, obſervaverit.

Atque

Atque hæc fere ſunt omnia, Vir plurimùm Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrimè elapſorum obſervavi. In *Rheumatiſmi* verò curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) ſæpenumero mihi ſubiit tecum dolere, quòd non niſi ingenti ſanguinis vi repetitis venæ-ſectionibus eductâ, ea poſſit perfici; unde non tantùm ægri vires pro tempore fraguntur, ſed ſi paulò fuerit naturâ debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior ferè redditur; cùm poſt illos elapſos materia Rheumatiſmum prius committens jam in Pulmones depluat, ægro ſcilicet frigore perculſo, vel aliâ aliquâ προφάσει leviori diathefis latens in ſanguine jam foras in actum protrudatur. His de cauſis experiri ſtatui an ulla alia methodus daretur à reiteratâ toties Phlebotomiâ diverſa, quâ hic morbus poſſit debellari. Serio itaque perpendens quòd affectu iſte (uti jampridem in *Acutorum Hiſtoria* ſubinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tum cætera arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis è pertusâ venâ color, utpote qui *Pleuriticorum* ſanguini per omnia ſimilis eſt; tandem vero ſimile eſſe judicabam morbum hunc Diætâ ſimplici admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, ægro imperatâ, æquè feliciter atque repetitis Venæſectionibus, profligari poſſe; etiam evitatis quæ alteri methodo adjungebantur incommodis: neque me fefellit *Diæta à ſero lactis* Phlebotomia loco ſubſtituta.

Prægreſſa æſtate Pharmacopola mihi in viciniâ nomine *Malthus* (Vir probus, & ingenio non vulgari) me accerſebat. Rheumatiſmo autem miſerè cruciabatur his ſympromatis ſtipato. Coxendice primò ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyſpnœâ, quæ poſt aliud fermè biduum evaneſcebat; dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dexteri lateris, quæ omnium primo laborabat; poſteaque, pro morbi indole, omnes ferè tam brachiorum quàm crurum articuli per vices moleſtabantur. Cùm debiliori eſſet & ſicco corporis habitu, veritus ne minùs firmas jamdiu vires & labaſcentes dempto copioſiùs ſanguine prorſus exolverem (maximè cùm

Æſtas

Æstas eo usque adoleverit ut jam metus esset ne superveniens Hyems redintegrandis viribus frequenti venæ-sectione attritis intercederet) imperavi ut solo *lactis sero* ad dies quatuor vesceretur æger, quibus elapsis præter serum lactis pro victu ordinario panem similagineum concessi loco prandii, semel nempè in die donec penitus convalesceret. Tenui hâc Diætâ contentus, ad dies octodecim perseverabat, nisi quod postremis eorum alium insuper panem pro cœnâ indulgerem. *Serum* autem *è Lactis libris octo* domi paratum quotidiè insumebat, quo satis benè nutriebatur. Post hos dies cùm non ampliùs urgerent symptomata, & jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, Pullorum scilicet elixorum, cæteraque ἐυτραφῆ. Tertio autem quoque die solo lactis sero victitabat, donec tandem pancraticè valeret; incommodis quæ supra memoravi hac methodo elusis, quibus decimo abhinc anno pessimè excipiebatur, Venæ-sectione ex præscripto in curationis subsidium tunc adhibitâ, ac sæpe repetitâ.

Siquis hanc Methodum tanquam rudiorem & Artis laude carentem contempserit, sciat is velim, primò leviora tantùm ingenia res quaslibet vilipendere quòd simplices fuerint & apertæ; dein me, vel imminutæ existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico quòd nisi obstarent præjudicia vulgi nullus dubitarem methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræsentiarum nomen reticere libet accommodare. Quod sanè magis ægris prodesset, quàm solemnior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam Bestiis, ut mox immolentur, coronatis, malè collocatur.

Quòd verò etiam ista quæ pro vilissimis habentur & nullius sunt pretii, accedente eâ quæ in Medico quæritur solertiâ & ἐμπειρίᾳ, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inservire, exemplo docebo: quòd licèt ad morbum de quo jam agimus nihil pertineat, non tamen prorsus est ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo quem mihi proposui scopo alienum. Duobus abhinc mensibus quidam in vicinia me rogabat ut servum inviserem

qui

qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corroſivi* quantitatem deglutiverat, ſive, ut poſtea audivi, ex amore μελαγχολῶν. Hora ferè elapſa erat à qua venenum hauſerat cùm ad eum accederem, jamque os & labia valde intumeſcebant, vehementer ægrotabat ardente ventriculi dolore, caloreque tantùm non confectus. Ego *tres Aquæ tepidæ Congios* repetitis hauſtibus ſummâ quâ potui celeritate & diligentiâ ebibendos imperavi; atque ut toties nova ingeretur copia, quoties ventriculus jam ingeſtam per vomitum ejecerat: volui etiam ut eluerentur inteſtina aquâ tepidâ ſine ullo additamento copioſè per ſedem injectâ, ubi primùm ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miſer, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras quàm præſcripſerim abſorpſit. Amici qui ægro, utpote in caſu inſolito, aſſiderent ab eo didicerunt, quas primùm evomuit aquas guſtu perquam acres fuiſſe, ſale ſcilicet venenato pleniùs exaturatas; ſingulis autem vicibus rejectas aliquam ſemper acredinis partem amittere, donec tandem nihil prorſus ſaperent. Quæ mox urgebant tormina, ſolâ aquâ injectâ ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, Benedicente Numine, intra paucas horas convaluit æger, niſi quòd labia non ſtatim detumeſcerent; ore etiam à veneni particulis quæ aquam quam evomuerat penitùs infecerant, adhuc exulcerato. Quæ ſymptomata *Diætâ è lacte* ſolo ad quatriduum adhibitâ mox evanuere. Aquam *Oleo* (quod hîc unà cum opere ignari ſolent perdere) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quòd cùm ea magis eſuriret, exindè magis idonea mihi videretur devorandis ſalinis hujus veneni particulis, quàm alius quilibet liquor, qui vel craſſior eſſet, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatiſmum* revertar. Utut è ſero lactis Diæta conveniat Juvenibus, atque iis qui temperatè & cùm conſilio vixerunt, tamen inconſultum fuerit virilem ætatem prætergreſſos, vel vino ac aliis liquo-

liquoribus ſpirituoſis jam à longo tempore plus æquo addictos hâc methodo tractare; utpote quæ in hujuſmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inuſitato frigore ſanguini inducto viam ſternat ad Hydropem. In hoc igitur caſu omnino par eſt ut eo ferè modo quem Libri noſtri *De morb. Acut. Sect.* vi. *Cap.* v. tradidi, curetur æger: Tametſi ex quo eum ſcripſi, experientiâ didicerim ſatius eſſe poſt ſecundam vel ad plurimum poſt tertiam Venæ-ſectionem *Cathartica* ſæpe ſæpius exhibere atque repetere, donec ſymptomata omnia penitus ceſſaverint, quàm Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharſin ſuppetias ad everruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem iſtam ſanguinis jacturam ſubſiſtere fas erit: atque porrò locus relinquetur *Paragoricis*, à quibus aliàs, utut ſæviret dolor, ægro temperandum eſſet, cùm illorum uſu figatur morbus, neque tam facilè Venæ-ſectioni cedat. Purgativa verò iſta è *Lenitivis* ſolùm conſtent, ut *Tamarindis*, *Sennâ*, *Rheo*, *Mannâ* & *Syr. Roſ. Sol.* cùm alia quæ ex *Scammonio*, *Jalapio*, &c. parantur tumultum cieant & dolorem exaſperent. At ſingulis veſpertinis pòſt peractam Catharſin *Syr. de meconio* ℥j. aliquantulum temporiùs quàm id fieri ſolet, propinetur.

Hîc autem commemorare libet, me per conſtitutionem inſtantem obſervaſſe affectum quendam modò *Rheumatiſmum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore*, quoad ſæviſſimum lumborum cruciatum, non multùm abludentem, qui cùm Febres Intermittentes excipere ſoleret, tranſlationi materiæ febrilis in muſculoſas corporis partes originem ſuam debebat. Hoc ſymptoma haud diverſam medendi methodum poſtulabat ab illa quam morbus ipſe cui adhæreret, Febris nempè Intermittens, ſibi vendicabat; cùm à frequenti Phlebotomia & quibuſcunque aliis evacuationibus exaſperaretur illud, atque æger in vitæ diſcrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque

Atque hæc sunt, Spectatissime Vir, quæ in his Affectibus de quibus scisciteri libuit, sedulâ observatione habeo comperta: quæ si aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi sententiâ; me saltem pro tenuitate meâ debitum tuæ Claritati observantiæ specimen exhibere conatum mihi serio gratulabor.

Tibi semper Addictissimus,

THO. SYDENHAM.

Doctiss.

Doctiſſimo Amiciſſimoque Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

MAgnum rei medicæ exortum eſt & lumen, & commodum, Vir Clariſſime, ex conſummatâ tuâ de Morbis Acutis hiſtoriâ, eâque ſedulâ obſervatione, & fidâ experientiâ ſtabilitâ, non lucri aut famæ aucupio ſcriptâ, ſed ſincerâ fide, & mente honeſtâ; Cùm tibi amplum ſatis theatrum ſit officium feciſſe, & præſenti ſeculo quovis modo profuiſſe. Ipſe hactenus celavi penitus quod volui, at fortaſsè quid jam parem tibi è longinquo ſubolet. Qui laudat quod facis, urget ut facias quod adhuc laudetur. De morbis Acutis ſcribere ſumma difficultas eſt, utpote quas tam rapida volvit rota, ut niſi opportuno ſiſtatur ſufflammine, in præceps ruat vita, nullis in poſterum auxiliis, nullis ſuppetiis redimenda. Tu ſingula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri neceſſe ſit. Opus quidem perfectum, & abſolutum, cui nihil addi poterat, niſi majus promiſeras, De Morbis ſcilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi mcras.

Sæpe nobis incidit ſermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominioſam originem Gentes Europeæ à ſe invicem ſedulò ſatagunt propellere, & ut ejus magis adhuc occultentur veſtigia ad ipſos Indos remotiſſimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiceſ, & indomitæ libidini aptiſſimè reſpondens pœna, eo fortaſsè fine tardiùs remota, ut tanti conſtet pœnitere. Et humanitatis, & pecoari ſimul ſenſu tactus videbatur, qui palam optavit impuriſſimam hanc luem ſemel tantùm curari poſſe. Cùm jam autem ad Agyrtas, Tonſores, & infimos quoſque ſciolos ejus ſæpè devoluta ſit curatio, illi aut fraude, aut imperitiâ magno eam ſumptu, majori etiam moleſtiâ tamdiu differunt, & protollunt, ut vitæ planè tædeat inter

carnificum

carnificum tormenta, & longissimas Medicinæ moras protractæ, & ferè levius sit ægrotasse, quàm sanari. Jus igitur promissi, amicè tamen, exigo; præmittas oro, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hâc in re confectum. Humaniter, & sincere explices quâ methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus se redimat quàm queat minimo. Satis est ut æger sub Deo, non etiam pejùs sub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis saltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictissimus,

H. PAMAN.

Ex Ædib. Lambeth.
Febr. 12. $16\frac{79}{80}$.

Ornatissimo

Ornatiſſimo Eruditiſſimoq; Viro

HENRICO PAMAN, M. D.

Divi Johannis Cantabrigienſis Socio, Academiæ Oratori Publico, & in Collegio Greſhamenſi apud Londinenſes in Medicina Profeſſori.

QUanquam eum quem de *Acutis Morbis*, Vir Spectatiſſime, nuper edidi Tractatum, quæ eſt tua tàm humanitas, quàm animi in me propenſio, ceu opus undique conſummatum deprædicare digneris; uſque adeò tamen tenuitatis tùm meæ, tùm iſtius opellæ mihi ſum conſcius, ut me nihil aliud egiſſe exiſtimem, quàm viam præmonſtraſſe, quâ qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Hiſtoriam & Curationem queant inveſtigare.

——Fungor vice Cotis, Acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipſa ſecandi.

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, eſt natura, atque ita lùdit in his morbis producendis, ut unius non ſit hominis, utut vivacis, varia eorum φαινόμενα, & curationes iiſdem accommodatas graphicè depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines per tot ſæcula ſibi invicem ſuccenturiati, atque iidem tùm maximâ ingenii vi, tum indefeſsâ induſtria prædìti, tum etiam in Praxi quæ numeroſas obſervationes ſuppeditaret verſatiſſimi, perpulchrè hîc operam ſuam collocare poſſint?

Tantum abeſt ut ad Artem **Medicam** vel pervenerim ipſe, vel me putem perveniſſe.

Mccum habito, & novi quàm ſit mihi curta ſupellex.

Morbos iſtos *Chronicos* quod attinet, quorum Hiſtoriæ perſcribendæ ſpem tibi feceram, ita penitus animo meo inſedit ejus rei ſtudium, ut non tam aliâ de causâ, ſi bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut iſtiuſmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inſerviam: At verò ſinguli me dies docent quàm ſit arduum cœptum id, & quàm periculoſæ plenum aleæ (mihi præ cæteris qui iſto ingenii acumine atque ſolertiâ, quibus hîc eſt opus, non ſatis valeo,) cùm apud Scriptores rei Medicæ (Divinum *Hippocratem* ſi demas, atque alios pauciſſimos numero) vix ulla deprehendi queant veſtigia, quibus adjutus per rerum avia ſpinis & ſentibus impedita iter faciam; cùm quæ promittunt ſubſidia Authores & lumina oſtentant, magis Ignes Fatui ſint, quàm veræ faces, & in ſalebras potius ac præcipitia ſequentem agant, quàm mentem fideliter & rectà dirigant in genuinâ naturæ Methodo indagandâ atque inveniendâ: utpote quorum ſcripta ferè omnia *Hypotheſibus* innituntur, quas peperit laſcivientis ingenii & Phantaſiæ luxuria; ipſaque adeò Morborum Phænomena (in quibus eorundem Hiſtoria vertitur) prout ab iis deſcribuntur, ex eâdem Hypotheſeων officinâ prodeunt; quin & ipſa Praxis quâ Morbos aggrediuntur (quod humani generis Peſtis eſt certiſſima & pernicies) ad hujuſmodi Poſtulata componitur, non ad rei veritatem. Uſque adeò graſſantur, & regnant ferè in ſingulis paginis Cerebroſorum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obſtantibus, ſi vitam Deus atque otium conceſſerit, experiar fortaſſis aliquando quid valeant humeri. Impræſentiarum, ut animum agnoſcas in tui obſequia paratiſſimum, en tibi offero, ceu ejus quod molior operis ſpecimen, diſſertationem hanc, brevem illam quidem de

de *Lue Venereâ*, & quam ſolam adhuc prælo adornavi.

Primùm autem id attingere volo, me haud paucos conveniſſe, qui ſive præ ſtudio, honeſto quidem eo, incontinentiores à peccato coercendi metu inſecuturæ pœnæ, ſive ut Caſtimoniæ laudem ſibi arrogarent, non dubitabant aſſerere *Luis Venereæ* Curationem docendam non eſſe. His ego non aſſentior; utpote qui exiſtimem nullum ferè locum Charitati atque operæ mutuæ relictum iri, niſi ea quæ ſibi ſuâ ipſorum culpâ improvidi accerſunt mala, humaniorum officiis ſarciantur. Omnipotentis Dei eſt ſontes caſtigare, noſtrum verò miſeris pro virili ſuccurrere, atque ægris opem ferre; non autem curioſâ cauſarum indagatione illos acriùs urgere aut cenſorio vexare faſtu. Tradam itaque quæ in hoc morbo obſervavi atque expertus ſum: non quo hominum animos deteriores efficiam, ſed ut corpora (quòd mihi negotii datum eſt) reddam ſaniora.

Lues Venerea ex *India* primùm *Occidentali* An. Dom. 1493. *Europam* appulit; cùm ante id tempus ne quidem nomine tenus, quantum ſcire licet, noſtro orbi innotuerit: Undè etiam Morbus vulgò cenſetur iis tractibus *Americæ Endemius* in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potiùs è regione aliquâ *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxiſſe videtur; cùm à plurimis noſtratium, iiſque fide dignis, qui *Inſulas Caribbes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recèns à *Guineâ* allata, etiam antequam in terram deſcenderint, tum alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nullâ copulâ impurâ prægreſſâ; ita ut non rarò univerſam aliquam eorum familiam, viros ſcilicet, mulieres, liberoſque malè mulcter. Neque iſta Lues quæ afflictiſſimos hoſce ſæpe ſæpius invadit, vel hilum à *Venereâ* nobis dictâ, quantum ego quidem intelligo, quoad ſymptomata, *Dolores* ſcilicet, *Ulcera*, &c. habiti nempè diverſorum Climatum ratione, videtur diſcrepare, licet nomine prorſus abludat, cùm *The Yaws* ab

Lues venerea nercæ Hiſtoria.

illis dicatur. At nec medendi methodus quâ utuntur illi, à noſtrâ abhorret, utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam : non obſtante eo quod hîc apud nos dicitur de eximiâ *Guaiaci* & *Sarſaparillæ* vi quam in natali ſolo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantùm non exhauſta putatur. Probabile itaque mihi videtur *Hiſpanos* qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuiſſe ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim ſunt populi *Guineæ* confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europæis mercibus permutandi) *Endemius* eſſe poteſt. Ut ut ſit, contagioſa iſta Lues paulatim ſerpens, has orbis terrarum partes eo uſque inquinavit, ut ſi eâ celeritate graſſaretur adhuc quâ primùm invaſit, intra ſæcula aliquot actum eſſet de genere humano, vel ſaltem Noſocomiis de cætero addictum, prorſus impar eſſet iis rebus gerendis quibus continetur hominum ſocietas : niſi quòd, Vegetabilium inſtar, in alienum à patrio ſolum quaſi tranſplantata, Europæo noſtro non perinde lætatur, ſed languet indies, & mitioribus Phænomenis fatiſcit. Novus apud nos hoſpes cùm eſſet, ſi quem arripuerat, mox omnem ſanguinis maſſam contaminabat, & diris capitis atque artuum doloribus tum etiam ulceribus variis in partibus ſe prodebat. At verò Centum retrò annis *Gonorrhœæ Virulentæ* ſpecie ſe primùm oſtendebat, oſtenditque adhuc, hâc ſibi portâ exitum quærens ; nullo alio manifeſto ſymptomate, niſi quòd in perpaucis ulcuſculum in pudendo (vulgò *a Shanker*) primum morbi eſt indicium ; cujus virus cùm per Gonorrhœam non ejiciatur, ſanguinis maſſam dicto citius pervadit inficitque.

Propagatur autem Venerea hæc Lues vel per *generationem*, unde miſellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit ſtamina vitæ ; vel per *contactum mollioris alicujus partis*, quo virulentia atque inflammatio corpori inſinuantur ex occaſionibus hoc in loco dicendis. Primò in lactatione v. gr. vel *Infans* Nutricem per rariores mammillarum poros, vel *Nutrix* Infantem per

os

os tenerum inficere poteſt. Secundò Infantes ſi nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licèt enim Adulti quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix niſi intercedente impuro coitu, quamvis ſimul dormiant, poſſint infici, infantium tamen laxior caro & texturæ rarioris venenum facilè excipit, quòd non ſemel obſervavi Infantibus à genitoribus, quibuſcum dormiebant, infectis contigiſſe. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo præ cæteris modo ſerpit Lues; cùm ſcilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à Venereo ſive ulcere, ſive etiam puſtulâ in uteri vagina ſtabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus ſana videri poteſt; veneno nempe vel iſtarum partium illuvie ita detento ut ſegniùs invadat ſanguinem, vel per menſtruas purgationes diluto ſæpius, & quadantenus exterminato. Contagio hæc carnoſam virgæ ſubſtantiam, quantum ego judico, primum adoritur quam quidem corrumpens, eidemque primò inflammationem, mox ulceroſam διάθεσιν ſenſim inducens, efficit ut ſanies, qualem in *Gonorrhœâ* cernimus, in urethram lentè extillet: quod ut credam hâc ratione promoveor; ipſe ſcilicet vidi virulentam hujuſmodi materiam per ſubſtantiam glandis poroſam exudare, non per urethram ejectam, nulloque ulcere vel glandem occupante, vel præputium. Tandem verò altiùs penetrans, glandulas *Proſtatas* efferato ulcere ſolet depaſcere; quod haud rarò cernitur in eorum cadaveribus quos hic morbus è medio ſuſtulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger, (ocyùs aut ſeriùs, prout mulier quâcum conſuevit magis minúſve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturæ μιάσματι excipiendo magis minúſve idoneæ) primùm dolore genitalium inſolito cruciatur cum quâdam rotatione quaſi teſticulorum; poſteà, ſi recutitus non ſit macula primò Morbillum jam erumpentem magnitudine & colore æmulans glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidam lentè extillat, ſeminis inſtar, qui quotidie à ſe-

minis tàm colore, quàm conſiſtentiâ recedens, flaveſcit tandem aliquanto dilutiùs ovi vitello; & in Lue virulentiore intenſioreque non modò vireſcit, ſed & aqueo humori permiſcetur ſanguine affatim tincto. Puſtula jam dicta *ulcus* tandem fit, primò haud abſimile *Aphthis* Infantium ora obſidentibus, quod indies latiùs & profundiùs depaſcatur, ſupervenientibus orificii callo & duritie. Animadvertendum eſt autem quòd memorata puſtula rarò Gonorrhœam comitem habet in iis qui aut jam pridem Gonorrhœâ laborarunt, aut recutiti ſunt; utpote quorum Glans tum ab aere cui expoſita eſt, tum è frequenti linteorum attritu indurefcens, nexam non ita facilè ſuſcipit. Hujuſmodi Verpi igitur glandis ulcere ferè non tentantur, ſola *Gonorrhœa* dicto modo naſcitur. Hanc alia mox ſymptomata excipiunt, ut primò magnus doloris ſenſus in pene quoties erigitur, perinde ac ſi validâ manu tranſverſus fortiter conſtringeretur, qui noctu præcipue urget, quoties in lecto æger cœpit incaleſcere: quam quidem conſtrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc ſtatu exiſtentis ſignum παθογνωμονικώτατον exiſtimo. Incurvatur etiam veretrum à fræno jam contractiore, quod cùm in erectione extenditur pro natura ſuâ, acutiſſimum dolorem adfert. Accedit etiam *ardor urinæ*, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero æger jam à nuctu ceſſans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maximè quâ in glandem deſinit. Nonnunquam etiam eroſâ atque excoriatâ urethrâ jugi puris acrioris fluxu, natura in carne novâ vice jam deperditæ juſto occupatior laxam quandam & ſpongioſam ſubſtituit, quæ mole quotidie aucta & ſenſim indutata *Caruncularum* excreſcentiis ita meatum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem carunculæ nihilominus ex ulceribus ſibi adnatis ichorem quendam evomunt, & tum Medico crucem figunt inter curandum, tum ægro magis ipſâ morte timendum malum. Quinimò ſæpe accidit ut ſanies quæ per Gonorrhœam deplenda erat, vel à motu violentiori, vel Aſtringentium uſu in Scrotum

depoſita

depoſita, atrociſſimum dolorem & Scroti inflammationem accerſat, nunc alterutro, nunc utroq; ejus latere in molem ingentem elato; Gonorrhœa interim progreditur tardiùs, at verò urinæ ardor non mitiùs urget. Atque hæc ſunt communiora morbi hujus ſymptomata, manente hoc ejus ſtatu.

At verò quoties ſive Morbi diuturnitate & in dictis partibus morâ contagio ſurſum fertur & ſenſim ſanguini labem imprimit, aut materiâ virulentâ indebito Aſtringentium uſu in corpore retentâ humores putreſcunt, *vera Luës* exoritur, in quâ Tumores ſive *Bubones* ſæpe in inguine comparentes primum ejus gradum conſtituunt. *Dolores* tum caput, tum artus in articulorum interſtitiis, humeros ſcilicet, brachia, & talos crudeliter laniant, nullo ordine invadentes. & per intervalla, licet noctu ægrum lecticuli calore perfuſum rariſſimè deſtituant, nec niſi ſub auroram libenter evaneſcant. Cruſtulæ etiam & *porrigines* varias corporis partes deturpant. Flaveſcunt hæ fermè ad inſtar favi, quo ſigno à cæteris omnibus queant internoſci. Quandoque ſuperficie latiore varia occupant corporis ſpatia ad eum modum quo *Lepra* in Medicorum ſcriptis depingitur. Quanto autem magis ſcabies hæc diffunditur, tanto minùs æger diſcruciatur. Univerſa ſymptomata pedetentim increſcunt, dolor præ reliquis, qui tandem eò uſque exacerbatur ut ſe nequeat miſer diutiùs in lecto continere, ſed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo curſitet irrequietus fermè donec illuceſcat. Adde quòd præ doloris vehementiâ Cranium atque oſſa tibiarum brachiorumque hinc inde attolluntur in perdura tubera *Exoſtoſes* dicta, excreſcentiæ oſſeæ in equorum tibiis (vulgò *a Spavin*) haud abſimilia: quæ quidem oſſa tuberculis obſeſſa jugi dolore ac inflammatione tandem carioſa redduntur & putreſcunt. *Ulcera* etiam *Phagedænica* varias corporis partes depopulantur, quæ fauces ut plurimum primò aggredientia, ſenſim per palatum in naſi cartilaginem propagantur, quam mox abſumunt, ita ut is jam fulcro deſtitutus planè concidat. Creſcentibus indies ulceribus, & dolore au-

cto, æger partim indefinenti carnificinâ enectus, partim ulceribus confectus & putredine, vitam trahit cruciatu, fœtore, carie, opprobrio moleſtiſſimam, & quavis morte longo intervallo miſeriorem, donec tandem, pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, & jam ſuperis grave, humo condatur.

Intrinſecam hujus morbi naturam, Eſſentialem quam vocant, niſi quatenus ea ex iſtis quæ jam depinximus ſymptomatis eluceſcat, non mihi perſpectam eſſe arbitror, quàm eſt Eſſentia ſive Plantæ cujuſlibet, ſive Animalis: Quicquid verò de eâ ſit certò mihi conſtat humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem eſſe, undè hæc tot malorum Ilias: conſtat etiam dictum humorem evacuandum eſſe, idque iis mediis quorum efficaciæ Experientia, medicorum Magiſter, ſuffragatur. Cùm nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum* cujus ope ſine evacuatione prægreſsâ Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exiccantia* dicta Specificorum titulo ſunt donanda, niſi exemplis in medium allatis probare quis poſſit, vel Mercurium abſque Salivatione, vel Lignorum decoctum nullo ſubſequente ſudore Luis Venereæ curationem quandoque abſolviſſe. Utque experientiâ didici ſudorifica vulgaria haud minùs proficiſſe in hoc morbo quàm Lignorum decoctum, ita nullus dubito quin ſi reperiri poſſit aliud quid, ſive in Regno Vegetabili, ſive Animali, quod in excitandâ ſalivatione pares cum Mercurio vires haberet pariter etiam ad ſanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus adhuc intra Gonorrhœæ limites ſubſiſtens, longè ab eodem diſtat cùm jam omnem ſanguinis maſſam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præcisè mereatur, ita etiam Evacuatio quâ Gonorrhœæ materia ejicitur, alia prorſus eſt atque illa, quâ Lues jam formata eliminanda eſt.

Gonorrhœa virulenta Curatio.

Gonorrhœam itaque quod attinet de quâ primò agemus, in remediis *Cathartici*, quarum huc uſque uſu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio vel

educitur

educitur humor peccans, vel procuratur diverſio ſuccorum corporis naturalium qui aliter hoſti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ratio, tum experientia mihi dictant hunc morbum à quolibet demum Cathartico ſæpe diuque exhibito ſanatum iri, ea tamen cæteris ἀρχιτεκτονικὰ mihi videntur quæ bilem, maximè verò quæ ichorem ſeroſum fortiter è ſanguine expurgant & ſubducunt. Ac proinde ſolâ *Julapii radice* pauperibus aliquoties ſubveni, quorum tenuitati & rebus domi anguſtis conſulendum erat. Cùm verò & morbus conſpicuam ſecum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia quibus expugnandus is eſt, calida etiam ſint, *Dieta refrigerans* omnino eſt imperanda à carceribus, quod dicitur, ad metas.

Sic itaque ſoleo præſcribere. ℞ *maſſ. Pilul. cochiar. maj.* ʒ iij. *Extract. Rudii* ʒ j. *reſin. Jalap. & diagryd. an.* ʒ ß. *cum ſ. q. Opobalſami f. Pil. è ſingulis Drachm.* vi. Quatuor ex his ſingulis auroris deglutiendæ ſunt horâ quartâ vel quintâ (ita ut æger ſuperdormiat) ad dies 12 vel 14, vel etiam plures, donec ſc. urinæ ardor & materiæ ſeminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cum pro voto ſucceſſerint, ſatis eſſe autumo, ſi æger interjecto ſemper die uno, caſdem repetat ad ſeptimanas adhuc duas; quo tempore elapſo, ſufficit ut bis in ſeptimana ſumantur Pilulæ, donec humor ex urethrâ ſtillare ſolutus prorſus evaneſcat, quod ut plurimum non niſi poſt multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejuſmodi ichor qui ardore urinæ & flavo materiæ extillantis colore diſparentibus, manè præſertim, in ſummitate colis digitis compreſſi ad guttulam unam alteramve cernitur, à debilitate tantùm & à laxitate partium ob diutinam viroſi fomitis in eis moram oriatur; miſeri tamen experiuntur magno ſuo malo reliquias has eſſe contagii non penitus deleti; quod licèt quadantenus ſubactum, ex leviſſimâ quâque occaſione (à potu ſcilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori aut ſimili aliâ) novas excitat tragœdias, Gonorrhœâ poſtliminiò recrudeſcente,

ſcente, ſi nempè æger catharſeôs moleſtiam defugerit, nondum extirpato radicitùs morbo.

Si poſt hujuſmodi purgationem Gonorrhœa nondum cedat, ex uſu erit loco pilularum, maximè in iis qui difficiliùs purgantur, potentius aliquod medicamentum ſubinde intercalare, cujuſmodi eſt Potio ſequens, quæ ſemel tantùm hauſta magis aliquando fecit ad ſiſtendam Gonorrhœam, quàm leniora Cathartica ſæpenumerò ingeſta. ℞ *Tamarind.* ℥ ß. *fol. ſen.* ʒ ij. *Rhei* ʒ i ß. *Coq. ſ. q. aq. Colaturæ* ℥ iij. *diſſolv. Mannæ, & ſyr. Roſar. ſolut. an.* ℥ j. *ſyr. de ſpinâ cervin. & Electuar. è ſucco Roſar. an.* ʒ ij. *Miſ. f. potio.* Vel curatione tardiùs procedente detur *Turbith minerale ad gr.* viij. tantùm bis vel ter, (idque interpoſito debito temporis ſpatio, nè fortè oboriatur Ptyaliſmus;) quod quidem remedium in eradicandâ Gonorrhœâ pervicaciori facilè primas fert. Vel bis in ſeptimana pil. ſequentes exhiberi poterint, ℞ *pil. ex duobus* ʒ ß. *Mercur. dulc.* ϑ j. *cum ſ. q. Opobalſami f. pil.* iiij. *ſumendæ ſummo mane.*

Eſt autem ubi æger à Catharſi dicto modo repetitâ uſque adeò abhorret, ut ne conſpectum quidem, vel odorem ſolum remediorum ferre queat. Eſt etiam ubi corpus ex *ἰδιοσυγκρασίᾳ* quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi; atque ita dum impenſiùs in hoc laboratur nullo cum fructu, Lues tandem obrepit, quæ eos ſæpiſſimè ægros adoritur, quorum corpora catharticis fortiùs obſiſtunt: cùm ita ſe res habeat, *Enematis* agendum eſt, quibus injectis utrique indicationi, humoris ſcilicet tum expurgandi, tum ab affectâ parte derivandi ſatis fieri poteſt. Quinetiam hæc Methodus expeditior eſt nonnunquam præmemoratâ iſtâ, at non æquè ruta, me judice; cùm prior illa licèt diuturnitate moleſtior, minùs tamen habeat periculi neque contagioſi fomitis particula in viſceribus hæreat, novos datura tumultus; Hoc verò incommodum facillimè evitatur, ſi Cathartica per os aſſumpta diebus ab uſu Clyſterum liberis, mutuam iis operam commodent.

Hâc

Hâc itaque viâ incedo *Pilulas* jam prædictas, aut alias ejuſmodi duabus tribuſve auroris continuis exhibendas curo; poſteà *Enema* ſequens manè, & horâ quintâ pomeridianâ quotidiè injiciendum, donec penitus ceſſaverint ſymptomata; niſi quod ſemel aut bis in hebdomade Catharticum impero, miſſo die iſto Clyſtere. ℞ *Electuar. è ſucco Roſar.* ℥ vi. *Terebinth. Venet. vitell. ovi ſolut.* ℥ ß. *diſſolvantur in aq. Hordei* ℔ j. *Colaturæ adde El. Diacathol.* ℥ ij. *m. f. Enema:* Singulis etiam noctibus *Opobalſami* vel *Balſami è Mecha gut.* xxv. ſacchari fruſtulo exceptas concedo, ſub lecti ingreſſu; quod quidem medicamentum, cum *Terebinthinæ* quoddam genus ſit liquidum ac purum, iiſdem quibus illa facultatibus pollet, & ulceroſæ genitalium diatheſi apprimè ſuccurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda ſubſtitui poſſit.

Procedente Curatione, quâcunque ea demum methodo tentetur, ægro cibis omnibus ſale conditis, vel aliàs dyſpeptis (quales ſunt carnes Bovinæ, Procinæ, Piſces, Caſeus, Radices, Olera,) & fructibus horariis quibuſcunque interdico; quibus ſubſtituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cætera σύτιτλα. Volo etiam ut vel his parciſſimè utatur, tantùm ut ægri vires non labaſcant. *Potus*, vino in genere abdicato, ut & liquore omni ſive ſpirituoſo, ſivè aceſcente, *Hydrogala* eſto, ex tribus aquæ coctæ partibus & lactis unâ, niſi quòd in prandio & cœnâ Cereviſia tenuis in parvâ quantitate poſſit indulgeri. Ad contemperandam inſuper inflammationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulſionem* ad ſequentis normam compono, in Purgationum interſtitio frequenter potandam. ℞ *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ ß. *ſem. Papav. albi* ℥ ij. *Amygdal. dulc. excorticat. n.* viij. *contund. ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo aq. Hord.* ℔ i ß. *Colaturæ adde ſacchari Cryſtallini q. ſ. m. f. ſ. a. Emulſio.*

In temperamento admodum ſanguineo, & affectu pertinaciore, poſt menſem catharſi datum, aut circiter,

ut

ut plurimùm *ſanguinis Uncias octo vel novem* è brachio dextro detrahendas ſuadeo; ut maturiùs celebretur venæ-ſectio author non ſum, ne hâc προφάσει contagium penitùs inſeratur. *Injectiones* in urethram non magni facio, utpote quæ ſive acrimoniâ ſuâ mordaci, ſive ſtipticitate non rarò magis officere ſoleant, quàm prodeſſe: veruntamen ſub morbi exitu *Aqua Roſacea* in pauca quantitate poteſt injici.

Hâc methodo, quæ mihi ſemper pro voto ceſſit in Gonorrhœâ ſanandâ, meliorem nondum comperi; maximè in iis qui facilè purgantur. In iis enim qui purgantur ægriùs, curatio, licèt nunquam fallax, tamen non niſi poſt longum temporis ſpatium perficitur. In his itaque ſanguis iterum mittendus; & acuenda ſunt Cathartica, tum etiam repetenda ſæpiùs, atque in eorum uſu diutiùs eſt perſeverandum, aut Clyſteres modo jam ſignato uſurpandi. Enim *Catharſis* hîc ad inſtar omnium eſt. Atque in hoc affectu, ſi in alio quopiam, verè aſſeritur, quòd qui mundificat bene, bene ſanat: modò ab *Aquis Mineralibus* ſibi temperet, quas certò mihi conſtat morbi reliquias è corpore eliminandas vi aſtringente & plus ſatis ſanativâ arctiùs conſtringere, & quaſi clavo figere trabali; unde quòd ſæpius obſervavi, *Scroti tumores* enaſcebantur quoties in morbi principio, vel ſtatu, pejoraque adhuc ſymptomata ut *Carunculæ*, ſi quando ſub ejus exitu potarentur. Quod quidem ego fidenter aſſero, quantumlibet ex more hodiè recepto Aquæ Minerales in dicto caſu haud rarò præſcribantur.

Neque ſum neſcius quantum ſe venditent Practicorum nonnulli in hujus ſymptomatis curatione, quà breviore temporis ſpatio, quà remediis magni nominis & tituli abſolvendâ; interim obſervatione plus ſatis frequenti certò deprehendi, materiam, quæ eliminanda fuit, aſtringentium vi in corpore detentam maximum ægris dediſſe malum, ex quo perſæpe ſanguinis maſſam de novo ſubiens ipſam demum Luem parit. Nec majore cum fructu, licèt periculo minore, decoctum *Lignorum exiccantium* uſurpatum comperi; quo ſcilicet,

ſub

ſub prætextu *Specificorum*, tum univerſum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incaleſcentia ulteriùs adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam *Gonorrhœa* quæ paulò antè evanuerat, quod me obſervaſſe memini, denuò in conſpectu prodiit.

Animadvertendum eſt autem, quòd ſi ægri glans Præputio undiquaque contegatur, atque ejuſdem ora præ inflammatione uſque adeò tumida, dura, ac calloſa reddantur ut nullo modo queat reduci; laterem lavat quiſquis Gonorrhœam remediis purgantibus, fortiſſimis licèt, & quotidiè ad nauſeam repetitis, aggreditur, niſi eodem tempore id agatur ut pars ita affecta ad ſtatum ſibi naturalem redeat, ſublatis & duritie & tumore, undè Gonorrhœæ novus utique fomes ſubminiſtratur. Quod quidem ego admolior *Fotu* ſequente. ℞ *Rad. Althææ, & liliorum an.* ℥ i ß. *fol. Malv. Verbaſc. Sambuc. Hyoſcyam. flor. Chamæmel. & Melilot. an. M.* i. *ſem. lini & Fœnugræci an.* ℥ ß. *Coq. ſ. q. aq. font. ut f. Fotus, parti affectæ admovendus per horæ unius ſpatium bis vel ter in die.* Peractâ fomentatione partem affectam *Oleo è ſemine lini* recenter extracto perungendam curo, deinde *Emplaſtrum è Mucilaginibus* alutæ agninæ inductum labiis, præputii tumidis circumponendum. Quòd ſi *Ulcus* vel in ipſius præputii labiis, vel in ſubjectâ glande hærens ſuâ calloſitate facit ut illud non niſi ægrè poſſit retrahi, præter fotum jam dictum ſequens etiam *Linimentum* præſcribo. ℞ *Unguent. Baſilici* ℥vj. *Unguent. è Nicotianâ* ℥ ij. *Præcipitat. aq. Roſ. lot. & optimè lævigat.* ℥ ß. *m. f. Linimentum, quo lintei raſura imbuatur, & ulcuſculo admoveatur ſemper poſt Fotus præſcripti uſum.*

Ubi verò ſive quòd juſtò maturiùs Gonorrhœa ſiſtatur, ſive ab exercitio vehementiori, aut aliâ quâcunque de causâ, Scrotum jam morbi ſedes ab eadem in tumorem inſigniorem attollitur, prædictum *Fotum* bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor & tumor *Cataplaſmate* vulgò noto *ex Oxycrato & farinâ Fabarum.* Hæc dum foras peraguntur, non deſino

ſino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus, quæ modò præſcripſimus, introſumptis, tum etiam Diætâ ſupradictâ hoſtem urgere; neque mihi religio eſt quovis hujuſce mali tempore ſanguinis ℥ ix, vel x è brachio iſto detrahere quod teſticulo tumefacto reſpondet, ſi tumoris magnitudo & vehementia doloris id mihi ſuadeant. Atque hæc hactenus de *Gonorrhœâ*.

Luis confirmatæ Curatio.

Cùm verò eouſque invaluerit morbus ut jam *Venerea Lues*, vel *Lues confirmata* præcisè dici mereatur, alia omnino porta quærenda eſt, & duriori huic nodo cuneus itidem durior eſt adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod ſciam, adferri poſſit extirpari hujuſce morbi, niſi per *Salivationem* ab *Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quàm indoctorum de aliis ſanandi modis ſatis temerè & audacter effutiverint. Cùm itaque *Salivatio* omnem hîc numerum abſolvat, id tantum mihi incumbit ut quæ in eâ excitandâ, tum etiam regendâ, & ratio (qualis qualis ea demum fuerit,) & obſervatio rationi ſuffragata mihi dictaverint, ediſſeram.

In principio autem ne conjecturâ quidem aſſequi poſſum quid ſibi velint crebra iſta monita quibus de corpore remediis *Catharticis*, & *Digerentibus*, Balneo puta & cæteris id genus, ritè præparando, ita ſeriò caveatur; Ut de Venæ-ſectione jam taceam, cui nonnulli hîc loci primas deferunt. Quum enim, ſi veritati ſit litandum, eo res redigatur ut *Veneno* Salivatio procuranda ſit (neque enim adhuc innoteſcit ſalubre aliquod medicamentum quo poſſit excitari, neque æger ſine ejus ope in tuto collocari poteſt, quæritur utrùm corpori conſtantibus adhuc viribus vegeto & valenti, ac proindè frangendis inimici conatibus haud impari; an eidem miſſione ſanguinis & tenui diætâ jam debilitato rectiùs committatur Venenum. Haud dubiè ſatius eſſe duxerit æquus rerum æſtimator nihil agere, quàm ita importunè ſatagendo nocere. Quid quod experientia teſtatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos ſalivationis impetum multò melius ſuſtinere, quàm

quàm eos quorum quaſi ante prælium inciſi ſunt nervi?

Miſſo itaque damnoſo omni hujuſmodi præludio, ſtatim atque accerſor *Unguentum* præſcribo *ex Axungiæ Porcinæ* ℥ ij. *& Mercurii crudi* ℥ j. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admiſceo; cùm deterius fiat Unguentum, ſi quod adjecta iſta frænum injiciant, & nihilo efficacius, ſi nihil prorſus agant: Et fortaſſe additamenta ejuſmodi ſub nomine *Correctivorum*, idem hîc præſtant (ſi quid tamen præſtant) quod *Catharticis* adjuncta judice experientiâ, ſolent præſtare; tormina nempe excitant, & catharſin reddunt laborioſiorem, à luctâ ſcilicet inter Antidotum & Catharticum, cujus vis omnis purgans in eo poſita eſt quòd naturæ hominis inimicetur. Verùm ut *tertiâ parte* dicti *Unguenti* brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas (primam quâ accerſor includendo) manibus ſuis æger perungat injungo; ita tamen ut neque axillas, neque inguina attingat uſpiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumpoſito & poſteriùs conſuto, à linimenti contactu diligenter muniat. Poſt tertiam inunctionem gingivæ ut plurimùm intumeſcunt, & *Ptyaliſmus* ſuboritur. Si verò intra tres dies poſt ultimam inunctionem idem haud procedat, tum gr. viij. *Turbith Mineral. in Conſerv. roſ. rubr.* exhibeantur ægro, qui poſt ſingulas vomitiones aut ſedes ſumat hauſtum liquoris poſſetici calidé. Cùm expuere inceperit, id jam medico negotii tantùm eſt ut gradum ſalivationis ſcrupulosè expendat, nè invocatis temerè ſuppetiis, ſalivationem eo uſque evehat ut æger de vita periclitetur. Ubi jam Ptyaliſmus ſtatum debitum fuerit adeptus (in quo expuuntur ut plurimùm libræ quatuor ſpatio Nycthemeri,) vel ſymptomata, etiamſi parciùs expuat æger, evanuerint (quod plerumque contingit poſt quartam diem à ſtatu ſalivationis;) & induſium & tori lintea aliis, quæ à quo ultimò lavabantur uſurpata aliquandiu fuere, ſunt permutanda: cùm priora iſta unguento infecta ſalivationem & magis quàm erat opus intendere, & longius protrahere quàm ægro expediat,

apta

apta nata ſint. Quod ſi fortè priùs elangueſcat ſalivatio quàm ſymptomata penitus diſparuerint, extimulanda ſubinde eſt *Mercurio dulci ad* ℈i. pro doſi exhibito.

Nonnunquam accidit, præſertim in corporibus ὑγιεταζλήτοις, quòd poſt unam vel alteram inunctionem (nempè ſimul ac Hydrargyro ſanguis affici inceperit) natura illicò per inteſtina hunc hoſtem expellere ſatagat, undè non ſolùm dejectiones mucoſæ & tormina ventris, ut in iis qui dyſenteriâ laborant, eveniunt, verùm etiam curatio morbi impeditur, utpote qui ſalivationi tantummodò cedere ſoleat. In hoc caſu à Mercurio ſive extrà applicito, ſive intrà aſſumpto, prorſus abſiſtendum, donec hæc ſymptomata penitùs evanuerint; atque porrò dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit, antequam ſalivatio bene aſſurgat) ſiſtendus eſt uſu *laudani liquidi*, ita doſim augendo atque repetendo prout urgeat ſymptoma; aut *Diaſcordii ſeſquidrachmâ*, aliquoties prout opus fuerit, devotatâ. Diarrhœâ tandem cohibitâ, ſalivatio debito modo procedere ſolet, quæ antea vix appareret.

Convaleſcente de cæteris ægro, niſi quod os adhuc exulceretur (qui genuinus eſt ptyaliſmi fructus) ſalivatio quæ jam indies imminuitur, nec purgatione nec alio modo quocunq; ſiſtenda eſt: fieri enim poteſt ut etiam poſt conſopitum dolorem, atque exiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore deliteſcat, bella denuò moturum, niſi ſibi permittatur ſputatio illa moderata, quæ poſtquam redintegratâ ſanitate homo ſe auræ liberiori aliquandiu expoſuerit, deſitura eſt. Periculoſum itaque eſſe arbitror Ptyaliſmi jam abiturientis & mox evanituri reliquias vel *Catharſi* deducere, vel *Lignorum decocto* exiccare velle; à quâ Praxi, quæ vulgò obtinet ſpecie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, naſcuntur ſine dubio frequentes iſtæ *Recidivæ* quæ miſeris accidunt, ſanitatem tandem aliquando poſt tantum impenſarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus; ad quam etiam certò perveniſſent, ſi ſaliva-

tio

tio non niſi ſuo tempore determinaretur. Longè itaque conſultius eſſet, Ptyaliſmum promovere *Mercurio dulci* ſemel in hebdomade exhibito, etiam poſtquam omninò convaluerit & jam ſub dio verſetur (quod & ego per menſes aliquot fieri aliquando juſſi,) quàm eundem præmaturiùs inhibere.

Quantumlibet autem à catharſi in ſalivationis declinatione ob jam dictas cauſas abhorream, fieri tamen poteſt ut in ejuſdem ſtatu ea nec prætermitti poſſit, nec debeat, quoties ſcilicet re malè geſtâ, eouſque fuerit evecta ſalivatio ut jam ægri vitæ metuatur: quo in caſu non turum modò eſt, ſed & neceſſarium etiam Cathartico ingeſto Ptyaliſmum ad eum gradum deprimere, ut cùm ægri ἐυφορία procedat, qui deindè ſuo juri relinquendus.

Si quis jam quærat, an nudâ Salivatione contenti eſſe debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis ſolennibus in uſum, poſt eam peractam, revocatis? Reſpondeo, præter jam dicta, quibus & ratio aſtipulatur, & experientia, me velle doceri quam ob cauſam magis ſit neceſſarium purgare poſt Salivationem quam Salivationem excitare poſt Catharſin, cùm remedia purgantia (*Scammoniata* maximè & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem ſubjugatur iſtud quicquid eſt veneni, eo ſcilicet qui purgatus fuit ad regimen conſuetum, exercitium, & liberiorem aeris uſum ſe recipiente. Atque id porro libenter ſcire velim, quâ demum arte freti Mercurii reliquias per Catharſin expellere conamur, cùm genuinam illam ac propè unicam methodum (per ſalivationem ſcilicet) quâ natura id efficere ſolet ac debet, non ſolùm negligamus, ſed etiam impediamus? Hujuſmodi autem hallucinationes minimis iſtis rationis ſcintillulis imputandæ ſunt, quibus nos miſeri mortales tantùm prædíti, ad veritatem in profundo demerſam non penetrantes, quamlibet ejus umbram & ſpeciem amplectimur, pro Junone, quod aiunt, captantes nubem; mox colloquia miſcentes, præjudicia malè fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantaſ-

mata noſtra & delirantium inſomnia pro principiis Apodicticis haberi velimus; cujus ſpecimen, ni fallor, præ manibus nobis eſt.

Quamvis autem in pleriſque Curatio modo jam dicto abſolvatur, *viz. Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith Minerali* Ptyaliſmo haud ritè procedente, *Mercurio* item *dulci* ad vices aliquot, eodem ſæpe citius ſatiſcente; ſedulo tamen animadvertendum eſt in quibuſdam reperiri idioſyncraſiam ſive temperamentum quoddam peculiare tam ſalivationis reſpectu, quàm purgationis (atque eadem plerumque in iiſdem, ut qui ægrè purgantur, ægrè etiam ad Ptyaliſmum perducuntur,) ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minùs ſalivationem eam procurare quæ malo eradicando par ſit. In hujuſmodi ægris Medico ſummopere cavendum eſt ne animo nimiùm obſtinato ſalivationem importunius urgeat, recalcitrante naturâ, atque ab iſto evacuationis genere prorſus abhorrente; quod qui minùs intellexere ægros haud paucos ſedulo dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotieſcunque medicamenta, ſive externa illa fuerint, ſive interna, pertinaciter ingeminaveris loco ſalivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dyſentericas obtinebis, naturâ per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi & ægritudines, ſudores frigidos, horrendaque alia ſymptomata acceries, ita ut æger tantùm non agat animam fortè etiam mox eam evomat. In his licèt Medico concedi poſſit, ut poſtquam ad dies quatuor vel quinque à poſtremâ inunctione ſalivationem fruſtrà præſtolatus fuerit, inunctionem jam ſæpè dictam, & *Turbith Minerale* denuò repetat (interjectis inter ſingulas inunctionum vices diebus aliquot; religioſè tamen cavere debet, nè cum tanto conamine ſalivationem incaſsùm ſollicitaverit, eam per vim invitæ naturæ extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego judicio valeo, Medico tenendus eſt, ut ubi primùm vel ægritudo ventriculi, vel ventris tormina ſuccedant, ſtatim ſibi temperet à remediis adhibendis donec ea penitus evanuerint

evanuerint ſymptomata; pluribus enim & fortioribus remediis ad cogendam φύσεως ἀντιπεατλεσιν ſalivationem accumulatis *Dyſenteria* certò certiùs tormina ventris, & ventriculi ægritudinem Mors excipiet. Cùm ex adverſo ſi lente feſtinet, & moras trahat, *Mercurii dulcis* ℈i. ſemel aut bis in ſeptimanâ exhibendo, vel per ſe, vel cum ℥ j. *Diaſcordii*, ſi æger in Diarrhœam propenſior ſit, tandem aliquando cum bonis ægri rebus optatâ potietur arenâ. Quantumvis enim Ptyaliſmus ad plenum nunquam aſſurget, æger tamen copioſiùs quàm pro more ſolito expuet, & fœtor juſtæ ſalivationis comes neque imminutiorem hanc deſtituet: unde evincitur ſanguinem & humores eam ſive putrefactionem, ſive alterationem, quæcunque ea demum ſit, attigiſſe, quæ vel parit ſalivationem, vel cum ea naſcitur. Atque hâc Methodo univerſa hujus morbi ſymptomata tandem expugnabis, conceſſo utique debito temporis ſpatio.

Obſervandum eſt autem, quòd licèt ſalivatio remedia alia, qualiacunque, ea fuerint, in extirpanda *Lue confirmatâ* longe exuperet, *Gonorrhœam* tamen cum Lue concurrentem neutiquam valet ſanare; nec ſiſtetur illa, hâc jam penitus devictâ: unde rectè colligitur nullam vim ſpecificam Mercurio ineſſe qua Venerea Lues immediatè debellari poſſit; quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyaliſmo morbum expellat; pari fermè κατάχρησιν (quod aliàs ſubinnui) atque ſcalpellum Chirurgicum Laterali morbo Specificum queat appellari. Sed ut ad rem redeam. Quoties *Lues* & *Gonorrhœa* unà ſtabulantur, vel ante Salivationem, vel eâ jam peractâ Gonorrhœæ curatio tentanda eſt; quod & tutiùs ſit, me judice, & faciliùs etiam poſt finitam ſalivationem, cùm Luem habens comitem Gonorrhœa ægriùs dometur; quæ verò à prægreſſâ ſalivatione quadantenus ſubacta fuit, minori negotio expugnari ſoleat. At verò Catharticis religioſè abſtinendum eſt quouſque vel minimæ ſalivationis reliquiæ ſuperſint; Quamobrem *Turbith Minerali* ſemel

aut bis in hebdomade exhibito ſecurius rem committemus, quàm aliis Purgantibus quibuſlibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyaliſmus dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Porrò obſervandum eſt, ſi tumor oſſi alicui, *Exoſtoſis* vulgo dictus, inſideat, qui etiam tamdiu permanſerit ut os jam carie afficiatur; incaſſum prorſus erit ſive ſalivatione, ſive aliâ aliquâ methodo curationem aggredi, niſi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope *Cauſtici* denudandum, & quamprimùm idem, quod aiunt *exfoliandum*, uſu ſcilicet remediorum quæ intentionem hanc implere ſolent.

In *Ore exulcerato*, quod Salivationem paſſis ita familiare, ſi vel æger dolori ferendo par non ſit, vel eo uſque illud excorietur ut ſanguine diffluat, idem nocte dieque vel *aquâ Roſarum Damaſcenarum*, vel *lacte aquæ permiſto*, vel *hordei*, *radic. Althææ*, & *ſemin. Cydoniorum decocto* ſæpiſſimè proluendum eſt. Unicum hoc ſymptoma memorabile, quod ſcio, ſalivationi accidit, ſaltem quoties ea more debito adminiſtratur; & ſanè ſi *dolor* & *oris exulceratio* arte aliquâ protelari potuerint, haud multo eſſet moleſtior morbi hujus curatio, quàm eſt aliorum aliquot longè minùs famigeratorum.

Diætam quod ſpectat & reliquum ægri regimen, eadem prorſus in *Salivatione*, ſaltem donec ad finem jam ferè vergat, ac in *Catharſi* imperanda cenſeo: Cumque ei qui medicamentum aliquod purgans aſſumpſit, id tantum incumbat ut ſe in cubiculo à vi frigoris defendat, & cibis ἐυπέπτοις moderatè veſcatur, nondum mihi conſtat quo nomine vel lecto ſemper addicatur qui Ptyaliſmum ſubit, vel à victu modico arceatur, qui ſcilicet naturæ cum veneno conflictanti vires animumque addat; unde etiam naturâ tanto oneri ſuccumbente, haud pauci, ſpiritibus, atque omni vitæ robore diaphoreſi, purgationibus, & jejuniis ſupervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflictum) tandem

tandem penitus exhauſtis, miſerè confecti ſunt: Perſæpè etiam morbo jam pulſo, æger eâ ſpirituum copiâ quâ erat opus ad redintegrandam ſanitatem deſtitutus, præ imbecillitate concidit; aut ſi fortè *Libitinam* valeat effugere, tot tantiſque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non ſit vivere. De quibus Poeta è Neotericis haud ineleganter.

Graviora morbis patimur remedia;
Nec vita tanti eſt, vivere ut poſſis, mori.

Hîc autem in promptu eſt iſtam objectionem diluere, quî fit ut nonnulli hoc morbo, (ſcilicet in ſtatu ejus modò dicto) malè multati in *Galliam* commigrare cogantur ut ab eo liberentur? Cujus rei hanc eſſe rationem, quantum judicare poſſum, exiſtimo; Hujuſmodi ægris, œconomiâ illorum corporum eversâ ac viribus proſtratis, apud nos aer craſſus ac humidus reſarciendis minùs idoneus eſt, cùm iſte *Galliæ*, utpotè qui ſalubrior ac magis ſerenus, ſpiritus corporis & vires deperditas inſtaurare aptus ſit: Non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum quâ hic morbus devinci poſſit, melius callent, quàm nos hîc in *Angliâ*. Sed ut ad Diætam revertar.

Exiſtimo itaque (& experientia mecum facit) quòd præter juſculum Avenaceum, Panatellam, Lac cereviſiatum, & Cereviſiam tenuem tapefactam, *&c.* juſcula inſuper è carne Vitulinâ, Pullorum, atque alia ejuſmodi in mediocri quantitate ægro & poſſint concedi, & debeant; atque ut, ubi primùm eouſque ſubſederit gingivarum tumor ut dentes conſerere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejuſmodi teneriores, at parcâ manu, ſint indulgendæ: ut vel in lecto ſe contineat, vel ad ignem ſedeat, prout hoc vel illud magis allubeſcat animo: Cùm enim *Ptyaliſmo* expugnetur hic morbus, non *Diaphoreſi*, harolando non ſum quò rſum æger, nullâ urgente neceſſitate, nimio calore mactetur.

Dicta Methodus uti expeditior eſt, cùm neque tot dies corpori ante ſalivationem præparando inutiliter inſumendos, nec frequentes iſtas purgationes, aut decocta ſolennia poſt ſalivationem, ægris imponat; ita certiſſimus ſum eandem longe faciliorem eſſe, minùs itidem periculoſam, & minùs recidivæ obnoxiam: quod experimento ſuo diſcet quiſquis in alterâ praxi verſatus, ad hanc ſe demum conferet. Mihi ſaltem ex animi ſententiâ ſucceſſit in quamplurimis ægris; quorum nonnulli ſalivationis tædium & laborem plus ſemel irrito conatu exantlaverant, recidivam ſemper denuò paſſi, ex occaſionibus, & propter cauſas quas ſuprà memoravimus.

Non eſt autem, Vir Candidiſſime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxiè ſollicitem, qui jamdudum de probitate meâ perſuaſiſſimus, exiſtimationi etiam noſtræ favere dignaris. Pleura itaque de hoc morbo non addo, cùm mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus & ſermonibus ἀπροσδιονύσοις nucleum involvere, quo rei caput, ſeu *Nili* fons, ægriùs innoteſcat. Quantulicunque autem ſit hoc opuſculum ſive pretii, ſive molis, id ut boni conſulas rogo; cùm illud eo præcipuè fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te eſſem animo palàm teſtarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis quibus ſumma illa tua eruditio, morum ſuavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude digniſſimæ ita clarè eluceſcunt. Haud equidem tibi aſſentor, quoties profiteor me tuam amicitiam, ex quo me primùm eâ condecorabas, inter illa quæ mihi comparavi pretioſiſſima luculentiſſimaque ſemper habuiſſe. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo à me obſervata eximium eſt iſtud, (quod etiam filio meo commendatiſſimum eſſe volo), hominum ſc. probitate cæteriſque virtutibus præcellentium conſuetudinem ſemper mihi commodo vertiſſe atque emolumento; atque ex

ad-

adverſo pravorum amicitiam (niſi ea potiùs, combinatio, ſive etiam conjuratio dicenda ſit, quæ in virtute non fundatur) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læſerint unquam, tamen neſcio quo pacto, tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricaſſe. Vale, Vir Humaniſſime, & amare perge

Tui ſemper Obſervantiſſimum

THO. SYDENHAM.

FINIS.

DISSERTATIO EPISTOLARIS

AD

Spectatissimum Doctissimumq; Virum

GULIELMUM COLE, M. D.

DE

Observationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium;

Nec-non de

AFFECTIONE HYSTERICA.

PER

THO. SYDENHAM, M. D.

LONDINI, 1705.

DE
EPISTOLARUM
DISSERTATIO

Humaniſſimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

MIraberis fortaſſe, Clariſſime Vir, quiſnam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: ſed veniam, confido, dabis, poſtquam intellexeris, eâ petiſſimum de causâ hanc tibi moleſtiam creari, ut grati animi ſenſa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratiſſimis tuis circa Morbos acutos commentariis, agnoſcome accepiſſe fructus, ut ad grates authori perſolvendas me prorſus obligatum teneam. Tam accuratè ſingulas annorum, aeriſque quas tractandas ſuſcepiſti, Conſtitutiones, cœpto antehàc inaudito, obſervaſti; tam genuinas, facilèque obvias, pro ſingulis, qui in illis occurrebant, affectibus ſanandis, indicationes excogitaſti; tantoque ingenii nitore totum opus exornaſti, ut meritò tantam ſagacitatem, tam indefeſſo labori junctam, ſuſpiciamus: unde & ægrotos, & medicos tibi æternùm devincis.

Quanquam verò cuncta, quæ pertractas, accuratè adeò abſolviſti, ut pronum ſit de ſingulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare poſſum, quin impensè tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum

riolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam ſuam exuat larvam, interque facillimè curabiles (niſi malignitas, vel quiddam valde inſolitum acceſſerit) ſe ſiſtat, nullus ambigerem, ſi per nutriculas (turbam rarò non inimiciſſimam hominum ſaluti) liceret, quæ calido ſuo regimine, & medicamentis omnia uſque adeò poſſum dant, totque ubivis in ſepulchrum ante tempus præcipitant, ut meritò Tu, Doctiſſime Vir, humani generis Vindex audire mereari s, qui ægrotis, miſerè, cumque extremo vitæ diſcrimine palantibus, te ducem fidiſſimum præbes, ut in ſalutis viam, ſi ductum tuum ſequi volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi, Variolarum eruptionem, ſicut non ipſum eſſe morbum, ſed febris criſim, ſic par reliquis criſibus deſiderare regimen, in quibus, omnium Medicorum effatis ſancitur, totum negotium naturæ committendum, ſi cuncta rectè procedant; id quod plerumque in iſto affectu cernitur, niſi plus juſto priùs exagitatus fuerit ſanguis. Poſtquam verò, perlecto aureo tuo libro, ſenſeram tandem panicos eſſe, qui me alioſque tam diu detinuerunt, timores, auſuſque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licèt quandoque non ſolùm vulgo, ſed etiam Medicis) ægros regere, tantum inde emolumenti iis, ubi in

obtempe-

obtemperantes incidi, obvenisse comperi, ut, quicquid alii sensérint, me felicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porrò & ubi ad Variolis confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum sæpè contigit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tuâ fretus authoritate, confugere, idque successu haud pœnitendo, imò verò stupendo. Tam multum equidem hâc in parte præstitisse mihi videris, ut nil supereſſe, quod vel aliorum, vel etiam Tui industriam exerceat, facilè crederem, nisi nuperrimè à doctissimo Viro, amicoque meo integerrimo, D. Kendrikio *(qui humanitatem tuam plurimùm celebrat) audivissem, te innuisse novas quasdam (quas & ad praxin ritè exercendam perutiles fore non possum non augurari, utpote à te factas) circa idem subjectum tibi occurrisse Observationes; quas nisi publico impertias, & in Tui famam, & in humannm genus injurius eris. Proinde (si quid apud te ignoti valeant preces) haud graveris, obsecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.*

Sed nec hîc subsistam: Nempe ab eodem accepi, rariora quædam tibi observata fuisse circa Affectus, Hystericos dictos; qui sanè sicut doctissimorum Medicorum, ab omni memoriâ, exercuerunt, imò lassarunt ingenia, sic (proh nimis sæpe!) & medicandi traditas methodos

dos eludunt; documentaque dant, quàm parùm tutum sit, in Philosophicis, nostræ rationi nimium fidere, nisi iis in rebus quarum certitudinem à sensuum testimonio petere valemus. Plurimum, Dignissime Vir, ulteriùs & à præsenti sæculo, & à posteris haud dubiè mereberis, si & quæ circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem à te mihi impetrare licuit, ut æqui bonique consulas, quòd, non mei solum, sed publici etiam causâ, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim; neque me inter innumeros eos habeas, qui tibi se quam maximè devotos profitentur,

Devotissimum

GULIELMUM COLE.

Vigorniæ,
Novemb. 17. 1681.

Spectà-

Spectatissimo Doctissimoq; Viro

GULIELMO COLE, M. D.

SI usque adeò Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas quæ ad me nihil attinent laudes mihi arriperem, ægrè admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec de facie, quod sciam, innotescit. At verò quòd me tanto, licèt immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cùm maximos quosque & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut non tantùm leviter errantibus, ut fit, æquiores sint, sed etiam in mediocrium studiis deprædicandis, datâ vel quâlibet ansâ, ingenuo suo candori morem lubentes gerant. Cujus quòd & in ipso me, & meis istis conatibus, utut tenuibus publico tamen commodo destinatis, præclarum edideris specimen, gratus agnosco.

Ea quod spectat quæ à me præstolaris, sive jam editis de *Variolis* observationibus addenda, sive etiam de *Passione Hysterica* de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggressus sum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis quæ experientia jam annosior mihi suggesserat, possim sarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam *Affectus Hysterici* omnium pòst Febres morborum frequentissimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid è levidensibus meis observationibus capi posse existimarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, præter hanc publicum juvandi spem, mihi causam subfuisse, ut orium scilicet bene locarem, & tædium brumalium noctium honestiùs fallerem; cùm jam ingravescente ætate non ampliùs Congerrones foras quæram. At quicquid id fuerit quod

me

me primùm inſtigaverit, me non ita atque ſperaveram incœptis ac votis meis parem eſſe ſentio, cùm continua illa cogitationum ſeries, quâ mens obſtinatiùs defigenda eſt, mihi jàm à multis annis ποδαγρῶντι nunquam non officiat, maximè verò, jam appetente Senecta. Cùm itaque tam opportunæ appulerint humaniſſimæ tuæ literæ, brevi Reſponſionis limite expediam eorum ſummam quæ priùs fuſiùs deducenda meditabar.

Sumpto itaque à *Variolis* exordio, illud prælibandum cenſeo, quòd ſcilicèt ea Febrium Intermittentium ſpecies quæ primùm Anno 1677, uti alibi diximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet quo hæc conſcribo, 1681; hæ Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempeſtatibus graſſabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos iſtos omnes quibus vigebant; alienâ autem tempeſtate appetente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratiâ, ingruente Hyeme, nunquam non *Tuſſi*, & *Febribus Peripneumonicis* ab illa pendentibus locum dabant, ut & *Variolis*. Redeunte autem Vere dicta Febris poſtliminiò reverſa eſt. Ita Anno 1680, poſtquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, *Variolæ* brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum graſſantes. Anno autèm vertente, 1681 ſc. Febres intermittentes denuò recrudeſcebant, haud uſquequaquè Epidemicæ, fractis jam & ſuccisis earum viribus; unde etiam Variolæ, hîc illîc ſparſæ, unà cum illis ſubpullulabant. Æſtate verò jam ingreſsâ Variolæ increbreſcere quotidie, tandemque ἐπιδημικώτατα factæ ſtragem haud vulgarem edebant.

Hoc anno, ſc. 1681. luce meridianâ, quod aiunt, clarius mihi conſtabat quod jam olim Ratio ſuadere videbatur, ægrum ſc. lectulo noctes atque dies continuos non priùs addicendum eſſe, quàm Variolarum examen omne in conſpectum ſe dederit: Etenim tum Veris, tum etiam Æſtatis temperie ſicciore diutiùs quàm poſt eorum, qui nunc ſunt homines, memoriam invaleſcente (adeò ut omnis fermè ubique locorum herba

herba exaruerit) ſanguinem ferè omnis illa humiditas, quam aer aliàs ſolebat ſuppeditare, deſtituebat; ex quo Variolas jam graſſantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteráque exinde nata ſymptomata præter modum ſæviebant. Atque hanc ob cauſam, ſi quid ego judico, *Maculæ Purpureæ* plenam Exanthematum eruptionem haud rarò præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam ſanguinis craſin interturbans atque diſperdens, etiam ante juſtam materiæ morbificæ expulſionem, præmaturam mortem accerſebat. Id verò maximè fatorum ſævitiam promovebat, quòd jam exanthemata ob ſuprà dictam cauſam ita facillimè confluerent, vel ipsâ aeris intemperie id mali ſponte ſuâ procurante, quod aliàs ferè ſolent Scioli & Medicaſtri, regimine & Cardiacis calidioribus in ipſo morbi limine inauſpicatò imperatis atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum eſt) poſt omnium vel exquiſitiſſimas obſervationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Varioloſis ſalutis ſpes omnis in *Exanthematum paucitate* reponatur; diſcrimen in eorundem *multitudine*: & prout plura ſunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Interea fatendum eſt, & *ſanguinis mictum*, & *maculas purpureas*, quæ ita certò mortem prænunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam pauciſſimis puſtulis erumpentibus; hæc verò ut Variolas denſo agmine confluentes ut plurimùm comitantur, ita aliquando tam præpropere invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, ſicut jam præmonuimus.

In proclivi eſt autem, ut mihi videtur, rationem reddere quare æger plus minúſve periclitetur pro majore minoréve exanthematum numero; cùm enim quælibet Puſtula *Phlegmone* primò ſit, licèt ſub exiguâ mole, mox in *Apoſtema* evadat, fieri non poteſt quin *Febris ſecundaria* à *Pure* jam in fieri pendens, magis minúſve exacerbetur, pro Puris excoquendi quantitate jam in morbi ſtatu; quod in mitiſſimo confluentium genere, die à primo morbi inſultu *undecimo*, in mediocri, *deci-*

mo quarto, in crudiſſimâ verò & ægriùs domabili ſpecie, *decimo ſeptimo* fieri conſuevit. Quemadmodum enim (quod eſt notandum) *Confluentium Variolarum* genus, *Diſtinctum* quod dicitur, ratione periculi imminentis in tantum ſuperat, quantum ab ipsâ *Peſte* ſuperatur, ita etiam ſupradictæ tres Confluentium ſpecies aliæ aliis præſentius diſcrimen adferunt. Quod inſuper tam in ætate quàm ſexu locum habet; cum nemini non ſit notiſſimum, Adoleſcentem in ipſo juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quàm vel fœminam vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque ſanè mirabitur tam ingens diſcrimen à majori puſtularum numero pendere, qui ſecum reputaverit, quòd ſi cujuſlibet ſive humeros, ſive brachia, ſive aliam quamlibet partem *Phlegmone* (vulgò a Boyle) fortè invaſerit, idem tempore maturationis, quâ jam Pus fit, febricitabit; cùm ſcilicet ſanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus maſſam reſorptis, incitatus, Febriculæ fomitem ſubminiſtret. Quanto magis Medicus ubi primis morbi diebus ægrum inviſens, faciem ad inſtar pulveris è limaturâ acicularum undique reſperſam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involaturam; idque præ indomitâ vi Febris ſuccedaneæ, quàm, pro ratione quantitatis puris ex innumeris iſtis apoſtematis in ſanguinem rejecti, deſævire neceſſe eſt. Quæ quidem hominis funeſta ruina aliquot diebus antequam ingruat facilè prævideri poteſt, utut bellè ſe habere æger, & ſibi videatur, & aſtantibus etiam in hujus morbi Hiſtoria minùs exercitatis.

Quocirca ſi non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis & ſanguinis mictu jam ſepoſitis) quàm ex puſtularum frequentiâ, ſeriò mihi perpendendum eſt, quibus potiſſimùm de cauſis ita denſæ protruduntur, & ſi tutò fieri poteſt, iiſdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput eſt, & in quo præcipuè ægro ſuppetias ferre queam: cùm periculoſæ plenum ſit alcæ quicquid moliamur, jam conſtituto in hac ſpecie morbo; nec ſi tandem mortem æger evaſerit,

rit, id tam meæ debetur ſolertiæ, quàm vel inſigni ſa-rium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui quæ morbo accidebat mutationi. Profuſiſſima autem illa crebrarum puſtularum eruptio, ſi quid ego conjicere poſſum, à præcipiti nimis materiæ Varioloſæ aſſimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maximè videtur contingere, vel quòd ægri natura, medicamenti ad inſtar *Cardiaci*, calore & ſpiritu plus ſatis turgeat, vel quòd ipſe æger, ſive præmaturè ſe lectulo includendo, ſive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis ſpirituoſo, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis diſponitur ſanguis ad excipiendas & intimiùs admittendas morbi impreſſiones, ipſaque Natura, ſeu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Varioloſæ copia & plenitudine, omnem ferè ſuccorum & carnium molem in exanthemata evomere ſatagit.

Nullâ verò magis πεψάσει promovetur immodica materiæ Varioloſæ aſſimilatio, quàm ſi æger intempeſtivè ſe lecto addicat, *viz.* ante diem ſextum à primâ invaſione, vel quartum inclusivè ab eruptione, quo tempore jam omnis puſtularum cohors in conſpectu eſt, nec ſunt plures expectandæ.

Et licèt moderatus lecti calor etiam poſt elapſos dies iſtos Phreneſi, vigiliis, aliiſque ſymptomatis accerſendis nonnihil conferat, ea tamen ejuſmodi ſunt quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci poſſint: cùm ingens illud vitæ periculum quod die undecimo inſtat, ab innumeris iſtis puſtulis prognatum, omnem medicam opem reſpuat & aſpernetur.

Hîc itaque ſeriò monendum eſt, ægrum nullo pacto ſe lectulo interdiu debere committere, ſi ſibi cavere velit à nimio puſtularum confluxu, niſi ſexto die jam adveſperaſcente, unde ſe plurimùm uſque refocillari ſentiet: à quo tempore vix ſe continebit à jugi in lecto decubitu, ſi inſignior fuerit puſtularum συνδρομὴ, tum ob acriorem jam puſtularum moleſtiam, tum quòd ab ipſo ſeſſionis habitu in animi deliquium ſit propenſior; quod cùm ſæpenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege natu-

ram ipſam quaſi digito mihi monſtraſſe, quo primùm morbi tempore æger lectulo continuò adjudicandus eſt.

Sed ut non ſolùm dicti Problematis veritatem adſtruam, quod tanti eſt momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam ut in iiſdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem noſtram quaſi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quaſi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere quæ ſit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo ſenſu hominum, fidiſſimis obſervationibus utentium, non ex opinione incerto Phantaſiæ fundo innixâ, rem clarè dijudicare valeamus.

Imprimis itaque, ejus eſſentia, (quantum nos rerum eſſentias conjecturâ aſſequi valemus) in peculiari quâdam ſanguinis *inflammatione* comprehendi videtur, in quâ, Natura primis aliquot diebus id negotii habet ut particulas inflammatas præparet ſubigatque, quo faciliùs in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, motâ ſeditione, & perturbato jam ſanguinis ſtatu, Febris ut accedat omnino neceſſe eſt: quinimo incenſæ ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis ſanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulſionem, neceſſariò excitant, prout has vel illas partes motu agitatæ appellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulſaverit, ut priùs in ſanguine, ita deinceps in carneâ mole id quod ſupereſt Tragœdiæ peragitur. Et ſicuti Natura non aliâ quidem methodo quàm accensâ Febre materiam in ſanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non niſi facto Apoſtemate maſſam carneam à re qualibet extraneâ liberat: ut ſi fortè ſentis aut quippiam ejuſmodi carni inhæſerit, partes circumjacentes mox Apoſtemate obſidentur, niſi id quicquid eſt molefti protinus extrahatur. Hæ itaque particulæ in carnibus demum ſtabulantes, primùm *Phlegmonas* haud ita ſpectabiles excitant, in quibus latitant;

titant; quæ quidem augeſcentes in horas, atque efferatiores & inflammatiores redditæ, tandem in *pus* & vomicas deſinunt; quo quidem tempore fieri non poteſt quin aliquid ex illâ Apoſtematum colluvie, in maſſam ſanguinis, per venas circulari motu reducti, reſorbeatur; quòd ſi ſanies iſta nimiâ copiâ ſanguini ingeratur, non tantùm febrem accerſit, cui ægri vires planè ſunt impares, ſed etiam omnem ejus maſſam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput eſt: quinetiam ab intenſiore Febris calore, poſtremis hiſce diebus à nimiâ puris vi excitato, *Ptyaliſmus*, qui Variolis confluentibus comes indiviſus eſſe debet, præproperè ſiſtitur, unde ægro ſpiritus continuò intercluditur. Quod ſi dicta materia purulenta parciùs ſanguini infundatur, inſurgens Naturæ robur ſecundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimit, & abſceſſulis indies magis magiſque exareſcentibus, æger brevi convaleſcit.

Si vera ſit hæc & juſta hujus morbi Hiſtoria, cæcus ſit oportet qui non videat, omnem ejuſdem in utramque partem eventum, à Curationis fundamento rectè aut ſecùs primis in diebus jacto, pendere. Nam ſi calidorum, & præcipuè jugi lectuli uſu, calentes hæ ac ſpirituoſæ particulæ acuantur, neceſſe eſt ut aſſimilandi facultas (quâ jamdiu plus ſatis pollent) adhuc intendatur & augeſcat.

Adde quòd ſanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impreſſioni promptiùs cedunt, undè plures quàm res poſtulabat, emergunt puſtulæ, & æger nullâ neceſſitate cogente in vitæ diſcrimen conjicitur. Quando oppoſitum huic regimen, & modicè frigidiuſculum, atque aeris uſus liberior, non tantùm fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, ſed etiam condenſat obfirmatque humores, quo ſe validiùs ſpiritibus morbificis opponant, atque eorundem ſuſtineant impetum, unde non major materiæ Varioloſæ copia conflatur, quàm pro genuinâ morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quòd ſcilicet nimia materiæ morbificæ quantitas aſſimiletur, & ſuperexaltetur fermentum morbi, multatur is qui juſto citiùs ad lectum damnatur: at ex eodem fonte ſæpiſſimè profluunt tum mictus ſanguineus, tum etiam maculæ purpuræ, æſtivo maximè tempore, atque in juventâ adhuc florentibus. Utraque hæc ſymptomata, niſi fallor ego, ortum ducunt ab æſtu & furore in quem agitur ſanguis à ferventibus & ſpirituoſis particulis, à quibus exagitatus atque inſigniter attenuatus, vaſorum clauſtra diffringit, nunc in mictu ſanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in muſculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quaſi *ſphaceli* oboriuntur iis in partibus, in quibus extravaſatus ſanguis coagulatur. Atque ut præcaveri facilè poterant duo hæc ſymptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine & diætâ in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet qui iiſdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ niſiam aquæ in ollâ ebullitionem, igni fomitem ſubminiſtrando, ſufflaminare ſatagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari, ac proinde iniqui judices, non ſolùm malè tutum fuerit ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimverò eſt ubi æger libero aeri omnino eſt exponendus, ſi æſtas ſcilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergreſſus, aut liquoribus ſpirituoſis aſſuetus, præſertim ſi morbus nimiæ comportationi originem debeat: His inquam in caſibus, præcipitem nimis puſtularum eruptionem haud equidem arbitror ſatis coerceri poſſe, tum à lectulo, abſtinendo, tum etiam à Cardiacis; at ſanguis etiam ſine horum ſubſidio, ſpirituum præfervidorum & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu ut explodatur quaſi, neceſſe habet; atque inſuper tanta humorum congeries in exanthemata faceſſet, ut præ nimiâ puris copiâ in ſanguinem regurgitantis ſub

fine

ſine morbi, æger quaſi obrutus, fato omnino ſuccumbat.

Quamvis haud rarò fermentum immodicè exaltatum tantam colluviei varioloſæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cùm ſcilicet materia morbum committens, tum præ nimiâ ſui copiâ, tum præ motu inordinato ac confuſo in ſanguinis maſſâ excitato, ſe nequit extricare & foras educere, cujus loco mictus ſanguineus & purpureæ maculæ tragœdiæ cataſtrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatinâ dictâ, ſæpiuſcule occurrit, ubi ſcilicet intempeſtiva opera in iiſdem ad eruptionem vehementiùs ſollicitandis infeliciter collocatur.

Neque ſanguinis miſſio, quantum mihi videtur, licèt maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem cohibere valet, ac ſanguinis contemperatio ab aere intromiſſo, maximè ſi ſtatim ab emiſſo ſanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis, ſanguis propenſior redditur excipiendis adventitii caloris impreſſionibus, quàm ante venæ-ſectionem fuerat. Ex ſanctè aſſero, inſigniſſimum ferè omnium, quos mihi unquam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo die jugulavit, juvenculæ ſuperveniſſe, ubi primùm à Rheumatiſmo uſitatâ illâ methodo copioſæ & iteratæ venæ-ſectionis fuerat liberatâ. Atque hinc mihi primùm innotuit, Phleborotomiam non perinde atque ego priùs arbitrabar Variolis intra juſtos limites coercendis conducere: Tametſi ſæpenumerò obſervaverim, reiteratam catharſin ſanguine nondum inquinato, ſubſequentes Variolas laudabiles & diſtinctas ut plurimùm reddidiſſe.

Neque verò me fallit permulta eſſe quæ contra ſententiam hanc noſtram, quâ ægrum interdiu lecto eximimus, poſſint objici; eaque haud exigui, tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minùs hâc in palæſtrâ exercitatos: quos Judices appellare ſolet vulgus medicorum, ut eorum authoritate malè fundata theoremata ſtatuminent, utpote quæ magis, & quaſi

ad amuſſim horum captui quadrent, quàm quæ ab ingeniis penetrantioribus maturè ſunt excogitata; unde ſequitur ut cùm pars hominum longè maxima exteriori tantùm rerum cortici contemplando apta nata ſit, pauciſſimi autem veritati in profundo latitanti indè extrahendæ pares ſint, Scioli iſti τῶν πολλῶν ſuffragio adjuti primas facilè ferant, hi autem perſpicaciores calumniantium maledicentiâ expiciantur, Πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & ſaniorum paucorum licèt, conſenſu. Primò itaque objicietur, quòd lecto abeſſe primis morbi diebus puſtularum eruptioni officiet, & ex conſequenti ægritudinem, aliaque ſymptomata ab impeditâ eruptione pendentia, in longum ducet. Hoc verum eſſe minimè nego, cùm experientia fere quotidiana ei ſuffragetur. Quærendum eſt autem, ubi gravius periculum, vel in ſufflaminandâ pauliſper materiâ Variolosâ, atque eâ de causâ ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantiſper protrahendo; vel ex alterâ parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam inſignem materiæ Varioloſæ quantitatem aſſimilando, ut æger ad Orci fauces ſiſtatur à Febre ſecundâ, die morbi undecimo. Si rem rectè expendamus, liquebit, opinor, pauciſſimos ideo fato defunctos, quòd exanthemata ſeriùs ocyùs non efflorescerent, niſi fortè ex iis aliquot, quorum ſanguis præ nimia excalefactione, motu inordinato, quaſi œſtro quodam percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quòd a meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimeſcendum eſt, quin, ſi nihil prorſus agamus, materia Varioloſa (utut primis hiſce diebus hinc illinc tranſvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget; unde vehementiora illa ſymptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enaſcuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; præſertim cùm ægri alvus hucuſque ut plurimùm adſtricta, puſtularum eruptionem, ſeram licèt, certam tamen fore ſpondeat. Aſt è contrario quot quantique letho patent aditus,

quoties

quoties puſtulæ intempeſtivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi, 1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex æquo reſpondet Febris ultimis diebus ſuccedentis majus minuſve diſcrimen. 2. Mictus ſanguineus & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extravaſato ſanguine oritur, qui plus juſto attenuatus & quaſi præ æſtu ferociens, diſruptis vaſorum repagulis, qua data porta ruit. 3. Ut ſuprà dictum eſt, debitæ eruptionis ſuppreſſio totalis, à nimis ſedulo in præcipitandâ eruptione conamine; quo non magis ſcopus medico propoſitus attingitur, quàm ſi quis id agens ut denſa hominum turba ſpatioſis ædibus incluſa, ſeriatim & ſervato ordine indè exiret, machinâ chartaceâ pyrio pulvere refertâ ac in medio diſplosâ uſque adeò omnes percelleret, ut ſingulis ad portam omni ope contendentibus, proindeque conſtipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus univerſis, quaſi cuneo facto, procluderetur.

Jam ſi quis roget, quorſum debita materiæ Varioloſæ ſeparatio non perinde primis hiſce diebus promoveri poſſit, ſi æger moderato lectuli calore foveatur, ac ſi ab eodem arceatur; ſciſcitabor ego ex adverſo, an non teſtetur experientia quemlibet lecto incluſum tempore brumali, ſtragulis modicè contectum, foco non accenſo, magis percaleſcere, quàm ſi idem probè veſtitus in eodem cubiculo extra lectum verſetur. Quod ſi de differentiâ notabili ſatis conſtet, tunc erit quærendum quænam ex his methodis magis apta ſit ad reprimendam exuberantem fermenti Varioloſi agitationem; ad quam metam, ſi quid noſtra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum eſt; & prout ab eâdem plus minuſve is aberraverit, ita cum malis boniſve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id vero præſertim hac in re impoſuit, quòd ſc. animadverterint ægrum ſuâpte ſponte in ſudores proclivem, qui cùm jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æſtus febriles haud parum minue-

minuebant, ſecùs ac in iis qui non ſudabant. Primùm autem perpendamus quam ob cauſam Febri coercendæ ita impenſam navemus operam, quum ſit illa ſolennis naturæ machina, quâ, tum in præparandâ, tum in eliminandâ materiâ quâvis inimicâ in ſanguine latenti, præcipuè utitur. Quis autem non videt quòd dum ita ſedulò ſudorem provocemus ad mitigandam Febrem, eâdem operâ, ceu fructum præcocem, humorem crudum & inconcoctum extrudentes, atque iis ipſis ſudoribus immaniori poſtmodum Febri anſam præbeamus; cùm hoc modo ſerum ſanguinis (quo tum ipſe ſanguis, tum etiam recèns natæ fervidæ iſtæ & Varioloſæ particulæ diluuntur) foràs propellitur; his interim particulis vires ſumentibus & ferociam, eo quòd jam liberæ ſint à colluvie ſerosâ, quam ſudores exhauſerant. Verbo dicam, Febris aliorumque ſymptomatum alleviatio à provocato ſudore, & puſtulis exinde præmaturè exactis, quam plurimis malè ceſſit, qui eam ob cauſam, vitam cum morte undecimo die commutarunt.

Obſervandum eſt autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicere ex hypotheſi tantùm Variolarum & Confluentium genere ſubſecutarum: Namque Diſtinctum genus quod attinet, modò certò prævideri poſſit, ut nulla ægro imperet neceſſitas ſe in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematum paucitas, ſive hanc ſive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non uſque adeò mihi eſſentor, ut ea quæ jam tradidi, ex authoritate judicii mei (quod ſcio quàm ſit exiguum) credenda autumem. Et profectò, ita parum firmas, & nullius ferè ponderis hominum quorumcunque opiniones ſemper duxi, ut proprias etiam ubique pro ſuſpectis habuerim, quoties cum aliorum ſententiis pugnant: quod & hìc etiam mihi uſu veniret, niſi Phænomena practica quaſi uno ore rationis judicio ſuffragarentur. Secluſis enim practicis Obſervationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortaſſe erit aliud quàm rationis umbra aut phantaſma, hoc eſt mera opinio. Et

quoties

quoties inter homines fuerim, certior indè redeo, quàm ſit periculoſum, vel acutiſſimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet ſive Arte ſive Scientiâ indagandâ agitari perpetim & quaſi concalefieri, niſi factum ipſum veri ac falſi judicem ac ſequeſtrum conſtituant; quodque iſtiuſmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controverſiis pure ſpeculativis gradibus vel ſpatiis infinitis, quantum cuiquam poſſit innoteſcere, à veritatis ſcopo aberrent. Cùm qui ad illa tantùm applicuerit animum quæ Praxis certò determinare queat, ſi quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc noſtro negotio, an non mihi licet obſervare à quo maximè regimine adhibito, mitius aut ſævius Variolarum genus producatur, atque adeò conformem rei evidentiæ ſententiam animo procudere? Quod ſi alii idem factitaverint, ſatis habeo. Iniquiſſimum eſt autem, cùm ne ſemel quidem per omnem vitam fuerint experti quantum ægro proſit noceatve jam ſæpè memorata è lecto interdiu immunitas, me tanquam falſarium conviciis proſcindere. Quòd ſi jam olim vera, licèt inopinabilia, ſentientes calumniandi libido obtinuiſſet, nemo quicquam tentaſſet quo invento homines juvari poſſint. Et ſanè quorſum ego has mihi faceſſeram moleſtias, niſi reperita ſæpe & ferè quotidiana experientia, hanc methodum vulgari iſtâ longè tutiorem eſſe, inclamarat? Non ſum uſque adeò delirus atque inops mentis, ut famam mihi quæram ab exagitatâ atque explosâ eorum opinione, qui, ſi plauſum venarer, omni obſequio mihi ambiendi erant; neque malitiæ tam deploratæ cuiquam videri poſſim, ut hominibus, etiam ſeculis aliquam multis poſt mea fata naſcituris, ex meâ, ſi quæ erit illa, authoritate inſidias ſtruam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut ſit, hâc ego methodo meos ipſius liberos, ſanguine & propinquitate conjunctiſſimos quoſque & quotquot ſe mihi liberè permiſerunt omnino curavi. Si quid deliquerim, in eo à me erratum eſt, quòd obſtinatæ

ſtinatæ contra-ſentientium pertinaciæ, ne durus ac præfractus haberer, aliquoties ceſſi; atque hâc de re eorum fidem appello quibus maximè familiaribus uſus ſum. Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum acceſſit, quòd aliquoties, etiam ubi aſtantes, ea quæ ſuaſeram omnia per integrum morbi curſum fuerant aſpernati, ægri tamen fatum (etiamſi à calore quem promovebant amici & curatrices, me ad ravim uſque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Quâ de causâ, accedente inſuperabili τῶν πολλῶν præjudicio, benè mecum agi putarem, ſi nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerſerer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen inſigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid ſuppetiarum afferatur; id autem aſſero (quod mihi ſatis eſſe debet) diuturnâ atque iteratâ ſæpè ſæpiùs experientiâ innixus, eum in longè minori diſcrimine verſari, qui à primo morbi inſultu lecto interdiu, & carnibus omnino abſtinuit, nec niſi potum tenuiorem ſibi indulſit, quàm qui ſtatim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca aſſumpſit. Hæc enim methodus, quod ſuprà etiam innuimus, ut plurimum denſam nimis exanthematum ſegetem cohibebit, & ex conſequenti etiam immodicam Febris ſecundariæ efferveſcentiam, quæ non ſolùm ſuo Marte perimit, ſed etiam ſalivam (de quâ in hujus Morbi Hiſtoria fuse egimus) præproperè incraſſando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum ſanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri poſſint; quæ duo ſymptomata primis morbi diebus invadunt, idque perſæpe nullo adhuc manifeſto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre, atque Acutis aliis ab intenſiore inflammationis gradu ortis, fieri aſſolet. Mitto jam jucundiſſimum iſtud refrigerium quo ſe æger perfundi animadvertit ab aeris appulſu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam ſinguli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quaſi vitâ & ſpiritu receptis

tis, hâc aurâ poſtliminio veſcerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi ſubiit cogitare, quanto ſæpius fucum nobis facit illa, quam talem eſſe opinamur, ratio, quàm ſenſus iſte certiſſimo nobis cognitus; quódque in morborum curatione, plus dandum eſt ægrorum appetitionibus & deſideriis impenſioribus (modò perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipſo facto extinguant) quàm magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratiâ. Febre ardente laborans, tenuioris potûs refrigerium liberaliori manu conceſſum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypotheſi alicui innixa, quæ ſibi alium ſcopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adverſantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere faſtidit; hîc Ars, maximè illa quam profitentur Curatrices & Amici adſtantes, omnino comedendum eſſe acriter contendit. Alter poſt diuturnum ab eâdem causâ languorem, abſurdi aliquid, & quod fortè nocere poſt videatur, obnixè petit; Ars iterum moleſta ſe opponit, & mortem intentat morem non gerenti; niſi forte ipſus Artifex ſanum illum prudentiſſimi Hippocratis Aphoriſmum probè concoxerit, *Cibus & Potus paulo deterior, ſuavior tamen, melioribus quidem, ſed inſuavioribus* (hoc eſt minus gratis) *eſt anteponendus.* In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medicâ vel mediocriter verſatus, modò animum diligenter adverterit, facilè concedet ægros haud paucos, ubi primùm ſpreto Medici dictamine, Genio ſuo obſecundaverint, ſe meliùs habuiſſe. Neque hoc ſanè mirabitur, qui ſecum reputaverit, ſapientiſſimum rerum omnium Conditorem Statoremque univerſa tam exquiſito ordine abſolviſſe, ut ſicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregiè conſpirent, ita eorum ſingula divino quodam artificio, propriæ eſſentiæ quaſi intertexto, donantur, quo ſubjectum eadem mala à ſe amoliatur; quod in morborum quàm

plurium

plurium Acutorum exitu naturali satis cernitur, (*Acutos* dico, qui ut plurimùm Deum habent Authorem, sicut *Chronici* ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ pernicie liberandum viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sanè bene cum hominibus agitur; quorum genus universum alitet se perquam malè habuisset, tum cùm Ars medica intra breves *Hellados* cancellos tota staret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad nostram hanc *Britanniam*. Et quid vel impræsentarium de tot tantarum regionum incolis fiet, cùm omnis *Asia*, *Africa* omnis, atque omnis etiam *America* (demptis aliquot nuperis Colonis haud ita populosis,) atque insuper magna *Europæ* pars, Arte medicâ prorsus destituantur? Attamen ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad instar brutorum ἀλόγων actâ conspurcant, distinguens, Ὡς χαρίεν, inquit, ἐς' ἀνδρωπῷ, ἀν ἀνδρωπῳ ἦ ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solùm nomine tenus, maximus est donorum omnium quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis quibus in illâ gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducat plerumque ægro ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omninò addici debeat. Exempli gratiâ, *Infans* de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente *Spasmo* corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi Convulsionem istam fortassis à naturæ conatu quo *Variolas*, *Scarlatinam Febrem*, aut *Morbillos* in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licèt hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati earnus obviam, *Emplastro Epispastico* nuchæ mox applicito, lecto quamprimùm committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo *Cardiaco*, cui etiam *Paregorici* pauxillum est admiscendum

cendum, quo & potentiùs morbi cauſam eliminet, atque etiam tumultum à quo oritur Paroxyſmus conſopiat: Verbi gratiâ, puero trienni, *guttæ* v. *Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno* (aut quid ſimile) ſunt propinandæ. Et perfectò ſuſpicor admodum, nè dicam certus ſum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuiſſe datos, quòd non ſatis animadverterint Medici hujuſcemodi Convulſiones nihil aliud fuiſſe quàm morborum jam dictorum prænuncios: cùm enim Practici paulò incautiores, paroxyſmos hoſce revera ſymptomaticos pro affectibus Eſſentialibus habeant, Enematis ſæpe repetitis & aliis evacuationibus eos aggreſſi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxyſmos iſtos, quos tanto molimine opprimere ſtudent, quique aliàs, ubi primùm puſtulæ eruperint, ſuâ ſponte certo certius evaneſcerent. Hîc autem fauſto lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum ſpaſmo teneriores pueros invadunt, rarò inſigniter confluunt, unde æger longè tutiùs lecto concreditur primis hiſce diebus. Licèt obſervaverim Variolas, quoties *affectus Comatoſos* à tergo inſequuntur, admodum confluere; quo in caſu ipſemet Veſicatorium, & Paregoricum, quale ſuprà deſcripſi, potiùs adhiberem, quàm ut ægro jugem lecti uſum ante eruptionem permitterem. Quinimò animadverti ejuſmodi *Convulſiones* quandoque (oppidò tamen rarò) *Intermittentium Febrium paroxyſmos* procedere; *Affectus* verò *Comatoſos* cum dictis paroxyſmis unà invadentes & non niſi cum iiſdem terminantes, tam in infantibus quàm adultis perſæpe vidi, quorum ſimiliter nulla in curatione ratio habenda eſt, ſola autem Febris, utpote morbus primarius & eſſentialis, omni ope eſt expugnanda. Si enim Comatoſis hiſce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipuè incumberem, ac proinde Venæ-ſectione, Cartharſi, atque Enematis repetitis, ſopori vincendo operam navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex conſequenti eò uſque augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo

æternum

æternùm conſopiretur ; quando ſi in Febre debellandâ totis viribus contendam, ſymptomata omnia ab eâdem pendentia nullo negotio unà faceſſent. Quod ſeriò notari velim, cùm in hâc re tam crebrò tamque fataliter errari ſoleat. De hoc verò alio in loco fuſiùs dixi.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat ut lecto interdiu abſiſtat, nihilominus non poteſt id ſolatii eidem indulgeri, *ægritudine* ſc. *vehementiori, intenſiori Febre, Vomitu enormi, Vertigine, Artuum dolore* quaſi Rheumatiſmo laboret, & ſimilibus contraindicantibus : quæ quidem ſymptomata omnia ſæviora ſi fuerint, maxime in ſanguineis & ætate florentibus, ingentem materiæ Varioloſæ copiam intus natam, & diſcrimen haud vulgare, à puſtulis exitum certatim quærentibus ac mox valde confluxuris, præſagiunt. Cùm itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum ſit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abſtinere nequeat ægrotans, niſi ſuppetias afferamus ; has ob cauſas omnino neceſſe erit, rebus ſic ſtantibus, *ſanguinem* primùm è brachii venis educere, & poſt aliquot horas *Emeticum* eradicativum *ex Infuſione Croci Metallorum* exhibere, quod non ſolùm materiam, à qua oritur ægritudo iſta inſolentior, foras propellit, ſed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quaſi ſanus lectulo abeſſe queat. Neque huic ſoli methodo innitendum eſt ad infringendas fermenti vires, ſed quo magis æger in tuto collocari poſſit, præter evacuationes jam memoratas percommodum erit *Vitrioli Spiritum* potui tenuiori, quoties eum haurit, liberaliùs immiſcere, etiam uſque and plenam puſtularum eruptionem. Non obſtantibus tamen hiſce evacuationibus, tùm etiam uſu potûs refrigerantis, æger nihilominus non niſi nocturno tempore lectulo permittendus eſt, ſi quidem fieri poteſt, quoniam hæc univerſa longè minùs ad inhibendam præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem faciunt, quàm una ſanguinis contemperatio à novo

aere

aere per pulmones ſubinde reciprocato: quæ quidem ſola mirum in modum ægritudinem ſymptomaticam, de quâ ſuprà, ſublevat confeſtim, quod à me non uno experimento comprobatum eſt. Hæc autem methodus paulo inſolentior non niſi in ætate florentibus, quorum quidem ſanguis ſive à Venere, ſive à Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes tenellulos ſemper excipio) quos unà cum Variolis vehementiora atque enormia iſta ſymptomata jam dicta adoriuntur, neceſſariò requiritur. Ubi ſanguis non uſque adeò accenditur, neque ita urget ſymptomatum violentia, uti materiæ Variolaſæ præmaturè aſſimilandæ longè minor eſt ſuſpicio, ita ex conſequenti & Evacuationes præmemoratæ, & Vitrioli Spiritus omitti poſſunt.

Longior in his fui, quia ſat ſcio Curationis exitum ſive lætum, ſive funeſtum, ab eâ potiſſimùm, ſi non in ſolidum, ratione pendere, qua æger primis morbi diebus tractatur. Jam verò omni puſtularum acie quaſi in campum eductâ (quod *die* ab invaſione *ſexto*, quarto autem incluſivè ab eruptione primâ, fieri jam diximus) haud ampliùs interrumpendus eſt ægro lecti uſus per reliquum morbi decurſum: qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutiùs differatur, vix patitur ægri ſtatus, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem eſt genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & diſtincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti ſive in hanc, ſive in alteram partem, ſi vel mediocriter in arte valeat is qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc, utut ſuopte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod ſeriò dolendum eſt) Libitinæ ceſſerint, quoties ſc. malo ſuo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore ſpem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inſcii, conſpirabant.

Tempore ab hoc Puſtulæ augeſcere & corporis ſuperficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, niſi fuerit infans, ad ſomnum difficilior eſt, & inquietudine vexatur: Quod proximo

loco in hoc morbo diligenter expendendum eſſe arbitror; prout enim ſedatior fuerit ſanguis, ita debitum augmentum & magnitudinem acquirent puſtulæ, atque ex adverſo, pro ratione orgaſmi quo tumultuatur dictus ſanguis, puſtulæ marceſcent, intercepto ulteriori progreſſu, unde non ſolum peccantis materiæ eliminatio ſufflaminatur, ſed inſuper ſingularum phlegmonum œconomia & genuina craſis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad ſeparationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel ſuccus alius nonnaturalis, & à genuinis Variolarum puſtulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta *Paregorica* æquè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cùm hîc quaſi *Specifica* ſint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliquâ præcisè ſpecificâ operari, ſed iſti ſolùm Indicationi reſpondendo, quâ ſanguini & ſpiritibus conſopiendis & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem ſanguinis & ſpirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus) Anodynorum uſum præ cæteris depoſcit; necdum ei ſatis innoteſcit hujuſce morbi Genius, qui iſta Vigiliis tantùm deberi exiſtimat. Sicuti enim fieri quandoque poteſt, ut etiam non dormiens bene compoſitis ac ſedatis fruatur ſpiritibus, quod ab aſſumpto Laudano perſæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut ſpiritus vehementiùs agitati laudabili puſtularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multùm dormiat, quod obſervatione dignum.

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tametſi ego à multis annis *Laudanum liquidum* ſatis auſpicatò exhibuerim, quoties huic Indicationi ſatisfaciendum erat, nihilominus *Syrupum de Meconio* ipſe præferendum cenſeo; licèt enim utrumque ad eundem ſcopum dirigatur, tamen Laudanum paulò magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minùs. Doſin quod

ſpectat

ſpectat Syrupi, ea non ſolùm ægri ætati eſt adaptanda, ſed & ſymptomatum gradui, & quæ homini, qui ſedatos habet ſpiritus & probè compoſitos, nimia fortè erit, alteri cujus ſpiritus ferociunt magis, vix ſufficiet. Exempli gratiâ, ponamus in genere ſex Drachmas pleriſque convenire; jam in Varioloſis, quoties id remedii indicatur, vix intra *Unciam*, ſi quid præſtare velimus, eſt ſubſiſtendum; quæ quidem quantitas ſingulis vicibus morbo decurrente imperanda eſt. De adultis agimus impræſentiarum, etenim ſi infantibus propinetur, doſis pro ratione ætatis erit minuenda. Et ſane Paregorica non perinde indicantur in infantibus Varioloſis, ac in adultioribus, cùm illi in ſomnos perdurante morbo proniores ſint. Quamvis & in his quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abſtinere multùm extimeſcerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile eſt admodum Paregoricorum doſin, quocunque in caſu iſta indicantur, certò determinare. Etenim ſive in quocunque *Spirituum motu inordinatiori*, ſive in *vomitu enormi & alvi fluxu*, ſive etiam in *dolore atrociore* (in quibus affectibus tribus præſertim uſum paregoricorum indicari alibi docui) eâ methodo ſunt exhibenda, ut ſi prima doſis metam non attingat, alia atque alia debito tempore aſſumatur, donec tandem medicamentum Medici votis reſponderit, non tam ad ingeſtam Anodyni quantitatem, quàm ad affectum quod in ægro producendum erat, reſpectu habito, quod ubi primùm ſucceſſerit, nec citiùs, à Paregorici uſu ita copioſo ac frequenti ceſſandum eſt: interpoſito tamen ſemper inter ſingulas doſes ſpatio aliquo, & pernoſcere valeamus utrùm doſis ultima, id quod quærimus præſtiterit, antequam nova ingeratur. At ubi ſemel finem propoſitum obtinuerimus, doſis Anodyni in morbi progreſſu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla haud pauca in promptu mihi ſunt, quibus eis quæ hactenus tradidi fidem adſtruam, at unicum impræſentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. Quædam è noſtrâ viciniâ, nomine *Croſſe*, ad me ac-

cedens atque flens obnixè, petiit ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipsa metuebat, jam laborabat. Ego à podagrâ, quæ me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi ut ægrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret: rediens ille mihi narravit pueri matrem è nescio cujus mulierculæ consilio, *pulverem Comitissæ* & alia calidiora remedia filio propinasse; quin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub quibus quasi defossus latebat æger, ut horum pondere sudores (ad quos ceu ad sacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam *Pesseti* calentis vim, *floribus Calendulæ & cornu Cervi incoctis*, ægro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus, ac incondita quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscurè, sed denso agmine cutim impetebant; inhibitâ planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut è lecto eximatur quantò ocyùs, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum *sextum diem*: dein ut syrupi de Meconio unciam dimidiam statim sumat, quo ne hilum proficiente post horæ spatium eandem dosin repeto, at nullo cum fructu; quippe quod sanguis tam immani furebat orgasmo, ut non nisi unciis duabus cum dimidiâ (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto, quo liqueret quid postrema dosis præstiterat) introassumptis frænari posset; quo facto, unciam dimidiam tantùm singulis noctibus hauriendam præscripsi usque ad finem morbi; quæ quidem illam spirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Undè etiam convaluit æger.

Hîc minimè reticendum est, quòd in quantâcunque demùm dosi & quantumlibet repetitâ exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò sanguinis æstus atque enormis spirituum agitatio magnopere ferociant,

rociant, vix ſcopum attingere poterit id, niſi æger è lectulo eximatur: Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs augeſcit atque incendit; proindéque vim ita magnam Narcotici exhibere neceſſe erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam uſu venit, etſi haud tanto vitæ diſcrimine, quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus uſum in lecto ſe continente. Et hoc, ni fallor, in causâ fuit quòd curatio hujuſce Febris nonnunquam protelata fuerit, quæ aliàs citiùs abſoluta eſſet, & quandoque etiam ſi Febris remittens tantummodo, & non interſtincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipſam æger haud effugerit.

Miſſis autem caſibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari poteſt hoc remedium, ego iſtâ primùm nocte exhibendum ſauſerim quâ lecto jam in totum addicitur, *ſextâ* nempe à prima invaſione; à quo tempore uſque ad *diem decimum ſeptimum* omni veſperi eſt propinandum, vel ſaltem donec æger ἕξω βέλων, quod aiunt, fuerit conſtitutus. Sexto enim die caro Phlogoſi quaſi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit & vacillare.

Curandum eſt autem ſedulò, ut Anodynum temporiùs ſumatur hîc, quàm in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quaſi paroxyſmus Variolosos ſub veſperam ſemper affligit; & quandoque accidit quòd, niſi maturiùs exhibeatur ſub ultimis morbi diebus, æger, derepente paulò hebetior factus, mox incaleſcat, pòſt de ægritudine queratur, quæ brevi in ipsâ morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo antè magnam de ægro, ceu convalituro, ſpem foverant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confeſtim ingeſto. His itaque diebus, *undecimo* verò præ cæteris, Paregoricum temporiùs propinandum impero, etiam horâ quintâ ſextâve pomeridianâ, utque in promptu ſit, ſi quando fortè ægritudo ex improviſo invaſerit. Quinimo perſuaſiſſimus ſum nonnullos ex mihi notis ideò fato functos, quod dicto medicamento, re jam poſtulante, deſtituerentur; cu-

jus ope, ſi adfuiſſet, adhuc inter vivos numerari potuiſſent. Atque hoc in loco maxime, ſi in quo unquam alio, *Occaſio præceps eſt.*

Quapropter cùm tam ingens diſcrimen impendeat, ſi Narcoticum vel ſat citò non fuerit propinatum, vel ſi è diverſo ita præmaturè, ut ejuſdem vis paregorica & ſpirituum ſedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cùm res in lubrico ſit, tutiſſimum omnino eſt Anodynum ſtatis horis tam manè quàm ſerò exhibere, ultimis ſc. & periculoſiſſimis morbi diebus. Neque hoc tempore ſyrupi dicti uncia ſemper ſufficit, cùm ea quantitas nihil magis præſtat in intenſiori ſanguinis inflammatione & ſpirituum animalium exorbitantiâ inſigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, *Seſquiunciam* in juvenibus & ſanguineo temperamento præditis pro ſingulâ doſi, violentiæ ſymptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti ſumus, frangendæ parem tantùm eſſe; quodque hæc ipſa doſis in talibus ſubjectis, atque iis temporibus, manè & ſerò, non turò tantùm, ſed cum magno etiam ægrorum commodo, reperi poſſit, donec illi convaluerint.

Neque verò hoc reticebo, quòd in ultimis diebus Variolarum egregiè confluentium quandoque neceſſe habui etiam ter in ſpatio diei naturalis, *i. e.* Octavâ quâque horâ, Narcoticum exhibere; quando ſcilicet vel ob violentum ſpirituum orgaſmum, vel ob eorundem confuſionem ægritudinem aliqualem inducentem, longiora ab uſu ejus intervalla haud concederentur. Hoc autem notandum, quòd ſi tam frequens Diacodii exhibitio ægro nauſeam creet (quod in dictis diebus ſæpe accidit) hoc in caſu *Laudanum liquidum* propinandum; cujus *gutt.* xvj. idem valent, ac ℥ j. *ſyr. de Meconio*, nempe ſi eodem modo præpararetur quem in *Libro de Morbis Acutis* & *in Cap. de Dyſenteria* ibidem deſcripſimus.

Objicient, ſat ſcio, illi quibus hæc minùs placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tam lar-

gâ

gâ doſi repetito, fixam iri, & Ptyaliſmum retundi. Quibus reſpondeo, omnino fatendum eſſe Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitùs ceſſare, ut non longiſſimis ab aſſumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiſcente, nonnihil recrudeſcat, imò verò gemino hoc commodo ſtipetur. Primò quòd æger, viribus à Narcotico inſtauratis, pituitam validiùs expectorare valeat. Dein quod Saliva quæ excreatur, licèt parcior ſit, rectiùs tamen excocta eſt, quàm ſi Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyaliſmi defectus hic partialis pluſquam compenſatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici uſu & certior eſt & major in iis diebus quibus hæ partes ſolent intumeſcere: facies ſc. ab octavo die uſque ad undecimum, (quo tempore ferè incipit ſubſidere) manus verò ab undecimo, uſque dum puſtulæ eas obſidentes maturuerint. Atque fidenter aſſero, neminem in hoc morbo probè verſatum poſſe negare utriuſlibet horum tumorum abſentiam, quo tempore ſe debent oſtendere, pejoris eſſe ominis, quàm Ptyaliſmum interceptum. Me quod attinet, longè tutius eſſe autumo Ptyaliſmi compeſcendi diſcrimen ſubire, quàm à Narcotico abſtinere: quod ita impensè morbus hic efflagitat, ut in eo rudis ſit oportet & parum obſervationi deditus, qui ægros ſuos ſubſidio tanto defraudat.

Non verò ita capienda ſunt quæ hactenus diſſerui, ac ſi ego quotidianum Diacodii uſum, vel eà quæ convenit doſi, in tenellulis Infantibus qui Variolis Confluentibus laborant, ſuaderem, niſi morbus periculum grave intentat, idque duabus de cauſis; primò quia uſque adeò non calent Infantes, atque illi quorum vitæ fax pleniùs accenſa jam luculentiùs ardet; dein quòd Narcoticorum jugiter aſſumptorum vim non ita bene ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde quod ſponte ſuâ ſomno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripiuntur, vel puſtulæ mali moris ſunt, Anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque languinis at-

que ſpirituum animalium motum interturbatum plus ſatis evincit.

Duo hæc quæ adeò prolixè tractavimus, nempe iſta methodus quâ inhiberi debet præpropera materiæ Varioloſæ primis in diebus aſſimilatio, tum & altera, quâ motus ſpirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, eſt præcavendus, duo ſunt quaſi Cardines in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur, quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala quòd utrique huic diſcrimini non ſatis occurreretur, funeſta illa ſymptomata invitant quibus Variolarum tragœdia abſolvitur. Quocirca cùm præcipuè hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero ſatis, nihil ampliùs mihi reſtat agendum; in quantum ſc. Medicus ſum, non verò formularum medicarum Præſcriptor: Quas ego duas, ſivè Artes, ſive Dotes, ſive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à ſe invicem diſtare arbitror.

Unum adjicio, ſi *Epiſpaſtico* opus fuerit, id peramplum & ſatis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appoſitum vim epiſpaſticam ante diem Undecimum, in quo de ſummâ rerum agitur, amiſerit; neque in eum ipſum diem rejiciatur, quo jam tardiùs adveniens, illo temporis articulo obeſſe poſſit, præ calore & æſtu quem ſanguini imprimit cum Febre Secundariâ vix pari Marte tunc decertanti. Opportuniſſimè itaque applicabitur Epiſpaſticum nocte illâ quæ magnam morbi criſin præcedit, mox ab aſſumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Appoſito per id temporis Veſicatorio, dolor quem ejuſdem morſus adferet prorſus definet ante diem illum quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipſo tempore dabitur exitus quo eo eſt opus ad vincenda mala iſta quæ illum diem præſtolantur. Hoc enim primùm tempore, quod in hujus morbi Hiſtoriâ fusè deduxi, facies quæ hactenus inturgeſcebat, jam detumeſcere incipit, & ſalivatio, quæ hucuſque pleno amne fluebat, decreſcere, condenſato jam, & nonniſi ægrè excreto, qui eam excitabat, humore. Ut vero

mitta-

mittamus Epiſpaſticum illud tūm faciei detumeſcentiæ tum etiam imminutæ Salivationi quadantenus ſubſtitui, Febri inſuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit: quæ nunc temporis invaleſcit, ſanguine quaſi obruto & penitus infecto puris copiâ à totidem abſceſſulis reſorptâ; adeò ut in omnibus ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantes, obſervaverim, pulſum in carpo ſalientem ægrè percipi poſſe hoc tempore, utut facilè ſe & pridie hujus diei & poſtridie etiam, digito exploratori ſe proderet.

Sed inter ea quæ à capite ſive derivant ſive revellunt, nihil æquè mihi videtur operari ac *Allium* pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat, manifeſtum eſt à veſiculis quas ſæpe excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licèt rarò, affert, etiam non excitatis veſiculis, humores ſc. in partes illas invitando; unde dolor tam vehemens quandoque exortus eſt, ut cataplaſmate è mica panis ſimilaginei in lacte cocti eundem ſedare neceſſe habuerim: In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, Allium inciſum & linteo involutum plantis pedum admovere ſoleo, à die octavo in quo primùm facies intumeſcit, donec jam morbus periculo omni vacet; ſingulis diebus renovandum.

Neque interim iſtud mihi prætereundum eſt, ægrum ſc. à carnibus, durante morbo arcendum omnino eſſe, & cereviſiam lupulatam eamque tenuiſſimam tantùm pro potu concedendam. Juſculis Avenaceis, pomis coctis, & jam dictâ Cereviſiâ commodiſſimè interea vitam tolerabit. At verò inſtante jam maturatione, ubi particulæ purulentæ in ſanguinis maſſam regurgitantes eandem tabo ſuo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, ſingulis auroris & noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices quibus æger in lecto eſt contegendus, neque plura ſint illa, neque pauciora quàm quibus ſanus utebatur. Quin & liberum ei ſit, quoties voluerit, ſe ab hâc in illam lecti partem transferre, quò præpediri poſſint ſudores iſti ſymptomatici, quos ægro nocere ſatis, opinor, evici. Eodem

eodem pacto etiam præcavebitur efferatior exanthematum phlogosis excita à nimio calore quem carnes contrahunt, quoties ægor semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem aliàs prolixiùs disserui.

Casum nuperrimum, ceu specimen integræ hujus Praxeos, subnectam. Hâc ipsâ hyeme me accersebat fœmina Nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam suum nepotem Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam sanguineo & ætate florentem Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimùm dolebat. His malis solatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus sudores per diem integrum omni ope sollicitabat, sed frustra, cùm tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licèt modicus, omnem sudorificorum vim eluderent; Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multùm increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quòd sanguinem multùm excalefecerat irrito sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modò æstate ægrotaverat, & mictum sanguinem & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maximè, quòd semper observaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter solitum vexaris, Variolas insequentes ultra modum confluxisse. Meum itaque esse ratus ut nullum non lapidem moverem quo præproperam materiæ Varioloſæ assimilationem obstruerem, à lecto illum arcebam, nisi statis priùs horis somni. Die sequenti (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, sanguinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam: optimus erat ille florisque, cùm adhuc spirituosum tantùm *ιλαρὸν* exceperat, nondum verò putredinem illam quam conciliat longior morbi mora, & in eorum sanguine ut plurimùm conspicitur qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Horâ quintâ post meridiem diei ejusdem,

Infu-

Infuſionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex quâ ſatis commodè vomebat, & ægritudine levatus, longè meliùs habere viſus eſt, jam haud invitus à lecto abſtinens, à quo prius ægerrimè ſe divelli patiebatur, ægritudine & vertigine mactatus. Die quarto, manè accedens, exanthemata quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conſpexi, ut ab inſigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum eſt. Diligenter itaque cavebam ne lecto interdiu committeretur, conſulebam etiam ut Cereviſiam tenuem Spiritu Vitrioli inſtillato acidulatam potaret. In his ad ſextum uſque diem perſeverabat; quibus diebus licèt non ægrotaret, ſed aurâ liberiùs veſcens multùm reficeretur, tamen alvo ſubindè laxiore fuit. Jam ſub meridie non valebat ulteriùs, quod hîc fieri aſſoler, ſe à lecto abſtinere; decubuit itaque uſque ad finem morbi, me non reluctante, cùm nunc erupiſſent puſtulæ omnes, quæ, non obſtante meo omni conamine, plus ſatis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis quæ in nonnullis obſervavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen quàm pleriſque eorum qui ſanantur ſolent prodire. Hâc primùm nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. Paralyſ. propinabam, ſingulis deinceps noctibus repetendam; ſuadebam etiam ut non aliis ſtragulis, quàm quibus ſanus aſſueverat, tegeretur; ut Juſculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam pomo cocto veſceretur; Cereviſiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium inciſum & panno lineo incluſum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidiè donec extra aleam conſiſteret. Poſt hæc pro augeſcentium puſtularum genio omnia cedebant, uſque ad decimum diem; quo tempore manè eum inviſens, licèt mediocriter ſe haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quaſi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Moræ itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum ſuprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata; eâdem nocte Syrupi de Meconio Seſquiunciam

præ-

præſcripſi. Sequente aurorâ, diei ſc. undecimi, cùm poſt exoleſcentem vim Anodyni quod heſternâ nocte ſumpſerat, jam de novo eſſet irrequietior, Diacodii iterum Seſquiunciam extemplò ingeſſi, veſperi item tantundem, atque eandem doſin manè & ſerò ut aſſumeret quotidie conſulebam, donec omnino convaleſceret: Paruit æger; neque aliquod nos deinde ſymptoma exterruit, niſi quòd urina ei quandoque ſupprimeretur (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat, Ptyaliſmum quod ſpectat, quantumvis ſalivæ copia frequenti Anodynorum in tam largâ doſi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum uſu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manuſque debito tempore pro votis intumeſcebant. Die decimo octavo è lecto ſurgebat, & tunc primùm juſculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus indies ad victum conſuetum redibat. Die viceſimo primo ſanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum ſanguinem æmulabatur, & puris ferè inſtar erat. Denique ad quatuor vices, ſpatio interpoſito, purgatus fuit.

Hoc ſubinnuam, quòd quoties in his pagellis dies ab Invaſione v. g. ſextum, undecimum, *&c.* nominaverim, non ita accipi id velim, quaſi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cùm ſatis ſciam quandoque ita accidere, etiam in iis qui vel maximè confluunt, ut puſtulæ non niſi poſt aliquod à die tertio temporis ſpatium ſe exerant. Eruptio autem ut plurimùm in diem tertium ab Invaſione incidit, & ut plurimùm, qui (ex. gr.) die Lunæ confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii ſequenti puſtularum primitias in cute ſummâ deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ ſecundus, undecimus ille erit, periculi pleniſſimus, niſi interpoſuerit ſe Medicus.

Atque hîc iterum repeto Theoremata hæc omnia ad *Confluentes* tantùm *Variolas* referri debere, quæ in genere diſtincto nullum prorſus uſum habent, nec ab illo ex-

expoſcuntur. Et tam ſibi quàm aliis imponunt, qui attollunt criſtas quoties eos ſanaverint quibus Exanthemata numero pauca, eaque interſtincta effloreſcebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maximè quoties vel florentes ætate, vel eos qui immodicâ vini ingurgitatione nimiùm incaluerint, hic morbus invaſerit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cœlo aberrent, ut ſe eos ſervaſſe exiſtiment, quos ipſi adſtantes non occiderint.

Verùm diſſertatiunculam hancce non priùs finiam quàm ubi retulero quæ mihi, dum hæc ſcriberem, ſuo ore narravit Amiciſſimus Dominus *Carolus Goodall*, M. D. Collegii Medicorum Socius, atque impræſentiarum Cenſor: quod mihi ideò faciendum duxi quo meliùs iis fidem conciliem, quæ tum hîc, tum alibi & de Petechiis & de mictu ſanguineo aſſirmavi: utrumque nempe hoc ſymptoma quoties Acutis accedit, atrociori ſanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Caſus ita ſe habuit.

Juvenis annorum quaſi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus eſt menſe Junio, Anno 1681. *Lingua erat ſicca & ſcabra, ſitis vehemens, pulſus celer, dolor regionem cordis ſcorbiculo vicinam diſcruciabat, dorſum verò imprimis, (in quo jugiter deſæviebat,) ſanguinem ſubinde mœebat, tum & Petechiæ coloris ſubfuſci collum, pectus, & carpos densè inſidebant. Die ſexto accerſitus Medicus, & ægrum de vitâ periclitari à nimiâ urinæ ſanguinolentæ excretione comperiens, Indicationes curativas ad ſanguinem refrigerandum incraſſandumque, tum etiam ad vaſorum oſcula, quæ in Renibus relaxata debiſcebant, obturanda dirigendas cenſebat.*

Præmiſſis itaque tum Venæ-ſectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto quantum fieri potuit, ſe abſtineret, ſeriò monuit, cum à continuo lectuli calore mictum ſanguinis promoveri non dubitaret: ſuadebat etiam ut in culcitrâ corio tectâ æger potius dormiret, ſupinus non niſi rariſſimè jaceret, lac aquæ permiſtum ut potaret, Panatellâ,

oryzâ

oryzâ lacti incoctâ, pomis coctis, ſive ſolâ, ſive aquæ fontanæ intritis, & ſaccharo edulcoratis veſcerentur. Medicamenta ordinabat ſequentia.

℞ *Fl. roſ. rub.* ℥ vj. *cort. inter. Querc.* ʒ ß. *Sem. Plantag. parum contuſ.* ℥ iij. *Aq. Font.* ℔ ij. *Sp. Vitriol. q. ſ. ad gratam acidiuſculam: infundantur in vaſe clauſo calore leni per quatuor vel ſex horas. Colat. add. aq. Cinnam. hord.* ʒ iij. *Succh. albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata, de quâ ſæpiuſculè bibat die noctuque.*

Enema à lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur horâ à meridie ſecundâ: & horâ ſomni ſequens Hauſtus propinabatur.

℞ *Aq. flor. Paralyſ. Plantag. Cinnam. hord. an.* ʒ ß. *Aceti ſtillat.* ℥ ij. *Syr. de meconio* ℥ vj. *M.*

Die ſeptimo, ſymptomatis vix ſe remittentibus, Enema jam deſcriptum ſingulis diebus injiciendum curabat, tam etiam Emulſionem, Hauſtumque ad hunc modum præſcribebat.

℞ *Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an.* ʒ ij. *Sem. Cydon. Papav. alb. an.* ʒ i ß. *Amygd. dulc. excort. n.* iiij. *contundantur ſimul in Mortar. marmor. ſenſim affundendo Aq. Hord.* ℔ i ß. *colat. add. ſacchar. Cryſtall. q. ſ. f. Emulſio, de qua bibat cochl.* xij. *quartâ quoque horâ.*

℞ *Aq. fl. Paralyſ. Nymph. germin. Querc. Plantag. an.* ʒ ß. *Aceti ſtillat. Aq. Cinam. hord. an.* ʒ iij. *confect. de Hyacinth.* ʒ ß. *Syr. de meconio* ʒ j. *M. f. Hauſtus horâ ſomni ſumendus.*

Die octavo, cùm adhuc inſtaret Febris, ſanguis Urinæ immiſtus copioſiùs exiret, & Petechiæ in præmemoratis partibus numeroſæ comparerent, omnia hæc ſymptomata à ſanguinis calore, tenuitate & acrimoniâ, oriri conjectans, ſanguinem ſecundâ vice detraxit, liberaliorem cereviſiæ tenuis uſum, cui Vitrioli ſpiritus ad gratum acorem priùs inſtillabatur, conceſſit: quam cùm faſtidiret æger, Poſſetum è ſucco limonum & lacte ei indulſit, uti etiam limonum pulpam in taleolas diviſam & ſaccharo involutam. Addebat & ſequentia.

℞ *Conſ.*

℞ *Conſ. Lujul. Cynorrhod. an.* ℥ ß. *confect. de Hyacinth.* ʒ iij. *Diaſcord.* ʒ i ß. *corall. rub. præparat. ſang. Dracon. Bol. Armen. an.* ʒ j. *Syr. è Symphyt. & Piloſell. an. q. ſ. ut f. Opiata, de quâ capiat quantit. Avellanæ ſextâ quâque horâ, ſuperbibendo hauſtulum ſeri lactis ſucco limonum facti & facch. alb. edulcorati, vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.*

Hauſtus heſternâ nocte præſcriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ʒ ß.

Nono die Petechiæ paulatim evaneſcebant, Urina minùs ſanguine ſcatebat, quique inerat ſanguis facilius ſeparabatur, & matulæ fundum libentius petebat: hortabatur itaque ægrum ut in Remediorum horum uſu perſeveraret, & diebus aliquot elapſis ſequentia adjiciebat, ad eundem ſcopum collimantia.

℞ *Conſ. Roſ. rub. per ſetaceum traject. & Vitriolat.* ℥ iv. *balſam. Lucatel.* ℥ ij. *Bol. Armen. Sang. Dracon. Spec. Electuar. Diacoral. an.* ʒ j. *Syr. è Coral. q. ſ. ut f. Elect. de quo cap. quant. Nuc. Moſchat. bis de die, ſuperbibendo hauſtum Emulſionis ſequentis.*

℞ *Sem. Lactuc. Portulac. an.* ʒ iij. *Cydon.* ʒ i ß. *Papav. alb.* ℥ ß. *Amygd. dulc. excort. n.* v. *contund. in mortar. marmor. ſenſim affundendo Aq. Plantag.* ℔ ij. *Aq. Cinam. Hord.* ℥ ij. *Colat. add. Sacch. q. ſ.*

His remediis, favente numine, æger intrà ſeptimanæ tres à Febre & horrendis illis quæ memoravimus ſymptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urinâ tum colorem naturalem tum conſiſtentiam recipiente, paulatim ad ſanitatem & vires priſtinas rediit.

Quamvis autem ſymptomata iſta jam dicta Febri continuæ accerſcerent, non verò illi morbo de quo nos ſuprà egimus; cùm tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione & ſanguinis nimiâ attenuatione, unde ſanguis per oſcula vaſorum quaſi vi exigitur, ſemper ortum ducant; nullus dubito quin par Methodus in tantâ cauſarum pariete omnino ſit adhibenda, quantùm ſe ferat utriuſque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hîc ſubnectere.

nectere. Quam quidem ſi quis vel mihi infenſiſſimus (cùm tamen alienos mores è propriis æſtimans, nullum inimicum habere ſperem) præſtiterat, tamen veritate victus, præclariſſimam eam fuiſſe omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer: quum jamdiu compertum habeam quàm ſit fatale Febricitantibus ſanguinem cum Urina excernere. Cùm verò idem amicitiâ mihi ſit conjunctiſſimus, quanto cum animi prolubio & Veritati & Viri Amantiſſimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille eſt qui cùm pauci admodum me vel minimum quid in re medicâ ſive indagandâ ſive etiam excolendâ profeciſſe aſſerere auderent, maledicorum torrenti ſe medium objicere ſuſtinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam inſigni devinctus, nunquam tamen niſi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cùm perinde ferè ſit improbum ſive opprobrio ſive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate diſcedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, ſi Virum hunc ego nemini, inter eos qui mihi hactenus innotuere, probitate ſecundum fidenter affirmaverim, cùm in tot annorum ſpatio quibus eo familiariter uſus ſim, nec dicto quemquam lædere, quanto minùs facto ſibi permiſerit. Quantum verò in eâ quam profitetur Arte præcellat, modò Deus vitam ei conceſſerit, brevi ſatis eluceſcet; cùm Eruditioni haud vulgari quâ omnes Medicinæ tam Antiquæ quàm Modernæ tractus perluſtraverit, exquiſitiſſimam in ſubtilioribus Praxeos minutiis indagandis ſolertiam (ſine quâ nemo unquam Medicinam meritâ cum laude faciet) cautus attulerit: Unde etiam Ægrorum ſuorum votis, Bonus Felixque cum primis reſpondet.

Hæc demum ſunt quæ ipſe de hoc morbo ſentio, quæ non mihi ſuggeſſit phantaſiæ imaginatricis temeritas, ſed Phænomena Practica edocuere. Neque ſanè capio quî fieri poſſit ut fallatur is qui cogitationes ſuas omnes merâ ac nudâ ejus ſive Artis ſive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam ſibi perdiſcendam & cum

laude

laude exercendam propoſuit: aut è contrà quî poſſit fieri ut non tam in ipſo ſe quàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam diſperdit, quæ cum Praxi nihil prorſus habent commune. Et ſicuti haudquaquam fauſtus probuſve *nauis ad Clauum Gubernator* fuerit ille, qui non tam ad brevia & ſaxa ſubmarina agnoſcenda evitandaque, quàm ad cauſas Fluxûs Refluxûſque maris ſpeculandas animum adverterit (quod quidem cùm Philoſopho ſit digniſſimum, ab eo tamen perquam eſt alienum, cui id tantùm negotii datum eſt ut navis non ſubmergatur,) ita neque Medicus, cui non alia quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio cæteriſque animi dotibus valeat, in Arte verè Medicâ proficiet, qui non tam in occultâ & tortuosâ illâ Methodo, quâ Natura morbos parit alitque (à quâ etiam eorundem Hiſtoria pendet) indagandâ, atque in remediis eidem ad aptandis omnes animi vires intendat, quàm in curioſis & *παρέργοις* ſpeculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod ſpondet Medicina) ne hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non ſolùm in causâ eſt quòd genus Humanum commodis illis & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuiſſet, ſed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potiùs ſit Ars, quàm Medendi. Atque eò tandem deventum eſt, ægris vivendum moriendumve ſit, prout Philoſophus vel conjectando ſcopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico ſemper eſt atque ancipiti, cùm primi iſti ſpeculationum repertores, non minùs quàm eorum mancipia, & ſervum pecus, de cerebroſis iſtis commentis bello quaſi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortaſſe omnium ipſam veritatem aſſequatur. Quamvis enim, ſi mentem ſeriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione ſuâ utatur organis deprehendere valeamus; modus tamen quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, ſemper latebit. Neque hoc mirum eſt, cùm

longè (imò ſupra omnem humanum captum longè credibilius ſit nos miſellos homunciones ab illuſtri vitæ luciſque regione exulantes, methodum quâ in fabricandâ machinâ uſus eſt ſapientiſſimus Artifex, capere nullatenus poſſe; quàm Fabrum Ferrarium rudem prorſus & imperitum, neſcire quo pacto concinneur Automaton Horarum index, cujus ſtructura & motus exquiſitiſſimam artis elegantiam præ ſe ferunt. Sicuti de facto conſtat Cerebrum omnis tam Sensûs quàm Motûs fontem eſſe, tum etiam & Cogitationum & Memoriæ officinam, & tamen non eſt poſſibile à diligentiſſimâ ejus inſpectione contemplationéve mentem uſque adeò illuminari, ut intelligere poſſit quo pacto ſubſtantia ita craſſa & quaſi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, uſque adeò affabrè elaborati, uſui ita nobili & facultibus tam præcellentibus queat ſufficere; neque exinde aſſignare quis potis eſt, quâ ratione ex naturæ ejus vi & ſtructurâ partium, ſive hæc ſive altera iſta facultas neceſſariò fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus ſi addantur quæ in Hiſtoria Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, ſummam habes eorum quæ mihi hactenus innotuere, eaque omnia diligentiſſimè, quod à me fieri potuit, trutinata atque expenſa.

Accingo me jam (quoniam tu id poſtulas, Vir Eruditiſſime) ad ea exponenda quæ de *Affectionibus Hyſtericis* hactenus obſervatione comperi. Quas quidem, perobſcuram & difficilem, præ cæteris qui homines vexant, morbis, diagnoſin habere, tum etiam ægriùs curationem admittere, lubens fateor. Attamen ut potero morem tibi geram, eâ, quæ Epiſtolæ convenit, brevitate; quam ſane à me exigit valetudo infirmior & quaſi vacillans, hâc præſertim anni tempeſtate, quâ mihi verendum eſt, ne ſi pertinaciùs cogitationibus indulſero, Podagræ mox paroxyſmum accerſam. Paucis itaque expediam quæ hîc habeo dicenda, methodo, quâ uti ſoleo, inſiſtens; brevem ſc. morbi Hiſtoriam tradens ſecundum vera Naturæ Phænomena; tùm etiam medendi rationem ſubnectens quæ mihi optimè ceſſit; quamque non tam librorum lectio, quàm experientia

perientia propria, Magiſtra haudquaquam infida, jam olim ſuggeſſit.

Hic morbus, ſi recte calculum pono, Chronicorum omnium frequentiſſimè occurrit; & ſicuti Febres cum Appendicibus ſuis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos ſimul ſumptos ſi comparentur complent, ita Affectus Hyſterici (vel iſti ſaltem qui eo nomine inſigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium aſſurgunt; hoc eſt, Chronicorum pars media ſunt: Fœminarum enim pauciſſimæ (qui ſexus Adultorum dimidia eſt pars) ab omni horum affectuum ſpecie prorſus liberæ ſunt, ſi iſtas excipias quæ laboribus aſſuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris qui vitam degentes ſedentariam chartis ſolent impalleſcere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retrò Antiquitas ſymptomata illa Affectibus Hyſtericis adnaſcentia Ultero ſemper vitio verterit, ſi tamen *Affectiones Hypochondriacas* vulgò dictas, quas Splenis aut Viſcerum neſcio quorum obſtructioni imputamus, cum mulierum Hyſtericarum ſymptomatis conferamus, vix ovum ovo ſimilius, quàm ſunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum eſt Fœminas multò crebriùs hoc morbi genere corripi quàm ſolent Mares, non quòd ſe Uterus magis malè habeat quàm alia quævis corporis regio, ſed ob cauſas infra explicandas.

Sed nec ſpectabilior eſt hujus morbi frequentia, quam varietas illa multiformis quâ ſe oſtendit, & nullos ferè non æmulatur ex iis affectibus quibus atteruntur miſeri Mortales. Quamcunque enim corporis partem inſederit, ſymptomata, qualia ei competunt parti, ſtatim producit: Et niſi Medicus tam ſagaci quadam ſolertiâ & Δηνότητι, quàm in Arte peritiâ valeat, fraus ei fiet, atque iſta ſymptomata à morbo aliquo eſſentiali hujus vel illius partis, non verò ab affectione Hyſtericâ, pendere arbitrabitur.

Quandoque v. gr. *Capitis* arcem occupans, *Apoplexiam* facit, quæ ſimiliter *Hemiplegiâ* ſolvitur, eam omnino referens Apoplexiam, quâ tum ætate, tum mole corpo-

ris grandiores ſiderantur, & quæ ex eo naſcitur quòd, Cerebri cortice pituitæ copiâ referto ac ſcatente, Spirituum Animalium meatus ac ſemitæ intercludantur: à quâ quidem causâ, quæ fœminis Hyſtericis accidit Apoplexis, oriri nullatenus videtur, cùm eaſdem haud infrequens adoriatur confeſtim à partu, magnâ ſanguinis vi ſimul ejectâ, & vel partui laborioſiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque *Spaſmos* horrendos gignit, *Epilepſiæ* perſimiles, Ventre & præcordiis guttur verſus intumeſcentibus, & nixus ità fortes edente agrâ, ut licèt aliàs mediocrium tantùm fuerit virium, jam omni Adſtantium ope vix retineri queat, incondita interim atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc ſpecies, quæ *uteri Strangulatus* vulgò audit, familiarior eſt, temperamento ſunt ut plurimùm plus quàm ſolet ſanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam *exteriorem Capitis partem* occupat, Pericranium inter Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantùm particulâ quæ tranſverſo pollice contegi poſſit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc ſpecies *Clavus Hyſtericus* mihi eſt, iſtas præ cæteris fatigans, quæ *Choloroſi* laborant.

Nonnunquam in *partes* incidens *Vitales*, ita vehementem *Cordis Palpitationem* excitat, ut quæ eam patitur fœmina pro indubitato habeat, ſonitum Cordis in coſtas arietantis etiam ab adſtantibus omnino debere percipi. Hæc ſpecies eas maximè infeſtat quæ extenuato ſunt corpore, & craſi minùs firmâ, quæque Extabeſcentium penè formam præ ſe ferunt; tum etiam Juvenculas *Febre albâ* palleſcentes.

Nonnunquam *Pulmones* obſidet, unde æger creberrimè tuſſit & ferè ſine intermiſſione, nihil prorſus expectorans: & quantumlibet hæc Tuſſis ſpecies non ita valido niſu thoracem concutiat atque illa quæ Convulſiva dicitur, Exploſiones tamen longè frequentiores ſunt, æger prætereà non ita ſenſu valet. Hæc autem

Tuſſis

Tuſſis Hyſtericæ ſpecies oppidò rara eſt, & fœminas pituitâ ſcatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in *Colon*, & regionem *Scrobiculo Cordis* ſubtenſam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, *Iliacæ Paſſioni* haud abſimilem; ubi ægra immodicè vomit, colluviem quandam Viridem, Bili, quam *Porraceam* appellant, ferè parem, nunc etiam inſoliti alicujus coloris, rejiciens. Sæpè etiam poſtquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret) & continuo vomituritionis conatu tantùm non fuerit enecta, tandem *Ictero* intenſiore omnem corporis ſuperficiem ad inſtar Croci tingente, ſolvitur Paroxyſmus. Ægra interea diris mentis angoribus preſſa, omnem recuperandæ Sanitatis ſpem prorſus abjicit: quæ quidem animi dejectio & quaſi *deſperatio* quædam, non magis, quantum ego obſervavi, ab hac Hyſtericorum Affectuum ſpecie ſejungitur, quàm ſive Dolor, ſive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in iſtis præcipuè locum habet quæ corporis habitu laxiore crudoque ſunt, tum & in iis quæ Infantes grandiuſculos, cum ingenti ſui & naturalium vitæ ſtaminum diſpendio, ſunt enixæ.

Quandoque hoc malum in alterutrum ex *Renibus* incurſans, atrociſſimo quem iſtîc parit dolore, *Paroxyſmum Nephriticum* omnino mentitur, idque non ſolùm doloris genere locoque quo ſævit, ſed & adſcitis Vomitionibus immanioribus, tùm etiam nonnunquam ex eo quòd dolor per Ureterum ductus propagetur. Ita ut ægrè admodum dignoſci queat, utrùm hæc ſymptomata ab incluſo Calculo, an verò ab affectu aliquo Hyſterico enaſcantur, niſi fortè Caſus aliquis acerbior ægræ animum paulo antequam corriperetur diſcrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, ſymptomata iſta Affectioni potiùs Hyſtericæ quàm Calculoſæ tribuenda eſſe docuerint. Sed neque *Veſica* ab hoc Pſeudo-ſymptomate atque ementito Affectu immunis eſt, cùm non tantùm ipſa ab eo doleat, ſed & Urina ſupprimatur, perinde ac ſi Calculus eam obſtrueret, qui tamen nullus eſt. Rariſſimè autem cernitur poſtrema

ſtrema hæc ſpecies Veſicam attingens; quæ verò Renum calculum imitatur, non ita rarò. Utraque eas ſolet invadere fœminas, quarum vires repetitis ſæpe paroxyſmis Hyſtericis jam fractæ ſunt, & ſanitas corporis detrita.

Nunc in *Ventriculum* decumbens, continuas *Vomitiones* excitat; nunc etiam *Diarrhœam*, quoties ſc. in Inteſtina effunditur: at neutrum horum ſymptomatum ſequitur dolor, licèt in utroque perſæpè compareat dictus ille ſuccus viridis. Utraque hæc ſpecies iis familiaris eſt, quas frequentiores paroxyſmi Hyſterici debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes fermè partes *Internas* infeſtat, ita etiam nonnunquam & *Exteriores*, carnemque muſculoſam occupat, *maxillas* ſc. *humeros*, *manus*, *crura*, *tibias*, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is qui tibias diſtendit tumor præ reliquis conſpicuus eſt. Cùm enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc ſemper obſervari poſſint, ut tumor ſc. ſub veſperam ſe majorem exhibeat, tum etiam ut paſtæ inſtar madentis, veſtigium digiti fortiùs impreſſi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior eſt, nec digito cedit prementis, aut veſtigium ullum manet. Plerumque etiam tibiarum alterutram tantùm inflat: de cætero ſive magnitudinem ſpectes, ſive etiam ſuperficiem, Hydropicorum tumores ita ad amuſſim æmulatur, ut ægræ ſe haud facilè ab eâ quæ inſedit ſententiâ, dimoveri patiantur.

Sed neque ipſi *Dentes* (quod vix credas), ab hujuſce morbi inſultu ſe poſſunt defendere: licèt neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, ſaltem qui percipi queat, dolori ſive anſam præbuerit, ſive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior eſt, nec contractior, aut expugnatu facilior. Iſti verò tum dolores, tum tumores quibus afficiuntur partes exteriores, quas ſupra memoravimus, eas præcipuè fœminas adoriuntur, quæ, longâ paroxyſmorum Hyſtericorum ſerie

ac

ac impetu violento tantùm non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia verò morbi hujus tormenta, nullum ſe tam crebrò ingerit quàm *dolor* in *Dorſo*; quem certo certiùs perſentiſcunt quotquot vel leviſſimè hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores prædicti, quòd illa cui inhæſerant regio, etiam poſt eorum diſceſſum, tenera ſit, & quaſi fuſtibus probè fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo ſenſim evaneſcit.

Hoc interim obſervatu digniſſimum eſt, quòd non rarò notabilis quædam *externarum partium refrigeratio* ſymptomatis his omnibus viam quaſi ſternit, & plerumque non niſi paroxyſmo finito diſpellitur: quam quidem refrigerationem haud ſemel iſti ferè, quâ rigent cadavera, parem comperi, pulſu nihilominus rectè ſe habente.

Addo, quòd Hyſtericæ ferè omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de *ſpirituum* dejectione ſive *ſubſidentiâ* (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo hæc ſpirituum contractio ſeu ſubſidentia ſentitur, volunt deſignare.

Demum mulieres Affectione Hyſtericâ laborantes, nunc in *riſum* effundi, nunc in *lacrymas* pariter immodicas ſolvi, nullâ προφάσει manifeſtâ ſive illum, ſive has extorquente, nemini non eſt notum.

Inter omnia verò quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maximè proprium eſt atque ab eo ferè inſeparabile, quòd ſc. ægræ *urinam* ſubinde reddant planè *limpidam* ad inſtar aquæ è rupibus ſcaturientis, idque ſatis copioſè; quod quidem ego ſigillatim percontando in omnibus ferè didici ſignum eſſe Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis *Hyſtericos*, in Maribus *Hypochondriacos* appellandos cenſemus. Atque in Maſculis nonnunquam obſervavi, quòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò proximo ferè temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepentè perculſi, ſtatim urinam, Cryſtallum

claritate æmulantem, magnâ copiâ & impetu diu continuato ejecerint; eò uſque ſe malè habentes donec urina priſtinum colorem induerit, & paroxyſmus ſimul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hyſtericis, quàm Hypochondriacis, quibus ſcilicet jam malum inolevit, id accidit, ut *flatus* quandoque *nidoroſos* è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licèt moderatè tantùm & pro ratione appetitûs, tum etiam aliquando *acidum* eructent, acetum ſapore referens, quoties in os aſcenderint; læsâ nempè utrobique concoctione, & ſuccis proinde à naturali ſtatu interverſis.

Neque hoc tantùm nomine infelices ſunt, quòd corpus ita malè affectum & quaſi conquaſſatum, ad inſtar ædium ruinas undiquaque minitantium, tantùm non corruat & fatiſcat, cùm magis adhuc animo ægrotent quàm corpore: Cùm enim deſperatio planè inſanabilis de hujuſce morbi naturâ ſit, indignantur admodum quoties aliquis vel minimam de ſanitate recuperandâ ſpem injecerit; facilè interim credentes omnia ſe, quæcunque in homines cadere poſſunt incommoda, quæque adeò fert rerum natura, perpeſſuros; triſtiſſima quæque ſibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, ſuſpiciones, & ſiquæ atrociora ſunt animi pathemata, vel ex leviſſimâ, vel etiam nullâ prorſus datâ anſâ, arripientes, & ſinu foventes irrequieto anxióque; ab omni interim gaudio, ſpe, lætitiâ abhorrentes: quæ ſi fortè occurrant, quando hæ raræ aves ſunt, velociſſimè avolant, animum interim haud minùs vehementer exagitantia, quàm ſolent mœſtiora illa πάθη; ita ut nullubi mediocritatem ſervent, in unâ levitate conſtantes; nunc amant præter modum, mox odio eoſdem ſine causâ proſequuntur; nunc hoc illudve ſibi agendum proponunt, mox à propoſito reſiliunt, & quod cum eo pugnat aggrediuntur, ſed neque hoc peragunt, ita animi pendentes, ut nunquam liceat quietâ mente conſiſtere. Quodque de Superſtitioſis aſſerit Orator Romanus, noſtris hiſce Melancholis pulchrè quadrat. *Perfugium videtur omnium*

ſlaborum

laborum & ſollicitudinum eſſe ſomnus, at ex eo ipſo plurimæ curæ, metuſque naſcuntur; dum funera tantùm in ſomniis, & denatorum Amicorum umbræ repræſentantur. Ita tam animo quàm corpore excarnificantur, quaſi hæc vita omnis Ignis eſſet Expurgatorius, in quo ſcelera alio in ſtatu perpetrata jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantùm Maniacis accidit & furioſis, quos dicimus, ſed etiam illis, qui, ſi hos animi impetus excipias, prudentiâ ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & ſapientiâ orationis longè eos ſuperant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ. Ita ut non ſine ratione obſervaverit Ariſtoteles, Melancholicos cæteris ingenio præſtare.

At verò tam horrendus animi ſtatus, qualem ſuprà delineavimus, non aliis competit, quàm iis qui diu multúmque cum hoc morbo conflictati, tandemque ſubjugati quaſi victas manus dant: maximè ſi res adverſæ, animi mœrores, ſollicitudineſve, nimia in literarum ſtudio aſſiduitas, atque animi contentio, cum pravâ corporis diatheſi conſpirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, ſi omnia quæ Affectus Hyſtericos gravant ſymptomata enumerare velim; tam diverſâ atque ad invicem contrariâ ſpecie variantia, quàm nec Proteus luſit unquam, nec coloratus ſpectatur Chamæleon. Proinde rectè mihi videtur rationem ſubduxiſſe *Democritus* (quantumlibet in morbi cauſa hallucinaretur) ubi in Epiſtola ad Hippocratem miſsâ, diſertè aſſerit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum authorem eſſe Uterum*. Neque tantùm multifaria ſunt iſta, ſed nec regulâ aliquâ aut Typo uniformi ſe contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen uſu venit, ſed quaſi farrago ſunt quædam *Φαινομένων* incompoſita atque inordinata, unde perarduum eſt hujus morbi Hiſtoriam deſcribere.

Cauſæ autem hujus morbi *Procatarcticæ* ſeu externæ, vel ſunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo ſæpiùs, violenta quædam animi commotio à repentino

tino aliquo, ſive iræ, ſive doloris, ſive etiam timoris, & ſimilium Pathematum inſultu. Quoties itaque me conſulunt Fœminæ de hoc illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoſcendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo de quo conqueruntur malo, tùm præcipuè fatigentur, cùm triſtitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod ſi annuerint, jam ſatis ſuperque mihi conſtat morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu cenſendum; præſertim verò ſi diagnoſin id clariùs illuſtret, quod ſc. certis aliquot temporibus urinam limpidam & Cryſtalli æmulam, eamque copioſam ſimul excernant. His verò animi motibus, qui uſitatiores ſunt hujus morbi προφάσεις, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inediâ pertinaciori, vel nimiæ humorum evacuationes, ſive à ſanguine intemperanter effuſo, ſive ab Emetico, aut Cathartico cui impares erant ægræ vires.

Jam verò ab hâc totius morbi imagine, ſecundum vulgatiſſima ejus φαινόμενα depictâm, proximo loco ejus *Cauſæ Efficientes internæ* ſive προηγούμεναι mihi veniunt penſitandæ, quantum eas, ex omnibus quas deſcripſimus Circumſtantiis ſimul junctis, expiſcari valeam. Pendent ergo Affectiones iſtæ, quas in fœminis Hyſtericas, in maribus Hypocondriacas inſignire libet, quantum ego judico, à ſpirituum Animalium ἀταξίᾳ unde facto impetu in hanc illamve partem plus quàm pro ratâ denſi nimiique feruntur, ſpaſmos uti & dolorem excitantes ubi in partes ſenſu exquiſito prædictas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod ſe ingerunt, tum iſtius à quo abſcedunt, functiones pervertentes; cùm utrumque ab hâc tam iniquâ partitione, quæ naturæ œconomiæ penitus adverſatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem ἀταξίας origo atque *cauſa Antecedens*, eſt debilior dictorum Spirituum Craſis, ſive nativa ea fuerit, ſive etiam adventitia, unde quâvis προφάσει diſſipatu faciles ſunt & eorundem ſyſtema nullo ferè negotio dirimitur. Quemadmodum enim *Homo* quidam

Exterior

Exterior conſpicitur ex partibus ſenſui obviis compaginatus, ita proculdubio & *Interior* eſt quidam Homo è debitâ ſpirituum ſerie & quaſi Fabricâ conſtans, ſolo rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimiùs conjunctus & quaſi unitus, tanto ægriùs faciliúſve de ſtatu ſuo dejicitur, quanto major eſt minorve ea, quam à natura ſortimur, Principiorum conſtituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longè plures quàm Maſculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet iſtas natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis deſtinatas) blanda donavit; Mares autem toroſo corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colendâ, & repaſtinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliiſque ſimilibus, apti nati ſint.

Dictam autem Spirituum ἀταξίαν hujus morbi cauſam eſſe, Phænomena jam deſcripta ſatis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notiſſimo illo Affectu Hyſterico, qui *Uteri Strangulatus* vulgò dicitur, initium faciens. Hîc jam Spiritus, facto quaſi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, ſpaſmos excitant per omnem quam tranſeunt regionem, ventrem inflantes ad inſtar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud eſt quam partium ſpaſmo tentatarum convolutio & quaſi conglobatio quædam, quæ non niſi magnâ vi reprimi poteſt & coerceri. Partes interim externæ maſſaque carnea à ſpiritibus, jam aliò raptis, magnâ ex parte deſtitutæ, eò uſque frigeſcunt perſæpè, non in hâc ſolâ Affectûs Hyſterici ſpecie, ſed in aliis omnibus (quod priùs adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulſus interim qualis ſanarum eſt, nec ægra ab hoc frigore de vitâ periclitatur, niſi illud ab evacuatione aliquâ enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici poteſt de violentiori iſto Affectu Hyſterico, qui externâ facie *Colicam Bilioſam*, vel etiam *Paſſionem Iliacam* æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumpoſitâ, unà cum immani materiæ herbam colore referentis,

tis, evomitione, diſcruciatur. Quod quidem ſymptoma haud aliunde naſci exiſtimo, quàm à vehementi ſpirituum densè conglomeratorum in dictas partes impulſu, undè & ſpaſmus, & dolor, & earum totalis facultatum ſubverſio.

Neque ex eo quòd iſta quæ in hoc Affectu ſive per os, ſive per ſedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, ſtatim conficitur morbum hunc in humoribus reſidere, aut atrociſſimum illum dolorem ad humoris alicujus acrimoniâ partem cui inhærent dilaniantis, produci; quem idcirco pro minerâ morbi habeamus, ac proinde Remediis tam ἄνω quàm κάτω Catharticis radicitùs extirpandum cenſeamus. Etenim de facto conſtat ægritudinem illam quâ laborant Navigantes (à ſpirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel ſaniſſimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longiùs ſunt provecti, quibus tamen ante ſemihoram ultimò elapſam non inerat Bilis hæc, quam porraceam appellare libet. Annon & Infantes in Paroxyſmis Convulſivis, in quibus ſpirituum Animalium maximè res agitur, tam per ſuperiora, quàm per inferiora materiam ejuſdem planè coloris ejiciunt? Quibus addendum eſt id quod experientia fermè quotidiana docet, ſc. quantumlibet ejuſmodi ſive fœminas, ſive infantes iteratâ Catharſi exhauſerimus, attamen color jam dictus in eis quæ vel per vomitum, vel per ſedem exeunt, uſque viſetur. Quin etiam à Pharmacis tàm Emeticis quàm Catharticis frequentiùs propinatis uberior materiæ viridis naſcitur ſeges, cùm ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel, neſcio quomodo iſtarum partium fermentum deſtruit ac pervertit, vel in ventriculum inteſtinaque vi ſpaſmorum ſuccum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejuſmodi coloribus inficere potis eſt. *Chymiæ* Sectatores, licèt nondum ita bene cum illis ſit, ut quæ in Organis ſuis πολυτέχνοις Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præſtent, quàm quæ contunduntur in Mortario,

tario, vel in Ollâ decoquuntur, tamen curioſorum περιεργία eouſque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos claroſque oſtendentes, ex iiſdem invicem commiſtis ſaturatum colorem aliquem, quaſi præſtigiantes, poſſint exhibere. Et profectò ita lubrica eſt & evanida Colorum ſpeculatio, ut nihil certi ex illis, de corporum in quibus apparent naturâ, queat deprehendi. Neque magis ſequitur ea quæ colore viridi ſunt, acria eſſe omnia, quàm omnia quæ ſunt acria, viridi eſſe colore. Re itaque undique perpensâ, ſatis liquet dolorem immaniſſimum qui hâc Colicâ Hyſtericâ laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, à Spiritibus nimio impetu in partes ſub cordis Scrobiculo poſitas incurſantibus, atque eaſdem ſpaſmo contrahentibus, omniño excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum eſt ſymptoma iſtud quod ſuperiùs *Clavi Hyſterici* nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quaſi punctulo concentrantur, dolorem haud minùs perterebrantem, quàm ſi Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accerſentes, unà cum inſigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab univerſo corpore quaſi in punctum contractio non multùm abludit ab iſtâ radiorum Solis collectione quæ fit ope Vitri Incenſorii: utque hi vi unitâ exurunt, ita & iſti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quaſi diſcerpentes laceranteſque junctis viribus.

Deinde ab hâc inordinatâ Spirituum agitatione ſanguinem perturbante, exoritur Symptoma illud, tam Hyſtericis, quàm Hypochondriacis haud inſolens, ut ſuprà notavimus, quòd nempe ſæpenumerò *urinam* reddant *claram* limpidámque ſimul & copioſam: cùm enim ſanguinis œconomia ſubinde interpellatur, quod importatur ſerum ſatis diu retinere nequit æger, ſed illud priùs dimittit, quàm iſtis particulis ſalinis quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, imprægnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis qui, cùm plus ſatis liquoris, maximè

ximè tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidiſſimum excernunt. Quo in caſu ſanguis ab eâ ſeri quantitate, cui retinendo prorſus impar eſt, planè devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum à corporis ſuccis infectum, ob moram juſto breviorem.

Tertius jam agitur annus à quo Nobilis quidam me ſibi Medicum volebat, qui *Colicam Hypochondriacam* pati mihi videbatur, ad *Paſſionem Iliacam* fere accedentem doloreque & vomitu enormiori; quo morbo diu multúmque fuerat vexatus, & tantùm non fractus. Per omnem morbi decurſum ſedulus animadverti, quòd ubi peſſimè ſe habuerit, urina limpida & exors coloris ſemper fuerit, quando verò paulo meliùs, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conſpexi quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reſervatam, Citrino colore præditam: lætus ipſe hilariſque cibum ex ἐυπέπτοις aliquem jam aſſumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo ſuperveniens quidam eouſque bilem commovebat, ut extemplò ægrotans, Matulam depoſceret, quàm urinâ limpidiſſimâ cryſtallum colore æmulante, ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus ſanguinem ita moleſtantibus pendet *Ptyaliſmus* ille Hyſtericis familiaris, cùm ad multas Septimanas ſalivam expuant tenuem, perinde ac ſi Unguento ex *Mercurio* fuerint delibutæ: durante enim hoc turbido ſanguinis ſtatu, in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is eſt, ſerum motum hunc inverſum fortè ſibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, ſed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per *Ductus Salivales* ſalivæ formâ prodit. Idem dici poteſt de nocturnis iſtis ſudoribus quibus fœminæ Hyſtericæ nonnunquam profunduntur, qui non ab aliâ causâ fluunt, quàm à ſeri ſanguinis diatheſi, quâ in corporis habitum geſtit effundi, ob modò memoratam ſanguinis ἀταξίαν.

Frigus

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in affectibus Hyſtericis, luce clarius eſt illud ex eo accidere, quòd Spiritus ſuam in illis ſtationem deſerentes, ſe nimio opere in hanc illamve partem inſerant: Nec eſt dubitandum quin tàm *Fletus*, quàm *Cachinnus*, quem tollunt haud rarò Hyſtericæ, etiam nulla datâ ansâ, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inſerviunt, magnâ vi pulſantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accerſebar aliquando ad Virum tam ingenio, quàm genere nobilem, qui non niſi paucis diebus à Febre convaluerat, alteriùs Medici conſilio uſus, qui & ſanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi veſtitum conſpexerim, & de rebus quibuſlibet cum judicio diſſerentem audierim, rogabam quorſum me conveniret; reſpondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem pauliſper, res ipſa loqueretur; conſidens itaque & ſermones cum ægro trahens, mox obſervavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebrâ (uti ſolent Infantes moroſiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas ſolvi lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu ac ſuſpiriis tantùm non Convulſivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò poſt detumuit prorſus. Hanc ego Affectionem à ſpirituum ἀταξίᾳ, (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas διαπνοὴ neceſſariò exigebat, ortâ) pendere exiſtimabam: partim etiam ab exinanitione, & abſtinentiâ à carnibus, quam etiam ad dies aliquot poſteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidivâ præſtaret ſecuriorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam conſtitutum; ſymptomaque prædictum, inanitioni tantùm deberi: ac proinde ſuadebam ut pullum Gallinaceum aſſum in prandium juberet parari, & ſimul Vinum modicè hauriret, quo facto, & carnibus deinceps moderatè veſcens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulſivum paſſus eſt. Ut

Ut tandem finiam, (cætera enim quæ in hoc morbo ſpectantur Phænomena jam miſſa facio) ab hac ipsâ Spirituum inordinatione naſcitur perturbatio illa, & varians ſubinde tam animi quàm corporis intemperies, quæ tum in Hyſtericis, tum Hypochondriacis dominatur: cùm enim utriſque deſit ea ſpirituum firmitas, quæ in robuſtioribus atque iis quorum facultates jugi ſpirituum vegetorum ſubſidio actuantur, ſemper invenitur, impreſſiones rerum minùs gratarum nequeunt perferre, ſed vel irâ vel dolore ſubitò perciti, perinde ſunt irritabiles atque illi quorum ἡγεμονικὸν mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum ſive ſeries, ſive mora tandem reddidit. Etenim Animi robur & conſtantia, quamdiu hoc corporis luto is incruſtatur, à firmitudine Spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem ſupremum in Scalâ materiæ gradum conſtituunt, in ipſo *Entis Immaterialis* confinio poſiti: Cúmque Animi compages, ſi fas eſt ita dicere, longè magis affabra ſit & delicata quàm eſt corporis ſtructura, utpote quæ in harmoniâ facultatum præſtantiſſimarum & pene divinarum conſiſtat, ſi hujus στάσις quoquomodo fuerit interrupta conturbataque, major inde ſequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquiſitum opificium, dum integrum perſtaret. Et hic quidem miſerorum quos depinximus, animoque fractorum ſtatus eſt; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel inſolentiſſimi Stoici Decretum, quàm ὀδονταλγίαν præcaveritis, qui firmiter ſtatuerit, ſe nullo modo permiſſurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis iraque jam conſtat opinor, omnem hunc morbum ad Spiritus Animales non ritè diſpoſitos referri debere; nec à ſemine aut ſanguine menſtruo corruptis (quod aſſerunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à ſuccorum neſcio quâ perverſa depravatione, ſive etiam humorum acrium congeſtione, ut alii volunt, ſed ab iis quas modò aſſignavimus cauſis. Quod enim morbi fomes in materiâ non deliteſcat, unicâ hâc inſtantiâ ſatis

tis eluceſcet. Fœmina v. gr. quæ rectiſſimâ ſemper valetudine uti ſolet, modò delicatula ſit illa & teneriore corporis habitu, ſi fortè errore aliquo, ſive Emetico, ſive Cathartico quovis fortiore nimiùm fuerit debilitata exhauſtaque, certo certius ſymptomate aliquo, ex iis quibus hic morbus ſtipatur, multabitur; quod tamen ejuſmodi Vomitio vel Catharſis amoliretur magis quàm invitaret, ſi morbi minera in humore contineretur. Idem dici poteſt de immodico ſanguinis diſpendio, ſive phlebotomiâ is fuerit extractus, ſive in puerperio debito copioſiùs manaverit, uti & de exinanitione, & juſto longiore à carnibus abſtinentiâ; quæ omnia ad Affectus Hyſtericos præcavendos potiùs facerent, quàm ad eoſdem accerſendos, ſi illorum fomes in materiâ aliquâ involveretur: cùm è diverſo, non alia cauſa ita conſtanter pariat hujuſmodi Affectus, ac ſolent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem ſatis pateat originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus ſtabulari, fatendum eſt tamen (quod res eſt) ſpirituum ἀταξίαν illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori ſpirituum impulſu diſtenduntur, quàm earum quæ illis privantur, omnino pervertatur. Cùmque harum pleræque *Organa* ſint quaſi *Separatoria*, excipiendis Cruoris recrementis deſignata, ſi earum functiones quovis modo lædantur, fieri non poteſt quin ingens fæculentiæ colluvies accumuletur; quæ quidem eliminata, fuiſſet, totaque proinde ſanguinis maſſa depuratior facta, modò ſingula organa munus ſuum expleviſſent, cui nullo modo defuiſſent, ſi debitâ ſpirituum œconomia univerſas invigoraſſet. Huic ego cauſæ adjudico *Cachexias* inſigniores, ἀνορεξίαν, ſive *Appetitûs proſtrationem*; in Juvenculis *Chloroſin*, ſive *Febrim albam* (quam quidem *ſpeciem* eſſe *Affectionis hyſtericæ* nullus dubito,) aliamque omnem malorum Lernam in quâ immerguntur Miſellæ quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia à ſuccis putreſcentibus in ſanguine congeſtis, atque exinde in organa varia depluentibus,

entibus, ſuccreſcunt. Hujus farinæ eſt *Hydrops Teſtium* in fœminis quæ jam diutiùs affectu Hyſterico laboraverint, natus à ſuccis depravatis è ſanguinis maſsâ in Organa rejectis; unde perverſis eorundem facultatibus, primò ſteriles fiunt mulieres, & deſtruitur prorſus œconomia partium, indèque ſerum & ſanies gignuntur, quæ non tantùm *Nodulos ovaque Teſtium* inferciunt, ſed etiam in Tunicarum interſtitia ſe inſinuantia, Teſtes in molem ingentem elevant, quod in earum diſſectionibus cernitur quæ hoc morbo pereunt. Diatheſis interim Hyſterica horum aliorumque humorum ſimilium cauſa eſt primaria, quamlibet ejuſdem cum illâ Proſapiæ non fuerint.

Quemadmodum in *Febre Quartana* quâ vel pancraticè valens quiſpiam corripietur, ſi modò duos treſve dies in locis paludoſis ac lacuſtribus egerit; primò, ſpirituoſum quoddam μίασμα morbi hujus ſanguini imprimitur, quod diuturniùs inhærens, læsâ tandem naturæ œconomiâ, omnes corporis ſuccos inquinat, alienâ prorſus indole eos imbuens; undè æger (maximè ſi ætate grandior fuerit ac in ſenium jam vergeat) Cachexiis aliiſque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus ſuperveniunt. Quæ tamen Febres non ſunt profligandæ remediis quibus rectiſſimè expurgantur hujuſmodi humores, ſed *Specificis* iis quæ abigendis iſtis Febribus immediatè dicantur.

Curatio

Ex omnibus quæ nos hactenus congeſſimus abundè mihi conſtare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam eſſe, quæ ſanguinis (qui ſpirituum fons & origo eſt) corroborationem indigitat; quo facto ſpiritus invigorati eum ſervare poſſint temperem, qui & totius corporis, & ſingularum partium œconomiæ competit. Cùm verò hæc ſpirituum ἀναξία (quod ſuprà fieri poſſe conceſſimus) morâ longiore humores vitiaverit, & re fuerint eoſdem jam corruptos & *Phlebotomiâ* & *Cathartis* priùs imminuere, modò ægræ vires permiſerint, quàm ad ſanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem Scopum vix aſſequi poterimus,

poterimus, quamdiu fæculenta humorum colluvies ſe mediam, quaſi obicem, interpoſuerit. Quandoquidem autem *Dolores* atrociores, *Vomitiones* & *Diarrhææ* enormes ita nonnunquam efferaſcant, ut inducias non ferant uſque quò primariæ illi fortificandi ſanguinis Intentioni poſſit ſatisfieri, quandoque ab affectis conſopiendis (miſſâ aliquamiſper causâ) Curationis telo neceſſariò ordienda eſt; Exhibito ſc. Medicamine *Anodyno*: dein ſpiritibus, quorum craſis infirmior morbi cauſa eſt, rectificandis opera danda eſt, quo ejuſmodi ſymptomatis deinceps occurratur. Cùmque experientia doceat permulta eſſe quæ fœtoris exhalatione repellendis ſpiritibus ſeditionem molientibus, & in loco ſuo continendis apta nata ſint (quæ idcirco *Hyſterica* audiunt,) neque illa ſunt negligenda quoties dictis Intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego meram collimans, venam in brachio ſecari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus quatuorve auroris cochlearibus. Per hos dies, in quibus *Venæ-ſectio* & *Catharſis* celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere, ſibi videatur, cùm dictæ Evacuationes tumultu concitato ἀταξίαν promoveant; quâ de re ægram diligenter præmoneo, ne animum deſpondeat, ſuadente morbi Genio: utut fuerit, vitioſi iſti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos ſupponimus, quadantenùs ſunt detrahendi antequam primariæ Intentioni percommodè ſatisfacere queamus.

Poſt has Evacuationes, ad ſanguinem confortandum & proinde etiam ſpiritus ex eo prognatos, *Remedium* aliquod Martiale ſeu *Chalybeatum* ad *dies triginta* præſcribo aſſumendum, quo non aliud certius hîc votis reſpondet. Etenim maſſæ ſanguineæ, jam efferæ & langueſcenti, volatile quoddam Fermentum, ceu calcaria, ſubdit, à quo excitantur & quaſi eriguntur Spiritus anteà jacentes & ſuo pondere preſſi. Cujus rei indicium eſt vel apertiſſimum, quòd quoties *Chalybs* in *Chloroſi* propinatur, pulſus deroperè major fit & celeriot, exteriora corporis incalefcere, facies non ampliùs pallida & mortuis concolor, ſed vivida cerni &

ſanguine purpurata. Attamen hîc notandum, quòd non ſemper Venæ-ſectio & Cathartica Chalybis uſui ſint præmittenda, cùm viribus admodum imbecillis & diuturnitate morbi attritis fractiſque omitti ea poſſint ac debeant, & cum Chalybe ſtatim incipiendum; quod diligenter advertendum.

Commodiſſimè verò, aut ego fallor, in *ſubſtantiâ* exhibetur; atque ut nec obſervavi unquam ipſe, nec fando accepi, eum ita ſumptum cuivis nocuiſſe, ita certiorem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis ſubſtantiam & feliciùs & breviore temporis ſpatio curationem abſolvere, quàm ſi is quovis, ex iis qui vulgò feruntur, modo fuerit præparatus. Cùm tam in hoc quàm in aliis melioris notæ Remediis, id quandoque præſtiterit Chymicorum officioſa ſedulitas, non tantùm ut δραστικώτερα non ſint, ſed etiam à perversâ eorundem diligentiâ & operâ pluſquam otiosâ, magis evileſcant. Audivi etiam (quod ſi modò verum ſit, aſſertionem hanc noſtram fortiter ſuſtinebit) ipſam Mineram, prout à terræ viſceribus effoditur, crudam efficaciùs in morbis ſubjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam paſſum & fuſione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem ſit, me nondum experto, ſiccine ſe res habeat, an verò aliter. Id certò ſcio nullum Remedium præclarum atque ἐξαίρετον uſpiam gentium fuiſſe procuſum, quod non à naturâ præcipuas vires acceperit: unde Θεῶν χείρας, non verò Hominum, præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativâ quidpiam bonitate præſtans & efficaciâ, mirandos edat effectus quâcunque demum formâ ingeratur, teſtes hîc adduco Par illud nobile, Papaveris lachrymam ſive *Opium* & *Corticem Peruvianum*. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quàm in iis ſeligendis appropriandiſque, quæ Natura, ſuo igne elaborata atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantùm nobis agendum reſtat, ut Medicamenta in eam formam educantur, quâ vel eorundem ſubſtantia, vel ſaltem vis & efficacia meliùs corporibus noſtris impertiri

tiri queat : cui muneri obeundo facultates nacti ſumus plus quàm pares. Poſt Chalybis ſubſtantiam, ejuſdem *Syrupo* lubentiùs & præ cæteris utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limaturâ, in Vino Rhenano in frigido infusâ, uſque dum vinum ſatis imprægnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum ſacchari quantitate ſufficienti in Syrupi conſiſtentiam excoquendus eſt.

Nec mihi ſolenne eſt toto illo ſpatio quo ægra Chalybeata ſumit, Catharticum aliquod ſtatis intervallis exhibere. Cùm tam in genere Hyſterico quàm Hypochondriaco, Chylabis vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium ſit, ut ſpiritus in ordinem redigam, atque eorum ſyſtema redintegrem firmemque, quod toto vix Octiduo reſarciveram Chalybis ope, Cathartico vel leniſſimo exhibito die unicâ rurſus demolior ; atque ita diruta extruendo, atque à me extructa ſubruendo, & ægros & operam ludo, vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in uſu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ ſunt participes, haud mihi dubium eſt ealdem exinde minùs efficaces reddi. Non ſum neſcius quoſdam fuiſſe ſanatos, Catharticis non tantùm intercalatis, ſed etiam quotidiè cum Chalybe propinatis ; quod tamen non tam Medici prudentiam, quàm Chalybis virtutem ἐνεργετικὴν mihi comprobat, cùm, ſi ea omittantur, breviori temporis ſpatio Curatio ſuccedat.

Neque ſanè video in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, ſive potiùs quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum eſt, quin Inteſtina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è maſsâ ſanguineâ humores noxios in eâ ſtabulantes aliquantulum extrahant ; è contra tamen haud minus certum eſt, quòd frequenter repetita in corporibus imbecillis (maximè verò in ætatibus tenellis) plurimùm officiant ; cùm ex hâc πρόφασει ingens humorum colluvies in viſcera eliciatur, atque iis in partibus depoſita fermentationes præternaturales invitet ; ex quibus de-

inceps *Tumores* in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augeſcentes, quanto ſæpiùs æger purgetur. Atque id demùm accidit, ut iſtæ partes præ imbecillitate & caloris nativi (jam ſub humorum onere quaſi obruti) defectu, *tabe* facilè afficiantur ac putreſcant. Quandoque etiam, Oeconomiâ viſcerum ob cauſas jam dictas penitùs eversâ, *Glandulæ* præternaturales, *Struvæ* ſoboles, & id genus ſimilia Meſenterio accreſcunt, & ad mortem viam ſternunt. His rationibus adductus tutiſſimum eſſe judico in *Infantibus* poſt evacuationes univerſales, eaſque perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut confortentur ſanguis & viſcera. Quod *Vinum Hiſpanicum* vel ſolum, vel *Herbis corroborantibus* alteratum efficere potis eſt, modò manè & ſerò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) ſatis diu exhibeantur. Cùm verò quæ exteriùs admoventur, tenera Infantium corpora facilè penetrent, proindeque ſanguinem ipſum qualicunque virtute ſuâ penitus afficiant, è re erit in *Tumoribus* qui ventrem eorum occupant, ſive *Scrophulis*, ſive *Rhachitidi vera* originem illi debeant, *Linimentis* uti quæ ſanguinem ac viſcera corroborandi ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi vi pollent. Ut ℞ *Fol. Abſinth. vulg. Centuar. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpit. Scordii, Calaminth. vulg. Parthenii, ſaxifrag. pratenſ. Hyperic. Virg. Aur. Serpill. Menth. Salviæ, Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. Chamomel. Tanacet. Lilior. Conval.* (*omnium rec. collectorum & inciſorum*) *an. m. j. Axungiæ porcinæ* ℔ iiij. *ſevi ovini, & vini Clareti an.* ℔ ij. *Macerentur in ollâ fictili ſuper cineres calidos per horas* 12. *Deinde ebulliant ad humiditatis conſumptionem, & poſtea colentur, ut fiat unguentum; quo venter ac Hypochondria illinantur manè & ſerò per* 30. *vel* 40. *dies continuos, ut etiam Axillæ utraque.* Quoad *Rachitidem* autem hoc notandum, quòd in tumoribus iſtis qui ventres Infantium poſt longas *Intermittentes Febres* olim infeſtarent, veræ Rachitidi non multùm abludentes, reperiri. Catharſis omnino videretur indicari; cùm ante uſum *Corticis Peruviani* iſtæ Febres in diuturnitatem longam

ſe

ſe extenderent, ac proinde ſedimentum deponerent, hujuſmodi Tumorum cauſam, quæ ideò non niſi purgatione repetitâ abigi poterat: Attamen in *Rachitide verâ* Cathartica locum non habent, niſi ut ſemel vel bis ad plurimum æger purgandus antequam uſum Alterantium aggrediatur. Per totum autem tempus quo partes illinuntur, intus aſſumat vel vinum modò dictum; vel, ſi fieri poſſit, pro potu omni bibat Cereviſiam in quâ quantitas ſufficiens herbarum prædictarum, vel earum ſaltem aliquammultarum, unà in dolio incluſa fuerit. Denique hoc quòd innui diligenter advertendum volo, cùm non paucos Infantes atque pueros à Catharticis ſæpe repetitis (quæ fortè ventris tumor invitaverat) interemptos fuiſſe ſatis ſciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, *limaturam Chalybis*, niſi æger ſubinde fuerit expurgatus, in viſceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere poſſe; reſpondeo primùm me nihil unquam tale in quoquam deprehendiſſe: deindè longè veriſimilius eſſe eandem muco & excrementitiis partium humoribus involutam unà cum iſtis tandem omnem elabi, quàm medicamentis purgantibus exagitatam, quæ adſtrictiones inſolitas, & Viſcerum torſiones contractioneſque afferunt; quâ quidem compreſſione, Chalybis particulæ viſcerum tunicis impactæ in iiſdem penitiùs defigi poſſunt.

Interea dum Chalybs adminiſtratur (ad confortandum ſc. ſanguinem & ſpiritus Animales) Remedia vulgò dicta *Hyſterica* in uſum quaſi obiter revocanda ſunt, idque eo modo atque eâ formâ quæ maximè conveniunt ægris; quæ quidem ſi in formâ ſolidâ fuerint deglutitæ à minùs faſtidioſis, potentiùs longè ſpiritus in officio & loco ſuo retinebunt, quàm ſi in liquidâ hauriantur, hoc eſt, ſive Decocta, ſive Infuſa. Ipſa enim ſubſtantia ventriculum diutiùs ſapore ſuo afficit, & corpus inficit penitiùs.

In ſummâ, Indicationibus, quas ſuprà attigi, univerſis ſatisfacturus, paucula hæc & vulgaria præſcribere ſoleo;

ſoleo; quæ licèt nihil magnifici præ ſe ferant ut plurimùm tamen id præſtant quod volo.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad ℥ viij.

℞ *Galban. in tinctura Caſtor. ſolut. & colat.* ʒ iii. *Tacamahac.* ʒii. *f. Emplaſt. Umbilico admovendum.*

Sequenti manè aggrediatur uſum ſequentium Pilularum.

℞ *Pilul. Coch. maj.* ℈ ij. *Caſtor. pul. gr.* ij. *Balſam. Peruv. gutt.* iv. *f. Pilulæ n.* iv. *Cap. horâ quintâ matutinâ ſuperdormiendo. Repetantur per duas vel tres alias vices, idque ſingulis vel alternis auroris pro ratione virium, aut operationis.*

℞ *Aq. Ceraſ. nigr. Rutæ, & Brion. comp. an.* ℥iij. *Caſtor. in nodulo ligat. & in vitro ſuſpenſ.* ʒ ß. *Sacchar. Cryſtall. q. ſ. f. Julapium, de quo capiat cochlearia* iv *vel* v. *in omni languore; inſtillando prima doſi,* modo paroxyſmus urgeat, *ſpir. C. C. gutt.* xx.

Poſt Pilulas purgantes modo ſuprà deſcripto ſumptas, utatur & ſequentibus.

℞ *Limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum ſ. q. extracti Abſynth. f. Pilulæ n.* ij. *ſumat ſummo manè, repetanturque horâ quintâ pomeridianâ, per dies* xxx. *ſuperbibendo hauſtum Vini Abſinthitis.*

Vel pro uſu quotidiano, ℞ *Limatur. Chalyb. & extract. Abſinth. an.* ℥ iiij. *m. aſſervetur pro uſu. Capiat. iiſdem temporibus gr.* xvj. *vel* ℈j. *in pilulas tres redact.*

Vel ſi forma *boli* magis arrideat, ℞ *Conſerv. Abſinth. Roman. & conſerv. flaved. Aurantior. an.* ℥ j. *Angelic. condit. Nucis meſchat. condit. & Theriac. Andromach. an.* ʒ ß. *Zinzib. condit.* ʒ ij. *cum ſ. q. ſyr. Aurantior. f. Electuarium.* ℞ *Electuarii præſcript.* ʒ i ß. *Limaturæ Chalybis probè triti gr.* viij. *cum ſ. q. ſyr. Aurantior. f. bolus, ſumendus manè, & horâ quintâ pomeridianâ, ſuperbibendo hauſtum vini Abſinthitis.*

℞ *Myrrh. elect. & Galban. an.* ʒ i ß. *Caſtor. gr.* xv. *cum ſ. q. Balſami Peruv. f. Pilulæ, è ſingulis Drachmis* xii. *ſumat* iij. *ſingulis noctibus, ſuperbibendo Aq. Brion. comp. Cochlear.* iij. *vel* iv. *per totum decurſum hujus proceſſûs.*

Sin

Sin autem Pilulæ ultimò præſcriptæ ventrem moverint, quod in corporibus quæ facillimè purgantur præ *Gummi* quæ inſunt quandoque fit, tum ſequentes ſubſtituantur.

℞ *Caſtor.* ʒ j. *ſal. ſuccini violatil.* ʒ ß. *cum ſ. q. extract. Rutæ f. Pilulæ exiguæ numero* xxiv. *cap.* iij. *ſingulis noctibus.*

Hìc autem obſervandum, quòd *Chalybeata* in quacunque forma aut doſi exhibeantur, fœminis quandoque magnas tum animi tum corporis perturbationes inducant, idque non ſolùm primis diebus (quod ferè omnibus ſolenne eſt) ſed etiam per totum tempus quo illis utuntur; in hoc caſu non ſtatim Chalybis uſus dictis temporibus interrumpendus, ſed, quò meliùs eundem ferre poterint, *laudanum* aquâ aliquâ hyſtericâ miſtum ſingulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

At ubi ſymptomata mitiora ſunt, & res ſine Ferro introſumpto tranſigi poſſe videatur, (in minore ſc. morbo) ſatis habeo ſanguinem mittere, atque alvum ſolvere ad dies tres quatuorve, ut ſuprà diximus: Dein *Pilulas Hyſtericas* alterantes præmemoratas *manè & ſerò per* x *dies* capiendas imperare. Quæ quidem methodus in affectu leviore rarò à ſcopo aberrat. Imò Pilulæ iſtæ ſolæ, vel omiſſis Phlebotomiâ & Cathartſi, ſæpe magnos effectus edunt.

Seriò interim animadvertendum eſt, nonnullas fœminas *Idioſyncraſia* quadam, ab *Hyſtericis* illis medicamentis (quæ pleriſque hujus morbi ſymptomatis levamen afferunt & ſolatium) ita penitus abhorrere, ut non ſolùm non juventur, ſed etiam inſigniter ab eorum uſu lædantur. In his itaque omnino ſunt omittenda iſta: *Φύσεως γὰρ ἀντιπραξίσης*, ut divinus Senex, *neveà τάττα. Invitâ Minervâ* nihil quicquam moliendum.

Quæ quidem *Idioſyncraſia* adeò inſignis ac frequens eſt, quòd reſpectu ad eam non habito ægræ in diſcrimen vitæ conjici poſſint; idque non ſolùm quoad Hyſterica, ſed quoad multa Remedia alia: Cujus impræſentiarum inſtantiam unicam adferam. Fœminæ non-

nonnullæ *Variolis* laborantes *Syrupi è Meconio* uſum ferre non poſſunt, utpote à quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus ſymptomata ad affectus Hyſtericos pertinentia, accerſantur, quibus tamen *Laudanum liquidum* apprimè conveniat. Quod & dum hæc ſcriberem in Adoleſcentulâ Nobili obſervavi, cui Variolis laboranti cùm ſextâ ac ſeptimâ nocte ſyrupum dictum exhibuiſſem, ſymptomata priùs memoratà ſingulâ exhibitione ei ingruebant, neque puſtularum inflammatio debito modo procedebat; ſed cùm inpoſterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorſus immunis erat, facei tumore ac puſtulis indies augeſcentibus, &, quod non minùs læti ominis erat, *anxietas* iſta, cum *inquietudine* quâdam tam mentis quàm corporis, (quæ quaſi *paroxyſmus Variolarum* ſolet eſſe) prorſus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægra mox vires atque animum exinde recipiente. Hoc obiter.

Atque ita *hyſterici Affectus* quoad plurimum ſananntur, uti & pleræque *mulierum*, quas appellant, *obſtructiones*, at præ cæteris *Chloroſis* ſeu *pallidi virginum colores*, uti etiam *menſium ſuppreſſiones* qualeſcunque. Attamen ſi ſanguis uſque adeò effœtus fuerit, tantaque proindè ſpirituum ἀταξία, ut Chalybs præſcriptâ methodo uſurpatus malo vincendo par non ſit, adeundæ *Aquæ Minerales* aliquæ Ferri minerâ ſaturæ, quales ſunt noſtræ *Tunbrigienſes* aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus Chalybeata, tum ob inſignem quantitatem quâ hauriuntur, tum etiam ob earundem cum natura convenientiam intimiùs ſanguini permiſceatur, & potentiùs morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Ciniſiones imprudentiores.

Hoc autem præ cæteris inter bibendum obſervandum; ſi ægritudo quævis ad ſymptomata affectionis hyſtericæ referenda accidat, hoc in caſu per diem unum alterumve æger aquis abſiſtat donec ſymptoma illud tranſitum Aquarum aliàs impediturum, penitus abeat. Etenim tametſi hæ Aquæ humoribus agitandis ac proinde ſpiritibus confuſioni inducendæ minùs aptæ natæ ſint,

ſint, quàm Cathartica vel leniſſima ex Officinis deprompta, aliquantulum tamen idem præſtant, quatenus ſc. diureticæ ſunt; ut taceam quòd ſæpe etiam ventrem movent. Quod ſi ipſæ Aquæ humores ac ſpiritus exagitando turbandoque aditum ſibimet ipſis præcludant quo minùs facilè tranſeant, videant illi quàm importunè agunt qui medicamenta *purgativa* per harum uſum imperant, ſemel aut bis in ſeptimana aſſumenda, vel, quod adhuc ineptius, ipſis Aquis immiſcenda præcipiunt; Unde fit tam in his quàm in aliis aquis mineralibus ut non ſolùm non promptiùs, ſed & planè tardiùs ac difficiliùs eædem operentur.

Hìc mihi non reticendum, quòd tametſi his Aquis ferrum ineſſe in principiis ſolutis nonnullis videatur (quod idem planè eſt ac ſi *ferrum liquidum* ſupponamus) nullus tamen dubito quin eædem nonniſi ſimplices aquæ extant virtute mineræ per quam tranſeunt imprægnatæ ac infectæ. Quod cuipiam liquido conſtabit, ſi aquæ communis congiis aliquot ſatis magnam vim Clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet ſcilicet aquam hanc cui pulvis *Gallarum*, *fol. Tea*, vel ſimilia fuerint immiſta, eodem planè colore infici, ac ſi aqua eſſet fontis Mineralis. Neque ſanè diverſos effectus hæ aquæ ſive artificiales ſive inartificiales (utrum enim mavult quis appellet) epotæ edent, modò tempore æſtivo, atque aere ſalubri aſſumantur.

Sed utut hoc ſit, ſi ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minùs cedat, adeundæ ſunt *aquæ calidæ Sulphureæ* quales ſunt noſtræ *Bathonienſes*; atque æger, poſtquam tribus auroris continuis eas intus aſſumpſerit, ſequenti die *Balneum* ingrediatur, & poſtero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menſes integros. Etenim tam in his quàm aliis, cujuſcunque demùm generis ſint, hoc ſedulò notandum, quòd in earum uſu eouſque ægro perſiſtendum, donec non tantùm levamen aliquale ſentiat, ſed, quo minùs ſympromata omnia brevi poſſimùm revertant, donec omnino convaleſcat.

Theriaca

Theriaca Andromachi, vel ſola, ſi crebrò diuque uſurpetur, magnum eſt in hoc morbo Remedium. Neque verò in hoc ſolo, ſed in aliis quamplurimis à caloris & Concoctionis ſive Digeſtionis defectu ortis, omnium fortè potentiſſimum, quæ hactenus nobis innotuere, utut à pleriſque faſtidiatur, quòd & pervulgata ſit, & à tot jam ſæculis cognita.

Vina Hiſpanica Gentianâ, Angelicâ, Abſinthio, Centaurio, Corticum Aurantiorum flavedine, aliiſque corroborantibus infuſis medicata, ſi ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit bilioſoque corporis habitu. Profectò vel *Vini Hiſpanici ſimplicis* liberalior hauſtus, horâ ſomni quot noctibus, meo ſuaſu propinatus Hyſtericis nonnullis perquàm ſalutaris fuit, cùm ex eo robuſtior univerſi corporis habitus redderetur, ipſæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ ſimul ac vegetæ fierent.

Adhæc *Peruvianus Cortex* eximias mirandaſque vires in ſanguine & ſpiritibus confortandis invigorandiſque habere nonnunquam deprehenditur, cujus *Scrupulum unum manè & ſerò* ad ſeptimanas aliquot deglutitum, ſanam firmamque corporis craſin (tam Viris *Hypochondriacis*, quàm *Hyſtericis* Fœminis diu multúmque ægrotantibus, dejectâque jam quaſi corporis œconomiâ) reſtituiſſe, ipſe obſervavi. In nullo autem Hyſtericorum Affectuum genere feliciùs ſuccedit, quàm in illo quo *Spaſmis* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortiſſimos & pluſquam muliebres, pectora ſimul ferientes. Interim tamen confitendum eſt, quòd hoc medicamentum non ita certò crebróque huic malo ſuccurrat, ac *Febribus Intermittentibus*. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præſtet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipſi nos libenter utamur, tum Uxoribus Liberiſque uſurpandum imperemus, quoties res poſtulet; ſunt tamen quibus haud minùs jam diſplicet, quòd tàm certò ſubitoque morbos expugnet, quàm olim diſplicebat, quòd non niſi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri, tum etiam præſtantiſſi-

ma

ma quæque ac ἀρχικώτατα Remedia ſemper ferè urgentur. Veruntamen ad hanc notam, ſeu Lydium Lapidem, indolem noſtram licet adductam experiri, atque exindè dignoſcere, Hominéſne boni ſimus, an verò probroſi; pro gradu ſc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur; quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore augetur.

Si quæ verò ex remediis ſuprà recenſitis minùs conveniant, quod temperamento bilioſo ac tenui præditis ſæpè accidit, tunc *Diæta Lactea* poſſit uſurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ ſtatim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hyſtericis diu conflictatæ, etiam iis qui omnes Medicorum conatus ſpreverant eluſerantque tandem Lacte ſolo aliquandiu veſcentes convaluere. Atque illæ quidem maximè quæ ea ſpecie laborabant, quam ego Colicam Hyſtericam appello, quæ non niſi à Narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multùm aſſueverant hæ Fœminæ, dolore recrudeſcente ut primùm emarcuerit Anodyni virtus. Id verò in hâc Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cùm Lac frigidum tantùm crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus uſu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui ſecum reputaverint, Lac, cùm ſimplex omnino nutrimentum ſuppeditet, naturæ minùs in coquendo negotium faceſſere, ſecùs ac ſolent cibi ac liquores magis compoſiti quódque perfectiſſimam illam Concoctionem æqualis ſanguinis ſpirituumque craſis neceſſariò ſequatur. Illud etiam eſt animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas, per ſe conſiderata, ſed eorundem debilitas ad ſanguinis ſtatum comparatorum, ἀταξίαι, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cùm ex jugi Lactis uſu & Diætâ, quantumvis illa ſit cruda atque invalida, ſanguis mollior & tenerior evadat, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguini pares tantùm ſint, ſatis bene ſe res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis ferè diebus apportat, quòd nempè tum in ventricu-

lo

lo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandiſque minùs ſufficiat.

At verò nihil ex omnibus quæ mihi hactenus innotuere, adeò impensè ſanguinem ſpirituſque fovet firmatque, ac diu multúmque ſingulis ferè diebus *equo vehi*. Cùm enim in hâc Gymnaſticæ ſpecie impetus fermè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vaſa Excretoria (quotquot fæculentiis, in ſanguinis maſsâ ſtabulantibus, educendis à naturâ inſtituuntur) ſita ſint; Quæ tanta functionum perverſio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi poteſt, cui tot ſuccuſſationum millia eodem die ingeminata idque ſub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum uſque adeò deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò efferveſcat? Quæ verò ſive præternaturalis ſubſtantia, ſive ſuccus depravatus in aliquo harum partium ſinu recondi poteſt, qui non hoc corporis exercitio, vel in ſtatum naturæ conſentaneum perducatur, vel quaquaversùm diſſipetur elimineturque? Quid quòd ſanguis perpetuo hoc motu indeſinentur exagitatus ac permiſtus quaſi renovatur ac vigeſcit. Quæ quidem methodus licèt Fœminis vitæ deſidi atque imbelli aſſuetis, minùs accommoda ſit, utpotè quæ à motu maximè in principio, poſſint lædi, Viris tamen eſt aptiſſima, & ſanitatem præ cæteris conciliat.

Noſtrorum quidem *in Sacris Antiſtes*, Vir prudentiâ atque eruditione celeberrimus, poſtquam diu ſtudiis intemperantiùs incubuerat, omneſque animi, qui permagnus ei eſt atque excelſus, nervos ſeriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in *Affectum Hypochondriacum* incidit; quo diutiùs laceſſente, omnia Corporis Fermenta erant vitiata, Concoctioneſque penitus ſubverſæ. Medicamentorum Chalybeatorum tædium plus ſemel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharſi ſæpe repetitâ, fuerat expertus: Uti etiam Antiſcorbutica omnium generum, pulvereſque Teſtaceos quamplurimos, ſanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuata, tantùm non fractus, Diarrhœâ Colliquativâ (quæ in Tabe, aliiſque Morbis Chronicis, ubi omnes omnino Digeſtiones ſunt proſtratæ, mortem anteire ſolet) demùm corripiebatur. Ubi me tandem conſuleret, ſtatim mecum

reputa vi

reputavi Pharmacis nullum ampliùs locum relinqui, cùm tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob cauſas ſuprà memoratas ut ſtatim ſe Equo vehendum curandumque traderet, modico primùm itinere, quale ferre poſſit valetudo ita infirma, ut, niſi judicio valuiſſet rerum interiora altius penetrante, nec adtentandum quidem illud exercitii genus potuerat adduci. Rogabam autem ut quotidiè in eo perſiſteret donec ex animi ſententia convaleſceret; majora indies ſpatio gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria aſcenderet quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatores qui iter longiuſculum negotii alicujus gratiâ ſuſceperunt: Nullo interim ſive ad cibos, ſive potum, ſive etiam aeris temperiem reſpectu habito, ſed ad inſtar Itinerantis omnia prout fors dederit exciperet. Ne longior ſim, hanc ille viam inceſſit, productis gradatim itinerum ſpatiis, donec tandem ad viceſimum, imò ad triceſimum uſque lapidem quotidie vectaretur: cumque ſe longè melius habere poſt pauculos dies experiretur, ipſo rei eventu penè mirabili animatus in eodem curſu ad menſes aliquam multos perſeverabat; quo temporis ſpatio plura Miliarium millia, quod ipſe mihi narrabat, emenſus eſt, donec tandem non convaluerit modò, ſed ſatis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus. Neque magis Hypochondriacis prodeſt hoc exercitii genus, quàm Tabidis Phthiſiciſque, quorum nonnulli mihi ſanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes, ex meo conſilio, ſanitati ſunt reſtituti; cum certò ſciam me vel Medicamentis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iiſdem proficere potuiſſe, quàm ſi multis verbis hortatus fueram ut rectè valerent. Neque in levioribus tantum malis, crebrâ tuſſi & macie ſtipatis, id remedium obtinuit, ſed & in Tabe tantùm non deploratâ, ubi nocturnis ſudoribus jam etiam acceſſerat Diarrhœa iſta ſuperiùs dicta, quæ Phthiſi confectis mortis prænuntia ſolet eſſe, atque adeò ut plurimum ultima rerum linea. Verbo dicam. Quantumcunque exitialis *Phthiſis* & ſit & audiat, utpote quâ intereunt duo ferè Trientes eorum quos *morbi Chronici* jugulant, hoc tamen ſanctè aſſero, quòd neque *Mercurius* in *Lue Venereâ*, neque *Cortex*

tex Peruvianus in *Intermittentibus* efficaciores extent, quàm in *Phthisi* curandâ *Exercitium* jam laudatum; modò æger curet, ut linteamina lecti probè fuerint arefacta, atque etiam ut satis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quòd vitæ ἀκμὴν prætergressis multo diutiùs in hoc exercitio persistendum, quàm infra istam ætatem positis. Atque hoc multiplici experientiâ, quæ vix me fefellit unquam, dedici: Et licèt equo vehi Phthisicis præcipuè conferat, tamen & itinera curru facta mirandos sanè effectus quandoque ediderunt.

Sed ut ad propositum revertar. Hæc est Generalis hujusce morbi curandi ratio, qua causæ originariæ, quæ est debellior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantùm locum habet. Quoties verò Paroxysmus invaserit adjuncto quolibet ex prædictis symptomate, si tale aut tantum sit malum ut inducias ferre nolit, donec, sanguine & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia Hysterica ista confugiendum est quæ odore viroso ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes ac deserrores, in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exterius applicentur; cujusmodi sunt Asafœtida, Galbanum Castoreum, Spiritus salis Armoniaci, & quicquid est denique quod odorem tetrum admodum ingratumque spirat.

Hîc enim quod res est dicam. Quæcunque fœrent ea omnia Intentioni huic apprimè inserviunt, sive natura, sive etiam ars ea putrido odore donavit. Atque, ni fallor, Spiritus C. C. Sanguinis humani, Urinæ, Ossium ac similium, inde præcipuas suas vires acquirunt, quòd, dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum ac malè olens, quasi essentiæ eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cum exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune, singulæ Animalium substantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui si importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiatur, condensatus is in liquores istos abit ac convertitur, qui Spirituum Volatilium nomine insigniuntur, qui-

quique facultates eas facilè reportant quæ ſubjectis ſuis haud primitus inerant: utpote qui Ignis ſolummodò Creaturæ exiſtunt, & ſinguli eorum eandem planè Virtutem cum cæteris nanciſcuntur, ex quâcunque demum ſubſtantiâ (modò Animalis ea ſit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum eſt; quòd ſi paroxyſmum comitetur Dolor aliquis intolerabilis in quâcunque demum parte, aut Vomitio enormior, aut etiam Diarrhœa, tunc præter Hyſterica jam laudata, Laudanum in uſum revocari debet, quod ſolum vires habet his ſymptomatis cohibendis prorſus pares.

At verò in iis doloribus ſedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum eſt ſedulò, ne illi ſive Laudano, ſive alio Paregorico mitigentur, non præmiſſis debitis Evacuationibus, niſi patientiam fere humanam omnem vicerint. Primùm, quia tanta nonnunquam ſanguinis & humorum copia eſt aggeſta (maximè in Fœminis ſanguineo, & Maſculis propriore habitu præditis) quanta Narcotici vel efficaciſſimi, ejuſque ſæpius repetiti, operationem valeat ſufflaminare. Unde in talibus ſanguis è brachii venis neceſſariò eſt extrahendus, & Catharticum eis propinandum eſt, antequam ad Laudani uſum accedamus; his enim ritè peractis, quod priùs, vel in maximâ doſi exhibitum, nihil proficiebat, jam in doſi mediocri ſcopum attinget. Deinde quia multiplici experientiâ edocti ſumus, quòd quoties ægra paulatim Laudano aſſueverit, non præmiſſâ evacuatione debitâ, neceſſe habuit, ob dolorem mox ab evaneſcente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rurſus ingerere, idque quotidiè ad annos aliquot continuos, doſi ſubindè per gradus auctâ; ita ut nullo modo jam à Laudano abſtinere queat, licèt omnes ab illo digeſtiones vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non ſentiam Laudani uſum ſive Cerebro, ſive Nervis, ſive Facultatibus Animalibus immediatè nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantia Anodynis debere præmitti: v. gr. Virginibus & fœminis in quibus ſanguis prædominatur,

Vena ſecanda eſt, & alvus ſubducenda, præſertim ſi non jam à longo tempore paroxyſmo fuerint correptæ. Si verò fœminæ debiliores, & quæ temperamenti à prioribus illis planè diverſi ſunt, hujuſmodi paroxyſmo & dolore affligantur, atque eodem ſubinde haud ita pridem laboraverint, ſufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minùs, lactis Cereviſiati hauſto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam doſin imperare ſive Theriacæ Andromachi, ſive Electuarii Orvietani, & cochlearia aliquot liquoris alicujus ſpirituoſi & guſtui non ingrati cùm paucis Laudani liquidi guttulis ſuperbibenda.

Quod ſi ægra jam pridem vomuerit, antequam accerſeretur Medicus, & metus ſit ne ſi Emeticis ulteriùs ſollicitetur, in furorem agantur ſpiritus & ægræ vires nimium dejiciantur, hoc in caſu Laudanum ſine morâ propinari debet, eo doſis modo numeroque quæ ſymptomatis magnitudinem ac durationem non tantùm exæquare poſſit, ſed & vincere.

Duo autem hîc præ cæteris diligenter ſunt notanda. Primò, quòd cùm ſemel poſt evacuationes juſtas & neceſſarias, Laudano uti cœperimus, eâ doſi, atque illâ toties repetitâ ſumendum eſt iſtud Pharmacum, donec ſymptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantùm ſpatiolo inter ſingulas doſes, ut quid prior præſtiterit antè noſcamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fuſiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorſus movendum eſt, nihil evacuandum, cum vel mitiſſimum illud Enema è lacte Saccharato poſſit deſtruere quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quàm vomitionem poſtliminio revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, ſuprà memorati importuni ſint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & doſin ejuſdem longè maximam & ſæpiſſimè repetitam indicant, cum ab inverſo motu ventriculi periſtaltico (quo in eo contenta verſus inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum priùs eliminetur per œſophagum, quàm opis aliquid

afferer

afferre queat, niſi poſt ſingulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in formâ potiſſimum ſolidâ; aut ſi in liquidâ detur, vehiculum ita parcum eſſe debet, ut ventriculum imbuat tantùm, & præ materiæ inopiâ ab illo ſurſum evehi nequeat. v. gr. Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinamomi fortioris, aut ſimilis. Monenda interim eſt ægra ut ſtatim ab aſſumpto Laudano conquieſcat, ac caput præſertim quantum fieri poteſt immotum teneat; quando vel leviſſimus capitis motus præ cæteris omnibus Vomitionem provocet, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimo etiam ceſſante & quaſi perdomitâ Vomituritione, expedit Anodyno ad paucuſos dies mane & ſerò exhibito, ceu injecto fræno, recidivam præcavere. Quod itidem poſt dolorem Hyſtericum Narcotico ſedatum, aut Diarrhœam, omnino obſervari debet.

Atque ita demum methodo jam traditâ & Dolori & Vomitioni ſymptomaticis mederi in promptu eſt; à quibus, cum aliorum perſæpe morborum ſpeciem præ ſe ferant, Medicis faciliùs imponitur, quàm ab aliis quibuſlibet ſymptomatis, quotquot manum medicam depoſcunt, de quo pauca ſubjungam. V. gr. in iſtâ Hyſtericæ Affectionis ſpecie jam deſcriptâ quæ Paroxyſmum Nephriticum imitatur, quis non videt quanta ſit paritas morbi utriuſque & ſimilitudo, tum quòd pars eadem utrobique doleat, tum quòd in utroque affectu vomituriant ægræ, cum tamen à cauſis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant ſanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contrà? Si enim ſive Calculus, ſive Arenulæ Renum ſubſtantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium conſenſu Vomitionem, nihil æquè conducet ac prælarga & frequens Cauſæ Antecedentis per Phlebotomiam revulſio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus eſt, Enematis Emollientibus ſæpenumerò repetitis, aliiſque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda ſunt. Jam ſi dicta ſymptomata

à Calculo nullatenus oriantur, ſed à ſpiritibus Animalibus nimiâ copiâ Renes imperentibus (quo in caſu Paregorica tantùm indicantur, nec vel Enema è mitioribus, poſt primas Evacuationes, ſine periculo injicitur) in quantò vitæ diſcrimine verſetur infelix iſta de cujus jam corio luditur, non opus eſt dicere. Idem poteſt affirmari de affectu illo Hyſterico qui Colicam Bilioſam, vel Iliacam Paſſionem ſimulat. Hîc ubi pro conceſſo habeatur Affectum iſtum (licèt indolis omnino ſit diverſæ, imò contrariæ) Colicam Bilioſam eſſe, & ab humore acri in viſcera per Arteriarum Meſentericarum oſcula excreto naſci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color qui in materiâ cernitur tam per os quàm per ſedem expulsâ, Medicum incautiorem & cogitationibus minùs aſſuetum haud ægrè perducant) quæ methodus tam commoda, quàm ut in contemperandâ, remediorum Refrigerantium atque Incraſſantium ope humorum acrimoniâ operam locemus? Atque, quo humores è viſceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus: inter cætera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorem materiæ morbificæ eradicationem? Quàm malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo inſiſtamus, ſi affectus qui Colica Bilioſa cenſetur, re ipſâ Hyſtericus tantùm fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cùm clamet experientia, quod poſt primas evacuationes univerſales (quæ humorum putreſcentium, quos peperit ἀταξία jam ſæpe dicta, quique Anodynis obſtaculo eſſe poſſint, ſaburræ amoliendæ dicantur) nihil jam reſtat niſi ut tumultuantes ſpiritus conſopiamus, donec tandem ſymptomata evanuerint, atque iis ceſſantibus opportunè Chalybeata imperemus, vel ſi quod aliud eſt remedium quod ſanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitùs extirpet. Meum non eſt plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigiſſe ipſe novi, ubi Colica hæc Hyſterica à Bile ortum ducere exiſtimaretur. Veruntamen affirmo

firmo Evacuationes ſæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Biliosâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non ſolùm non compeſcere, ſed irritare magis, ſpirituum ſc. perturbationem, quæ vera horum ſymptomatum cauſa eſt, promovendo. Tandemque malum ad menſes aliquot prolongatum, metatheſi derepentè in cerebrum factâ, deſinit in Spaſmos, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maximè, ubi poſt alias evacuationes diutiùs repetitas, ſuadente colore viridi eorum quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego obſervando didici, imprimis cavendum eſt ne Symptomata Fœminis Hyſtericis familiaria ab aliis quos ſæpe æmulantur morbis, Diagnoſi errante putentur oriri.

Hic non eſt reticendum, quòd præter errores jam recenſitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hyſtericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ inſuper errore non minùs funeſto dictis Affectibus multantur eâ tempeſtate, quâ hic morbus, licèt ſuâ naturâ non ſit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινομένων ac ſubſequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia fœliciter & ſecundum naturam cedunt: Obſtetrix, ſive rudis & imperita, ſive jactabunda, & quàm præclarè ſuo illa munere functa ſit palam oſtentans, ſuadet ut Puerpera paucis à partu diebus ſurgat, & ſe à lecto aliquandiu abſtineat; hæc morem gerens, ſtatim à primo corporis motu Affectione Hyſtericâ corripitur, & pro ratione quâ morbus inaugeſcit, Lochia primum imminuuntur, deinde ſiſtuntur penitus; quorum ſuppreſſionem præmaturam longa ſymptomatum ſeries excipit: quæ, niſi permagna tam diligentia quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim Phreneſi laborant ex hac occaſione, quæ indies efferatior reddita ſpaſmos primum, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulum inſaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam poſt Lochiorum ſuppreſſionem in Febrem incidunt, quæ vel in earum, quæ tum graſ-

ſantur, Epidemicarum caſtra tranſit, vel ab eâ ſolâ pendet origine. Adde quòd iidem Affectus Hyſterici, quibus Lochiorum ſuppreſſio imprimis debetur, jam magis ſæviunt, tanquam ex ſe denuò nati. Diu eſt à quo mihi ſubiit in mentem, quòd ex eis quæ moriuntur Puerperis, vix Decima quæque, ut modeſtè computemus, vel ex eo perit quòd vires partui neceſſariæ eam defecerint, vel ex doloribus partem laborioſiorem comitantibus; at eo maximè nomine, quòd debito citiùs lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxyſmis Hyſtericis, à quibus cum ſiſtantur Lochia, mox ingens ineluctabilium ſymptomatum turba ingruit. Quamobrem iſtis quæ me audiunt ubique Author ſum, ut ad diem ſaltem Decimum uſque in lecto ſe contineant, ſi modò naturâ paulo debiliores ſint, præcipuè ſi Vaporibus, qui vulgò dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd iſta, quâ in lecto fruuntur, quies, à malis jam toties commemoratis eas immunes præſtat, non interruptus lecti calor ſpititus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc caſu ſolennibus exhauſtos fractoſque; quinimò & naturæ ſuppetias fert, atque omnes, quas geſtationis tempore mulier congeſſerat, cruditates digerit & amolitur.

Verùm, ſi ab admiſſo hoc errore quodvis è dictis ſymptomatis ſupervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ ſunt, ut ſpiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi ſedentur, & ut Lochia rurſus fluant, quandoquidem eorundem ſuppreſſio horum ſymptomatum cauſa ſit proxima atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinaciùs inſiſtendum, ſed exhibitis aliquandiu remediis quæ in hoc caſu cum ſucceſſu uſurpari ſolent, ſi votis ea non reſpondeant, religiosè ab iiſdem temperandum eſt; cùm neque fortiora hîc locum habeant, neque in mitiorum uſu perſeverare debeamus, propter attritas & ferè proſtratas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi primùm Lochia jam ſupprimi conſtat, è re fuerit fœminam è veſtigio lecto addicere, mox Emplaſtrum Hyſtericum umbili-

co

co admovere, atque quamprimùm *Electuarium* ſequens propinandum imperare. Ut ℞ *Conſerv. abſynth. Roman. & rutæ an.* ℥ j. *trochiſc. è myrrha* ℥ij. *caſtor. croci Angl. ſal. volatil. ſalis Armoniaci, & aſſæ fœtidæ an.* ℥ ß. *cum ſ. q. ſyr. de* 5 *radicibus f. Electuarium. Cap. ad magnitudinem nucis moſchatæ majoris tertiâ quâque horâ, ſuperbibendo ſeq. Julapii cochl.* iiij. *vel* v. ℞ *aq. rutæ, bryon. com. an.* ℥ iij. *ſaccharı Cand. q. ſ. mſ. f. Julap.* Atque hæc, ſi ſtatim à primo ſuppreſſionis indicio exhibeantur, hoc malum plerunque devincent. Sin autem dictis Remediis eouſque continuatis donec tota quantitas aſſumpta fuerit, Lochia adhuc ſupprimantur, hoc in caſu *Laudanum*, unâ ſaltem vice, tentandum. Hîc Laudanum, quantumlibet ſuapte indole aſtringat, cùm tamen ſpirituum perturbationem, à quâ ſolennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compeſcat, quandoque plurimùm juvare, &, *Emmenagogis* nihil proficientibus, Lochiorum fluxum poſtliminiò revocare poſſit. Commodiſſimè verò Narcotica unà cum *Hyſtericis* & *Emmenagogis* propinantur; v. g. *Laudani liquidi guttæ* xiv. *in Aquâ Bryoniæ compoſitâ*; vel *Laudani in formâ ſolidâ granum unum ſemis cum ſcrupulo dimidio Aſſæ Fœtidæ in Pilulas duas redactum.* Sedulò interim animadvertendum eſt, quòd ſi telo hoc ſemel miſſo ſcopum non attingamus, nec ſequantur Lochia, *Opium* nullo modo eſt repetendum, ut in aliis caſibus fieri ſolet ac debet: Etenim ſi reiteretur hîc Paregoricum, Lochia ita potenter ſiſtet, ut ea nullâ deinceps arte provocari queant. Verum enim verò ſi & hoc minùs ſuccedat (interjecto aliquo temporis ſpatio, quo certiores ſimus quid iſtud præſtiterit) ad medicamenta iterum Ἐμμηναγωγὰ Hyſtericis permixta redeundum eſt, & dein ad *Enematis ex Lacte ſaccharato* injectionem. Verùm quod de *Opio* ſuprà, hîc de *Enematis* dicendum eſt; niſi enim primò injectum Lochia educat, nihil prorſus à pluribus eſt ſperandum: cùm unum humores leniter ſollicitando, ut fluant Lochia efficere poſſit, plura verò eadem aliò divertant.

His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda ſunt) tutiſſimum eſt, & Prudentis Medici officium, temporis *συμμαχίαν* præſtolari; cùm ſingulo quoque die curationis negotium magis magiſque extra aleam ponatur, & ſi ægra *Viceſimum diem* ſuperaverit jam ferè in vado eſt. Etenim cùm à morbo, quiſquis is fuerint, jam diuturniori fœmina aliquantiſper reſpiraverit, vireſque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre quæ aptiſſima videbitur iſto malo averruncando quod à Lochiorum ſuppreſſione accreverat: quando remedia obſtinatiùs ingeſta, primis ne hilum promoventibus, tum ipſum morbum, tum etiam ſpirituum perturbationem, à quâ morbus oritur, augere poſſint, quod ſedulo advertendum velim.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honeſtis ac probis, me ſibi Medicum volebat huic: ex modò dictâ occaſione ſtatim à partu paroxyſmis Hyſtericis affectæ, Lochia penitus defacerant. Conabar medicamentis ſuprà memoratis eadem proritare; at fruſtrà, Affectione Hyſtericâ vehementiore omnem opem medicam reſpuente. Unde, cùm ita demum eam ſalvam fore præviderem ſi nihil prorſus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facilè Principi ac Coryphæo, committendam cenſui. Hoc meum conſilium ad diem uſque Decimum quartum optimè illi ceſſit; quotidie enim illam inviſens, nullo die eam in pejore loco, quàm pridiè fuerat, deprehendi: Poſt hunc melierculæ adſtantes, quas hactenus à noxa illi ſub officii ſpecie inferendâ ægrè arcueram, Maritum impellebant, ut ſine marâ ſanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo facto, Paroxyſmi Hyſterici adeò invaleſcebant, ut intrà paucas horas Spaſmi accederent, & non ita diu poſteâ, arumnarum requies, Mors.

Et

Et ſi fas mihi ſit liberè quæ ſentio effari; jamdiu in eâ Hæreſi fui ut arbitrarer me, non tantùm in dictis Puerperarum morbis, ſed etiam in Acutis omnibus, ubi Curationem ab hâc illâve, quâ uti placet, methodo certò inſecuturam polliceri nequeam, & Viri & Medici Boni Probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum inviſens, illum non ſe pejus habere hoc die quàm heri habuit comperiam, nec cras habiturum quàm hodiè conjecturâ aſſequi poſſum. Cùm ſi in ægro curando eâ methodo incedam, de cujus efficaciâ nondum mihi certò conſtet, tam ab experimento quod ex eo capturus ſum, quàm ab ipſo morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum diſcrimen effugiet, ac ſimplex erat evaſurus. Quamvis enim impræſentiarum nullum vel incipientis Convaleſcentiæ ſignum manifeſtum ſe prodat, certiſſimus tamen ſum morbi Acuti cujuſlibet naturam non ferre ut quis eo ſemper laboret: at proinde dies qualibet res ægri magis magiſque in tuto collocat, vel ſaltem Medico anſam præbet, ex quâ opportuniùs ac certius morbum feriat confodiatque, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum pleriſque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis; quibus error vel leviuſculus fatalis eſſe poſſit; & in quibus ita parùm veleamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus ſuppreſſione mala, de quibus diximus, proveniunt.

Cùm verò *Affectu Hyſterici* non ſemper primariæ cauſæ, ſpirituum nempe debilitati nativæ ſed adventitiæ aliquando originem ſuam debeant, hujuſmodi itaque cauſam, antequam finiam, hîc recenſere libet, quæ frequentiſſimè *Vaporum*, quos appellant, pararia exiſtit. Atque ea eſt *Fluxus menſium immodicus*, ſive in *Puerperio*, ſive extra idem invadat. Quoad primam ſpeciem, ea primis diebus poſt partum laborioſiorem maximè

maximè infestat, & longâ symptomatum hystericorum catervâ stipatur. Et sicuti in primis hisce diebus solùm ingruit ac urget, ita etiam brevi se propripere solet. Etenim si victus paulò incrassans, instituatur facilè abigitur; cui & sequens potus addi poterit.

Assumatur *aq. plantag. & vini rubri an.* ℔ j. *Coq. simul ad tertias, & deinde edulcoretur s. q. succhari albiss. Cujus, cum frigescat, capiat.* ℔ ß. *bis vel ter in die.* Interim *Julapium* aliquod *Hystericum*, at satis mite, subinde propinetur, & *nodulus* seq. naribus admoveatur. ℞ *Galbani & assæ fœtid. an.* ʒ ii. *Castor.* ʒiß. *sal. succini volatilis* ʒß. *mf. f. nodulus.* Vel ℞ *spir. salis Armoniac* ʒij. quem sæpius olfaciat.

Quod verò ad hujusmodi *extra Puerperium fluxum* attinet, licèt idem omni tempore fœminis accidere solet, eas tamen paulo ante tempus illud quo sponte suâ omnino menses cessaturi, sæpissimè invadit; circa ætatis scilicet annum 45. si modo temporius fluere inceperant, circa autem 50. si serius in vita prius prorumpebant. His, uti dictum, paulò ante totalem eorundem discessum (instar Candelæ jam fere absumptæ deflagrátæque, quæ subitò flammam edit insigniorem, mox penitùs disparituram) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam sanguinis ingentem qui continuo excernitur, in paroxysmos hystericos fere continuos miseras dejiciunt. Hic licèt *Hysterica* tam interna quàm externa obiter usurpanda (fortiora devitando ne fluxum ulteriùs ea provocent,) omnis tamen curationis cardo in menstruis cohibendis vertitur, quæ hunc in modum quàm primùm instenda.

Mittatur sanguis è brachio ad ℥ viij. Seq. manè exhibeatur *potio purgativa communis*, quæ repetenda est tertiâ quâque die per duas alias vices; & singulis noctibus per totum morbi decursum sumat *Paregoricum ex syr. de meconio* ℥ j.

℞ *Con-*

℞ *Conſerv. roſar. ſiccar.* ℥ ij. *trochiſc. de terrâ Lemn.* ʒiß. *Cort. granator. & Coral. rubr. præp. an.* ʒ ij. *lapid. hæmatit. ſang. dracon. & bol. Armen. an.* ʒj. *cum ſ. q. ſyr. è Coral. ſimpl. f. Electuar. de quo ſumat ad magnitud. nuc. Moſchat. maj. mane & quintâ pomerid. ſuperbibendo ſeq. Julapii Cochl.* vj.

℞ *Aq. germin. quercus & plantag. an.* ℥iij. *aq. Cinnamom. hord. & ſyr. de roſis ſiccis an* ℥i. *ſpir. Vitriol. q. ſ. ad gratum aciditatem.*

℞ *Fol. plantag. & utricæ an. q. ſ. contundantur ſimul moriario marmor. & ſuccus exprimatur, qui poſtea clarificetur. Cap. cochl.* vj. *frigidè ter vel quater in die.* Poſt primam purgationem applicetur *Emplaſtr.* ſeq. regioni lumborum. ℞ *Emplaſtr. Diapalm. & ad Herniam. an. part. æqual. m.ſ. extendatur ſuper Alutam. & f. Emplaſtr.*

Diæta refrigerans ineraſſanſque imperanda, niſi quòd è re erit ſemel vel bis in die Vini Clareti hauſtulum Ægræ indulgere, quod etſi minùs conveniat, in quantum ebullitionem ciere aptum natum ſit, ad vires tamen refocillandas concedi poſſit. Atque hæc quidem methodus ut fœminis hoc modo affectis apprimè proficua ſit, ita eadem iis, quibus *Abortûs* periculum imminet, non minùs confert. Atque Cathartica & Succi hîc omittantur.

Eſt & alia, etſi minùs frequens, affectuum hyſtericorum cauſa. Nempè poſt partum laboriosiorem *Uteri procedentia*, magnam hujuſmodi malorum Iliada ſecum trahens, quæ tamen citò ac facilè hoc modo ſanatur. ℞ *Cort. quercus* ℥ ij, *Coq. aq. font.* ℔ iiij. *ad* ℔ ij. *ſub finem addendo Cort. granator. contuſ.* ℥ j. *roſar. rubr. flor. granator. an. M.* ij. *deinde adde Vini rubri* ℔ ß. *Colatura ſit pro Fotu, qui cum pannis laneis*

parti

parti affectæ admoveatur manè horis duabus antequam è lecto assurgat, & nocte post decubitum donec symptomata penitùs evanuerint. Sed de his plus satis.

Habes tandem, Humanissimè Vir, eorum summam quæ à me in hujusce morbi sive Historiâ, sive Curatione hactenus fuerint observata. Restat ut si quid fortè peccaverim, ista minùs quàm oportuit accuratè describens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam ut gratias tibi referrem quòd alia nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique consulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita rarò obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi ingenuique isti, quos eâ mentis præstantiâ naturâ effinxit ut grati esse nôrint, perpauci sunt; Vix totidem quot *Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili.* Quo non obstante pergo adhuc, imò & pergam, in ediscendâ promovendâque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minùs in Praxi valent (si qui sunt ejusmodi) instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios sit, Æquâ enim lance & scrupulosè expendens, Homineſne juvare præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sanè momenti esse ad Animi Tranquillitatem; Famam verò populique halitum plumâ leviorem aut bullâ, atque umbrâ insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraserint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiorem quotidiè quæstum facere, & majorem Auri Argentique vim posteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus superiores evadere, qui sibi suisque pro sua indole prospicrunt; &, si recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiamus, (quorum non est capax Brutorum natura) hos planè exæquant Bellnæ, imò & alios omnes qui non

non eum ſibi vitæ ſcopum proponunt ut proſint quamplurimis. Commendatum me habeas, rogo, Viro ſagaci & eruditiſſimo Domino D. *Kendrick*, tibi mihique amiciſſimo; utpote cui debeam quòd tuum in me ita propenſum animum reſciverim, eamque quâ me complecteris amicitiam, eo internuncio, didicerim. Conabor quantum in me eſt, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui ſim jure meritoque, Vir Digniſſime,

Tibi Devinctiſſimus, Tuique ſemper Studioſiſſimus,

Londini
Jan. 20. 168½.

THO. SYDENHAM.

FINIS.

TRACTATUS
DE
Podagra
ET
HYDROPE.

PER
THO. SYDENHAM, M. D.

Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. *Bacon.*

LONDINI, 1705.

TRACTATUS

DE

Podagra

ET

HYDROPE.

PER

THO. SYDENHAM, M. D.

Non fingendum, aut excogitandum, Sed
inveniendum, quid Natura faciat, aut
ferat. Bacon.

LONDINI, 1705.

Doctiſſimo Viro

THOMÆ SHORT, M. D.

Coll. Med. Lond. Soc.

EN tibi, Humaniſſime Vir, Tractatulum de Podagrâ & Hydrope, loco ſpiſſioris voluminis quod animo deſtinaveram; Hiſtoriam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maximè circa quos mea Praxis potiſſimùm verſata eſt. Cùm verò omnem cogitandi vim atque omnes nervos his rebus plùs ſatis intendendo, atrociorem podagræ paroxyſmum mihi accerſiverim quàm quo aliàs, ut puto, fueram mulctandus; res ipſa monebat ut has lucubrationes vel invitus ponerem, & mihi tandem ipſe conſulerem, hos tantùm morbos duos quadantenùs expediviſſe contentus. Quoties enim ad hæc ſtudia me recipiebam, totiès & Podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demùm id eſt, accipere digneris, quod Tibi duabus potiſſimùm de cauſis dicandum cenſeo. Primùm quòd earum, quas jam olim in publicum dedi, Obſervationum, à quibuſdam deſpectarum, utilitatem aliquam, non tantùm me coram atque in os, ſed etiam coram aliis agnoſcere atque aſſerere nullus dubitaveris.

bitaveris. Deindè quòd ex aliqua consuetudine quam mutuam habuimus, Consilia in commune pro Ægrorum commodis conferentes, Ego tuum Genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprimè factum: quòdque tametsi doctrinâ omnis generis inclarescas, Te tamen natura ad eas potiùs subtilitates determinaverit quæ è praxi nascuntur, quàm ad inanes speculationes: quæ duo haud minori intervallo à se invicem distant, quàm Sapientum res seriæ ac maximi momenti à puerulorum ludo ac crepundiis disterminantur: Et fortasse (nisi me fallit observatio mea) perrarò in eodem subjecto conveniunt. Quæ tua sagacitas juncta opportunitati, quam tibi suppeditavit ingens Medicandorum copia ad Experimenta stabilienda, Te ad Artis nostræ fastigium evexit: Et morum comitas versùs omnes haud vulgaris existimationem, quam nactus es, facile tuebitur. Si quæ heic disserui neque tibi cui ista inscribo, nec paucis illis, at spectatæ probitatis viris, quos amicos habeo, vitio dari possint, haud multùm alios morabor, qui nullâ aliâ de causâ mihi infensissimi sunt, nisi quòd aliter tàm de ipsis morbis quàm de eorum Curationibus sentiam, atque illi sentiant. Quod ut ità non fieret penes me nullo modo fuit, quando sic à naturâ factus atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi impendere soleam; neque

tàm

tàm quæram, an alii eâdem mecum asserant, quàm utrum quæ ego trado cum veritate consentiant: utpotè qui rumores & vulgi plausum haud magni faciam. Et sanè quid tanti est, si officio Civis Boni strenuè perfunctus, & publico commodo etiam cum privato damno inserviens, nullam tamèn exinde gloriam reportem? Cùm, si rem rectè perpendam, consulere Existimationi meæ, qui jam senex sim, brevi perinde erit ac si Non-enti consuluissem. Quid enim mihi post obitum prodesse queat, ut octo Elementa Alphabetica in istum ordinem redacta ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur qui non magìs aliquam mei Ideam animo possint effingere, quàm ego jam queam concipere qualesnam tandem illi futuri sunt, qui omnes & mortuos prioris seculi ignorabunt, & aliis tùm dialectis tùm moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconstantiâ ac vicissitudine. At quorsum ego de aliorum judicio sollicitus sim? Si meo aliquo conatu in promovendâ & morborum & eorundem Curationum scientiâ aliquantulum promeritus fuerim, haud diù istâ laude fruar: Atque è diverso, si cui minùs placuerint mea scripta, vix puto me alia additurum; cùm non patiatur ratio sanitatis meæ ut mundo ulteriores, rem medicam tractando, molestias facessam. Et profectò vel in hoc Tractatulo quem jam edo, cùm manus tremula calamum rege-

regere nequiret, operam mihi commodatam ab Amicissimo viro D. Johanne Drake, *Baccalaureo in Medicina ex Æde Christi apud* Cantabrigienses, *gradus agnoscere debeo: Quem quidem virum & nativus morum Candor & vitæ Integritas amicum perquam exoptabilem; Animi verò dotes tàm à natura subministratæ, quàm studio excultæ Humano generi utilem admodum reddent & beneficum, ubi eam Artem exercere placuerit, quam ità probè callet. De cætero rogandus es, Vir Spectatissime, ut huic meo in te officio, si permolestior fuerim, veniam concedas: quod tamen non aliunde nasci existimes velim, quàm ex illo honore & obsequio quibus te meritò atque ex animo prosequitur*

Tibi addictissimus

Londini
Maii 21. 1683.

Tuique observantissimus

THO. SYDENHAM.

DE

DE
PODAGRA.

PRoculdubiò æſtimabunt homines, vel morbi, de quo agimus, naturam δυσνόητον, ac ferè incomprehenſibilem eſſe, vel me, quem jam ab annis triginta quatuor vexavit, ingenii tardiſſimi ac prorsùs hebetis, cùm meæ tàm de ipſo morbo, quàm de ejus curatione obſervationes ità parùm votis reſpondeant. Utut tamèn ſe res habeat, ego bonâ ſaltèm fide tradam quæ hactenùs reſcivi omnia; difficultates ſalebráſque, ſive rationem morbi ipſius, ſive curationis methodum ſpectantes, Tempori, Duci veritatis, evincendas complanandáſque relinquens.

Podagra eos plerunque ſenes invadit, qui poſtquam meliores vitæ dies molliùs ac delicaciùs tranſegerint, Epulis lautioribus, vino, aliiſque liquoribus ſpirituoſis liberaliùs indulgentes, tandèm ob pigritiam ætatis ingraveſcentis ſemper comitem, ea corporis exercitia penitùs omiſère, quibus juvenes aſſueverant. Ad hæc, iſti, qui huic morbo ſunt obnoxii, Crania habent grandiuſcula, Habitu corporis ut plurimùm ſunt pleniori, humido, & laxo; & Conſtitutionem habent omnes luxuriantem viroſamque, ditiſſima atque optima vitæ ſtamina.

Non quòd Podagra eos ſolùm adoriatur, qui craſſo & corpulento habitu donantur, cùm aliquando etiam, etſi rariùs, graciles ac macilentos invadat: neque quòd hic morbus in omnibus ſenium præſtoletur: quandoque enim etiam ætate florentes corripit, quoties ſcilicet infœlicia morbi ſemina à parentibus, quaſi ex traduce acceperint; vel ſi hoc non fuerit, immodicæ Veneri præmaturiùs indulſerint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus priùs etiam vehementioribus utebantur;

tur; edaciores insuper fuerint & liquores spirituosos immoderatiùs hauserint, posteà derepentè ad liquores tenues & refrigerantes se contulerint.

Si quem non nisi jam senio confectum primùm adoriatur, nunquam posteà vel tam statas habet periodos, vel tàm immaniter sævit, quàm si juniorem occupaverit; tùm quod vita ut plurimùm elabitur antequam morbus naturalibus Symptomatis stipatus ad ἀκμὴν pervenerit, tùm etiam quia Calore nativo & vigore corporis imminutis, nec ità jugiter, nec vehementer in Articulos displodi potest. At si quem maturiùs lacessat, quamvis nec sedem adhuc figat, nec eum ità malè tractet, sed incertâ periodo pro datâ ansâ ingruat, leviter ad paucos dies torquens, & nullâ methodo invadens recedénsque; sensim tamèn castra metatur, legem sibi ponens, typúmque præformans, tàm quoad anni tempus quo arma quotannis movebit, quàm quoad paroxysmi durationem: ad hæc, ferociùs quàm primo insultu debacchatur.

De hoc morbo dùm ità regulam typúmque servat, libet primò disserere: posteà de ejusdem Phænomenis Anomalis atque incertioribus, quotiès scilicet vel præpostero inidóneorum Medicamentorum usu, de statu suo dejectus fuit, vel ob subjecti debilitatem & languorem, ad propria & genuina Symptomata nequit assurgere. Quoties itaque *Regularis* est *Podagra*, hoc ferè modo Ægrum aggreditur. *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario* derepentè & nullâ ferè præsentione antecedente ingruit, nisi quòd ventriculi cruditate atque ἀπεψίᾳ ad septimanas aliquot æger laboraverit; corporis insuper intumescentiâ quasi ventosâ & gravitate, quæ indiès augetur donèc tandèm detonet Paroxysmus; quem paucis diebus præit torpor & quasi flatuum descensus per femorum carnes, cum affectione σπασμωδεῖ, tùm etiàm pridie Paroxysmi Appetitus voracior, non tamèn naturalis. Sanus lecto somnóque committitur, Horâ verò secundâ post mediam noctem excitatur à dolore pollicem pedis ut plurimùm occupante, quandoque verò Calcaneum, Suram, aut Talum: Hic dolor eum refert

refert qui ossium dictorum dislocationem comitatur, cum sensu quasi aquæ tantùm non frigidæ partis affectæ membranis affusæ. Mox sequitur Rigor cum Horrore, & Febricitatione aliquali. Dolor autem hic primò remissior gradatim intenditur, (& pari passu Rigor atque Horror recedunt) idque in singulas horas, donèc tandèm sub noctem ad apicem pervenerit, se ad varietatem ossiculorum Tarsi & Metatarsi, quorum ligamenta obsidet, perbellè accommodans; nunc tensionem violentam, vel ligamentorum istorum dilacerationem, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram & coarctationem exprimens: adhæc, ità vivum exquisitúmque habet sensum pars affecta, ut nec linteorum super-incumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concussionem ferre valeat. Atque hinc fit ut nox non tantùm in cruciatu transigatur, sed etiam cum irrequietâ partis affectæ hâc illâc rotatione, & mutatione situs quasi perpetuâ. Neque minor est totius corporis jactatio incessans, quæ semper Paroxysmum, maximè verò accedentem, comitatur, quàm torti membri agitatio & dolor. Hinc etiam mille conamina, situs tum ipsius corporis, tum membri affecti mutatione assiduâ, doloris sedationem incassum exambiunt: quæ tamèn non contingit ante horam secundam tertiámve maturinam, (decurso scilicèt Nycthemeri spatio à primo appulsu Paroxysmi) quo tempore æger post materiæ peccantis modicam digestionem & dissipationem aliqualem, subitò à dolore respirat; licèt hanc ille liberationem isti membri affecti posturæ, quâ postremò usus erat, immeritò acceptam referat. Jam leni madore perfusus somno concedit; à quo evigilans, dolore multùm imminuto, partem affectam tumore recentèr occupatam cernit; cùm solùm antehâc (quod in omnibus Podagricorum Paroxysmis solenne est) insignior intumescentia venarum membro vexato intertextarum se in conspectum dederat. Sequente die, fortè etiam ad biduum triduúmve, si materia Podagræ generandæ apta fuerit copiosior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementiùs die jam advesperascente, le-

vatur autem ſub Galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur quo is qui prior doluit, vel ſi prior iſte jam dolore deſierit, debilitas quæ eum infirmaverat, mox evaneſcit, tàm viribus quàm integrâ ſanitate iſti pedi ſtatim reſtitutis perinde ac nunquam laboraverat, ſi modo dolor pedem nuper tentatum ferociùs lancinet. Nihilominùs eaſdem hîc excitat Tragœdias quas priùs in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quàm durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cùm materia peccans adeò exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar ſit, utroſque ſimul pari vehementiâ fatigat: ſed ut plurimùm pedes ſucceſſivè, uti diximus, aggreditur. Poſtquam utrumque pedem exercuerit, qui ſequuntur Paroxyſmi abnormes ſunt, tùm quoad tempus invaſionis, tùm etiam quoad durationem; hoc tamèn ubique ſervant, quòd dolor noctu recrudeſcat, manè verò remittatur. Atque ex ſerie horum *Paroxyſmulorum* (ſit verbo venia) conſtat Paroxyſmus qui dicitur Podagræ, diuturnior breviórve pro ægri ætate. Neque enim cenſendum eſt quoties quis cum hoc morbo ad menſes duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum Paroxyſmum fuiſſe, ſed ſeriem potiùs & catenam Paroxyſmulorum, quorum poſterior quilibet priore & mitior fuit & contractior, donec tandem materiâ peccante prorsùs abſumptâ æger priſtinam obtinuerit ſanitatem: quod in vegetioribus, & iis quos Podagra rariùs inviſit, diebus ſæpe quatuordecim fit; in ſenioribus, atque iis quos ſæpiùs afflixit, duobus menſibus; iis verò qui vel annis, vel diuturniore morbi morâ fractiores jam ſunt, non priùs valedicit quàm ætas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies Urina coloratior eſt, quæ poſt ſeparationem ſedimentum rubrum & quaſi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimùm niſi tertiam Potulentorum quæ aſſumpſit partem per Veſicam reddit; Alvus item ad dictos primos ferè dies conſtipata eſt. Appetitûs proſtratio, Rigor totius corporis ſub veſperam, partium etiam non affectarum gravitas & moleſta ſenſatio integrum

grum Paroxyſmum comitantur. Recedentem Paroxyſmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maximè inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipſi quaſi ab epoto Veneno deſquamantur. Morbo jam diſcuſſo, ægri tum ἐυεξία, tum Appetitus redeunt pro ratâ doloris quo ſæviebat Paroxyſmus nuper elapſus, & in eâdem proportione ſervatâ vel acceleratur vel differtur ſequens Paroxyſmus. Nam ſi hic ultimus ægrum peſſimè multaverit, ſequens Paroxyſmus non niſi anno ad idem punctum revertente denuò accedet.

Atque hoc ſe habet modo Podagra Regularis Phænomenis genuinis propriiſque ſe oſtendens. Cùm verò vel ab indebitâ medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur, neque par eſt natura eidem, methodo conſuetâ, eliminando, Phænomena multùm ſunt diverſa à jam deſcriptis. Nam cùm hactenùs dolor pedibus tantùm fuerit infeſtus, (qui peccantis materiæ ſedes ſunt genuina, quæ cùm alias quaſlibet partes occupat certiſſimum eſt vel morbi methodum inverſam eſſe, vel corporis vigorem paulatim jam imminutum,) jam itaque manus, carpos, cubitos, genua aliáſque regiones occupat, ea jam, ſicut pedes olim ſolebat, diſcrucians. Quandoque enim unum pluréſve digitos diſtorquens, faſciculo *radicum Paſtinacæ* ſimiles eos reddit, motu paulatim privans, tandémque concretiones circa Articulorum ligamenta tophaceas generans, quæ Articulorum cuticulam ipſámque cutem deſtruens, nudos *tophos*, *cretam* vel *oculos Cancrorum* æmulantes, aciculâ eruendos, exhibet conſpectui. Nonnunquam materia morbum committens Cubitis impacta tumorem ſubalbum excitat ferè ad ovi magnitudinem, quæ ſensìm inflammatur cum rubore. Eſt ubi Femur occupans ſenſum exhibet quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget, motum omnem inhibens, ut quaſi clavo tranſacto lectulo affixum nè latum pilum à loco in quo eſt le queat dimovere. Et quando vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ità

familiarem, vel urgente neceſſario aliquo vitæ officio, æger aliorum operâ eſt movendus, omni cautelâ opus eſt nè fortè vel minima motûs contrarietas dolorem accerſat, qui eo tantùm nomine poteſt tolerari quòd confeſtim evaneſcat. Quæ quidem corporis latio ita cautè & delicatè peraganda, haud exigua pars eſt ærumnarum quibus Podagra oneratur: Dolor enim vehementior non per omnem Paroxyſmum extenditur, ſi modò pars affecta omnino quieſcat.

Cùm Podagra antehàc non niſi exeunte hyeme ſoleret invadere, poſt duos tréſve menſes pro more receſſura; jam per annum integrum vexat ægrum, demptis duobus vel tribus menſibus calidioribus atque æſtivis. Et quod inſuper eſt obſervandum, quemadmodum *Paroxyſmus* major ſive *Generalis* jam protractior quàm olim fuerat, inveniatur, ità etiam *Paroxyſmi* iſti *particulares* ex quibus Generalior componitur, ſinguli diutius ſæviunt: cùm enim antehac particulares iſti non ultra unum alterúmve diem excruciarent; jam ubicunque ſedem figant, maximè ſi pedes vel genua occupaverint, non ante diem decimum quartum caſtra movent: Primo ad hæc, aut ſecundo poſt appulſum die, æger præter dolorem, aliqualem etiam ægritudinem patitur, atque ſimul omnimodam Appetitûs proſtrationem.

Poſtremò, cùm antequam malum uſque adeò incruduerat, æger non ſolùm longioribus frueretur Paroxyſmorum intervallis, ſed etiam durante iſtâ intermiſſione rectè valeret tam artubus quàm reliquo corpore, facultatibus ſingulis naturalibus officio ſuo debitè fungentibus; jam artus habet ferè undiquaque contractos atque impeditos, ità ut quamlibet ſtare poſſit, fortè etiam aliquantiſper procedere, greſſu tamen ita claudicante ac permoleſto prorepit, ut etiam cùm ambulet quieſcere videatur: & ſi ultra vires ambulare perſtiterit quo pedibus rectiùs valeat, quanto magis ipſos ambulando confirmat & dolori excipiendo minùs obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfectè diſſipatus, viſceribus periculoſiùs imminet, cùm in pedes ità liberè nequeat effundi; qui

hoc

hoc morbi tempore vix unquam doloris ſunt expertes, ſed ſenſatione aliquâ plus minúſve moleſtâ perpetuò tentantur.

Quinetiam multis aliis ſymptomatis infeſtatur æger, ut venarum Hæmorrhoidalium dolore, Ructu nidoroſo cibi jam manducati & in Ventriculo putreſcentis guſtum referente, quoties vel aliquid è Dyſpepſis aſſumpſerit, vel eam tantùm cibi quantitatem quæ ſano competit. Appetitus languet uti & totum corpus præ inopiâ ſpirituum. Demque ideo tantùm vivit ut calamitoſus ſit & miſer, non ut vitæ dulcedine vel minimùm fruatur. Urina, quam priùs coloratiorem, maximè in Paroxyſmis & in pauca quantitate ſolebat reddere, jam illam tam colore imitatur quam copiâ quæ in *Diabete* excernitur. Dorſum aliæque partes moleſtè pruriunt maximè ſub horam ſomni.

Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmatior eſt, incommodi accidit, quod ab Oſcitatione, imprimis verò matutinâ ligamenta oſſium Metatarſi vehementer convelluntur, cum ſenſu quaſi coarctationis vel compreſſionis fortiſſimæ à manu validâ. Quandoque etiam nullâ Oſcitatione præcedente, æger jam ſe ſomno committens ictum quaſi clavæ Metatarſum confringentis derepente perſentiſcit, unde cum ejulatu expergiſcitur. Tendines Muſculorum quæ tibias ſuffulciunt ſubinde ſpaſmo corripiuntur ita acri & violento, ut dolor quem excitat, ſi vel tantiſper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret vincerétque.

Poſt multos dirósque cruciatus & carnificinam diuturniorem, ceu pignus miſſionis quam mors jam in propinquo ſtans mox eſt datura, Paroxyſmi ſubſequentes ægrum quoad dolorem clementiùs tractant, (naturâ partim ab onere materiæ peccantis oppreſsâ, partim ob ſenium, eandem in corporis extremitates jugiter ac ſtrenuè relegare non amplius valente) at loco doloris confueti, ægritudo quædam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad Diarrhœam ſuperveniunt. Hæc ſymptomata, dum vigent, acerbum dolorem leniunt, quæ pariter evaneſcunt

quoties articulos dolor fatigat: atque ità nunc dolore, nunc ægritudine quaſi alternatim laceſſente, Paroxyſmus longas moras nectit. Animadvertendum eſt enim quòd ubi quis ad multos annos Podagrâ laboraverit, dolor ſingulis Paroxyſmis gradatim imminuitur, tandémque ægritudine potiùs conficitur quàm dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet ſint productiores, vix ad decimam partem ejus aſſurgit doloris quem pati ſolebat cùm viribus eſſet magis integris. Nihilominus hæc ipſa morbi inclementia penſabatur ut plurimùm longiore intercapedine quæ paroxyſmos intercedebat, tum ſanitate quâ interea ſatis commodâ utebatur. Namque hoc in morbo dolor amariſſimum eſt naturæ pharmacum, qui quo vehementior eſt, eo citiùs præterlabitur Paroxyſmus, atque inſuper & longior erit intermiſſio & magis perfecta; & vice versâ.

Neque tamen dolor, claudicatio atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo, aliáque ſymptomata jam deſcripta, hujuſce morbi tragœdiam abſolvunt: *Calculum* inſuper *Renum* in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo quòd æger diù ſupinus recumbat, tum etiam quòd ferientur Organa ſecretoria à debitis ſibi functionibus; ſive etiam quòd Calculus ejuſdem materiæ morbificæ in genere portio quædam ſit, quam ego litem non dijudico. Quæcunque verò ſit hujus mali origo, nonnunquam ægri animum mœſtiſſima interpellit contemplatio, Calculúſne an Podagra immitior ſit. Quandoque etiam Calculus lotii per meatus urinarios in Veſicam tranſitum impediens, ægrum de medio tollit, lentas Podagræ moras haud ampliùs expectantem.

Nec ſatis eſt ægrum ità miſeris modis dilaniari, ut nec ſui jam fuerit compos, alienæ opis prorſus indigens; ſed & hic accedit miſeriarum cumulus, quòd durante Paroxyſmo, animus etiam ceu contagio afflatus, eo uſque corpori compatitur, ut haud facile ſit dictu utro horum æger calamitoſiùs doleat. Non enim rectiùs Podagræ, quàm iracundiæ, Paroxyſmus omnis dici poteſt; cùm mens & ratio uſque adeò ab infirmato

mato corpore enerventur, ut vel leviſſimo affectuum motu impellantur & vacillent: unde non magis ipſi ſibi quàm aliis gravis eſt. Quid quod & cæteris quoque paſſionibus eſt obnoxius, timori videlicet, ſollicitudiníque, atque aliis id genus. A quibus pariter torquetur, donec morbo evaneſcente, animus quoque priſtinâ tranquillitate receptâ unà convaleſcet.

Tandem æger (ut funeſtiſſimi hujus morbi Cataſtrophen ſemel expediam) viſceribus à Materiæ peccantis incubatu complexúque ita læſis, ut Secretionis organa non ampliùs ſuo munere fungi queant, unde & ſanguis quaſi limo & fæculentiis refertus ſtagnat, & materia peccans non jam, ut olim ſolebat, in corporis extremitates diſploditur atque rejicitur; tandem inquam ὁ τρὶς-ἄθλιος vitam afflictiſſimam & jam diù non vitalem cum morte ærumnarum requie feliciter commutat.

At verò (quod mihi aliiſque, licèt tam fortunæ quàm ingenii dotibus mediocriter inſtructis, hoc morbo laborantibus ſolatio eſſe poſſit) ità vixerunt atque ità tandem mortem obierunt magni Reges, Dynaſtæ, Exercituum Claſſiúmque Duces, Philoſophi, aliíque his ſimiles haud pauci. Verbo dicam, Articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio affirmaveris) Divites plures interemit quàm pauperes, plures ſapientes quàm fatuos; Naturâ quaſi digito monſtrante, quàm parum iniqua ſit omnium Parens & Arbitra, quàm Partibus non ſtudeat; cùm eos, quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatiùs ditare ſoleat; profuſiorem verò erga alios munificentiam æquâ malorum parte admixtâ diluat & contemperet. Adeò ut ubique gentium rata ſit lex atque inviolabilis, nullum hominem vel ex omni parte beatum, vel per omnia miſerum ac calamitoſum poſſe inveniri, ſingulos autem utramque experiri ſortem. Quæ Boni atque Mali contemperatio, fragilitati noſtræ & mortalitati ita propria, nobis fortaſſe apprimè conducit.

Podagra Fœminas perrarò infeſtat, eáſque non niſi jam Vetulas, & Viragines ſeu corpore maſculorum habitum

bitum æmulantes. Graciliores quæ vel in adoleſcentia vel conſtanti ætate ſymptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipſa vel affectibus Hyſtericis, vel Rheumatiſmo quo jam olim laborarunt, & cujus fomes non ſatis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque Pueros, neque Juvenibus minores Podagrâ verâ atque genuinâ vexatos hactenus obſervavi: Nonnulli tamen mihi noti ſunt qui priuſquam eam ætatem attigiſſent, leviculam aliquam quaſi velitationem præſenſerant; quorum nempe Patres etiam tunc hoc morbo tenerentur cùm iis generandis operam darent. Atque hîc explicit morbi hujus Hiſtoria.

Omnes animi nervos variis hujuſce morbi Phænomenis contemplandis acriter intendens, illum Ἀκτησίᾳ ſeu labefactæ, tam in partibus quàm ſuccis corporis univerſis Concoctioni ortum debere exiſtimo. In iſtis enim qui huic morbo ſunt obnoxii, cùm jam vel ætate fuerint confecti, vel effœnatâ morum licentiâ ſenectutem præmaturiùs accerſiverint, Spiritus Animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in Juventutis calore vegetiſſimarum exercitio conſumpti; verbi gratiâ, præpropero nimióque Veneris uſu, inſanis improbiſſimiſque laboribus quibus ardenter atque indefeſsè voluptatibus inſerviunt, & his ſimilibus. Acceſſit etiam ſive ab amis, ſive ab inertia, exercitiorum corporis, quibus olim aſſueverant, intermiſſio vel ceſſatio repentina (quorum uſu tum ſanguis invigoratior, tum partium tonus firmior & conſtantior ſolebat reddi,) unde jam corpus flacceſcit, & Concoctiones non ampliùs rectè promoventur; è contra verò, ſuccorum corporis recrementa quæ talium exercitiorum ope priùs excernebantur, dehinc in Vaſis, ceu morbi ſeminium, reconduntur. Nonnunquam & ſtudium ſeu Meditatio de re quapiam ſeriâ ac diuturnâ malum auxit, quo ſcilicet ſpiritus defæcatiores & magis volatiles à concoctionum penſo quod debuerant abſolvere nimiùm avocantur. Adde quòd huic morbo obnoxii non ſolùm ciborum in genere ferè ſunt appetentiores, ſed & eorum maximè qui difficillimè ventriculo cedunt;

quos

quos cùm haud parciùs devorent quàm tum ſolerent cùm exercitiis uterentur, non jam iis digerendis pares ſunt. Neque tamen dicta voracitas & liberalior ciborum ingeſtio ità frequenter (licèt id haud rarò contigerit) Podagræ viam ſtravit, ac velana & immoderatior vini Compotatio; unde Fermenta Coctionibus variis dicata penitus proſternuntur, præcipitantur ipſæ Coctiones, & Spiritus naturales ab halituum adventitiorum copiâ ſubjugantur diſperguntúrque. Jam verò cùm uno eodémque tempore & Spirituum (qui Coctionis inſtrumenta ſunt) vigor imminuatur, atque inſuper ingens humorum colluvies ſanguinem opprimat, omnino neceſſe eſt ut ſingulæ Coctiones haud ritè peragantur, dum ità obruuntur ſingula Viſcera, unde Spiritus jamdiu fatiſcentes nunc etiam ſuffocantur: Nam ſi à ſola ſpirituum debilitate penderet hic morbus, Infantes, Fœminas, atque eos quos ægritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cùm ferè viroſiſſimos quoſque adoriatur, & robuſtiſſimis naturæ principiis præditos; quos tamen non aggreditur donec caloris & Spirituum Naturalium defectum ſive declinationem, humorum quoque congeſtio excipiat, à quibus ſimul junctis Concoctiones vitiatæ perverruntur.

Porrò ut Cauſarum, quas enumeravimus, ſingulæ Indigeſtionem promoverant, ità earum pleræque laxitati Habitûs & Muſculorum corporis procurandæ nonnihil contulerant, unde porta crudis indigeſtiſque humoribus intromittendis panditur, quoties iſti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in ſanguine diutius ſtabulantes tam mole quàm pravâ diatheſi macti fuerint, tandem calorem putreſcentem acquirunt; & cùm non amplius à natura regi poſſint, prorumpunt in ſpeciem, & in Articulos depluunt, calore atque acredine dolores exquiſitiſſimos in ligamentis membranáſque oſſa contegentibus excitantes; quæ vel à ſenio, vel luxu atque intemperantiâ labefactata laxatáque facilè humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic verò humorum Podagram generatorium prolapſus, qui Paroxyſmum conſtituit, ſerius ocyúſve contingit, prout

prout anſa hujuſmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Jam verò *Curationem* quod ſpectat: (ut primò quæ ſunt omittenda ſubinnuam) licèt, ſi humores reſpiciamus atque indigeſtionem unde iſti trahunt originem, primâ fronte videri poſſit Indicationes Curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad Coctiones roborandas, (unde aliorum humorum ſuccreſcentium aggeſtio poſſit præcaveri) collimare debere, quandoquidem hæ ſunt Indicationes magis generales quibus in pleriſque aliis morbis Humoralibus ſatisfaciendum eſt: in Podagra nihilominus Naturæ quaſi prærogativa eſt materiam peccantem ſuo modo exterminare, & in Articulos deponere, per inſenſilem tranſpirationem diffiandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus cauſam Podagræ continentem ejicere valeamus; Venæ-ſectio ſcilicet Catharſis, ac Diaphoreſis per ſudorem: nulla verò ex his methodus ſcopum attingit unquam.

Imprimis Venæ-ſectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus qui in procinctu ſtant & quaſi deſcenſum mediantes, tum in iſtis qui jamjam Articulos obſiderunt, evacuandis; manifeſtò tamen pugnat cum indicatione illâ quam Cauſa Antecedens, quæ eſt Indigeſtio à ſpirituum (quos ſanguinis detractio magis imminuit opprimítque) depravatione ac defectu orta, ſibi vendicat. Non eſt itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxyſmum qui timetur, vel ad iſtum qui jam adeſt mitigandum, in iis nempe qui ætate jam ſunt provectiores. Quamvis enim qui educitur ſanguis Pleuriticorum & Rheumatiſmo laborantium ſanguinem ut plurimum referat, attamen Venæſectio haud minùs inſigniter in hoc morbo officere ægro, quàm in duobus prædictis prodeſſe cernitur. Etenim ſi ſanguis in intermiſſione, quantumlibet diu poſt Paroxyſmum, fuerit extractus, periculum eſt nè à ſanguinis & humorum agitatione novus ſuccreſcat Paroxyſmus, qui & priore diuturnior futurus eſt & ſymptomatis enormioribus ſtipandus, ſanguinis robore & vigore,

vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem ſtrenuè ac conſtanter excutere debuerat, exinde retuſis. Atque hoc incommodi toties etiam accerſitur, quoties ineunte Paroxyſmo vena pertunditur. Si mox à Paroxyſmo feriatur vena, ingens periculum eſt nè natura, dum ſanguis adhuc languidior eſt & nondum priſtinas vires à morbo ſucciſas redintegraverit, ejuſmodi vulnere importunè inflicto ulque adeò infirmetur & ſuccumbat ut Hydropi aditus aperiatur. Veruntamen ſi æger adhuc Juvenis fuerit & ab immodicâ potatione excalefactus, ſanguis initio Paroxyſmi poteſt detrahi; ſin autem in Paroxyſmis ſubſequentibus Phlebotomiâ jugiter utatur, Podagra quàm citiſſimè etiam in juvene inveteraſcet, & intra paucos annos latiùs imperium ſeu potiùs tyrannidem propagabit, quàm aliàs in multis extendere valuiſſet.

Deinde, Catharſin quod attinet, ſivè ἄνω ſivè κάτω, animadvertendum eſt, quòd cùm naturæ lex ſit inviolabilis atque ipſi hujuſce morbi eſſentiæ intertexta innexáque, morbi fomitem ſemper in Articulos rejici debere; nihil prorſus aliud præſtabunt Remedia ſive Emetica, ſive Cathartica propriè dicta, niſi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruſerat, in ſanguinis maſſam denuò revocetur; undè accidit ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod è viſceribus fortè irruat, atque ita æger, qui in nullo priùs diſcrimine verſabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale eſſe haud rarò obſervatur, qui medicamentis purgantibus vel ad Podagram præcavendam, vel (quod adhuc pejus eſt) ad leniendum Paroxyſmum aſſueverant. Etenim cùm natura à methodo ſibi familiari exturbata fuerit, quâ, upote ſecuriſſimâ optimâque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intrò verſus inteſtina ſolliciten-tur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent vel certè perexiguum, ventriculi ægritudine, alvi torminibus, Lipothymiâ, & longo Anomalorum Symptomatum agmine miſeri quaſi enecantur.

Ego

Ego certè perſuaſiſſimus ſum, à jugi & ſæpè iteratâ experientiâ edoctus, Catharſin omnem tam per Lenientia, quàm per Fortiora Medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis deſtinantur, plurimùm nocere; ſive in Paroxyſmo ad minuendam materiam peccantem, ſive in fine ad diſſipandas morbi reliquias, ſive in perfectâ intermiſſione & rectâ valetudine, ut venturo Paroxyſmo occurratur, Purgatio in uſum revocetur. Etenim tam mei ipſius quàm aliorum periculo compertiſſimum habeo, Catharſin quovis horum temporum adminiſtraram, ità parum votis reſpondiſſe, ut malum quod debuerat averruncare atque evertere, accerſeret. Primùm itaque Purgatio ſæviente adhuc Paroxyſmo adhibitâ, naturæ, in materiâ morbifica ſeparandâ & in Articulos deponendâ occupatæ, negotium faceſſens, magnam ſpirituum ἀταξίαν nonnunquam excitavit, unde non tantùm Paroxyſmus magis invaleſcebat, ſed & æger in vitæ diſcrimen haud obſcurè conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxyſmi uſurpata, cùm morbi reliquias amoliri debuerint, id tantùm egêre ut recens Paroxyſmus de novo ſuppullularet, haud mitior priori iſto; atque ità æger ſpe falsâ lactatus ea ſibi fabricat mala, quæ non fuerat perpeſſus niſi humores denuò in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipſemet plus ſemel expertus ſum, artis medicæ opem præpoſterè implorans ad exturbandas, ut mihi videbatur, reliquias morbi. Poſtremò quod Purgationem attinet, certis intervallis & integrâ ſanitate repetendam, ut Paroxyſmo eatur obviam atque ei aditus præcludatur; etſi, quod eſt fatendum, non ita præſens periculum eſt nè nova acceſſio inviteretur, atque fuit in caſu jam dicto cùm æger nondum ἔξω βίλας omnino fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxyſmum parit, ſdque ob cauſas ſuprà memoratas; quo malo ſi forrè ægrum non ſtatim multaverit, nullatenus tamen eum à morbo liberat, quantumlibet conſtanter & debitis intervallis Cathartica hæc illâve aſſumpſerit. Quinimò nonnullos novi huic morbo obnoxios qui Catharſi non ſolùm Vere & Autumno, ſed & ſingulis menſibus

ſibus, imò & ſeptimanis continuis, celebratâ, ſanitati litabant, neque tamen horum quiſquam Podagram effugit: quæ exhinc crudeliùs plerunque & immanioribus ſymptomatis eos impetebat quàm ſi ab omni medicatione ſibi temperaſſent. Licèt enim jam dicta Purgatio Cauſæ continentis partem aliquam poſſit educere, cùm tamen Concoctioni roborandæ (à quo tantum abeſt, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam ſubruens ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodo cauſæ opponitur, & morbi curationi impares prorſus habet vires.

Ad hæc annotandum eſt, ab eodem illo ſpirituum defectu quo Coctiones in iis vitiantur qui Podagrâ ſolent laborare, eorundem Spirituum Animalium σύστασιν minùs firmam vegetámque reddi, unde mox diſjicitur & interturbatur à quavis causâ quæ vel animum vel corpus paulò violentiùs concutit exagitátque; ac proinde jam fugax ac diſſipabilis eſt admodum, prout iis qui Affectioni vel Hypochondriacæ, vel Hyſtericæ obnoxii vivunt, perſæpe accidit. A quâ etiam Spirituum ad ἀταξίαν propenſione fit ut Podagra vel leviſſimam quamlibet evacuationem ferè ſubſequatur. Diſſoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dùm in vigore ſuo perſiſtunt, ritè compactum vegetúmque ſervat, materia peccans quaſi diſruptis repagulis jam ſui juris eſt, atque ab hac plagâ corpori inflictâ Paroxyſmus ſtatim exoritur.

At verò hæc ipſa Methodus utut pernicioſa ac nocens, nihilominùs Empiricis quibuſdam, qui Catharticum quo utebantur medicamentum aſtutè omnes celârunt, haud mediocrem exiſtimationem conciliavit. Obſervandum eſt enim quòd Purgatione currente, æger vel non omnino vel remiſsè admodum dolet; & ſi Catharſis ad plures dies produci queat, nullo ſuperveniente Paroxyſmo recenti, æger confeſtim ab eo, quo jam tenetur, convaleſcet: verum enimverò pœnas impoſterum pendet diriſſimas ab ἀταξία in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique

Denique materiæ peccantis per Sudores evacuatio, licèt prædictis evacuationibus minùs officiat, liquidò tamen officere cernitur. Quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viſcera, ſed è contra in corporis habitum propellat, attamen his ſaltem nominibus obeſt. Primò quidem quòd extra Paroxyſmum humores adhuc crudos & nondum ità ſubactos ut ritè ſeparari debeant, quaſi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxyſmum ante diem, & vel invitâ naturâ ſollicitat. Deindè quod ſudoris provocatio in ipſo paroxyſmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat adigátque, dolorem ſimul adducens haud tolerandum; & ſi major ſit materiæ peccantis copia, quàm ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgaſmus interea atque ingens tàm ſanguinis quàm cæterorum humorum ebullitio ſive exæſtuatio; ſi verò corpus colluvie ſerosâ Podagræ generandæ aptâ admodum ſcateat, metuendum eſt ne Apoplexia ingruat. Quamobrem in hoc affectu, perinde ac in cæteris omnibus in quibus ſudores Artis ope ſollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non verò naturæ ductu profluunt, periculoſiſſimum eſt eoſdem nimis violenter atque ultra eum Coctionis gradum ad quem humores evacuandi ſuâ ſponte pervenerint, elicere. Et celeberrimus iſte Hippocratis Aphoriſmus, *Cocta non Cruda ſunt medicanda*, tam in Sudoribus provocandis quàm in ſubducendâ Alvo locum habet. Quod quidem liquidò conſtat ex ſudore illo quo Paroxyſmus Febrium Intermittentium claudi ſolet, qui, ſi modicus fuerit & materiæ Febrilis à precedente Paroxyſmo concoctæ quantitati aptè reſpondens, ægrum inſigniter juvat levátque; ſi verò altra naturæ modum ſudario promoveatur, ex eo quòd æger lectulo jugiter affigatur, jam Febris continua ſubnaſcitur, & recens, focus ſuccenditur, cùm iſte qui priùs efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagrâ etiam lenis ille mador qui utplurimum manè ſuâ ſponte oritur poſt minorum Paroxyſmorum, è quibus majorem Paroxyſmum conſtare

constare docui, singulos, tam dolorem quàm inquietudinem quibuscum æger totâ nocte conflictabatur, mitigat; è contra verò, siquando levis hicce mador & suapte naturâ fugax, diutiùs & vehementiùs proritetur quàm fert proportio materiæ peccantis jam ab ultimo Paroxysmo concoctæ, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc quàm in aliis morbis quibuscunque quos mihi videre contigit, demptâ solâ Peste, sudores prolicere non tam Medici, quàm Naturæ provincia est: cùm nullo modo assequi possimus, quanta materiæ pars ejuscemodi separationi obeundæ jamjam est parata, nec per consequens quem in provocando sudore modum tenere debeamus.

Ex jam dictis cùm satis liqueat non solùm Podagræ Curationem à Medicamentis evacuantibus incassum peti, sed & eadem ποδαγρικῶσι noxam adferre, restat ut exquiramus ad quem alium scopum Curativæ indicationes sunt dirigendæ. Ego quidem ex accuratâ φαινομένων prædictorum omnium pensitatione & diligenti examine colligo, duabus potissimùm causis in hujusce morbi curatione obviam iri debere. Prima est causa Antecedens, sive humorum indigestio à caloris & spirituum Naturalium defectu orta. Altera est causa Continens, sive eorundem humorum calor & exæstuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem nacti sunt à morâ in corpore quàm oportuerat diuturniore; quæ mora ab inconcoctione suprà memoratâ pendet. Hæ causæ ita toto cœlo, quod aiunt, à se invicem discrepant, ut quæ huic prosunt remedia, alteri obsint; unde hic Affectus ita curatu perdifficilis est. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigestionem vincere satagimus, periculum est ne ex altera parte humorum calor intendatur: atque è diverso, dum sive Dietâ, sive Remediis refrigerantibus calorem & acredinem humorum commitigare volumus, ἀπυρίαν accersimus, labefactato scilicet calore naturali. [At verò hic Causam Continentem non eam tantùm intelligo, quæ jam actu Articulos obsidens Paroxysmum format, sed eam insuper quæ adhuc in sanguine deli-

 tescens

teſcens ſeparationi hactenus eſt inepta. Perrarò enim materia morbifica omnis à Paroxyſmo quantumlibet diuturno & crudeli, ita plenè egeritur, ut nullæ prorſus in corpore reliquiæ ſint, eodem jam elapſo. Ac proindè utriuſque hujus cauſæ tam extra Paroxyſmum quàm eo vigente ratio habenda eſt. Quandoquidem verò materiæ continentis eliminatio Naturæ omnino opus eſt, ſuâ ipſius methodo peragendum; cúmque nihil interea temporis, ad humores calidos acréſque leniendos, abſque damno digeſtionibus illato, poſſit tentari, niſi ut exulent ac evitentur victus medicamentáque calidiora à quibus inflammantur humores: maxima certè & præcipua Curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni, indigeſtionibus ſublatis, conſulatur, de quâ jam agam: ita tamen ut in Diſſertationis ſerie ea etiam attingam Remedia, prout anſa data fuerit, quæ ad leniendum humorum calorem, & acredinem retundendam facere poſſint.

Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus ſuis ritè fungendis, ſive Ventriculum confortando ut alimenta rectè coquat, ſive ſanguinem ad debitam chyli in illum invecti aſſimilationem, ſive partes ſolidas corroborando, quo melius ſuccos earundem nutritioni atque augmento deſtinatos in propriam ſubſtantiam convertant; quæcunque denique varia excretionis Organa atque emunctoria corporis in eo ſtatu conſervant ut ſingularum partium recrementa debito tempore atque ordine valeant amandare; hæc & hujuſmodi omnia huic intentioni adimplendæ conferunt ac proprie *Digeſtiva* appellantur, ſive Pharmaca ea fuerint, ſive ratio victûs, ſive exercitatio, ſive alia ex iſtis quælibet, quæ *ſex res non-naturales* indigitantur.

Hujuſmodi Medicamenta ſunt in genere quæ moderatè excalefaciunt, & vel amaricant, vel linguam lenire ferunt, utpote quæ ventriculo ſunt pergrata, ſanguini medentur, & cæteras partes fovent confortántque; qualia ſunt, verbi gratiâ, Radices Angelicæ, Enulæ, Folia Abſinthii, Centaurii minoris, Chamædryos, Chamæpityos, &c. Addi poſſunt etiam Anti-ſcorbuti-

ca

ca vulgò dicta, ut Radices Raphani rusticani, Folia Cochleariæ Hortensis, Nasturtii aquatici, &c. Cùm autem herbæ istæ acres ac pungentes, utut stomacho arrideant atque eidem conferant in Coctione juvandâ, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos subdant & augeant calorem, parciùs usurpandæ veniunt, præ aliis istis quæ miti calore atque amaritudine & Ventriculum corroborant, & sanguinis massam vegetiorem reddunt ac magis vitalem.

Eorum species aliquot affabrè permistæ humoribus concoquendis rectiùs, ut mihi videtur, quàm simplex quodlibet ex eorum tribu desumptum. Quamlibet enim quoties specificâ medicamenti cujuslibet virtute opus est nobis, Regula tenet, *Quo simplicius eo melius*; tamen cùm id habemus propositi ut huic illive indicationi satisfaciendo ægrum sanemus, singula ingredientia symbolum pro morbo curando quasi conferunt: atque in hoc casu, quanto major est simplicium numerus, tanto potentiùs medicamentum operabitur. E prædictis itaque & reliquâ ejusdem farinæ materiâ medicâ, variæ Remediorum formulæ ad hunc scopum tendentes concinnari possunt. Ego formam Electuarii ad exemplum Theriacæ Andromachi cæteris præfero, ceu viribus præstantissimam, eò quòd mutua simplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quasi *aliquid Tertium* progignens, quod in ita conjunctis majorum est virium in pari quantitate quàm in eorum quolibet. Verùm tam delectum ejusmodi ingredientium quàm formulas quibus exhibenda sunt prudenti Medico lubens relinquo; cùm nunquam mei officii esse duxerim Receptulas, ut vocant, conscribere, ac potiùs veras indicationes notare ad quas Curationes sunt dirigendæ: Quod cùm minùs observetur, exhinc, ut alibi dixi, Empiricis ansa data est ut se Artis medicæ Principes jactent.

Veruntamen Tyronum gratiâ, remedium, quo ego uti soleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur, ℞ *Rad. Angelic. Calam. Aromat. Imperator. Enul. campan. Fol. Absinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb.*

alb. Chamædr. Chamæpyt. Scord. Calaminth. vulgar. Parthen. Saxifrag. pratenſ. Hyperic. Virg. aur. Serpil. Menthæ, Salviæ, Rutæ, Card. Ben. Puleg. Abrotan. Flor. Chamæmel. Tanacet. Lil. Conval. Croci Anglican. Sem. Thlaſp. Cochlear. hortenſ. Carui, Bacc. Junip. ſingulorum quantitatem ſufficientem. Legantur ſingulæ Herbæ, Flores, & Radices quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur ac in Papyraceis ſacculis aſſerventur dum in pulverem tenuiſſimum redigantur. Singulorum Unciæ ſex ſimul probè miſtæ excipiantur ſ. q. mellis opt. deſpumati, & Vini Canarini, & in Electuarium debitæ conſiſtentiæ conficiantur ſ. a. Sumat Drachmas duas mane & ſerò. Vel hujus defectu, ſequenti utatur. ℞ *Conſ. Cochlear. hortenſ.* ʒiß. *Abſinth. Roman. & Flaved. Aurantior. an.* ʒj. *Angelic. condit. Nuc. Moſchat. condit. an.* ʒß. *Theriac. Androm.* ʒiij. *Pulv. Ari comp.* ʒij. *cum ſ. q. Syrupi Aurantiorum fiat Electuarium.* Capiat Drachmas duas bis in die, ſuperbibendo ſequent. Aquæ cochlear. v. vel vj. ℞ *Rad. Raphan. ruſt. inciſ.* ʒiij. *Cochlear. hortenſ. manip.* xij. *Naſturt. aquatic. Becabung. Salv. Menth. ana manip.* iiij. *Cortic. Aurantior. №* vj. *Nuc. Moſchat. contuſ. №* ij. *Cereviſiæ Brunſwic.* ℔ xij. *Diſtillentur organis communibus, donec ſolummodo libræ ſex Aquæ eliciantur pro uſu.*

E Medicamentis vulgò cognitis *Theriaca Andromachi* Concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cùm tamen plures in ſe ſpecies contineat quæ plus ſatis calefaciant, atque inſuper Opio abundet, Electuarium ſupradictum commodiùs parari poteſt è Vegetabilibus præcipuis excalefacientibus & corroborantibus. Curandum eſt interim ut ea ſimplicia eligantur quæ ad ægri guſtum magis faciant; cùm enim diu admodum, ſcil. ad omnem ferè ætatem, in ejus uſu perſeverandum ſit, omnino convenit ut palato minùs ſit ingratum. Inter ſimplicia *Cortex Peruvianus* primas obtinet, cùm ſanguinem corroboret vegetúmque reddat, ſi ejus grana aliquot mane & ſerò aſſumantur.

Et ſanè uti in hoc Affectu de quo jam agimus, ita & in aliis Chronicis pleriſque, hæc & huic ſimilia remedia

media quæ ſanguinem corroborant, vegetúmque reddunt (ſi modò eorundem calor, propter cauſas poſtea adferendas, in ſpiritibus vinoſis non conſiſtat) præ cæteris juvant; quandoquidem ſinguli hujus generis morbi ad unam eandémque cauſam univerſalem, humorum ſcilicet *Indigeſtionem*, ſi rectè conjicio, referri debeant.

Nihil eſt autem ex quo hoc certiùs evinci poterit ac probari, quàm ſi ob oculos ponamus differentiam quæ inter morbos *Acutos & Chronicos* intercedit; quam ob cauſam æquus Lector boni conſulet ſi pauliſper ab eo, quod jam præ manibus eſt, negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii ferè habentur qui citò vel perimunt, vel ad Concoctionem perducuntur: ita *Chronici* appellantur iſti qui vel non omninò vel tardè admodum & longâ temporis morâ ad eandem Coctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipſa rei natura, quàm verba quibus illa exprimitur, apertè loquuntur; at verò cauſa hujus differentiæ quæ inter hæc duo morborum genera deprehenditur, altiùs latet, haud ita facilè eruenda: cujus indagationi ſi aliquantiſper immoremur, operæ, ut puto, vix nos pœnitebit, cùm harum rerum notitia clara ac diſtincta, ad inveniendas veras Indicationes horum Morborum Curationi accommodas, magnum momentum adferre queat.

Sive interiora Terræ viſcera, ſi ita loqui fas eſt, varias ſubeant mutationes, unde à Vaporum inde exhalantium interventu aer inquinetur, quod mihi maximè probatur: ſive inficiatur Atmoſphæra omnis, ab alteratione quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœleſtium quorumlibet Conjunctio: res ita ſe habet, ut ad hoc illúdve tempus aer particulis referciatur quæ humani corporis œconomiæ adverſentur; uti etiam alio tempore iſtiuſmodi particulis imprægnatur quæ cum corporibus ſpeciei alicujus Brutorum minùs conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujuſmodi noxia & naturæ inimica μιάσματα in nudum ſanguinem inſpiratione attrahimus, & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parere apta nata ſunt, Natura *Febrem* accerſit, ſolennem nempe ſibi Machinam ad

ſanguinem à materiâ aliquâ hoſtili & contrariâ intus ſtabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgò audiunt, & ideò Acuti ſunt & Breves, quia motum habent ita celerem & violentum. At verò præter hos morbos à causâ externâ excitatos, ſunt & alii perinde Acuti, ab hac vel illâ peculiari ſanguinis inflammatione nati, quæ non à causâ aliqua generaliori ab aere pendente, ſed à particulari particularium corporum Anomaliâ vel intemperie producuntur. Quod quidem Febrium genus ego *Intercurrens* & ſporadicum idcirco vocito, quòd annis ferè quibuſlibet occurrant.

At verò Morbi *Chronici* genium habent longè ad his diverſum: quamvis enim aer minùs ſalubris hujus vel illius generis ad hos morbos generandos multùm conferat; non tamen aeri ita immediatè originem debent ſuum, ſed ut plurimùm communi omnium horum Parenti, Humorum ſcilicet *Indigeſtioni*. Ubi enim quis Naturæ principia jam habuerit infirmata ac protrita, ſive à ſenectâ, ſive à magnis & continuis circa *Sex res non-naturales* erroribus, præcipuè in Cibo Potuque; vel ſi Organa Secretoria eò uſque fuerint debilitata, ut jam functionibus ſuis ad defæcandum ſanguinem & ejus ſuperfluitates eliminandas deſtinatis, prorſus fuerint imparia: his in caſibus uberiori humorum proventu jam coagmentato quàm cui digerendo hominis vires ſufficiant, dicti humores morâ diuturniore varias fermentationes ac putrefactiones patiuntur, tandémque in *ſpeciem* erumpunt, & varias morborum ſpecies edunt pro depravationum varietate. Et prout hi ſucci depravati variam habent indolem, ita variè in hanc illámve partem dilabuntur quæ iiſdem excipiendis aptiſſima eſt; atque ibi ſenſim longam illam ſymptomatum ſeriem explicant, quæ partim à talium ſuccorum naturâ, partim ab *ἀταξία* iſtis partibus illata, ſolent exoriri: quæ duo ſimul juncta iſtam naturæ *ἀρρωστίαν* conſtituunt quæ morbi alicujus nomine inſignitur.

Jam quod ejuſmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum cauſa

cauſa ſit præcipua, facilè liquebit, ſi animadvertamus Senes, quorum Coctiones ſunt læſæ, & ſpiritus, earum inſtrumenta, abſumpti à repetitis vitæ longioris functionibus, hiſce Affectibus magis eſſe obnoxios quàm ſunt Juniores, quorum vitæ flamma magis accenſa recrementa iſta coacervata diſſipat; & quorum Organa Secretoria jugi iſto caloris naturalis ſubſidio inſtruuntur, ut functionibus in totius ſanguinis maſsâ depurandâ peragendis neutiquam deficiant, niſi inſuper premantur & quaſi ſuffocentur à nimiâ humorum copiâ. Adhæc talem humorum indigeſtionem plurium Morborum Chronicorum cauſam eſſe ex eo conſtat, quòd Hyems ad iſtiuſmodi morbos gignendos longè magis faciat quàm Æſtas. Licèt nonnulli ex his morbis non actu exerantur niſi ſub Brumæ exitum; attamen iſte humorum proventus à quo illi pendent per omnem Hyemis decurſum ſuccreſcens, auctior factus eſt ab ejus tempeſtatis frigore & effœto languore naturam debilitante, quo minus valeat in adminiſtrandâ corporis œconomiâ. Unde fit ut qui in Æſtate ſatis bene habeant, rarò tamen Hyeme eos morbos effugiant ad quos magis ſunt proclives, *Podagram*, verbi gratiâ, *Aſthma*, *Tuſſes*, *&c.* Atque hinc etiam ratio deducenda eſt quare peregrinatio in Regiones magis Auſtrales ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incaſſum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum causâ jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti & quaſi ſtupendo ac incredibili emolumento quod ii morbis Chronicis pleriſque, præcipuè verò *Phthiſi*, laborant, ab Equitatione percipiunt, quod genus Exercitii Digeſtiones ſingulas invigorat firmátque, dum à continuâ corporis ſuccuſſione calor naturalis re-accenditur, & Organa ſecretioni deſtinata in munere depurandi ſanguinis ritè fungendo promoventur: unde neceſſe eſſe ut ſequatur Digeſtionum deperditarum quaſi renovatio quædam, & è conſequenti totius corporis Craſis optima.

Quocirca è rationibus jam allegatis ſatis eluceſcit, quod non in Podagra tantùm, ſed & in aliis quoque

Chronicis morbis, ubi nullum Symptoma manifeſtum contra-indicat, *Herbas* ejuſmodi *excalefacientes* magnum omnino commodum adferre, cùm ſanguini æſtatis calorem vel mediâ hyeme concilient: quamvis ſi æſtivo tempore earum uſui aſſueſcamus, meliùs præcavebunt mala iſta quæ adverſa tempeſtas ſolet apportare. Et perfectò ſi ad hyemis uſque appulſum deferantur quo tempore ingens humorum ſaburra accumulatur, periculum eſt nè ſerò nimis ad hoc Aſylum confugiamus, & quod dici ſolet, Μετὰ πόλεμον συμμαχία. Quamvis autem, ut ſuprà fuſiùs differui, Podagra id ſibi habeat peculiare, ut non tantùm non juvetur, ſed & lædatur à Catharticis; tamen in aliis Chronicis pleriſque & Venæ-ſectio quoties opus fuerit repetita, & Purgatio antè ſunt imperanda, quàm Remediis corroborantibus & Digeſtivis hîc à me laudatis opera danda eſt; ubi verò ſe æger his addixerit, in iis perſeverandum eſt, nullis intercalatis Evacuationibus. Etenim hoc eſt firmiter retinendum, quòd quoties cujuſcunque morbi curatio Remediis Corroborantibus innititur, Evacuationes, qualeſcunque eæ fuerint, officiunt prorſus. Denique non is ſum qui aſſeram Medicamenta Digeſtiva jam memorata cæteris quibuſcunque præſtare: at verò dicò eum qui Remedium ad hanc intentionem ſatisfaciendam potentiſſimum invenire potuerit, longè majora in ſanandis Morbis Chronicis præſtare poſſe, quàm ipſe ſe poſſe exiſtimaverit.

Iſtud verò iis omnibus quæ de Podagrâ ſanandâ dicturus ſum, præmittendum eſt, & maximopere præ cæteris obſervandum, nempe quòd *Digeſtiva* Remedia quæcunque, ſive Medicamentorum apparatu, ſive Diætâ, ſive Exercitatione ea conſtant, haud obiter inſtituenda ſint, verùm conſtanter atque omni adhibitâ diligentiâ aſſiduè uſurpanda. Cùm enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, cauſa ejus in habitum, & novam quaſi naturam tranſiverit, nemo ſanus exiſtimaverit leviculam aliquam ac momentaneam alterationem ſanguini atque humoribus à quolibet ſive remedii ſive victûs genere ſuperinductam, cura-

urationis ſcopum poſſe attingere; at verò corporis habitus omnis alio traducendus eſt, atque homo integer deinceps quaſi novâ incude refingendus. Neque enim hîc ita ſe res habet atque in morbo Acuto aliquo, ubi is qui modo athleticè ac pancraticè valebat, derepente Febre correptus, ab optimo ſanitatis ſtatu in morbum periculoſiſſimum, quaſi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ diſpar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos Comeſſationibus, Compotationibúſque intemperantiùs indulgendo, ſolita exercitia intermittendo, deſidiâ atque pigritiâ intabeſcendo, vel etiam nimio ſtudio atque irremiſsâ animi intentione, aliiſque vitæ erroribus, id egit tandem quaſi deditâ operâ ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur ſpiritus Animales (qui Coctionis inſtrumenta ſunt primaria,) unde humores præter-naturales coacervati erumpunt tandem, cùm jam ad ſummum gradum exaltari fuerint, ac ſtragem edunt; Carnibus denique emollitis, & effœminatis Articulis, unde humores illabentes promptiùs excipiunt. Atque ita demum alia quaſi natura ſenſim ſuper-inducitur, priſtinâ & naturali corporis œconomiâ eversâ funditùs & deletâ: Cùm iſti Paroxyſmi, qui hominum incautorum ac minùs perſpicacium oculos animóſque ſoli ferè perſtringunt & occupant, nihil prorſus aliud ſint quàm ſeries & ordo ſymptomatum ab illâ methodo pendentium, quâ uti ſolet Natura in materiâ morbum committente foras pellendâ. Quamobrem operam ludit quiſquis hoc illóve ſive medicamento, ſive etiam regimine ſubinde in uſum revocato, hunc morbum protelare ſatagit. Cùm verò hic habitus tum in Digeſtionum omnium labefactatione, tum & in amiſſione firmitudinis naturalis partium ſingularum præcipuè fundetur ac conſtet, utrique malo occurrendum eſt; & tam Coctionum robur, quàm firmitudo partium pedetentim reduci debet ac reſtaurari, pro modulo ſcil. priſtinæ ac conſuetæ corporis œconomiæ. Quantumlibet verò iſtud plenè perfectéque fieri non poſſe videatur, non eo ſolùm nomine, quòd Habitus quicunque non niſi ægerrimè in ſibi contrarios

tranſ-

transmittantur, sed etiam quòd ætas senilis, quæ huic morbo ut plurimùm comes est & socia, vehementer refragatur: tamen quantum vires annique sinent, tentanda est curatio, & prout æger propiùs ad hanc metam accedet, vel recedet longiùs, Podagræ tyrannidem magis minúsve effugiet.

Atque porrò animadvertendum est, quòd Remedia πεπτικὰ vel Digestiva, sive partem Medicam ea spectant, sive Diæreticam, in Paroxysmorum præcipuè intervallis in usum revocanda sunt; idque quàm longissimè fieri potest à Paroxysmo insecuturo. Neque enim sine magnâ temporis morâ & pertinaci Remediorum usu Concoctionum omnium corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum restauratio, tantáque firmitas quantam expetunt tum sanguis, tum viscera, senio adversante possunt acquiri.

Quantumlibet verò prosint hæc aliáque ejusmodi remedia, attamen hisce solis hæc corroborandi intentio satisfieri nequit; sed & earum etiam rerum habenda est ratio quæ ad artem propriè medicam non spectant. Et certissimè voto frustrabitur is qui in hoc alióve morbo Chronico omnem curationem Medicamentis solis absolvi posse autumat. Primùm itaque ea in *Cibo Potuque* mediocritas est observanda, ut neque plus alimenti ingeratur quàm ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes subministretur: neque è contra, nimiâ abstinentiâ partes eâ proportione defraudentur, quâ earundem robur & vigor debuerat sustineri, unde etiam magis debilitentur; quorum utrumque ex æquo nocet, prout tam in meipso quàm in aliis haud semel expertus sum. Adhæc, ciborum qualitatem quod spectat, licèt Εὐπεπτα per se considerata δυσπέπτοις præferenda sint, attamen ægri palato est consulendum: quandoquidem observandum est, quòd sæpenumerò id quòd ventriculus vehementer appetit, licèt difficiliùs coquatur, citiùs tamen à naturâ vincitur quàm quod facilioris concoctionis habetur, si ventriculo nauseam creet: at verò quæ δύσπεπτα habentur, idcirco parciùs sunt comedenda. Unicâ etiam ciborum specie singu-

lis

lis paſtibus veſcendum arbitror, cùm varia carnium genera ſimul ingeſta plus ventriculo moleſtiæ faceſſunt quàm unicum quod omnia iſta quantitate exæquet. De cæteris, demptâ carne, pro libitu comedat, modò nec acria, nec ſale condita ſint, nec aromatis; quæ licèt coctionem non lædant, nocent tamen quatenus morbi fomitem exagitant.

Tempora quod attinet, Prandere tantùm expedit; cùm enim lectus humoribus digerendis propriè dicetur, id temporis in cibis concoquendis non eſt inſumendum. Non cœnent itaque qui Podagræ ſunt obnoxii; hauſtum tamen Cereviſiæ alicujus tenuioris liberaliorem ſibi indulgeant: quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives ferè ſint tales; cujus concretio à liquore ejuſmodi hoc tempore hauſto multùm impeditur, refrigeratis ſcilicet ab eo Renibus proluriſque.

Ταλακτοτροφία, ſeu Diæta è ſolo lacte ſive crudo, ſive cocto, exulantibus cæteris omnibus, niſi quòd panis aliquid ſemel fortè in die adjiciatur, ab Annis retrò viginti obtinuit. Profuit hæc quamplurimis præ cæteris hujuſce morbi præſidiis, quamdiu ne latum unguem ab eâ diſceſſerint. Quamprimùm verò ad ſanorum diætam, utut lenem mitémque, ſeſe receperit qui huic inſueverat, Podagra confeſtim reverſa ægrum pejus longè quàm antehac vexavit: labefactatis enim hâc methodo naturæ principiis, æger jam morbo pellendo magis impar redditur, unde & periculoſiùs infeſtat & diuturniùs. Qui igitur huic ſe methodo tradere cogitat, primùm ſeriò ſecum perpendat, num valeat per omnem vitam in eâdem perſiſtere: quod tamen fortaſſis penes eum non erit, utut propoſiti tenax fuerit: Novi enim Nobilem quendam qui poſtquam per annum integrum ſolo lacte victitaverat, non tantùm ſine offenſione ſed & cum ſummâ voluptate; (quo tempore quotidiè ſemel aut pluries dejecerat) ſiſtente derepente alvo ac mutatâ corporis temperie, manente verò adhuc animi propenſione, & ventriculo tandem ad lac nauſeante, abſiſtere coactus eſt. Nonnulli verò Hypochondriaci,

driaci, craſſo corporis habitu, vel qui aliàs liquoribus ſpirituoſis diù multúmque aſſuevere, lactis uſum nullatenus ferre poſſunt. Interea emolumentum illud perbreve ac fugax quod ex hâc diætâ percipiunt illi quibus cùm lacte convenit, hinc oritur, videlicet quòd non tantùm diæta ſit ſimpliciſſima (unde nullus dubito quin juſculum Avenaceum, modò ventriculus illud ferat, idem præſtare poſſit,) ſed etiam ſanguinem dulciorem mitiorémque reddat, particulas in eo acriores contemperando: atque inſuper, quod ego palmarium judico, cùm lac alimenti genus ſit Adultis prorſus impar, iſtam humorum turgeſcentiam ſive viroſitatem reprimit cui Podagra ortum debet, atque eo nomine paucos iſtos quibus congruit, tamdiu à Podagra immunes præſtat quamdiu eo ſolo veſcuntur, nec juvat ulteriùs. Cùm enim Podagræ cauſæ originali ac primariæ nempe Concoctionum ac Fermentorum debilitati omnino contrarietur, longè magis hâc ratione obeſt quàm alterâ prodeſt. Quod cùm minùs perſpectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos & plane exitiabiles inciderunt; dum morbi cauſæ Continenti, humorum ſcil. calori & acredini, obviam ire ſatagentes, Concoctiones peſſundederunt, & Functiones naturales proſtraverint omnes.

Liquores quod ſpectat; ii, me judice, optimi ſunt qui neque ad Vini generoſitatem aſcendunt, nec ad Aquæ debilitatem deprimuntur, cujuſmodi ſunt Cerevi-ſia tenuis *Londinenſis*, ſive lupulata, ſive non lupulata; cùm extrema ab utraq; parte noceant. Primùm de Vino, licèt Proverbio jactetur, Vinum potans Podagrâ laborabis, & Vinum non potans laborabis Podagrâ; extra controverſiam tamen eſt & variis ποδαγρικῶν experimentis confirmatiſſimum, *Vinum* de facto officere. Licèt enim prodeſſe credatur juvandis Coctionibus, quarum vitia cauſam Podagræ Antecedentem jamdudum ſtatui; ratione tamen Cauſæ Continentis omnino obeſſe cenſendum eſt, humores ſcilicet, fomitem morbi, jam in procinctu ſtantes accendendo exagitandóque. Sed neque damus Vinum pro potu ordinario uſurpatum

ſurpatum Coctiones promovere, at potiùs ſubvertere dicimus, niſi in diu Vino aſſuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in tranſitu impertiat, certiſſimum eſt tamen fermenta corporis ab eo ſubjugari, & avocari ſpiritus naturales atque fugari: unde eſt, ſi bene conjicio, quòd Bibaces atque Nepotes iſti malè feriati, *Podagrâ*, *Paralyſi*, *Hydrope* aliiſque morbis frigidis ferè permittuntur. Adde, quòd jugis & immodica Vini ingurgitatio corpus ad inſtar corporum Feminarum emollit laxátque; cum liquores temperati partium omnium tonum roborent ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus ſemper aſſuevere, Podagram ferè neſciunt. Notandum eſt inſuper quòd huic morbo maximè obnoxii Viri ſunt, qui licèt imminutam habent concoctionem naturalem, tamen ex quadam ſanguinis luxuriâ plus ſatis nutriunt, & incrementum ſumunt ex materiâ quadam indigeſtâ loco ſubſtantiæ ſanioris & ritè compactæ. Hanc ſanguinis luxuriam Ὀινοπεσία adauget magis, ac proindè tum novam materiæ ſaburram accumulat, tum etiam fomitem jamdiu repoſitum quaſi ſubditâ face actu in morbum provocat. Huic accedat ſtrui, quòd cùm Podagricorum ſanguis iſti qui è Pleuriticorum, aliorúmque morbis inflammatoriis laborantium pertuſis venis extrahitur, perſimilis ſit, inſanorum eſſet ſanguinem jam ὀργιῶντα alteriùs ſpirituoſis liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutiùs ex adverſo liquores nimiùm refrigerantes in uſum revocantur cùm hi Concoctiones prorſus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem ſcil. ut Vinum, ſed ipſam adeò mortem: prout experientia docet in iis qui ad ſenium uſque vino liberaliùs indulgentes, aquam aut tenuiores liquores derepente cum Vino, & non ità diù pòſt vitam cum morte commutârunt.

Hic itaque Podagræ obnoxiis in potu modus ſtatuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maximâ copiâ aſſumpti inebriare poſſunt, neque frigore ſuo ventriculum lædere. Hujuſmodi eſt, ut dixi, Cereviſia tenuis noſtras, & in aliis regionibus confici poterit

rit ex multâ aquâ cum pauco vino permixtâ. Aquam puram crudamque & periculosam existimo, & expertus sum meo damno. Attamen satis commodè ab ineunte ætate potatur Aqua; quâ hodiéque longè major hominum pars sitim levat; inopiâ suâ feliciores sunt illi quàm nos nostrâ copiâ & luxu. Testes appello ingens morborum agmen quo corpora nostra hoc nomine discruciantur, Podagram sc. Calculum, Apoplexiam, Paralysin, &c. tum & vim animis illatam quâ à nativâ rectitudine transvorsùm aguntur, dum adventitii talium liquorum spiritus, cum spiritibus Animalibus cogitationi formandæ inservientibus complicati, mentem nimiùm volatilisando perturbant, vana ac futilia loco rerum solidarum atque alicujus momenti subingerentes; atque ita demum ingeniosè Lepidos ac Dicaces, pro Sapientibus nos reddentes; inter quos eadem fermè differentia intercedit atque est inter Substantiam & prorsus Nihil. Sed de his satis.

Jam verò quamvis sufficiat ei qui Podagrâ minùs at tantùm per intervalla laborat, vel Cerevisiâ tenui uti, vel Vino dilutiori, cùm is morbi gradus tanti non sit ut severiori regimini se subjiciat; attamen cùm universa corporis substantia in Podagram quasi degeneraverit, minùs quàm exopter in profligando morbo promovebit, qui non à liquore fermentato quocunque, quantumvis leni & tenui, in totum abstinet: cùm hi omnes spiritus pungentes, & aliquem acredinis gradum in se contineant; & quod pejus est, quatenus fermento imbuti (perinde ac flores Cereviſiæ liquoribus inditi vim suam fermentativam toti massæ communicant,) humores fermentationi perpetuæ addicunt. *Potus* itaque *Dieteticus* ex ingredientibus vulgo notis & huic usui dicatis pro tali potu ordinario præscribendus est: modò non sit justo fortior, quo haud multo minùs periculosè accendentur humores quàm ipso vino; nec è contrà aquosior justo, naturales functiones nimiâ refrigeratione prosternens. Hujuscemodi Potus si ritè paretur selectis Ingredientibus istis quæ ægro minùs sunt ingrata, licèt ad septimanam unam alterámve

ve non ſine aliquali faſtidio ita jugiter aſſumatur, poſtea tamen perinde gratus & acceptus eſt ac ſunt alii liquores quibus quis maximè aſſueverit. Atque ab hoc potûs genere non tantùm non imminuetur Appetitus, ſed & augebitur: magis inſuper naturalis & genuinus evadet quàm cùm liquoribus fermentatis uti ſoleret. Hoc inſuper commodi accedet, quòd qui hujuſmodi Potum Diæteticum loco ordinarii hauriunt, liberiùs in cætero victu ſibi poſſint indulgere, quàm cùm Cereviſiam biberent, aut Vinum: cùm errores in victu, (quos omnes penitus evitare pene ſupra humanam ſortem eſt) hoc pacto aliquatenus corrigantur compenſentúrque. Quod verò omnium primum eſt, æger hoc modo ſibi à Calculo præcavebit qui Podagra ferè individuus eſt comes; cùm liquores acres ac attenuantes quilibet, uti ad Calculum jam factum proritandum, ita ad eundem generandum etiam faciunt. Liquor ſequens, utpote qui guſtu ac colore jucundo eſt, mihi maximè arridet. ℞ *Sarſaparil.* ℥vj. *Lign. Saſſaphr. Chinæ, & raſ. c. c. an* ℥ij. *Glycyrrhiz.* ℥i. *Coq. in Aq. fontan. Cong. duobus per horæ dimidium; deindè ſtent clausè ſuper cineres calidos per horas* 12. *poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem. Cùm primùm ab igne amoveatur, infunde ſem. Aniſi* ℥ß. *Poſt duas horas coletur, & poſtea depuretur per reſidentiam & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clauſis ad uſum.*

Hic liquor tum primùm commodiſſimè in uſum trahetur ubi quis à Paroxyſmo convaluit; atque in eo perſeverandum tam in ipſis Paroxyſmis, quàm in eorum intervallis per reliquum vitæ curſum. Neque enim ſatisfactum eſt læviente adhuc morbo novis rebus ſtudere, cùm in ejuſmodi *ἀταξία* & motu inordinato natura vix ferre queat ut liquores fermentati, qui vegetiores ſunt ac magis ſpirituoſi, cum alio inerti ac ſpiritibus deſtituto commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prædictum uſurpabitur; quod pariter deinceps tam in Paroxyſmorum inſultibus quàm extra eos quotidiè eſt devorandum. Hujus calor Po-

tûs

tûs Diætetici aquoſitatem quadantenus penſabit, ſanguini & viſceribus debitum caloris gradum concilians, ſine iſtâ agitatione quæ excitari ſolet ab æſtu liquorum fermentatorum.

Si quis objiciat eam vitam vix vitalem eſſe in quâ omnimoda tùm à Vino tùm ab aliis liquoribus fermentatis abſtinentia obſervatur; reſpondeo perpendendum eſſe an non longè miſerius ſit ac minùs tolerabile, diris inveteraſcentis Podagræ cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc poſtulo) quotidiè excarnificari, quàm huic ſoli liquori ſe adſtringere; cujus uſu continuato in cæteris eſculentis fermè omnibus animo obſequi licet: ut jam non repetam, quòd & hic potus (uti cætera omnia) dulceſcet conſuetudine. Certè qui hunc morbum expertus eſt, modò Homo, non bipes fuerit pecus, nihil ambiget in quam partem debeat concedere.

Quo non obſtante, ſi æger vel à longo ac nimio uſu liquorum inebriantium, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimiâ debilitate, cibos abſque Vino vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certè periculo eundem protinus ac derepentè à vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorſus itaque, ſi me audit, Apozema Diætericum ſuprà præſcriptum abdicet, vel, ſi eodem uti ſtatuerit, ei ſenſim aſſueſcat, hauſtum vini in paſtibus ad tempus aliquod ſibi indulgens, quaſi Remedii loco potiùs quàm Diætæ, donec Decoctum illud familiarius evaſerit. *Vinum* autem *Hiſpanicum* hîc loci tam Rhenano, quàm Gallico omnino præferendum eſt; quæ poſteriora, licèt ventriculo pergrata ſint, tamen ex acerbandis humoribus & augendo morbi fomiti apta nata ſunt. Adde quòd cùm æque ferè cruda ſint & vix magis concocta quàm eſt noſtrum Pomaceum, non perinde cardiaca ſunt atque calida ac res poſtulat. Atque hæc de Cibo Potúque ποδαγρικῶν dicta ſunto.

Eſt & aliud, quod tametſi parvi pendatur, magni tamen momenti eſt tam in digerendo morbi fomite, Paroxyſmo adhuc vigente, quam ad prohibendam ejuſ-

dem

dem materiæ generationem extra Paroxyſmum, nempe ut æger, maximè hyemis tempore, maturè lectum petat. Etenim poſt venæ-ſectionem & Catharſin nihil æquè naturæ vires ſubruit ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, ſi ſeriò animadverterit quanto alacrior vegetiórque exurgit quoties ſe lecto temporiùs commiſerit, quàm verò enervis eſt ac languidus quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur an citiùs ſeriúſve quis lectum repetat, modò per tot horas eidem indulgeat, verbi gratiâ, an *horâ nonâ* cubitum eat & *quintâ* ſurgat, vel *undecimâ* cubitum eat & ſurgat *ſeptimâ*; multùm tamen intereſt, ídque ob hanc, ut exiſtimo, potiſſimùm rationem. Interdiu ſcil. ſpiritus diſſipantur, ſive in corporis exercitio, ſive animi, qui in minùs rectè valentibus ita ſunt infirmi ac debiles ut veſperi ſomni ſubſidio maturiùs opus habeant; & cùm noctis appulſus œconomiæ corporis quaſi relaxationem quandam adferat quæ diurno tempore à ſolis influxu vegeta conſervatur, lecti calor, brumâ præſertim, ſolis vicem ut gerat neceſſe eſt. Mane verò ſpiritibus tam à prægreſſæ noctis quiete quàm à lectuli calore refocillatis invigoratíſque, præterquam quod dies ſuperveniens firmitatem ac robur corporis tono conciliet, diluculo ſurgere hoc tempore, licèt horam unam alterámve à ſomno matutino detrahat, non ita altum vulnus Naturæ infligit ac vigiliæ veſpertinæ ad horam unam vel alteram protractæ. Quamobrem iſtis qui Podagræ ſunt obnoxii Author ego ſim, hyeme præcipuè, ut lecto maturè admodum ſe committant, & diluculo exurgant, quantumvis ſomnus juſto brevior ſuadeat ut diutiùs cubantes eundem adhuc venentur. Cùm ſomnus qui ita diluculo capitur ſecuturæ noctis ſomno tantundem detrahat; atque ita tandem naturæ vi illatâ, ſpretóque ſapienti ejus inſtituto, noctem pro die quis habeat, diem perverſus pro nocte.

Quinimò *animi tranquilitas* omni ope ſtabilienda eſt; cùm perturbationes omnes, ſi repagula ſemel effringant, ad ſolvendam ſpirituum, qui ſunt Digeſtionum

inſtrumenta, ſyſtaſin, ac proinde ad Podagræ incrementum multùm faciant. Prudenter itaque ſecum meditetur æger mortalitatis ſuæ conditionem, nec ſe earum quæ eam ſequuntur moleſtiarum exortem ſtultus opinetur: ſive enim ſui ipſius, ſive aliorum culpa hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens aut ſapiens fuerit, ſemper morem geſſit; neque ita cuiquam ſemper ex animi voto cedebant res omnes ac vana mens ſpoſponderat, at derepente inter rerum apparatus animam agens humanæ fragilitatis ſpecimen tandem edit, immeritò ſe brevi vitæ fructu ſpolians, Idem etiam incommodi ſequitur nimiam animi ad ſtudia & res ſerias applicationem: Cùm enim huic morbo præ cæteris quibuſlibet Melancholia vulgò dicta comes ſemper adhæreat, qui ei ſunt obnoxii, ſpiritus Animales diu multúmque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo, fatigare ſolent atque obruere, hoc ipſum ita valdè ac nimiopere agentes, ut corporis œconomia integra amplius conſervari nequeat: Quam ob cauſam ut mihi videtur, hic morbus perpaucos Inſipientes (me excipiat qui volet) occupavit unquam.

Cæteris verò omnibus, quæ ad impediendum humorum indigeſtionem (quam ego primariam Podagræ cauſam conſtitui) & ad ſanguinem iccirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandum faciunt, *Exercitium* corporis facile palmam præripit. Animadvertendum eſt autem, uti ſuprà monui, quòd cum in hoc morbo, etiam magis quàm in Chronicorum quovis, totius corporis Habitus immutari debeat, exercitatio corporis niſi quotidiana fuerit, nihil juvabit: hujuſmodi enim exercitatio per vices intermiſſa, uti nihil ferè conferet ad immutandum habitum corporis ab inertiâ atque indulgentiâ jam langueſcentis & effeminati, ita fortaſſis & nocere poſſit, Paroxyſmum accerſcendo, ubi quis jamdiu ab eâ deſueverat. Hoc verò exercitium vehemens non ſit oportet, tale verò quale Senibus competit, qui Podagræ ſubjecta ſunt magis uſitata.

ſitata. Motus enim coporis juſto vehementior ſpiritus nimiùm diſſipat, & è conſequenti Concoctiones lædit; quando exercitatio moderata ac perſeverans eoſdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter ſenium & corporis ad motum ineptitudinem, & ſocordiam huic præſertim malo quaſi connaturalem, dolore inſuper mactatur, tamen ſi hoc omittatur nihil ex hactenus inventis quicquam proficiet. Utque Paroxyſmorum intervalla ſine jugi corporis exercitio magna eſſe non poſſint, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi & cruciatûs quàm ipſa Podagra.

His adde, (quod magnum pondus habere debet (materiam *tophaceam* à longa requie admodum auctam iri in Articulis corporis, maximè verò Digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter aſſerant nonnulli horum tophorum materiam nil aliud eſſe quàm ſanguinis *Tartarum* ad articulos tranſmiſſum, facilè tamen conſtabit cuilibet rem paulò attentiùs perpendenti, quòd dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quoſdam depluit, & partes vicinas diutiùs, tumidas reddit, tandem accidit ut partim harum virtus aſſimulativa ſufflaminetur, partim à ſuffocante obſtructione quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quæ à calore doloréque articuli in hujuſmodi ſubſtantiam cogitur; atque indies augetur, tum carnem tum cutim articuli in propriam naturam vertens; quæ jam nuda jacet, aciculâ, ad inſtar *Cretæ, Ocul. Cancr.* aut ſimilis alicujus rei, extrahenda. Jam verò hoc malum ab exercitio quotidiano præcavetur, à quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, diffiatio per omne corpus. Unde fit, uti ipſemet expertus ſum, quòd exercitatio longa & quotidiana non tantùm non officit generationi tophorum, ſed etiam tophos veteres & induratos ſolvit, modò non eouſque invaluerint ut cutim extimam in ſuam ſubſtantiam mutaverint.

Exercitii genus quod ſpectat, *Equitatio*, quoties nec grandior ætas, nec Calculus intercedant, reliquis longè præferenda eſt. Et ſanè diu multúmque mecum reputavi, quòd ſi cui innoteſceret Medicamentum, quod & celare vellet, æquè efficax in hoc morbo, ut in Chronicis pleriſque, ac eſt Equitatio conſtans & aſſidua, opes ille exinde ampliſſimas facilè accumulare poſſet. Hâc ſi uti non liceat, vectio frequens in curru ferè eodem recidit. Atque in hoc ſaltem Podagrâ laborantibus pleriſque bene eſt, quòd opes quæ luxuriæ, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currûs habendi ſubminiſtrent, quo hâc ſaltem exercitationis ſpecie fruantur, cùm alterâ frui nequeant.

Obſervandum eſt autem, quòd Exercitatio in aere ſalubri longè ea præſtantior quæ in minùs ſalubri peragitur: ruri ſcilicet potiùs quàm in urbe, ubi aer vaporibus à variorum Artificum officinis exhalantibus eſt repletus, & ædificiorum denſitate conſtipatus; qualis eſt in *Londino* hoc noſtro, urbe, quantum certò ſcimus, omnium quæ in toto terrarum orbe ſunt, ſpatioſiſſimâ. Quantùm verò interſit an quis ruri, an in urbe ſe exerceat, Podagricorum quivis ſtatim perſentiſcet.

Quod *Venerem* attinet, is qui tam Podagra quàm ſenectâ laborat (quandoquidem jamjam eâ ſpirituum copiâ deſtitutus eſt quâ Concoctiones promoveri debuerant, & per conſequens abſque hac clade adventitiâ articulos & reliquas partes adjacentes plus ſatis laxatas habet & debilitatas) æquè improvidus meo judicio foret ſi ejus lenociniis indulgeret, atque ille qui cùm longum iter emetiendum ſuſceperit, Viaticum omne priùs abliguriret quàm ſe viæ committeret. Quinimò præter malum quod ſibi accerſit, languidiora ævi jam fatiſcentis deſideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, quod ſpeciali atque eximio naturæ munere Senibus conceditur, ſe abdicat; qui jam in ultimâ vitæ ſcenâ ab earum libidinum impetu, quæ, ceu tot rabidæ feræ, eos per juventam omnem diu noctuque quaſi laniabant, tandem aliquando ſunt emancipati: cùm horum appetituum expletio nullo modo longum illud malo-

malorum agmen, quod eam vel comitabatur vel insequebatur, pensaret unquam. Atque hæc de Regimine.

Quamvis autem hujusmodi Regulæ tam Diætam quàm cæterum regimen spectantes, si ab homine Podagræ obnoxio religiosè observentur, eum ab enormioribus morbi insultibus præservare queant, atque istam sanguini & partibus solidis firmitatem conciliare, quæ ab illâ malorum Iliade unde morbus non solùm suprà humanæ patientiæ vires, sed & funestus tandem redditur, eundem immunem præstare possit; non tamen efficient ut non post quædam intervalla, maximè exeunte hyeme, Podagrâ, quandoque tentetur. Licèt enim æstivo tempore dum tonus vigórque sanguinis à Solis calore excitatus fuerit & in statu conservatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto succesſit, omnino oportet ut coctiones longè melius quàm hyeme celebratæ fuerint; tamen cum appetente brumâ & sanguinis robur fuerit imminutum, & perspiratio per cutis poros impeditior, necesse est ut ingens materiæ indigestæ colluvies sit accumulata, quæ tandem diuturnâ morâ in speciem prorumpet, propriis se exerens symptomatis & Paroxysmum inducens, quamprimùm vel ab humorum motu ab accessu Solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut aliâ causâ evidenti quacunque ansa detur.

Ex jam dictis liquet eum qui hujusce morbi curationem molitur, id negotii sibi dari debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atque illud ad pristinam constitutionem refingat, quantum per ætatem & reliquas circumstantias fieri possit: quod in Paroxysmorum interstitiis, non in ipsis Paroxysmis annitendum est. Cùm enim morbi fomes non solùm generatus, sed & in articulos jam ablegatus fuerit, serò nimis vel ejusdem mutationem vel eliminationem per alias vias conabimur: cùm non aliâ methodo foràs ejiciendus sit, quàm eâ quam natura præmonstrat, cui soli permittendus omnino est. Quod & in Febrium Intermittentium Paroxysmis usu venit, quas ob eandem causam remediis non oppugnamus nisi æstu priùs consopito. Nec

abſurdiùs quis in extinguendis harum febrium, calore ſcil. ſiti, inquietudine, aliiſque ſymptomatis, anxiè operam locaverit, quàm exiſtimaverit alius ſe Podagram ſanare, cum in Podagræ ſymptomatis tantùm coercendis laboret; quum tantum hoc tempore à curatione morbi abſcedat, ut eandem aliquatenus impediat ac remoretur. Quanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adverſatur; quantóque claudicationem arcet, tanto materiæ morbificæ expulſioni officit. Adde quòd quanto paroxyſmi furor ac acies retunditur, non ſolùm tanto diutiùs affliget, ſed & brevius erit ſpatium interjacens, & minùs etiam liberum ab omni gradu ſymptomatum quibus hic morbus funeſtetur. Quod nemo inficiabitur qui diligenter rutinaverit quæ ſuprà in hujuſce morbi hiſtoriâ ediſſerui.

Quamobrem licèt nihil magni in *Paroxyſmo* tentandum ſit, niſi quòd iſtis ſymptomatis occurrendum eſt, quæ falſa medendi methodus quandoque parturit; tamen cùm omnes uno ore fateantur morbum huncce ab humorum copiâ & exuberanti plenitudine naſci, ægro fortaſſe conducet à carnibus per aliquot dies, ubi primùm à morbo corripitur, abſtinere, & harum loco ſimplici juſculo Avenaceo uti, aut alio pari alimento: cujuſmodi diæta tenuis materiæ morbificæ imminuendæ multum conferet, & naturæ opportunitatem ſubminiſtrabit, quâ eandem ocyùs digerat. Cùm verò ingens ſit corporum aliorum ab aliis diſcrimen, quibuſdam abſtinentiam à carne non ferentibus, ſtatim verò ab eâ ſpirituum animalium ἀταξία, animi deliquio, aliiſque ſymptomatis qualia fœminis Hyſtericâ Affectione laborantibus accidere ſolent, correptis; iſtos non tantùm non juvabit, ſed & lædet, ſi diutiùs à carnibus abſtineant quàm ventriculus earum uſum averſetur: quod ut plurimùm non excedit primum aut ſecundum diem eorum Paroxyſmorum particularium, qui omnes ſimul juncti integrum Paroxyſmum, ut ſuprà innui, conſtituunt. At verò ſive tardiùs ſive ocyùs quis carne veſcatur, ſeriò cavendum eſt nè urgente morbo majore

jore copiâ uratur, quàm quæ ad naturam ſuſtentandam neceſſaria ſit, nec minore curâ opus eſt in aſſignandâ victûs qualitate. Namque ut ſemper in Paroxyſmorum intervallis, ita præcipuè Paroxyſmo jam præſente, æger ſummopere curare debet nè quid vel in quantiate vel qualitate ſive potûs, ſive ciborum peccetur. Neque in hoc ſolo, ſed in alio omni Regimine, de quo fuſiùs egi, in intervallis obſervando, cautela haud vulgaris adhibenda eſt. Et licèt tam dolor quàm magna ad motum inhabilitas, exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra-indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omnino eſt. Quamlibet enim in Paroxyſmi initio ægro impoſſible videatur ut lationem in currum, multò minùs ejus motum ferre queat, attamen ſi id tentaverit, non ita diu poſt ſentiet ſe minùs à tali motu dolere, quàm cùm ſe in cathedrâ domi contineret. Id inſuper accedit emolumenti, ſi ad horas aliquot tam manè quàm poſt meridiem in curru vectus fuerit, quòd cùm domi toto die ſederet noctem ferè inſomnem ageret, jam dolorem ſomno ad multam noctem fugare poterit; cùm exercitatio permodica Podagrâ laborantem eouſque delaſſet ut in ſomnum dilabatur. Adde quòd eadem exercitatio Calculum, quem vita deſes ac iners ut plurimum accerſit, quadantenus præcavebit. Quod verò maximi momenti eſt, à jugi ac pertinaci exercitio occurretur totali Artuum ad motum impotentiæ, quæ haud paucis accidit poſt Paroxyſmum unum alterúmve diuturniorem, contractis ſive poplitum, ſive calcaneorum tendinibus: dum enim in cruciatu longiore quieti indulſerint (maximè crura nolentes extendere quoties dolor genu occupaverit) tandem crurum ac pedum motu per reliquum vitæ tempus orbati ſunt, tam in Paroxyſmorum interſtitiis quàm in ipſis Paroxyſmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis Senibus quorum Concoctiones admodum vitiatæ ſunt, & qui à morbo per multos annos affligente ipſam corporis ſubſtantiam quaſi in Podagram habent converſam, nihil minùs ſperandum eſt quàm ut morbus ſine exercitio ad digeſtionem

ſtionem perducatur unquam: cùm enim morbus naturam viribus ſuperet, ſæpe moriuntur à languore atque ægritudine quæ fomitis morboſi copia concoctionem reſpuentis apportat, & ab hac materiâ inconcoctili, quæ nullo modo poteſt aſſimilari, tanquam à veneno enecantur.

Attamen non obſtantibus iis quæ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxyſmis dicta ſunt, ſi tamen æger præ nimiâ Paroxyſmi atrocitate primo ſtatim inſultu quaſi proſtratus fuerit, (quod iſtis ferè uſu venit in quibus Podagra jam ἀκμὴν ſuam attigit, nec adhuc à multorum annorum decurſu mitigata eſt) hoc in caſu ſi æger cubiculo includendus eſt, è re erit ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec ſcilicet doloris vehementia remiſerit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus ſupplebit; cùm ejus uſus continuus materiam morbificam potentiùs digerat paucis diebus quàm excubatio aliquammultis, maximè incipiente morbo; ſi modò æger abſque leipothymiâ aliiſque malis ſymptomatis à carnibus abſtinere queat, ſolo juſculo Avenaceo, Cereviſiâ tenui & cæteris ejuſmodi contentus. Veruntamen haud omittendum eſt, quòd ſi Podagra jam inveterata fuerit, atque æger an animi deliquia, ventris tormina, diarrhœam, aliáque his ſimilia ſymptomata propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo Paroxyſmorum jugulatus, ſi non exercitio utatur, idque in aere libetiore ac perflabili loco; quod diligenter animadvertendum cenſeo, quando magnus Podagricorum numerus iis ſymptomatis jam perierit, quibus hæc in cubiculo, & præſertim in lecto incarceratio eoſdem obnoxios fecerat, qui non ita maturè fato conceſſiſſent ſi moleſtiam vectationis per majorem diei partem devorare voluiſſent. Licèt enim qui unico artuum dolore fatigatur, ſe cubiculo poſſit includere, tamen qui loco doloris acerbiſſimi, ægritudine, aliiſque ſymptomatis prædictis laborat, talis idem imitando, ſe in vitæ diſcrimen conjiciet. Et quidem bene nobiſcum agitur quòd quoties dolor ita vehemens eſt ut æger motum tolerare non valeat, neque

que eo admodum opus habeat; ipſo dolore, quòd amariſſimum eſt naturæ remedium, ægro de vitâ proſpiciente.

Jam verò quod attinet Podagræ *Symptomata*, iis occurrendum eſt à quibus æger in *Paroxyſmo* de vitâ periclitatur. Horum maximè familiare eſt ventriculi debilitas ac languor, cum ventris torminibus tanquam à flatu; quod iis accidit qui vel jam à multis annis Podagræ obnoxii vixerunt; vel iis qui licèt non ita diu eâdem laborantes, hoc tamen mali invitârunt præproperè, liquores ſpirituoſos cum tenuioribus & multùm refrigerantibus derepente commutantes; vel *Emplaſtra repellentia*, aliáque Medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi cauſa materialis quæ in artus debuerat deponi, in viſcera rejicitur. Multa egomet expertus ſum in poſtremorum annorum Paroxyſmis ad mitigandum hoc ſymptoma; nihil verò æquè votis reſpondit ac *Vini Canarenſis* hauſtulus ſubinde deglutitus, languore, atque ægritudine urgentibus: neque vel Vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet è Cardiacis mihi hactenus notis pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, omnino ſervare poſſe exiſtimandum eſt.

Sin autem gravius aliquod ſymptoma inducias haud ferens, ex retroceſſu materiæ Podagricæ ſubitò ingruat, & mortem ægri minitetur; neque vino neque exercitio ſuprà laudatis fidendum, verùm hoc in caſu, modò non caput, at partes vel naturales vel vitales ejuſmodi malum impetat, ad *Laudanum* ſtatim confugiendum; nempè *laudani liquidi gutt.* xx. *hauſtulo aq. Epidemicæ immiſtæ propinentur*, & in lecto ad quietem æger ſe componat.

Quòd ſi materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, *Diarrhœam* induxerit, modò ea Paroxyſmi ſingularis Criſis non fuerit, & Laudano jam laudato, & exercitio omniuſmodi (hoc enim imprimis ad Diarrhœæ curatiõnem obeundum

(eſt

eſt) non obſtante, alvus nihilominus diutiùs fluat, ægritudine, torminibus ventris, &c. accedentibus; unicum, quod ſcio, remedium eſt, ut *Sudor* provocetur methodo & medicamentis huic uſui deſtinatis: quod ſi fiat ad biduum triduúmve mane & veſperi, per duas tréſve horas continuas, ſiſtetur ut plurimùm Diarrhœa, & morbi fomes magnâ vi in artus detonabit. Hâc ego methodo aliquot retrò annis meæ vitæ conſului, poſtquam me in hoc malum à potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu imprudens conjeceram; idque poſteaquam Cardiacorum & Adſtringentium varii generis opem fruſtrâ imploraveram.

Eſt & aliud ſymptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipſe vidi, Metaſtaſis ſcilicet materiæ peccantis in Pulmonum lobos; quoties nempe Tuſſis Brumalis à frigore tempore Paroxyſmi ſuſcepto, materiam ſenſim in Pulmones allicit, Artubus interim, ob tranſlationem materiæ morbificæ in aliam regionem, vel omnino, vel tantùm non, tam à dolore quàm à tumore liberatis. Uno hoc in caſu Intentio Curativa non ad ipſam Podagram dirigenda eſt, at verò hoc ſymptoma pari modo tractandum eſt quo Peripneumonia abſoluta; Venæ-ſectione ſcilicet repetitâ, cum diætâ & remediis refrigerantibus ac incraſſantibus, cùm ſanguis, in hoc ſymptomate præcipuè, extractus Pleuriticorum ſanguinem prorſus referat. Purgandus eſt inſuper æger inter Venæ-ſectiones Potionibus lenientibus quibus hæc colluvies in Pulmones illapſa poſſit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite ſuper Artus deturbando, hîc tamen non tantùm non prodeſt, ſed & obeſt, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abſceſſuli*, & tandem ægri mors certiſſima ſubſequitur.

Hîc porrò notandum, quòd *Podagrici* ferè omnes, poſtquam cum hoc morbo diu conflixere, *calculo renum* ſint obnoxii, proindeque vel ſtatu vel declinatione ſæpius, paroxyſmi generalis Nephritico dolore laborare ſoleant; idque cum magno ægrorum non tantùm

tùm cruciatu ſed & virium diſpendio, cùm jam plus ſatis attritæ fractæque eæ fuerint. Hoc in caſu poſthabitis quibuſvis aliis remediis, *liquoris poſſetici, cui rad. Althææ* ℥ij. *incoctæ fuerint, Congium unum* quàm citiſſime devoretur, & ſequens *Enema* injiciatur.

℞ *Rad. Althææ & lilior. an.* ℥j. *fol. malvæ, parietar. branc. Urſin. & flor. Chamæmel. an. M. j. ſem. lin. & fænug. an.* ℥ß. *Coq. ſ. q. aq. ad* ℔iß. *Colaturâ diſſolv. ſacchari Culinaris & ſyr. dialthææ an.* ℥ij. *Mſ. f. Enema.* Quamprimùm per vomitionem æger totum reddiderit quod per os ingeſtum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *laudani liquidi* ſatis magna doſis propinetur, viz. ad gutt. xxv. vel *pil. Matthæi.* gr. xv.

Remedia *Externa* ſi quis quærat ad leniendum Podagræ dolorem accommoda, nulla mihi hactenus cognita ſunt (licèt plurima tùm in meipſo, tum in aliis expertus fuerim) præter merè Refrigerantia & Repellentia; quorum uſum jam ſuprà docui periculo haud vacare. Et fidenter aſſero, multâ & longâ obſervatione ſuffultus, maximam partem eorum qui Podagrâ periiſſe putantur, non tam ipſo morbo quàm ſubleſtâ atque indebitâ medicatione fuiſſe peremptos. Si quis autem Remediorum externorum, quæ pro Anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum ſibi faciat, eadem ſub declinatione Paroxyſmi particularis (quo tempore dolor jam ſponte ſuâ ceſſurus eſt) applicando: quin potiùs ſub initio Paroxyſmi iſta uſurpet, & ſtatim edocebitur quàm ſiculneum ſit illud auxilium, quàm vana ſpes; cùm hæc Epithemata nocere quandoque poſſint, prodeſſe nunquam. Quâ de causâ egomet jam à multis annis nulla remedia externa adhibui. Pulticulâ ex pane ſimiligineo cùm Croco in lacte cocto, addito poſteà Oleo Roſaceo in pauca quantitate, mihi olim præ cæteris profuit; quæ tamen in Paroxyſmi initio nihil prorſus juvabat. Si igitur dolor admodum ſæviat, æger rectiùs ſibi conſulet ſe in lecto continendo donec is aliquantiſper remiſerit, quàm Anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit

erit *Laudani* pauxillum veſperi ſumere, ſi dolor patientiam multùm vincat; aliter meliùs omittetur.

At verò cùm in externis hujuſmodi Remediis jam ſim, omnino aliquid mihi dicendum eſt de Muſco quodam indico, *Moxam* vocant, nuper magni nominis in Podagræ Curatione, ſi nempe pars affecta eâdem accensâ leviter uſtuletur. Quamlibet hoc Remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur, atque *Europæis* universìm omnibus pro incognito habeatur, attamen conſtabit antiquioris id eſſe ævi etiam apud nos, illi qui *Hippocratis* effata jam ante annos bis mille literis tradita voluerit conſulere. In præſtantiſſimo illo de *Affectionibus* libro, *Sect. quintâ, pag.* mihi 524. de *Iſchiade* agens, hæc habet, εἰ δὲ ἐς ἕν τι χωρίον, &c. i. e. *Quòd ſi in uno aliquo loco firmiter conſtiterit dolor, neque Medicamentis expellatur; quocunque loco dolor fortè extiterit, eum lino crudo inurito.* Et paulo poſt de *Podagrâ* verba faciens: ξυμφέρει δὲ ἡ ταύτη, &c. i. e. *Huic eadem quæ Articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus eſt & gravis, minimè tamen lethalis. Quòd ſi in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo ſupra articulum inurito; uſtio autem per linum crudum fiat.* Opinor neminem poſſe exiſtimare eam eſſe differentiam Specificam inter flammam vel à lino, vel ab hoc muſco Indico excitatam, ut hæc illâ in ſanatione Podagræ plus valeat, non magis quàm reputaverit ignem è *Roboris* Segmentis accenſum majus aliquid præſtare poſſe illo qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ uſtulatio aliquid pollicetur (quod & efficere quandoque poſſit) ad doloris commitigationem, evocatâ ic. fomitis morbifici parte ſubtiliſſimâ ac maximè ſpirituoſâ, in articulum jam depoſitâ. Attamen beneficium ab hoc remedio partum, cùm Indigeſtionem, quæ Podagræ cauſa eſt Antecedens, nullo modo attingat, fugax eſſe oportet ac breve. Neque opus eſt ut dicam illud in Podagris tantùm incipientibus locum habere; quando enim ſive à morbi diuturnitate, ſive ab importuno atque indebito Medicamentorum uſu, Podagra, ut ſubinde fit, ad partes internas fuerit converſa,

versa, ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujusmodi symptomatum agmine, potiùs quàm dolore ægrum multaverit, nemo sanus igne utendum esse arbitrabitur.

En vobis omnia quæ mihi hactenus comperta sunt in hujus morbi Curatione. Siquis objiciat multa esse Remedia *Specifica* ad Podagram; ego me ea nescire lubens fateor: & vereor nè Promissores isti perinde sint ignari ac sum ego. Et sanè dolendum est Medicinam (Artem nobilissimam) hujusmodi nugis, quæ, sive ab inscitiâ, sive à pravitate Scriptorum, credulis objiciuntur, usque adeò deturpari; cùm in omni ferè morborum genere hujusmodi aliquid à Nugivendulis tanquam Θεῶν χεῖρες decantetur pleno ore. Et, quod est magis mirandum, quòd non tantùm in morbis typo indutis hujusmodi deliramenta obtineant, sed & in minimè formatis qui ab Organorum læsione aliquâ, aut προφάσει externâ producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc satis evincunt *Specifica in Contusionibus* vulgò prædicata, qualia sunt *Sperma Ceti, Tegula Hybernica, &c.* quæ omnia id tantùm præstant ut Methodum qua tractari debuerat hic affectus divertant: prout illi satis constabit qui experiri voluerit, quanto tutiùs atque ocyùs sanabitur is qui *Venæ-sectionibus* ac *Purgationibus* utetur *alternatis* usque dum bene habuerit; neglectis prorsus levidensibus istis quæ pro more post sanguinem semel eductum sæpe exhibentur, atque etiam eâ sudorum sollicitatione quæ pari passu cum eorum usu solet procedere: à quâ partium jamdiu ad inflammationem propensarum excalefactione æger sine causâ in vitæ periculum adducitur.

Quòd si nihil proficientibus his quæ attuli omnibus, adhuc minùs sagax videar, & minùs copiosus in Medicamentis eruendis enumerandísque; Universa illa proponam quæ *Lucianus* in Τραγοποδάγρᾳ jam pleniùs collegit, è quibus tam externa quàm interna qui volet eligat: quæ forsan haud minùs efficacia sentiet quàm sunt eorum plurima quæ à nonnullis deprædicantur. Apud hunc *Podagræ* Persona ita istos alloquitur,

tur, qui Secreta quædam Remedia ſe habere jactabant, quibus is morbus poſſit expugnari.

Τις τὴν ἀνίκητόν, &c. i. e:

Quis invictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terra mortalium?
Quam neque Thuris vapor placat,
Neque effuſus ſanguis aras ad incenſas;
Non templum divitiarum undique ſuſpenſis ornatum donariis:
Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,
Omnium Medicus in cœlo Deorum;
Non filius Apollinis doctiſſimus Æſculapius.
Poſtquam enim enatum eſt primùm hominibus genus,
Conantur omnes meam elidere potentiam,
Miſcentes ſemper Medicamentorum artificia.
Alius aliam in me experitur artem.
Terunt Plantagines, & Apia mihi,
Et folia Lactucarum; & ſylveſtrem Portulacam;
Alii Marrubium; alii Potamogeitonem;
Alii Urticas terunt; alii Symphytum;
Alii Lentes afferunt ex paluſtribus lectas;
Alii Paſtinacam coctam; alii folia Perſicorum,
Hyoſcyamum, Papaver, Cepas agreſtes, Mali Punici Cortices,
Pſyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,
Fœnum græcum cum vino, Gyrinem, Collamphacum,
Cyperiſſimam Gallam, Pollinem hordeaceum,
Braſſicæ decoctæ folia, Gypſum ex Garo,
Stercora Montanæ Capræ, humanum oletum,
Farinas Fabarum, florem Aſii lapidis;
Coquunt Rubetas, Mures-araneos, Lacertas, Feles,
Ranas, Hyænas, Tragelaphos, Vulpeculas.
Quale Metallum non exploratum eſt mortalibus?
Quis non ſuccus? Qualis non arborum lachryma?
Animalium quorumvis oſſa, nervi, pelles.
Adeps, ſanguis, medulla, ſtercus, lac.
Bibunt alii numero quaterno pharmacum:

Alii

Alii octono: ſed ſepteno plures.
Alius verò bibens Hieram purgatur:
Alius incantamentis impoſtorum deluditur:
Judæus alium ſtultum excantat nactus:
Alius verò remedium petit ab Hirundinis nido.
Ego autem his omnibus plorare impero,
Et facientibus hæc atque irritantibus me
Soleo occurrere multò iracundior.
Iis vero qui cogitant nihil adverſum mihi,
Benignam adhibeo mentem, facilíſque fio.

Nullus dubito prudentiſſimos quoſque eorum qui cum hoc morbo diu conflixere de omnimodâ Curatione deſperantes, Choro qui iſtius Dramatis Cataſtrophen facit, ſuffragaturos.

Ἤπιον ὦ πάνδημε, &c. i. e.

Lenem, O ubique gentium-celebrata afferas (nobis) dolorem ô Podagra,
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud ſævientem,
Tolerabilem, facilè-deſinentem, parum validum, ambulationes non impedientem.
Multi ſunt modi miſerorum:
Sed exercitia dolorum, & conſuetudo
Podagricos ſolet ur.
Ideoque æquo animo, ô Complices, oblivíſcimini
Dolorum. Si ea quæ placent non fiunt,
Tamen etiam præter ſpem accidentibus viam invenire ſolet Deus.
Quivis ſuſtineat Podagrâ laborantium
Deludi & derideri:
Talis enim hujus morbi natura eſt.

Ut ſemel finiam. Methodus quam hîc trado παροιμίων prædictorum examini innititur; quamque ego ſecutus tam in ipſo me, quàm in aliis, morbi levamen percepi. Therapeia *Radicalis* & uſquequaque perfecta, quâ quis etiam à diatheſi ad hunc morbum foret

liberatus

liberatus, adhuc in Democriti puteo latet, atque in naturæ ſinu reconditur, neſcio quandò, aut à quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominùs me hoc ſcripto humano generi commodi aliquid contuliſſe, ſi iſtos ſcopulos fideliter indigitaverim, ad quos tum ipſemet, tum alii plurimi naufragium fecimus; atque inſuper optimam quæ hactenus innoteſcit methodum præmonſtraverim. Non his majora promitto; quamvis à longâ cogitationum ſerie quas huic rei impendere tantùm non ſum coactus, inducar credere ejuſmodi Remedium quandoque inventum iri. Quod ſi unquam acciderit, inſcitiam ſuam Dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit quàm inſigniter tam in dignoſcendis morborum eſſentiis, quàm in medicamentis quibus eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus rei exemplum ſatis luculentum habemus in repertione ſummi illius ad *Febres Intermittentes* Specifici, *Corticis Peruviani.* Per quot jam ſæcula homines quique ſolertiſſimi ingenia exercuerant in inveſtigandis harum Febrium cauſis, quibus praxin quilibet aptavit Theoriæ à ſe excogitatæ optime reſpondentem? Quomodo verò hæ Medicationes Theoremata valebant defendere, ex iis conſtat quorum adhuc recens eſt memoria; in quibus varias Intermittentium ſpecies in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes, Curationem ad humorum iſtorum alterationem atque evacuationem dirigere ſolebant. At quam inauſpicatò id egerunt eorum in his conaminum fruſtratio, præcipuè verò hujus *Corticis* uſus felicior, palàm faciunt: cujus ope nos nunc temporis tum humores hujuſmodi omnes, tum etiam Diætam & regimen quodcunque ſuſque deque habentes, ac nihil niſi methodum pulveri exhibendo debitam obſervantes, ſcopum rectà attingimus; vix ab illo aberrantes unquam niſi ægrum lecto ſine ullâ neceſſitate addicimus, dum in ejus uſu eſt: Tanta tamen eſt hujus remedii vis, ut non obſtante eo incommodi, quòd ſcilicet Febris à lecti calore plus quàm erat opus intendatur, ægrum nihilominus ad ſanitatem ut plurimùm reducat. Intereà donec hæc Podagræ

Curatio

Curatio Radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ cæteris, optare fas est; hanc meam qualemcunque opellam boni consulite. Quod si minùs eveniat, hominum mores ità probè perspectos habeo ut non multùm fallar; & officii mei rationem ita calleo ut animo neutiquam cadam. Et si sævissimi isti cruciatus, impotentia ad motum, cæteraque corporis mala, quæ ego per maximam vitæ partem sum perpessus, (unà cum damno rei familiaris quod sustinui, Medicinâ faciendâ toties adversâ valetudine avocatus) aliis quietem & ἀναλγησίαν possint comparare, erit unde me fructum aliquem miseriarum hujus generis, quas in hac vitâ toleravi, in aliam migrans percepisse existimabo.

DE HYDROPE.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab *Hydrope* nonnunquam infeſtatur. Fœminæ tamen huic morbo magis ſunt obnoxiæ quàm Viri: verùm hos ætate præſertim ingraveſcente adoritur, illas ubi jam parere deſierint: Steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiore, ſub noctem imprimis conſpicuæ, manè verò evaneſcentes, primum hujuſce mali indicium dant; quod non perinde certum eſt Hydropis ingruentis ſignum in Fœminis atque eſt in Maribus; cùm & prægnantes, & aliæ quibus Catamenia quâvis de causâ ſiſtuntur, haud rarò idem patiantur. Neque tamen in Viris ejuſmodi tumor Hydropem certò indicat: etenim cùm ſenex quiſpiam, habitu corporis paulo pleniori præditus, *Aſthmate* jam à multis annis laborans, ab eodem derepente, ídque Hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor muſculos tibiarum occupabit, Hydropicorum tumores æmulans, qui Hyeme etiam magis quàm Æſtate, tempeſtate magis pluviâ quàm ſerenâ, pariter invaleſcet; & tamen ſine quovis incommodo inſigniori, eundem ad Libitinam uſque comitabitur. Quo non obſtante, ſi generaliter loquamur, ſuræ & tibiæ intumeſcentes, etiam in Viris, pro ſigno ſupervenientis Hydropis habendæ ſunt; maximè ſi ita affecti ſpirituum ægriùs ducant: qui quidem tumor tam copiâ quàm mole auctior indies redditur, donec pedibus majorem aquarum vim jam reſpuentibus, crura tentantur, ac poſtea abdomen ipſum; quod quidem ſero è ſanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis ſuæ limen diſtenditur; adeò ut

ſæpè

ſæpè multos Aquæ Congios intus contineat, quæ in umbilicum, qua data porta, ruentes quandoque Exomphalon conſtituunt.

Tria interim hunc morbum ſtipant Symptomata, *Dyſpnœa, Urinæ paucitas,* & *ſitis intenſa.* Spirandi difficultas oritur ab aquâ Diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus ſufflamminatur. Urina idcirco parcè redditur, quia ſanguinis ſerum, quod per ductus urinarios ex lege naturæ excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, & in cæteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis eſt à putredine colluviei ſeroſæ quæ à morâ in corpore longiore & calorem & acredinem contrahit, unde æger & febre quadantenus ſemper laborat, & memoratâ ſiti.

Pro ratâ quâ æger in partibus quas morbus obſidet, mole augetur, in reliquis magis magiſque indies emaciatur, & gracileſcit: tandémque cùm tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulteriùs nequeat, impetu in Viſcera nobiliora & vitalem arcem facto, cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit.

Cauſa hujuſce morbi in genere ſanguinis debilitas eſt, unde alimento, quod forinſecus importatur, in ſubſtantiam ſuam convertendo non jam par, idem in extremitates & pendulas corporis partes explodere neceſſe habet, mox in abdomen etiam; in quo, quamdiu in exiguâ quantitate hinc inde diſpergitur, natura eidem continendo Veſiculas quaſdem fabricat, donec tandem, modum jam ſuperans, uno Peritonæo ſimul clauditur.

Sanguini autem debilitando operam ut plurimùm commodabant vel nimia ejus per Venæ-ſectionem aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores ſpirituoſos ingurgitandi mos, unde & naturalia corporis fermenta deſtruuntur, & diſſipantur ſpiritus. Hinc eſt quod bibaciſſimi quique Helluones ſæpiùs cum hoc morbo, frigido licèt, quàm cæteri conflictentur. E contra etiam Aquæ potatio in iis qui generoſis liquoribus diu aſſueverant, ſanguini eandem noxam infert.

In Fœminis verò, quod notandum eſt, alia quædam & ab his longè diverſa Hydropis cauſa reperitur, incluſa nempe in teſticulorum alterutro ſaburra ſeu obſtructio quæ ſenſim ejuſdem craſin ſubvertit; unde in dicto teſticulo repoſitâ primùm morbi minerâ, tunica ejuſdem mirum in modum diſtenditur; quâ jam tantùm non crepante, natura humori excipiendo Veſiculas quaſdam ſuggerit, quarum tandem ſive unâ aliquâ, ſive etiam pluribus diſruptis, & in abdominis cavitatem ſe exonerantibus, eadem occurrunt ſymptomata, quæ in Hydrope quàm ſuprà depinximus. Sed de hoc genere jam olim egi.

Sunt & aliæ duæ Species tumorum abdominis Hydropem mentientes, Fœminis utræque familiares. Prima eſt carnium in partibus intra abdomen excreſcentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minùs conſpicuam attollit, quàm ſolet incluſa aqua. Altera ſpecies flatibus ortum debet; qui non tumorem tantùm, ſed & alia ingravidationis ſigna pariunt. Hæc Viduas ut plurimùm exercet, vel etiam mulieres quæ non niſi provectiores ætate nupſerant: atque, hæ tam ſuo ipſarum, quàm Obſtetricum judicio, quarum Oracula hâc ipsâ de re conſuluere, motum Infantis jam à tempore conſueto uſque ad legitimum tempus pariendi perſentiſcentes, quin & ad eundem modum quo gravidæ ſolent, ſubinde ægrotantes, ſororiantibus inſuper mammillis, & lacte extillante, de faſciis haud ſarò cæteriſque ad excipiendum infantem neceſſariis ſibi proſpexerunt; donec tandem venter pari quo increverat gradu, ſenſim detumeſcens, ſpem vanam eluſerit. Neutra verò harum ad eum de quo agimus morbum eſt referenda.

Indicationes Curativæ veræ ac genuinæ, utpote à prædictis Phænomenis naturaliter quaſi exortæ, vel ad aquarum in abdomine cæteríſque partibus contentarum evacuationem, vel ad inſtaurandum ſanguinis robur quo novus earundem proventus præcaveri poſſit, omnino dirigendæ ſunt.

Seri

Seri evacuationem quod ſpectat, magni refert ut diligenter obſervemus in omnibus Hydropicis ea Cathartica quæ vel ſegniùs vel minùs potenter operantur, officere magis quàm prodeſſe: cùm enim Medicamenta Purgantia ad unum omnia naturæ ſint inimica, quo nomine Catharſeôs munere funguntur, ſanguinem aliquatenus debilitant lædúntque; unde niſi corpus celeriter pervadant & citiſſimè expellantur, Camerinam eam moventia quam ſecum abducere nequeunt, & ſanguinem tumultuosè exagitantia, tumorem magis adaugent: quod plus ſatis liquet in eorum pedibus quibus alvus ita leniter ac blandè ſollicitatur. Quamobrem ut cum bonis ægri rebus Purgatio inſtituatur, ſcire oportet utrùm ægri corpus facilè, an verò difficulter atque ægrè Catharticis cedat, cùm in hoc cardine Curationis omnis, ſive nullo, ſive non niſi magno labore peragendæ negotium vertatur.

Quoties itaque *Hydragogis* utendum eſt, ſollicitè ad facilitatem vel difficultatem qua ægri corpus Catharſin ferre ſolebat, reſpicere omnino convenit: quod non aliâ viâ ullâ certiùs dignoſci poteſt quàm ex diligenti inquiſitione quomodo alia Purgantia Remedia alio tempore aliquo uſurpata, opus deſtinatum peregerint. Cùm enim in corporibus Idioſyncraſia quædam inveniatur quoad facilem difficilémve Catharticorum operationem, ægrum ſæpiſſimè in vitæ diſcrimen conjiciet is qui ſenſibile corporis temperamentum, modum ſibi ac normam ſtatuerit: quando non ita rarò uſu veniat ut qui habitu ſunt fermè Athletico mediocribus Catharticis facilè pareant; cùm qui contrario planè habitu ſunt præditi, vel fortiſſimis ægrè cedant. Et profectò jam dicta cautio de ægri corporis ad Purgantia ferenda ineptitudine non in Hydragogis tantùm præſcribendis, ſed in aliis quibuſlibet Catharticis locum habere debet. Etenim ſæpenumero obſervavi Hypercatharſes à Potionibus etiam Lenientibus adductas, ex eo quòd ægrum Medicus non interrogaverit, prout oportuit, utrumne corpus facile, an verò difficulter expurgaretur. Attamen cùm Hydrops, quod ſuperiùs

dixi, præ cæteris morbis quibuſlibet Catharſin & validiſſimam poſtulet & maximè celerem; cúmque in hoc morbo Purgatio per ἐπίκρασιν, quæ in nonnullis aliis prodeſt, nullatenus admitti debeat, (cùm hujus generis Catharſis non tantùm non imminuat tumorem ſed & adaugeat:) Hanc inquam ob cauſam, expurgatio paulo fortior & nimia, juſto debiliori eſt præferenda; præcipuè cùm *Laudano* non deſtituamur, certiſſimo ad Hypercatharſin iſtiuſmodi ſubitò domandam fræno.

Ad hæc in *Catharticis* omnibus Hydropicorum ſanationi dicatis, id diligenter eſt obſervandum, ut aquæ eâ maximâ celeritate exhauriantur quam ægri vires ferre queant; utpote qui ſingulis diebus expurgari debeat: niſi quod ſive ob nimiam debilitatem corporis, ſive propter Cathartici præcedentis operationem plus ſatis violentam dies unus aut alter nonnunquam intercalari poſſit. Etenim ſi non niſi poſt longa intervalla repetatur Purgatio, quamlibet copioſa Catharſis præceſſerit, aquis denuo affatim colligendis anſam præbebimus; atque ex hâc induciarum occaſione, quaſi victoriâ jam partâ uti neſcientes, tandem loco pulſi, re infectâ turpiter fugabimur. Adde quod periculum eſt ne aquarum inter viſcera mora diuturnior eadem putredine quâdam ſuâ inquinet ac inficiat. Atque inſuper, quod parvi ducendum non eſt, iſtæ aquæ à prægreſſis Catharticis ita in motum concitæ ad noxam inferendam jam propenſiores ſunt quàm ubi quieſcerent. Tam ob hanc itaque cauſam, quàm ob alias ſuprà memoratas, huic Intentioni, quæ colluviem ſeroſam intùs clauſam reſpicit, quàm velociſſimè ſatisfaciendum eſt; neque ab eâ niſi urgente neceſſitate eſt abſiſtendum aut ceſſandum, donec omnis aquarum moles omnino demum exantlata fuerit.

Hoc porrò notandum venit, quòd cùm è Praxi conſtet Hydragoga ferè omnia, genio quodam ſibi peculari, ſi ſola exhibeantur, iis qui ægrè purgantur parùm admodum votis reſpondere: quin & largiorem eorundem doſin, non tam Catharſin quàm ſanguinis tumultum promovere (unde qui imminui debuerat tumor,

mor, jam auctior cernitur:) Hæc itaque non alium obtinent uſum, in hujuſmodi corporibus, quàm ut lenioribus Catharticis ſtimulum addant. Quo non obſtante in iis qui purgatu ſunt faciles, Hydragoga iſta & celeriter, & cum magno effectu operantur.

Quocirca in iſtis qui Catharſi promptè cedunt *Syrupus de Spinâ Cervinâ*, etiam ſolus, Aquas ſat copiosè elicit. Quod quidem Remedium in his aquas ferè ſolas, eáſque in magnâ quantitate educit, nec ſanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum Purgantium more: Id tantùm habet incommodi Syrupus ille, quòd inter operandum ingentem ſitim provocet. Quòd ſi idem vel in ſummâ doſi aliis propinetur qui ægrè expurgantur, neque multæ ſequentur dejectiones, neque eæ multâ aquâ, ut debuerant, refertæ.

Equidem probè memini, (cùm tunc primùm ad Hydropem curandum invitarer) me annis abhinc 27 aut circiter ad Matronam quandam piam & honeſtam, nomine *Saltmarſh*, *Weſtmonaſterii* commorantem, fuiſſe accerſitum; cujus abdomen Hydrops, quo atrociorem nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendæ evexerat: huic ego Syrupi prædicti Unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui; credi vix poteſt quàm magnam aquarum vim per ſedem deturbavit, idque nullo excitato tumultu, abſque ullâ virium ægræ jacturâ: Quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, niſi quod diem unum alterúmve intercalari paterer, ſiquando paulò infirmior videretur. Atque ita aquis ſenſim eductis, venter indies detumuit, ipſáque prorſus convaluit. Ego fiduciâ planè juvenili atque hominis inexperti, credebam me ejuſmodi medicamen poſſidere, quo Hydropes quoſcunque poſſem debellare: verùm hujuſmodi erroris intra paucas ſeptimanas admonebar. Cùm enim non ita diu poſt ad aliam Fœminam eodem morbo laborantem qui Febri Quartanæ diuturniori ſupervenerat, medicinam facturus accederem, eundem Syrupum propinavi; quo ſæpiùs repetito, & doſi gradatim

rim aucto, morbum laceſſebam; at cùm aquarum evacuationem fruſtra tentarem, Catharſi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, miſſum me fecit ægra, atque alterius Medici ope qui remedia efficaciora adhibuit, ſi bene memini, ſanitatem recepit.

Ubi igitur conſtiterit ægrum eo eſſe corporis habitu ut Cathartica Leniora nec celeriter, nec cum bonâ euphoriâ opus ſuum peragant, Fortiora tentanda. Quo in caſu, ut modò innui, notandum eſt, quòd licèt Hydragogorum pauca, ſi ſola exhibeantur, votis reſpondeant, lenioribus tamen, calcaris vice permiſta, efficaciſſima omnino ſunt. In hujuſmodi corporibus, exempli gratiâ, ſequentem Potionem cùm ſucceſſu ſæpenumero præſcripſi. ℞ *Tamarind.* ℥ ß. *Fol. Senn.* ʒ ij, *Rhei* ʒiß. *Coq. in q. f. Aq. fontan. ad* ℥iij. *in Colatur. diſſolv. Mann. & Syr. Roſar. ſolut. an.* ℥j. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥ß. *Elect. è ſucc. Roſar.* ʒij. *m. f. Potio.* Quæ tamen potio non niſi Robuſtioribus exhibenda eſt, quibus alvum ſolvit, ubi cætera id præſtare nequiverint; quod multiplici experientiâ ipſus probavi. Vel ℞ *Vini alb.* ℥iiij, *Salap. ſubtiliſs. pul.* ʒj. *Zinzib. pul.* ʒß. *Syr. de ſpin. cervin.* ℥j. *m. f. potio, ſumenda ſummo manè, repetendaque ſingulis, vel alternis diebus pro ratione virium.*

Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens; quo illi ſatis commodè utentur, qui à repetito aliorum purgantium uſu abhorrent; quando ægrum calefaciat inter purgandum, tum etiam corroboret. *ex. g.* ℞ *Rad. Jalap. contuſ. Hermodactyl. an.* ℥ß. *Scammon. crud.* ʒiij. *fol. Senn.* ℥ij. *Glycirrhiz. raſ. ſem. Aniſ. Carui an.* ℥ß. *Summit. Abſinth. fol. Salv. an. m. j. Infunde frigide in* ℔iij. *Aq. vitæ vulgaris, & coletur tantummodo usûs tempore. Cap. cochlear.* j. *horâ ſomni, &* ij. *manè ſequenti.* Augendo vel minuendo doſin pro ratione operationis.

Reſtant verò Medicamenta duo, me judice, Palmaria, & in iis qui non niſi ægrè purgantur, cæteris quæ vel ſupra enumeravi, vel adhuc comperta habeo Ἐλατήριον *Elaterium* intelligo, & *Infuſionem Croci Metallorum.*

ſorum. Elaterium ſive *Fæcula Cucumeris agreſtis* potenter in permodicâ quantitate vires ſuas exerit in conturbandâ alvo, & fæcibus cum ſeroſis & aquoſis humoribus copioſè egerendis, adeò ut ejus grana duo pleriſque, in genere loquendo, corporibus doſis aptiſſima ſunt. Ego permiſcere ſoleo *Pil. ex Duobus* ℈j, quas in Pilulas tres exiguas formandas, ac manè ſumendas impero.

Infuſionem Croci quod ſpectat; ejus ʒiß. (vel purgatu difficillimis ʒij.) manè exhibita, & quotidie pro ægri viribus reiterata, quamlibet primâ facie haud aliud prmittat quam colluviem in ventriculo ſtabulantem egererè, tandem tamen efficiet ut abdomen ab aquarum ſuper-incumbentium onere liberetur. Præterquam enim quòd ceſſante Vomitione, in Catharſin τὴν κάτω ſolet deſinere, neceſſe eſt omnino, ut cùm tanta fuerit agitatiò concuſſióque tam Ventriculi quàm viſcerum, à tam inſigni aquarum corrivatione quaſi circumceptorum, earundem evacuatio per ductus communi naturæ lege haud ſatis patentes, conatum ita vehementem inſequatur. Veruntamen ſi prædictum Vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tam *Electuarium de Succo Roſarum, quàm Syrupum de Spinâ cervinâ* ſoleo poſt tertiam aut quartam doſin meræ infuſionis Croci Metallorum quandoque, licèt rariùs, adjicere. Ex. gr. ℞ *Aq. Card. Ben.* ʒiij. *Infuſ. Croc. Metallor.* ʒiß, *Syr. de Spin. cervin.* ʒß. *Elect. de Succ. Roſar.* ʒij. *m. f. Potio.*

Quòd verò dentur ejuſmodi cæci meatus per quos aquæ ex abdominis cavitate ad inteſtina transferantur, de facto liquet; cùm quotidiè obſervemus Hydragoga tantam aquarum in abdomine incluſarum vim per ſeceſſum educere, perinde acſi primitùs in ipſis inteſtinis continerentur. Cui tam duro nodo cùm parem cuneum haud facilè inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium ſæculorum judicio ſapientiſſimi optimſque, *Hippocratis* ſcilicet, qui in libro de Priſcâ Medicinæ hæc habet. Λέγουσί δέ τινες οἱ ἰητροὶ, καὶ σοφισταὶ, ὡς οὐκ ἐνὶ δυνατὸν ἰητρὸν

κεῖν

κὴν εἰδέναι, ὅτις μὴ οἶδεν ὅ, τί ἐστιν ἄνθρωπος, ϗ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, ϗ ὅπως συνεπάγη· ἐγὼ δὲ τετέων μὲν ὅσα τίνι εἴρηται σοφιςῇ, ἢ ἰητρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσεως, ἥσσον νομίζω τῇ ἰητρικῇ τεχνῇ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ, i. e. *Medici quidem & Sophistæ dicunt, quòd impossible est eum medicinam cognoscere qui non novit quid sit Homo, & quomodo primùm factus & compactus sit. Ego verò ea quæ ab aliquo Sophistâ aut Medico de Naturâ dicta, aut scripta sunt, minùs censeo ad Artem Medicam spectare quàm ad Pictoriam.*

Attamen (ne vel divinus hic Author erroris ullatenus insimuletur, vel ex hoc loco Empirici ignorantiæ suæ patrocinium quærant) apertè dicam, me quantum attentissimâ cogitatione, eâque ad Praxin (quæ Medicinam profitentium Lapis Lydius haberi debet) relatâ assequi valeam, utcunque existimare, quòd necesse omnino sit, ut Medicus structuram humani corporis probè calleat, quo rectiùs veras ideas & naturæ, & causarum quorundam morborum animo concipere ac formare queat. Neque enim fieri potest, ut qui Renum fabricam ignorat, ductuúmque exinde ad Vesicam tendentium, conjicere possit unde oriantur Symptomata illa quæ à *calculo* vel in pelvim, vel in ureteres altiùs impacto pendent. Nec minùs Chirurgum oportet eandem humani corporis structuram perdiscere, quò meliùs inter operandum ab iis vasis, sive aliis partibus abstineat, quæ, si violentur, ægro exitium afferant. Sed nec ossa dislocata ad situm naturalem rectè poterit reducere, nisi eam ossium compagem, *Sceleton* dictam, curiosè inspexerit, atque animo comprehenderit.

Hujusmodi itaque humani corporis notitia omnino necessaria est; quam qui non habet, cum quibusdam morbis *Andabatarum*, quòd aiunt, more pugnabit, aut sine Nauticâ pyxide tentabit mare. Porrò hæc scientia & citò & facilè acquiritur, cùm id præ cæteris difficilioribus habeat compendii, quòd ἀνατομία in cadaveribus vel humanis vel animalium quorumlibet perdiscatur, idque nullo ferè negotio, etiam ab iis qui mente ac judicio minùs valent. Veruntamen in Acutis quibuslibet,

bet, quod genus plus quàm duas tertias morborum partes comprehendit, atque porrò in Chronicis pleriſque, omnino fatendum eſt τὸ Θεῖον ineſſe, ſive ſpecificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio à ſpeculatione corporis humani deducta, queat indagare, atque in lucem protrahere. Quamobrem ne ita homines in cadaverum diſſectione præcipuam locarent operam, tanquam exinde potiùs quàm ex φαινομένων naturalium, ut & *Juvantium* & *Lædentium* diligenti obſervatione, promoveri poſſit Ars Medica; id opinor, ut maximè caveri in loco prædicto voluit Divinus ille Senex, non autem generalem fabricæ humani corporis notitiam carpere ac fugillare.

Et profectò Virum tantum támque ſapientem nullo modo potuit latere humanam omnem inveſtigationem ultra generalem ejuſmodi notitiam pertingere non poſſe. Licèt enim diligenti in ſecandis cadaveribus inquiſitione ac ſcrutinio, majora organa, quibus natura in peragendis operationibus ſuis utitur, in conſpectum veniant, vaſáque itidem nonnulla per quæ ſucci ab his ad illas corporis partes tranſmittuntur; quæ tamen hujus motûs ſit origo & cauſa primaria, oculi docere nequeunt. Neque Microſcopium quodvis vel exquiſitiſſimè elaboratum exiles iſtos meatus per quos Chylus, ex. gr. ex inteſtinis in vaſa Chylifera tranſcoletur, vel per quos ductus ſanguinis per Arterias derivatus in Venarum oſcula reducendus tranſmittatur, poteſt detegere. Quinimò ſunt & alii ferè innumeri, iſique magis adhuc affabrè concinnati, meatus ac pori in hâc mirandâ hominis compage, quos nemo hominum ne per ſomnium quidem vidit; cùm rudis & indocta, (ſit verbo venia) Cognitio noſtra in rerum cortice omnis fermè verſetur, ac ad τὸ ὅτι, ſive quòd res hoc modo ſe habeat, ferè tantùm aſſurgens, τὸ διότι, ſive rerum cauſas nullatenus attingat. Utut ſe res habeat, haud difficili inveſtigatione ſcire poſſumus quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura) ſufficit in eorum Curatione morborum qui hujuſmodi peritiam, quod ſuprà dixi, ſibi vendicant: maximè verò quantum nos impellat

pellat ad Divinum Artificem ſummâ animi demiſſione adorandum, dum ſtupendum ejus artificium contemplamur in iis quorum ratio nobis innoteſcit, tum illud longè excellentiſſimum in cæteris ad quæ prorſus cæcutimus.

Et ſicuti *Hippocrates* eos reprehendit qui huic in humanis corporibus ſpeculandis curioſitati & περιεργίᾳ plus dant quàm obſervationibus practicis, ac proinde quàm ipſius naturæ judicio; ita pari jure prudens vir quiſpiam in hoc noſtro ſeculo eos culpare poſſit, qui exiſtimant, Artem Medicam nullâ re aliâ magis promoveri poſſe quàm novis *Chymicorum* inventis. Quanquam enim ingrati prorſus animi eſſet non libenter agnoſcere id emolumenti quod Chymiæ acceptum debemus, eo quòd utilia nonnulla medicamenta, & indicationibus ſatisfaciendis perquam accommoda (inter quæ vel hoc ipſum *Emeticum*, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet) nobis ſuppeditaverit; atque eam ob cauſam ſi intra Pharmacopœæ limites contineatur, Ars eſt ſatis quidem laudabilis: attamen nec illi culpâ, aut ſaltem errore vacant, qui cerebrum ſibi eouſque excalefaciunt ac torquent, ut tandem arbitrentur Artem Medicam in hoc præſertim deficere, quòd Remediis magnis atque efficacibus à ſolâ *Chymicorum* præparatione atque operâ nobis ſubminiſtrandis, indigeat. Cùm ei qui rem rectè perpenderit, ſatis liqueat, præcipuum Medicinæ faciendæ defectum non in eo verti quòd neſciamus quo pacto huic aut illi Intentioni ſatisfacere debeamus, ſed quòd non ſatis ſciamus quænam ſit illa Intentio cui ſatisfaciendum eſt. Cùm vel rudiſſimus quiſpiam Pharmacopolæ ſervulus intra dimidium horæ quadrantem certum me faciet quo medicamento Vomitionem, Purgationem, vel Sudores provocabo, vel refrigerabo æſtuantem; at verò in palæſtrâ medicâ probè exercitatus ſit oportet, qui pari certitudine me docere queat ubi hoc vel illud remediorum genus in uſum revocare debeam per omnem morborum ac Curationum circuitum.

Et

Et quidem certiſſimus ſum nihil æquè ad judicium hac in re ritè formandum conferre atque obſervationem exactiſſimam φαινομένων naturalium & morborum, & pariter eorum quæ in Praxi cernuntur à *Juvantibus* & *Lædentibus* derivata, poſt ea ſive Remedia uſurpata, ſive etiam Medendi methodum iſtam, quibus morbos depellere ſatagimus. Hæc ſi diligenter inter ſe collata fuerint mihi oſtendent & morbi naturam, & inſuper undenam Curativæ Indicationes deſumendæ ſint longè meliùs certiúſque, quàm ſi ad ſpeculationem naturæ hujus aut illius principii corporis concreti tanquam ac *Cynoſuram* curſum dirigam. Etenim vel exquiſitiſſimæ hujus generis Diſſertationes nihil aliud ſunt quàm Metaphora bellè deducta exornatáque: quæ etiam ad eorum inſtar omnium quæ in ſcenâ imaginationis, non verò in ipsâ rerum naturâ fundamentum habent, dies delebit ac proteret; cùm *Naturæ judicia* rerum veritati ſuperſtructa, non niſi cùm ipsâ naturâ interciderint.

Quamvis autem *Hypotheſes* ſpeculationibus Philoſophicis innixæ futiles ſint prorſus, cum nemo hominum ſcientiâ intuitivâ præditus ſit, quâ fretus Principia queat ſubſternere, quibus mox ſuperſtruat; attamen ſi *Hypotheſes* ab ipſis rebus factis fluant, ex eis tantùm obſervationibus natæ, quas Phænomena Practica & Naturalia ſuggerunt, ſtabiles manent & inconcuſſæ: ità ut licèt Praxis Medica, ſi ſcribendi ordinem reſpicias, ex Hypotheſibus orta videatur; nihilominus ipſæ Hypotheſes, ſi modò ſolidæ fuerint ac genuinæ, Praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratiâ, in *Affectione Hyſtericâ* non ideò Chalybeatis utor, cæteríſque ſanguinem invigorantibus; nec ideò ab evacuantibus me tempero (niſi ſcilicet in ſtatis quibuſdam circumſtantiis) & Remedia potius Paregorica impero, quia primùm pro conceſſo habui hunc morbum à debilitatis fractíſque ſpiritibus Animalibus pendere: verùm cùm φαινομένων Practicorum conſtans obſervatio me docuiſſet Cathartica exhibita morbi ſymptomata ſemper auxiſſe, his verò contraria eadem ſymptomata conſopire ſolere; ex hac, aliíſque φαινομένων naturalium obſervationibus

vationibus Hypotheſin meam deſumpſi, ita ut Philoſophus Empirico hîc famularetur. Quòd ſi ab Hypotheſi cœpiſſem, eâ planè ratione inſanirem atque ille qui tabulata tignaque domûs ſuperiora priùs velit erigere quàm fundamentum jecerit: quod quidem iſtis tantùm convenit qui in Aere *Caſtella*, quod aiunt, ſolent extruere: his enim certo quodam privilegio ab alterutrâ extremitate licet ordiri.

Sed ut ad rem redeam. Quicunque demum ſint meatus iſti per quos aqua ex abdominis cavitate in inteſtina deducitur, certiſſimus ſum Vomitionem à dicto Emetico excitatam eaſdem potenter evacuare, idque non ſolùm deorſum per ſedem, ſed & ſurſum per ipſum Ventriculum atque Os in vomendi actu. Etenim poſt duas vel tres evomendi vices, aquæ non tam medicamenti vi ſecretoria elici videntur, quàm ruptis quaſi repagulis & clauſtris reſeratis; pleno alveo effundi: quod ſatis conſtat ex earundem eruptione atque impetu ſæpe facto inter ipſa vomendi ſpatia, ſive intervalla.

Menſe Auguſto poſtremùm elapſo, Paupercula quædam annos habens 55 aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat incluſa ferè per triennium, à frigore multum paſſa erat, venter denique ad tantam molem increverat ut ei parem nunquam hactenus viderim: Ego ℥ iß *Infuſionis Croci Metallorum* ſingulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium ægræ ratione, uſque dum doſes omnino ſex hauſerat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus ſupprimebatur, quam poſtea quandoque per intervalla reddebat, ſed rarò admodum: quo frequentiùs Emeticum repetebat, eo majorem aquæ copiam ſolebat rejicere, ſdque ſub finem tam per os quàm per ſedem. Verùm poſt tertiam doſin tumor ſubſidere atque imminui cœpit, & poſt quatuordecim dies filo, quo craſſitiem corporis inflati juſſu meo fuerat dimenſa, judice ac teſte, jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquæ Congios, ſupputatione ex iis quæ mihi ipſa narravit factâ, ἄνω καὶ κάτω egeſſerat. Ita ut quæ priùs

priùs in lecto non niſi erecta dormiebat, nè decumbens ab aquarum pondere ſuffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato ſecura jaceret, & de latere in latus pro arbitrio ſe movere potuerit. Cùm verò dicta Emetica operandi violentiâ *Vapores*, quos dicunt, ad eam gradum excitarent, ut iiſdem diutiùs morbum laceſſere turum non foret, & tamen tam ex reſiduâ adhuc ventris mole quàm aquarum rotatione, quam toties percipiebat quoties ſe in alterutrum latus convertebat, & veſtigiis inſuper rei cujuſlibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus, plus ſatis liqueret multum aquæ adhuc in corpore reſtare: ob cauſam jam dictam, reliquam Curationem Purgantibus propriè dictis cogebar abſolvere. Poſthac igitur vel Potionem Purgantem ſuprà dictam, vel aliud quoddam Hydragogum præſcripſi; ídque vel rariùs vel ſæpiùs prout vires ejus ferrent, aut Vapores minùs infeſtarent. Etenim & Catharſis per inferiora Affectus Hyſtericos aliquatenus invitabat, licèt non ita graves & violentos ac ſolebant Emetica. Atque in hâc methodo perſiſtebam donec prorſus convaluiſſe videretur. Quæ dum fierent, hæc mihi præcipuè obſervanda occurrebant: Primò quòd iis diebus quibus à Purgatione feriebatur, nonnunquam magnam aquarum vim per ſedem excernebat, atque etiam ſub finem per meatus urinarios, vel ad Congii menſuram; quamlibet non ultra ℔iiß. vel ℔ij. Potûs pro ſingulis diebus concederem: ita ut portæ omnes, atque canales undicunque patere viderentur. Secundò notatu dignum erat quòd curatione ferè abſolutâ ſiquando Vapores à Catharticis commoti tumultuarentur, venter, maximè verſus ſuperiora, intumeſcebat, tanquam novo aquarum proventu denuò repletus foret, quod tamen fieri non poſſe ſciebam, cùm ita parcè bibiſſet; ac proinde tumorem illum à flatibus, quos perperit ἀταξία iſta à Catharticis provocata, tantùm oriri: quod meum judicium eventus comprobavit. Licèt enim vel Congium aquæ eo die quo purgabatur ejeciſſet, mox tamen cœpit intumeſcere; nec remittebat tumor ille, ad guttur uſque aſſurgens, & dyſpnœâ affligens, donec corpus à Purgan-

Purgantium moleſtiâ liberatum, ſtatum naturalem ac quietem reciperet; quo facto & tumor & cætera ſymptomata derepente evaneſcebant, donec à ſuccedente Catharſi de novo irritarentur. Denique & hoc animadvertendum erat, quòd cùm præfata Fœmina annum agens quinquageſimum quintum, fluxum Menſtruum jam ab annis aliquot non fuerat paſſa, attamen Menſes magno quaſi flumine erumpebant denuò; qui ſanguinis fluxus debilitati & evacuationibus prægreſſis additus ingens Affectuum Hyſtericorum agmen adducebat, dolorem ſcil. in dorſo & circa regionem Splenis vehementem, Cephalalgiam, & Tuſſim ferinam. Adhæc tametſi poſt tam inſignem Aquæ quantitatem per os, ſedem, & urinas eliminatam omnino credibile eſſet non multum in corpore reſtare, attamen venter haud minùs protuberabat quàm nullâ adhuc evacuatione tentatâ ſolebat. Quamobrem ad hos motus ſedandos, qui etiam ad ſeptimanam à poſtremâ purgatione negotium faceſſebant, coactus ſum ad quatuor noctes continuas *Diacodii* ℥iß propinare; quæ etiam Doſis erat repetenda niſi ſomnus intra horas tres inſequeretur. Quo tandem pacata ſunt omnia, & tumor diſparuit.

Hoc interim obſervari velim, quòd ſi leviculo aliquo ventris tumore tentetur æger, non ita promptè educuntur aquæ per Infuſionem Croci Metallorum, ac in Aſcite grandiore ubi ingens aquarum copia aggeſta fuerit: etenim vel ipſa aquarum moles dum Emetici operationem agitatur ac concutitur, ad earundem evacuationem mirè confert; atque eam ob cauſam niſi venter in tumorem inſignem attollatur, omnino convenit ut tota res evacuantibus per inferiora committatur.

Eſt & aliud Medicamentum ſatis vulgare ac ſimplex quod Hydropem pari ratione quâ illud de quo modò egimus, expugnat. Nempe manipuli iij *Corticis interioris Sambuci* à ligno derafi in ℔ ij aquæ & lactis ſimul miſtorum, ad ℔ j incoquantur: Decocti hujus altera medietas mane, altera ſerò quotidie aſſumatur donec æger convaleſcat. Hoc remedium & vomitionem ciet & catharſin, pariter ac Crocus Metallorum, ac proin-

de

de eodem modo morbum depellit, non vi aliquâ ſpecificâ: quocirca ſi neutram harum operationum præſtet, vel ſi mediocriter ac parcè, ne hilum prodeſt quidem: ubi verò alterutram producit efficaciter, maximè verò ſi utramque, mirè ad hunc morbum debellandum confert.

At ſanè, quod ſeriò animadvertendum eſt haud rarò accidit ut aqua non ſolùm in crura ac tibias deturbetur, ſed etiam in ipſam abdominis cavitatem depluat, quæ tamen Medicamentis Catharticis ſive ἄνω ſive κάτω ducentibus, omnino elicienda non eſt. Verbi gratiâ, quoties hujuſmodi tumor vel Phthiſin diuturnam excipit; vel à viſcerum alicujus labe ac putredine naſcitur; vel à ſanguinis tono, ſi ita loqui fas eſt, non tantum relaxato ſed & deperdito, ac ſpiritibus penitus exhauſtis; vel à longâ Fiſtularum in partibus carnoſis morâ, quæ copioſam ſaniem egeſſerunt; vel à nimia debilitate atque evacuatione tam humorum quàm ſpirituum quas advocavit ſive ſalivatio, ſive ſudatio, ſive etiam Purgatio juſto intenſior, & Diæta tenuis quæ in Luis Venereæ Curatione, etiam magis quàm res poſtulabat, fuerant adhibitæ. In his atque aliis morbis ad hunc modum factis, æger non tantùm non juvabitur à Catharſi, ſed imminuto adhuc ampliùs ſanguinis tono, augebitur malum. Quamobrem rebus ita ſtantibus, omnis Curationis Cardo in ſanguine ac viſceribus omni ope corroborandis firmandiſque omnino vertetur. Inter cætera hujus ordinis, præter Remedia Confortativa infra enumeranda, ego certiſſimo Experimento edoctus ſum, aeris mutationem, & in aere libero Exercitium, quale quale demum æger ferre potuerit, huic Indicationi apprimè reſpondiſſe; ſpiritubus ſcil. quaſi novâ vitâ hoc pacto afflatis, atque Organis Excretoriis ad penſum ſibi debitum demùm revocatis.

Eſt etiam ubi abſque omni iſtiuſmodi προτάσει, Intentioni iſti quæ aquas evacuandas reſpicit, nec Catharticis, nec Emeticis ſatisfaciendum eſt: quoties enim vel æger conſtitutione eſt infirmiore, vel Fœmina Va-

poribus atque ataxiis ſpirituum animalium admodum obnoxia; fieri non poteſt ut Catharticis, & multo minùs ut Emeticis res geratur. Hîc itaque aquarum evacuatio *Diureticis* committenda eſt. E quorum familia, licèt quamplurima in Medicorum ſcriptis magni ſint nominis, efficaciſſima tamen (ne dicam ſola) mihi videntur ea quæ è *Salibus Lixivialibus* fiunt: neque quicquam refert è quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem verò vix aliud vegetabile *Geniſtâ* ſit parabilius & in hoc morbo bene audiat, ego ut plurimùm *cinerum* ejus ℔j. *in Vini Rhenani* ℔iiij. frigidè infundi jubeo, addendo *foliorum Abſinthii vulgaris* pugillum unum alterúmve. Liquoris per filtrationem colati ℥iiij manè, horâ quintâ pomeridianâ, & ſerò, ægro jugiter hauriendas impero, uſque dum tumor evanuerit. Quo ſolo Remedio Hydropes prò deploratis habitos curatos vidi, in iis quorum Craſis debilior Purgantibus ferendis non fuit.

Aquis autem, (ut ad ſecundam Intentionem properemus) quæ ſunt proxima cauſa morbi, jam penitus evacuatis, non niſi ad dimidiam Curationis partem ut plurimum perventum eſt, niſi ſanguinis etiam debilitati, quæ prima morbi origo fuit, occurratur longo & aſſiduo Medicamentorum *Calefacientium* & *Corroborantium* uſu, unde novus aquarum proventus præcaveri poſſit. Quamvis enim in junioribus ſæpe contingat, ut aquis ritè expurgatis ſine alio quovis præſidio convaleſcant, cùm eorum calor naturalis jam ab aquarum onere ac preſſurâ liberatus, dictorum Remediorum vices ſupplere valeat; tamen in ætate provectioribus, aut iis qui aliàs minùs ſano corporis habitu ſunt præditi, omnino neceſſe eſt, ut ſtatim ab aquarum eductione jam abſolutâ, ad eorum ſimplicium uſum quæ ſanguinem excalefaciunt invigorantque, protinus confugiant. Inter quæ ea quæ ego jam ſuperiùs in *Podagrâ* curandâ laudavi, ſive ipſa Remedia ſpectent, ſive *ſex Res non-naturales*, præter illa quæ jam dicentur, locum habere poſſint: (niſi quod *Vinum* à quo in Podagra prorſus eſt abſtinendum, non tantùm non noceat

Hydro-

Hydropicis, ſed & profit admodum, ſi pro potu ordinario uſurpetur;) Cùm hi duo morbi id habeant commune, quòd eadem Remedia Corroborantia utriuſque cauſæ originali adverſentur. Fatendum eſt interim, quòd cùm tam ex manifeſtis Phænomenis, quàm à juvantibus & lædentibus edocti ſimus tum hos, tum alios plures *morbos Chronicos* ſanguinis debilitati atque *indigeſtioni* ortum debere, nec ulteriùs progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice hæremus; nec in eſſentiales eorundem differentias, & ſpecificas Humorum depravationes ab iſtiuſmodi Indigeſtionibus prognatas, (quæ quidem ἀπεψία communis omnium ſtirps eſt) quimus penetrare. Uti neque varias illas ſpecificationes quæ in morbis Acutis ab unâ eadémque cauſâ, ſanguinis nempe *inflammatione*, fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tam in his quàm in Chronicis morbis, cùm *Specificis* careamus, Curationem non ad Eſſentialem morborum naturam, ſed ad cauſam eorundem magis generalem dirigere cogimur; Curandi methodum ſubinde variantes, vel pro indicio naturæ ſpontaneo, quo in morborum eliminatione illa utitur; vel experientiæ, cui potiſſimùm Medicationis generi quilibet morbus facillimè concedat dictantis, filum ſecuti.

Porrò ad hanc, de quâ jam agimus, Intentionem implendam nempe ut ſanguis corroboretur; ſive aquarum evacuatio per hoc Diureticum, ſive per Catharſin, vel etiam Vomitionem procuretur ut ſuprà, omnino neceſſe eſt ut æger, quantum res ferat, *Vinum* potare teneatur dum in curando eſt, (modò nè priùs incipiat οἰνοπωσίαν quàm meatus quadantenus recluſi fuerint, & porta aquis data) vel ſaltem loco vini Cereviſiam aliquam è generoſioribus: cùm liquores tenues ac refrigerantes quilibet, utut ægri palato arrideant qui ferè ſemper in hoc morbo ſiticuloſus eſt, eum magis Phlegmaticum reddant, & aquis obſtricentur: rarò itaque, aut nunquam hi ſunt concedendi.

Atque è diverſo liquores generoſi, modò non ſint ſpiritus per diſtillationem eliciti, uſque adeò ſanitatem promovent, ut vel ſoli aliquando amiſſam revocaverint;

utique in morbi initio, nondum multâ aquâ distento abdomine; præsertim si Herbis calefacientibus & confortantibus fuerint impregnati. In pauperibus, verbi gratiâ, quorum res angusta domi meliora remedia non permittebat, *Cerevisia fortis*, in quâ quantitas sufficiens *Radic. Raphan. Rustic. fol. Absinth. vulgaris, Cochlear. hortens. Salviæ. Centaurii min. summitatum Genistæ* inclusa fuerit, meo consilio usurpata pro potu ordinario, sola fuit instar omnium. Pro ditioribus Vinum Canarinum eisdem herbis amaris potest similiter imprægnari, cujus haustulus bis térve de die inter Medicamenta suprà memorata deglutiendus est. Vel si id palato minùs allubescat, *Vinum Absinthites* vice ejus substituatur, de quo æger sumere possit cochlearia ix post *Electuarii Digestivi* (in *Tractat. de Podagrâ* descript.) 3ij, horis medicinalibus, *i. e.* manè, quarta pomeridianâ, & nocte, devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo satis, Corroborantia quælibet Medicamenta longo post se intervallo linquit alia. Hîc vero magni momenti est quòd æger parcè admodum bibat liquores istos qui minùs generosi sunt; quandoquidem omnes, qualescunque demùm sint, aquis nonnihil incrementi dant; adeò ut vel omnimoda abstinentia à potu nonnullos sanavit: atque ob eam causam si liquoribus istis quandoque indulgendum sit, æger tamen admodum parcè eos bibat. Veruntamen cùm sitis magna huic affectui se comitem adjungere soleat, quam insuper à potu tenuiori abstinentia adaugeat, è re erit ut æger sæpiusculè aquâ frigidâ *Spiritu Vitrioli* acidulatâ os colluat, aut *Tamarindos* in ore subinde teneat, aut *Limonem* manducet; neutrum verò deglutiens, præ eorum frigiditate quæ morbo minùs convenit.

Verùm inter *Corroborantia*, *Chalybs* in Hydropis incipientis curatione haud infimum locum sibi vendicat, sanguinem videlicet invigorando, calefaciendóque. Quam ob causam & *Allium* hîc adeò conducit; cùm eo solo, missis evacuantibus, Hydropem ex aliorum præscripto, non meo, depulsum noverim.

Est

Eſt enim obſervandum, eum Hydropem qui vel pedes tantùm inflavit, vel etiam ventrem, ſed modicè, non ſtatim Curationem per Emetica & Catharica ſibi depoſcere; ſed hujuſmodi liquoribus præfatis calefacientibus & corroborantibus haud rarò cedere. At verò præ cæteris ſeriò animavertendum eſt, quòd quoties hunc morbum ſolis corroborantibus, vel etiam Lixivialibus aggredimur, æger nullo modo expurgandus eſt ſive mitiori, ſive fortiori quocunque Pharmaco, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navatur opera: evertet enim Catharticum quicquid Corroborans ſubſtruxerit; quod vel invitus agnoſcat oportet qui obſervaverit tumorem, qui ab uſu Corroborantium jam imminui cœperat, mox à Purgatione augeri. Etenim tametſi cùm Intentioni iſti aquas educendi ſatisfacere cupiamus, haud abs re fuerit etiam Corroborantia ſubinde exhibere; tamen cùm tota res in iſto ſolùm cardine vertitur ut ſanguis corroboretur, omnino neceſſe eſt ut à Catharticis abſtineamus.

Notandum eſt autem ægrum non ſemper ſanari, quamvis utrique Indicationi ſatisfecerimus, *i. e.* tum Aquæ in abdomine congeſtæ omnino eductæ fuerint, tum etiam Calefacientia & Corroborantia poſtea ad præcavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita. Etenim non rarò contingit ut *Aſcites* ad multos annos perdurans, diuturnâ aquarum in viſcera incubatione eorum ſubſtantiam perverterit, & quaſi ſemi-coxerit; & tam ipſa viſcera quàm partes vicinas corruperit penitus, glandulas præternaturales & Veſiculas ſanie turgidas generans, & omnia intra abdominis cavitatem contenta in putrilaginem quaſi quandam convertens: prout in eorum cadaveribus qui ab Aſcite inveterato ſunt interempti, Sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam provectus, Artis ſubſidia, quantum video, contemnit. Nihilominus Medici eſt, cùm certò ſcire nequeat quantum adhuc noxæ viſceribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri Remediis tam Evacuantibus quàm Corroborantibus: & neque animo ipſus cadere, neque ægro ut cadat autor eſſe debet.

bet. Cui rei ob hanc potiſſimùm cauſam danda eſt opera, quoniam in permultis Affectibus, morbi fomite jam penitùs exantlato, Natura, quæ noctes atque dies noſtris rebus invigilat conſulítque, ſponte ſuâ mirum in modum machinatur quo ægrum à perniciosis morbi reliquiis muniat ac tueatur. Quamobrem omnis Aſcites quantumlibet inveteratus, & quantumlibet funeſtam cladem viſceribus intulerit, haud alio modo tractari poteſt, quàm ſi nunc primùm occœperit.

Topica ſive Remedia *Externa*, quantum ego obſervare potui, nihil egregium in hoc morbo præſtiterunt unquam. Ea minùs ſaltem nocuere quæ in formâ ſive Cataplaſmatis, ſive Linimenti abdomini ad tumorem diſcutiendum fuerint applicata: Neque tamen video quo pacto aquæ poſſint diſcuti. Verùm & alia ſunt à nonnullis Remediorum loco præſcripta, quæ ita non proſunt, ut etiam obſint plurimùm: Hujuſmodi ſunt *Unguenta è Catharticis* fortioribus confecta, atque abdomini adhibita. *Veſicatoria* item cruribus & tibiis ſuperimpoſita, ubi cutis in magnam molem fuerit protenſa, ad aquas ſcil. hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus Medicationis eſt periculoſum: cùm à primo vis ſimplicium Cathartica ita penitùs nonnunquam muſculis ac membranis impingatur, ut excitetur Hypercatharſis, nullâ Remediorum ope unquam ſiſtenda. *Veſicatoria* autem locis prædictis ab Empiricis applicari ſolita, calorem naturalem jam fermè aquis obrutum, deficientibus item ſpiritibus Animalibus, omnino extinguunt, & *Gangrænam* (plus ſatis in hoc caſu familiarem) ſæpenumero invitant. Etenim vulnus vel leviſſimum in Hydropicorum carnibus, maximè in membro pendente, ſanatu difficillimum eſt: quoniam ipſa carnium ſubſtantia his in partibus uſque adeò irrigua eſt & ſcatens latice, ut datâ quâcunque porta, continuo curſu prorumpat humor, à quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciori cum eventu, aut minore diſcrimine adminiſtrantur, me judice, ſive *Paracenteſis*, ſive *Acu-punctura* à nonnullis celebratæ, quàm Veſicatoria.

Ut

Ut tandem finiam; quamvis hic Morbus ubi jam in verum *Aſciten* evaſerit, pro deplorato ſemper habitus fuerit; attamen conſtabit quòd ſi dicto modo tractetur, æquè certò poteſt ſubjugari (modò viſcera à corruptione ſint libera) ac alii permulti qui non ita funeſti vulgò æſtimantur.

At ſi quis fortè arguerit hæc Remedia, utpote ſimpliciſſima & planè inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam & improbos mores; ſi dum ringatur alios hujuſmodi ſimplicibus Medicamentis juvari, ſe, uxorem, vel liberos ſuos, ſiquando ægrotaverint, vel veliſſimis ad ſanitatem reduci exoptet. Adde, quòd fucum ſibi facit Morio, *Equitans in arundine longâ*: etenim Artis Medicæ pompa & dignitas non tam in Formularum concinnitate & elegantiâ, quàm in Morborum Curatione cernitur.

Atque hæc ſunt quæ de his duobus morbis dicenda habui: & niſi fallor alios haud attingam unquam. Verùm iſta quod ſpectat quæ hactenus in publicum dedi, ſi quis ea ſemel tantùm perlegere dignetur, eſt quod doleam me huic eam perdendi temporis anſam præbuiſſe: Quod ſi eadem ſæpius relegere voluerit, & altâ mente reponere, nullus dubito quin eum fructum ex iis capiet, qui voto & magnis laboribus quos ego in iſtis obſervationibus faciendis componendiſque locavi, aliquatenus reſpondeat. Quæ quidem quàm bonâ fide fuerint traditæ, haud aliter ſciet, quàm ſi in earum Praxi fuerit verſatus, ac perinde in obſervando diligens ac curioſus Explorator atque Ego priùs fueram. At ſi in paucis iis quæ ſcripſi, Naturam, me quaſi manu ducentem, omninò ſecutus fuerim, nullius unquam Hominis, quantuſcunque is demum ſit, opinationibus me addicens, pro certo habeo ſapientes quotquot ſunt, veniam mihi ſaltem daturos; quos & latere non poteſt duo eſſe hominum genera qui profectum omnem in Arte Medicâ ex æquo prohibent, ſufflamminántque: Primum ii ſunt, qui nullum prorſus ſymbolum ad eam, quam profitentur, Artem excolendam ipſi conferentes, illis ſuccenſent qui vel mi-

nimum conferre videantur; defectus interim ſuos atque ſocordiam, Reverentiæ, quam Antiquioribus, à quibus ne latum unguem diſcedere audent, deberi contendunt, ſpecie prætexentes. Quorſum verò reliquas artes omnes, quæ homines minùs tangunt juvántque, magna incrementa ſumpſiſſe fateamur, etiam ſine ullâ priſcorum hominum injuriâ, ſolam autem Medicam undique perfectam exiſtimemus? An non cettioris iſtius quæ nunc obtinet, navigandi Artis Repertores, eum *Pyxidis Nauticæ* uſum, qui ita feliciter ceſſit, tentare potuerint, niſi primos ac rudiores illos, qui non niſi ad ſtellarum conſpectum, & littorum anfractus curſum ſuum dirigebant, priùs contempſerint? Aut accuratior illa ac magis perfecta, ſive conſtruendarum navium, ſive earundem in pugnâ regendarum, Ars, quâ hodie præ cæteris pollent Europæ magis Occidentales incolæ, iſtos ſugillat Naupegos, qui claſſes eas fabricabant quæ olim *Actii* depræliabantur? Aut *Auguſtum* & *Marcum Antonium*, tanti belli duces & claſſium Rectores, ignominiâ afficit? Adhæc innumera ferè ſunt exempla rerum à nuperis hominibus inventarum, quæ Antiquioris ſeculi inventis longè antecellunt: quarum omnium Repertores haud potiori jure priſcorum memoriæ vim referre cenſendi ſunt, quàm is filius patris famam lædere putandus eſt, qui rem familiarem à Parente acceptam, induſtriâ ac ſolertiâ ſuâ auctiorem ac cumulatiorem reddiderit. Eſt & aliud hominum genus, qui præ animi levitate, ingenii ac ſapientiæ haud vulgaris titulum affectantes *Speculationes* ad morborum Curationem ne hilum facientes moleſtè ingerunt; Medicis non tam viam præmonſtrantes, quàm ignibus ſuis fatuis devios in errorem agentes. His Natura eum ingenii modum largita eſt, quo de illâ doctè Nugari queant; at prudentiam non dedit, quâ intelligant ſe eam haud aliter ſcire poſſe, niſi experientiâ Indice, atque ejus peplum revelante: quando abjectior humanæ naturæ conditio ad ſcientiam *Intuitivam* nullatenus aſſurgens, intra anguſtos cognitionis, quam à quinque ſenſibus haurire poteſt, limites coarctetur. Unde nihilominus

hilominus vir *Prudens*, quantum fert ſors humana, quis poteſt evadere; *Philoſophus* verò, ſaltem pro auguſtiori hujus Nominis Majeſtate, nemo Mortalium evadet unquam. Medici autem *Philoſophia* omnis in Expiſcandis Morborum Hiſtoriis, iiſque Remediis adhibendis quæ, *experientiâ* Indice ac Magiſtrâ, eoſdem valent depellere, tota ſtat; obſervatâ tamen, ut alibi dixi, Medendi Methodo, quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Poſtſcriptum.

LEctor mihi veniam concedat, ſi unum haud parvi tam in dignoſcendis quàm curandis Febribus momenti hîc adjiciam, quod niſi memoriæ mihi exciderat, loco magis ſuo dicendum fuerat. Obſervavi quòd ſingulis annis ab hyeme ingruenti uſque ad ver adultum, *Febris* quædam invadit, quæ tam quoad Symptomata quam curationem à *Stationariâ*, ſive Febre Epidemicâ Conſtitutionis generalis quæ tam obtinet planè diſcrepat, proindeque in febrium, quas *Intercurrentes* appello, claſſem recenſenda eſt. Frigiditati aeris unà cum craſſitie ac humiditate ejuſdem illa originem ſuam debere videtur: Hinc enim pori cutis occluduntur, & ſanguis ob impeditam tranſpirationem colluvie ſerosâ oneratur, quæ tandem inimica facta, ac diuturniore morâ putreſcens, facilè vel à ſuſcepto frigore, vel à levi aliquâ occaſione febrem accendit. Si materia morbum committens copioſa admodum fuerit, ea febris emergit, quam ſub titulo *Peripneumoniæ nothæ Libro de morbis Acutis, Sectione ſextâ, Capite quarto* deſcripſi. Sin autem humor iſte minùs ſcateat, ea ſolummodo ſymptomata producit quæ jam deſcripturus. Æger per diem unum vel alterum poſt primum febris inſultum nunc incaleſcit, nunc friget: de dolore capitis atque artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur: Lingua

gua alba apparet: pulſus ſanorum pulſui non admodum abſimilis: urina turbida eſt & intensè rubet: ſanguis ei detractus Pleuriticorum ſanguinem æmulatur: Tuſſis fermè adeſt; ſed reſpirationis difficultas, thoracis coarctatio, & dolor capitis inter tuſſiendum quaſi idem diſſiliret, dictæ tuſſi, (ſicut in *Peripneumoniâ nothâ* ſolent) ſe non adjungunt, proindeque cùm notis inſignioribus peripneumonicis hæc febris haud ſtipuletur, licet à dicto morbo non niſi gradu diſſideat, *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

Hic morbus, etſi primo ejus inſultu ſymptomata ſolummodo à frigore ſuſcepto orta, præ ſe ferat, ſi tamen male tractetur, longam ineluctabilium malorum catenam poſt ſe trahit, quæ tandem mortem ipſam accerſunt. Etenim cùm Æger lectulo incarceratus fuerit, & Cardiacis neſcio quibus ad ſudorem eliciendum, ac proindè ad febrim ſolvendam (quod tamen rarò proficitur) mulctatus, delirium, Lethargus, pulſus languidus & inordinatus, lingua arida, maculæ rubentes, & quandoque ad livorem aliquantulum accedentes ſæpè ſæpiùs hanc febrim comitantur. Hæc itaque hujuſmodi ſymptomata, etſi nonnullis pro *malignitate*, ut loqui amant, imponant, revera tamen rei malè geſtæ ſunt adſcribenda. Cùm enim hæc febris ſuapte naturâ plus ſatis inflammatione polleat, ſanguis adhuc ulterius Cardiacorum, & jugi lecturi uſu incenditur: unde ſpiritus in confuſionem, ac motus inordinatos inconditóſque adiguntur, atq; materiâ morbificâ in cerebrum impulsâ in peſſum ruunt omnia.

In hac febre pellenda hunc mihi ſcopum propono, ut exundantem ſcilicet illum pituitæ colluviem ob hyemis analogiam congeſtam venæ-ſectione revellam, & repetitâ Catharſi ſubducam. Hæc ut fiant, ubi primum accerſor, ſanguinem è brachio dextrò ad ℥ix vel xmitti jubeo. Die ſequente blandam illam potionem purgativam, mihi in praxi familiarem exhibeo. Ut ℞ *tha-marind.* ℥ß. *fol. ſennæ* ℥ij, *rhabarb.* ℥iß. *Coq. ſ. q. aq. ad* ℥iij. *Colaturâ diſſolve mannæ & ſyr. roſar. ſol. an.* ℥j. *miſ. f. potio, ſumenda ſummo mane.* Hanc potionem

per

per duas alias vices repeto, die uno inter ſingulas purgationes interpoſito, modò ſymptomata omnia citiùs non diſparuerint. Diebus à Purgatione vacuis, modò Tuſſis adſit, *Decoctum Pectorale*, & *Eclegma ex oleo amygdalarum dulcium, ſyr. Capill. Veneris & violarum* ſubinde aſſumenda præcipio. Atque ad nimium ſanguinis fervorem reprimendum, ſi febris magnoperè æſtuet, *Emulſionem ex ſeminibus frigidis* præſcribo; utut *Julapium ſeq.* ℞ *Aq. Nymph. Portulac. & lactuc. an.* ℥iiij. *ſyr. de limonibus* ℥iß. *ſyr. viol.* ℥j. *M. f. Julap. de quo bibat ad libitum.* Interim ut æger à lecto interdiu ſibi temperet, injungo, ut & à carnis eſu: poſt primam verò, vel ſecundam purgationem hauſtulum juſculi tenuis ex pullo gallinaceo facti ſubindè aſſumendum concedo. Verùm hoc notandum, ſi ſymptomata quævis graviora, ut reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, malum hoc ad Peripneumoniam notham propiùs accedere indigitet; hoc in caſu tam venæ-ſectio, quàm Catharſis eouſque debitis intervallis ſunt iterandæ, donec ſymptomata omnia penitùs evanuerint, & æger eo modo quem Capite dicto deſcripſimus, ſedulò tractandus. At non niſi perquam rarò febris de qua jam agimus, ad eam ſævitiem aſſurgit, ut poſt unicam Phlebotomiam, & tres Purgationes pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc ſatis, quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minùs errante diagnoſi febris hæc *hyemalis* pro *Stationariâ*, ſive febre Epidemica generalis cujuſvis Conſtitutionis habeatur, cùm ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam periiſſe certò ſciam.

FINIS.

FINIS.

SCHEDULA MONITORIA DE NOVÆ FEBRIS INGRESSU.

PER

THO. SYDENHAM, M. D.

Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. *Bacon.*

LONDINI, 1705.

SCHEDULA MONITORIA

DE

NOVÆ FEBRIS INDOLE.

PER

THO. SYDENHAM, M. D.

Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura facit, aut fiat. Bacon.

LONDINI, 1705.

VIRO

Tam Virtute quam Eruditione undique consummato

CAROLO GOODALL, M.D.

Coll. Med. Lond. Socio.

CUM ea quæ de Febre præsentis hujusce Constitutionis nuper observaram, in publicum edere statuerem, Tibi, præ cæteris, *Vir Ornatissime*, opellam hanc meam dicandam esse censui; idque ob duas potissimùm rationes mihi faciendum videbatur. Primùm quòd cùm amicissimus mihi sis, comes indivulsus lateri semper hæsisti, meque tuo juvasti patrocinio contra omnes quotquot se mihi uspiam objecerant. Quod non tam mei ipsius gratiâ præstabas, quàm ex incocto generoso Pectori honesto, hoc est, ex magno proboque Animo, qui tibi Author fuit ut Veritati à te cognitæ compertæque assentiri haud dubitares, etiam cùm omnes fere omnium qui rem Medicam tractabant linguæ in me unum exacuerentur. Quibus tamen non est quod irascar, (nec irascor sanè) quandoquidem cum tot nequam Medicastri cerebrosa sua somnia & figmenta venditantes, quo famam sui latiùs spargerent, toties mundo imposuerint; fas omnino erat, ut *Viri* ingenio & judicio præditi, non statim

tim & ſine examine ea admitterent, quæ ego jam recepto Praxeos mori plurimum adverſantia in medium protuleram. Quo non obſtante cùm nihilo tibi minus debeam, mearum partium eſſe duxi gratum animi mei in te affectum omnibus teſtatum facere: quando vix alia virtus naturam humanam ad profectûs ultimas metas evectam, hâc deceat magis. Nam ſicuti Reges eos quibus favent, titulis & honorum inſignibus illuſtrare, atque aliis ſpectabiliores reddere ſatagunt; ita natura quoties hunc vel illum humili turbâ ac grege hominum eximere voluerit, Gratitudinem, veu excelſioris Genii notam ac characterem ſolet imprimere. Altera Ratio cur hæc tibi potiſſimùm inſcribam hæc eſt: quod ſc. pro familiari illa & quaſi quotidianâ conſuetudine quam jam per multos annos invicem habuimus, tibi, imprimis, pluſquam cuiquam mortalium, notum eſſe oporteat quanto cùm labore Notitias illas, quantulaſcunque, tam Hiſtoriæ quàm Curationis Morborum de quibus palam diſſerui, indeptus fuerim. Quæ omnia non ſimul & ſemel evulgavi, ſed interpoſito annorum aliquot intervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Iſtas verò Obſervationes meas ita mancas & imperfectas eſſe judico, ut me magis earum pudeat, quàm ut ullam exinde laudem mihi quæram. Utut ſe res habeat, illud ſaltem in mei excuſationem poteſt adferri, quòd licet 30 annorum, & quod excurrit, ſpatium, quibus ego non indiligenter in morborum obſervatione verſabar, ſufficere poſſe videatur ad majorem, quàm in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temerè affirmo, quòd licet hoc temporis ſpatium plus quam ſufficiat ad Cerebrum Theorematis & Commentis fictitiis, ex Authorum libris collectis, (quæ omnia non magis

magis ad morborum Curationem faciunt, quàm Pingendi Ars ad Artem navigandi) plane obruendum, attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus medicis distractissimo, satis erit ad eundem in omni Medicæ Artis, quaqua patet, circuitu rite perficiendum. Ego saltem pro meo modulo omnem quam potui operam istùc contuli ut Observationes quàm accuratissimas colligerem, quas sine morâ prælo mandandas curavi, ut siquid utile haberent, id statim Publico cederet. Quâ in re cùm meo munere, pro virili, defunctus jam mihi videar, acquiescit animus meus, nihil porrò sollicitus quo in loco ab aliis habeantur mea scripta. Hoc tantùm addo quòd sicuti si quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit; ita qui semel tantùm perlegerit, haud multum exinde proficiet. Sed ut hæc missa faciam. Obsecro te, Humanissime Vir, ut Tractatulum hunc æqui bonique consulas; quo testatum esse volui quanto te honore prosequor; quod pariter faciunt etiam ii omnes quibus longè minus quàm mihi perspecta est virtus tua. Neque jure merito existimare quis potest, me qui tui nullatenus indigeo, tibi assentari, cùm palam profitear. Quòd sicuti in ea quam exerces Arte, nemini secundus sis (ut modestè loquar,) ita morum integritate, honestateque undique absolutissimâ, omnes ferè quorum ego consuetudine unquam usus fuerim, superes. Diu vivas post mea fata, & in latricâ palmam feras; non tam ad nummos posterorum usui corradendos (quæ quidem ratio, si cùm sequente conferatur, animam fere Brutorum redolet) quàm ut seculo tandem aliquando detegas, quibus modis istæ in morbis persanandis difficultates, sub quibus Ars Medica hactenus gemit & succumbit, vinci queant. Quod dum moliris;

liris, iſtis quæ ego primus jeci fundamentis, ſi modò libet, poſſis ſuperſtruere. Ita tamen ut errata in quæ ego fortè inciderim, pro more humano, in meis Obſervationibus ſive Hiſtoriam ſive Curationem hujus illiuſve morbi attingentibus, ubi ab annosâ & repetitâ Experientiâ melius fueris edoctus, liberè ac palam arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam lædes, qui in vita cum eſſet nihil prius habuit quàm ut Ars Medica à quocunque demum promoveretur, non tam eruditis de Morborum naturâ commendationibus, (quibus ad nauſeam & faſtidium uſque jamdiu explemur) quàm certâ fidâque eorundem Curandorum Methodo. Vale, Vir Optime, & amare perge

Tibi ſemper Addictiſſimum

THO. SYDENHAM.

Excellenti

Excellenti & in re Medicâ Admirabili Viro D. THOMÆ SYDENHAM, M. D.

O Qui capacem nobilis artifex
Eludis Orcum; quò tamen ibimus
Cuncti, quot humanæ Parentes
Et decimæ tulit ordo Lunæ;
Præsens fugacem sistere Spiritum,
Præsens maligno tollere de toro
Mortale Corpus, & propinquum
Exequiis removere Morbum:
Quem Nos honorem, quas statuas Tibi
Ponemus, O cui non alium parem
In arte Phœbus, se remoto,
Aut oriens videt aut recumbens?
Quo Febris audax cunque movet pedem,
Te Mater omnis, Te lachrymabilis
Accurrit Uxor, nè caducum
Orba virum pueróque ploret:
Seu Confluentes fortè timet notas
Decora Virgo; Tu faciem eripis
Periclitantem protegísque
Perniciem juvenum futuram.
Atqui odit artes & Tua poculâ
Hæres profusus, quem simul extulit
Ad spem implicatus vel Febrili
Igne Pater, vel Hydropis Undâ.
Mirè paratam, Te Medico, Senex
Protelat Urnam, non sine gloriâ
Phœbi Tuâque, qui fugasti
Pollicitum sibi magna morbum.
Sic Te scientem non faciunt Libri
Et Dogma pulchrum; sed Sapientia
Enata rebus, mensque facti
Experiens, animúsque felix.

Non Mille Plantæ & multa domi Vitra,
Igneſque Centum aut Hypotheſis placens
Proſunt Medenti vel Coercent
Sæva Luis mala, ſæva Febris;
Ni pectus adſit conſilii potens;
Ni plena rugis Experientia
Uſúſque naturam ſecutus,
Quid faceret moncant in aurem.
Hæc Praxis olim grande decus Sacræ
Adduxit Arti; Sic Veterum ſtetit
Secura fama; ſic præivit
Hippocrates, *meruítque Cælum.*
At non eandem ſorte pari viam
Preſſit Galenus; *Non* Arabes *Virum*
Æquè ſequuti; non Falernâ
Uſque madens Paracelſus *uvâ.*
Primus relictæ Tu genium aſſeris
Fidemque normæ: En Diva Tibi Salus
Applaudit & ridens Juventus,
Vitaque non metuens Sepulchri,
Ex quo vagantem ſcripta manu Tuâ
Correxit Orbem Pagina nobilis:
Longum Illa Morbeſis, Tibíque
Perpetuum patefecit ævum.
Jam ſiqua reſtant, Eja frequentibus
Concede votis; Nos Juvenilium
Vulgus Medentûm, Nos avarâ
Quælibet excipiemus aure.
Fortè & futuro tempore quiſpiam
Poeta, Muſis charior, ætheri
Te ſidus addet, Te ſalubre
Sidus, & in Criſibus benignum.
Me deſtinantem talia Chymicæ
Curæ repoſcunt: Me Medicus labor
Et Spes locatæ non vacare
Pieriis patiuntur undis. *ED. HANNES.*

Ex Ædе Chriſti, *OX:*

SCHE-

SCHEDULA MONITORIA

DE

Novæ Febris Ingreſſu.

TAmetſi ingraveſcens jam ætas, & à diuturnis morbis pænè confecta, miſſionem à Cogitandi penſo, Meditationéque intenſiori vel eo nomine ſibi jure poſtulare videatur; attamen non mihi tempero quin vel propriæ ſanitatis diſpendio, alienam curare ſatagam: populares ſcilicet meos admonens de ſubingreſſu Novæ cujuſdam Conſtitutionis, à qua pendet Febris Nova ſpecies à nuper graſſantibus multùm abludens.

Memoriâ recolendum eſt, quòd in Autumno, *An.* 1677. Febres Intermittentes ſe primùm exerebant, quæ quotannis increbreſcentes, & Ἐπιδημικωτέρας factæ donec ad ſuum ſtatum ſive ἀκμὴν pervenerint, poſtmodum ſenſim decreſcebant; & poſtremis hujus Conſtitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, aut nè vix quidem haberi potuerint: Quâ de re pariter animadvertendum eſt, poſteriores duos Conſtitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidiſſimâ fuiſſe infeſtatos; penultimum maximè, nempè *Annum* 1683. in quo ità enormi Brumâ intemperies deſæviebat, ut nemo quiſquam viventium illi parem, vel intenſiſſimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, viderit unquam. Quippe quo *Thameſis*, Nobilis fluvius, ità prævalido gelu compaginabatur, ut

Curruum circumcurſitantium rotas, officinas ad Platearum modum mercibus refertas, ac numeroſiſſimam hominum frequentiam, ſolidi inſtar pavimenti, facilè ſuſtentaret. Subſequens *Annus* 1684. licet nec intenſo frigoris gradu, nec pervicaci duratione, præcedentem exæquaret, non tamen multùm ei utrobique ceſſit. At cùm primùm exolveretur gelu *Anno* 168$\frac{4}{5}$. menſe *Februario*, exorta eſt Febris iſta de qua jam agere inſtitui; quam quidem ego novam Febris ſpeciem eſſe arbitror, atq; Febri quæ per octennium ultimò prægreſſum invaluit, eſſe prorſus diſſimilem.

An hujuſce Conſtitutionis mutatio mutationi manifeſtarum aeris qualitatum, quæ per binas has hyemes ſucceſſit, tribuenda ſit, ego non ſatis ſcio; quum pro comperto habeam alterationes quoàd ſenſibiles Annorum qualitates, utcunque diſpares, morborum Epidemicorum ſpecies non protuliſſe; & certam annorum ſeriem, quantumlibet annus unus ab alio, externâ facie & temperamento diſcrepaverit, nihilominus omnes in eadem Febrium Stationariarum ſpecie producendâ conveniſſe. Quod cùm ſeriò animadverterim, opinari mihi ſubiit, prout à me aliàs dictum fuit, Conſtitutionis mutationem à ſecretâ aliqua abditaque alteratione in terræ viſceribus Atmoſphæram omnem pervadente, vel à Corporum Cœleſtium influxu aliquo maximè pendere. Tametſi hîc eſt notandum, quòd valedicente nobis olim Febre Depuratoriâ, ſicciſſimum ac vehemens gelu ab initio hyemis 1664. omnia conſtrinxerat; nec quicquam remiſit, donec menſis *Martius* adoleſceret; quo quidem tempore, quamprimum fatiſcente gelu terra ſolveretur, mox Febris Peſtilentialis, poſtmodum ipſa Peſtis graſſari cœperunt. Utut verò hoc ſe habeat, Febris quam nunc tractamus, jam dicto tempore primùm ſe oſtendit, nempè *Februario* menſe 168$\frac{4}{5}$. & tam præcedente anno quàm eo qui jam agitur, per omnes *Angliæ* regiones latiùs vagata eſt; longè magis & Ἐπιδημικωτέρως aliis in locis, quàm hic *Londini* deſæviens.

Ubi

Ubi primum ad hanc Febrem vocarer, omnino exiſtimabam illam non ex eo genere Febrium fuiſſe quas ego Stationarias appello; ſed potiùs ex Intercurrentium familiâ, quæ ſingulis ferè annis promiſcuè adoriuntur. Non aliud ſc. morbi genus eſſe rebar quàm Peripneumoniam illam Notham, quàm Libro de Morbis Acutis olim delineaveram. Unâ hâc intercedente diſcriminis notâ, quòd in hac Febre ſubindè non comparebant Symptomata in Peripneumonia magis Pathognomonicâ, qualia ſunt Tuſſis vehementior, Cephalalgia inter tuſſiendum ſævi ſima, & quaſi Caput diffringens, Vertigo à motu quolibet, & Dyſpnœa ingens, quæ omnia Peripneumoniam Notham fere comitabantur. Cùm itaque Librarius novam Tractatuum meorum Editionem eo tempore ſollicitaret, viſum eſt conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuiſſe jam ſentio, in formâ *Poſtſcripti* publico dare; in quem quidem errorem me induxit ingens conſenſus quo Febris hæc cum dictâ illâ Peripneumonicâ luculentèr conveniebat, quæ nullâ non hyeme ſubinde occurrit. At cùm æſtate ſuperveniente, quæ Febres illas Peripneumonicas ſolebat fugare, hæc nihilominus perſeveraret, ſtatim erroris mei commonitus, Febrem hanc ad novam Conſtitutionem redigendam omnino cenſui.

Symptomata diligenti quantum potui indagine comprehenſa, hæc fere ſunt, & olim fuere. Æger per vices calore & frigore tentatur; ſæpenumero & caput, & artus dolore queritur; pulſus ſanorum pulſui non abſimilis eſt; Sanguis è venis eductus Pleuriticorum ſanguinem haud rarò æmulatur; Æger ut plurimùm laborat Tuſſi, quæ quidem quanto ab hyeme longiùs invadit morbus, tanto citiùs, unà cum aliis Symptomatis Peripneumoniam mitem & boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum, & fauces (hic verò levior quàm in Angina) ſub primum morbi inſultum quandoque occupat. Febris tametſi prorſus continua ſit, ſæpe tamen Exacerbationes moleſtiſſimas ingruente nocte apportat, non aliter ac ſi duplex foret Tertiana, ſive Quotidiana. Æger jugem in lecto decubitum, quan-

tumlibet leviſſimè ſtragulis coopertus ſit, non ſine magno ſuo periculo experitur; Febre enim exinde in Cerebrum versâ vel in *Comâ*, vel in *Phreneſin* facilè incidit. Et, ut verum fatear, ita proclivis eſt in hoc morbo ad Phreneſin lapſus, ut perſæpe ſuâ ſponte, nullâ ejuſmodi datâ ansâ, illico ſubrepat. At non eo excandeſcentiæ & furoris aſcendit Phrenitis in hâc Febre, atque illâ quâ Variolis atque aliis Febribus correpti laborant; quinimo æger potius tranquillè delirat, incongrua ſubinde effutiens. Ab intempeſtivo Cardiacorum uſu, & regimine paulo calidiore Petechiæ ſæpius effloreſcunt, & in junioribus calido temperamento præditis, maculæ etiam purpureæ, certiſſimum ſummæ Inflammationis indicium, tam in hoc, quàm in alio quovis morborum Acutorum genere. Quandoq; eruptiones Miliares, quas vocant, in ſuperficiem corporis ſe diſpergunt, Morbillis haud multùm abſimiles, niſi quod rubent magis, & quando recedunt, ſquammulas iſtas furfuraceas quæ in Morbillis cernuntur, haud relinquunt: licèt hæ ſponte ſuâ nonnunquam ingruant, ſæpiùs tamen lecti calore & Cardiacis extorquentur. Lingua ægri pro ratione imperati Regiminis, vel humida eſt, vel ſicca. Ubi inaruerit, fuſci eſt coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbeſcens. Ubi verò humida eſt Lingua, omni ex parte alba eſt, pelliculâ item ſcabrâ & albâ veſtita; Nam ſi æger ab adhibito regimine plus juſto incaleſcat, lingua ferè eſt fuſca & arida; ſin minùs, humida eſt, & alba. Idem de ſudore dicendum eſt, qui pro ratione diverſi regiminis præfati dimanat. Nam ſi calidiùs tractetur æger, ferme viſcoſus effluit, è capitis præſertim regione. Quantumvis autem ſudor copioſè, & undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis ſentit æger; unde liquet ejuſmodi ſudores ſymptomaticos tantùm eſſe, criticos non eſſe. Primis morbi diebus ſudoris ex arte provocatio, materiam morbificam ſi non in caput, ſaltem in artus ſolebat deponere. At ubi jam caput Febris occupavit, & Phreneſis ſemel invaluit, nulla reſtant Febris indicia, niſi quod pulſus nunc citatior eſt,

nunc

nunc tardior; tandem verò, cùm ex re malè geſtâ ſpiritus in confuſionem omnimodam adigantur, pulſus inordinatus cum ſubſultu membrorum ſubingreditur, quem non ita diu pòſt mors excipit.

Curationem quod ſpectat; iſta Peripneumoniæ ſigna quæ hanc Febrem comitabantur *Februario* illo anni poſtremi quo primùm emergebat, ſtatim ab hyemis exitu fidem, uti dixi, mihi fecêre, eam prorſus in Peripneumonicarum familia cenſendam eſſe. Ac proinde me ſtatim contuli ad uſum Methodi iſtius quam olim laudaveram in Curatione Peripneumoniæ Nothæ, & Auctario ſuprà memorato. Quæ quidem Methodus ſatis felicitèr ceſſit, tum mihi, in paucis illis, quibus medicandis per adverſam valetudinem meam vix ſufficiebam, tùm etiam aliis, qui, me Authore, eandem experiri haud aſpernabantur. Quicquid verò id demum fuerit quod hanc mihi Methodum ſuaderet; jam mihi ſatis compertum eſt, quando & morbi Phænomena, & ultimi Anni qui binas rigidiſſimas hyemes excepit, perpendo temperiem (Hyemis præſertim, ſi modo Hyems dici poſſit quæ nullum frigus notabile ſecum adduxit;) mihi inquam conſtat, hanc Febrem nihil eſſe aliud quàm ſimplicem Sanguinis Inflammationem; ac proinde Indicationes Curativas ad dictam Inflammationem debitis Remediis & methodo reprimendam, omnino dirigendas eſſe.

Hunc itaque ductum ſequens, primo loco ſanguinem è brachio dextro ad ℥x educi volo. Neque ſanè Febris hæc (utut ſanguis emiſſus ſæpiſſime Pleuriticorum ſanguinem emulatur) reiteratam Phlebotomiam facilè tolerat. Sin autem reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, *&c.* malum hoc ad Peripneumoniam nothan propiùs accedere indigitent; hoc in caſu tam venæ-ſectio quàm catharſis eouſque ſunt iterandæ donec ſymptomata omnia penitus evanuerint; prout *Capite de Peripneumonia* tradidi. Atque hoc diligenter animadvertendum volo.

Veſperi

Veſperi *Epiſpaſticum* ſeu Veſicatorium Nuchæ appono. Sequente Aurorâ, lenitivam hanc Potionem exhibeo.

℞ *Tamarind.* ℥ß. *fol. ſenn.* ʒij. *Rhabarb.* ʒiß. *Coq. ſ. q. aq. ad* ℥iij. *in Colat. diſſolv. Mann. & ſyr. Roſar. ſolutiv, an.* ℥j. *Mſ. F. Potio, ſumenda ſummo mane.*

Quod quidem Catharticum etiam alternis diebus repetendum præſcribo, donec tertiam vicem expleverit. Horâ ſomni poſt Catharſin, toties quoties, Paregoricum hoc, vel ſimile injungo.

℞ *Aq. Paralyſeos* ℥ij. *ſyr. de Meconio* ℥j. *ſucci Limon. recenter extracti cochl.* ij. *Mſ. F. Hauſtus.*

Id ſc. cavens, nè fortè ab agitatione & tumultu, quem in Febricitantium ſanguine & humoribus Purgantia ſæpe excitant, æger ex ſpirituum Animalium confuſione, Comatoſus fiat. Quod quidem Symptoma Medicamentum Hypnoticum, quantumlibet contrà facere videatur, procul amolitur. Qua de cauſa ego in Febre Comatoſa Anni 1673. Catharticum propinare non auſus, in Clyſterum uſu ſubſiſtebam, certò ſciens Remedia Purgantia eo tempore uſurpata, illico Comata adduxiſſe. Quod forteàn aliter evenire potuiſſet, ſi Paregoricum uſurpatum fuiſſe poſt talem Catharſin mihi in mentem veniſſet. Ubi verò Purgatio celebrata non fuerit, Hypnoticum horâ ſomni nullatenus eſt concedendum; nè ſc. Cathartici poſtridie deglutiendi operationem ac vim (quod fieri ſolet quantumvis ſerò aſſumatur illud) ſufflaminet, vel ſi non in ſolidum retundat, efficaciam tamen imminuat. In hac aut aliâ quavis Febre Epidemicâ, ſtatutum mihi eſt alvum non turbare in principio ſtatuve morbi, niſi Venæ-ſectione præmiſſâ. Quæ quidem praxeos Regula ſu ſque deque habita aut violata quamplurimos Orco addixit, infantes maxumè, prout aliàs in cautelam monui.

Obſervandum eſt autem, quod licèt utplurimùm Evacuationem omnes præfatæ in hujus Febris curatione uſurpari debeant; ſæpe tamen æger, maximè ſi Juvenis aut Infans fuerit, poſt eductum ſanguinem unâ Catharſi defunctus, ſtatim convaleſcit, nec pluribus fatigandus

gandus eſt, Febre primo purgantis Remedii impetu expugnatâ. E contra verò nonnunquam opus eſt ut alvus ad plures quàm ſupra diximus vices ſollicitetur. Quandoque enim, licèt id rarò evenit, Ægro è Febre jam dictâ methodo liberato, recrudeſcentia materiæ Febrilis poſt dies aliquot morbum poſtliminio reducere videtur, quem tamen purgatio quartâ vice repetita mox eliminat. Tametſi in hac methodo nova hæc Febris rarò accidit niſi ab *Apthis* quæ ſub exitu Febris præcedentis ſupervenere, & jam ad ſtatum auctæ eam denuò revocant. Quæ quidem Febris Symptomatica tantum eſt, & *Singultum* per intervalla redeuntem ſæpenumero poſt ſe trahit, qui etiam ſublatâ Febre per dies aliquot perſeverat; at pro ratione redintegratarum Ægri virium ſponte tandem evaneſcit. Quod eſt diligenter animadvertendum, quandoquidem ex Singultu ſub finem hujuſce Febris accedente nihil ægro periculi eſt, niſi officiosè nimis & inutiliter multa ingerantur remedia; quod ſi fiat, Mors pro Medico eſt. Veruntamen tam Aphthæ quàm Singultus, vel horum utervis, ſi non ſponte faceſſat, ſed in longum tempus decurrat, facilè fugantur uſu *Pul. Corticis Peruviani*; nempè ℥j. *Corticis cum ſyr. Papaver. Rhœad. q. ſ.* in formâ Electuarii, vel Pilularum redactâ, eaque methodo aſſumptâ quam olim tradebam Epiſtolâ ad D. D. *Brady*, ſuperbibendo hauſtum lactis defloratî. Quod remedii genus experimento deprehendi certiùs in hoc caſu ſcopum attingere, quàm aliud quodvis etiam è celebratiſſimis modò non fruſtrentur ejus vires (quod fieri aſſolet) ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à Purgatione liberis ſequentia vel his ſimilia nonnunquam præſcribo.

℞ *Conſerv. Lujulæ & Cynosbati an.* ℥j. *Conſerv. Berberum* ℥ß. *Cremoris Tartar.* ʒj. *cum ſ. q. ſyr. è Limonibus F. Electuarium, de quo capiat ad magnitud. Nucis Moſchat. ter in die ſuperbibendo ſeq. Julap. cochl.* vj.

℞ *Aq. Portulac. Lactuc. & Paralyſ. an.* ℥iij. *ſyr. de Limon.* ℥iß. *ſyr. Violar.* ℥j. *Miſ. F. Julapium.*

Vel

Vel ℞ *Aq. Font.* ℔j. *Aq. Roſarum, Succ. Limon. Saceh. albiſſ. an.* ℥iiij. *Coq. lento igne dum deſpumaverint. cap.* ℥iij. *ad libitum.*

Verùm in his omnibus *ſpirituum Vetrioli*, etſi ſummè refrigerantem, ſemper devito, utpote qui, cùm egregiè ſtypticus ſit, minùs convenit morbis omnibus quorum Curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus ſpiritûs naturam haud memorem.

Sæpenumero hîc accidit, maximè Febre jam ad finem vergente, ut æger dum hâc Methodo tractetur, noctè ſubindè ſudore ſponte prorumpente diffluat; a quo admodum mitigantur univerſa morbi ſymptomata. Quo non obſtante, cùm hujuſmodi diaphoreſi fidendum non ſit, ſupradicta Methodus nullo pacto eſt intermittenda; quandoquidem ſi æger ad longius temporis ſpatium iſtis ſudoribus indulgeat, Febris quam Purgationes præcedentes quadantenus ſubjugaverant, denuo vires reſumet. Si enim diaphoreſis iſta protrahatur ultra tempus illud quo particulæ Febriles Coctione debitâ præparatæ, prorſus diffiantur; qui poſt inſequuntur Sudores non ad aliud faciunt quàm ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem licèt ſudores iſti qui ſponte manabant Critici fortaſſe fuerint, quoad materiæ Febrilis ejus quæ expulſioni jam parata eſt, eliminationem: alii tamen qui poſt illos eliciuntur, Symptomatici tantùm eſſe poſſunt, atque adeò officere magis, quàm prodeſſe. Verbo dicam: Hujuſmodi ſudoribus noctu ſponte ſuâ prodeuntibus, opportunè favet lecti per noctem lenis calor; quare ſtragula nec plura, nec denſiora illis quibus ſanus aſſueverat, ægro aggerantur; nec exhibeantur Medicamenta quævis excalefacientia: lectulo tantùm indulgeat æger aliquantulum ſolito diutius manè ſubſequente: & poſtea pergat in ſupra deſcriptâ medendi methodo.

Diæta ex pulticula avenacea eſt, vel juſculo hordeaceo, cum pomo ſubinde ad ignem cocto, atque etiam poſt ſecundam purgationem juſculo tenui ex Pullo Gallinaceo. Pro potu ordinario Cereviſiam tenuem nullatenus

latenus tepefactam injungo, ut & Decoctum Album (quod appellant) ex ℥j. C. C. uſti in aq. communis ℔iij. cocti, & poſtea ſacchar. albiſſ. edulcoratum.

Poſt Catharſin bis celebratam nulla ſuadet neceſſitas, ut alio loco adnotavi, Pullorum carnibus aut ſimilibus Eupeptis ægro interdicere, cùm hæc per purgationem medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi ſi ali viæ inſiſteretur. Atque porro poſt ultimam purgationem, modò Febris aliquantulum deflagraverit & Intermittentis Typum nondum prorſus induerit, Vini Canarini cochl. tria vel quatuor manè & ſerò, ut & poſt prandium, per dies aliquot propinentur, quo & vires citiùs inſtaurentur, & Febriles avertantur acceſſus.

Cùm autem hæc Febris ſpecies præ cæteris quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quaſi apta nata ſit, nec ſine ingenti tum molimine, tum ægri periculo, inde queat deturbari: ægros meos ſollicitè moneo nè ſe nudos lectulo, niſi noctu tantùm committant: Quòd ſi uſque adeò debilitati à morbo fuerint, ut erecto corpore ſedere nequeant, permitto ut vel ſuper lectum ipſum, vel ſuper grabatum, veſtiti jaceant, capite paululum elevato; nec ſino ut focus ſit luculentior in cubiculo, quàm cui æger tunc cum ſanus erat, aſſueverat.

Atque ut hoc Regimen omnino tenendum eſt ab initio in ſingulis hâc Febre correptis (ſi fœminas in primis Puerperii diebus decumbentes excipias; ità neceſſariò eſt imperandum, ubi ad ægrum, quem ob regimen juſto calidus, *Phreneſis*, *Petechiæ*, aut *Purpureæ Maculæ* obſederunt, aut alia quævis efferatæ Inflammationis indicia, accerſitur Medicus. Hoc enim in ſtatu, quantumlibet ſanguinis detrahatur, quantumvis levitèr tegatur corpus, quicunque demum liquores Refrigerantes ingerantur, non priùs ſedabitur Febris, quam æger ſe lectulo interdiu abſtinuerit: Cùm calor circumambientis aeris inter ſtragula concluſi, ſanguinem plus ſatis exagitet, & procumbentis corporis ſitus vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hîc ubi

Phreneſis

Phrenesis ob methodum imperitiorem semel invaluit, nec subito deleri potest, nec tutum est repetitâ ultra limites præscriptos vel Phlebotomia vel Purgatione, ejusdem curationem aggredi; tandem verò suo tempore suâque sponte, ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert, atque ægri caput radi: quod itaque semper præcipio, nullum Emplastrum admovens, sed Pileolum tantùm quod ablatum rasurâ Capillitium spissitudine quadantenus compenset, aut saltem Caput à frigore externo muniat. Hâc Methodo Cerebrum refrigeratur admodum, & recreatur, ita ut sensim calidas impressiones Phrenesin excitantes queat vincere.

Et quæ de Phrenitide hîc dicuntur, de *Comate* etiam huic Febri supervenienti dicta sunto, in quo ut in dictâ Phrenitide materia Febrilis in Caput sursum fertur, ac proinde, linguæ albedinem excipias, nulla adsunt Febris signa, at æger Apyrexiâ prorsus frui videtur. In hoc pariter affectu ac in alio, Cathartica, Sudorifera, Vesicatoria atque id genus alia, non tantùm nullo cum fructu, sed ne quidem sine maximo periculo ulurpantur; istiusmodi enim evacuationes mortem sæpius quàm symptomatis hujus curationem adsciscunt. Quamobrem post evacuationes generales per venæsectionem & purgationem factas, quantumlibet hoc symptoma astantes perterrefaciat, tota res naturæ & tempori committenda est. Licet enim stupore æger diu laborârit, post aliquammultos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit, modò lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximatur indies, & supra grabatum vel etiam lectum vestitus decumbat. Interim autem abradatur caput, & sub affectûs finem Vini Canarini cochl. tria vel quatuor bis in die exhibeantur. Sed de hoc fusiùs egi *in sectione Quintâ & Capite secundo lib. de Morbis Acutis*, ubi de Comate quodam insigni Febrim Constitutionis illius comitante disserui.

Quoad Febrem autem haud deterrendus est Medicus à faciendis prædictis Evacuationibus, si fortè membrorum subsultum, vel motum Convulsivum in ægri corpore

corpore perſentiſcat, dum pulſus tangitur; quandoquidem in quibuſdam generis Nervoſi Affectibus tam Venæ-ſectio quàm Purgatio, etiam ſæpiùs repetitæ non tantùm non nocent, ſed & neceſſariò ſunt adhibendæ. Cujus rei experimentum à me factum in medium profero, nempe in quâdam Convulſionis ſpecie quæ *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur, quo morbo haud pauciores quinque laborantes & vidi, & ſanavi ipſemet, & Venæ-ſectionibus, & Purgationibus, per intervalla celebratis. De quo morbi genere cùm & mihi opportunè occurrat, & eorum quæ jam aſſero, veritati ita luculentèr aſtipuletur, pauca dicere non gravabor. *Chorea Sancti Viti* Convulſionis eſt ſpecies, quæ ut plurimum pueros puellaſve à decimo ætatis anno, ad pubertatem uſque invadit; primò ſe prodit claudicatione quadam vel potiùs inſtabilitate alterutrius cruris, quod æger poſt ſe trahit fatuorum more; poſteà in manu ejuſdem lateris cernitur, quam hoc morbo affectus, vel pectori vel alii alicui parti adplicitam, nullo pacto poteſt continere in eodem ſitu vel horæ momento, ſed in alium ſitum, aliumque locum convulſione quadam diſtorquebitur, quicquid æger contrà nitatur. Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os poſſit adducere, mille geſticulationes, Circulatorum inſtar, exhibebit; cùm enim poculum rectâ lineâ ori admovere nequeat, deductâ à ſpaſmo manu, huc illuc aliquamdiu verſat donec tandem forte fortuna illud labris propiùs apponens, liquorem derepente in os injicit, atque avidè haurit, tanquam miſellus id tantum ageret ut deditâ operâ ſpectantibus riſum moveret. Cùm Affectus iſte ab humore aliquo in nervos irruente quorum irritatione iſtiuſmodi motus præternaturales producuntur, pendere mihi videretur; Indicationes Curativas primùm ad humores illos tam Venæ-ſectione, quàm Purgatione minuendos, dein ad corroborandum genus Nervoſum omnino dirigendas cenſebam. Quem in finem hâc utor Methodo. Sanguinem ex ægri brachio ad ℥vij. plus vel minus pro ratione ætatis, educi jubeo. Die ſequente vel dimidiam

partem

partem, vel quiddam ampliùs (pro ratione vel ætatis, vel etiam majoris minorisve corporis ad subeundam Catharsin apitudine) Potionis Purgantis Communis suprà descriptæ ex *Tammarind. Fol Senn. &c.* exhibeo. Vesperi haustulum seq. propino.

℞ *Aq. Ceraſor. Nigr.* ℥j. *Aq. Epilept. Langii* ℥iij. *Theriac. Androm. vet.* ʒj. *Laudani liquid. gutt.* viij. *F. Hauſt.*

Potionem istam Catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam præscribo, & Haustum Paregoricum iisdem noctibus. Postea sanguinem rursus extrahi curo, dein ut ad Catharsin, uti priùs, æger revertatur. Atque ità alternatim sanguinem mitto, & subduco alvum donec ægro vena ter quatérve fuerit incisa, & post singulas Venæ-sectiones, toties fuerit purgatus, quoties vires ferre posse viderentur: eo tamen temporis spatio inter alternas evacuationes diligenter observato, ut nihil indè periculi ægro immineat. Diebus à Purgatione vacuis, sequentia præscribo.

℞ *Conſerv. Abſinth. Rom. & flavedinis Aurantiorum an.* ℥j. *conſerv. Anthos* ℥ß. *Theriac. Androm. veteris, & Nucis Moſchat. condit. an.* ℥iij. *Zinzib. condit.* ʒj. *ſyr. è ſucc. Citri q. ſ. f. Elect. de quo cap. ad magnitud. Nucis Moſchat. manè & horâ quintâ veſpertinâ, ſuperbibendo Vini ſequentis cochl.* v.

℞ *Rad. Pæoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelicæ an.* ℥j. *fol. Rutæ, Salviæ, Betonicæ, Chamædr. marrubii albi, & ſummitat. Centaur. minor. an. m.* i. *Buccar. juniper.* ʒvj. *Cort. duorum Aurantior. Incidantur & infundantur fridigè in Vini Canarini* ℔vj. *Coletur tantummodò tempore usûs.*

℞ *Aq. Rutæ* ℥iv. *aq. Epilept. Langii & Bryon. compoſ. an.* ℥j. *ſyr. Pæoniæ* ʒvj. *mſ. f. Julap. cap. cochl.* iv, *ſing. noctibus cubitum iturus, inſtillando ſpir. C. C. gutt.* viij.

Applicetur plantis pedum Emplastrum è Caranná.

Quanto magis convalescit æger, tanto minus pedem ducit, tanto pariter & diutiùs, & constantiùs manum in eodem situ continet, & Scyphum ori magis directâ

vi-

viâ admovet: quæ certiſſima ſunt indicia quantum profecerit in ſanitate redintegrandâ. Ad quam quidem conſummatiùs perficiendam, licèt author non ſim ut plus ter quaterve ut plurimùm ſanguinem emittat æger, attamen Remedia Cathartica & alterantia eouſque in uſum ſunt revocanda donec rectiſſimè tandem valeat. Et quoniam qui hoc morbo ſemel laboravit, facilè recidivam pati poſſit, è re fore exiſtimo, ut & perrundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, vel eâ ipsâ tempeſtate anni ſequentis, vel paulò antequam Morbus primò invaſit. Sanè haud multum abeſt quin huic Methodo *Epilepſiam Adultorum* cedere poſſe autumem, modò Remedia præſcripta ætati, eorum ritè adæquentur; tametſi, cùm non niſi perquam rarò hic Morbus mihi occurrerit, non adhuc idem ſum expertus. Sed de hoc obiter.

In Fœminis affectionibus Hyſtericis obnoxiis quandoque accidit, quòd ubi Curatio Evacuationibus dictis commiſſa fuit, Febris poſt Venæ-ſectionem & Purgationes ejuſmodi iteratas etiamnum duret procurrarque. In hoc caſu Febris, quæ jam urget ſpirituum commotioni ab evacuationibus excitatæ durationem ejus planè debet, ac proinde jam aliis omnibus poſthabitis Indicationes Curativæ, modò ſigna Peripneumoniæ & inflammationis circa partes vitales abſint, ad quietem ſpiritibus inducendum & eorum orgaſmum ſedandum omnino ſunt dirigendæ. Quem in finem ſingulis noctibus Paregoricum, quod vigiliis debellandis par ſit exhibeatur, atque etiam medicamenta *Hyſterica* propriè dicta bis vel ter in die injungantur, qualia ſunt pilulæ ex *Galbano*, *Aſſâ fœtidâ*, *Caſtoreo* & ſimilibus, & julapia ejuſdem indolis in cap. de affect. Hyſter. deſcripta. Inſuper ad vires inſtaurandas & vapores, quos dicunt, ſupprimendos concedatur ægræ talibus victitare, tam quoad cibum quàm potum, qualia Appetitui maximè conveniunt.

Jam diximus, Febrim hanc tùm anno ultimùm elapſo, tum maximè hoc ipſo qui nunc currit, exacerbationem quandam ſub noctem quotidiè adducere, Paroxyſmo

roxysmo Febris Intermittentis non absimilem. Quamobrem Medici illi qui usu didicerant omnes illas Febres, quæ vel minimùm intermittebant (sæpè etiam quæ nè intermittebant quidem) per illam annorum seriem ab *An.* 1677. ad initium *An.* 1685. à Cortice Peruviano certissimè fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem licèt judicio Rationis suffragante tentarent, non tamen æquè felicitèr illis cessit, atque prioribus istis annis plerumque cesserat. Mihi enim quantùm potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam Corticis quantitatem exhibitam, rarissimè ægrum à morbo liberâsse. Idque ità perrarò, ut quoties restitueretur æger pristinæ sanitati, ego id magis fortunato alicui Morbi eventui, quàm Corticis viribus tribuendum arbitrarer: ità penitus Cortex descivit ab illâ sanandi vi & certitudine, quâ prædictis illis annis pollebat. Febrim istam intelligo quâcum nobis impræsentiarum res est quæ Quotidianam aliquatenus imitatur. Ubi vero Tertianæ Genuinæ, vel alternis diebus invadentis, Typus reperitur, Cortex Peruvianus perinde hodie atque olim ægris opitularur. Unde liquidò constat hanc Febrem ab istis Constitutionis prioris toto cœlo distare. Cum nè hilum quidem Corticis usu hîc proficiamus; cùmque hæc à Vino & Cardiacis, aliisque Calidis exasperetur magis; quibus omnibus cum Corticis usu olim satis conveniebat, quin & cum ipsa Febre.

Porrò notandum est, quòd grassante hâc Febre, per æstatem omnem, maximè illam anni jam currentis, morbus persæpe non tam Pathognomonicis Febris signis, calore, sc. inquietudine, &c. quàm *ventris Torminibus*, nunc siccis nunc dejectionibus, se ostendebat. Cùm nihilominus sub hac larvâ ipsa hujusce tempestatis Febris delitesceret, in qua exhalationes sanguinis Inflammatoriæ, non pro more solito, in externum corporis habitum protrudebantur, sed introrsum per Arterias Mesentericas in viscera inferioris ventris, sive Intestina; & nonnunquam etiam per Arteriarum Cœliacarum ramos in Ventriculum deponebantur, quæ quidem

dem exhalationes Vomituritionem excitare ſolent, præcipuè ſtatim ab ingeſtione ſive potûs ſive nutrimenti cujuſvis ſolidioris: Quamvis autem hæc Febris ſub dictorum Symptomatum ſpecie ac formâ deliteſcat, omnino tamen genuinâ illâ Methodo, quam ſuprà dedimus, expugnanda eſt, perindè ac ſi uſitatâ hujus Febris facie compareret, idque tam ratione venæ-ſectionis, quam repetitæ catharſeôs. Niſi quod hîc animadvertendum ſit, quod quoties Febris eò uſque Ventriculum infeſtet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pilulæ Cochiæ Majores* (quæ ad ℈ij. exhibitæ nunquam non per viſcera ſibi exitum parant) loco Potionis leniter purgantis ſubſtitui poſſint. Devorentur verò Pilulæ horâ quartâ Matutinâ, ita ut æger ſuperdormiat. Tum etiam Hypnoticum doſi paulò largiore eſt concedendum, *v. g. Laudani ſolidi Londinenſis gr.* jſs. cum ſimili quantitate *Maſtiches* in duas Pilulas redacta eadem nocte diglutiantur; vel etiam *Laudani liquidi gutt.* 18, vel 20 in ℥j. *Aq. Cinamom. Hordeat.* aut alio quovis Vehiculo generoſiore; quò Ventriculus hujus tum viribus corroboratus, tum minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejectionem minùs inſurgat. At ſi quovis modo Potio purgans, & Diacodium in Ventriculo queant retineri, dictis Pilulis, & Laudano omnino præferantur; cum officio ſuo fungantur, corpore minùs quàm à Pilulis excalefacto.

Cùm autem de Torminibus Ventris mentionem fecerim, monendi hîc mihi ſunt Populares mei, quanto cum periculo, prout frequenti obſervatione didici, *Aquæ Minerales* in Ventris torminibus quibuſlibet, vel Diarrhœâ, vel Vomitione, vel Affectu alio quocunque, quem à Febre oriri vel ſuſpicari poſſimus, præſcribi ſoleant. Quandoquidem in tam ſubtili & ſpirituoſo morbi genere ac Febris extat, ejuſmodi Medicamenta Mineralia ita omnia conturbant, ut loco eorum Symptomatum quæ Febrem ex more uſitato comitantur, Accidentia prorſus anomalâ adducant; nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant, quod me diu ſæpeque obſervâſſe memini.

Illud interim omnino obſervandum eſt, utpote quod ad quamplurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat, quòd non obſtantibus iis quæ ſuprà jam tradidimus, quotieſcunque j prædicta ventris Tormina ad *Dyſenteriam* uſque *confirmatam* (in quâ præter iſta Tormina Materia quædam mucoſa unà cum ſanguine per ſedem excernitur) promoventur; hîc mihi periculoſiſſimum eſſe conſtat morbum aggredi protractiore illâ Methodo, quæ evacuandos primùm, dein contemperandos acres iſtos humores eſſe docet (ut de Remediis Aſtringentibus varii generis, & variatâ formâ intrò aſſumptis, tùm & Clyſteribus nunc abſtringentibus, nunc conſolidantibus ſubinde injectis nihil dicam;) cùm experientiâ didicerim Dyſenteriam & certiſſimè & celerrimè curari, ſi miſſis ambagibus, Fluxus Laudano confeſtim ſiſtatur. Ita enim atrox & vehemens eſt hiccè morbus, ut, ſi Dyſenteriâ jam confirmatâ adhuc purgare ſatagas, perquam metuendum ſit, ne Dyſenteria ſumptis inde viribus in præceps lata, ægrum præ incredibili fermento, quocunque re poſtea verteris, diutius excruciet, vel etiam vitâ ſpoliet. Advocatus itaque, guttas circa xxxij. *Laudani liquidi* in *Aq. Epidemicâ* vel *Aq. Mirabili*, vel aliâ ſimili protinus exhibeo, bis intra horas xij. repetendas; vel etiam hoc ſæpiùs ſtatis intervallis, ſi nempe Doſis jam præſcripta, manè ac ſerò tantùm uſurpata, tam torminibus Ventris, quàm Dejectionibus cruentis, ritè compeſcendis par non fuerit. Dejectionibus paululum incraſſatis, vel jam magis conſiſtentibus (quod primum ſanitatis mox recuperandæ indicium eſt) & fugaris Symptomatis, tutiſſimum arbitror, ut æger aliquantiſper in uſu prædicti Remedii manè & ſerò capiendi perſeveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertendum autem eſt diligenter, quod ægrum ab uſu Paregorici lectulo diutiùs affigendum curo, cùm ſitus quilibet paulo erectior cerebrum facilè conturbet niſi æger ſomnos poſt in lecto ſatis longos captaverit. Diætam quod attinet; ſi æger vino priùs aſſueverat, Canarenſe concedo,

do, probè tamen aquâ dilutum, in qua panis cruſtulum fuerat decoctum; & quam frigidam in hunc uſum in lagenâ aſſervandam jubeo, ut in promptu ſit ubi vinum eſt contemperandum. Decoctum Album, è Cornu Cervi uſto in Aquâ fontanâ, hic etiam affatim epotum prodeſt. Pro victu juſculum Hordeaceum, vel è pullorum carnibus elixis; ovum ſine teſtâ coctum, vel aliud quodvis ex Eupeptis in primos dies ſufficiet. Deinceps verò tum ad liquores magis generoſos, tum ad alimentum uberius ſolidiuſque paulatim aſcendendum, ne ſcilicet nimia vacuitas ſive exinanitio, vel morbum à quo convaluerat, vel alia Symptomata, quæ exinanitio ſolet parere, denuò reduçat. Veruntamen hoc eſt adnotandum, quod licet in conſtitutione jam regnante, Laudanum ſolitarium ſuo Marte Dyſenterias ſubjugabat; in iſtis tamen Annis, in quibus Dyſenteriæ Epidemicè graſſantur, & cæteris prælucent morbis, non abs re fuerit illas primùm Evacuationes quas in Capite de Dyſenteriâ olim deſcripſi in uſum revocare.

Et ſicuti in radicatâ illâ Dyſenteriâ modò dictâ, ità etiam in hoc qui ſequitur caſu, fieri non poteſt, ut Curatio Methodo illâ quæ Febri unde primitùs ortum duxit, deberur, illicò poſſit expediri. Verbi gratiâ. Nonnunquam uſu venit ut quis rigore atque horrore corripiatur, calore & frigore per vices alternantibus, quæ ſunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepentè viſcerum torminibus, à materiæ febrilis irruptione ac inſultu graviſſimè diſcruciatur. Æger cùm venam ferire, & alvum repurgare deberet, ad normam ſupraſcriptam, ad Medicamenta neſcio quæ calefacientia, tam intrò aſſumenda, quàm extrà applicanda ſe confert: eo ſc. animo ut flatus, quos hujus mali fontem eſſe auguratur, his mediis diſcutiat; donec tandem augeſcente dolore & viſceribus diuturniori morâ quaſi impacto, motus Inteſtinorum Periſtalticus quo ex naturæ ordine omnia deorſum propellere debent, inverti occipit, & incluſa omnia ſurſum tendunt, unde æger ſæviſſimo cruciatu torquetur, & provocatur

ad Vomitionem, malo jam in *Iliaca Paſſione* deſinente. Hic in Medendi ratione quam Febris quæ hujuſce Symptomatis Cauſa erat Antecedens, ſibi poſtulabat, ulteriùs procedere nequit Medicus, quàm ut ſanguinem ex ægri brachio ſemel extrahendum præcipiat: etenim quot & qualiacunque demum Cathartica propinaveris, ea ſtatim Emetica fieri, atque ita ſurſum inverſum viſcerum motum magis promovere ſolent; cùm utplurimùm vix fortiſſima quidem Medicamenta Purgantia vel minima eorum pars inteſtina permeare valeant, ac ſedem petere. Rebus ſic ſtantibus conſultiſſimum eſſe arbitror brachii venam primùm pertundere; mox interjectâ horâ unâ alterâve, *Clyſterem* aliquem ex iis qui potentiùs operantur injicere; ego *fumum Nicotianæ* ſive *Tabaci*, ex tubulo inverſo, per veſicam majuſculam, in inteſtina validiſſimè inſufflatum, Enema omnium quæ mihi innoteſcunt hactenus efficaciſſimum eſſe duco. Qui etiam poſt moram aliquam reiterari poteſt niſi prior immiſſus, ſolutâ alvo meatus deorſum verſus reſeraverat. Huic autem Remedio Symptomate haud cedente omnino neceſſe eſt ut Catharticum paulò fortius ac *λεπτότερον* in uſum veniat, utut difficilè fuerit exinde viam facere. Ut,

℞ *Pil. ex duobus gr.* xxxv. *Mercurii dulc.* ℈j. *cum ſ. q. Balſam. Peruv. f. Pil. n.* iiij. *cap. è cochl. uno Syr. violar.* nullum inſuper liquorem aſſumendo nè minùs retineantur. Sin autem æger hoc Remedium per os rejecerit, hâc methodo procedendum. *Laudani liq. gutt.* xxv. *Aquæ Cinnam. fortis* ʒß *inſtillatæ ſtatim propinetur*; & interjectis aliquot horis idem Paregoricum repetatur. Cùm verò horum uſu vomituritio ac ventris dolores remiſerint, tunc Catharticum priùs dictum iterum exhibeatur. Hoc enim tempore idem ſub Laudani tutelâ aſſumptum retinebitur, ac ſuo tandem defungetur munere. Verùm ſi Anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, Cathartico interim in corpore reſtitante; in hoc caſu, ex dejectionibus per inferiora ſpe omni impræſentiarum abjectâ, ad uſum Paregorici ſuprà deſcripti revertendum,

dum, idemque eouſque repetendum quarta vel ſexta quaque hora donec inteſtinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus eorum naturalis deorſum verſus reſtituatur: quo quidem tempore Catharticum, quod hactenus ob contrarium inteſtinorum motum in corpore ſiſteretur, jam operationem ſuam per ſedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum uſu planè contrarium effectum iri videatur. Quod & ipſe dum hæc ſcriberem in Generoſo quodam Ileo ſæviſſimo laborante expertus ſum; cui tamen poſtea ex nimis longâ tam humorum morbum committentium, quàm acrium Catharticorum retentione, *Aphthæ* ſupervenere, ſed quæ ſatis facilè debellarentur uſu Corticis Peruviani ſuprà deſcripto; ut & os ſæpè colluendo cum ſequente *Gargariſmate.*

℞ *Succi Pomorum agreſtium* ℔ß *ſyr. de Rubo Idæo* ℥j. *f. Gargariſma.*

At cùm jam ductus iſti pro naturæ lege, denuo pateant, ægro liberum eſt ut ad dies aliquot ferietur à Purgatione, donec ſcilicet tumultus nuper in viſceribus excitatus, omnino reſederit; quod temporis ſpatium humorum calori & acrimoniæ diluendis contemperandiſque ſatis commodè impertiri poteſt. Quo facto Catharſi alternis diebus, ut ſuprà, repetendæ vacare debet, ſi vel minima adhuc reſtent Febris veſtigia. Sed de hoc ſatis.

Si *Infans* hâc Febre laboret, tum *Hirudines* quæ utrinque pone aures applicentur.

Dein *Emplaſtrum Epiſpaſticum* poſteriori cervici admoveatur.

Cum Cereviſia qua *Rhabarbarum* fuerit infuſum purgetur.

Si poſt Catharſin Febris intermittere videatur, tum *Julapium* cum *Cort. Peruv.* (in *cap. de Febre Intermittenti*, pro Infantibus deſcriptum) exhibeatur.

Hoc in loco inſuper eſt animadvertendum, quòd licèt *Infantes* huic Febris generi æque cum Adultis obnoxii ſint, ac proinde pari cum illis Methodo curandi, niſi quod pro ratione ætatis, minor ſanguinis quan-

titas eſt detrahenda, ac Catharſis tum eorum ætatulæ accommodanda, tum etiam fortè rariùs celebranda (ſæpe enim & Infantium & Juniorum morbus à primo vel ſecundo ſaltem Cathartico prædominabitur;) nihilominus ſeriò advertendum eſt, an quæ hoc modo tractatur Febris, pro certo hujuſce conſtitutionis fuerit, non verò alterius ſpeciei, quod diligenter perquiri debet in Febribus iis quæ Infantes corripiunt, in omnibus quibuſcunque annorum Conſtitutionibus. Vulgò enim notiſſimum eſt Infantes à doloribus ex dentitione ortis, ſæpiùs in Febres agi, quæ haud ità facilè ab alterius generis Febribus internoſcuntur. In harum ego Curatione diu multùmque angebar, nec niſi nuperis his annis, certò mihi perſuadere potui quemlibet ex illis qui meæ curæ concrediti ad ſanitatem reſtituti fuerunt, tam Arte quàm Caſu convaluiſſe, donec tandem de felici ſucceſſu Remedii haud ità celebris, imò ab tritum ejus uſum planè contempti, frequenter admonitus, illud ipſe quoque præſcriberem; quod etiamnum præ cæteris quæ mihi innoteſcunt medicamentis optimè votis hic reſpondet. Ejuſmodi verùm eſt Guttæ duæ, tres, vel quatuor *ſpiritus C. C.* pro ratione ætatis, in cochleari uno vel altero Aq. Ceraſor. nigr. vel Julapii alterius appropriati, exhibeantur quartâ quaque horâ ad vices quatuor, vel ſex.

Eſt & Symptoma aliud Infantibus permoleſtum longè diverſum & à Febribus variarum Annorum Conſtitutionum, & ab illâ proximè memoratâ. Eſt verò *Hecticæ ſpeciei* Infantes diu affligens, quâ infeſtari ſine inſigni aliquo calore languent, cum appetitûs dejectione; & tam artus quàm corporis truncus ubique emaciantur. Simpliciſſima quâ hîc utor methodo, talis eſt. *Rhei* electi taleolatim inciſi ℥ij. in lagenam vitream duarum librarum Cereviſiæ tenuis capacem, ſubere mox probè obturandam, immitti curo, (vel in alio quolibet liquore quo pro potu ordinario uti ſolet infans;) quam Cereviſiam in medicatam Infanti tam noctu quàm interdiu, & cum & ſine cibo propinandam injungo. Epoto hoc liquore, duas alias libras Rhabarbaro

baro eidem superaffundi jubeo; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertiâ vice substituo; quo facto & Rheum vires suas amittit, & Infans morbo ut plurimum liberatur. Ne tamen Cerevisia primùm affusa Rhei vi cathartiçâ saturatiùs impregnata, justo vehementiùs alvum cieat, cautiùs agimus, si libra unâ epotâ alteram statim adjiciamus: post verò, recentem Cerevisiam non affundemus, nisi exhaustâ eâ omni quæ priùs fuerat lagenæ inclusa.

Sed ut ad Febrem de quâ nunc agimus, Constitutionis scilicet jam currentis, revertamur. Hoc sedulò observandum est, quòd in hoc Febris genere (perinde ac in Rheumatismo & aliis morbis quamplurimis, quorum curatio solis evacuationibus absolvitur) si dictis evacuationibus pertinaciter insistamus, usque dum Symptomata omnia prorsus ablegaverimus, sæpius ægro non nisi Morte medebimur. Neque enim ità insolens est, ut Symptomata quædam leviora, & quasi efferæ Febris Reliquiæ aliquantisper etiam expirante jam morbo, perdurent; à quibus tamen nullum ægro recidivæ periculum est, quæque sua sponte pari passu quo sanitas redit, abscedent. Quid quod jam recitata Symptomata haud rarò nihil aliud sunt quàm reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies; si huic saltem addamus in causæ partem, exinanitionem illam quam ægri à consuetis cibis potuque abstinentia superinduxit: quæ omnia cùm in corpora jam à morbis infirmata & pænè confecta vim fecerint, *Vapores*, quos dicunt, haud aliter elevantur quàm in fœminis, atque eandem planè ob rationem, ob debilitatum sc. & quasi disjectum fractúmque Spirituum Animalium Systema. Quapropter post factas, quæ tollendo morbo sufficere queant, evacuationes, Prudentis Medici est ab importunâ earundem ordinatione sibi temperare, & paulisper attendere quid *Tempus*, Medicorum sæpe Peritissimus Optimúsque, ad leviculorum istorum Symptomatum depulsionem conferre possit; quæ quidem sæpenumero, prout multories repetitâ observatione comperi, à Paregorico

regorico duabus vel tribus noctubus aſſumpto, ſine alio quovis apparatu, ſub morbi hujuſmodi exitu devincuntur.

Methodus jam laudata cæteris quas expertus ſum omnibus, in hujuſce Febris curatione facilè antecellit. Si quando verò Febrim non prorſus tollat, id ſaltem agit ut intermittere cogatur; ac proinde *Peruviano Cortici*, qui hîc nunquam non triumphat, conficiendum tradit. Cùm autem Catharſis iſtic imperata Curationi hujus Febris obeſſe nonnullis fortè videatur, pro comperto affirmo, nihil ità certo atque ità potenter ægrum refrigerare atque Catharſin, poſt venæ-ſectionem (quæ ubique permittenda eſt) celebratam. Tametſi enim Medicamentum Purgans eo ipſo quo ſumitur die, atque adeò inter operandum majorem impræſentiarum & in ſanguine & in reliquis humoribus, quàm qui ante fuit, tumultum excitet, & proinde Febrim intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde ſubſecuturo plus ſatis penſatur. Teſtatur enim experientia, Catharſin, modò poſt eductum ſanguinem tentetur, quibuſlibet aliis remediis felicius certiúſque Febrem perdomare; tum quatenus fœdam illam Humorum illuviem è corpore exigat, à quibus ut à causâ antecedente Febris accendebatur, vel ſi non antea peccabant ii, jam ſaltem concalefacti, & à Febris ardore quaſi cocti & conſtipati, ad ejuſdem moram diuturniorem multùm faciunt; tum etiam quatenus Anodyno viam ſternit, quod tutius longè certiuſque officio ſuo fungitur, quàm ſi humores peccantes, qui Paregorici vires aliter potuiſſent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

At è contra ſicuti Methodus illa quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare ſatagit, minus habet certitudinis, ità plus habet & faſtidii, & moræ, utpote quâ morbus ſæpius ad ſeptimanas aliquot producitur. Cùm æger hoc modo primùm in ipſo ſepulchri margine (ſi fortè Libitinam eviter tandem) conſtituatur; & per longum illum Febris decurſum, denſo Remediorum agmine infeſtetur, quibus ea expugnantur ſymptomata quæ imperita morbi tractatio advexit; dum

Regimine

Regimine & Medicamentis calidiſſimis tentatur Curatio ejuſmodi affectus, qui pro genio ſuo, utraque horum frigidiſſima omnino depoſcit. Atque ità dum maleſani homines Artis falsò dictæ regulis ſe mancipant, etiam ſpreto ſenſuum illis reclamantium judicio, morbum ex ſua natura brevem facilémque in diuturnum, & difficilem eruditè convertunt, omnia tumultu & metu conturbantes, & fluctus, quod aiunt, excitantes in ſimpulo. Quo facto non iis magis opus erat, quàm eſt Nauclero, ut dum in mari libero navim poſſit agere, eandem inter cautes & brevia inſerat; unde licèt majoris peritæ gubernationis famæ comparandæ opportunitatem nancíſcatur, ſervato in tantâ deſperatione navigio, viri Prudentis ſaltem nomen amittet.

Has itaque ob cauſas, & prudenti, utì ſpero, fiduciâ affirmare lubet, quòd dicta Methodus curationis per Venæ-ſectionem & Purgationem expediendæ, plus aliâ quâvis præſtabit in Febribus quamplurimarum ſpecierum expugnandis. Licèt enim Diaphoreſis, proprie loquendo, naturæ ipſius ſit Methodus, qua materiam febrilem foras protrudit, & præ cæteris maximè genuina ſit, & accommodatiſſima, quoties natura ſuo relicta arbitrio dictam materiam primùm digerat, dein ritè coctam per corporis habitum blandè expellat, (quem felicem Naturæ eventum Febres per ſudores abigentis cùm Medici Practici ſæpe animadvertiſſent, hinc anſam arripiebant Δογματικώτεροι fidenter ſtatuendi, Febres univerſas hac tantùm Methodo, non verò aliâ quavis, profligare poſſe ac debere;) Quo tamen dato & conceſſo, Ars nihilominus, quantumcunque Naturæ imitationem præ ſe ferat, id ſaltem ſibi privilegii arrogare nequit, ut Febribus per ſudores certò exigendis par ſit. Primò enim neſcit Ars quo pactò materia peccans ad expulſionem ſubeundam rite præparanda ſit; nec ſi hoc ſciat, certa ulla habet indicia, quibus de hujuſmodi debitâ præparatione poſſit moneri; unde etiam & tempus ciendo ſudori opportuniſſimum ignorari neceſſe eſt. Temerariam verò ſudoris, nondum peractâ Coctione, provocationem, longè periculoſiſſimam

nam esse, nemo opinor nisi pertinax negaverit; cùm materiam crudam in Cerebrum impingens, oleum camino addat. Atque, prout aliàs etiam innui, saluberrimum illud Hippocratis Monitum, *Cocta non Cruda sunt Medicanda*, non tam Catharsin, quàm Diaphoresin ex Arte sollicitandam spectare videtur. Etenim neminem in ægris tractandis vel mediocriter versatum fugere potest, quam multi indies malè multentur à Vetulis & imperitis Medicastris, præpostero hoc Sudorificorum abusu: his enim more receptum est, ut si quis de rigore, & capitis atque ossium dolore (quæ ut plurimum Febris mox invasuræ præludia sunt) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicant, & sudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbunt. A quo importuno molimine tantum abest ut præcaveatur Febris, quæ fortè vel sua sponte, vel eductis aliquot sanguinis Unciis potuerat evanescere, ut è contra magis accensa vehementiùs exardescat, & in morbum jam radicatum confirmatúmque abeat. Illud insuper (ut Vetulas jam missas faciamus) notissimum est, quòd sicut sudores isti qui Febre primum ingruente spontanei erumpunt Symptomatici omnino sunt, nullatenus verò Critici: ità etiam qui primis Febris diebus Diaphoreticorum vi exprimuntur, nihil magis ad morbi curationem plerumque conferunt quàm solent alteri illi Symptomatici ità præmaturè suâ sponte manantes, hoc est ut plurimùm, nè hilum quidem. Deinde verò sicut ignorat Ars opportunitatem illam temporis quâ sudores eliciendi fuerint, ità pariter nescia est quamdiu in iisdem sollicitandis perseverandum sit. Quod [si Diaphoresis ultra debitum tempus, quo sc. materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur; humidarum iftarum particularum, quibus sanguis diluendus contemperandúsque erat, absumptio, febris tum moræ diuturniori, tum incremento ministrabit. Constat itaque quam in lubrico res hîc versatur; cùm è contra penes Medicum sit alteram illam methodum quâ materia febrilis per Phlebotomiam & Catharsin eliminantur, pro arbitrio suo moderari. Adde quòd

hoc etiam nomine hæc illi alteri anteponenda eſt, quòd ſcilicet ſi forte Medicus propoſitum ſibi ſcopum non attigerit in ſanando ægro, ſaltem eundem in nullum diſcrimen adducit, quod in Diaphoreticorum uſu contingit, niſi convaleſcat. Etenim vel calor lectulo jugiter incluſi, cui præter ſolitum morem aliquandiu ſe addixit, (ut Cardiaca quæ in hac Medendi ratione locum ſemper obtinent, omittamus) naturæ œconomiam confundit, & convulſivos artuum motus, aliáque Symptomata prorſus Anomala adfert. Quæ ſane ideo delineari non poſſunt, quia ſub morbi Hiſtoriam non cadunt (quod in Symptomatis pleriſque ad quemlibet morbum ſpectantibus uſu venit) ſed à ſuperaddito tumultu & confuſione oriuntur, quibus ſæpe opprimitur natura, quoties curationem Morbi hâc Methodo aggredimur. Quæ quidem omnia vulgò Malignitati neſcio cui ſolent imputari.

Cujus de *Malignitate* (ſive Notionem, ſive Verbum dixeris) opinionis inventio humano generi longè ipſâ *Pyrii Pulveris* inventione lethalior fuit. Cùm enim ex Febres præſertim Malignæ dicantur in quibus intenſioris præ cæteris Inflammationis gradus conſpicitur, hinc Medici ſe ad uſum Cardiacorum, & Alexipharmacorum neſcio quorum contulerant, quo ſcilicet per cutis poros expellant quod ſomniant *Venenum* (hoc enim eſt dicendum, niſi malint verbis ludere, quàm illud quod poteſt intelligi, ſeriò proponere;) ex quo factum eſt ut Regimen calidiſſimum Methodúmque huic parem iis morbis adaptaverint quæ frigidiſſima tum Remedia tum Regimen præ cæteris ſibi poſtulabant. Quod quidem ſatis arguitur tum in Variolarum, qui ex calidiſſimis in rerum naturâ Affectibus eſt, tum in Febrium aliarum curatione. In quem errorem forte inciderunt ex conſpectu Petechiarum Maculanum purpurearum, & cæterorum in genus *πανσηλῶν*. Quæ tamen omnia in pleriſque ſubjectis, Inflammationi, ægri ſanguini jamdiù plus ſatis à Febre accenſo ſuperinductæ, omnino debentur. Utpote quæ ratò ſponte ſuâ efflorescunt, præterquam ſub adventu Peſtis ipſius, atque in initio invaſionis

invaſionis iſtarum Variolarum Confluentium quæ ſummæ Inflammationis participes ſunt. In hoc enim Morbi genere Maculæ liventes in variis corporis partibus unà cum Puſtulis primùm erumpentibus, comparent; atque æger eodem tempore ſanguinis excretione vel per meatus urinarios, vel cum Tuſſi per Pulmones, fatigabitur; cùm ità validâ exagitatione, atque orgaſmo ab inflammatione orto, ſanguis ferociat, ut diffractis jam repagulis, in cavitates corporis præceps ruat. Et licèt Maculæ iſtæ purpureæ in hac Febre non à tam intenſo ſanguinis calore, qualis is eſt qui iſtiuſmodi Hæmorrhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus inflammatione ſed gradu remiſſiori producuntur; & quoties iſta ſanguinis excretio non accedit, Refrigeranti regimini facilè cedunt. Quod ſi Malignitatis præſentiam non tantùm è Maculis Purpureis colligunt, ſed etiam ex eo quòd obſervaverint, Febris Symptomata ſubinde fuiſſe mitiora quàm quæ ejus naturæ competere viderentur, ægrum tamen magis viribus occitum fuiſſe, quàm pro ratione temporis à quo cœpit ægrotare; Reſpondeo omnia hæc exinde tantùm procedere, quòd Natura a primo morbi impetu quaſi oppreſſa, devictáque, non ſatis valida eſt, ut Symptomata regularia & magnitudini morbi conſona exerat, omnia verò phænomena prorſus ſunt anomala. Etenim perturbatâ Oeconomiâ animali & quaſi dejectâ, Febris exinde deprimitur, quæ obtinente genuino naturæ ductu, vigere ſolet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurriſſe mihi memini multis abhinc annis, in Juvene quodam ad quem accerſebar. Quamvis enim fermè animum agere videretur ille, calor tamen in externis corporis partibus ità ad tactum ſentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adſtantes amici, quoties aſſerebam eum Febre laborare, quæ ob ſanguinis oppreſſionem (cujus mole, exitu negato, quaſi ſtrangularetur) ſe explicare & oſtendere palam nequibat: quod ſi venam inciderent, Febrem illicò ſatis violentam ſtatim animadverterent. Apertâ venâ, & ſanguine paulo copioſiùs educto emicuit Febris, quâ vehementiorem mihi nondum

dum videre contigit; quæ non niſi tertiæ quartæve demum Phlebotomiæ cedit.

Quod ſi rationes à me allatæ tanti non ſint, ut certò ac neceſſariò evincant rem ità ſe habere atque ego ſtatui; attamen ſi ſuffragante experientiâ deprehendero hancce Febrim evacuationibus per Diaphoreſin factis haud libenter cedere, habeo quod quæro. Neque enim cujuſlibet demum Ratiocinatio, ſed potius Experientia docere poterit, quænam Febrium ſpecies Diaphoreticis, quænam verò aliuſmodi evacuationibus ſanari poſſint ac debeant. Et profectò nemo ſapiens cui tam hominum quàm rerum natura ſatis eſt perſpecta, in iis quæ meræ ſpeculationes ſunt, nullo autem certo experimento determinari queunt, in cujuſvis Mortalis verba, quantuſcunque is demum fuerit, facilè juraverit: cùm idem animadverriſſe debeat, *Momenta Rationis* ità prorſus varia, itáque ſubtilia eſſe, ut cùm aliquis Theoriam quamlibet propoſuerit, ità validis rationibus ſuffultam, ut adſtantium, quotquot ſunt, omnium aſſenſum extorqueat; hunc mox alius inſignioribus fortè naturæ dotibus præditus, excipit, qui ſententiam iſtam, quæ ità pulchrè ſtabilita videbatur, convellit, & firmiori Argumentorum vi, nihil illud eſſe aliud quàm Cerebri commentum, cujus nulla prorſus in naturâ veſtigia reperiuntur, palam oſtendit. Cujus jam loco is novam quandam ſubſtituit Hypotheſin, majori adhuc veriſimilitudinis ſpecie innixam, & magis affabrè concinnatam; quod tamen poſterius Figmentum, pari cum ſuperiori illo fato fungetur, quoties Tertius aliquis ſe objecerit, qui Secundum iſtum tantum ingenio vincat, quantum ille ſibi præcedentem devicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec tandem ad illum perventum fuerit, quem *ultima humani ingenii potentia* conſummaverit. Quàm verò difficile ſit hunc hominem inveſtigare & à cæteris dignoſcere, ſtatim ſentiet, quiſquis non uſque adeò deſipit, ut hanc ſibi laudem delirus arroget. Quinimo, cùm jure merito ſuſpicari liceat, eſſe naturas in Orbibus illuſtrioribus, per Univerſi expanſum hinc illinc ſparſis, pene infinitas, quæ præcellentiori

cellentiori longè intellectûs vi pollent quàm nos homunciones; haud ſatis ſcimus, annon vel totum hominum genus Cerebrum, cogitationum officinam, habeat à Natura ità efformatum, ut non tam quid ſit abſolutè verum, quàm quid maximè conveniens, ac ſuis Naturis accommodum, excogitare queant. Atque hæc iis qui in Medicina faciendâ potiùs ſpeculationibus vanis, quàm experientiæ ſolido ſenſuum teſtimonio inniæ fidem adhibent, dicta ſunto.

Quod ſiquis hîc regerat, Annon igitur de facto experimur hanc Febrem Methodo huic quam tradis, prorſus contrariâ perſæpe fugari? Reſpondeo toto, quod aiunt, Cœlo diſtare Curationem Morbi eâ Methodo cui ſola ægri nonnunquam ad ſanitatem reſtitutio, adſtipulatur; & ejuſdem Curationem, iſtâ Praxeos Methodo, cui & frequentior ægri reſtitutio, atque etiam Phænomena practica omnia quæ in eodem curando incidunt, pariter aſtipulantur. Exempli gratiâ: in Variolis, Multi ex iis qui diro calidorum & regiminis & remediorum uſu cruciantur, tamen convaleſcent; ex adverſo autem, & iis pariter feliciter cedet, quorum Curatio methodo planè contrariâ tentatur. Jam quo pacto litem hanc finiemus, Quænam Methodus eſt præferenda? Hoc planè modo certiſſime dijudicabimus. Nempe ſi in illo regimine priori exploratum habuero, me quanto magis ægrum excalefacio, tanto magis Febrem, Inquietudinem, Delirium cæteráque Symptomata intendere ac promovere; è contra verò deprehendero, eundem, ubi moderatè refrigeretur, tanto ſedatiori temperamento eſſe, tantóque minùs tam à Febre quàm ab aliis Symptomatis vexari. Addo quod ſervatâ debitâ illâ carnis muſculoſæ temperie, quæ puſtularum tum augmento tum maturationi maximè competit; & grandiores ſunt puſtulæ & liberaliùs implentur, quàm ſi æger nimio ſuffocaretur calore. Poſito hoc utroque caſu, ſatis manifeſtum eſſe arbitror quam potius Praxeos Methodum ſequi debeamus. Pariter in illâ, de qua nunc agimus, Febre, ſi comperiar ægrum quo magis calefit, eo magis non tantùm Phreneſi, Maculis

ulis Purpureis, Petechiis, *&c.* obnoxium eſſe; ſed & Febrim inſuper ſymptomatis omnium generum irregularibus & Anomalis exinde ſtipari. E contra verò ſi alium ægrum eâ quam jam proponimus Methodo tractatum ab his ſymptomatis prorſus liberum obſervaverim, ratio dictat poſteriorem hunc Praxeos modum, longè alteri præſtare, tametſi uterque æger ità diverſimodè curati ad ſanitatem revertantur. Quod ſi plures hâc viâ quàm aliâ iſtâ mortem effugiant, eò facilius ſolvitur Controverſiæ nodus; quâ de re non eſt mearum partium judicium ferre, ne mihi & meis plus æquo faveam.

Atque hæc de hac Febris ſpecie. Quouſque illa durabit non hariolor. Neque ſatis ſcio annon ſit initium aliquod ſpirituoſius ac ſubtile, & quaſi primordium *Febris* iſtius *Depuratoriæ* jam antiquatæ, quam inſecuta eſt immaniſſima illa Peſtis. Sunt profectò Phænomena quædam quæ me ut hoc credam, quadantenus inducunt, quandoquidem non tantùm Febres Intermittentes propriè dictæ, præſertim *Quartanæ*, hic illic ſparſæ adhuc reſtant; verùm etiam nonnullæ ex his Febribus Continuis ſubinde in Intermittentium caſtra, maximè Autumno jam pendente, commigrant. Ut jam taceam Exacerbationes in hac Febre ſuprà memoratas, eorum Paroxyſmorum qui Febres Intermittentes comitantur, genium aliquo ſaltem modo referre. Tum etiam quod hoc morbo laborantes ad Vomitionem ſatis ſunt propenſi. Quâ de re tamen nihil prorſus pro comperto venditare animus mihi eſt, quoniam non jam mihi ſuccurrit, qua facie Febris Depuratoria ſe primùm extulit; prout libro de Morbis Acutis, Sect. I. Cap. III. his verbis ſubindico. *Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non ſum, quum mihi hactenus ſatis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias Annorum craſes, aut ejuſdem Anni varia tempora eaſdem diſtingui poſſe animadverteram.*

De Febre Putridâ Variolis Confluentibus ſuperveniente.

CUM vel ætas jam provectior & in occaſum ruens, vel adverſa quacum jamdiu conflictor Valetudo, opportunum fortè ſpatium poſthac non conceſſerit, quo nuperas aliquot obſervationes à me (tametſi nimis ſerò in vitâ meâ) factas, circa *Febrim Secundariam* Variolis Confluentibus ſupervenientem, in publicum edam; veniam dabit Lector, opinor, ſi paucula quædam de hoc Affectu, quantumvis à morbo quem ſuperiùs tractavimus ſatis abhorrente, pergam ſubnectere.

Jamdiu aliàs demonſtravi quantum interſit inter variolas generis Diſtincti, & Confluentis: in hoc ſcilicet quòd qui *Diſtincto* genere laborat, vix opis medicæ indigus, ſponte ſuâ, & naturæ vi convaleſcet; niſi fortè ab initio Diaphoreſi in lectulo continuò indulſerit. Namque, uti pridem alibi adnotavi, qui *Diſcretis Variolis* laborat æger, cùm ſatis promptè ſudoribus diffluat, ac ſibi omnia bona promittat, ſi morbi, ut ſperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideò huic methodo inſiſtit, tum remediis Cardiacis intrò aſſumptis, tum regimine calidiore, ut par eſt, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio ſibi melius videatur habere, tum etiam ad malè fundatam Adſtantium opinionem propiùs accedat:) Tandem verò eliminatis per διαφόρησιν particulis iſtis, quæ ad puſtularum elevationem, atque intumeſcentiam faciei debuerant facere, die *Octavo* quæ turgeſcere, & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albeſcunt interſtitia, licet interim rubeſcant puſtulæ atque eleventur, etiam poſt ægri mortem. Qui ad hunc uſque diem nullo negotio manaverat ſudor, jam ſubitò ſuâque ſponte evaneſcit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidiſſimis, revocari poteſt. Æger

ger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; Urinam parcè reddit, ac frequenter ac tandem pauciſſimarum horarum ſpatio amicorum ſpem fallit, & ad plures migrat. Quando idem ille ſine ullo vitæ periculo à morbo convaluiſſet, ſi naturæ rem committens, nulli ſe prorſus regimini ſubjeciſſet.

At in *Variolarum Confluentium* genere longè aliter ſe res habet: Licèt enim hæ (niſi ſanguinis ſive per Pulmones, ſive per meatus Urinarios excretio primis diebus accedat) nec adſtantes admodum perterrefaciant, nec ægrum in diſcrimen aliquod vitæ adducant ad primos morbi dies; poſtea tamen iſtis diebus, ſub morbi exitu, quibus ægrum maximè periclitari jam olim monui, ità derepentè ad incitas redigitur æger ut an Vita, an Mors inſequatur, pariter incertum ſit. In horum numero *Undecimum* pono (ſi à primo morbi inſultu computes) ſc. in minimè crudo, at maximè vulgari Confluentium genere; *Decimum quartum* in crudiore adhuc; *Decimum Septimum* verò in omnium, quæ paſſim obviæ ſunt, genere crudiſſimo. Tametſi æger nonnunquam ſed rariùs, non ante *Diem Viceſimum primum* fato defungatur, puſtulis uſque ad id tempus ità incruſtatis exſiccatiſque, & in carnes quaſi impactis, maximè in ipſa facie, ut ad ſeparationem nullâ arte queant perduci. At verò Undecimo die æger, utplurimum primùm periclitari videtur, Febre atrociore, inquietudine, aliiſque ſymptomatis unà invadentibus, quæ mortem in propinquo eſſe denunciant; à quâ æger, niſi Ars medica interceſſerit, plerumque opprimitur. Quod ſi hoc die non ſuccumbat morbo, utrique illi poſteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi reſtant. Quinimo per ſpatium illud omne quod inter Undecimum & Decimum Septimum interjacet, appetente veſperâ, moleſtiſſimo inquietudinis quaſi paroxyſmo quotidiè vexatur; & mors quaſi vi, & armis protelatur. Porrò oſtendi hanc cauſam eſſe majoris minoriſve, in his Variolarum generibus, periculi ægroto impendentis, quòd ſcilicet in *genere Diſcreto* cùm Phlegmonæ ſive

umores cum inflammatione (cujuſmodi ſunt puſtulæ omnes ubi primùm elevantur) pauciores extiterint, ac proinde non niſi exigua Puris quantitas in ſanguinem per Circulationis legis foret regerenda, ubi illæ jam cœperint matureſcere; nullus ex hâc parte metus eſt nè Febris nimiùm inſurgat, cùm Natura impreſſionibus in ſanguinem factis à tantillo Puris, cohibendis facilè par ſit. Cùm verò in *genere Confluentium*, ubi corpus fere univerſum his Phlegmonis protegitur, quæ poſtmodum in Abſceſſulos totidem faceſſunt, tanta Puris vis, diebus præfatis (in quibus Puſtulæ, duce Naturâ, ἀκμὴν ſuam, vel debitam maturitatem ut plurimum obtinent) per venas in ſanguinem reducitur; tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis jam quaſi ſuppurati undique ſuperficie, in ſanguinem ſubrepit, ut Febris ex hac occaſione excitata, naturæ vires penitus proſternat: atque ita extinguitur tandem æger, partim à Febre, partim à Veneno quod ſanguinis maſſam infecerat, jugulatus. Quapropter quando ægri incolumitas uſque adeo à Variolarum paucitate, periculum verò è contra ab earundem auctiori numero pendeat; dictat ratio, vel etiam ſenſus omnibus communis, periti Medici eſſe ità non materiam Varioloſam, ſub principio morbi, Regimine & Cardiacis calidioribus vehementer propellere (unde nimia fit Aſſimilatio materiæ Morbificæ in ſanguine contentæ, totáque corporis ſubſtantia quaſi in fomitem morbi faceſſit,) ut omnem potius operam in reprimendâ tam enormi & ſubtili Inflammatione collocare debeat. Nempe educto ante omnia è brachii venis ſanguine, ſi vel levis fuerit ſuſpicio (ſive à florente ægri ætate, ſive ex eo quòd ſanguinem liquoribus Generoſis accenderit, ſive quòd vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpeſſus, ſive denique ab immani Vomitione) Variolas jamjam exituras ad Confluentium ſpeciem referendas; poſtea verò propinato *Emetico*, ad eundem ſcopum collimabit. Cùm verò nihil æquè ægrum percalefaciat, nec proinde nimis copioſam materiæ Varioloſæ aſſimilationem æquè promoveat, atque ægri jugis in lecto decubitus;

decubitus; ego illum ab uſu lectuli interdiu temper arceo uſque ad *Sextam diem* à primâ morbi invaſione, ſive ab eruptione puſtularum *Quartam*, quo tempore omne puſtularum agmen jam in conſpectu eſt. Poſthac eundem lectulo committo uſque ad morbi finem: at non pluribus denſioribúſve ſtragulis co-opertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti ſino, quàm quibus ſanus cùm eſſet ſolebat uti. Interim Cereviſiæ tenuioris aliórumque liquorum Refrigerantium qui ægro ſunt acceptiſſimi uſum liberalem concedo. Quandoquidem verò non obſtante vel temperatiſſimo regimine, æger nihilominus in calores, deliria, & moleſtas inquietudines frequenter incidet; *Hypnoticum* præſcribo ſingulis noctibus, ſed paulò temporiùs quàm pro recepto more, ſumendum; quoniam in hoc morbo quaſi Paroxyſmus quidam, ſive exacerbatio caloris & inquietudinis quotidie ſub veſperam ferè reperitur. Quæ hic traditur Methodus & ad præcavendum juſto uberiorem Variolarum proventum, (unde maximum ægro periculum intentatur, ut ſuprà docui,) & ad conciliandum tum incrementum Puſtulis, ubi jam omnes exierint, tum debitam poſtea maturationem, accommodatiſſima eſt.

Attamen (quod ſanè dolendum eſt, cùm florentiſſima hominum ætas hâc ferè ſtrage deleatur) tum his quæ præcepimus, tum aliis omnibus quæ hactenus invenit Ars Medica præſidiis nihil proficientibus; ſæpenumerò æger, licèt uſque eò non admodum periclitetur, tamen vel *Undecimo*, quod uſu venit die, vel alio aliquo iſtorum quos variis ſpeciebus Variolarum Confluentium ceu *magis fatales* aſſignavi, vehemente Febre corripitur, unà cum ſuffocatione & jactatione inquietiſſimâ, & de tanta ſpe decidens ſubitò moritur, attonitis & ſtupentibus amicis, qui ad hoc uſque punctum ægro bene ominabantur. In frangendo improviſo hoc morbi impetu, cùm priùs is omnia fecerit quibus præcaveri potuerat, maximoperè deſudabit Medicus. Quem in finem ſeriò perpendendum eſt, Febrem illam adventitiam, quæ Undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum eſſe tam ab ipſis Variolis, quàm

ab iſtâ Febre quæ vel earum eruptionem præcedit, vel primis nonnunquam diebus à Phlegmonarum inflammatione gignitur, prorſus diverſum. Nihil enim eſt aliud quàm *Febris Putrida*, propriè dicta, particulis putreſcentibus, & à Puſtulis jam adeptis maturitatem ſuam inquinatis, in ſanguinem, uti dixi, reſorptis ortum debens, quarum noxiâ & naturæ inimicâ qualitate æger eodem tempore, & peſſimâ Febre, & Veneno laceſſitur. Quamobrem ea ſola in remediis huic malo cedere poſſe Prudens quiſpiam exiſtimaverit, quæ ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam Putridam appello, maximè faciunt. Id verò nihil efficaciùs præſtat quàm copioſa ſanguinis eductio, quo pacto vitiatæ illæ particulæ quæ morbi ſunt fomes, confeſtim è ſanguine exulant. Neque huic Praxi, ſi quid ego judico, Variolæ in quo jam ſunt ſtatu, vel minimum intercedunt: Jam enim puſtulæ nullo modo introrſum agi poſſunt; adeò ut ſi æger hoc morbi tempore Fatis cederet & cadaver in terram frigidam exponeretur, attamen Puſtulæ jam in duritiem incruſtatæ, nec intra cutim ſe recipere, nec minimam molis ſuæ partem amittere poterint. Nec ſanè cum Variolis jam nobis res eſt, ſed cum alio prorſus morbo, nempe *Febre Putridâ*. Has ob cauſas ſequente Methodo, à quo poſtremas de Variolis obſervationes in publicum edidi mihi compertâ, feliciter uſus ſum; quam ſi omittas nec aliam video, nec conjecturâ aſſequi poſſum quo pacto æger ità certò queat liberari. Cùm itaque ad has incitas redactus fuerit æger, & ex inuſitatâ ſymptomatum immanitate, ſtatim animam acturus videatur, niſi quis θεὸς ἀπὸ μηχανῆς præſentiſſimam opem adferat; in hoc inquam caſu, ſive undecimus jam dies illuceſcat, ſive alius quis iſto poſterior, ſanguinis ℥x vel xij eo brachio in quo puſtulæ rariores ſitu majorem feriendæ venæ commoditatem fecerint, quamprimùm ſunt mittendæ. Quamvis enim Paregorica, vel lectuli interdiu abdicatio primis morbi diebus, etiam omiſsâ venæ-ſectione, Orgaſmo vel Paroxyſmo, cum nocte utplurimum ingruenti, debellando queant ſufficere; attamen per hos dies Febris

bris Secundariæ, nulli alteri adminiculo ſecurè fiditur niſi copioſæ ſanguinis detractioni, quâ ſolâ orgaſmus per id temporis deſæviens tutò ſedatur. Veſperi Anodynum, uti priùs, largâ doſi exhibendum eſt (ad quod jam tanquam ad ſacram Anchoram confugimus;) atque ità deinceps tam manè quàm ſerò, alicubi etiam & hoc ſæpiùs. Eſt enim diligenter obſervandum, quòd in quibuſdam Orgaſmus ità ſupra modum efferatur, ut etiam prælarga Paregorici doſis ejuſdem impetum uſque ad 12 horarum ſpatium ſubjugare vel ſiſtere nequeat; quo in caſu omnino neceſſe eſt ut dicta doſis, octavâ, vel etiam ſextâ quaque horâ repetatur.

Cùm verò ſub ultimis morbi diebus haud rarò accidat, ægri alvum, partim à morbi natura, partim à magna Paregoricorum vi, quorum opem planè depoſcebat Medendi ratio, ita conſtipatam eſſe ut tum ferè ſuffocetur ille, tum Febris ad eum gradum aſcenderit, ut jam de ægro pæne conclamatum videatur; duro huic nodo durus Cuneus aptandus eſt; & rebus ſic ſtantibus longè minus ægro periculi erit ab aſſumpto *Cathartico Leniente*, quàm à Febre eò vehementiæ ab alvinarum fæcum retentione provectâ. Hîc Ego ſatis feliciter *Electuarii Linitivi.* ℥jß *in Aq. ſtillatitiæ tenuioris, (ex. gr. Aq. Cichorei, vel Aq. Lactis Alexiter.)* ℥iv. *ſolut. propinavi.* Qui quidem Hauſtus licèt tum ob alvi conſtrictionem huic Affectui ſolennem, tum etiam ob diuturniorem Hypnoticorum uſum haud ità ſubitò ventrem exolvat, plerumque tamen ſi manè deglutiatur, ante noctem dejectiones aliquas parit. Quod ſi minùs præſtare valeat, attamen Paregoricum veſperi aſſumendum eſt, itò & citiùs, non obſtante Cathartico nuper aſſumpto, ſi modò inquietudo ingens aut ægritudo aliqua inſignis periculum minitetur, nè æger hoc præſidio deſtitutus, dum dejectiones nos præſtolamur, luce privetur. Nec æger damni vel minimum ex hoc tam leni Cathartico capiet, ſi nihil prorſus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non reſpondeat, iteretur proximè ſequenti; quæ ſecunda doſis priori in ſuppetias data, rariſſimè Medici o-

pem fruſtrabitur. At ſi primo die id egerit, ut hujus ſaburræ quantum ſatis in præſens eſt, ſubduxiſſe Medico videatur, atque æger exindè melius ſe habere cœperit, ſecunda doſis in aliud tempus poteſt differri. Atque hâc ratione tam Venæ-ſectio quàm Catharſis per intervalla repeti poſſint, prout Febris mos, atque ægri inquietudo poſtulare videantur, donec tandem res in vado ſit. Veruntamen in Catharſeos negotio illud probè notari velim, (nè injecta ejus rei mentio longè plus damni quàm emolumenti apportet) ægrum non eſſe purgandum niſi faceſſente jam morbo, *v. gr. die decimo tertio*, aut eorum aliquo qui illum ſequuntur; nec per iſtos etiàm dies, niſi ſanguis à quo ſecundaria Febris invaſit fuerat imminutas.

Sed ut quantum in me eſt, Praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula de *Sputo ſanguinis*, ut & de *Mictu ſanguineo* Variolis ſupervenientibus, in medium proferre non gravabor. Utraque hæc Hæmorrhagia, ut olim adnotavi, ſub morbi initio contingit, puſtulis nondum erumpentibus, vel ſi in quibuſdam locis ſe oſtendant, in pleriſque tamen aliis adhuc ſub cute denſæ latent, atque ejus ſunt generis, quæ in maximè confluentes adoleſcerent, niſi jam dictum ſymptoma ægri morte morbum finierit; maculæ interim purpureæ hîc illuc ſuperficiem corporis obſident, triſtem eventum interminantes. Verùm tametſi debitâ ſanguinis contemperatione maculæ hujuſmodi auferantur, attamen tam mictus ſanguinis quàm violenta ejuſdem è pulmonibus eruptio indubiè mortem prænunciare ſolerent. Veruntamen tremenda hæc difficultas ſuperari etiam poſſit, & ægri vita in tuto collocari. Etenim cùm hæc ſymptomata intenſæ ſanguinis inflammationi, ac proinde ſummæ ejuſdem tenuitati originem ſuam debeant; Remedia iſta, quæ ſanguinem contemperant, ac pariter quæ vi, quâ pollent, aſtringendi incraſſandique eum minùs fluxilem reddunt, Hæmorrhagiis hiſce apprimè ſuccurrunt. Quamobrem poſt unicam ſanguinis liberali manu eductionem *Peregoricum* exhibeatur. Ut

℞ *Aq.*

℞ *Aq. papav. rhœad.* ℥ij *Laud. liq. gut.* xiv. *Aceti diſtillat.* ℥iij. *Syr. de Mecon.* ℥ß *miſ. f. Hauſtus.*

Deinde ſequentia, vel his ſimilia præſcribantur donec Hæmorrhagia prorſus evanuerit.

℞ *Trochiſc. de Terrâ Lemn. & boli Armenæ ana* ℥j. *Terræ ſigill. Lapid. hæmatit. Sang. Draconis, & Corall. rubri præparati ana* ℥ß *Maſtich. & gum. Arab. ana* ℈j *mſ. f. Pulv. ſubtiliſſ. cujus cap.* ℥ß *tertiâ quâque horâ ex cochl. uno Syr. de Symphyto, ſuperbibendo cochl.* iv *vel* v *Julap. ſequentis.*

℞ *Aq. Plantag. & germin. Quercûs ana* ℥iij *Aq. Cinnam. hordeat.* ℥ij *Syr. de Roſ. ſiccis* ℥j *Spirit. Vitrioli q. ſ. ad levem aciditatem.*

Interim ſingulis noctibus Paregoricum præſcriptum propinetur.

Emulſiones item ex 4. *ſem. frig. maj.* cum *ſem. papav. alb.* magnopere conferunt.

Ceſſante verò Hæmorrhagiâ, reliqua per decurſum morbi agantur prout in *Variolarum Capite* traditur.

Antequam finem faciam, hoc adjiciam; quod quoties guttulas aliquot Laudani liquidi uſurpandas præſcribo, *Laudanum* meæ deſcriptionis intelligo, cujus formula in noſtro noſtro *de Morbis Acutis*, capite de *Dyſenteria* habetur. Et quòd *Syrupum de Meconio* illum volo, qui conficitur ex ℥xiv *Capitum Papaveris albi* benè ſiccatorum, & (poſt macerationem in Aquæ font. ℔viij ad horas 24) probè coctorum, dein expreſſorum quàm fortiſſimè; quorum colaturæ adduntur Sacchari ℥xxiv, & in Syrupum coquitur. Has enim duas Præparationes in ſuo genere efficaciſſimas eſſe judico: præſertim *Syrupum de Meconio*, cujus ℥j plus præſtat quàm ℥ij alterius iſtius, in quo Papaverum capita humidiora uſurpantur, liquor non ita fortiter exprimitur, & loco *Nigri* quandoque Capita *Papaveris Rhœados* quæ ſpaululum virtutis habent, partem ità magnam ſuppeditant. Quoties itaque non ſatis mihi conſtat de alterutrius horum Paregoricorum viribus, utrorumvis loco *Laudani Londinenſis ſolidi* ſeſquigranum, vel etiam *gr.* ij ſoleo præſcribere in Aqua appropriatâ ſoluta; quo pacto ab omni errore & mihi & ægro meo caveo. *De*

De Mictu Sanguineo à Calculo Renibus impacto.

QUamvis hominis minùs cauti & prudentis esse videatur, observationem in vulgus spargere, cujus in seipso tantùm experimentum ceperit; nemo tamen, opinor, æquus rerum arbiter ægrè feret me, qui tamdiu tantaque à *Mictu Sanguineo*, à Calculo Renibus impacto orto, fuerim perpessus, humanitate & miseratione erga Sodales in quo hoc malo meos commotum; iis qui eodem morbo excruciari quandoque poterint, ista remedia indicare quæ mihi aliquali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria, & nihili facienda forte videantur.

Anno 1660. *Podagra* me invasit, Paroxysmo tum immaniore tum diuturniore, quàm priùs unquam, miserum affligens; cùm ex hac causâ æstivo tempore vel intra, vel supra lectum submollem jugiter ad duos menses decumberem, sub finem Paroxysmi, dolorem hebetem & obtusum maximè in sinistro Rene, nonnunquam, licet rariùs, & in dextro, cœpi persentiscere. A Podagra convalescenti hærebat utcunque Renum dolor, qui per intervalla quædam, nullatenus acutus, sed satis tolerabilis, me submonebat; nondum enim Paroxysmo Nephritico (cujus sunt comites dolor ingens per Ureterum ductus vesicam versus tendens, tum Vomitio enormis) vel semel laboraveram. Quamvis verò nondum aderant ista Calculi Renum indicia, cum ratione tamen judicabam me Calculum, mole insigniorem, in Renum Pelvi gestare; qui cùm major esset quàm ut ex Pelvi dicta in Ureterum ductus elabi posset, prædicta symptomata non intulit. Quâ in re, post annos multos elapsos me hallucinatum non fuisse certò comperi. Etenim cùm Brumâ Anni 1676, statim à soluto rigidissimo gelu, diu multúmque obambulassem, urinam mox reddidi sanguine permistam; idque toties mihi usu venit, quoties vel multum itineris pedibus confice-

conficerem, vel in curru per platearum pavimenta veherer, quantumlibet lento equorum greſſu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam Regiam lapidibus non ſtratam, licet quàm longiſſimè, curru vectarer. Urina quam tunc excernebam, tametſi terribili ſanguinis tantùm non ſinceri ſpecie prodiret, non ità diù pòſt ſanguine in fundo ſeorſim grumeſcente, in ſummitate limpida & ſui ſimilis conſpiciebatur. In hujuſce mali remedium ſanguinem ſatis copioſum è brachio mitti curabam, & poſt Purgationes Univerſales, medicamenta Refrigerantia & Incraſſantia, varii generis, in uſum revocabam; Diætam interea his conſentaneam adhibens, liquores acidos, acres, & attenuantes ſollicitè devitans. Cùm autem neque iſta, neque alia permulta, quæ numerare longum eſſet, quicquam prodeſſent; & metuens calculum, quem grandiorem eſſe ſuſpicabar quàm ut expelli poſſit, Aquis Chalybeatis ad exitum ſollicitare, tandem ſpem rei bene gerendæ prorſus amiſi; ídque eo potiſſimùm nomine, quod obſervâram ſenes aliquot mihi notos, ſibi mortem accerſiſſe, dum hujuſmodi remediis incaſſum morbi curationem molirentur. Stetit itaque ſententia non amplius tentare, at vitato tantùm quàm potui maximè corporis motu, ab hoc affectu mihi cavere. Tandem verò animo fortè recolens, quàm mirè nonnulli deprædicent ſeminis *Fraxini* vim Lithontripticam, ſubiit cogitare quòd ſi ſemen ejuſmodi virtute polleret, omnino veriſimile eſſet *Mannam* Fraxini adhuc plus poſſe. Cùm Manna quam habemus, docente Botanographo τῷ πάνυ Dno *Joh. Ray* poſt alios Scriptores, neque Mel Aereum eſt, nec Ros aliquis Cœleſtis, ſed liquor potiùs, tam è foliis, quàm è trunco & ramis Fraxinorum in *Calabriâ* naſcentium, exudans; de cujus rei veritate idem dum in *Italia* peregrinaretur certior factus eſt ab eruditiſſimo Medico, qui ex ramulis & foliis linteo à ſe curiosè contectis Mannam (qui eſt ſuccus ità concretus ut dixi) ſæpiùs collegit. *Vid. Joh. Ray Catologum plantarum Angliæ.* Experimentum itaque facturus, Mannæ ℥ijſs in ſeri lactis ℔ij ſolutæ hauſi, pauxillum ſucci limonum ſubindè,

ſubindè, dum purgarer, deglutiens ; quo & Catharticum acuerem, quod ſegniùs operari ſolet, & ventriculo minùs ingratum redderem. Ab hujuſce remedii uſu vix dici queat quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim ; licèt enim anteà non ſemper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo & moleſto ſenſu afficiebantur. Quod cùm ità felicitèr mihi ceſſit, idem Catharticum ſingulis Hebdomadis ſtato quodam die ad menſes aliquot continuos in uſum revocabam ; & poſt ſingulas Catharſeos vices melius me habuiſſe planè ſum expertus, donec tandem etiam rudiorem Currûs conquaſſationem ferre potuerim ; ab hoc ſymptomate prorſus liberatus uſque ad Veris tempus jam proximè elapſum. Quo appetente, cùm per prægreſſam hyemem ferè omnem Podagrâ laborâſſem, & præ nimiâ corporis ad motum inhabilitate, quieti & ἀκινησίᾳ magìs quam aliàs ſolebam, indulſiſſem, rediit denuo ſanguinis mictus. Hîc ego an ad Catharſin me iterum reciperem hærebam dubius ; quoniam nuperis hiſce annis omni corporis ſubſtantiâ in Podagræ ſedem & fomitem quaſi perversâ, Catharticum, quantumlibet lene, diutinum Podagræ Paroxyſmum certò certius accerſebat. Tandem animo ſuccurrebat quòd ſi Paregoricum ſingulis noctibus poſt purgationem adhiberem, quo tumultus à Cathartico excitatus ſedaretur, poſſe me priſtinam methodum Mannæ ſemel in hebdomade capiendæ tutò reſumere. Uncias itaque duas cum ſemiſſe in ſeri lactis ℔ij diſſolutas manè hauſi, & ſerò guttas xvj *Laudani liquidi* in Cereviſiâ tenui dormiturus adjeci. Et Mannam & Laudanum dicto modo repetens bis in Septimana ad ſex vices. Poſtea verò Mannâ ſemel in ſeptimanâ tantùm uterer ; humorum illuvie jam ità copiosè à Cathartico ſubductâ, ut à Podagrâ minùs metuendum erat. Cùm tamen mea mihi ratio planè dictaverit, quòd ſi facultate aliquâ, ſive diſſolvente, ſive alio quovis modo Lithontripticâ, fuerit inſignita Manna, omnino eſt neceſſe ut Medicamentum, quale eſt Laudanum, validè aſtringens, remedii, in quo ſpem collocaveram, efficaciam

ac

ac vim quadantenus infringat; ſatius eſſe duxi Hypnoticum miſſum facere, cùm jam ſemel tantùm in ſeptimana alvum ſolverem. In quâ Methodo jam ad menſes aliquot perſtiterim, eundem ſeptimanæ diem ubique Catharſi dicans; nec me ab hoc meo more, ex quacunque datâ anſâ dimoveri paterer. Licèt à primâ remedii hujus doſi dolor qui in dorſo erat, remittebat, uti priùs, tamen non ità diu poſt repetita Catharſis Podagræ ſignum dedit; quod nunc Artubus, nunc Viſceribus bellum cœpit indicere; at hæc morbi tentamina Laudanum fortiter repreſſit. Cùm hæc mihi Medendi Ratio hactenus bene verterit, in eadem perſeverandum mihi eſſe judicabam, tam ad præcavendum mictûs ſanguinis recurſum, quàm ad imminuendum aliquantulùm caculi fomitem. Quod tandem votis reſpondit, Hæmorrhagiâ iſtâ ex quo Tractatulum hunc primùm edidi, prorſus evaneſcente, proindeque Mannâ in totum abjectâ. Purgationem itaque quod attinet (modò ſanguinis mictus urgeat, & ſolùm Cathartico hoc lenitivo, Mannâ ſc. & ſecundum Methodum ſuprà à me traditam, ſubducatur alvus) jam retractanda mihi eſt ſententia illa mea quam in Scripto de Podagrâ olim evulgaveram; nempe Podagrâ affectis minimè conducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per Paroxyſmorum intervalla purgentur.

—— Nec ſi miſerum fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam mendacemque improba finget.

Nondum enim in mentem mihi venerat, Paroxyſmum quem à tumultuante Cathartico excitandum metuebam, exhibito ſub noctem Hypnotico prohiberi potuiſſe. Nihilominus ſi Podagram ſolùm reſpiciamus, Evacuationes qualeſcunque plurimùm nocent, ac proinde nequaquam ſunt admittendæ, niſi ſymptoma dictum earundem uſum omnino poſtulaverit.

De *Regimine* & *Victûs* ratione, quæ utrovis horum Affectuum laborantibus competere mihi videntur, (quando nihil eorum præterire velim quæ iſtis uſui eſſe poterint

poterint qui iisdem, quibuscum Ego, morbis conflictantur) hæc addo. Mane lecto exsurgens, Decoctionis *foliorum Tea* cyathum unum alterúmve exicco; dein curru ad meridiem usque gestatus, & domum reversus, quovis ciborum genere mihi grato & eupepto *modicè* (id enim ante omnia semper, & diligenti cum curâ tenendum est) me reficio; statim à prandio per singulos dies vini Canarini plus aliquid quartâ parte Libræ (seu Pintæ) vulgaris ad promovendam ciborum in ventriculo Concoctionem, & ad Arthritidem à visceribus procul arcendam, haurire soleo. Pransus iterum Rhedâ vector, & quoties per occupationes meas non distineor, Rus peto, aeris salubrioris inspirandi gratiâ, ad milliaria duo vel tria. Cerevisiæ tenuioris haustus mihi pro cœna est; sed & hunc repeto etiam in lectulo, me jam ad somnum compositurus; ídque eo fine ut hoc Julapio succos acres calidósque in renibus stabulantes, è quibus fit calculus, refrigerem simul ac diluam. Ego verò & hîc & inter prandendum Cerevisiam tenuem lupulatam, Cerevisiæ non Lupulatæ, quantumlibet tenui ac miti, præferendam censeo. Licèt enim non Lupulata, mollitie ac lubricitate quâ pollet, ad subducendum calculum jam in Renibus concretum magis faciat; attamen Lupulata, ob levem illam stipticitatem quam impertiunt Lupuli, minùs facit ad sabuli vel materiæ calculosæ generationem, quàm facit non Lupulata, cujus & viscidior est substantia, & luculentior. Mihi curæ est, præsertim hyeme, ut lectum temporiùs petam: quo nihil magis confert ad Concoctiones rectè perficiendas, & ad conservandum pariter tenorem illum atque ordinem qui naturæ jure debetur. Sicuti ex adverso, Nocturnæ lucubrationes Senum cum Morbo Chronico qualicunque conflictantium, tum Concoctiones omnes imminuunt ac depravant, tum eorundem principio Vitali vulnus haud facilè Medicabile infligunt. Illud etiam sedulò observo, ad præcavendum à Calculo mictum sanguineum, ut quoties per Plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus sim (Gestatio enim, vel ad maximam quamlibet distan-

diſtantiam, per vias lapidibus non ſtratas minimè offi-cit mihi) non priùs rhedam ingredior quàm hauſtum Cereviſiæ tenuis paulo liberaliorem ingeſſero; quem pariter itero ante regreſſum domum verſus, ſi fortè a-licubi diutius fuerim commoratus; quo pacto ſemper mihi à mictu ſanguineo ſatis eſt præcautum. At quo-ad Podagram, hoc unum adjiciam. Nuperis hiſce an-nis ex errore aliquo circa ſex res non-naturales com-miſſo, mihi retroceſſio ſubinde materiæ Podagricæ ac-cidit; cujus ſigna ſunt ægritudo ingens, cum vomitu-ritione, & aliquali ventris dolore. Artus interim ex im-proviſo doloris ſunt expertes, ac ad motum plus ſoli-to habiles. In hoc caſu Congium unum Liquoris poſ-ſetici, vel Cereviſiæ tenuis devoro, & quamprimùm totum per vomitionem rejecerim, Vini Canarini hau-ſtulum, cui inſtillatæ fuerint Laudani liquidi gutt. xviij, ebibo, in lecto ad quietem me componens. Atque hâc methodo meipſum ab imminenti morte aliquo-ties liberavi.

Etſi verò haud quenquam fortaſſe deceat (eum ma-ximè quem ſive ſalvum, ſive mortuum eſſe Hominum vix interſit) ita crebram ſui mentionem injicere; hæc tamen eo animo dicta volui, ut aliis quorum vita ſaluſque majoris fortaſſe ponderis & momenti ſunt, queant prodeſſe.

Hîc poſtremò ſubindicandum eſt ingens diſcrimen in quod nonnulli ſe conjiciunt, tam Calculo, quàm Podagrâ laborantes quoties Mannam in *Aquis Mine-ralibus Catharticis* ſolutam inconſultò capiunt. Quamvis enim hoc modo aſſumpta, & celeriùs vim Catharticam edat, & minori nauſeâ Ventriculum irritet; tamen minora iſta commoda injuriam aliàs ab aquis illatam penſare non valent. Etenim ſi calculus Renibus in-cluſus ità magnæ molis ſit, ut per Ureterum ductus in Veſicam propelli nequeat, iſtæ Aquæ Paroxyſmum ut-plurimùm excitant, qui eouſque perdurabit, cum mag-no vitæ ægri periculo, donec tandem calculus in pelvim redierit. Quinimo nec *Chalybeatis Aquis* æger ſe tutò committet, niſi priùs certò ſciat calculum majorem non

eſſe

eſſe quàm ut per Ureteres viam poſſit ſive invenire ſive facere: Quod hoc tantùm modo quantum ego conjicio, certò dignoſcere poteſt; ſi nempe jam anteà Paroxyſmum aliquem Nephriticum fuerit perpeſſus, (cum dolore ſcilicet ſæviſſimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & Vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus ſubinde in Ureterem illabitur, atque ita Paroxyſmum hunc invitat, qui fere non deſinit niſi calculo in Veſicam detruſo. Cùm res ità ſe habeat, nullum eſt magis efficax Remedium, ſive ad præcavendum minorum Calculorum incrementum, ſive ad eoſdem è Renibus deturbandos, quàm *Aquarum Chalybeatarum* Potatio liberalior, per ſingulas æſtates jugiter repetenda.

Cùm verò ſæpe accidat, ut *Paroxyſmo Nephritito* quis corripiatur, quando hujuſmodi Minerales Aquæ haud præſto ſint, vel etiam tempeſtas Anni adſit, quæ earundem potationi minùs faveat; hâc itaque compendiosâ Methodo, ſine ulteriore Remediorum apparatu, inſiſtendum. Si æger temperamento ſanguineo prædìtus fuerit, & ætatem provectiorem haud adhuc attigerit, ſanguis ex brachio Reni affecto reſpondenti, ad ℥x extrahatur; deinde *Liquoris Poſſetici, cui Rad. Althææ* ℥ij *incoctæ fuerint, Congium unum* quàm citiſſimè devoretur, & ſequens *Enema* injiciatur.

℞ *Rad. Althææ & Lilior. an.* ℥j *Fol. Malvæ, Parietar. Branc. Urſin. & Flor. Chamæmel. an. M.* i. *Sem. Lin. & Fænugr. ana* ℥ß. *Coq. ſ. q. Aq. ad* ℔iß. *Colaturâ diſſolve Sacchari culinaris & Syr. Dialthææ an.* ℥ij. *Mſ. f. Enema.*

Quamprimum per Vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingeſtum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *Laudani liquidi* ſatis magna doſis propinetur, *viz.* ad gutt. xxv, vel *Pil. Matthæi*, gr. xv, vel xvj.

In Senibus verò, morbo aliquo diuturno fractis, ut & in Vetulis *Vaporibus*, vulgò dictis, obnoxiis (præcipuè ſi ſub initium Paroxyſmi Urinam eæ reddant nigram

ac

ac fabuloſam,) Venæ-ſectio omittatur: At quoad reliqua, eâdem, quæ jam dicta fuit, viâ omnino procedendum.

Sed ut ad Calculum, qui hujus loci eſt, grandiorem revertamur. Quod ſi Calculoſus nullo unquam paroxyſmo Nephritico fuerit tentatus, cùm jam major ſit calculus quàm ut ex Pelvi poſſit elabi: non ſolùm nihil proderunt *Ferreæ Aquæ*, ſed etiam ob jam dictas rationes, non ſine præſenti periculo ſumentur. Neque minùs malè quandoque *Podagricis* cedit Aquarum Mineralium uſus, modò ſenes fuerint (ut ſunt plerumque) & pariter corporis habitu phlegmatico imbecilloque. In his enim nonnunquam naturæ vires eo uſque ſunt imminutæ ac ſucciſæ, ut omnino metuendum ſit, ne tantâ copiâ aquarum penitus obruantur ac ſuccumbant. Sive verò hoc in causâ ſit noxæ quam exinde capiunt homines tali habitu ac temperamento præditi, ſive non ſit; illud mihi compertiſſimum eſt, haud paucos quorum corpora hoc morbo fracta admodum, & quaſi confecta fuerant, hiſce Aquis interemptos diem ſuum obiiſſe.

Atque hæc eorum ferè ſumma eſt, quæ mihi in Morborum curatione hactenus innoteſcunt, ad diem quo hæc ſcribo *Septembris ſc. Viceſimum & nonum, Anno Domini*, 1686.

FINIS.

INDEX

Totius Operis Alphabeticus.

A:

ABortus *curatio*, 395.
Aer *terrenus effluviis inquinatus, Epidemicorum morborum causa*, 199, 205.
Alba *profluvia*, vid. *Fluor Muliebris*.
Ambustorum *optima curatio, linteo madefacto in spiritu vini*, 236.
Anatomiæ *quænam notitia Medico necessaria*, 458.
Anginæ *descriptio*, 247. *curatio*, ibid.
Anodyna, *vid.* Paregorica.
Antimonialia *emetica nunquam tutò exhiberi pueruli infra adolescentiam constitutis*, 23.
Appetitui *depravato indulgere in morbis plerisque quam necessarium*, 333.
Aquæ *minerales vitandæ in Gonorrhœâ*, 300. *in ventris Torminibus, Diarrhœâ, Vomitione vel Affectu alio quocunq; quem à Febre oriri vel suspicari possumus*, 499. *& à Calculo vel Podagrâ laborantibus*, 527, 529.
Aquæ *minerales ferreæ quando hystericis præbendæ*, 378. *Cum non transeunt, ab iis planè abstinendum per diem unum alterumve*, ibid.
Authoris *integritas*, 331.

C.

Calculus *Renum prævenitur copiosâ Cerevisiæ tenuis compotatione*, 427, 526, 527. *item potu diætetico loco potus ordinarii*, 430, 431.
Calculi *curatio*, 442, 443.

Cardiaca *quibus, & quo morbi tempore exhibenda*, 25, 26, 27.
Cardiacorum *formulæ*, 28.
Catharticorum *exhibitio nimia in plurimis affectibus noxia*, 373.
In Catharticis *exhibendis cautio perquam neceſſaria*, 453.
Chalybs, vid. *de ejus uſu in hyſtericis affectibus* 375, &c.
Chalybs *cum nihil profecerit in morbis curandis, aquæ minerales ferreæ adeundæ*, 378. *cumque iſtæ minus proſint, aquæ calidæ ſulphureæ, quales* Bathonienſes, *adeundæ*, 379.
Chloroſis *quomodo curanda*, 376, &c.
Cholera morbus *quo anni tempore graſſatur*, 8, 133. *ejus deſcriptio*, 137. *curatio nec catharticis, nec aſtringentibus molienda*, 138. *quo pacto perficitur*, 139.
Cholera *Morbus Epidemicus*, 259. *ejus curatio*, 260.
Chorea ſancti Viti, 495. *ejus curatio*, 495, 496.
Chronici morbi *indigeſtionibus ſe debent*, 422. *modus quo gignuntur*, ibid. *quomodo tum præveniendi, tum curandi*, 423, 424. *qualis interim diæta obſervanda*, 426, 427.
Chymia *quouſque utilis*, 364, 365, 460.
Quod Chimica *morbos non ita mirè debellent*, 364.
Quod Chymica *præparatio medicinas deteriores ſæpe reddat*, 372.
Colicæ *Bilioſæ & Hyſtericæ quàm diverſæ debeant eſſe curationes*, 388.
Colicæ *Bilioſæ deſcriptio*, 170, *cauſa*, 171. *curatio*, ibid. *quod Enemata hîc nullius ſint uſus, aliquando noxia*, 173. *Equitatio in declinatione laudatur*, 174, 175. *Diæta*, 175.
Colicæ *Hyſtericæ deſcriptio*, 176, 177. *Anodyno ſedatur, interdictis venæ-ſectione & catharſi*, 177, 178. *niſi in valdè ſanguineis*, 179. *ſæpe deſinit in Ictero*, ibid. *cujus curatio oſtenditur*, 179, 180.
Colorum *ſpeculatio admodum incerta*, 365.
Comatis *febri ſupervenientis curatio*, 191, 192.
Concoctio *in febribus quid*, 26.
Corroborantia *primi ordinis*, 272, 380.

Corroborantium *omnium maximum est Equitatio*, 382, 383.

Inter Corroborantium usum Cathartica nunquam intercalanda, 468.

Constitutiones *Epidemicæ*, vid. *Epidem. Const.*

Contusionum *curatio*, 445.

Correctivorum *purgantibus immisceri solitorum incommoda*, 303.

Corticis Peruviani *exhibendi methodus*, 57, 266. *unicum ejus incommodum, Rheumatismus Scorbuticus*, 242. *quare* Cortex *ita malè audit*, 263, 265. *quomodo intentata ejus discrimina evitari possint*, 266. *quòd immeritò culpetur*, 380. *quòd inter Corticem exhibendum à decubitu in lecto, & Cardiacorum assumptione diligenter abstinendum sit*, 268.

Quòd omnes evacuationes post ejus usum sint interdicendæ, 270.

Cortex *Febrim A. D.* 1685. *exortam non fugavit*, 498.

quòd Febribus Inflammatoriis curandis ita non conferat, ut planè obsit, 281.

In Sanguine & Spiritibus confortandis egregium est remedium, 380. *idque in affectionibus Hysterico & Hypochondriacis*, ib. *item in Podagrâ præveniendâ*, 420.

Cortex *in Electuario & Pillulis exhibitus*, 266. *in Infusione*, 269.

Cutis *affectuum curatio*, 245, 246.

D.

Decoctum *amarum quando usurpandum*, 270.

Diabetis *curativa indicatio*, 271. *Remedia medica*, 272.

Dieta *qualis in Morborum Chronicorum curatione observanda*, 426.

Diaphoresis *non convenit in omni Febre*, 189. *periculi plena est in tertianis & quotidianis*, 262.

quænam profit, quænam vero noceat, 190.

Digestiva *quantum valent in Chronicis morbis debellandis*, 424. *quamdiu in eorum usu perseverandum*, ibid.

Diarrhœæ *curatio*, 145, 146.

Diarrhœam, *ubi vomituritioni conjungitur, ab Emetico, non ab aſtringentibus, propriè ſiſti*, 20. *attamen Enemate aſtringenti ſiſti poſſe, ſi minus valeat Emeticum*, 38.
Diarrhœa *melius curatur venæ-ſectione & ſanguinem contemperantibus, quam aliis quibuſcunq;* 130.
Dyſenteriæ *deſcriptio*, 141. *curatio*, 144, &c. *Diæta Dyſentericis præſcripta*, 146.
Quid agendum in contumaciori Dyſenteriâ, 146, 147, 500, 501.
Curatio ejus cum ſero lactis, 149, *Laudani ſolius uſu* 152, 500.

E.

Electuarium *Hyſtericum & Emmenagogicum*, 391.
Emetica *quibus exhiberi convenit, & quibus non convenit*, 19. *quo morbi tempore exhibenda*, 21.
Emeticum *authoris*, 20.
Enemata *venæ-ſectionis locum quandoque ſupplent*, 24. *ab iiſdem abſtinendum in progreſſu morbi*, 25, 209.
Enema *aſtringens*, 38. *in dyſenteriâ*, 146, 147. *in calculo*, 443. *è Tabaci fumo*, 502.
Epidemicorum *morborum diverſitas*, 4. *eorum curatio quam variè inſtituenda*, 5.
Epidemici *regulares & irregulares*, 6.
vernales & autumnales, 7.
Epidemicarum *conſtitutionum quinque genera in hoc libro enumerantur*, 215.
Quòd Epidemicæ *Conſtitutiones generaliter ſuas habeant periodos*, 135, 136, 205. *quòd ab occultâ aeris craſi pendeant, non à manifeſtâ*, 5, 143, 486.
Epidemica *Conſtitutio ann.* 1661, 62, 63, 64, 13. &c. *ann.* 1665, 66, 69, &c.
annor. 1667, 68. *& partim ann.* 69, 93. *ann.* 1669, 70, 71, 72, 133. *ann.* 1673, 74, 75, 181.
Equitationis *beneficia in morbis rebellibus devincendis*, 382. *in Tabidis Phthiſiciſque*, 383. *in Collicæ Biliosæ declinatione*, 175.

Equitatio *exercitiorum omnium primarium*, 436. *maximum confortativum*, 382.
Exemplum Hypochondriaci deplorati Equitatione *mirè reſtituti*, 383.
Erysipelatis *deſcriptio*, 243. *curatio*, 244.
Exoſtoſes *Venereæ quomodo tractandæ*, 308.

F.

Febres *ſunt duæ ferè tertiæ omnium morborum chronicorum partes*, 355. *quomodo generantur*, 2, 3.
Febrium *autumnalium Epocha certiſſima eſt Julius, ſicut vernalium eſt Februarius*, 7, 136.
Febris *continuæ omnium, quas author novit, maximè uniformis*, 15.
Febris *nulla verè continua authori viſa eſt, ab anno*, 1680. *ad an.* 1685. *niſi fortè ob rem malè geſtam*, 280.
Quarè Febres *continuæ paucæ Vere occurrant, niſi in Conſtitutione Epidemicâ*, 47.
Febris *continua Conſtitutionis annor.* 1661, 62, &c. 16. *ejus curatio*, 18, &c.
Conſtitutionis annor. 1667, 68, 69, 124. *ejus curatio*, 182.
Conſtitutionis annor. 1669, 70, 71, *& dictæ Dyſenteriæ*, 152. *curatio*, 155, &c.
Conſtitutionis annor. 73, 74, 75. 184. *ejus curatio*, 186, &c.
In Febrium *curatione Anni Conſtitutio, quatenus huic aut illi Epidemico producendo favet, ob oculos ſemper eſt habenda*, 210, 211.
Febris *continuæ ſpecies quomodo ab aliis Epidemicis tum graſſantibus dignoſcatur*, 216, 217.
Febris *Hyemalis deſcriptio*, 473. *curatio*, 474, 475.
In Febribus *maximè continuis generis intermittentis Cortex præbendus*, 268.
Vinum non obeſſe in hujuſmodi continuis, ibid.
Febres *intercurrentes quæ*, 6, *numerantur ſex*, 220.
Quod in iis curandis ad Anni Febrim ſeriò attendendum, 222.

Quòd ex Anni tempore innotescat an essentiales sint an symptomaticæ, 223.
Febris *Intermittens*, vid. *Intermittens Febris.*
Febres *quare tot novæ vulgo audiunt*, 154.
Febris *novæ natura quomodo investiganda*, 218. *quâ demum cautelâ Indicationes curativæ sumendæ in exortu novæ Febris*, 219.
Febris *Pestilens*, vid. *Pestis.*
Febris *Pestilens per Diaphoresin, Pestis per abscessus propriè solvi videtur*, 79.
Febres *Stationariæ quæ*, 5. *quomodo à manifestâ aeris qualitate pendent*, 154.
Febris *Scarlatinæ descriptio*, 224. *curatio simplicissima*, 225.
Febris *ex Dentitione remedium*, 504.
Hecticæ quædam species, ibid.
Quomodo curanda, ibid, & 505.
Febris *novâ diuturno gelu resoluto exorta*, 486, *ejus symptomata*, 487, 488, 498, 499. *ejus curatio*, 498, 499, 505, &c. *in fœminis affectionibus hysterici obnoxiis*, 497.
Febres *malignæ quomodo curandæ*, 509.
Febris *Secundaria Variolis confluentibus superveniens*, 514. *Putrida*, 518. *ejus Remedium*, 519.
Fluoris *muliebris curatio singularis*, 272.

G.

Glacies *Thamesina An.* 83, 485, 486.
Gonorrhœa *virulenta centum retro annis se ostendebat, diversam ab ipsâ Lue confirmatâ*, 292.
Quòd materia semini-formis quæ hîc fluit, carnosæ virgæ substantiæ debeatur, 293. *modus invasionis describitur*, ibid.
Curatio catharticis perficitur, 296, &c. *Pillulis*, 297, 298. *enematis*, 298, 299. *quinam potus hoc in casu concessus*, 299. *Diæta quænam observanda*, ibid.

In Gonorrhœâ *Phlebotomia haud inutilis*, 299, 300. *rejicitur lignorum exſiccantium uſus*, 300. *item improbantur aquæ minerales*, ibid.
quomodò Phymoſis *eſt curanda*, vid. Phymoſis.
Gonorrhœæ *juſto citius ſuppreſſæ Tumores ſcroti ſupervenientis quomodo curantur*, 301, 302.
Gonorrhœa *cum Lue junctа quomodo tollenda*, 307.

H.

Hæmoptoes *curatio*, 250.
Hæmorrhagiæ *narium curatio*, 249, 250.
Hydragogorum *uſus*, 453, &c.
Hydropis *primarium ſignum, foveæ in ſuris à digitorum impreſſione ſub noctem apparentes, & manè evaneſcentes*, 450.
Symptomata ſunt, Dyſpnœa, urinæ paucitas, & ſitis, 451.
Cauſa, ſanguinis debilitas, ibid.
Aliæ in fœminis cauſæ, 452.
Indicationes curativæ, ibid.
In Hydrope *Cathartica fortiora ſemper uſurpanda*, 453, 454.
Quòd perſeverandum in præbendis catharticis donec moles abdominis evanuerit, 454.
Syrupus de ſpin. cerv. quibus convenit, vid. *Syrupus*.
Infuſionis Croci metallorum *utilitas*. 457. *quoties repetenda ad curandum hydropem*, 462. *in Aſcite grandiori maximè convenit*, 464.
Cortex interior ſambuci *hydropem pariter expugnat*, ibid.
Quænam contraindicant Catharſin, 465.
Quænam tunc temporis confortativa conveniunt, ibid.
Diureticis res agenda eſt in debilibus naturis & fœminis valdè hyſtericis, 465, 466. *præcipue eis quæ è ſalibus Lixivialibus fiunt*, & Vino Rhenano, 466.
Corroborantia eadem in Hydrope, *quæ in* Podagrâ *præbeantur, niſi quod vinum Hydropicis permittatur pro potu ordinario*, 466, 467.

Chalybis

Chalybis *uſus in* Hydrope *incipiente*, 468. Allii *pariter*, ibid.
Topica *improbata*, 470.
Paracenteſis & Acupunctura *rejiciuntur*, ibid.
Hydropicorum ſitis quomodo fallenda, 468.
Hydropis *Febribus intermittentibus ſuccedentis curatio*, 62.
Hypercatharſeôs *frænum certiſſimum eſt* Laudanum, 454.
Hypotheſes *quatenus valent Medico inſtruendo*, 461.
Hyſtericæ *affectiones ſunt dimidia pars morborum Chronicorum*, 355.
Quod idem ſint in fœminis ac Affectio Hypochondriaca in viris, ibid.
Quod uterus immerito culpetur, ibid.
Hyſterica *affectio ſub quam variis ſymptomatis ſe oſtendit*, ibid. &c.
Cujuſnam temperiei fœminis ſingulâ contingunt, ibid.
Hyſtericorum *ſimul ac* Hypochondriacorum *affectuum ſignum maximè Pathognomonicum eſt* urina *limpida copioſa*. 359.
Hyſtericæ *fœminæ interrogandæ, an malum de quo queruntur inceperit cum triſtitia, atque an urinam limpidam excreverint*, 362.
Hyſtericorum *affectuum cauſæ Procatarcticæ*, 361. Cauſa efficiens internâ, 362. *non Humores* 368. *Cauſa antecedens*, 362, &c.
Unde fit Vomitio materiæ viridis, 364.
Symptomatum ſingulorum ratio explicatur, 363, &c.
Caſus cujuſdam abundè & ſæpius lachrymantis, 367.
Curativa indicatio eſt ſanguinis corroboratio, 370.
Curatio
Venæ-ſectione & Catharſi ordienda, ibid.
Deinde Chalybeatis abſolvenda, 371.
Quod in imbecillioribus naturis quandoque à Chalybe ſtatim incipiendum, 372.
Chalybis Subſtantiam præponi præparationibus, 372, 373.
Chalybis uſum non rectè admittere purgantium intercalationem, 373.

Formulæ curationi inſervientes, 376
Theriaca Andr. *magnum in his affectibus remedium*, 380. *item*, Cortex Peruv. ibid.
Dolor & Vomitio hyſtericarum quomodo cohiberi poſſint, 385, &c.
Fœtida qua ratione hyſtericis utilia, 384.
In affectione hyſtericâ mitiori dentur pillulæ Hyſtericæ per x dies, 377.
Hypochondriaci *Affectus*, vid. *Affect. Hyſter.*

I.

Icteri *curatio*, 179, 180.
Idioſyncraſiæ *ratio habenda*, 377.
Iliacæ *Paſſionis cauſa*, 39, 40.
Quo pacto producitur, 40. 502. *curatio ejus*, 40, 41, 502, 503.
Argenti vivi, & globulorum in hujus curatione cenſura, 40.
Intermittentium Febrium *tria tempora ſpectanda*, 42.
undè eſt quod redeant paroxyſmi, 44.
Paroxyſmorum deſcriptio, 45.
Intermittentes Febres, *vel Vernales ſunt, vel Autumnales*, ibid.
quæ quidem eſſentialiter diſtinguuntur, 46.
Vernales ferè omnes vel Quotidianæ, *vel Tertianæ* ibid. *rariſſimè diuturnæ*, 47. *Autumnales longe aliter ſe habent*, 48, 50, &c.
Intermittentium *Vernalium curatio*, 49.
Intermittentium Autumnalium *curatio*, 55.
Tertianarum *curatio*, 55, 267 268, 269.
Tertianæ duplicis *curatio*, 56.
Intermittentis quotidianæ *curatio*, 267, &c.
Tertianæ Vernalis *curatio ſine cortice*, 274.
Ejuſdem curatio pro pauperibus. ibid.
Quartanæ *curatio*, 57, 266. 267.
Quomodo Recidiva præveniatur, 267.
Vomitio in his Febribus quomodo compeſcenda antequàm cortex exhibeatur, 269.

Infantum

Infantum medicatio, ibid.
Decoctum amarum quomodo præbendum, 270.
Intermittentibus ſuperveniens Apoplexia *quomodo tractanda*, 271, *Diabetes ſenibus ſuperveniens quomodo tractandus*, 271, 272.
Intermittentes *Epidemicæ anni* 1678, 261.
Quòd ſudorificorum vi tranſire ſoleant ab Intermittentibus ad Continuas, 262.

L.

Lacteæ *Diatæ præcellentia, & quibus potiſſimum convenit*, 381. *Podagrâ laborantibus inepta*, 427.
Laudanum *hypercatharſeôs frænum certiſſimum*, 454.
Laudani *liquidi deſcriptio*, 147, 148, 521.
Ejus uſum non immediatè nervis nocere, 385.
E Lecto *ſurgere quàm utile in Variolis*, 113, 114, 323, &c. *ſolvuntur objectiones*, 327, &c.
Quàm neceſſarium in omnibus morbis inflammatoriis, 128, 129.
Quàm neceſſarium in Febre continuâ an. 1673, &c. 188.
Cautela neceſſaria in ſurgendo, ſcilicet ne nimis diu pro unâ vice ſurgant, 189.
Moræ longioris e Lecto incommoda, ſc. *Rheumatiſmus & Icterus ſubſequentes*, ibid.
Quam utile Pleuritico ſit lecto quotidiè eximi 231. *Quàm utile in Anginâ*, 248.
E Lecto *ſurrectionem quænam contraindicant*, 336.
Lochiorum *ſuppreſſionis curatio*, 390.
Luciani *irriſio in medentes Podagræ*, 445, &c.
Lues Venerea *unde, & quo tempore Europæam appulit*, 291. *Contagium ejus quomodo propagatur*, 292, 293. *Symptomatum ejus enumeratio*, 295. *Eorum curatio*, 296.
Luis *confirmata ſolâ ſalivatione curatio*, 302.
Lues *Recidivæ quibus debentur, & quomodo præveniri poſſint*, 304. *Ore nimis exulcerato quid agendum*, 308,

Diæta quænam obſervanda inter curandum, 308, 309.
Quare in Galliâ ſanatur facilius quàm Angliæ, 309.

M.

Malignitas *morborum quid ſit*, 212.
Malignitas morborum ſæpe error medentium, 31, 70.
Malignitati *quodnam regimen propriè concedatur*, 212, &c.
Maniæ *curatio*, 66, 67.
Maniæ *Febres intermittentes diuturniores nonnunquam excipientis curatio*, 65, 66.
Medici *præcipua cura in Intentionibus veris expiſcandis verti debet*, 460, 461.
Medicum *eſſe, & formulas præſcribere, quàm immane diſtant*, 349.
Melancholia Hypochondr. vid. *in* Hyſter. *Affect.*
Menſium *fluxus immodici, tam intra puerperium quàm extra, curatio*, 393, 394.
Menſium *fluxus immodicus quando potiſſimus contingit*, 394.
Mictus ſanguineus *à Calculo renibus impacto*, 522. *ejus remedium*, 523, &c.
Morbus *quid ſit*, 1.
Quod eſſentiæ morborum nos lateant, 467.
Morborum *acutorum & chronicorum differentia*, 421.
Morbi *Chronici*, vid. Chronici *Morbi.*
Morbi *Acuti Deum habent authorem Chronici nos ipſos*, 334.
Morbi *ferè omnes ex veſtium præmaturâ abjectione, & ſubito refrigerio poſt exercitium, exoriri videntur*, 222.
Morbilli *quo anni tempore regnant.* 158.
Eorum deſcriptio & hiſtoria, 158, 159.
Curatio, 160.
Morbilli *anomali*, 196. *eorum curatio*, ibid.
Moxæ *combuſtio in* Podagrâ, 444. *in Podagrâ inveteratâ nihil refert*, 444, 445. *Quòd Hippocrates uſtiones lini crudi loco Moxæ uſurpaverit*, 444.

N.

Narcotica *vigente febre obesse, at in declinatione morbi præclaros effectus edere*, 34.
Narcotica. *vid.* Paregorica & Opium.
Naturæ *in curando multum relinquendum*, 107, 192, 393.
Naturæ *in medicamentis producendis, simul ac præparandis collaudatio*, 372.
Nephritici *paroxysmi veri, & hysterici, quàm diversæ curationes sint instituendæ*, 387.

O.

Opii *præstantia & nativa bonitas*, 148.
Quibus in affectibus præcipuè indicatur ejus usus, 261.

P.

Paregoricum *authoris*, 138, 139. *quibus in casibus maximè prodest*, 261, 338, 339.
Paregoricis *evacuantia debere præmitti, in sanguineis temperamentis, non aliis*, 385.
Peregrinatio *versus Austrum, unde in Chronicis curandis ita insigniter prodest*, 423.
Peripneumoniæ Nothæ *descriptio*, 233, 487.
Curatio, 234.
Pestis, 70. *quid sit*, 74. *Britanniam vix frequentius devastat, quàm post annorum* 30 *vel* 40 *revolutionem*, 71. *Quo anni tempore exoritur*, 73. *modus invadendi describitur*, ibid. *curatio ejus*, 88, 89.
Alexiteria in hoc & aliis morbis, non ut specifica, sed ut diaphoretica prosunt, 77, 78. *Pro Venæ-sectione facientes authores*, 82. *Pro Venæ-sectione historia admiranda*, 83. *Attamen Author ei præfert Diaphoresin*, 83, 84.
Diaphoresis quamdiu continuanda, 89, 90.
Macularum Pestilentialium ratio, 84.

Quòd Peſtis ſæpe acceleretur vinorum & calidorum ingurgitatione, 77.
Ad Peſtem excitandam requiritur contagium peſtiferi corporis, præter aeris diſpoſitionem, 72, 73.
Petechiarum, *& mictus ſanguinei, caſus inſignis à D. D.* Goodall *communicatus*, 349.
Philoſophia *effecit, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potius ſit Ars, quam medendi*, 353.
Phrenitis *quomodo tractanda*, 33.
Spiritus Vitrioli in Phrenitide laudatur, 194.
Phthiſeos *ſpecificum eſt Equitatio*, 383.
Phymoſis *quomodo curanda*, 301.
Pleuritidis *hiſtoria*, 226, &c. *curatio*, 229, 230. *Diæta* 230. *Rejicitur cura per expectorationem*, 231, 232.
De Pleuriticorum *ſanguine quædam notatu digna*, 228, 229.
Menſura ſanguinis extrahendi, 229, 230.
Pleuritis *maligna Venæ-ſectionem non fert*, 210.
Podagræ *Regularis hiſtoria*, 402.
Irregularis hiſtoria, 405, &c.
Cauſa eſt concoctionum depravatio & humorum indigeſtio, ſive à Venere, ſive à Vino, ſive ab exercitiis intermiſſis, 410, 411. *Curatio non aggredienda eſt Venæſectione*, 412. *non Catharſi, ſive ad præcavendum, ſive ad curandum paroxyſmum*, 413, 414. *niſi urgente mictu ſanguineo*, 423. *neque ſudoribus, & quare*, 416.
Curandi præcipua intentio, in concoctione promovendâ, atque indigeſtionibus tollendis verſari debet, 418.
Medicamenta Digeſtiva, 418, 419.
In Podagrâ *Electuarium corroborans præſtantiſſimum*, 419.
Electuarium aliud, atque aqua diſtillata 420.
Theriaca Andr. & Cortex Peruv. *laudantur*, ibid.
In Podagræ *Paroxyſmo nihil magni tentandum, ſed ſolum extra Paroxyſmum, exemplo ab Intermittentium febrium paroxyſmis ducto*, 438. *in quorundam paroxyſmis abſtinentia à carnibus interdicitur*, ibid.
Paroxyſmi Symptomatis vitam minantibus quomodo occurrendum, 441.
Ventriculi debilitas cum ventris torminibus Vino Canarino

rino mitiganda, ibid. *quod si nihil prefuerit, ad Laudanum fugiendum*, ibid.
Diarrhœa sudoribus cohibenda, 441, 442.
Tussis Brumalis à frigore, tempore paroxysmi, suscepto, sicut ipsa Peripneumonia curanda est, 442.
Calculus supervenies quomodo curatur, 443.
In Podagræ *Paroxysmo Remedia externa in genere improbantur, verum istorum meliora reperiri mirè Refrigerantia & Repellentia*, ibid.
Quid Moxæ *comburium præstare possit*, 444.
Podagricorum *Diæta*, 426, 427.
Potus sit cerevisia tenuis, 428.
Potus Diæteticus loco ordinarii in Podagris *inveteratis*, 430. *Vinum planè officere*, 428. *Vinorum verò Hispanicum minus injurium*, 432.
Lactea Diæta in Podagrâ censura, 427.
Podagricis *decubitus maturior quàm sit utilis idque hyeme præsertim*, 433.
Animi tranquillitas stabilienda, 433, 434.
Exercitium sit quotidianum, 434.
Hoc Tophos prævenit, aut solvit, 435.
In ipso paroxysmo permittitur, 439.
Nisi iste sit atrocior, 440.
Exercitiorum primarium est Equitatio, 436.
quam tamen supplere potest in curru vectio, ibid.
Venus *quàm sit injuria*, ibid.
Podagræ *Therapeia radicalis adhuc latet*, 447, 448. *sed non sine spe aliquali specificum quandoque inventum iri*, 448.
Probi hominis *verum criterium*, 381.
Pruritus ferini *curatio Cardiacis*, 246.
Punctura *tendinis curatio*, 232, 233.
Purgatio *non ita necessaria post morbos vernales, ac autumnales*, 29.
quare ita necessaria post febres, ibid.
Purgans *Potio Authoris*, 30.
Purgantia *vid.* Cathartica.

R.

Rachitis *vera non eſt curanda Cathartici*s, 375.
Linimentum ventri & hypochondriis infantum inunguendum per 30 *vel* 40 *dies*, 374.
Rachitidis *Febribus infantium intermittentibus ſuccedere ſolitæ curatio*, 63.
Regiminis calidioris *in variolis noxæ*, 107, 109, 167, 168, 332
Ejuſdem in Dyſenteriâ noxæ, 141, 142. *in Morbillis*, 160. *in pleriſq; febribus*, 227, 228.
Regiminis refrigerantis *in cutis affectibus nocumentum*, 247.
Refrigerantia *in fine morbi eum protrahunt, præcipuè in grandævis*, 31.
Renum calculus, *vid.* Calculus.
Rheumatiſmi *hiſtoria*, 237. *curatio*, 238, &c.
Anodynis figitur & protrahitur, 239.
Rheumatiſmus inveteratus *quomodo tractandus*, 242.
Rheumatiſmi Scorbutici *deſcriptio*, ibid. *curatio ſingularis*, 243. *curatio ſolâ Diætâ ſero lactis loco phlebotomiæ*, 282. *Quibus conveniat iſtiuſmodi curatio, & quibus non convenit*, 284, 285.
Purgatio frequens atque anodynorum uſus poſſunt Phlebotomiæ liberalioris vicem ſupplere, 285.

S.

Salivationis *in Lue Venereâ* methodus, 302, &c.
Quod neq; Cathartica neq; alia præparantia, Salivationi debeant præmitti, ibid.
Quòd peracta Salivatione neq; Cathartica, neq; Sudorifica in uſum venire debeant, 304. *Diarrhœa ſuperveniens quomodo cohibeatur*, ibid. *Cautela magni momenti obſervandæ in naturis ſalivationi nimis reſiſtentibus*, 306.
Salivatio *in confluentibus variolis uſu refrigerantium promovetur, & Cardiacis calidioribus reprimitur*, 131.
Sambuci *Cortex interior*, 464.
Sanguinis *color purulentus in febribus inflammatoriis detracti unde*, 228.
Scabies, *vid.* Pruritus.
Scorbutus *non tam frequens apud nos, ac vulgo creditur*, 240, 241.
Secretio, *per fæces, & per flores*, 38.

Simpliciſſimorum Medicamentorum *laus*, 283.
Singultui *quomodo medendum*, 37.
Sophiſtarum *reprehenſio Hippocratica*, 457.
Specifica *pleraque dolo malo celebrari*, 445.
Speculationibus *nimis addictorum Medicorum cenſura non minus rigida quam judicioſa*, 353, 461.
Spiritus volatiles *omnes ideò fœtent, quia creaturæ ignis*, 384.
Sputum *ſanguinis varioli ſupervenientis*, 520, &c. *quomodo curandum*, 521. *Diæta eo laborantibus aptiſſima*, 525, &c.
Sudores *ad ciendos nihil æque conducit ac capitis obvelatio*, 88, 89.
Sudores *nocturni à febribus convaleſcentium quomodo tollendi*, 195.
Quòd Sudorum *provocatio in nullo morbo, excepta Peſte, videatur convenire, & quare*, 417.
Syrupus *de meconio præſtantiſſimus*, 521. *de ſpinâ cervinâ*, 455. *Exemplum ejus memorabile*, ibid.

T.

Tabes *deplorata Equitatione tanquam ſpecifico curatur*, 383.
Tendinis *punctura curatio*, 233.
Teneſmi *curatio corroborantibus ſolis*, 150, 151.
Theriaca Andromachi *maximum in morbis quamplurimis remedium*, 380, 420.
Tormina Ventris, 499. *eorum curatio*, 500.
Tuſſes Epidemicæ, 205, &c. *earum curatio*, 207, 275, 276.
Tuſſis *ſine febre quomodo tractanda*, 207, 208, 211. *Neq; Narcotica, neq; liquores ſpirituoſi neq; Diaphoretica, hîc tutò uſurpabantur*, 208. *nec diaphoretica, nec pectoralia permittuntur*, 275, 276.
Tuſſis *oleo Amygdalarum dulcium optimè lenitur*, 35. *Tabellæ præſtantes ad Tuſſim*, 211.
Tuſſis Convulſiva *puerorum & infantium curatur imprimis venæ-ſectione*, 162. *Curatur Venæ-ſectione & repetitâ catharſi*, 276.

V.

Vaporum, *quos appellant, Hyſtericorum frequens cauſſa*, 393, 394.
Variolæ regulares *diviſæ in diſtinctas & confluentes*, 95.
Variolarum Diſtinctarum *ſymptomata*, ibid. *hiſtoria*, uſq; ad 98. *quod in his venæ-ſectio ſit ſupervacanea*, 115. *niſi*

ſi regimen calidius præceſſerit, ibid. *Regiminis juſto calidioris nocumentum*, 106, 107, 109, 514.
Frigoris ſunt etiam nocumenta, 109, 110.
Cardiacis quando utendum, 110, 111, 114.
Cardiacum quale, 112, 114.
Quo tempore ægrotus lecto addicendus, 112, 323. *Lecto damnari nimis præpropere eſt valdè pernicioſum*, 323, 325. *Loci in lecto frequens permutatio, tum in hoc, tum in alio genere eſt concedenda*, 116.
Solvuntur objectiones pro continuo in lectulo decubitu oblata, 327, &c.
Curatio, 111.
Variolarum Confluentium *hiſtoria*, 98, &c. 322, &c.
Salivatio eas adultorum, Diarrhœa, iſtas infantium comitari ſolet, 100, 101, 118.
Quibus temporibus morbi Febris dominatur, 102. *Quibus iis plurimum moriuntur*, ibid. 515.
Symptomata exitialia utrique generi communia, 103, &c. *eorum curatio*, 119, &c.
Quàm plenum periculi hoc genus, 115, 321, 322. *curatio auſpicanda eſt venæ-ſectione atq; emetico*, 336. & *ſpiritu vitrioli in potu*, ibid. *Ptyaliſmo potiſſimum perficitur*, 116.
A fundamento rectè aut ſecus in primis diebus jacto maximè pendet, 325.
Paregorica in his quaſi ſpecifica, 338. *niſi ſint infantes qui corripiantur*, 117, 339, 343. *Quo tempore morbi primum exhibenda*, 341.
Præ aliis Ptyaliſmum promovent, 117.
Exhibitorum commoda, ibid. *exhibendorum quantitas*, 339.
Exemplum eorum exhibitorum in quodam Croſſe, 339, 340
Epiſpaſticum quo die applicandum, 344.
Allium inciſum quo die plantis pedum applicandum, 345.
Diæta, ibid,
Caſus D. Cheut, *totam curationem complectens*, 346, &c.
Emeticum dari poteſt die morbi undecimo, in ſuffocationis metu, 122. *In quo caſu aeri etiam exponendus eſt variolaſus*, 326.
Varioloſi admiranda hiſtoria, 121.
Puſtularum præpropera excluſio quantis ſtipatur incommodis, 328, 329.

Infantis regimen in variolis erupturis, & à convulsione incipientibus, 335.
Diarrhœa Infantibus salutaris, 118.
Venæ-sectio & Catharsis quo demum tempore in convalescentibus varioloſis sint celebranda, 123, 124.
Menſium fluxum in Variolis refrigerantia indicare, 167.
Variolæ anomalæ *distinctæ*, (ſc. Nigræ) *quomodo à regularibus distinctis fuerint discriminata*, 164. *curatio*, 166. *Diæta*, 166, 167.
Variolæ anomalæ *ann.* 1674, & 75, 197, &c.
Curatio, 200. *Spiritus vitrioli in his usus egregius*, 201.
In Variolis *tractandis quomodo medici fama periclitatur*, 110
Variolarum *nulla unquam mentio apud Hippocratem, neq; perspicua apud Galenum*, 204, 205.
Quare ex eis plures divites moriantur, quàm pauperes, 115.
Venæ-sectio *quibus noxia, & quibus utilis*, 18, 19, 24.
Debet Emeticum semper præcedere, ubi utrumq; indicatur, 21. *Debet similiter præcedere catharsin*, 277.
Ubi Phlebotomia liberalior non permittitur, poteſt ſupplevi uſu enematum, 24. *Suppletur etiam purgatione frequenti, atq; anodynorum uſu*, 285.
Venæ-sectio *Infantibus succurrit, pariter ac adultis*, 162, *Convulsionibus puerorum dentientium specificè occurrit*, ibid.
Quòd vena in lecto sit secanda, quo facilius phlebotomiam ferant, 235.
Venenati à sublimato corrosivo assumpto *Curatio solâ aquâ simplici*, 283, 284.
Ventris Tormina, *vid.* Tormina Ventris.
Vestium hyemalium *depositio quousq; sit differenda*, 222.
Vigiliæ *quo pacto tractandæ*, 33, 34. *quomodo consopiendæ post febrim absque Narcoticis*, 34, 35.
Vini compotatio *quænam nocumenta secum trahit*, 428, 429.
Vitrioli Spiritus, 194.
Uteri procidentiæ *curatio fotu astringenti*, 395, 396.

FINIS.